

ทฤษฎีจลนศาสตร์
เคมี
๒๕๕๙
พุทธวสุเส

สํานักงาน
อํานวยการ
เอกสาร
ทุกปี
ดํานวยการ

ทฤษฎีจลนศาสตร์ เคมี

๒๕๕๙ พุทธวสุเส

ทฤษฎีจลนศาสตร์เคมี มุททาปัตต์

Ra
CRE
2014
632715
V. 20

พจนานุกรม 27/05/2566

ทฤษฎารุจสุส
เตปิฏก
๒๕๔๙
พุทธวสเส

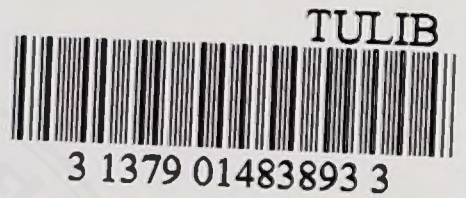
สุตตนตปิฏเก
อภคตตรนิกายส
เอกกนิปาด
ทุกนิปาด
ติกกนิปาดปาลิ

ทฤษฎารุจสุส เตปิฏก

๒๕๔๙ พุทธวสเส

ทฤษฎสงฆมหาเถรสมาคมเมน มุททาปิต

ก
632715

ทฤษฎารฎุจสสุ เตปฎุฎุฎุ

๒๕๔๙ พุทฎุฎุฎุ

สตุตตนุตปฎุฎุฎุ ๑งคตุตตรนฎุฎุฎุ
๑กกนฎุฎุฎุ - ทุกนฎุฎุฎุ - ตฎุฎุฎุฎุฎุ
ปาลฎุฎุฎุฎุฎุฎุฎุ วฎุฎุฎุฎุ

ฎุฎุฎุฎุฎุ ปรมฎุฎุฎุฎุฎุ
ปฎุฎุฎุฎุฎุฎุฎุ สฎุฎุฎุฎุฎุฎุ
ทฎุฎุฎุฎุฎุฎุฎุฎุ มุฎุฎุฎุฎุ

หมต๑ฎุ 27/05/2566

๒๐

With the Compliments
of F 5 ส.๑. 255๑

ศาสตราจารย์

กฤษณ์

ศาสตราจารย์

Ra

CRE

2014

632715

V.20

หมดอายุ 27/05/2566

สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโน ป.ธ.๙)

หมดอายุ 27/05/2566

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
(๑๑ มกราคม ๒๕๓๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖)

ประวัติ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙)

๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖

อายุ ๘๕ ปี พรรษา ๖๓

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ นามเดิมว่า เกี่ยว นามสกุล โชคชัย นามฉายา อุปเสโณ บิดา นายเลื่อน โชคชัย มารดา นางยี่ โชคชัย เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ ณ บ้านแขวง ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบรรพชาอุปสมบท

เมื่อยังเยาว์ ได้ศึกษาระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนวัดแขวง จนจบประถมศึกษาปีที่ ๔

เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดแขวง (วัดสว่างอารมณ์) อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีพระอธิการพัฒน์ ภาทุมณี วัดภูเขาทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ แม่เจตนาจะบวชเพียงแค่ ๗ วัน แต่ด้วยอุปสรรคต่างๆ ทำให้เจ้าประคุณสมเด็จฯ ยังคงมั่นในสมณเพศต่อมา หาได้คิดลาสิกขาไม่ โยมมารดาจึงนำไปฝากไว้กับท่านพระครูอรุณกิจโกศล (หลวงพ่อพริ้ง โกสโล) วัดแจ้ง ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ฝึกฝนในการศึกษา มีวิริยะ อุตสาหะ จนหลวงพ่อพริ้งเห็นอุปนิสัย ได้นำไปฝากไว้กับเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณถยมมหาเถร) โดยอยู่ในการปกครองของพระธรรมเจดีย์ (เทียบ ธมฺมโร) ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๒ เมื่อมีอายุครบอุปสมบท ก็ได้อุปสมบท ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณถยมมหาเถร) ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์

ด้านพระกรรมฐาน

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เรียนพระกรรมฐานในเบื้องต้น จากหลวงพ่อพริ้ง ซึ่งเป็นพระวิปัสสนาจารย์องค์สำคัญของเกาะสมุย โดยหลวงพ่อพริ้งได้นำเจริญพระกรรมฐานบนหลุมฝังศพขณะมีอายุ ๑๒ ปี ต่อมาได้เรียนพระกรรมฐานจากสมเด็จฯ พระสังฆราช

(อยู่ ญาโณทยมหาเถร) ซึ่งมีความชำนาญในพระกรรมฐานด้านกสิณ และยังได้ให้ความสนใจวิธีการเจริญพระกรรมฐานตามแนวต่างๆ ที่ปฏิบัติในประเทศ จนมีความชำนาญทุกสาย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานแนวคิงานพระศาสนาเชิงรุกที่สำคัญในด้านต่างๆ ริเริ่มให้พระสงฆ์นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา อนุวัติให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่

ได้บริจาคเงินสร้างโรงเรียนและตึกสงฆ์อาพาธในท้องถิ่นชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญหลายแห่ง ในนาม “อาคารผู้มีพระคุณ” เพื่อพยาบาลพระภิกษุ สามเณร ผู้อาพาธ และสาธุชนทั่วไป

ในด้านต่างประเทศ

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ริเริ่มการสร้างวัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มให้มีการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปประจำ ณ วัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มสานศาสนสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาสงฆ์โลก นับเป็นพระสงฆ์ไทยรูปแรก ที่ก้าวขึ้นสู่การบริหารองค์กรสงฆ์โลก เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรกเยือนทำเนียบขาวอย่างเป็นทางการ ตามคำนิมนต์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรกเยือนนครรัฐวาติกัน กรุงโรม อย่างเป็นทางการ ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศทั่วทุกมุมโลก เพื่อหาแนวทางที่จะให้มีวัดเกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ จนเกิดวัดไทยทั่วทุกมุมโลก ในปัจจุบัน

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๐๑	เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระเมธีสุทธิวงศ์
พ.ศ. ๒๕๐๕	เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชวิสุทธิเมธี
พ.ศ. ๒๕๐๗	เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๔	เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๖	เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๓๓	เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระพุทธาจารย์
พ.ศ. ๒๕๔๗	เป็นประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ประธานสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ แม่กองงานพระธรรมทูต เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก และเจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร เป็นพระมหาเถระที่อุทิศตนและเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ บ้านเมืองมาโดยลำดับ เป็นที่ปรากฏชัดเจน

ดังบทกวีธรรมซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้ประทานไว้ในหลายโอกาส ความว่า “**ความเสียสละ เป็นพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระพุทธรูปที่ทรงสร้างสมจนถึงวาระแห่งการตรัสรู้ จุดหมายสูงสุดของความเสียสละในพระพุทธศาสนา คือ การเสียสละเพื่อบรรลุพระนิพพาน ความเสียสละจึงก้าวสูงขึ้นไปโดยลำดับ ความเสียสละทุกระดับล้วนมีความสำคัญ เช่น ความเสียสละเพื่อรักษาแผ่นดิน ถ้าไม่มีผู้เสียสละเพื่อแผ่นดิน ชาติไทยคงไม่มีแล้ว ความเสียสละเพื่อสถาบัน ความเสียสละเพื่อหน้าที่การงาน เป็นต้น ความเสียสละโดยทางหนึ่ง เป็นการลดความเห็นแก่ตัว จนถึงขั้นไม่มีความเห็นแก่ตัว**”

รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดพิมพ์พระไตรปิฎก ฉบับพิมพ์มหาเถรสมาคมชำระและจัดพิมพ์ เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม ถวายเป็นพระราชกุศล ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นผู้ปรารภให้มีการชำระและจัดพิมพ์

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้น

รัฐบาลจึงจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับดังกล่าวโดยเสด็จพระราชกุศล ในพิธีพระราชทานเพลิงศพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เพื่อบูชาพระคุณ พร้อมอุทิศกุศล น้อมถวายในสัปปายะ ทราบจนบรรลุพระนิพพานเป็นที่สุด

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสนาดาทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ “คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยบั่ว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิง ฝูงท่วย มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระบรมสัตยาธิภูฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า “ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธศาสนา ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า” พอตกพระโอษฐ์ลง พระพายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...

นำพระราชหฤทัยและพระราชดำรัสของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน

[๒]

ศาสนา อย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามิจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?” “จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อๆ กันมาถึง ๒,๒๒๕ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำไม่ได้”

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แด่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทโธดม
ให้ยืนยง	คงถ้วน	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคัม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริ
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน”

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

หมดอายุ 27/05/2566

“ตั้งใจจะอุปถัมภก	ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบขันฑสีมา	รักษาประชาชนและมนตรี”

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย “ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมิกมหาราชารามาราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว... ทรงพระราชศรัทธาจะยกเรือวิสาขบูชามหาโยธิพิธิ อันขาดประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปรากฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอรรถดัดตอประโยชน์และปรารถนาประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้างขอบขัณฑสีมาทั้งปวงจำเริญอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า...”

นำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว “ด้วยกำลัง ทรงพระมหากุณาเมตตากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณา ดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนาม พระรัตนตรัยสรณาคมนันอันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง ให้เห็นความจริง ในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลัง ว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒนรัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับ ขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสรมัคคีรสปรึษาพร้อมกัน เมื่อเห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวิญญูติปริชาครอบรู้ราชานุวัตร จะเป็น ศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา แลจะปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชา ราชภูริรักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์ พระองค์นั้นขึ้นเสวยมไหสวรยาธิปัตย์ราชสิบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณี ต่อไปเกิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้า อย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร...”

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรง ประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับ พระอุณาโลมพระพุทธรูปมหาณัฏฐนปฎิมากร “การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระ ราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดชุนเคืองขัดใจเลย พระนครนี้เป็น

[๔]

ถิ่นที่ของถนนับถือพระพุทธศาสนาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโหม่นสน้อยใจด้วยริษยาแก่ พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเอง ถ้า โหม่นสักก็ชื่อว่าโลกล่วงเกินไป...”

พระราชปฎิญาณและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอม-เกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช “ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสนาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบ ดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมา สัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบอกว่าสิ้นชีวิต...”

พระราชนิพนธ์และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-เกล้าเจ้าอยู่หัว “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้อง ถือด้วยความกตัญญูต่อบิดา มารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา... เมื่อรู้สึก แน่นนอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้า จะขอแก้ท่านทั้งหลายว่า พุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือ พระพุทธศาสนาเถิด... ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาถูกยิงยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลง ชาติ... เพราะเหตุฉะนั้น เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทย จะต้องมัน อยู่ในศาสนาพระพุทธซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...” และพระองค์ได้ พระราชทานความหมายแห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

“ขอรำรำพรรณบรรยาย

ความคิดเครื่องหมาย

แห่งสีทั้งสามงามถนัด

ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์

หมายพระไตรรัตน์

และธรรมะคัมภีร์ไทย...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “แต่ บ้านเมืองในลานนาถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมองจนสงฆมณฑล

เสื่อมทรามระส่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้ มาโดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วน คติโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนศีลธรรมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยใน พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ได้มีพระราชดำรัสตรัส ลาผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า “โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนา ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึง เคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตาม ราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบูรพการีตามคตินิยมด้วย...” และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีทุกคน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็น ศาสนาประจำชาติ”

การดำเนินงานตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความ บริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความสุขุมคัมภีรภาพด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลี ของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

[๖]

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำไดยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะทราบได้ที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั่น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐเนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมเด็จพระบรมพิตร พระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สมเด็จพระพุทธมามกาจารย์.

7

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)

หมดอายุ 27/05/2566

ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า พระธรรมวินัย พระธรรม ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ พระวินัย ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมา เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะ เป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหา ปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประชวรจวนจะเสด็จ ดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ใน ตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธอุปัฏฐากว่า

โย โว อานนท มยา ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต,
โส โว มมจฺจเยน สตุถา.

แปลความว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

จากพระพุทธพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสวดทานความ ถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยสำกนุมติ พร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธพจน์ ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณา สวดทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

[๘]

เป็นหมวด ไว ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธานุญาตที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวช ประพฤติพรหมจรรย์ชั้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธานุญาต ๓๖๐,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญๆ นับตั้งแต่แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๖,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปริวาร โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๔ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๔

พระสุตตันตปิฎก หมวดพระสูตร ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนา ตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็นประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหารตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๖,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า นิกาย ๕ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๕ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก หมวดพระอภิธรรม ว่าด้วยประมวลพระพุทธานุญาตอันเกี่ยวกับหลักปรมัตถธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็นประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ อัมมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก และปัญจกาน โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัติสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวัคสัตตฤศาสน์ทั้งหมด เป็นปทัฏฐานให้เกิดปฏิบัติสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

“พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับการอุทธรณ์สั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถาฎีกา โยชนา สัททวาวิเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้ สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามารถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่...”

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมา ด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขบาฐ คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยโวหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้ ถ้าในสมัยใดมีความผันเพื่อเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติดิพลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะต้องเอาเป็นภาระธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระ
 สังคีติกจารย์ทั้งหลายได้คำนึงถึงว่า “ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาน้อยลง
 และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาคงน้อยลงด้วย
 ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร” เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครอง
 ประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา
 เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่าง
 ลำเค็ญ มีความผิดเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี
 แต่ท่านเหล่านั้นหาคำนึงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกัน
 ทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไร
 จะฉับเป็นภัตตาหาร ก็ฉันไปไม่แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อ
 สบายยาท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎก
 ที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะขณะนั้นพระภิกษุสาวกที่
 ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเริบก็
 ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสบาย
 ทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้ลืมนั่นสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการ
 ทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป
 จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ
 พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษา
 สิงหล แล้วนำสืบเผยแพร่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และ
 ต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็น
 รูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎก
 ฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม
 ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

[๑๒]

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในวโรกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนาตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาทานุกรม และอัมมประเภทแสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอดศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระสอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุคสมัยที่พระบูรพมหากษัตริย์ไทยผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐานที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้อิสรภาพจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธานุศาสนเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารถนาว่าพระไตรปิฎกกระจัดกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจัดกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนาพระเถรานุเถระและเชษฐราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูก พร้อมทั้งปิดทองหีบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า พระไตรปิฎก ฉบับทอง ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับรดน้ำแดง แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มีฉบับรดน้ำเอก ฉบับเทพชุมนุม เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับล่องชาด

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการสังคายนาชำระพระไตรปิฎกและปริวรรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่ม รวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

[๑๔]

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า สยามรณฺุสสุ เตปิฎกํ : พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมด นับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคร แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ยังมิได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๔๔๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประชุมกันดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง โดยแปลตามความในพระไตรปิฎกภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๔๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวนเทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมีนัยหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาทปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

หมายเหตุ ๒ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระจัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในวโรกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า พระพุทธวจนะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความงอกงามรุ่งเรืองอยู่ตราบนั่น จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรมพร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นภาระธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบวรพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

[๑๖]

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการปาฬิวิโสธกะ คณะกรรมการการแห่งสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสังฆานุมัติให้ใช้ตำหนักสมเด็จพระ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ เป็นต้นฉบับสอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตรหรือมาติกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ฉบับฉกฐสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า ทฤษฎรณสุต สงคีติเตปิฎก ๒๕๓๐ พุทธวสุเส : พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยดังกล่าวนี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้ง ต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาฯ ในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กัน กลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่าง และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร่ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาฯ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

[๑๘]

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมีได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่ลักลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นการธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมา ให้คณะศิษย์ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นรูปเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโหราณาจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดหามาเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธานุญาต นอกจากนี้ยังได้จัดหาซีดีรอมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มาสืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณจารย์ได้แปลและจัดทำไว้นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะสมแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจดูคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า ทิม ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าบรรดตอนนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอจัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

[๒๐]

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทาน
แต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ประมวล
เหตุที่พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์
เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระ
มหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธานุศาสนานอกจากจะ
ทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศึกษา
งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษา
สงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับ
การอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธานุศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการ
ตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้
พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธานุศาสนา
อันก่อให้เกิดความดำรงมั่นคงแห่งพระพุทธานุศาสนาคู่กับชาติไทยตราบเท่า
ทุกวันนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา-
ภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่ง
ราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ นับเวลา
ถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐ สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้
เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่
ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบูลย์รุ่งเรือง
วัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดย
มหาเถรสมาคม สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติ
และพระพุทธานุศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและ
ฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๐ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๔ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมุนี (จันท์ พรหมคฺคโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวนปญฺโญ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลีให้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันไว้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทยให้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้วตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

[๒๒]

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มีพระธรรมคุณาภรณ์ (เอื้อน หาสมุโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็นประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มีพระวิสุทธิวงศาจารย์ (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัดปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มีพระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็นประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียงตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วยพระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) ทวยธรรมาภรณ์ สงคิตติเตปิฎก (๒๕๓๐ พุทธวสุเส) (๒) สยามธรรมาภรณ์ เตปิฎก (๒๕๒๕ พุทธวสุเส) (๓) มหาจุฬาเตปิฎก (อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทธวสุเส) และพระไตรปิฎกบาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ฉนฺทสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรพม่า ฉบับฉนฺทสงคิตติเตปิฎก พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔) (๒) อังคลิขเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สิทฺธิเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลันทาทเวนาครีปาติเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยนาลันทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่า สำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการ พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์ พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั้งนี้ จง เป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตใน ไฉศวรรยราชสมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดิ์จงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาล ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการ แผ่นดิน ขออาณานิคมประชาชาษฎ์และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมา สัมพุทธเจ้าตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สทา ทิปปตฺตํ สทฺธมฺโม ตถาคตปฺปเวทิตฺโต

ทสฺสเสนฺโต สพฺพโลกสฺส อชฺชมคฺคํ วิสฺสุทฺธิยา.

ขอพระสังฆธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดง
ทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

THE PALĪ ALPHABET IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

๑ = a ๒ = ā ๓ = i ๔ = ī ๕ = u ๖ = ū ๗ = e ๘ = o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

๑ = ka	๒ = kha	๓ = ga	๔ = gha	๕ = ṅa
๖ = ca	๗ = cha	๘ = ja	๙ = jha	๑๐ = ña
๑๑ = ṭa	๑๒ = ṭha	๑๓ = ḍa	๑๔ = ḍha	๑๕ = ṇa
๑๖ = ta	๑๗ = tha	๑๘ = da	๑๙ = dha	๒๐ = na
๒๑ = pa	๒๒ = pha	๒๓ = ba	๒๔ = bha	๒๕ = ma

๒๖ = ya ๒๗ = ra ๒๘ = la ๒๙ = va ๓๐ = sa ๓๑ = ha ๓๒ = ḷa ๓๓ = ṃ

VOWELS IN COMBINATION

๑ = ka ๒ = kā ๓ = ki ๔ = kī ๕ = ku ๖ = kū ๗ = ke ๘ = ko
 ๙ = kha ๑๐ = khā ๑๑ = khi ๑๒ = khī ๑๓ = khu ๑๔ = khū ๑๕ = khe ๑๖ = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทยุยรฏฺฐสฺส เตปิฏฺเฏ สงฺเกตวิญญापณํ

- อ. = อิงฺคฺลิสเตปิฏกํ
- จ. = จณฺฐสงฺคีตเตปิฏกํ
- ทย. = ทยุยรฏฺฐสฺส สงฺคีตเตปิฏกํ (๒๕๓๐ พุทฺธวสุเส)
- เท. = นาลนฺทาเทวนาคฺริปาไลเตปิฏกํ
- โป. = โปราณเตปิฏกํ
- มหา. = มหาจุพาเตปิฏกํ (อนุสฺสรณียํ ๒๕๐๐ พุทฺธวสุเส)
- สี. = สีหพเตปิฏกํ
- สุยา. = สุยามรฏฺฐสฺส เตปิฏกํ (๒๕๒๕ พุทฺธวสุเส)

สุตตันทปิฎก อังคุตตรนิกายสุต

เอกกนิปาตปาติยา

กิตฺตฺนปตฺตํ

มาติกา

องฺเก

เอกธมฺมาทีปาลี

๑.	รูปาทิวคฺโค	๑
๒.	นีวณฺณปฺปหานวคฺโค	๓
๓.	อกมฺมนิยวคฺโค	๖
๔.	อทฺตวคฺโค	๗
๕.	ปณฺหิตอจฺฉวคฺโค	๙
๖.	อจฺฉราสงฺฆาตวคฺโค	๑๒
๗.	วิริยารมฺภาทิวคฺโค	๑๔
๘.	กลฺยาณมิตฺตาทิวคฺโค	๑๖
๙.	ปมาทาทิวคฺโค	๑๙
๑๐.	ทุติยปมาทาทิวคฺโค	๒๑
๑๑.	อธมฺมวคฺโค	๒๘
๑๒.	อนาปตฺติติวคฺโค	๒๘
๑๓.	เอกปฺปคฺคฉวคฺโค	๓๐
๑๔.	เอตทคฺคฉวคฺโค	๓๒
๑๕.	อฏฺฐาณปาติ	๓๘
๑๖.	เอกธมฺมปาติ	๔๔

มาติกา

องฺเก

๑๗.	ปสาทกรธมฺมวคฺโค	๕๖
๑๘.	อปรอจฺจนราสงฺฆาตวคฺโค	๕๖
๑๙.	กายคตาสตฺติวคฺโค	๖๑
๒๐.	อมตวคฺโค	๖๕

ทุกนิปาตปาติ

๑. ปจฺมปณฺณาสโก

๑. กมฺมกรณวคฺโค

๑.	วชฺชสฺสตุตฺ	๖๗
๒.	ปชานสฺสตุตฺ	๖๙
๓.	ตปณฺียสฺสตุตฺ	๖๙
๔.	อตปณฺียสฺสตุตฺ	๗๐
๕.	อุปญฺญาตสฺสตุตฺ	๗๐
๖.	สญฺโฆชนสฺสตุตฺ	๗๑
๗.	กณฺหสฺสตุตฺ	๗๒
๘.	สฺกฺกสฺสตุตฺ	๗๒
๙.	จริยสฺสตุตฺ	๗๒
๑๐.	วสฺสฺสฺสนายิกสฺสตุตฺ	๗๓

๒. อธิกรณวคฺโค

๓. พาลวคฺโค

๔. สมจิตฺตวคฺโค

๕. ปริสวคฺโค

๗๓
๗๓
๗๓
๗๖
๗๗

มัทิกา

องเก

๒. ทุตียปณาสโก

๑.	ปุกคลวคโค	๑๐๖
๒.	สขวคโค	๑๑๐
๓.	สนิมิตตวคโค	๑๑๒
๔.	ธมมวคโค	๑๑๔
๕.	พาลวคโค	๑๑๕

๓. ตตียปณาสโก

๑.	อาสาทุปฺปชหวคโค	๑๑๙
๒.	อายาจนวคโค	๑๒๑
๓.	ทานวคโค	๑๒๕
๔.	สนถารวคโค	๑๒๖
๕.	สมาปตติวคโค	๑๒๙

ปณาสกาตงคหิตา สุตตนตา

๑.	โกธเปยยาลํ	๑๓๑
๒.	อกุสลเปยยาลํ	๑๓๓
๓.	วินยเปยยาลํ	๑๓๔
๔.	ราคเปยยาลํ	๑๓๖

มัทติกา

อังก

ติกนิปาตปาติ

๑. ปจมปณณาสโก

๑. พาลวกุโ

๑.	อภยสุตฺตํ	๑๓๘
๒.	ลกขณสุตฺตํ	๑๓๙
๓.	จินฺตีสฺสุตฺตํ	๑๔๐
๔.	อจฺจยสุตฺตํ	๑๔๑
๕.	อโยนิโสสุตฺตํ	๑๔๒
๖.	อกุสลสุตฺตํ	๑๔๒
๗.	สวชฺชสุตฺตํ	๑๔๓
๘.	สพฺยาปชฺฌสุตฺตํ	๑๔๓
๙.	ขตสุตฺตํ	๑๔๔
๑๐.	มลสุตฺตํ	๑๔๕

๒. รถการวกุโ

๑.	ฌาตสุตฺตํ	๑๔๖
๒.	สาราณียสุตฺตํ	๑๔๖
๓.	อาสํสสุตฺตํ	๑๔๘
๔.	จกฺกวตฺตติสุตฺตํ	๑๕๐
๕.	ปเจตนสุตฺตํ	๑๕๒
๖.	อปณฺณกสุตฺตํ	๑๕๖
๗.	อตฺตพฺยาพาธสุตฺตํ	๑๕๗
๘.	เทวโลกสุตฺตํ	๑๕๘

มัตติกา

องฺเก

๙.	ปจฺมปาปณิกสูตรํ	๑๕๘
๑๐.	ทุตฺติยปาปณิกสูตรํ	๑๖๐

๓. ปุคฺคถวคฺโค

๑.	สมิทฺตสูตรํ	๑๖๓
๒.	คิลาณสูตรํ	๑๖๖
๓.	สงฺขารสูตรํ	๑๖๘
๔.	พหุการสูตรํ	๑๗๐
๕.	วชิรฺูปมสูตรํ	๑๗๑
๖.	เสวิตพฺพสูตรํ	๑๗๒
๗.	ชฺิคุจฺฉิตพฺพสูตรํ	๑๗๔
๘.	คฺฤทฺภาณีสฺสูตรํ	๑๗๖
๙.	อนฺธสูตรํ	๑๗๗
๑๐.	อวฺกฺขชฺสูตรํ	๑๗๙

๔. เทวทูตวคฺโค

๑.	สพฺพรหมกสูตรํ	๑๘๔
๒.	อานนฺทสูตรํ	๑๘๕
๓.	สารีปฺตฺตสูตรํ	๑๘๖
๔.	นิทานสูตรํ	๑๘๘
๕.	หตฺถกสูตรํ	๑๙๐
๖.	เทวทูตสูตรํ	๑๙๒
๗.	ยมราชสูตรํ	๑๙๗
๘.	จตุมหาราชสูตรํ	๑๙๘

มัทติก

องเก

๙.	สุขุมลลลลลลลลลล	๒๐๑
๑๐.	อธปเตยยลลลลลล	๒๐๔

๕. อพวคโค

๑.	สมมุขีภวลลลลลล	๒๐๙
๒.	ติจนลลลลลล	๒๐๙
๓.	อตุถลลลลลล	๒๐๙
๔.	ภถปวตลลลลลล	๒๑๐
๕.	ปณทิตลลลลลล	๒๑๐
๖.	ลลลลลลลลลล	๒๑๑
๗.	ลลลลลลลลลล	๒๑๑
๘.	อลลลลลลลลลล	๒๑๑
๙.	ปพพตรลลลลลล	๒๑๒
๑๐.	อถปปกรณลลลลลล	๒๑๓
๑๑.	มทอจลลลลลล	๒๑๓

๒. ทุตลปณณลลล

๑. พรลลลลลลลลล

๑.	ปจลลลลลลลลลล	๒๑๖
๒.	ทุตลลลลลลลลลล	๒๑๗
๓.	อณณตรลลลลลล	๒๑๘
๔.	ปรลลลลลลลลลล	๒๒๐
๕.	นลลลลลลลลลล	๒๒๑

มาติกา

องฺเก

๖.	ปโลกสูตร	๒๒๓
๗.	วจุจโคตตสูตร	๒๒๔
๘.	ติกณณสูตร	๒๒๗
๙.	ชานุสโสณสูตร	๒๓๒
๑๐.	สงฺการวสูตร	๒๓๕

๒. มหาวกุโก

๑.	ติตถายตนสูตร	๒๔๓
๒.	ภยสูตร	๒๔๙
๓.	เวณาคปุรสูตร	๒๕๓
๔.	สรภสูตร	๒๕๙
๕.	เกสปุตตสูตร	๒๖๓
๖.	สาพฺพสูตร	๒๗๑
๗.	กถาวตฺถสูตร	๒๗๖
๘.	อณฺณตติยสูตร	๒๗๙
๙.	อกุสลมูลสูตร	๒๘๒
๑๐.	อุโปสถสูตร	๒๘๗

๓. อานนฺทวกุโก

๑.	ฉนฺนสูตร	๓๐๒
๒.	อาชีวกสูตร	๓๐๔
๓.	มหานามสภกสูตร	๓๐๗
๔.	นิคฺคณฺจสูตร	๓๐๙
๕.	สมาทปกสูตร	๓๑๑

มัททิกา

๖.	ปจฺมภาวสุตฺตํ	๓๑๒
๗.	ทุติยภาวสุตฺตํ	๓๑๓
๘.	สีลพฺพตสุตฺตํ	๓๑๔
๙.	คณฺฐชาตสุตฺตํ	๓๑๕
๑๐.	ฉุพฺนิกาสุตฺตํ	๓๑๗

๔. สมนวคฺโค

๑.	สมณสุตฺตํ	๓๒๐
๒.	คทฺฐภสุตฺตํ	๓๒๐
๓.	เขตฺตสุตฺตํ	๓๒๑
๔.	วชฺชิปฺตฺตสุตฺตํ	๓๒๒
๕.	เสกฺขสุตฺตํ	๓๒๓
๖.	ปจฺมสิกฺขาสุตฺตํ	๓๒๔
๗.	ทุติยสิกฺขาสุตฺตํ	๓๒๕
๘.	ตติยสิกฺขาสุตฺตํ	๓๒๗
๙.	ปจฺมสิกฺขชตฺตยสุตฺตํ	๓๒๙
๑๐.	ทุติยสิกฺขชตฺตยสุตฺตํ	๓๒๙
๑๑.	ปงฺกชาสุตฺตํ	๓๓๑

๕. โถณผลวคฺโค

๑.	อจฺจายิกสุตฺตํ	๓๓๖
๒.	ปวิเวกสุตฺตํ	๓๓๗
๓.	สราสุตฺตํ	๓๓๙
๔.	ปริสาสุตฺตํ	๓๔๐
๕.	ปจฺมอาชานียสุตฺตํ	๓๔๒

มัตติกา

องฺก

๖.	หุติยอาชานียสฺสตุตฺ	๓๔๓
๗.	ตติยอาชานียสฺสตุตฺ	๓๔๓
๘.	โปตฺถกสฺสตุตฺ	๓๔๕
๙.	โลณผลสฺสตุตฺ	๓๔๘
๑๐.	ปัสสฺสวาทสฺสตุตฺ	๓๕๔
๑๑.	นิมิตฺตสฺสตุตฺ	๓๕๙

๓. ตติยปณฺณาถโก

๑. สมุโพธิวคฺโค

๑.	ปุพฺพเวสสมุโพธิสฺสตุตฺ	๓๖๒
๒.	ปจฺมอสฺสาทสฺสตุตฺ	๓๖๓
๓.	หุติยอสฺสาทสฺสตุตฺ	๓๖๓
๔.	สมณพฺรหฺมณสฺสตุตฺ	๓๖๔
๕.	รณฺณสฺสตุตฺ	๓๖๕
๖.	อติตฺติสฺสตุตฺ	๓๖๕
๗.	อรกฺขิตสฺสตุตฺ	๓๖๖
๘.	พฺยาปนฺนสฺสตุตฺ	๓๖๗
๙.	ปจฺมนิทานสฺสตุตฺ	๓๖๘
๑๐.	หุติยนิทานสฺสตุตฺ	๓๖๙

มาติกา

องฺเก

๒. อาปายิกวสุค

๑.	อาปายิกสุตฺตํ	๓๗๓
๒.	ทูลลภสุตฺตํ	๓๗๓
๓.	อปฺปเมยฺยสุตฺตํ	๓๗๓
๔.	อาเนยฺยสุตฺตํ	๓๗๔
๕.	วิปตฺติสมฺปทาสุตฺตํ	๓๗๖
๖.	อปณฺณกสุตฺตํ	๓๗๘
๗.	กมฺมหนตฺตสุตฺตํ	๓๘๐
๘.	ปจฺมโสเจยฺยสุตฺตํ	๓๘๑
๙.	ทุตฺติยโสเจยฺยสุตฺตํ	๓๘๒
๑๐.	โมเนยฺยสุตฺตํ	๓๘๔

๓. กุสินารวสุค

๑.	กุสินารสุตฺตํ	๓๘๖
๒.	ภณฺฑนสุตฺตํ	๓๘๘
๓.	โคตมกเจตฺติยสุตฺตํ	๓๘๙
๔.	ภารณฺฑกกาลามสุตฺตํ	๓๙๐
๕.	หตฺถกสุตฺตํ	๓๙๒
๖.	กฏวียสุตฺตํ	๓๙๔
๗.	ปจฺมอณฺรทฺธสุตฺตํ	๓๙๖
๘.	ทุตฺติยอณฺรทฺธสุตฺตํ	๓๙๖
๙.	ปฏิจฺจนนฺนสุตฺตํ	๓๙๘
๑๐.	เลขสุตฺตํ	๓๙๘

มัททิกา

อังก

๔. โยธาชีวกุโค

๑.	โยธาชีวกุโค	๔๐๑
๒.	ปริสาสุตฺตํ	๔๐๓
๓.	มิตฺตสุตฺตํ	๔๐๓
๔.	อุปปาทาสฺตฺตํ	๔๐๓
๕.	เกสกมฺพลสุตฺตํ	๔๐๔
๖.	สมปทาสุตฺตํ	๔๐๕
๗.	วุฑฺฒิสฺตฺตํ	๔๐๕
๘.	อสุสขลฺลํ	๔๐๖
๙.	อสุสสทสฺสสุตฺตํ	๔๐๘
๑๐.	อสุสาชานียสุตฺตํ	๔๑๐
๑๑.	ปจฺจโมรณิยาปสุตฺตํ	๔๑๑
๑๒.	ทุตฺติยาปสุตฺตํ	๔๑๑
๑๓.	ตตฺติยาปสุตฺตํ	๔๑๒

๕. มงฺกलगุโค

๑.	อภฺยาสฺสสุตฺตํ	๔๑๓
๒.	สวาทฺตฺตํ	๔๑๓
๓.	วิสมสุตฺตํ	๔๑๓
๔.	อสุจิสฺสสุตฺตํ	๔๑๔
๕.	ปจฺจมตฺตสุตฺตํ	๔๑๔
๖.	ทุตฺติยาตฺตสุตฺตํ	๔๑๕
๗.	ตตฺติยาตฺตสุตฺตํ	๔๑๕

มาตรา

องเก

๘.	จตุตถตสุตต์	๔๑๕
๙.	วณฺทนาสุตต์	๔๑๕
๑๐.	สุปฺพพณฺหสุตต์	๔๑๖

ปณฺณาสกาสงฺคหิตา สุตฺตนฺตา

๖. อเจตทวคฺโค

๔๑๘

อุทฺททานคาคา

๔๒๑

๗. กมฺมปถเปยฺยาลํ

๔๒๒

อุทฺททานคาคา

๔๒๔

๘. รากเปยฺยาลํ

๔๒๕

อุทฺททานคาคา

๔๒๖

ปทานุคฺกโม

๔๒๗

อสาธารณนามานิ

๔๔๙

คาคานํ ปจฺมปาทา

๔๕๔

สุตตันทุตปิฎก อังคุตตรนิกายสุต

เอกกนิปาตปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

เอกธมฺมาทีปาติ

๑. รุปาทิวคฺโค

[๑] เอวเมว สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ
เชตวนเณ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเณ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ “ภิกฺขวโถติ. “ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสฺสุ.
ภควา เอตทวโจ

“นาหํ ภิกฺขเว อณฺเณ เอกรูปํ สมนุปสฺสามิ, ยํ เอวํ
ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถิรูปํ.
อิตฺถิรูปํ ภิกฺขเว ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติตีติ. ปจฺมํ.

[๒] “นาหํ ภิกฺขเว อณฺเณ เอกสทฺทํ สมนุปสฺสามิ, ยํ
เอวํ ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถิสทฺโท.
อิตฺถิสทฺโท ภิกฺขเว ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติตีติ. ทฺติยํ.

[๓] “นาหํ ภิกฺขเว อณฺเณ เอกคณฺฐํ สมนุปสฺสามิ, ยํ
เอวํ ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถิคณฺโธ.
อิตฺถิคณฺโธ ภิกฺขเว ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปฺริยาทาย ติฏฺฐติตีติ. ตติยํ.

[๔] “นาหิ ภิกขเว อญฺเฏ เอกธัมมปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ เอวํ
ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกขเว อิตฺถิโรโส.
อิตฺถิโรโส ภิกขเว ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐตีติ. จตฺตถํ.

[๕] “นาหิ ภิกขเว อญฺเฏ เอกโฆฏฺฐพฺพิ สมนุปลสฺสามิ,
ยํ เอวํ ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกขเว
อิตฺถิโฆฏฺฐพฺโพ. อิตฺถิโฆฏฺฐพฺโพ ภิกขเว ปฺริสสฺส จิตฺตํ ปรียาทาย
ติฏฺฐตีติ. ปณฺจมํ.

[๖] “นาหิ ภิกขเว อญฺเฏ เอกธมฺมปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ เอวํ
อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกขเว ปฺริสธมฺม.
ปฺริสธมฺม ภิกขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐตีติ. จมฺมํ.

[๗] “นาหิ ภิกขเว อญฺเฏ เอกสทฺทํปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ
เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกขเว ปฺริสสทฺโท.
ปฺริสสทฺโท ภิกขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐตีติ. สตฺตมํ.

[๘] “นาหิ ภิกขเว อญฺเฏ เอกคณฺธิปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ
เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกขเว ปฺริสคณฺโธ.
ปฺริสคณฺโธ ภิกขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐตีติ. อฏฺฐมํ.

[๙] “นาหิ ภิกขเว อญฺเฏ เอกธัมมปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ เอวํ
อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกขเว ปฺริสธมฺม.
ปฺริสธมฺม ภิกขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐตีติ. นวมํ.

[๑๐] “นาหิ ภิกขเว อญฺเฏ เอกโฆฏฺฐพฺพิ สมนุปลสฺสามิ,
ยํ เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ, ยถยิทํ ภิกขเว

ปฺริสเผฏฺฐพฺโพ.^๑ ปฺริสเผฏฺฐพฺโพ^๑ ภิกฺขเว อิตฺถิยา จิตฺตํ ปรียาทาย
ติฏฺฐตฺติ. ทสมํ.

ปจฺจิม รຸປาทิวคฺโค.^๒

๒. นีวรณุปปหานวคฺโค

[๑๑] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ, เยน
อนุปฺปนฺโน วา กามจฺจนฺโท อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนฺโน วา กามจฺจนฺโท
ภิชฺชโยภาวาย^๓ เวปฺลุลาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว สຸกฺขนิมิตฺตํ.
สຸกฺขนิมิตฺตํ ภิกฺขเว อโยนิโส มนสิกโรโต อนุปฺปนฺโน เจว
กามจฺจนฺโท อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนฺโน จ กามจฺจนฺโท ภิชฺชโยภาวาย
เวปฺลุลาย สํวตฺตตฺติ. ปจฺจมํ.

[๑๒] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ, เยน
อนุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท^๔ อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท
ภิชฺชโยภาวาย เวปฺลุลาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว ปฏฺฐนิมิตฺตํ.
ปฏฺฐนิมิตฺตํ ภิกฺขเว อโยนิโส มนสิกโรโต อนุปฺปนฺโน เจว
พฺยาปาโท อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนฺโน จ พฺยาปาโท ภิชฺชโยภาวาย
เวปฺลุลาย สํวตฺตตฺติ. ทุติยํ.

[๑๓] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ, เยน
อนุปฺปนฺนํ วา ถีนมิทฺธ^๕ อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนฺนํ วา ถีนมิทฺธํ
ภิชฺชโยภาวาย เวปฺลุลาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว อรติ ตนฺหิ

^๑ อ. ปฺริสเผฏฺฐพฺพ

^๓ ส. ภิชฺชโยภาวาย

^๔ ฉ. ถีนมิทฺธ, เอมฺมปริปี.

^๒ สฺยา. วคฺโค, เอมฺมปริปี.

^๕ ส.อ. พฺยาปาโท

วิชฌมกิกา ภตตสมมุโท เจตโส จ ลีนตตํ. ลีนจิตตสส ภิกขเว
 อหุปปนฺหนญฺเจว ถีนมิทฺธํ อุปปชฺชติ, อุปปนฺหนญฺจ ถีนมิทฺธํ
 ภิยฺโยภาวาย เวปฺปุลลาย สํวตฺตตํ. ตติยํ.

[๑๔] “นาหํ ภิกขเว อญฺณํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสสามิ, เยน
 อหุปปนฺหนํ วา อุทฺทจฺจกุกฺกุจํ อุปปชฺชติ, อุปปนฺหนํ วา
 อุทฺทจฺจกุกฺกุจํ ภิยฺโยภาวาย เวปฺปุลลาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว
 เจตโส อวฺวปสโม. อวฺวปสฺนตจิตตสส ภิกขเว อหุปปนฺหนญฺเจว
 อุทฺทจฺจกุกฺกุจํ อุปปชฺชติ, อุปปนฺหนญฺจ อุทฺทจฺจกุกฺกุจํ ภิยฺโย-
 ภาวาย เวปฺปุลลาย สํวตฺตตํ. จตฺตตํ.

[๑๕] “นาหํ ภิกขเว อญฺณํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสสามิ, เยน
 อหุปปนฺหนา วา วิจิกิฉฺชา อุปปชฺชติ, อุปปนฺหนา วา วิจิกิฉฺชา
 ภิยฺโยภาวาย เวปฺปุลลาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว อโยนิโส
 มนสิกาโร. อโยนิโส ภิกขเว มนสิกาโรโต อหุปปนฺหนา เจว
 วิจิกิฉฺชา อุปปชฺชติ, อุปปนฺหนา จ วิจิกิฉฺชา ภิยฺโยภาวาย เวปฺปุลลาย
 สํวตฺตตํ. ปณฺจมํ.

[๑๖] “นาหํ ภิกขเว อญฺณํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสสามิ, เยน
 อหุปปนฺหนโน วา กามจฺฉนฺโท นุปปชฺชติ, อุปปนฺหนโน วา กามจฺฉนฺโท
 ปหิยฺติ, ยถยิทํ ภิกขเว อสฺสภานิमितฺตํ. อสฺสภานิमितฺตํ ภิกขเว โยนิโส
 มนสิกาโรโต อหุปปนฺหนโน เจว กามจฺฉนฺโท นุปปชฺชติ, อุปปนฺหนโน จ
 กามจฺฉนฺโท ปหิยฺตํ. ฉฏฺฐํ.

[๑๗] “นาหํ ภิกขเว อญฺณํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสสามิ, เยน
 อหุปปนฺหนโน วา พยาปาโท นุปปชฺชติ, อุปปนฺหนโน วา พยาปาโท
 ปหิยฺติ, ยถยิทํ ภิกขเว เมตฺตา เจโตวิมฺุตติ. เมตฺตํ ภิกขเว

เจโตวิมุตฺตํ โยนิโส มนสิกาโรโต ออนุปฺปนฺโน เจว พฺยาปาโท
 อนุปฺปชฺชติ, ออนุปฺปนฺโน จ พฺยาปาโท ปหียตฺติ. สตฺตมํ.

[๑๘] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสํสามิ, เยน
 ออนุปฺปนฺนํ วา ถีนมิตฺถํ อนุปฺปชฺชติ, ออนุปฺปนฺนํ วา ถีนมิตฺถํ
 ปหียติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว อารมฺภฐาตุ นิกฺกมฐาตุ ปรกกมฐาตุ.
 อารทฺธวิริยสฺส ภิกฺขเว ออนุปฺปนฺนญฺเจว ถีนมิตฺถํ อนุปฺปชฺชติ,
 ออนุปฺปนฺนญฺจ ถีนมิตฺถํ ปหียตฺติ. อฏฺฐมํ.

[๑๙] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสํสามิ, เยน
 ออนุปฺปนฺนํ วา อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ อนุปฺปชฺชติ, ออนุปฺปนฺนํ วา
 อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ปหียติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว เจตโส วุปฺสโม.
 วุปฺสนฺตจิตฺตสฺส ภิกฺขเว ออนุปฺปนฺนญฺเจว อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ อนุปฺปชฺชติ,
 ออนุปฺปนฺนญฺจ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ปหียตฺติ. นวมํ.

[๒๐] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสํสามิ, เยน
 ออนุปฺปนฺนา วา วิจิกิञฺฉา อนุปฺปชฺชติ, ออนุปฺปนฺนา วา วิจิกิञฺฉา
 ปหียติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว โยนิโส มนสิกาโร. โยนิโส ภิกฺขเว
 มนสิกาโรโต ออนุปฺปนฺนา เจว วิจิกิञฺฉา อนุปฺปชฺชติ, ออนุปฺปนฺนา จ
 วิจิกิञฺฉา ปหียตฺติ. ทสฺมํ.

ทุติโย นีวรรณปหานวคฺโค.

๓. อกมมณิยาวคโค

[๒๑] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
เอวํ อภาวितํ อกมมณิยํ^๑ โหติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว^๒ จิตฺตํ. จิตฺตํ
ภิกฺขเว อภาวितํ อกมมณิยํ โหตีติ. ปจम्.”

[๒๒] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
เอวํ ภาวितํ กมมณิยํ โหติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ ภิกฺขเว
ภาวितํ กมมณิยํ โหตีติ. ทุตฺติยํ.

[๒๓] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
เอวํ อภาวितํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ.
จิตฺตํ ภิกฺขเว อภาวितํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตีติ. ตติยํ.

[๒๔] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
เอวํ ภาวितํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ
ภิกฺขเว ภาวितํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตีติ. จตฺตถํ.

[๒๕] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
เอวํ อภาวितํ อปาตฺตภูตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว
จิตฺตํ. จิตฺตํ ภิกฺขเว อภาวितํ อปาตฺตภูตํ มหโต อนตฺตถาย
สํวตฺตตีติ. ปณฺจมํ.

[๒๖] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
เอวํ ภาวितํ ปาตฺตภูตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว
จิตฺตํ. จิตฺตํ ภิกฺขเว ภาวितํ ปาตฺตภูตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตีติ.
ฉฏฺฐํ.

หมายเหตุ 27/05/2566

^๑ อ. อกมมณิยํ

^๒ ส.อ. ยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

[๒๗] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอรํ อภาวิตํ อพหุสฺสีกตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ
 ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ ภิกฺขเว อภาวิตํ อพหุสฺสีกตํ มหโต อนตฺตถาย
 สํวตฺตตฺติติ. สตฺตมํ.

[๒๘] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอรํ ภาวิตํ พหุสฺสีกตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว
 จิตฺตํ. จิตฺตํ ภิกฺขเว ภาวิตํ พหุสฺสีกตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตฺติติ.
 อฏฺฐมํ.

[๒๙] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอรํ อภาวิตํ อพหุสฺสีกตํ ทุกฺขาธิวาหํ^๑ โหติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ.
 จิตฺตํ ภิกฺขเว อภาวิตํ อพหุสฺสีกตํ ทุกฺขาธิวาหํ โหตฺติติ. นวมํ.

[๓๐] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอรํ ภาวิตํ พหุสฺสีกตํ สุขาธิวาหํ โหติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ.
 จิตฺตํ ภิกฺขเว ภาวิตํ พหุสฺสีกตํ สุखाธิวาหํ โหตฺติติ. ทสมํ.

ตติโย อกมฺมณียวคฺโค.^๒

๔. อทนต์วคฺโค

[๓๑] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอรํ อทนต์ํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ.
 จิตฺตํ ภิกฺขเว อทนต์ํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตฺติติ. ปจฺจมํ.

[๓๒] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอวํ ทนฺตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ
 ภิกฺขเว ทนฺตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตํ. ทุตฺติยํ.

[๓๓] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอวํ อคฺคตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ.
 จิตฺตํ ภิกฺขเว อคฺคตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตํ. ตติยํ.

[๓๔] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอวํ คฺคตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ
 ภิกฺขเว คฺคตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตํ. จตฺตยํ.

[๓๕] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอวํ อรกฺขิตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ.
 จิตฺตํ ภิกฺขเว อรกฺขิตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตํ. ปญฺจมํ.

[๓๖] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอวํ รกฺขิตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ
 ภิกฺขเว รกฺขิตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตํ. ฉกฺขํ.

[๓๗] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอวํ อสํวตฺตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ.
 จิตฺตํ ภิกฺขเว อสํวตฺตํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตํ. สตฺตมํ.

[๓๘] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ
 เอวํ สํวตฺตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ
 ภิกฺขเว สํวตฺตํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตํ. อฏฺฐมํ.

[๓๙] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสํสามิ, ยํ
เอวํ อทฺนตํ อคฺคตํ อรกฺขิตํ อสํวตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ,
ยถยิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ ภิกฺขเว อทฺนตํ อคฺคตํ อรกฺขิตํ
อสมํวตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตีติ. นวมํ.

[๔๐] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสํสามิ, ยํ
เอวํ ทนฺตํ คฺคตํ รกฺขิตํ สํวตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตีติ, ยถยิทํ
ภิกฺขเว จิตฺตํ. จิตฺตํ ภิกฺขเว ทนฺตํ คฺคตํ รกฺขิตํ สํวตํ มหโต
อตฺถาย สํวตฺตตีติ. ทสมํ.

จตุตฺถโถ อทฺนตวคฺโค.

๕. ปณิหิตอจฺจนวคฺโค

[๔๑] “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สาลิสฺสุกํ วา ยวสฺสุกํ วา
มิจฺฉาปณฺหิตํ หตฺถเณ วา ปาเทเน วา อกฺกนฺตํ หตฺถํ วา ปาหํ วา
ภิชฺชิสฺสตี* โลหิตํ วา อุปฺปาเทสฺสตีติ เนตํ จานํ วิชฺชตี. ตํ กิสฺส
เหตุ. มิจฺฉาปณฺหิตตฺตา ภิกฺขเว สาลิสฺสุกสฺส;” เอวเมว โข ภิกฺขเว
โส วต ภิกฺขุ มิจฺฉาปณฺหิตเณ จิตฺเตเน อวิชฺชํ ภิชฺชิสฺสตี วิชฺชํ
อุปฺปาเทสฺสตี, นิพฺพานํ สจฺฉนิกริสฺสตีติ เนตํ จานํ วิชฺชตี. ตํ
กิสฺส เหตุ. มิจฺฉาปณฺหิตตฺตา ภิกฺขเว จิตฺตสฺสาตี. ปจฺมํ.

[๔๒] “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สาลิสฺสุกํ วา ยวสฺสุกํ วา
สมฺมาปณฺหิตํ หตฺถเณ วา ปาเทเน วา อกฺกนฺตํ หตฺถํ วา
ปาหํ วา ภิชฺชิสฺสตี โลหิตํ วา อุปฺปาเทสฺสตีติ จานเมตํ วิชฺชตี.

ตัม กิสุส เหตุ. สมมาปณิหิตตตฺตา ภิกฺขเว สาลิสฺสูกสฺส; เอวเมว โข
 ภิกฺขเว โส วต ภิกฺขุ สมมาปณิหิตเตน จิตฺเตน อวิชฺชํ ภิชฺชิสฺสตี
 วิชฺชํ อุปฺปาเทสฺสตี, นิพฺพานํ สจฺฉิกิริสฺสตีติ จานเมตํ วิชฺชตี. ตัม
 กิสุส เหตุ. สมมาปณิหิตตตฺตา ภิกฺขเว จิตฺตสฺสาตี. ทุตฺติยํ.

[๔๓] “อิธํ ภิกฺขเว เอกจฺจํ ปุคฺคํ ปทุมฺมจจิตฺตํ เอวํ
 เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ ‘อิมมฺหิ เจ อयํ สมเย ปุคฺคโล
 กาลํ กเรยฺย, ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต, เอวํ นิรเย. ตัม กิสุส เหตุ.
 จิตฺตํ หิสฺส ภิกฺขเว ปทุมฺมจฺ. เจโตปโทสเหตุ จ ปน” ภิกฺขเว
 เอวมิธฺเกจฺเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺวคฺคตี
 วิณีปาตํ นิรยํ อุปฺปชฺชนตีติ. ตติยํ.

[๔๔] “อิธํ ภิกฺขเว เอกจฺจํ ปุคฺคํ ปสนฺนจิตฺตํ เอวํ
 เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ ‘อิมมฺหิ เจ อยํ สมเย ปุคฺคโล
 กาลํ กเรยฺย, ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต, เอวํ สคฺเค. ตัม กิสุส เหตุ.
 จิตฺตํ หิสฺส ภิกฺขเว ปสนฺนํ. เจโตปสาทเหตุ ปน ภิกฺขเว
 เอวมิธฺเกจฺเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สคฺคี สคฺคํ โลกํ
 อุปฺปชฺชนตีติ.” จตฺตตฺถํ.

[๔๕] “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อุทกรหโท อาวิโล ลฺลิตโต”
 กลลฺลิตโต, ตตฺถ จกฺขมา ปุริโส ตีเร จิตฺโต น ปสฺเสยฺย
 สิปฺปิสมํพุทฺธมฺปิ สกฺขรกถลมฺปิ มจฺฉคฺคุมฺพมฺปิ จรณฺตมฺปิ ติฏฺฐณฺตมฺปิ.
 ตัม กิสุส เหตุ. อาวิลตตฺตา ภิกฺขเว อุทกสฺส; เอวเมว โข ภิกฺขเว
 โส วต ภิกฺขุ อาวิลเณ จิตฺเตน อตฺตตฺถํ วา ฅสฺสตี, ปฺรตฺถํ วา

หมายเหตุ 27/05/2566

* ส.อ. เจโตปโทสเหตุจฺจ ปน ฉ.,เท. เจโตปโทสเหตุ ปน

๒ ส.อ. อุปฺปชฺชนตีติ

๓ ฉ.,เท. ลฺลิตโต

[๔๙] “ปภัสสรมิตํ ภิกขเว จิตตํ, ตณฺจ โข อาคนฺตุเกหิ
อุปกฺกิลเสสฺหิ อุปกฺกิลิฏฺจนฺติ. นวํ

[๕๐] “ปภัสสรมิตํ ภิกขเว จิตตํ, ตณฺจ โข อาคนฺตุเกหิ
อุปกฺกิลเสสฺหิ วิปฺปมุตฺตนฺติ. ทสมํ.

ปญฺจโม ปณฺหิตอจฺจนวคฺโค.^๑

๖. อจฺจนราสฺงฆาตวคฺโค^๒

[๕๑] “ปภัสสรมิตํ ภิกขเว จิตตํ, ตณฺจ โข อาคนฺตุเกหิ
อุปกฺกิลเสสฺหิ อุปกฺกิลิฏฺจํ, ตํ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชนํ ยถาภูตํ
นปฺปชานาติ. ตสฺมา ‘อฺสฺสุตฺวโต ปุณฺณชฺชนสฺส จิตฺตภาวนา นตฺถิติ
วทามิ. ปจฺมํ.

[๕๒] “ปภัสสรมิตํ ภิกขเว จิตตํ, ตณฺจ โข อาคนฺตุเกหิ
อุปกฺกิลเสสฺหิ วิปฺปมุตฺตํ, ตํ สุตฺวา อริยสวโก ยถาภูตํ ปชานาติ.
ตสฺมา ‘สุตฺวโต อริยสวกสฺส จิตฺตภาวนา อตฺถิติ วทามิ. ทฺติยํ.

[๕๓] “อจฺจนราสฺงฆาตมตฺตํปี เจ ภิกขเว ภิกขุ เมตฺตจิตฺตํ^๓
อาเสวติ, อยํ วุจฺจติ ภิกขเว ภิกขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหริ
สตุฏฺสาสนกโร โอวาทปฏฺกโร อโมฆํ รฆฺจปิณฺทํ ภูณฺชติ, โก ปน
วาโท, เย นํ พหุลิกโรนฺตีติ. ตติยํ.

[๕๔] “อจฺจนราสฺงฆาตมตฺตํปี เจ ภิกขเว ภิกขุ เมตฺตจิตฺตํ
ภาเวติ, อยํ วุจฺจติ ภิกขเว ภิกขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหริ

^๑ อ. ปณฺหิตอจฺจนวคฺโค

^๒ ฉ.,อ. อจฺจนราสฺงฆาตวคฺโค

^๓ ส. เมตฺตํ จิตฺตํ ฉ.,เท. เมตฺตจิตฺตํ

สตฺถุสสาสนกโร โอวาทปฏิกโร อโมหํ รฏฺฐปิณฺฑํ ภุญฺชติ, โก ปน
วาโท, เย นํ พหุลีกโรหิตฺติ. จตฺตถํ

[๕๕] “อจฺจนฺตาสงฺฆาตมตฺตํปี เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เมตฺตจิตฺตํ
มนสิกโรติ, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหริติ
สตฺถุสสาสนกโร โอวาทปฏิกโร อโมหํ รฏฺฐปิณฺฑํ ภุญฺชติ, โก ปน
วาโท, เย นํ พหุลีกโรหิตฺติ. ปณฺจมํ.

[๕๖] “เย เกจิ ภิกฺขเว ฐมา อกุสลา อกุสลาภาติยา
อกุสลาปฏิกขา, สพฺเพ เต มโนปฺพุพฺพคฺมา, มโน เตสํ ฐมานํ
ปจฺมํ อุปฺปชฺชติ, อนฺหวเทว อกุสลา ฐมาติ. จญฺจํ.

[๕๗] “เย เกจิ ภิกฺขเว ฐมา กุสลา กุสลาภาติยา
กุสลาปฏิกขา, สพฺเพ เต มโนปฺพุพฺพคฺมา, มโน เตสํ ฐมานํ
ปจฺมํ อุปฺปชฺชติ, อนฺหวเทว กุสลา ฐมาติ. สตฺตมํ.

[๕๘] “นาหํ ภิกฺขเว อณฺเฏ อเอกฐมํปี สมนฺุปสฺสสามิ, เยน
อนฺุปฺปนฺนา วา อกุสลา ฐมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา กุสลา
ฐมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิทํ ภิกฺขเว ปมาโท. ปมตฺตสฺส ภิกฺขเว
อนฺุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ฐมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ กุสลา
ฐมา ปริหายนฺตฺติ. อญฺจมํ.

[๕๙] “นาหํ ภิกฺขเว อณฺเฏ อเอกฐมํปี สมนฺุปสฺสสามิ, เยน
อนฺุปฺปนฺนา วา กุสลา ฐมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา อกุสลา
ฐมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิทํ ภิกฺขเว อปฺปมาโท. อปฺปมตฺตสฺส
ภิกฺขเว อนฺุปฺปนฺนา เจว กุสลา ฐมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ
อกุสลา ฐมา ปริหายนฺตฺติ. นวมํ.

[๖๐] “นาหิ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, เยน
 อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา กุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิทํ ภิกขเว โกสชฺชํ. กุสฺสิตสฺส ภิกขเว
 อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ กุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺตฺติ. ทสมํ.

ฉฺฉ. อจฺจนราสจฺจาทวคฺค.

๗. วิริยารมฺภาทิวคฺค

[๖๑] “นาหิ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, เยน
 อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา อกุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิทํ ภิกขเว วิริยารมฺภ. อารทฺธวิริยสฺส
 ภิกขเว อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ
 อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตฺติ. ปจฺจมํ.

[๖๒] “นาหิ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, เยน
 อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา กุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิทํ ภิกขเว มหิจฺจตา. มหิจฺจสฺส ภิกขเว
 อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ กุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺตฺติ. ทฺตฺติยํ.

[๖๓] “นาหิ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, เยน
 อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา อกุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิทํ ภิกขเว อปฺปิจฺจตา. อปฺปิจฺจสฺส
 ภิกขเว อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ
 อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตฺติ. ตตฺติยํ.

[๖๔] “นาหิ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ, เยน
 อญฺญูปนฺหา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา วา กุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถยิทํ ภิกขเว อสนตฺตญฺจिता. อสนตฺตญฺจสฺส
 ภิกขเว อญฺญูปนฺหา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา
 จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตํติ. จตฺตถํ.

[๖๕] “**นาห์** ภิกขเว อญฺเณ **เอกธมฺมํ**ปิ **สมนุสฺส**สามิ, **เยน** **อนุပ္ປນฺหา** **วา** **ဂຸສລາ** **ຫມຸມາ** **ອຸປປຊຊນຕິ**, **ອຸປປນຸ** **หา** **วา** **ອຸຸສລາ** **ຫມຸມາ** **ປຣິຫຍນຕິ**, **ຍถຍິທໍ** **ภิกขเว** **ສນຕຸຸຈຸຈິຕາ**. **ສນຕຸຸຈຸສສ** **ภิกขเว** **อนุပ္ປນຸ** **หา** **ເຈວ** **ဂຸສລາ** **ຫມຸມາ** **ອຸປປຊຊນຕິ**, **ອຸປປນຸ** **หา** **ຈ** **ອຸຸສລາ** **ຫມຸມາ** **ປຣິຫຍນຕິຕິ**. **ປຸຸຈມໍ**.

[๖๖] “นาห์ ภิกขเว อญฺเฏ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, เยน
 อญฺฺปปฺนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อฺปฺปชฺชนฺติ, อฺปฺปนฺนา วา กุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิํ ภิกขเว อโยนิโส มนสิกาโร. อโยนิโส
 ภิกขเว มนสิกาโรโต อญฺฺปปฺนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อฺปฺปชฺชนฺติ,
 อฺปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตฺติ. จญฺจํ.

[๖๗] “นำหิ ภิกขเว อณฺเฏ อেকธมฺมํปิ สมฺนุสฺสํสามิ, เยน
 อฺนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อฺปฺปชฺชนฺติ, อฺปฺปนฺนา วา อกุสลา
 ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิหิ ภิกขเว โยนิโส มนสิกาโร. โยนิโส
 ภิกขเว มนสิกาโรโต อฺนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อฺปฺปชฺชนฺติ,
 อฺปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตฺติ. สत्ตมํ.

[๒๘] “**นำหิ** ภิกขเว **อญญံ** **เอกธมมံ**ปิ **สมนุสฺส**สามี, **เยน** **อนุปฺปนฺนา** วา **อกุສฺลา** **ธมฺมา** **อุປປชฺชนฺติ**, **อุປປฺนฺนา** วา **กุສฺลา** **ธมฺมา** **ปริหาຍนฺติ**, **ยถยิทํ** **ภิกขเว** **อสมปชฺจณံ**. **อสมปชฺจานสฺส**

ภิกฺขเว อนฺุปปนฺหา เจว อฺกุสลา ฐมฺมา อฺปปชฺชนฺติ, อฺปปนฺหา จ
อฺกุสลา ฐมฺมา ปริหายนฺตฺติ. อญฺจมํ.

[๖๙] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุสฺสามิ, เยน
อนฺุปปนฺหา วา อฺกุสลา ฐมฺมา อฺปปชฺชนฺติ, อฺปปนฺหา วา อฺกุสลา
ฐมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว สมนฺุชฌนํ. สมนฺุชฌนสฺส
ภิกฺขเว อนฺุปปนฺหา เจว อฺกุสลา ฐมฺมา อฺปปชฺชนฺติ, อฺปปนฺหา จ
อฺกุสลา ฐมฺมา ปริหายนฺตฺติ. นวมํ.

[๗๐] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุสฺสามิ, เยน
อนฺุปปนฺหา วา อฺกุสลา ฐมฺมา อฺปปชฺชนฺติ, อฺปปนฺหา วา อฺกุสลา
ฐมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว ปาปมิตฺตตา. ปาปมิตฺตสฺส
ภิกฺขเว อนฺุปปนฺหา เจว อฺกุสลา ฐมฺมา อฺปปชฺชนฺติ, อฺปปนฺหา จ
อฺกุสลา ฐมฺมา ปริหายนฺตฺติ. ทสมํ.

สตฺตโม วิริยารมฺภาทิวคฺโค.

๘. กถฺยาณมิตฺตาทิวคฺโค

[๗๑] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุสฺสามิ, เยน
อนฺุปปนฺหา วา อฺกุสลา ฐมฺมา อฺปปชฺชนฺติ, อฺปปนฺหา วา อฺกุสลา
ฐมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว กถฺยาณมิตฺตตา. กถฺยาณมิตฺตสฺส
ภิกฺขเว อนฺุปปนฺหา เจว อฺกุสลา ฐมฺมา อฺปปชฺชนฺติ, อฺปปนฺหา จ
อฺกุสลา ฐมฺมา ปริหายนฺตฺติ. ปจฺมํ.

[๗๒] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนฺุสฺสามิ,
เยน ^{๒๗}อนฺุปปนฺหา วา อฺกุสลา ฐมฺมา อฺปปชฺชนฺติ, อฺปปนฺหา วา

กุสลา ฐมา ปริหานนฺติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว อนฺนโยโค อกุสลาณํ
 ฐมาณํ อนฺนโยโค กุสลาณํ ฐมาณํ. อนฺนโยคา ภิกฺขเว อกุสลาณํ
 ฐมาณํ อนฺนโยคา กุสลาณํ ฐมาณํ อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา
 ฐมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ กุสลา ฐมา ปริหานนฺตํ.
 ทฺติยํ.

[๗๓] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ,
 เยเน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ฐมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา
 อกุสลา ฐมา ปริหานนฺติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว อนฺนโยโค กุสลาณํ
 ฐมาณํ อนฺนโยโค อกุสลาณํ ฐมาณํ. อนฺนโยคา ภิกฺขเว กุสลาณํ
 ฐมาณํ อนฺนโยคา อกุสลาณํ ฐมาณํ อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา
 ฐมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ฐมา ปริหานนฺตํ.
 ตติยํ.

[๗๔] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ,
 เยเน อนุปฺปนฺนา วา โพชฺฌงฺกา นุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา
 โพชฺฌงฺกา น ภาวนาปาริปุรํ คจฺจนฺติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว อโยนิโส
 มนสิกาโร. อโยนิโส ภิกฺขเว มนสิกาโรโต อนุปฺปนฺนา เจว
 โพชฺฌงฺกา นุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ โพชฺฌงฺกา น ภาวนาปาริปุรํ
 คจฺจนฺตํ. จตฺตตํ.

[๗๕] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ, เยเน
 อนุปฺปนฺนา วา โพชฺฌงฺกา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา วา โพชฺฌงฺกา
 ภาวนาปาริปุรํ คจฺจนฺติ, ยถยิทํ ภิกฺขเว โยนิโส มนสิกาโร.
 โยนิโส ภิกฺขเว มนสิกาโรโต อนุปฺปนฺนา เจว โพชฺฌงฺกา
 อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ โพชฺฌงฺกา ภาวนาปาริปุรํ คจฺจนฺตํ.
 ปญจมํ.

[๗๖] “อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว ปฺริหานิ, ยถิทํ ฌาติปฺริหานิ. เอตํ ปฏิกิณฺ्हจํ ภิกฺขเว ปฺริหานีนํ, ยถิทํ ปญฺญาปฺริหานีติ. จณฺ्हจํ.

[๗๗] “อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว วุฑฺฒิ,^{*} ยถิทํ ฌาติวุฑฺฒิ. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว วุฑฺฒินี, ยถิทํ ปญฺญาวุฑฺฒิ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ‘ปญฺญาวุฑฺฒียา วุฑฺฒิสฺสามาติ. เอวํ หิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. สตตมํ.

[๗๘] “อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว ปฺริหานิ, ยถิทํ โภคปฺริหานิ. เอตํ ปฏิกิณฺ्हจํ ภิกฺขเว ปฺริหานีนํ, ยถิทํ ปญฺญาปฺริหานีติ. อจฺจมํ.

[๗๙] “อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว วุฑฺฒิ, ยถิทํ โภควุฑฺฒิ. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว วุฑฺฒินี, ยถิทํ ปญฺญาวุฑฺฒิ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ‘ปญฺญาวุฑฺฒียา วุฑฺฒิสฺสามาติ. เอวํ หิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. นวมํ.

[๘๐] “อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว ปฺริหานิ, ยถิทํ ยโสปฺริหานิ. เอตํ ปฏิกิณฺ्हจํ ภิกฺขเว ปฺริหานีนํ, ยถิทํ ปญฺญาปฺริหานีติ. ทสมํ.

อฏฺฐโม กถฺยาณมิตฺตาทิวคฺโค.

* มนคจ ๒๗/๑๕/๒๕๖๖

* จ.,เท.,อ. วุฑฺธิ, เอวมฺปฺริ.ป.

๙. ปมาทาทิวคโค

[๘๑] “อปฺปมตฺติกา เอสา ภิกฺขเว วุฑฺฒิ, ยทฺธิ ยโสวฺวุฑฺฒิ. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว วุฑฺฒิณฺ, ยทฺธิ ปญฺญาวุฑฺฒิ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ‘ปญฺญาวุฑฺฒิยา วุฑฺฒิสฺสามาติ. เอวํ ทิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. ปจฺจํ.

[๘๒] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสามิ, โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิทํ ภิกฺขเว ปมาโท. ปมาโท ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ. ทฺติยํ.

[๘๓] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสามิ, โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิทํ ภิกฺขเว อปฺปมาโท. อปฺปมาโท ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ. ตติยํ.

[๘๔] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสามิ, โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิทํ ภิกฺขเว โกสขฺชํ. โกสขฺชํ ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ. จตุตฺถํ.

[๘๕] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสามิ, โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิทํ ภิกฺขเว วิริยารมฺโห. วิริยารมฺโห ภิกฺขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ. ปญฺจมํ.

[๘๖] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสามิ, โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิทํ ภิกฺขเว มหิจฺจตา. มหิจฺจตา ภิกฺขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ. ฉฏฺฐํ.

[๘๗] “นาหิ ภิกขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว อปฺปิจุจฺตา.
 อปฺปิจุจฺตา ภิกขเว มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ. สตฺตมํ.

[๘๘] “นาหิ ภิกขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว อสนฺตฺตฺตฺตฺต.
 อสนฺตฺตฺตฺตฺต ภิกขเว มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ. อญฺจมํ.

[๘๙] “นาหิ ภิกขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว สนฺตฺตฺตฺตฺต.
 สนฺตฺตฺตฺตฺต ภิกขเว มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ. นวมํ.

[๙๐] “นาหิ ภิกขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว อโยนิโส มนสิกาโร.
 อโยนิโส มนสิกาโร ภิกขเว มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ. ทสมํ.

[๙๑] “นาหิ ภิกขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว โยนิโส มนสิกาโร.
 โยนิโส มนสิกาโร ภิกขเว มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ. เอกาทสมํ.

[๙๒] “นาหิ ภิกขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย^{*}
 เอวํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว อสมฺปชฺจณํ.
 อสมฺปชฺจณํ ภิกขเว มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ. ทฺวาทสมํ.

[๙๓] “นาหิ ภิกขเว อญฺเณ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถยิทํ ภิกขเว สมฺปชฺจณํ.
 สมฺปชฺจณํ ภิกขเว มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ. เतरสมํ.

[๙๔] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว ปาปมิตฺตตา.
 ปาปมิตฺตตา ภิกฺขเว มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตฺติติ. จุทฺทสมํ.

[๙๕] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว กลฺยาณมิตฺตตา.
 กลฺยาณมิตฺตตา ภิกฺขเว มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตฺติติ. ปณฺณรสมํ.

[๙๖] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว อนฺุโยโค
 อกฺกุสลํ ฐมํ อนฺุโยโค กุสลํ ฐมํ. อนฺุโยโค ภิกฺขเว
 อกฺกุสลํ ฐมํ อนฺุโยโค กุสลํ ฐมํ มหโต อนตฺตถาย
 สํวตฺตตฺติติ. โสฬสสมํ.

[๙๗] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว อนฺุโยโค กุสลํ
 ฐมํ อนฺุโยโค อกฺกุสลํ ฐมํ. อนฺุโยโค ภิกฺขเว กุสลํ
 ฐมํ อนฺุโยโค อกฺกุสลํ ฐมํ มหโต อตฺตถาย สํวตฺตตฺติติ.
 สตฺตตรสมํ.

นวโม ปมาทาทิวคฺโค.

๑๐. ทุติยปมาทาทิวคฺโค

[๙๘] “อชฺฌตฺติกํ ภิกฺขเว อํคณฺติ กริตฺวา นาญญํ
 เอกงฺคํปิ สมนุสฺสสามิ, ยํ เอวํ มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ
 ภิกฺขเว ปมาโท. ปมาโท ภิกฺขเว มหโต อนตฺตถาย สํวตฺตตฺติติ.
 ปจฺจมํ.

[๙๙] “อชฏตติกัม ภิกขเว องคนฺติ กริตฺวา นามุณํ
 เอกงคํปิ” สมนุปลสฺสามิ, ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ, ยถยิํ
 ภิกขเว อปฺปมาโท. อปฺปมาโท ภิกขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ.
 ทฺติยํ.

[๑๐๐] “อชฏตติกัม ภิกขเว องคนฺติ กริตฺวา นามุณํ
 เอกงคํปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ, ยถยิํ
 ภิกขเว โกสขชฺชํ. โกสขชฺชํ ภิกขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ.
 ตติยํ.

[๑๐๑] “อชฏตติกัม ภิกขเว องคนฺติ กริตฺวา นามุณํ
 เอกงคํปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ, ยถยิํ
 ภิกขเว วิริยารมฺโม. วิริยารมฺโม ภิกขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ.
 จตฺตถํ.

[๑๐๒] “อชฏตติกัม ภิกขเว องคนฺติ กริตฺวา นามุณํ
 เอกงคํปิ สมนุปลสฺสามิ, ๕เปยฺ มหิจฺจตา ภิกขเว มหโต อนตฺถาย
 สํวตฺตติ. ปญจมํ.

[๑๐๓] “อชฏตติกัม ภิกขเว องคนฺติ กริตฺวา นามุณํ
 เอกงคํปิ สมนุปลสฺสามิ, ๕เปยฺ อปฺปิจฺจตา ภิกขเว มหโต อตฺถาย
 สํวตฺตติ. ฉฏฺฐํ.

[๑๐๔] “อชฏตติกัม ภิกขเว องคนฺติ กริตฺวา นามุณํ
 เอกงคํปิ สมนุปลสฺสามิ, ๕เปยฺ อสนฺตฺตฺตฺตฺตา ภิกขเว มหโต อนตฺถาย
 สํวตฺตติ. สตฺตมํ.

[๑๐๕] “อชฺชตฺตํ ภิขเว อํคนฺติ กริตฺวา นาณญํ
เอกํคํปิ สมนุปสฺสามิ, ๕เปฯ สนฺตฺตฺตํ ภิขเว มหโต อตฺถาย
สํวตฺตตฺติ. อฏฺฐมํ.

[๑๐๖] “อชฺชตฺตํ ภิขเว อํคนฺติ กริตฺวา นาณญํ
เอกํคํปิ สมนุปสฺสามิ, ๕เปฯ อโยนิโส มนสิกาโร ภิขเว มหโต
อนตฺถาย สํวตฺตตฺติ. นวมํ.

[๑๐๗] “อชฺชตฺตํ ภิขเว อํคนฺติ กริตฺวา นาณญํ
เอกํคํปิ สมนุปสฺสามิ, ๕เปฯ โยนิโส มนสิกาโร ภิขเว มหโต
อตฺถาย สํวตฺตตฺติ. ทสมํ.

[๑๐๘] “อชฺชตฺตํ ภิขเว อํคนฺติ กริตฺวา นาณญํ
เอกํคํปิ สมนุปสฺสามิ, ๕เปฯ อสมปชจญํ ภิขเว มหโต
อนตฺถาย สํวตฺตตฺติ. เอกาทสมํ.

[๑๐๙] “อชฺชตฺตํ ภิขเว อํคนฺติ กริตฺวา นาณญํ
เอกํคํปิ สมนุปสฺสามิ, ๕เปฯ สมปชจญํ ภิขเว มหโต อตฺถาย
สํวตฺตตฺติ. ทฺวาทสมํ.

[๑๑๐] “พาหิรํ ภิขเว อํคนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอกํคํปิ
สมนุปสฺสามิ, ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตฺติ, ยถฺยํ ภิขเว
ปาปมิตฺตตา. ปาปมิตฺตตา ภิขเว มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตฺติ.
เตรสมํ.

[๑๑๑] “พาหิรํ ภิขเว อํคนฺติ กริตฺวา นาณญํ เอกํคํปิ
สมนุปสฺสามิ, ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตฺติ, ยถฺยํ ภิขเว
กฺลฺยาณมิตฺตตา. กฺลฺยาณมิตฺตตา ภิขเว มหโต อตฺถาย สํวตฺตตฺติ.
จุทฺทสมํ.

[๑๑๒] “อชฏตติกัม ภิกขเว องคนฺติ กริตฺวา นาณญํ
 เอกงคัมปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ
 ภิกขเว อนุโยโค อกฺขลํ ฐมาณํ อนนุโยโค กฺขลํ ฐมาณํ.
 อนุโยโค ภิกขเว อกฺขลํ ฐมาณํ อนนุโยโค กฺขลํ ฐมาณํ
 มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ. ปณฺณรสมํ.

[๑๑๓] “อชฏตติกัม ภิกขเว องคนฺติ กริตฺวา นาณญํ
 เอกงคัมปิ สมนุปลสฺสามิ, ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ
 ภิกขเว อนุโยโค กฺขลํ ฐมาณํ อนนุโยโค อกฺขลํ ฐมาณํ.
 อนุโยโค ภิกขเว กฺขลํ ฐมาณํ อนนุโยโค อกฺขลํ ฐมาณํ
 มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ. โสฬสํ.

[๑๑๔] “นาหิ ภิกขเว อญญํ เอกธมมํปิ สมนุปลสฺสามิ,
 โย เอวํ สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ
 ภิกขเว ปมาโท. ปมาโท ภิกขเว สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย
 อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. สตฺตรสมํ.

[๑๑๕] “นาหิ ภิกขเว อญญํ เอกธมมํปิ สมนุปลสฺสามิ, โย
 เอวํ สทฺธมฺมสฺส จิตฺยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ,
 ยถฺยิํ ภิกขเว อปฺปมาโท. อปฺปมาโท ภิกขเว สทฺธมฺมสฺส จิตฺยา
 อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. อฏฺฐารสมํ.

[๑๑๖] “นาหิ ภิกขเว อญญํ เอกธมมํปิ สมนุปลสฺสามิ, โย
 เอวํ สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ, ยถฺยิํ
 ภิกขเว โกสขุ. โกสขุ ภิกขเว สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย
 อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. เอกฺกนวิสฺติมํ.

[๑๑๗] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ, โย
 เอวํ สทฺธมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตฺติ,
 ยถฺยิทํ ภิกฺขเว วิริยารมฺโภ. วิริยารมฺโภ ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส
 จิตฺติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตฺติ. วิสตีมํ.

[๑๑๘] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เป๕ มหิจฺจตา ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนนฺตรธานาย
 สํวตฺตตฺติ. เอกวีสตีมํ.

[๑๑๙] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เป๕ อปฺปิจฺจตา ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโมสาย
 อนนฺตรธานาย สํวตฺตตฺติ. พาวีสตีมํ.

[๑๒๐] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เป๕ อสนฺตุจฺจตา ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนนฺตรธานาย
 สํวตฺตตฺติ. เตวีสตีมํ.

[๑๒๑] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เป๕ สนฺตุจฺจตา ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโมสาย
 อนนฺตรธานาย สํวตฺตตฺติ. จตุวีสตีมํ.

[๑๒๒] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เป๕ อโยนิโส มนสิกาโร ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย
 อนนฺตรธานาย สํวตฺตตฺติ. ปญฺจวีสตีมํ.

[๑๒๓] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เป๕ โยนิโส มนสิกาโร ภิกฺขเว สทฺธมฺมสฺส จิตฺติยา อสมฺโมสาย
 อนนฺตรธานาย สํวตฺตตฺติ. ฉพฺพีสตีมํ.

[๑๒๔] “นาหิ ภิกขเว อญญิ เอกธมมปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เปฯ อสมปชฌญิ ภิกขเว สหุทธมมฺสฺส สมฺโมสาย อนนฺตรธานาย
 สํวตฺตตํ. สตฺตวิสตีมํ.

[๑๒๕] “นาหิ ภิกขเว อญญิ เอกธมมปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เปฯ สมปชฌญิ ภิกขเว สหุทธมมฺสฺส จิตฺยา อสมฺโมสาย
 อนนฺตรธานาย สํวตฺตตํ. อญฺจวิสตีมํ.

[๑๒๖] “นาหิ ภิกขเว อญญิ เอกธมมปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เปฯ ปาปมิตฺตตา ภิกขเว สหุทธมมฺสฺส สมฺโมสาย อนนฺตรธานาย
 สํวตฺตตํ. เอกฺกนทีสตีมํ.

[๑๒๗] “นาหิ ภิกขเว อญญิ เอกธมมปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เปฯ กลฺยาณมิตฺตตา ภิกขเว สหุทธมมฺสฺส จิตฺยา อสมฺโมสาย
 อนนฺตรธานาย สํวตฺตตํ. ทีสตีมํ.

[๑๒๘] “นาหิ ภิกขเว อญญิ เอกธมมปิ สมนุสฺสสามิ,
 ๕เปฯ อนุโยโค ภิกขเว อกฺขลํ ฐมฺมานํ อนนุโยโค กุสลํ
 ฐมฺมานํ สหุทธมมฺสฺส สมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตํ. เอกตฺตีสตีมํ.

[๑๒๙] “นาหิ ภิกขเว อญญิ เอกธมมปิ สมนุสฺสสามิ,
 โย เอวํ สหุทธมมฺสฺส จิตฺยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตํ,
 ยถียํ ภิกขเว อนุโยโค กุสลํ ฐมฺมานํ อนนุโยโค อกฺขลํ
 ฐมฺมานํ. อนุโยโค ภิกขเว กุสลํ ฐมฺมานํ อนนุโยโค อกฺขลํ
 ฐมฺมานํ สหุทธมมฺสฺส จิตฺยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตํ.
 พตฺตีสตีมํ.”

[๑๓๐] “เยปิ” เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ที่เปนฺติ, เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชนาหิตาย ปฏิปन्นา พหุชนาสุขาย พหุโน ชนฺสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानํ. พหุญฺจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปญฺญํ ปสวณฺติ, เตจิมฺ^๒ สทฺธมฺมํ อนนฺตรธาเปนฺตฺติติ. เตตฺตฺติสมํ.

[๑๓๑ - ๑๓๙] “เยปิ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อวินยํ ‘วินโยติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ วินยํ ‘อวินโยติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ‘ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ‘อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อนาจิณฺณํ ตถาคเตน ‘อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อาจิณฺณํ ตถาคเตน ‘อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ‘ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ‘อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ. เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชนาหิตาย ปฏิปन्นา พหุชนาสุขาย พหุโน ชนฺสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानํ. พหุญฺจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปญฺญํ ปสวณฺติ, เตจิมฺ สทฺธมฺมํ อนนฺตรธาเปนฺตฺติติ. ทฺวาจตฺตาฬิสมํ.

ทลโม ทุตฺติยปมาทาทิวคฺโค.^๓

^๑ ฉ., เท., อ. ย. เต, เอวมฺปรี. ๒ ส. เตปิ

^๓ อ. อธมฺมาทิวคฺโค ทลโม

๑๑. อธมมวคฺโค

[๑๔๐] “เยปิ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อธมมํ ‘อธมโมติ
 ที่เปนฺติ, เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนสุขาย
 พหุโน ชนฺสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ. พหุญจ เต
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปุณฺณํ ปสวณฺติ, เตจิมํ สทฺธมมํ จเปณฺตีสฺส. ปจฺมํ.

[๑๔๑ - ๑๔๙] “เยปิ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมมํ ‘ธมโมติ
 ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อวินยํ ‘อวินโยติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ วินยํ ‘วินโยติ
 ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ‘อภาสิตํ อลปิตํ
 ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ‘ภาสิตํ
 ลปิตํ ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อนาจิณฺณํ ตถาคเตน ‘อนาจิณฺณํ
 ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อาจิณฺณํ ตถาคเตน ‘อาจิณฺณํ
 ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อปฺปณฺณตฺตํ ตถาคเตน ‘อปฺปณฺณตฺตํ
 ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ, ยเปยฺ ปณฺณตฺตํ ตถาคเตน ‘ปณฺณตฺตํ
 ตถาคเตนาติ ที่เปนฺติ. เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา
 พหุชนสุขาย พหุโน ชนฺสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ.
 พหุญจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปุณฺณํ ปสวณฺติ, เตจิมํ สทฺธมมํ
 จเปณฺตีสฺส. ทสมํ.

เอกาทสโม อธมมวคฺโค.

๑๒. อนาปตฺตวคฺโค

[๑๕๐ - ๑๕๙] “เยปิ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนาปตฺตํ ‘อาปตฺตีสฺส
 ที่เปนฺติ, ยเปยฺ อาปตฺตํ ‘อนาปตฺตีสฺส ที่เปนฺติ, ยเปยฺ ลหุกํ
 อาปตฺตํ ‘ครุกา อาปตฺตีสฺส ที่เปนฺติ, ยเปยฺ ครุกํ อาปตฺตํ ‘ลหูกา

๑๒. อนาปตติวคโค

๒๑

อาปตตติติ ที่เปนติ, ๕เปย ทุฏฐลลํ อาปตตติ 'อทุฏฐลลา อาปตตติ
ที่เปนติ, ๕เปย อทุฏฐลลํ อาปตตติ 'ทุฏฐลลา อาปตตติ ที่เปนติ,
๕เปย สาวเสสํ อาปตตติ 'อนวเสสา อาปตตติ ที่เปนติ, ๕เปย
อนวเสสํ อาปตตติ 'สาวเสสา อาปตตติ ที่เปนติ, ๕เปย สปปฏิกมมํ
อาปตตติ 'อปปฏิกมมา อาปตตติ ที่เปนติ, ๕เปย อปปฏิกมมํ
อาปตตติ 'สปปฏิกมมา อาปตตติ ที่เปนติ. เต ภิกขเว ภิกขุ
พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย
อหิตาย ทุกุขาย เทวมนุสฺसानํ. พหุญจ เต ภิกขเว ภิกขุ
ปฺญญํ ปสวณฺติ, เตจิมํ สทฺธมมํ อนตฺตรชาเปนตติติ. ทสมํ.

[๑๖๐] “เยปิ เต ภิกขเว ภิกขุ อนาปตตติ 'อนาปตตติ
ที่เปนติ, เต ภิกขเว ภิกขุ พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนาสุขาย
พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ. พหุญจ เต
ภิกขเว ภิกขุ ปฺญญํ ปสวณฺติ, เตจิมํ สทฺธมมํ จเปนตติติ. เอกาทสมํ.

[๑๖๑] “เยปิ เต ภิกขเว ภิกขุ อาปตตติ 'อาปตตติ
ที่เปนติ, เต ภิกขเว ภิกขุ พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนาสุขาย
พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ. พหุญจ เต
ภิกขเว ภิกขุ ปฺญญํ ปสวณฺติ, เตจิมํ สทฺธมมํ จเปนตติติ. ทฺวาทสมํ.

[๑๖๒ - ๑๖๙] “เยปิ เต ภิกขเว ภิกขุ ลหุกํ อาปตตติ
'ลหูกา อาปตตติ ที่เปนติ, ๕เปย ครุกํ อาปตตติ 'ครูกา อาปตตติ
ที่เปนติ, ๕เปย ทุฏฐลลํ อาปตตติ 'ทุฏฐลลา อาปตตติ ที่เปนติ,
๕เปย อทุฏฐลลํ อาปตตติ 'อทุฏฐลลา อาปตตติ ที่เปนติ, ๕เปย
สาวเสสํ อาปตตติ 'สาวเสสา อาปตตติ ที่เปนติ, ๕เปย อนวเสสํ
อาปตตติ 'อนวเสสา อาปตตติ ที่เปนติ, ๕เปย สปปฏิกมมํ อาปตตติ

‘สปปฏิกมฺมา อापตฺติตฺติ ทึเปนฺติ, ะเปฯ อปปฏิกมฺมํ อापตฺตํ
 ‘อปปฏิกมฺมา อापตฺติตฺติ ทึเปนฺติ. เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุชนหิตาย
 ปฏิปन्นา พหุชนสุขาย พหุโน ชนฺสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย
 เทวมนุสฺसानํ. พหุญจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปุณฺณํ ปสวณฺติ, เตจิมํ
 สทฺธมฺมํ จเปนฺติตฺติ. วิสติมํ.

ทวาทสโม อนาปตฺติวคฺโค.

๑๓. เอกปุคฺคฺลวคฺโค

[๑๗๐] “เอกปุคฺคฺโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
 พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย
 เทวมนุสฺसानํ. กตโม เอกปุคฺคฺโล. ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ,
 อโย โข ภิกฺขเว เอกปุคฺคฺโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
 พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย
 เทวมนุสฺसानนฺติ. (๑)

[๑๗๑] “เอกปุคฺคฺลสฺส ภิกฺขเว ปาตุภาโว ทูลฺลโก โลกสฺมี.
 กตมสฺส เอกปุคฺคฺลสฺส. ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส,
 อิมสฺส โข ภิกฺขเว เอกปุคฺคฺลสฺส ปาตุภาโว ทูลฺลโก โลกสฺมินฺติ. (๒)

[๑๗๒] “เอกปุคฺคฺโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
 อจฺฉริยมฺนุสฺโส. กตโม เอกปุคฺคฺโล. ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ,
 อโย โข ภิกฺขเว เอกปุคฺคฺโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
 อจฺฉริยมฺนุสฺโสติ. (๓)

[๑๗๓] “เอกปุคฺคฺลสฺส ภิกฺขเว กาลกิริยา พหุโน ชนฺสฺส
 อนฺตปฺปา โหติ. กตมสฺส เอกปุคฺคฺลสฺส. ตถาคตสฺส อรหโต

สมฺมาสมพุทฺธสฺส, อิมสฺส ไช ภิกฺขเว เอกปุคฺคลสฺส กาลกิริยา
พหุโน ชนสฺส อนฺตปฺปา โหตีติ. (๔)

[๑๗๔] “เอกปุคฺคโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
อหุติโย อสหาโย อปฺปฏฺโหม อปฺปฏฺฐิสมฺ อปฺปฏฺฐิภาโค อปฺปฏฺฐิปุคฺคโล
อสโม อสมสฺโม ทิปทานํ” อคฺโค. กตโม เอกปุคฺคโล. ตถาคโต
อรหํ สมฺมาสมพุทฺธ, อโย ไช ภิกฺขเว เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน
อุปฺปชฺชติ อหุติโย อสหาโย อปฺปฏฺโหม อปฺปฏฺฐิสมฺ อปฺปฏฺฐิภาโค
อปฺปฏฺฐิปุคฺคโล อสโม อสมสฺโม ทิปทานํ อคฺโคติ. (๕)

[๑๗๕ - ๑๗๖] “เอกปุคฺคลสฺส ภิกฺขเว ปาตุภาโว” มหโต
จกฺขุสฺส ปาตุภาโว โหติ, มหโต อาโลกสฺส ปาตุภาโว โหติ,
มหโต โอมาสสฺส ปาตุภาโว โหติ, จณฺห์ อนฺตตฺริยานํ ปาตุภาโว
โหติ, จตฺตุนํ ปฏฺฐิมภิกฺขานํ สจฺฉิกิริยา โหติ, อนนฺกชาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
โหติ, นานาชาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โหติ, วิชฺชาวิมุตฺติผลสจฺฉิกิริยา โหติ,
โสตาปตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โหติ, สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา โหติ,
อนาคามิผลสจฺฉิกิริยา โหติ, อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยา โหติ. กตมสฺส
เอกปุคฺคลสฺส. ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมพุทฺธสฺส, อิมสฺส ไช
ภิกฺขเว เอกปุคฺคลสฺส ปาตุภาโว” มหโต จกฺขุสฺส ปาตุภาโว
โหติ, มหโต อาโลกสฺส ปาตุภาโว โหติ, มหโต โอมาสสฺส
ปาตุภาโว โหติ, จณฺห์ อนฺตตฺริยานํ ปาตุภาโว โหติ, จตฺตุนํ
ปฏฺฐิมภิกฺขานํ สจฺฉิกิริยา โหติ, อนนฺกชาตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โหติ, นานา-
ชาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โหติ, วิชฺชาวิมุตฺติผลสจฺฉิกิริยา โหติ, สโตะปาตฺตฺตฺตฺต-
สจฺฉิกิริยา โหติ, สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา โหติ, อนาคามิผล-
สจฺฉิกิริยา โหติ, อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยา โหตีติ. (๖ - ๑๗)

* ฉ., เท. ทวิพทาน

๖ ฉ., เท., อ. ปาตุภาวา

[๑๘๗] “นาหิ ภิกขเว อญญํ เอกปุคฺคผลมฺปิ สมฺนุสฺสามิ, โย เอวํ ตถาคเตน อนุตฺตรํ ฆมฺมจกํ ปวตฺติตํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตติ, ยถียํ ภิกขเว สารีปฺตฺโต. สารีปฺตฺโต ภิกขเว ตถาคเตน อนุตฺตรํ ฆมฺมจกํ ปวตฺติตํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตตฺติ. (๑๘)

เตรสโม เอกปุคฺคผลวคฺโค

๑๔. เอตทคฺควคฺโค ๑. ปจฺมวคฺโค

[๑๘๘] “เอตทคฺคํ ภิกขเว มม สาวกานํ ภิกฺขุณํ รตฺตมฺญฺหนํ, ยทียํ อญฺญาโกณฺหมฺโณ.” (๑)

[๑๘๙] มหาปณฺณานํ, ยทียํ สารีปฺตฺโต. (๒)

[๑๙๐] อิทฺธิมนฺตานํ, ยทียํ มหาโมคฺคัลลาโน. (๓)

[๑๙๑] ฐตฺวาทานํ,^๒ ยทียํ มหากสฺสโป. (๔)

[๑๙๒] ทิพฺพจกฺขุگانํ, ยทียํ อนุรฺกฺโข. (๕)

[๑๙๓] อจฺจจากุสิگانํ, ยทียํ ภทฺธิโย กาฬิโคธายปฺตฺโต. (๖)

[๑๙๔] มณฺชสฺสธานํ, ยทียํ ลกฺขณฺณกภทฺธิโย.^๓ (๗)

[๑๙๕] สีหนาทิกานํ, ยทียํ ปิณฺโฑลภารทฺวาโช. (๘)

[๑๙๖] ฆมฺมกถิกานํ, ยทียํ ปุณฺโณ มนฺตานิปฺตฺโต. (๙)

[๑๙๗] สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ วิฆานฺตานํ, ยทียํ มหากจฺจาโนติ. (๑๐)

ปจฺโม วคฺโค.

๑๔. เอตทคฺควคฺโค ๒. ทุตติยวคฺโค

[๑๙๘] “เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สาวกานํ ภิกฺขุณํ มโนมยํ
กายํ อภินิมฺมิตฺตํ, ยทิตํ จุลลปฺนฺถโก. (๑)

[๑๙๙] เจโตวิภูฏกฺกุสลานํ, ยทิตํ จุลลปฺนฺถโก. (๒)

[๒๐๐] ปญฺญาวิภูฏกฺกุสลานํ,^{*} ยทิตํ มหาปฺนฺถโก. (๓)

[๒๐๑] อรณฺวิหารีนํ, ยทิตํ สุภฺตติ. (๔)

[๒๐๒] ทกฺขิณฺณียานํ, ยทิตํ สุภฺตติ. (๕)

[๒๐๓] อารณฺญกานํ, ยทิตํ เรวโต ชทฺธิรวนฺนิโย. (๖)

[๒๐๔] ฌายีนํ, ยทิตํ กงฺขาเรวโต. (๗)

[๒๐๕] อารทฺธวิริยานํ, ยทิตํ โสโณ โกสิวิโส.^๒ (๘)

[๒๐๖] กลฺยาณวาทกฺกรณานํ, ยทิตํ โสโณ กุฏฺฐิกณฺโณ. (๙)

[๒๐๗] ลาภีนํ, ยทิตํ สีวลี. (๑๐)

[๒๐๘] สทฺธาธิมุตฺตานํ, ยทิตํ วกฺกสิตติ. (๑๑)

ทุตติโย วคฺโค.

๑๔. เอตทคฺควคฺโค ๓. ตติยวคฺโค

[๒๐๙] “เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สาวกานํ ภิกฺขุณํ สีกฺขาการุณํ,
ยทิตํ ราหุโล. (๑)

- [๒๑๐] สทุธราปพพชิตานํ, ยทิตํ รฏฺฐปาโล. (๒)
 [๒๑๑] ปจฺมํ สลากํ คณฺหนฺตานํ, ยทิตํ กุณฺธุธราโน. (๓)
 [๒๑๒] ปฏฺฐิภาณวณฺตานํ, ยทิตํ วงฺคีสโ. (๔)
 [๒๑๓] สมฺมุตฺตปาสาทิกานํ, ยทิตํ อุปลเสโน วงฺกนฺตปฺตฺโต. (๕)
 [๒๑๔] เสนาสนปณฺญาปกานํ, ยทิตํ ทพฺโพ มลฺลปฺตฺโต. (๖)
 [๒๑๕] เทวตานํ ปิยมนฺาปานํ, ยทิตํ ปิลินฺทวจฺโ. (๗)
 [๒๑๖] ขิปฺปาภิญฺฌานํ, ยทิตํ พาหิโย ทารุจฺจิริโย. (๘)
 [๒๑๗] จิตฺตกถิกานํ, ยทิตํ กุมารกสฺสโป. (๙)
 [๒๑๘] ปฏฺฐิสมฺภาทปฺตฺตานํ, ยทิตํ มหาโกฏฺฐิตฺติ. (๑๐)

ตติโย วคฺโค.

๑๔. เอตทคฺควคฺโค ๔. จตฺตถวคฺโค

- [๒๑๙] “เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สวากานํ ภิกฺขุณฺํ พหุสฺสฺตานํ,
 ยทิตํ อานนฺโท. (๑)
 [๒๒๐] สติมนฺตานํ, ยทิตํ อานนฺโท. (๒)
 [๒๒๑] คติมนฺตานํ, ยทิตํ อานนฺโท. (๓)
 [๒๒๒] ธิติมนฺตานํ, ยทิตํ อานนฺโท. (๔)
 [๒๒๓] อุปฏฺฐจกานํ, ยทิตํ อานนฺโท. (๕)
 [๒๒๔] มหาปริสํ, ยทิตํ อรุเวลกสฺสโป. (๖)

- [๒๒๕] กุลปฺปสาทกานํ, ยทิตํ กาพฺพทายิ. (๗)
 [๒๒๖] อปฺปาปาธานํ, ยทิตํ พกฺกโล. (๘)
 [๒๒๗] ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรณฺตานํ, ยทิตํ โสภิตฺโต. (๙)
 [๒๒๘] วินยธฺรานํ, ยทิตํ อุปาลิ. (๑๐)
 [๒๒๙] ภิกฺขุโนวาทกานํ, ยทิตํ นนฺทโก. (๑๑)
 [๒๓๐] อินฺทริเยสฺส คฺคตฺตทวารานํ, ยทิตํ นนฺโท. (๑๒)
 [๒๓๑] ภิกฺขุโอวาทกานํ, ยทิตํ มหากปฺปิโน. (๑๓)
 [๒๓๒] เตโชธาทุกฺกุสลานํ, ยทิตํ สาคโต. (๑๔)
 [๒๓๓] ปฏฺฐิภาณเยยฺยกานํ, ยทิตํ ราโช. (๑๕)
 [๒๓๔] ลฺลขจิวรรธานํ, ยทิตํ โมฆราชาติ. (๑๖)

จตุตฺถโถ วคฺโค.

๑๔. เอตทคฺควคฺโค ๕. ปณฺจมวคฺโค

- [๒๓๕] “เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สาวิกานํ ภิกฺขุณฺโณ
 รตฺตตณฺณํ, ยทิตํ มหาปชาปตี โคตมี. (๑)
 [๒๓๖] มหาปณฺณานํ, ยทิตํ เขมา. (๒)
 [๒๓๗] อิทฺธิมนฺตานํ,^๑ ยทิตํ อุปลวณฺณา. (๓)
 [๒๓๘] วินยธฺรานํ, ยทิตํ ปฏฺฐาจารา.^๒ (๔)

[๒๓๙] ฐมฺมกถิกานํ, ยทฺธิทํ ฐมฺมทินฺนา. (๕)

[๒๔๐] ฌายีณํ, ยทฺธิทํ นนฺทา. (๖)

[๒๔๑] อารทฺธวิริยานํ, ยทฺธิทํ โสธนา. (๗)

[๒๔๒] ทิพฺพจกฺขุگانํ, ยทฺธิทํ สกฺขลา.^๑ (๘)

[๒๔๓] ขิปปาภิญฺฌานํ, ยทฺธิทํ ภทฺธา กุณฺฑลเกสา. (๙)

[๒๔๔] ปุพฺเพนิวาสํ อณฺุสฺสรนฺตึณํ, ยทฺธิทํ ภทฺธา กปฺปลาณิ.^๒

(๑๐)

[๒๔๕] มหาภิญฺญปฺปตฺตานํ, ยทฺธิทํ ภทฺธา กจฺจานา.^๓ (๑๑)

[๒๔๖] ลฺลฺลวจรฺรานํ, ยทฺธิทํ กิสฺสาคฺคตฺมิ. (๑๒)

[๒๔๗] สทฺธาธมฺมตฺตานํ, ยทฺธิทํ สิกฺคาลมาตาติ.^๔ (๑๓)

ปญฺจโม วคฺโค.

๑๔. เอตทคฺควคฺโค ๖. ฉฏฺฐวคฺโค

[๒๔๘] “เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สาวกานํ อุปาสกานํ ปจฺมํ
สรณํ คจฺจนฺตานํ, ยทฺธิทํ ตปฺปสฺสภลฺลิกา วาณิชา. (๑)

[๒๔๙] ทายกานํ, ยทฺธิทํ สุทฺตโต คหปติ อนาถปิณฺธุทิกโก. (๒)

[๒๕๐] ฐมฺมกถิกานํ, ยทฺธิทํ จิตฺโต คหปติ มจฺฉิกสณฺธุทิกโก.^๕ (๓)

^๑ ฉ., เท. พกฺสา

หมทอญ 27/05/2566

^๓ ฉ., เท. ภทฺธกจฺจานา

^๕ ฉ., เท. มจฺฉิกาสณฺธุ

^๒ ฉ., เท. กปฺปลาณิ

^๔ ฉ., เท. สิกฺคาลกมาตา

[๒๕๑] จตุหิ สงฺคหตฺถุหิ ปริสํ สํคณฺหนฺตานิ, ยทิตํ
หตฺถโก^๑ อาพวโก.^๒ (๔)

[๒๕๒] ปณฺธิตทายกานํ, ยทิตํ มหานาโม สกฺโก. (๕)

[๒๕๓] มนาปทายกานํ, ยทิตํ อุกฺโค คหปติ เวสาลิโก. (๖)

[๒๕๔] สงฺฆุปฏฺจากานํ, ยทิตํ [^๓] อุกฺคโต คหปติ. (๗)

[๒๕๕] อเวจฺจปฺปสนฺหนานํ, ยทิตํ สุโร อมฺพญฺโจ.^๔ (๘)

[๒๕๖] ปุคฺคลปฺปสนฺหนานํ, ยทิตํ ชีวโก โกमारภจฺโจ. (๙)

[๒๕๗] วิสุสาสกานํ, ยทิตํ นกุลปีตา คหปตฺตีติ. (๑๐)

ฉฏฺโฐ วคฺโค.

๑๔. เอตทกคฺวคฺโค ๗. สตฺตมวคฺโค

[๒๕๘] “เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สาวิกานํ อฺปาสิกานํ ปจฺมํ
สรณํ คจฺจนฺตีนํ, ยทิตํ สุชฺชาตา เสนานิธีตา.”^๕ (๑)

[๒๕๙] ทายิกานํ, ยทิตํ วิสาขา มิคารมาตา. (๒)

[๒๖๐] พหุสฺสุตานํ, ยทิตํ ขุชฺชุตฺตฺรา. (๓)

[๒๖๑] เมตฺตาวิหารีนํ, ยทิตํ สามาวตฺตี. (๔)

[๒๖๒] ฉายีนํ, ยทิตํ อุตฺตฺรา นนฺทมาตา. (๕)

^๑ อ. หจฺจโก 2566

^๒ ส. อาลวโก

^๓ ฉ., เท. หตฺถิกามโก

^๔ ฉ., เท. สุรพฺนฺโช

^๕ ส. เสนานิธีตา ฉ., เท. เสนิยธีตา

[๒๖๓] ปณิตททยิกานัน, ยทิต สุปปวสส โกลียธิตา.^๑ (๖)

[๒๖๔] คิลานุปฏจกีนัน, ยทิต สุปปียอ อุปาสิกอ. (๗)

[๒๖๕] อเวจจปฺสนนนานัน, ยทิต กอติยอนัน. (๘)

[๒๖๖] วิสฺสอสิกอนัน, ยทิต นกุลมอตอ คหปตอนัน. (๙)

[๒๖๗] อนุสสวปฺพนนนานัน, ยทิต กาลี^๒ อุปาสิกอ กุรรมริกคติ.^๓ (๑๐)

สคตโม วคค. (เอตทคควคค^๔ นิฏฐิต)

๑๕. อฏจอนปติ ๑. ปจมวคค

[๒๖๘] “อฏจอนเมตํ ภิกขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล กณฺธิ สงฺขารํ นิจฺจโต อุปคจฺเจยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จอนญจ โข เอตํ ภิกขเว วิชฺชติ, ยํ ปุถุชฺชนํ กณฺธิ สงฺขารํ นิจฺจโต อุปคจฺเจยฺย, จอนเมตํ วิชฺชตฺติ. (๑)

[๒๖๙] “อฏจอนเมตํ ภิกขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล กณฺธิ สงฺขารํ สฺสโต อุปคจฺเจยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จอนญจ โข เอตํ ภิกขเว วิชฺชติ, ยํ ปุถุชฺชนํ กณฺธิ สงฺขารํ สฺสโต อุปคจฺเจยฺย, จอนเมตํ วิชฺชตฺติ. (๒)

[๒๗๐] “อฏจอนเมตํ ภิกขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล กณฺธิ รมมํ อตฺตโต อุปคจฺเจยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จอนญจ โข เอตํ ภิกขเว วิชฺชติ, ยํ ปุถุชฺชนํ กณฺธิ รมมํ อตฺตโต อุปคจฺเจยฺย, จอนเมตํ วิชฺชตฺติ. (๓)

หมตอญ 27/05/2566

^๑ อ. โกฬียธิตา

^๓ ฉ., เท. กุลปริกาคิ

^๒ ส. กาลิ ฉ., เท. กาลี

^๔ สยอ. วคค สคตโม

[๒๗๑] “อฏฺฐจกเมตฺตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน ปุคฺคโล มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, เนตฺตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตฺตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ ปุถุชฺชนो มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, จานเมตฺตํ วิชฺชติตีติ. (๔)

[๒๗๒] “อฏฺฐจกเมตฺตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน ปุคฺคโล ปิตฺรํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, เนตฺตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตฺตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ ปุถุชฺชนो ปิตฺรํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, จานเมตฺตํ วิชฺชติตีติ. (๕)

[๒๗๓] “อฏฺฐจกเมตฺตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน ปุคฺคโล อรหฺนตฺตํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, เนตฺตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตฺตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ ปุถุชฺชนो อรหฺนตฺตํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, จานเมตฺตํ วิชฺชติตีติ. (๖)

[๒๗๔] “อฏฺฐจกเมตฺตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน ปุคฺคโล ตถาคตสฺส ทุฏฺฐเจเน จิตฺเตเน” โลหิตํ อุปฺปาเทยฺย, เนตฺตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตฺตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ ปุถุชฺชนो ตถาคตสฺส ทุฏฺฐเจเน จิตฺเตเน” โลหิตํ อุปฺปาเทยฺย, จานเมตฺตํ วิชฺชติตีติ. (๗)

[๒๗๕] “อฏฺฐจกเมตฺตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฺฐจิสฺมปฺนโน ปุคฺคโล สงฺฆํ ภินฺทเทยฺย, เนตฺตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตฺตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ ปุถุชฺชนो สงฺฆํ ภินฺทเทยฺย, จานเมตฺตํ วิชฺชติตีติ. (๘)

[๒๗๖] “อฏฺฐจฺานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อณฺเฏ สตฺถารํ อุกฺกิสฺสเยยฺ, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ ปุณฺณชฺชนํ อณฺเฏ สตฺถารํ อุกฺกิสฺสเยยฺ, จานเมตํ วิชฺชติ. (๙)

[๒๗๗] “อฏฺฐจฺานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ เอกิสิสฺสา โลกธาคฺคยา เทว อรหฺนฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธา อปฺพุพฺพ อจฺริมํ อปฺปชฺเชยฺยํ, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ เอกิสิสฺสา โลกธาคฺคยา เอโก^{*} อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อปฺปชฺเชยฺย, จานเมตํ วิชฺชติ. (๑๐)

ปจฺจิม วคฺโค.

๑๕. อฏฺฐจฺานปาติ ๒. ทุตฺติยวคฺโค

[๒๗๘] “อฏฺฐจฺานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ เอกิสิสฺสา โลกธาคฺคยา เทว ราชานํ จกฺกวัตฺติ อปฺพุพฺพ อจฺริมํ อปฺปชฺเชยฺยํ, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ เอกิสิสฺสา โลกธาคฺคยา เอโก ราชานํ จกฺกวัตฺติ อปฺปชฺเชยฺย, จานเมตํ วิชฺชติ. (๑)

[๒๗๙] “อฏฺฐจฺานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ อิตฺถิ อรหํ อสฺส สมฺมาสมฺพุทฺโธ, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ ปุริโส อรหํ อสฺส สมฺมาสมฺพุทฺโธ, จานเมตํ วิชฺชติ. (๒)

[๒๘๐] “อฏฺฐจกานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ อิตถิ ราชา
อสุส จกฺกวตฺติ, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว
วิชฺชติ, ยํ ปุริโส ราชา อสุส จกฺกวตฺติ, จานเมตํ วิชฺชตฺติ. (๓)

[๒๘๑ - ๒๘๓] “อฏฺฐจกานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ อิตถิ
สกกตตํ กาเรยฺย ๔เปยฺ มาตตํ กาเรยฺย ๔เปยฺ พุรหฺมตตํ
กาเรยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ,
ยํ ปุริโส สกกตตํ กาเรยฺย ๔เปยฺ มาตตํ กาเรยฺย ๔เปยฺ
พุรหฺมตตํ กาเรยฺย, จานเมตํ วิชฺชตฺติ. (๔ - ๖)

[๒๘๔] “อฏฺฐจกานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ กายหุจฺจริตสฺส
อิกฺขโ จ กนฺโต มนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ.
จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ กายหุจฺจริตสฺส อนิกฺขโ
อกนฺโต อมนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย, จานเมตํ วิชฺชตฺติ. (๗)

[๒๘๕ - ๒๘๖] “อฏฺฐจกานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ
วจีหุจฺจริตสฺส ๔เปยฺ

อฏฺฐจกานเมตํ^๑ ภิกฺขเว อนวกาโส,^๒ ยํ มโนหุจฺจริตสฺส อิกฺขโ
กนฺโต มนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญจ
โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ มโนหุจฺจริตสฺส อนิกฺขโ อกนฺโต
อมนาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย, จานเมตํ วิชฺชตฺติ. (๘ - ๙)

ทุติโย วคฺโค.

๑๕. อฏฺฐาณปาติ ๓. ตติยวคฺโค

[๒๘๗] “อฏฺฐาณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ กายสุจฺจริตสุส อนิฏฺฐโง อกนฺโต อมฺหาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ กายสุจฺจริตสุส อนิฏฺฐโง กนฺโต มฺหาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย, จานเมตํ วิชฺชตฺติ. (๑)

[๒๘๘ - ๒๘๙] “อฏฺฐาณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ วจฺจสุจฺจริตสุส ๔เปฯ อฏฺฐาณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ มโนสุจฺจริตสุส อนิฏฺฐโง อกนฺโต อมฺหาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ มโนสุจฺจริตสุส อนิฏฺฐโง กนฺโต มฺหาโป วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺย, จานเมตํ วิชฺชตฺติ. (๒ - ๓)

[๒๙๐] “อฏฺฐาณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ กายทฺถุจฺจริตสมํกฺคิ ตณฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสุส เกทา ปรมฺมรณฺา สุคตฺติ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชเยยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ กายทฺถุจฺจริตสมํกฺคิ ตณฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสุส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺถุคตฺติ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชเยยฺย, จานเมตํ วิชฺชตฺติ. (๔)

[๒๙๑ - ๒๙๒] “อฏฺฐาณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ วจฺจทฺถุจฺจริตสมํกฺคิ ๔เปฯ อฏฺฐาณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ มโนทฺถุจฺจริตสมํกฺคิ ตณฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสุส เกทา ปรมฺมรณฺา สุคตฺติ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชเยยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชติ. จานญจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ มโนทฺถุจฺจริตสมํกฺคิ

ตณฺหิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา อปายํ
 ทฺวคฺคตฺติ วิหิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชเยยฺย, จานฺเมตํ วิชฺชตฺติ. (๕ - ๖)

[๒๙๓] “อฏฺฐจกเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ กายสฺสจฺริต-
 สมํกฺคิ ตณฺหิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา
 อปายํ ทฺวคฺคตฺติ วิหิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชเยยฺย, เนตํ จานํ
 วิชฺชตฺติ. จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชตฺติ, ยํ กายสฺสจฺริตสมํกฺคิ
 ตณฺหิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา สฺวคฺคตฺติ
 สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชเยยฺย, จานฺเมตํ วิชฺชตฺติ. (๗)

[๒๙๔ - ๒๙๕] “อฏฺฐจกเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ
 วจฺสิสฺสจฺริตสมํกฺคิ ๔เปยฺย อฏฺฐจกเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, ยํ
 มโนสฺสจฺริตสมํกฺคิ ตณฺหิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา
 อปายํ ทฺวคฺคตฺติ วิหิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชเยยฺย, เนตํ จานํ วิชฺชตฺติ.
 จานญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วิชฺชตฺติ, ยํ มโนสฺสจฺริตสมํกฺคิ ตณฺหิทานา
 ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา สฺวคฺคตฺติ สคฺคํ โลกํ
 อุปฺปชฺชเยยฺย, จานฺเมตํ วิชฺชตฺติ. (๘ - ๙)

ตติโย วคฺโค.

อฏฺฐจกปาถิ° นิฏฺฐิตา°

๑๖. เอกธมฺมปาติ ๑. ปจฺมวคฺโค

[๒๙๖] “เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลีกโต เอกนฺต-
 นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺฌาย สมฺโพธาย
 นิพฺพานาย สํวตฺตตีติ. กตโม เอกธมฺโม. พุทฺธานุสฺสตี, อัย-
 โช ภิกฺขเว เอกธมฺโม ภาวิตฺโต พหุลีกโต เอกนฺตนิพฺพิทาย
 วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺฌาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย
 สํวตฺตตีติ. (๑)

[๒๙๗] “เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลีกโต เอกนฺต-
 นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺฌาย สมฺโพธาย
 นิพฺพานาย สํวตฺตตีติ. กตโม เอกธมฺโม. ฐมฺมานุสฺสตี ๔เปยฺ
 สงฺฆมานุสฺสตี ๔เปยฺ สีลानุสฺสตี ๔เปยฺ จาคานุสฺสตี ๔เปยฺ
 เทวตานุสฺสตี ๔เปยฺ อานาปานสฺตี* ๔เปยฺ มรณสฺตี** กายคตาสตี
 ๔เปยฺ อุปสมานุสฺสตี. อัย โช ภิกฺขเว เอกธมฺโม ภาวิตฺโต
 พหุลีกโต เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย
 อภิญฺฌาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตตีติ. (๑๐)

ปจฺโม วคฺโค.

๑๖. เอกธมฺมปาติ ๒. ทุตฺติยวคฺโค

[๒๙๘] “นาคํ ภิกฺขเว อณฺเฏ เอกธมฺมํปิ สมฺนุสฺสามิ,
 เยน อนฺุปปนฺหา วา อกุสลา ฐมา อุปฺปชฺชนฺตี, อนฺุปปนฺหา วา
 อกุสลา ฐมา ภียโยภาวาย^๒ เวปฺลุลาย สํวตฺตนฺตี, ยถียํ

หมดอายุ 27/05/2566

* น.,เท. อานาปานสฺสตี ๔เปยฺ มรณสฺสตี

^๒ ส. ภียโย

ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ, มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว อหุปฺปนฺหา เจว
 อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา จ อกุสลา ธมฺมา
 ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตนฺตํ. (๑)

[๒๙๙] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ,
 เยเน อหุปฺปนฺหา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา วา
 กุสลา ธมฺมา ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลาเย สํวตฺตนฺติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว
 สมนฺมาทิฏฺฐิ. สมนฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว อหุปฺปนฺหา เจว กุสลา
 ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา จ กุสลา ธมฺมา ภิชฺชโยภาวาย
 เวปฺปุลลาเย สํวตฺตนฺตํ. (๒)

[๓๐๐] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ,
 เยเน อหุปฺปนฺหา วา กุสลา ธมฺมา หุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา วา
 กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ.
 มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว อหุปฺปนฺหา เจว กุสลา ธมฺมา หุปฺปชฺชนฺติ,
 อุปฺปนฺหา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตํ. (๓)

[๓๐๑] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ,
 เยเน อหุปฺปนฺหา วา อกุสลา ธมฺมา หุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา วา
 อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว สมนฺมาทิฏฺฐิ.
 สมนฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว อหุปฺปนฺหา เจว อกุสลา ธมฺมา
 หุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตํ. (๔)

[๓๐๒] “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ,
 เยเน อหุปฺปนฺหา วา มิจฺฉาทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺหา วา
 มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปวตฺตนฺติ, ยถฺยิํ ภิกฺขเว อโยนิโส มนสิกาโร.

อโยนิโส ภิกขเว มนสิกาโรโต ออนุปปนฺหา เจว มิจฺฉาทิฏฺฐิ
อุปฺปชฺชติ, ออนุปนฺหา จ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปวทฺธตฺติ. (๕)

[๓๐๓] “นาหํ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
เยน ออนุปปนฺหา วา สมนฺมาทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ, ออนุปนฺหา วา
สมนฺมาทิฏฺฐิ ปวทฺธตฺติ, ยถฺยิํ ภิกขเว โยนิโส มนสิกาโร. โยนิโส
ภิกขเว มนสิกาโรโต ออนุปปนฺหา เจว สมนฺมาทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ,
ออนุปนฺหา จ สมนฺมาทิฏฺฐิ ปวทฺธตฺติ. (๖)

[๓๐๔] “นาหํ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
เยเนว” สตฺตทา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา อปายํ ทฺถคฺคตฺติ วินิปาตํ
นिरยํ อุปฺปชฺชนฺติ, ยถฺยิํ ภิกขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ. มิจฺฉาทิฏฺฐิยา
ภิกขเว สมนฺนาคตา สตฺตทา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา อปายํ
ทฺถคฺคตฺติ วินิปาตํ นिरยํ อุปฺปชฺชนฺตฺติ. (๗)

[๓๐๕] “นาหํ ภิกขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสสามิ,
เยเนว สตฺตทา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา สฺสคฺคตฺติ สคฺคํ โลกํ
อุปฺปชฺชนฺติ, ยถฺยิํ ภิกขเว สมนฺมาทิฏฺฐิ. สมนฺมาทิฏฺฐิยา ภิกขเว
สมนฺนาคตา สตฺตทา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา สฺสคฺคตฺติ สคฺคํ
โลกํ อุปฺปชฺชนฺตฺติ. (๘)

[๓๐๖] “มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ภิกขเว ปุริสฺปุคฺคสฺส ยญฺเจว
กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมากินฺนํ, ยญฺจ วจฺจิกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ-
สมตฺตํ สมากินฺนํ, ยญฺจ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมากินฺนํ,
ยา จ เจตนา, ยา จ ปตฺถนา, โย จ ปณฺธิ, เย จ สงฺขารา,

สพฺเพ เต ธมฺมา อนิฏฺฐาย อกฺนฺตาย อมฺหาปาย อหิตาย
 ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติ. ตํ กิสฺส เหตุ. ทิฏฺฐิ หิ^๑ ภิกฺขเว ปาปิกา.
 เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว นิมฺพพีชํ วา โกสาคกัปปิยํ วา ติตฺตกฺลาฬุพีชํ วา
 อลฺลวย ปจฺวิยา^๒ นิกฺขิตฺตํ ยณฺเฏว ปจฺวีรํสํ อุปาทียติ, ยณฺเฏ
 อาโปรํสํ อุปาทียติ. สพฺพนฺตํ ติตฺตกตฺตาย กฏฺกตฺตาย อสาคตฺตาย
 สํวตฺตติ. ตํ กิสฺส เหตุ. พีชํ หิ ภิกฺขเว ปาปกํ; เอวเมว โข
 ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิกิสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส ยณฺเฏว กายกมฺมํ
 ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมากินฺนํ, ยณฺเฏ วจฺจิกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ-สมตฺตํ
 สมากินฺนํ, ยณฺเฏ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมากินฺนํ, ยา จ
 เจตนา, ยา จ ปตฺถนา, โย จ ปณฺธิ, เย จ สงฺขารา, สพฺเพ
 เต ธมฺมา อนิฏฺฐาย อกฺนฺตาย อมฺหาปาย อหิตาย ทุกฺขาย
 สํวตฺตนฺติ. ตํ กิสฺส เหตุ. ทิฏฺฐิ หิ ภิกฺขเว ปาปิกาติ. (๙)

[๓๐๗] “สมฺมาทิฏฺฐิกิสฺส ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคลสฺส ยณฺเฏว
 กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมากินฺนํ, ยณฺเฏ วจฺจิกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ-
 สมตฺตํ สมากินฺนํ, ยณฺเฏ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมากินฺนํ,
 ยา จ เจตนา, ยา จ ปตฺถนา, โย จ ปณฺธิ, เย จ สงฺขารา,
 สพฺเพ เต ธมฺมา อิฏฺฐาย กนฺตาย มฺหาปาย หิตาย สุขาย
 สํวตฺตนฺติ. ตํ กิสฺส เหตุ. ทิฏฺฐิ หิ ภิกฺขเว ภทฺทิกา. เสยฺยถาปิ
 ภิกฺขเว อุจฺจุพีชํ วา สาลิพีชํ วา มทฺทิกาพีชํ วา อลฺลวย
 ปจฺวิยา นิกฺขิตฺตํ ยณฺเฏว ปจฺวีรํสํ อุปาทียติ, ยณฺเฏ อาโปรํสํ
 อุปาทียติ, สพฺพนฺตํ มรฺตตฺตาย สาคตฺตาย อเสจฺนกตฺตาย สํวตฺตติ.
 ตํ กิสฺส เหตุ. พีชํ หิ ภิกฺขเว ภทฺทกํ; เอวเมว โข ภิกฺขเว

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ฉ.เท. หิสฺส, เอวมฺปริปิ.

^๒ฉ.เท. ปถวิยา

สมมาทิฏฺฐิจิสฺส ปุริสปุคฺคสฺส ยถฺจเว กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิจิสฺมตฺตํ
 สมากินฺนํ, ยถฺจ วจีกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิจิสฺมตฺตํ สมากินฺนํ, ยถฺจ
 มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิจิสฺมตฺตํ สมากินฺนํ, ยา จ เจตนา, ยา จ
 ปตฺถนา, โย จ ปณฺธิ, เย จ สงฺขารา, สพฺเพ เต ฐมา
 อิกฺขาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติ. ตํ กิสฺส
 เหตุ. ทิฏฺฐิ หิ ภิกฺขเว ภทฺทิกาทิ. (๑๐)

ทฺติโย วคฺโค.

๑๖. เอกธมฺมปาติ ๓. ตติยวคฺโค

[๓๐๘] “เอกปุคฺคโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
 พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย
 ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानํ. กตโม เอกปุคฺคโล. มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ
 วิปริตทสฺสโน, โส พหุชนํ สทฺธมฺมา วุฏฺฐาเปตฺวา อสทฺธมฺเม
 ปติฏฺฐาเปติ. อयํ โข ภิกฺขเว เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน
 อุปฺปชฺชติ พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย
 อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानนฺติ. (๑)

[๓๐๙] “เอกปุคฺคโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
 พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย
 สุขาย เทวมนุสฺसानํ. กตโม เอกปุคฺคโล. สมมาทิฏฺฐิโก โหติ
 อวิปริตทสฺสโน, โส พหุชนํ อสทฺธมฺมา วุฏฺฐาเปตฺวา สทฺธมฺเม
 ปติฏฺฐาเปติ. อยํ โข ภิกฺขเว เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน
 อุปฺปชฺชติ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย
 หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ. (๒)

[๓๑๐] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมํปิ สมนุสฺสํสามิ, ยํ
 เอวํ มหาสาวชฺชํ, ยถฺยิทํ ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิจิ. มิจฺฉาทิฏฺฐิจิปรมาณี
 ภิกฺขเว วชฺชานีติ.” (๓)

[๓๑๑] “นาหิ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกปฺกฺคัลลํปิ สมนุสฺสํสามิ,
 โย เอวํ พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน พหุชนาสุขาย พหุโน
 ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानํ, ยถฺยิทํ
 ภิกฺขเว มกฺขลิ โมฆปริโส. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว นทิมุขะ ชิปี
 อุทฺเทยฺย พหุณฺณํ มจฺฉานํ อหิตาย ทุกฺขาย อนยาย พุยสนาย;
 เอวเมว โข ภิกฺขเว มกฺขลิ โมฆปริโส มนุสฺสชิปมฺมญฺเ
 โลเก อุปฺปนฺโน พหุณฺณํ สตฺตานํ อหิตาย ทุกฺขาย อนยาย
 พุยสนายาติ. (๔)

[๓๑๒] “ทฺรฺกฺขาเต ภิกฺขเว ฐมฺมวินยเ โย จ สมากฺเพติ,
 ยญฺจ สมากฺเพติ, โย จ สมากฺปิโต ตถตฺตํ ปฏฺธิปชฺชติ, สพฺเพ
 เต พหุํ อปฺญญํ ปสวณฺติ. ตํ กิสฺส เหตุ. ทฺรฺกฺขาตตฺตา ภิกฺขเว
 ฐมฺมสฺสาติ. (๕)

[๓๑๓] “สุวากฺขาเต ภิกฺขเว ฐมฺมวินยเ โย จ สมากฺเพติ,
 ยญฺจ สมากฺเพติ, โย จ สมากฺปิโต ตถตฺตํ ปฏฺธิปชฺชติ, สพฺเพ
 เต พหุํ ปฺญญํ ปสวณฺติ. ตํ กิสฺส เหตุ. สุวากฺขาตตฺตา ภิกฺขเว
 ฐมฺมสฺสาติ. (๖)

[๓๑๔] “ทฺรฺกฺขาเต ภิกฺขเว ฐมฺมวินยเ ทายเกน มตฺตา
 ชานิตพฺพา โน ปฏฺฐิกฺคาหเกน. ตํ กิสฺส เหตุ. ทฺรฺกฺขาตตฺตา
 ภิกฺขเว ฐมฺมสฺสาติ. (๗)

[๓๑๕] “สุวากุขาเต ภิกขเว ฌมมวินเย ปฏิกุคคาหเกณ มตฺตา ชานิตพฺพา โน ทายเกณ. ตํ กิสฺส เหตุ. สุวากุขาทตฺตา ภิกขเว ฌมมสฺสาติ. (๘)

[๓๑๖] “ทฺรฺกฺขาเต ภิกขเว ฌมมวินเย โย อารทฺทวิริโย, โส ทฺกฺขํ วิหฺรติ. ตํ กิสฺส เหตุ. ทฺรฺกฺขาทตฺตา ภิกขเว ฌมมสฺสาติ. (๙)

[๓๑๗] “สุวากุขาเต ภิกขเว ฌมมวินเย โย กุสฺสิโต, โส ทฺกฺขํ วิหฺรติ. ตํ กิสฺส เหตุ. สุวากุขาทตฺตา ภิกขเว ฌมมสฺสาติ. (๑๐)

[๓๑๘] “ทฺรฺกฺขาเต ภิกขเว ฌมมวินเย โย กุสฺสิโต, โส สฺกฺขํ วิหฺรติ. ตํ กิสฺส เหตุ. ทฺรฺกฺขาทตฺตา ภิกขเว ฌมมสฺสาติ. (๑๑)

[๓๑๙] “สุวากุขาเต ภิกขเว ฌมมวินเย โย อารทฺทวิริโย, โส สฺกฺขํ วิหฺรติ. ตํ กิสฺส เหตุ. สุวากุขาทตฺตา ภิกขเว ฌมมสฺสาติ. (๑๒)

[๓๒๐] “เสยฺยถาปี ภิกขเว อปฺปมตฺตโกปี คฺคฺโค ทฺกฺคฺคฺนฺโร หิตฺติ; เอวเมว โข อหํ ภิกขเว อปฺปมตฺตกํปี ภวํ น วนฺณณฺมิ อนฺตมโส อจฺจุราสฺมาตมตฺตํปีติ. (๑๓)

[๓๒๑] “เสยฺยถาปี ภิกขเว อปฺปมตฺตกํปี มตฺตํ ทฺกฺคฺคฺนฺรํ หิตฺติ. อปฺปมตฺตโกปี เขโฬ ทฺกฺคฺคฺนฺโร หิตฺติ. อปฺปมตฺตโกปี ปุพฺโพ ทฺกฺคฺคฺนฺโร หิตฺติ. อปฺปมตฺตกํปี โลหิตํ ทฺกฺคฺคฺนฺรํ หิตฺติ;

เอวเมว โข อหิ ภิกฺขเว อปฺปมตฺตกัมปี ภวํ น วณฺณณฺมิ
อนฺตมโส อจฺจนราสํฆาตมตฺตปฺปีติ. (๑๔)

ตติโย วคฺโค.

๑๖. เอกธมฺมปาติ ๔. จตุตถาวคโค

[๓๒๒] “เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อปฺปมตฺตกัม อิมสฺมี ชมฺพุทฺธิเป
อารามรามณฺเอยยํ วนรามณฺเอยยํ ภูมिरามณฺเอยยํ โปกฺขรณฺนิ-
รามณฺเอยยํ. อถโข เอตฺเตว พหุตรํ, ยทิตํ อุกฺกุลวิภูลํ นทิวิทฺถคํ
ชาณฺณกณฺณกฺกจฺจัน” ปพฺพตฺติสํ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา
เต สตฺตา, เย ธลฺลา. อถโข เอตฺเตว สตฺตา พหุตรา, เย
โอทกา. (๑)

[๓๒๓] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา, เย
มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ. อถโข เอตฺเตว สตฺตา พหุตรา, เย
อญฺญตร มนุสฺเสหิ ปจฺจาชายนฺติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว
อปฺปกา เต สตฺตา, เย มชฺฌิเมสุ ชนฺปเทสุ ปจฺจาชายนฺติ.
อถโข เอตฺเตว สตฺตา พหุตรา, เย ปจฺจันติเมสุ ชนฺปเทสุ
ปจฺจาชายนฺติ อวิญฺญาตาเรสุ มิลกฺเขสุ. (๒)

[๓๒๔] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา, เย
ปญฺจวณฺโตะ อชฺพา อเนพฺพกา ปฏฺวิพลา สุภาสิตทฺพุภาสิตสฺส
อตุฏฺถมณฺเฑาตุํ. อถโข เอตฺเตว สตฺตา พหุตรา, เย ทฺวปฺปญฺญา
ชฺพา เอพฺพกา น ปฏฺวิพลา สุภาสิตทฺพุภาสิตสฺส อตุฏฺถมณฺเฑาตุํ. (๓)

[๓๒๕] เอวเมว โข ภิกขเว อปฺปกา เต สตุตา, เย อริเยน ปญฺญาจกฺขุนา สมฺนุํหาคตา, อถ โข เอเตว สตุตา พหุตรฺรา, เย อวิชฺชาคตา สมฺมุพฺพหา. (๔)

[๓๒๖] เอวเมว โข ภิกขเว อปฺปกา เต สตุตา, เย ลภนฺติ ตถาคตํ ทสฺสนาย. อถ โข เอเตว สตุตา พหุตรฺรา, เย น ลภนฺติ ตถาคตํ ทสฺสนาย. (๕)

[๓๒๗] เอวเมว โข ภิกขเว อปฺปกา เต สตุตา, เย ลภนฺติ ตถาคตปฺปเวทิตํ ฅมฺมวินยํ สวนาย. อถ โข เอเตว สตุตา พหุตรฺรา, เย น ลภนฺติ ตถาคตปฺปเวทิตํ ฅมฺมวินยํ สวนาย. (๖)

[๓๒๘] เอวเมว โข ภิกขเว อปฺปกา เต สตุตา, เย สุตฺวา ฅมฺมํ ชาเรนฺติ. อถ โข เอเตว สตุตา พหุตรฺรา, เย สุตฺวา ฅมฺมํ น ชาเรนฺติ. (๗)

[๓๒๙] เอวเมว โข ภิกขเว อปฺปกา เต สตุตา, เย ฐตานํ ฅมฺมานํ อตฺถํ อุปฺปริกฺขนฺติ. อถ โข เอเตว สตุตา พหุตรฺรา, เย ฐตานํ ฅมฺมานํ อตฺถํ น อุปฺปริกฺขนฺติ. (๘)

[๓๓๐] เอวเมว โข ภิกขเว อปฺปกา เต สตุตา, เย อตฺถมญฺญาย ฅมฺมมญฺญาย ฅมฺมานุฅมฺมํ ปฏฺฐิปปชฺชนฺติ. อถ โข เอเตว สตุตา พหุตรฺรา, เย อตฺถมญฺญาย ฅมฺมมญฺญาย ฅมฺมานุฅมฺมํ น ปฏฺฐิปปชฺชนฺติ. (๙)

[๓๓๑] เอวเมว โข ภิกขเว อปฺปกา เต สตุตา, เย สํเวชนีเยสุ จาเนสุ สํวิชนฺติ. อถ โข เอเตว สตุตา พหุตรฺรา, เย สํเวชนีเยสุ จาเนสุ น สํวิชนฺติ. (๑๐)

[๓๓๒] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา, เย
 สํวึคฺคา โยนิโส ปทหนฺติ. อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา, เย
 สํวึคฺคา โยนิโส น ปทหนฺติ. (๑๑)

[๓๓๓] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา, เย
 วสฺสคฺคการมฺมณํ กริตฺวา ลภนฺติ สมาริํ ลภนฺติ จิตฺตสฺสเสกคฺคตํ.
 อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา, เย วสฺสคฺคการมฺมณํ กริตฺวา
 น ลภนฺติ สมาริํ น ลภนฺติ จิตฺตสฺสเสกคฺคตํ. (๑๒)

[๓๓๔] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา, เย
 อนฺนคฺครสฺสคานํ ลากิโน. อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา, เย
 อนฺนคฺครสฺสคานํ น ลากิโน อญฺเชน กปาลภตฺเตน ยาเปนฺติ. (๑๓)

[๓๓๕] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา, เย
 อตฺถรสฺส ฐมฺมรสฺส วิมุตฺติรสฺส ลากิโน. อถ โข เอเตว
 สตฺตา พหุตรา, เย อตฺถรสฺส ฐมฺมรสฺส วิมุตฺติรสฺส
 น ลากิโน. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ 'อตฺถรสฺส
 ฐมฺมรสฺส วิมุตฺติรสฺส ลากิโน ภวิสฺสามาติ. เอวํ หิ โว
 ภิกฺขเว ลิกฺขิตพฺพนฺติ. (๑๔)

[๓๓๖ - ๓๓๘] "เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อปฺปมตฺตกํ อิมสฺมี
 ชมฺพฺพีเป อารามรามเณยฺยกํ วนรามเณยฺยกํ ภูมिरามเณยฺยกํ
 ไปกฺขรณิรามเณยฺยกํ. อถ โข เอตเทว พหุตรํ, ยทิตํ อุกฺกุลวิกฺกุล
 นทิวุคฺคํ ขาณฺณกณฺณกญฺจํ ปพฺพตวิสมํ; เอวเมว โข ภิกฺขเว
 อปฺปกา เต สตฺตา, เย มนุสฺสา จูตา มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ.
 อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา, เย มนุสฺสา จูตา นิริเย

ปจฺจาชายนฺติ ๕เปฯ ติรจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ ๕เปฯ ปิตฺติวิสเย^{*}
ปจฺจาชายนฺติ. (๑๕ - ๑๗)

[๓๓๙ - ๓๔๑] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา,
เย มนุสฺสา จุตฺตา เทเวสฺส ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว สตฺตา
พหุตรฺรา, เย มนุสฺสา จุตฺตา นิริเย ปจฺจาชายนฺติ. ๕เปฯ
ติรจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ. ๕เปฯ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ.
(๑๘ - ๒๐)

[๓๔๒ - ๓๔๔] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา,
เย เทวา จุตฺตา เทเวสฺส ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว สตฺตา
พหุตรฺรา, เย เทวา จุตฺตา นิริเย ปจฺจาชายนฺติ. ๕เปฯ ติรจฺฉานโยนียา
ปจฺจาชายนฺติ. ๕เปฯ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ. (๒๑ - ๒๓)

[๓๔๕ - ๓๔๗] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา,
เย เทวา จุตฺตา มนุสฺเสสฺส ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว สตฺตา
พหุตรฺรา, เย เทวา จุตฺตา นิริเย ปจฺจาชายนฺติ. ๕เปฯ ติรจฺฉานโยนียา
ปจฺจาชายนฺติ. ๕เปฯ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ. (๒๔ - ๒๖)

[๓๔๘ - ๓๕๐] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตฺตา,
เย นิริยา จุตฺตา มนุสฺเสสฺส ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว สตฺตา
พหุตรฺรา, เย นิริยา จุตฺตา นิริเย ปจฺจาชายนฺติ. ๕เปฯ
ติรจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ. ๕เปฯ ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ.
(๒๗ - ๒๙)

[๓๕๑ - ๓๕๓] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา,
 เย นิริยา จุตฺตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว สตุตา
 พหุตรฺรา, เย นิริยา จุตฺตา นิริเย ปจฺจาชายนฺติ. ๔เปย
 ติริจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ. ๔เปย ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ.
 (๓๐ - ๓๒)

[๓๕๔ - ๓๕๖] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา,
 เย ติริจฺฉานโยนียา จุตฺตา มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว
 สตุตา พหุตรฺรา, เย ติริจฺฉานโยนียา จุตฺตา นิริเย ปจฺจาชายนฺติ.
 ๔เปย ติริจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ. ๔เปย ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ.
 (๓๓ - ๓๕)

[๓๕๗ - ๓๕๙] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา,
 เย ติริจฺฉานโยนียา จุตฺตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว
 สตุตา พหุตรฺรา, เย ติริจฺฉานโยนียา จุตฺตา นิริเย ปจฺจาชายนฺติ.
 ๔เปย ติริจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ. ๔เปย ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ.
 (๓๖ - ๓๘)

[๓๖๐ - ๓๖๒] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา,
 เย ปิตฺติวิสยา. จุตฺตา มนุสฺเสสุ ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว
 สตุตา พหุตรฺรา, เย ปิตฺติวิสยา จุตฺตา นิริเย ปจฺจาชายนฺติ. ๔เปย
 ติริจฺฉานโยนียา ปจฺจาชายนฺติ. ๔เปย ปิตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ.
 (๓๙ - ๔๑)

[๓๖๓ - ๓๖๕] เอวเมว โข ภิกฺขเว อปฺปกา เต สตุตา,
 ๔เปย ปิตฺติวิสยา จุตฺตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ. อถ โข เอเตว

สตตทา พหุตรา, เย ปิตติวิสยา จุตตา นีรเย ปจจาชายนหติ. ๔เปฯ
 ตีรจจนโยนียา ปจจาชายนหติ. ๔เปฯ ปิตติวิสเย ปจจาชายนหติ.
 (๔๒ - ๔๔)

จตุตโถ วคฺโค. (ชมพุทีปเปยฺยาโถ นิฏฺฐิตโ)

๑๓. ปสาทกรรมมวคฺโค

[๓๖๖ - ๓๘๑] “อหุทมิทํ ภิกฺขเว ลากานํ, ยทิทํ อารณฺณกตตํ”
 ๔เปฯ ปิณฺฑปาติกตตํ. ปัสสูกิกตตํ. เตจฺจิวริกตตํ. ฐมฺมกถิกตตํ.
 วินยธรรกตตํ. พาหุสจฺจํ. ถาวเรยฺยํ. อากปฺปสมปทา. ปริวารสมปทา.
 มหาปริวารตา. กุลปฺตติ.” วณฺณโปกฺขรตา. กลฺยาณวากุภรณตา.
 อปฺปิจฺจตา. อปฺปาพาทตาติ. (๑ - ๑๖)

(โสฬส ปสาทกรรมมา นิฏฺฐิตา)

๑๔. อปรอจฺจนราสงฺฆาตวคฺโค

[๓๘๒] “อจฺจนราสงฺฆาตมตฺตํปิ เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจมํ
 ฌานํ ภาเวติ, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหริติ
 สตฺถุสาสนกโร โอวาทปฏิกโร อโมฆํ รณฺฺจปิณฺฑํ ภูณฺชติ, โก ปน
 วาโท, เย นํ พหุลีกโรหิตีติ. (๑)

[๓๘๓ - ๓๘๔] “อจฺจนราสงฺฆาตมตฺตํปิ เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 ทฺติยํ ฌานํ ภาเวติ ๔เปฯ ตติยํ ฌานํ ภาเวติ ๔เปฯ จตุตฺถํ

ฌานํ ภาเวติ ๕เปฯ เมตฺตํ เจโตวิมุตฺตํ ภาเวติ ๕เปฯ กรุณํ
 จโตวิมุตฺตํ ภาเวติ ๕เปฯ มุทิตํ เจโตวิมุตฺตํ ภาเวติ ๕เปฯ
 อุกฺเพกฺขํ เจโตวิมุตฺตํ ภาเวติ ๕เปฯ. (๒ - ๘)

[๓๙๐ - ๓๙๓] กาเย กายานุปลสฺสี วิหฺรติ อาตapi
 สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ. เวทนาสุ
 เวทนานุปลสฺสี วิหฺรติ ๕เปฯ จิตฺเต จิตฺตานุปลสฺสี วิหฺรติ ๕เปฯ
 ฌมฺเมสุ ฌมานุปลสฺสี วิหฺรติ อาตapi สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย
 โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ. (๙ - ๑๒)

[๓๙๔ - ๓๙๗] อนุปฺปนฺนานํ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมานํ
 อนุปฺปาทาย จนฺทํ ชเนติ วายมติ, วิริยํ อารภติ, จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ
 ปทหติ. อนุปฺปนฺนานํ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมานํ ปหานาย จนฺทํ
 ชเนติ วายมติ, วิริยํ อารภติ, จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ. อนุปฺปนฺนานํ
 กุสลานํ ฌมานํ อนุปฺปาทาย จนฺทํ ชเนติ วายมติ, วิริยํ อารภติ,
 จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ. อนุปฺปนฺนานํ กุสลานํ ฌมานํ จิตฺตยา
 อสมฺโมสาย ภิชฺฌโยภาวาย เวปฺปุลลํ ภาวนํ ปาริปุริยา จนฺทํ
 ชเนติ วายมติ, วิริยํ อารภติ, จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ. (๑๓ - ๑๖)

[๓๙๘ - ๔๐๑] จนฺทสมฺมาธิปฺธานสงฺฆารสมฺนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ
 ภาเวติ. วิริยสมฺมาธิปฺธานสงฺฆารสมฺนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ.
 จิตฺตสมฺมาธิปฺธานสงฺฆารสมฺนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ. วิมฺสาสมฺมา-
 ธิปฺธานสงฺฆารสมฺนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ. (๑๗ - ๒๐)

[๔๐๒ - ๔๐๖] สทฺธิทฺธิริยํ ภาเวติ ๕เปฯ วิริยทฺธิริยํ ภาเวติ
 ๕เปฯ สติทฺธิริยํ ภาเวติ ๕เปฯ สมฺมาทฺธิริยํ ภาเวติ ๕เปฯ
 ปญฺญทฺธิริยํ ภาเวติ. (๒๑ - ๒๕)

[๔๐๗ - ๔๑๑] สทฺธาพลํ ภาเวติ ๕เปยฺ วัริยพลํ ภาเวติ ๕เปยฺ สติพลํ ภาเวติ ๕เปยฺ สมာธิพลํ ภาเวติ ๕เปยฺ ปญฺญาพลํ ภาเวติ. (๒๖ - ๓๐)

[๔๑๒ - ๔๑๘] สติสมุโพชฌงฺกํ ภาเวติ ๕เปยฺ ฌมฺมวิจย-
สมุโพชฌงฺกํ ภาเวติ ๕เปยฺ วัริยสมุโพชฌงฺกํ ภาเวติ ๕เปยฺ
ปิตติสมุโพชฌงฺกํ ภาเวติ ๕เปยฺ ปสฺสทฺธิสมุโพชฌงฺกํ ภาเวติ ๕เปยฺ
สมာธิสมุโพชฌงฺกํ ภาเวติ ๕เปยฺ อุเปกฺขาสมุโพชฌงฺกํ ภาเวติ.
(๓๑ - ๓๗)

[๔๑๙ - ๔๒๖] สมฺมาทิฏฺฐิํ ภาเวติ ๕เปยฺ สมฺมาสงฺกปฺปํ
ภาเวติ ๕เปยฺ สมฺมาวาจํ ภาเวติ ๕เปยฺ สมฺมากมฺมหนฺตํ ภาเวติ
๕เปยฺ สมฺมาอาชีวิํ ภาเวติ ๕เปยฺ สมฺมาวายามํ ภาเวติ ๕เปยฺ
สมฺมาสตี ภาเวติ ๕เปยฺ สมฺมาสมาธิ ภาเวติ. (๓๘ - ๔๕)

[๔๒๗ - ๔๓๔] อชฺฌตฺตํ รุปสญฺญิํ พหิทฺธา รุปานิ
ปสฺสตี ปริตฺตานิ สุวณฺณทฺพพณฺณานิ, ตานิ อภิภุญฺย* ‘ชานามิ
ปสฺสามิตี เหวํ สญฺญิํ โหติ. อชฺฌตฺตํ รุปสญฺญิํ พหิทฺธา รุปานิ
ปสฺสตี อปฺปมาณานิ สุวณฺณทฺพพณฺณานิ, ตานิ อภิภุญฺย ‘ชานามิ
ปสฺสามิตี เหวํ สญฺญิํ โหติ. อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญิํ พหิทฺธา รุปานิ
ปสฺสตี ปริตฺตานิ สุวณฺณทฺพพณฺณานิ, ตานิ อภิภุญฺย ‘ชานามิ
ปสฺสามิตี เหวํ สญฺญิํ โหติ. อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญิํ พหิทฺธา รุปานิ
ปสฺสตี อปฺปมาณานิ สุวณฺณทฺพพณฺณานิ, ตานิ อภิภุญฺย ‘ชานามิ
ปสฺสามิตี เหวํ สญฺญิํ โหติ. อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญิํ พหิทฺธา รุปานิ
ปสฺสตี นีลานิ นีลวณฺณานิ นีลนิตฺสฺสนานิ นีลนิกาสานิ, ตานิ

อภิกฺขุยฺย 'ชานามิ ปสฺสสามีติ เอวํ สณฺณํ โหติ. อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณํ
 พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปีตานิ ปีตวณฺณานิ ปีตนิทสฺสนานิ
 ปีตนิภาसानิ, ตานิ อภิกฺขุยฺย 'ชานามิ ปสฺสสามีติ เอวํ สณฺณํ
 โหติ. อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ โลหิตกานิ
 โลหิตกวณฺณานิ โลหิตกนิทสฺสนานิ โลหิตกนิภาसानิ, ตานิ
 อภิกฺขุยฺย 'ชานามิ ปสฺสสามีติ เอวํ สณฺณํ โหติ. อชฺฌตฺตํ
 อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ โอทาทานิ โอทาทวณฺณานิ
 โอทาทนิทสฺสนานิ โอทาทนิภาसानิ, ตานิ อภิกฺขุยฺย 'ชานามิ
 ปสฺสสามีติ เอวํ สณฺณํ โหติ. (๔๖ - ๕๓)

[๔๓๕ - ๔๔๒] รุปี รูปานิ ปสฺสติ. อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณํ
 พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ. 'สุภนฺเตว อธิมฺตโต โหติ. สพฺพโส
 รูปสณฺณานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺวิขสณฺณานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสณฺณานํ
 อมนสิการา 'อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺจายตํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ. สพฺพโส อากาसानญฺจายตํ สมตฺติกฺกมฺม 'อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ
 วิญฺญาณญฺจายตํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ. สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตํ
 สมตฺติกฺกมฺม 'นตฺถิ กิณฺจิตฺติ อากิณฺจญฺจายตํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ.
 สพฺพโส อากิณฺจญฺจายตํ สมตฺติกฺกมฺม เนวสณฺณานาสณฺญาตํ
 อุปสมฺปชฺช วิหริติ. สพฺพโส เนวสณฺณานาสณฺญาตํ สมตฺติกฺกมฺม
 สณฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ. (๕๔ - ๖๑)

[๔๔๓ - ๔๕๒] ปจฺจวิกฺสิณฺ* ภาเวติ ยเปยฺย อาโปกสิณฺ
 ภาเวติ ยเปยฺย เตโชกสิณฺ ภาเวติ ยเปยฺย วาโยกสิณฺ ภาเวติ
 ยเปยฺย นีลกสิณฺ ภาเวติ ยเปยฺย ปีตกสิณฺ ภาเวติ ยเปยฺย โลหิตกสิณฺ

หมดอายุ 27/05/2566

ภาเวติ ฯเปฯ โอทาทกสิณํ ภาเวติ ฯเปฯ อากาสกสิณํ ภาเวติ
 ฯเปฯ วิญญาณกสิณํ ภาเวติ. (๖๒ - ๗๑)

[๔๕๓ - ๔๖๒] อสุภสณฺณํ ภาเวติ ฯเปฯ มรณสณฺณํ ภาเวติ
 ฯเปฯ อาหาระ ปฏิกุลสณฺณํ ภาเวติ ฯเปฯ สพฺพโลเก อนภิตสณฺณํ^๑
 ภาเวติ ฯเปฯ อนิจฺจสณฺณํ ภาเวติ ฯเปฯ อนิจฺเจ ทุกฺขสณฺณํ
 ภาเวติ ฯเปฯ ทุกฺখে อนตฺตสณฺณํ ภาเวติ ฯเปฯ ปหานสณฺณํ
 ภาเวติ ฯเปฯ วิราคะสณฺณํ ภาเวติ ฯเปฯ นิโรธสณฺณํ ภาเวติ.
 (๗๒ - ๘๑)

[๔๖๓ - ๔๗๒] อนิจฺจสณฺณํ ภาเวติ. อนตฺตสณฺณํ ภาเวติ.
 มรณสณฺณํ ภาเวติ. อาหาระ ปฏิกุลสณฺณํ ภาเวติ. สพฺพโลเก
 อนภิตสณฺณํ ภาเวติ. อฏฺฐิกสณฺณํ ภาเวติ. ปุพฺพกสณฺณํ^๒ ภาเวติ.
 วินีลกสณฺณํ ภาเวติ. วิจฺฉิหฺพกสณฺณํ ภาเวติ. อุทฺธูมาตกสณฺณํ
 ภาเวติ. (๘๒ - ๙๑)

[๔๗๓ - ๔๘๒] พุทฺธานุสฺสตี ภาเวติ. ฐมฺมานุสฺสตี ภาเวติ.
 สงฺฆมานุสฺสตี ภาเวติ. สีลानุสฺสตี ภาเวติ. จาคานุสฺสตี ภาเวติ.
 เทวตานุสฺสตี ภาเวติ. อานาปานสติ ภาเวติ. มรณสตี ภาเวติ.
 กายคตาสตี ภาเวติ. อุปสมานุสฺสตี ภาเวติ. (๙๒ - ๑๐๑)

[๔๘๓ - ๔๙๒] ปจฺมชฺฌมานสหคตํ สทฺธินฺทฺริยํ ภาเวติ.
 วิริยนฺทฺริยํ ภาเวติ. สตินฺทฺริยํ ภาเวติ. สมาธินฺทฺริยํ ภาเวติ.
 ปญฺณินฺทฺริยํ ภาเวติ. สทฺธาพลํ ภาเวติ. วิริยพลํ ภาเวติ. สติพลํ
 ภาเวติ. สมาธิพลํ ภาเวติ. ปญฺญาพลํ ภาเวติ. (๑๐๒ - ๑๑๑)

^๑ สยา. อนภิตสณฺณํ^๒ สี. ปุพฺพกสณฺณํ

[๔๙๓ - ๕๖๒] ทุตฺติยชฺฌมานสหคตํ ๕เปยฺย ตตฺติยชฺฌมานสหคตํ ๕เปยฺย จตฺตุตฺถชฺฌมานสหคตํ ๕เปยฺย เมตฺตตาสหคตํ ๕เปยฺย กรุณาสหคตํ ๕เปยฺย มุทิตาสหคตํ ๕เปยฺย อุเปกฺขาสหคตํ สทฺธินฺทฺริยํ ภาเวติ. วิริยินฺทฺริยํ ภาเวติ. สตินฺทฺริยํ ภาเวติ. สมာธินฺทฺริยํ ภาเวติ. ปญฺณินฺทฺริยํ ภาเวติ. สทฺธาพลํ ภาเวติ. วิริยพลํ ภาเวติ. สติพลํ ภาเวติ. สมာธิพลํ ภาเวติ. ปญฺญาพลํ ภาเวติ. อโยจฺจุตฺติ ภิက္ขเว ภิက္ขุ อริตฺตชฺฌมานो วิหฺรติ สตฺถุสสาสนกโร โอวาทปฏิกโร อโมฆํ รฏฺฐปิณฺฑํ ภูณฺชติ. โก ปน วาโท, เย นํ พหุลีกโรนฺตีติ. (๑๑๒ - ๑๘๑)

(อปรอจฺจนราตงฺฆาตวคฺโค)

๑๕. กายคตาสติวคฺโค

[๕๖๓] “ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิက္ขเว มหาสมุทฺโท เจตสา ญฺโฆ, อนฺโตคฺชา ตสฺส กุณฺนทียो ยา กาจิ สมุทฺทงฺคมา; เอวเมว ไข^{*} ภิက္ขเว ยสฺส กสฺสจฺจิ กายคตาสติ ภาวิตา พหุลีกตา, อนฺโตคฺชา ตสฺส กุสลา ฐมา เย เกจิ วิชฺชาภาคิยาติ. (๑)

[๕๖๔ - ๕๗๐] “เอกธมฺโม ภิက္ขเว ภาวิตो พหุลีกโต มหโต สํเวคาย สํวตฺตติ. มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ. มหโต โยคกฺเขมาย สํวตฺตติ. สติสมฺปชฌณาย สํวตฺตติ. ฌาณทสฺสน-
ปฏฺฐิลาภาย สํวตฺตติ. ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหาราย สํวตฺตติ. วิชฺชาวิมุตฺติผล-
สจฺจนิกิริยาย สํวตฺตติ. กตโม เอกธมฺโม. กายคตาสติ. อโย ไข

ภิกขเว เอกธมโม ภาวิตो พหุลีกโต มหโต สัมเวคาย สัมเวคตติ.
 มหโต อตถาย สัมเวคตติ. มหโต โยคกขเมมาย สัมเวคตติ.
 สติสมปชฌณาย สัมเวคตติ. ฌานทสฺสนปฏฺฐิลาภาย สัมเวคตติ.
 ทิฏฐธมฺมสุขวิหาราย สัมเวคตติ. วิชฺชาวิมุตติผลสจฺฉิกิริยาย สัมเวคตติ.
 (๒ - ๘)

[๕๗๑] “เอกธมฺเม ภิกขเว ภาวิตะ พหุลีกเต กาโยปิ
 ปสฺสสมฺภติ, จิตฺตํปิ ปสฺสสมฺภติ, วิตกฺกวิจจาราปิ วุปสฺสมนฺตติ, เภวลาปิ
 วิชฺชาภาคิยา ธมฺมา ภาวนาปาริปุรี คจฺจนฺตติ. กตมสฺมี เอกธมฺเม.
 กายคตาสติยา.” อิมสฺมี โข ภิกขเว เอกธมฺเม ภาวิตะ พหุลีกเต
 กาโยปิ ปสฺสสมฺภติ, จิตฺตํปิ ปสฺสสมฺภติ, วิตกฺกวิจจาราปิ วุปสฺสมนฺตติ,
 เภวลาปิ วิชฺชาภาคิยา ธมฺมา ภาวนาปาริปุรี คจฺจนฺตติ. (๙)

[๕๗๒] “เอกธมฺเม ภิกขเว ภาวิตะ พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา
 เจว อุกฺกุสลา ธมฺมา นุปฺปชฺชนฺตติ, อุปฺปนฺนา จ อุกฺกุสลา ธมฺมา
 ปหฺยีนฺตติ. กตมสฺมี เอกธมฺเม. กายคตาสติยา.” อิมสฺมี โข ภิกขเว
 เอกธมฺเม ภาวิตะ พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว อุกฺกุสลา ธมฺมา
 นุปฺปชฺชนฺตติ, อุปฺปนฺนา จ อุกฺกุสลา ธมฺมา ปหฺยีนฺตติ. (๑๐)

[๕๗๓] “เอกธมฺเม ภิกขเว ภาวิตะ พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา
 เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺตติ, อุปฺปนฺนา จ กุสลา
 ธมฺมา ภิยฺโยภาวาย เวปฺปุลลํ สัมเวคตฺตติ. กตมสฺมี เอกธมฺเม.
 กายคตาสติยา. อิมสฺมี โข ภิกขเว เอกธมฺเม ภาวิตะ พหุลีกเต
 อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺตติ, อุปฺปนฺนา จ
 กุสลา ธมฺมา ภิยฺโยภาวาย เวปฺปุลลํ สัมเวคตฺตติ. (๑๑)

หมดอายุ 27/05/2566

[๕๗๔] “เอกธมฺเม ภิกฺขเว ภาวิตฺเต พหุลีเกเต อวิชฺชา
 ปหียติ, วิชฺชา อูปฺปชฺชติ, อสฺมิมานो ปหียติ, อนุสฺยา สมฺคฺฆาตํ
 คจฺจนฺติ, สญฺโฆชนา ปหียนฺติ. กตมสฺมี เอกธมฺเม. กายคตาสติยา.
 อิมสฺมี โข ภิกฺขเว เอกธมฺเม. ภาวิตฺเต พหุลีเกเต อวิชฺชา ปหียติ,
 วิชฺชา อูปฺปชฺชติ, อสฺมิมานो ปหียติ, อนุสฺยา สมฺคฺฆาตํ คจฺจนฺติ,
 สญฺโฆชนา ปหียนฺตีสติ. (๑๒)

[๕๗๕ - ๕๗๖] “เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลีกโต
 ปญฺญาปปเภทาย สํวตฺตติ. อานุปาทาปรินิพฺพานาย สํวตฺตติ.
 กตโม เอกธมฺโม. กายคตาสติ. อयํ โข ภิกฺขเว เอกธมฺโม
 ภาวิตฺโต พหุลีกโต ปญฺญาปปเภทาย สํวตฺตติ. อานุปาทาปรินิพฺพานาย
 สํวตฺตตีสติ. (๑๓ - ๑๔)

[๕๗๗ - ๕๗๙] “เอกธมฺเม ภิกฺขเว ภาวิตฺเต พหุลีกเต
 อเนกธาตูปฺปฏิเวโห โหติ. นานาธาตูปฺปฏิเวโห โหติ. อเนกธาตु-
 ปฺปฏิสมฺภิทา โหติ. กตมสฺมี เอกธมฺเม. กายคตาสติยา. อิมสฺมี โข
 ภิกฺขเว เอกธมฺเม ภาวิตฺเต พหุลีกเต อเนกธาตูปฺปฏิเวโห โหติ.
 นานาธาตูปฺปฏิเวโห โหติ. อเนกธาตูปฺปฏิสมฺภิทา โหตีสติ. (๑๕ - ๑๗)

[๕๘๐ - ๕๘๓] “เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลีกโต
 โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ. สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ.
 อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ. อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ.
 กตโม เอกธมฺโม. กายคตาสติ. อयํ โข ภิกฺขเว เอกธมฺโม ภาวิตฺโต

พหุลีกโต โสตาปตติผลสจฺจนิกิริยาย สํวตฺตติ. สกทาคามีผลสจฺจนิกิริยาย
 สํวตฺตติ. อนาคามีผลสจฺจนิกิริยาย สํวตฺตติ. อรหตฺตผลสจฺจนิกิริยาย
 สํวตฺตติ. (๑๘ - ๒๑)

[๕๘๔ - ๕๙๙] “เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุลีกโต
 ปณฺณปาปฏิลากาย สํวตฺตติ. ปณฺณาวุฑฺฒิยา สํวตฺตติ. ปณฺณเวปฺปุลาย
 สํวตฺตติ. มหาปณฺณตาย สํวตฺตติ. ปุณฺณปณฺณตาย สํวตฺตติ. วิปฺปุลปณฺณตาย
 สํวตฺตติ. คมฺภีรปณฺณตาย สํวตฺตติ. อสมตฺถปณฺณตาย* สํวตฺตติ.
 ฐาปณฺณตาย สํวตฺตติ. ปณฺณปาพหุลาย สํวตฺตติ. สีมฺปณฺณตาย
 สํวตฺตติ. ลหุปณฺณตาย สํวตฺตติ. หาสปณฺณตาย* สํวตฺตติ.
 ชวนปณฺณตาย สํวตฺตติ. ติกฺขปณฺณตาย สํวตฺตติ. นิพฺเพธิกปณฺณตาย
 สํวตฺตติ. กตโม เอกธมฺโม. กายคตาสติ. อโย โข ภิกฺขเว
 เอกธมฺโม ภาวิตฺโต พหุลีกโต ปณฺณปาปฏิลากาย สํวตฺตติ. ปณฺณ-
 าวุฑฺฒิยา สํวตฺตติ. ปณฺณเวปฺปุลาย สํวตฺตติ. มหาปณฺณตาย
 สํวตฺตติ. ปุณฺณปณฺณตาย สํวตฺตติ. วิปฺปุลปณฺณตาย สํวตฺตติ.
 คมฺภีรปณฺณตาย สํวตฺตติ. อสมตฺถปณฺณตาย สํวตฺตติ. ฐาปณฺณตาย
 สํวตฺตติ. ปณฺณปาพหุลาย สํวตฺตติ. สีมฺปณฺณตาย สํวตฺตติ.
 ลหุปณฺณตาย สํวตฺตติ. หาสปณฺณตาย สํวตฺตติ. ชวนปณฺณตาย
 สํวตฺตติ. ติกฺขปณฺณตาย สํวตฺตติ. นิพฺเพธิกปณฺณตาย สํวตฺตติ.
 (๒๒ - ๓๗)

(กายคตาสติวคฺโค)

๒๐. อมตวคฺโค

[๖๐๐] “อมตนฺเต ภิกฺขเว น ปริภุญฺชนฺติ, เย กายคตาสตี
น ปริภุญฺชนฺติ. อมตนฺเต ภิกฺขเว ปริภุญฺชนฺติ, ये กายคตาสตี
ปริภุญฺชนฺตํ. (๑)

[๖๐๑] “อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว อปริภุตํ, ยํ กายคตาสตี
อปริภุตา. อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว ปริภุตํ, ยํ กายคตาสตี
ปริภุตาติ. (๒)

[๖๐๒] “อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว ปริหีนํ, ยํ กายคตาสตี
ปริहिณา. อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว อปริหีนํ, ยํ กายคตาสตี
อปริहिณาติ. (๓)

[๖๐๓] “อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว วิรทํ, ยํ กายคตาสตี
วิรทา. อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว อารทํ,* ยํ กายคตาสตี
อารทาติ. (๔)

[๖๐๔] “อมตนฺเต ภิกฺขเว ปมาทิสฺสุ, ये กายคตาสตี
ปมาทิสฺสุ. อมตนฺเต ภิกฺขเว น ปมาทิสฺสุ, ये กายคตาสตี น
ปมาทิสฺสุติ. (๕)

[๖๐๕] “อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว ปมฺภูจํ, ยํ กายคตาสตี
ปมฺภูจา. อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว อปฺปมฺภูจํ, ยํ กายคตาสตี
อปฺปมฺภูจาติ. (๖)

[๖๐๖] “อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว อนาเสวิตํ, ยํ กายคตาสตี
อนาเสวิตา. อมตนฺเตสํ ภิกฺขเว อาเสวิตํ, ยํ กายคตาสตี
อาเสวิตาติ. (๗)

*อิ. วิรทํ

[๖๐๗] “อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อภาวิตํ, เยสํ กายคตาสติ
อภาวิตา. อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว ภาวิตํ, เยสํ กายคตาสติ
ภาวิตาติ. (๘)

[๖๐๘] “อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อพฺพหฺลิกตํ, เยสํ กายคตาสติ
อพฺพหฺลิกตา. อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว พฺพหฺลิกตํ, เยสํ กายคตาสติ
พฺพหฺลิกตาติ. (๙)

[๖๐๙] “อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อนภินฺญาตํ, เยสํ กายคตาสติ
อนภินฺญาตา. อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อภินฺญาตํ, เยสํ กายคตาสติ
อภินฺญาตาติ. (๑๐)

[๖๑๐] “อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อปริณฺญาตํ, เยสํ กายคตาสติ
อปริณฺญาตา. อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว ปริณฺญาตํ, เยสํ กายคตาสติ
ปริณฺญาตาติ. (๑๑)

[๖๑๑] “อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว อสจฺฉิกตํ, เยสํ กายคตาสติ
อสจฺฉิกตา. อมตฺนฺเตสํ ภิกฺขเว สจฺฉิกตํ, เยสํ กายคตาสติ
สจฺฉิกตาติ. (๑๒)

อิทมวโจ” ภควา. อตฺตมฺนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสีตํ
อภินนฺทฺนฺติ.”

(อมตวคฺโค)

เอกกนิปาตปาติ นิฏฺฐิตา.^๒

^๑ หมายเหตุ 27/05/2566

••••• สฺยา. อิม ปาสา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ สฺยา. เอกกนิปาตสุลล สุตตสทฺสสํ สมฺมตํ เท. เอกกนิปาโต นิฏฺฐิตो.

สุตตันทปิฎก อังคุตตรนิกายสุต ทุกนิปาตปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. ปฐมปณฺณาสโก

๑. กมฺมกรณาคฺโค

๑. วชฺชสุตฺตํ

[๖๑๒] เอวมฺเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ
เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ. “ภทฺทเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสึสฺสุ.
ภควา เอตทโวจ

“เทวฺมานิ ภิกฺขเว วชฺชานิ, กตฺมานิ เทว. ทิฏฺฐธมฺมิกญฺจ
วชฺชํ สมฺปฺปายิกญฺจ วชฺชํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว ทิฏฺฐธมฺมิกํ วชฺชํ.
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปสฺสติ จัรํ อาคฺจุจาริ ราชานเ คเหตุวา
วิวิธา” กมฺมกรณา” กโรนฺเต กสาหิปี ตาเพนฺเต เวตฺเตหิปี
ตาเพนฺเต อทฺตมทณฺฑเกหิปี ตาเพนฺเต หตฺถํปี จินฺทนฺเต ปาทํปี
จินฺทนฺเต หตฺถปาทํปี จินฺทนฺเต กณฺณํปี จินฺทนฺเต นาสํปี
จินฺทนฺเต กณฺณนาสํปี จินฺทนฺเต พิลงฺกถาลิกํปี กโรนฺเต
สงฆมฺมณฺฑิกํปี กโรนฺเต ราชุมฺขํปี กโรนฺเต โชติมาลิกํปี กโรนฺเต

หตถปฺปชฺชโรติกํปิ กโรนฺเต เอรกวมฺภิกํปิ กรโรนฺเต จีรกวาสิกํปิ
 กโรนฺเต เอณฺณยฺยกํปิ กโรนฺเต พฬิสมฺสีกํปิ^๑ กโรนฺเต กหาปณกํปิ^๒
 กโรนฺเต ขาราวณฺณจณกํปิ^๓ กโรนฺเต ปลิมปฺริวตฺตกํปิ^๔ กโรนฺเต
 ปลาลปฺปจกํปิ กโรนฺเต ตตฺเตนปิ เตเลน โอสิตฺตจฺจนฺเต สุนฺเขหิปิ
 ขาทาเปนฺเต ชีวนฺตํปิ สฺสุเล อุตฺตทาเสนฺเต อสินาปิ สีสํ จินฺทนฺเต.

ตสฺส เอวํ โหติ ‘ยถารูปานํ โข ปาปกาณํ กมฺมานํ เหตุ
 โจรํ อากุจาริ ราชาโน คเหตฺวา วิวิธา กมฺมกรณา กรโรนฺติ
 กสาหิปี ตาเพนฺติ. ยเปยฺ อสินาปิ สีสํ จินฺทนฺติ. อหฺณเจว โข
 ปน เอวรูปํ ปาปกมฺมํ กรายฺยํ, มํปิ ราชาโน คเหตฺวา เอวรูปา
 วิวิธา กมฺมกรณา กรายฺยํ กสาหิปี ตาเพยฺยํ ยเปยฺ อสินาปิ
 สีสํ จินฺทนายฺนฺติ. โส ทิฏฺฐจฺฉมฺมิกสฺส วชฺชสฺส ภีโต น ปเรสํ
 ปาภตํ ปลุมฺปนฺโต^๕ จรติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐจฺฉมฺมิกํ วชฺชํ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว สมฺปฺรายนิกํ วชฺชํ. อิธ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ อิติ ปฏฺฐิสณฺนิจิขฺติ ‘กายทฺถจฺจริตสฺส โข ปาปโก วิปาโก
 อภิสมฺปฺรายนํ, วจิทฺถจฺจริตสฺส โข ปาปโก วิปาโก อภิสมฺปฺรายนํ,
 มโนทฺถจฺจริตสฺส โข ปาปโก วิปาโก อภิสมฺปฺรายนํ. อหฺณเจว
 โข ปน กาเยน ทฺถจฺจริตํ จเรยฺยํ, วาจาเยน ทฺถจฺจริตํ จเรยฺยํ,
 มนฺสา ทฺถจฺจริตํ จเรยฺยํ, กิณฺณจ ตํ เยนาหํ กายสฺส เมทา
 ปรมฺมรณา อปายํ ทฺถคฺคตํ วินิปาตํ นิรยํ อุปฺปชฺชเวยฺนฺติ. โส
 สมฺปฺรายนิกสฺส วชฺชสฺส ภีโต กายทฺถจฺจริตํ ปหาเยน กายสฺสจฺจริตํ
 ภาเวติ, วจิทฺถจฺจริตํ ปหาเยน วจิสฺสจฺจริตํ ภาเวติ, มโนทฺถจฺจริตํ ปหาเยน

^๑อิ. พฬิสมฺสีกํปิ

^๒น.,เท. กหาปณิกมฺปิ

^๓น.,เท. ขาราวณฺณจณกมฺปิ

^๔น.,เท. อ. ปลิมปฺริวตฺติกมฺปิ

^๕น.,เท. วิลุมฺปนฺโต

มโนสุจิริตํ ภาเวติ, สุทฺธํ อตฺตํ ปริหริ. อิํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
สมฺปฺปายิกํ วชฺช. อิมานิ โข ภิกฺขเว เทว วชฺชานิ. ตสฺมาติห
ภิกฺขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ ‘ทิฏฺฐธมฺมิกสฺส วชฺชสฺส ภายิสฺสาม,
สมฺปฺปายิกสฺส วชฺชสฺส ภายิสฺสาม, วชฺชภีรฺุโน ภวิสฺสาม
วชฺชภยทสฺสาวิโนติ. เอวํ หิ โว ภิกฺขเว ลิกฺขิตพฺพํ. วชฺชภีรฺุโน
ภิกฺขเว วชฺชภยทสฺสาวิโน เอตํ ปาฏิกงฺขํ, ยํ ปริมุจฺจิสฺสติ
สพฺพวชฺเชหิ. ปจฺมํ.

๒. ปธานสุตฺตํ

[๖๑๓] “เทวมานิ ภิกฺขเว ปธานานิ ทฺวาริสฺสภวานิ โลกสฺมี.
กตมานิ เทว. ยญฺจ คิหิํ อการํ อชฺฌาวสํ จีวรปิณฑปาต-
เสนาสนคิลานปฺจยฆอสฺสชฺชปริกฺขารานุปฺปาทนต์ถํ ปธานํ, ยญฺจ
อการสฺมา อนการียํ ปพฺพชิตานํ สพฺพปฺปธิปฺปนิสฺสคฺคตถํ” ปธานํ.
อิมานิ โข ภิกฺขเว เทว ปธานานิ ทฺวาริสฺสภวานิ โลกสฺมี.

เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินนํ ปธานนํ, ยทิํ
สพฺพปฺปธิปฺปนิสฺสคฺคตถํ ปธานํ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ
‘สพฺพปฺปธิปฺปนิสฺสคฺคตถํ ปธานํ ปทหิสฺสามาติ. เอวํ หิ โว ภิกฺขเว
ลิกฺขิตพฺพนฺติ. ทฺติยํ.

๓. ตปณียสุตฺตํ

[๖๑๔] “เทวเม ภิกฺขเว ธมฺมา ตปณียา. กตเม เทว. อิธ
ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส กายทฺถจฺจิริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ กายสุจิริตํ.
วจฺจิตฺจจิริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ, วจฺจิตฺจจิริตํ. มโนทฺถจฺจิริตํ กตํ

โหติ, อกตํ โหติ มโนสุจริตํ. โส 'กายหุจฺจริตํ เม กตฺตํ
 ตปฺปติ, 'อกตํ เม กายสุจริตฺตํ ตปฺปติ, 'วจีหุจฺจริตํ เม กตฺตํ
 ตปฺปติ, 'อกตํ เม วจีสฺสุจริตฺตํ ตปฺปติ, 'มโนหุจฺจริตํ เม กตฺตํ
 ตปฺปติ, 'อกตํ เม มโนสุจริตฺตํ ตปฺปติ. อีเม ไช ภิกฺขเว เทว
 ฌมฺมา ตปณียาติ. ตติยํ.

๔. อตปณียสุตฺตํ

[๖๑๕] "เทวเม ภิกฺขเว ฌมฺมา อตปณียา. กตฺตเม เทว.
 อิธ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส กายสุจริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ
 กายหุจฺจริตํ. วจีสฺสุจริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ วจีหุจฺจริตํ.
 มโนสุจริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ มโนหุจฺจริตํ. โส 'กายสุจริตํ
 เม กตฺตํ น ตปฺปติ, 'อกตํ เม กายหุจฺจริตฺตํ น ตปฺปติ,
 'วจีสฺสุจริตํ เม กตฺตํ น ตปฺปติ, 'อกตํ เม วจีหุจฺจริตฺตํ
 น ตปฺปติ, 'มโนสุจริตํ เม กตฺตํ น ตปฺปติ, 'อกตํ เม
 มโนหุจฺจริตฺตํ น ตปฺปติ. อีเม ไช ภิกฺขเว เทว ฌมฺมา
 อตปณียาติ. จตฺตถํ.

๕. อุปญฺญาตสุตฺตํ

[๖๑๖] "ทฺวินฺนาหํ ภิกฺขเว ฌมฺมานํ อุปญฺญาสี. ยา จ
 อสนฺตญฺจिता กุสเลสุ ฌมฺเมสุ, ยา จ อปฺปฏฺวิวณฺนิตา ปชานสฺมี.
 อปฺปฏฺวิวณฺณํ สุทาหํ ภิกฺขเว ปทฺหามิ 'กามํ ตโจ [*] นหารุ" จ
 อญฺจิจ จ อวสิสฺสตุ สรีเร อุปสุสฺสตุ มํสโลหิตํ, ยนฺตํ ปุริสฺตถาเมน

ปริสฺสวิริเยน ปริสปรกุกฺกเมน ปตฺตพฺพํ, น ตํ อปาปฺณิตฺวา วิริยสฺส
 สณฺจํ ภาวิสฺสตีติ. ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว อปฺปมาทาทิคตา โพธิ^๑
 อปฺปมาทาทิคโต อนุตฺตโร โยคกฺขเม. ตุมฺहे เจปิ ภิกฺขเว
 อปฺปภาวนํ ปทฺทเหยยาถ ‘กามํ ตโจ นหารุ จ อญฺฺจ จ อวสิสฺสตุ
 สรีเร อุปฺสฺสตุ มํสโลหิตํ, ยนฺตํ ปริสฺตถาเมน ปริสฺสวิริเยน
 ปริสปรกุกฺกเมน ปตฺตพฺพํ, น ตํ อปาปฺณิตฺวา วิริยสฺส สณฺจํ
 ภาวิสฺสตีติ. ตุมฺहेปิ ภิกฺขเว น จิรฺสฺเสว ยสฺสตุถาย กุลปฺตฺตา
 สมฺมเทว อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทฺนตฺตํ พุรฺหมจฺริย-
 ปริโยสานํ ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา อุปฺสมปฺชช
 วิหริสฺสถ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ ‘อปฺปภาวนํ
 ปทฺทิสฺสาม ‘กามํ ตโจ นหารุ จ อญฺฺจ จ อวสิสฺสตุ สรีเร
 อุปฺสฺสตุ มํสโลหิตํ, ยนฺตํ ปริสฺตถาเมน ปริสฺสวิริเยน ปริสปรกุกฺกเมน
 ปตฺตพฺพํ, น ตํ อปาปฺณิตฺวา วิริยสฺส สณฺจํ ภาวิสฺสตีติ.
 เอวํ หิ โว ภิกฺขเว ลิกฺขิตพฺพนฺติ. ปณฺจมํ.

๒. สญฺโฆชนสูตรํ

[๒๑๗] “เทวเม ภิกฺขเว ฐมา. กตเม เทว. ยา จ
 สญฺโฆชนิเยสุ ฐมฺเมสุ อสฺสาทานุปฺสฺสิตา, ยา จ สญฺโฆชนิเยสุ
 ฐมฺเมสุ นิพฺพิทานุปฺสฺสิตา. สญฺโฆชนิเยสุ ภิกฺขเว ฐมฺเมสุ
 อสฺสาทานุปฺสฺสี วิหรนฺโต ราคํ นปฺปชฺหติ, โทสํ นปฺปชฺหติ, โมหํ
 นปฺปชฺหติ. ‘ราคํ อปฺปหาย โทสํ อปฺปหาย โมหํ อปฺปหาย
 น ปริมุจฺจติ ชาตียา ชรามรณฺเนน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺขเขหิ
 โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ, น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ.

หมดอายุ 27/05/2566

โสณสิคาลา.^{*} ยสุมา จ โข ภิกขเว อิม เทว สุกกา ฐมา
โลกํ ปาเลนติ, ตสุมา ปณณายติ 'มาตาติ วา 'มาตุจจาติ วา
'มาตุลานีติ วา 'อาจริยภริยาติ วา 'ครุณํ ทาราติ วาติ. นวม.

๑๐. วสสุปนายิกสูตรํ

[๖๒๑] "เทวมา ภิกขเว วสสุปนายิกา. กตมา เทว.
ปุริมิกา จ ปจจิมิกา จ. อิม โข ภิกขเว เทว วสสุปนายิกาติ.
ทสม.

ปจโม กมฺมกรณวคโค สมตฺโต.

ตสฺสทฺทานํ

"วชฺชา^๑ ปธานา เทว ตปนียา อุปญฺญาเตน^๒ ปณจมํ
สญฺโฆชนญจ กณฺหญจ สุกํ จริยา^๓ วสสุปนายิกเนน วคโค.

๒. อธิกรณวคโค

[๖๒๒] "เทวมานิ ภิกขเว พลานิ. กตมานิ เทว.
ปฏิสงฺขานพลญจ ภาวนาพลญจ. กตมญจ ภิกขเว ปฏิสงฺขานพล.
อิธ ภิกขเว เอกจฺโจ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ 'กายหุจฺจริตสฺส โข
ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ^๔ เจว ฐมฺเม อภิสมฺปฺรายญจ, วจฺจุจฺจริตสฺส
ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อภิสมฺปฺรายญจ, มโนหุจฺจริตสฺส
ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อภิสมฺปฺรายญจจาติ. โส อิติ

^{*} จ. เท. ๒๗/โสณสิคาลา

^๒ อ. วชฺชปฺธานา

^๓ อ. อุปญฺญาเตน

^๔ อ. ภริยา

^๕ ส. อ. ทิฏฺฐเจ ว

ปฏิสงฺขาย กาทุจฺจริตํ ปหาย กายสุจฺริตํ ภาเวติ, วจฺีทุจฺจริตํ
ปหาย วจฺีสุจฺริตํ ภาเวติ, มโนทุจฺจริตํ ปหาย มโนสุจฺริตํ ภาเวติ,
สุทฺธํ อตฺตตานํ ปรีหริติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปฏิสงฺขานพฺลํ.

กตมญฺจ ภิกฺขเว ภาวนาพฺลํ. ตตฺตร ภิกฺขเว ยทิท^๑
ภาวนาพฺลํ, เสขเมตํ^๒ พฺลํ. เสขํ หิ โส ภิกฺขเว พฺลํ อาคมฺม
ราคํ ปชฺหติ, โทสํ ปชฺหติ, โมหํ ปชฺหติ, ราคํ ปหาย โทสํ
ปหาย โมหํ ปหาย ยํ อกุสฺสํ, น ตํ กโรติ, ยํ ปาปํ, น ตํ
เสวติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภาวนาพฺลํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว
เทว พฺลานีติ. (๑)

[๖๒๓] “เทวมานิ ภิกฺขเว พฺลานิ. กตมานิ เทว.
ปฏิสงฺขานพฺลญฺจ ภาวนาพฺลญฺจ, กตมญฺจ ภิกฺขเว ปฏิสงฺขานพฺลํ.
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อิติ ปฏิสมฺมจิกฺขติ ‘กายทุจฺจริตสฺส โข
ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจ, วจฺีทุจฺจริตสฺส
ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจ, มโนทุจฺจริตสฺส
ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจจติ. โส อิติ
ปฏิสงฺขาย กายทุจฺจริตํ ปหาย กายสุจฺริตํ ภาเวติ, วจฺีทุจฺจริตํ
ปหาย วจฺีสุจฺริตํ ภาเวติ, มโนทุจฺจริตํ ปหาย มโนสุจฺริตํ ภาเวติ,
สุทฺธํ อตฺตตานํ ปรีหริติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปฏิสงฺขานพฺลํ.

กตมญฺจ ภิกฺขเว ภาวนาพฺลํ. อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
สตีสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ วิราคนิสฺสิตํ นิโรธนิสฺสิตํ
ไวสฺสคฺคปริณามิ. ธมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ ๔เปยฺย วิริย-
สมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ ๔เปยฺย ปีตีสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวติ ๔เปยฺย

ปสฺสทฺธิสมโพชฌมฺคํ ภาเวติ ๕เปฯ สมာธิสมโพชฌมฺคํ ภาเวติ ๕เปฯ อุเปกฺขาสมโพชฌมฺคํ ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ วิราคนิสฺสิตํ นิโรธนิสฺสิตํ ไวสฺสคฺคปริณามิ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภาวนาพลํ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว เทว พลาณิตี. (๒)

[๒๒๔] “เทวมานิ ภิกฺขเว พลาณิ. กตมานิ เทว. ปฏิสงฺขานพลญจ ภาวนาพลญจ. กตมญจ ภิกฺขเว ปฏิสงฺขานพลํ. อิท ภิกฺขเว เอกจฺโจ อิติ ปฏิสณฺจิกฺขติ ‘กายทฺถุจฺจริตสฺส ไช ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อภิสมฺปฺรายญจ, วจฺจิตฺตสฺส [๑] ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อภิสมฺปฺรายญจ, มโนทฺถุจฺจริตสฺส [๑] ปาปโก วิปาโก ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อภิสมฺปฺรายญจาติ. โส อิติ ปฏิสงฺขาย กายทฺถุจฺจริตํ ปหาย กายสฺสจฺจริตํ ภาเวติ, วจฺจิตฺตจฺจริตํ ปหาย วจฺจิตฺตจฺจริตํ ภาเวติ, มโนทฺถุจฺจริตํ ปหาย มโนสฺสจฺจริตํ ภาเวติ, สฺสทฺธํ อตฺตตานํ ปรีหริติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปฏิสงฺขานพลํ.

กตมญจ ภิกฺขเว ภาวนาพลํ. อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺกุสเลหิ ฐมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกชฺ ปีติสฺสํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, วิตกฺกวิจารานํ ฐปสมฺมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกฺภาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมาริชฺ ปีติสฺสํ ทฺถติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหริติ สโต จ สมฺปชาโน สุขญจ กาเยน ปฏิสฺสเวเทติ, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ ‘อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, สุขสฺส จ

ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพ ว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ
 อตฺถกฺมา^๑ อทุกฺขมสฺสํ อุเปกฺขาสติปาริสฺสทฺธิ จตฺตถํ ฌานํ
 อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภาวนาพลํ. อิมานิ
 ไช ภิกฺขเว เทว พฺลานีติ. (๓)

[๖๒๕] “เทวมา ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ฌมฺมเทสนา. กตมา
 เทว. สงฺขิตฺเตน จ วิตุถาเรน จ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว เทว
 ตถาคตสฺส ฌมฺมเทสนาติ. (๔)

[๖๒๖] “ยสฺมี ภิกฺขเว อธิกรณ อापนฺโน จ ภิกฺขุ
 โจทโก จ ภิกฺขุ น สาธุกํ อตฺตนา ว อตฺตानํ ปจฺจเวกฺขนฺติ,
 ตสฺเมตํ ภิกฺขเว อธิกรณ ปาฏิกฺกขํ ‘ทีฆตฺตาย ขรตฺตาย
 วาพตฺตาย สํวตฺติสฺสติ, ภิกฺขุ จ น ผาสฺสุ วิหริสฺสนฺติ.’^๒ ยสฺมิญฺจ
 ไช ภิกฺขเว อธิกรณ อापนฺโน จ ภิกฺขุ โจทโก จ ภิกฺขุ
 สาธุกํ อตฺตนา ว อตฺตानํ ปจฺจเวกฺขนฺติ, ตสฺเมตํ ภิกฺขเว
 อธิกรณ ปาฏิกฺกขํ ‘น ทีฆตฺตาย น ขรตฺตาย น วาพตฺตาย
 สํวตฺติสฺสติ, ภิกฺขุ จ ผาสฺสุ วิหริสฺสนฺติ.’^๓

กถญฺจ ภิกฺขเว อापนฺโน ภิกฺขุ สาธุกํ อตฺตนา ว
 อตฺตानํ ปจฺจเวกฺขติ. อิท ภิกฺขเว อापนฺโน ภิกฺขุ อิติ ปฏฺิสนฺยจิกฺขติ
 ‘อหํ ไช อุกฺสลํ อापนฺโน กณฺจิทเว เทสํ กาเยน. ตสฺมา’^๓
 มํ โส ภิกฺขุ อทฺทส อุกฺสลํ อาปชฺชมานํ กณฺจิทเว เทสํ กาเยน.
 โน เจ อหํ อุกฺสลํ อาปชฺชเยยฺย กณฺจิทเว เทสํ กาเยน.
 น มํ โส ภิกฺขุ ปสฺเสยฺย อุกฺสลํ อापนฺโน กณฺจิทเว เทสํ

๑ หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. อตฺถกฺมา

^๒ ฉ., เท., อ. วิหริสฺสนฺติติ

^๓ ฉ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

กาเยน. ยสฺมา จ โข อหํ อกุสลํ อาปนฺโน กญฺจิเทว เทสํ
 กาเยน. ตสฺมา มํ โส ภิกฺขุ อทฺทส อกุสลํ อาปชฺชมานํ
 กญฺจิเทว เทสํ กาเยน. ทิสฺวา จ ปน มํ โส ภิกฺขุ
 อกุสลํ อาปชฺชมานํ กญฺจิเทว เทสํ กาเยน. อนตฺตมโน อโหสิ.
 อนตฺตมโน สมานो อนตฺตมนวจํ มํ โส ภิกฺขุ อวจ.
 อนตฺตมนวจนํ เทน ภิกฺขุณา วุตฺโต สมานो อนตฺตมโน
 อโหสิ. อนตฺตมโน สมานो ปเรสํ อารุเจสิ. อิติ มเมว
 ตตฺถ อจฺจโย อจฺจคมา สุกกทายิกํ^๑ ภณฺทสฺมินฺติ. เอวํ โข
 ภิกฺขเว อาปนฺโน ภิกฺขุ สาธุกํ อตฺตนา ว อตฺตานํ ปจฺจเวกฺขติ.

กถณฺจ ภิกฺขเว โจทโก ภิกฺขุ สาธุกํ อตฺตนา ว อตฺตานํ
 ปจฺจเวกฺขติ. อิทฺ ภิกฺขเว โจทโก ภิกฺขุ อิติ ปฏฺฐิสณฺจิกฺขติ
 ‘อัย โข ภิกฺขุ อกุสลํ อาปนฺโน กญฺจิเทว เทสํ กาเยน. ตสฺมา’
 อหํ^๒ อิมํ ภิกฺขุํ อทฺทส อกุสลํ อาปชฺชมานํ กญฺจิเทว เทสํ
 กาเยน. โน เจ อัย ภิกฺขุ อกุสลํ อาปชฺชเยยฺย กญฺจิเทว เทสํ
 กาเยน. นหํ อิมํ ภิกฺขุํ ปสฺสเยยฺย อกุสลํ อาปชฺชมานํ
 กญฺจิเทว เทสํ กาเยน. ยสฺมา จ โข อัย ภิกฺขุ อกุสลํ
 อาปนฺโน กญฺจิเทว เทสํ กาเยน. ตสฺมา อหํ อิมํ ภิกฺขุํ อทฺทส
 อกุสลํ อาปชฺชมานํ กญฺจิเทว เทสํ กาเยน. ทิสฺวา จ ปนหํ
 อิมํ ภิกฺขุํ อกุสลํ อาปชฺชมานํ กญฺจิเทว เทสํ กาเยน.
 อนตฺตมโน อโหสิ. อนตฺตมโน สมานो อนตฺตมนวจํ^๓ อิมํ
 ภิกฺขุํ อวจ. อนตฺตมนวจนายํ ภิกฺขุ มยา วุตฺโต สมานอ
 อนตฺตมโน อโหสิ. อนตฺตมโน สมานอ ปเรสํ อารุเจสิ.

อิติ มเมว ตตฺถ อจฺจโย อจฺจคฺมา สฺงฺกทายิกํว ภณฺทสฺมินฺติ.
 เอวํ โข ภิกฺขเว โจทโก ภิกฺขุ สาธุกํ อตฺตนา ว อตฺตานํ
 ปจฺจเวกฺขติ.

ยสฺมี ภิกฺขเว อธิกรณเ อาปนฺโน จ ภิกฺขุ โจทโก จ
 ภิกฺขุ น สาธุกํ อตฺตนา ว อตฺตานํ ปจฺจเวกฺขนฺติ.” ตสฺเมตํ
 ภิกฺขเว อธิกรณเ ปาฏิกงฺขํ “ทีฆตฺตาย ขรตฺตาย วาพตฺตาย
 สํวตฺตีสฺสติ ภิกฺขุ จ น ผาสฺสุ วิหริสฺสนฺตํติ.” ยสฺมี จ โข ภิกฺขเว
 อธิกรณเ อาปนฺโน จ ภิกฺขุ โจทโก จ ภิกฺขุ สาธุกํ อตฺตนา ว
 อตฺตานํ ปจฺจเวกฺขนฺติ. ตสฺเมตํ ภิกฺขเว อธิกรณเ ปาฏิกงฺขํ
 ‘น ทีฆตฺตาย ขรตฺตาย วาพตฺตาย สํวตฺตีสฺสติ, ภิกฺขุ จ
 ผาสฺสุ วิหริสฺสนฺตํติ. (๕)

[๒๒๗] อถ โข อญฺญตโร พุราหฺมเณ, เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ
 กถํ สารณํยํ วิตฺติสารถฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ, เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โข
 โส พุราหฺมเณ ภควนฺตํ เอตทวโจ “โก นุ โข โภ
 โคตม เหตุ โก ปจฺจโย, เยนมิเชกจฺเจ สตฺตา กายสฺส เกทา
 ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชนฺตํติ.
 “อธมฺมจริยวิสมจริยาเหตุ โข พุราหฺมณ เวมิเชกจฺเจ สตฺตา
 กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ
 อุปปชฺชนฺตํติ.

“โก ปน โภ โคตม เหตุ โก ปจฺจโย, เยนมิเชกจฺเจ
 สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สฺคตํ สคฺคํ โลกํ

อุปปชฺชนฺตฺติติ. “ธมฺมจริยสมจริยาเหตุ ไช พุราหฺมณ เอวมิชฺเฌจฺเจ
สตุตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตํ สคฺคํ โลกํ
อุปปชฺชนฺตฺติติ.

“อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, เสยฺยถาปิ
โภ โคตม นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกชฺเชยฺย, ปฏฺิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย,
มฺพฺพหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺขะยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺโชตํ
ธาเรยฺย ‘จกฺขมฺนฺโต รุปานิ ทกฺขนฺตฺติติ. เอวเมว โภตา
โคตเมน อนฺเฌปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต. เอสาหํ ภวฺนฺตํ^๑
โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, อฺปาสกํ มํ
ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนฺติ. (๖)

[๖๒๘] อถ ไช ชานฺุสฺโสณิ^๒ พุราหฺมณ, เยน ภควา,
เตนฺุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ
กถํ สาราณิยํ วิตฺติสารถฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ, เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโ
ไช ชานฺุสฺโสณิ พุราหฺมณ ภควนฺตํ เอตทวโจ “โก ญฺ ไช
โภ โคตม เหตุ โภ ปจฺจโย, เยนมิชฺเฌจฺเจ สตุตา กายสฺส
เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺถคฺคํ วิณีปาทํ นิรยํ อุปปชฺชนฺตฺติติ.
“กตตฺตา จ พุราหฺมณ อกตตฺตา จ เอวมิชฺเฌจฺเจ สตุตา
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺถคฺคํ วิณีปาทํ นิรยํ
อุปปชฺชนฺตฺติติ. “โก ปน โภ โคตม เหตุ โภ ปจฺจโย
เยนมิชฺเฌจฺเจ สตุตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตํ สคฺคํ โลกํ
อุปปชฺชนฺตฺติติ. “กตตฺตา จ พุราหฺมณ อกตตฺตา จ เอวมิชฺเฌจฺเจ
สตุตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกฺตํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตฺติติ.

“น ไช อหิ อิมสฺส โภโต โคตมสฺส สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส
 วิตฺถาเรน อตฺถิ [๑] อาชานามิ, สาธุ เม ภวฺ โคตโม
 ตถาธมฺมํ เทเสตุ, ยถา อหิ อิมสฺส โภโต โคตมสฺส สงฺขิตฺเตน
 ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถิ [๑] อาชานเยยนฺติ. “เตนหิ พุราหมณ
 สุณฺหาหิ, สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. “เอวํ โภติ ไช
 ชานฺตุสฺสเณํ พุราหมเณ ภควโต ปจฺจสฺสเณ. ภควา เอตทโวจ

“อิธ พุราหมณ เอกจฺจสฺส กายทฺวจฺจริตํ กตํ โหติ, อกตํ
 โหติ กายสฺจจริตํ. วจีทฺวจฺจริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ วจีสฺจจริตํ.
 มโนทฺวจฺจริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ มโนสฺจจริตํ. เอวํ ไช
 พุราหมณ กตตฺตา จ อกตตฺตา จ เอวมิชฺเชกฺจเจ สตฺตา กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺคฺคตฺติ วินิปาตํ นิรยํ อุปฺปชฺชนฺติ.
 อิธ ปน พุราหมณ เอกจฺจสฺส กายสฺจจริตํ กตํ โหติ, อกตํ
 โหติ กายทฺวจฺจริตํ. วจีสฺจจริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ วจีทฺวจฺจริตํ.
 มโนสฺจจริตํ กตํ โหติ, อกตํ โหติ มโนทฺวจฺจริตํ. เอวํ ไช
 พุราหมณ กตตฺตา จ อกตตฺตา จ เอวมิชฺเชกฺจเจ สตฺตา
 กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สฺคตฺติ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตฺติ.

“อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ะเปฯ อุปาสกํ มํ ภวฺ โคตโม
 ชาเรตุ อชฺชตฺคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนฺติ. (๗)

[๖๒๙] อถ ไช อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา,
 เตนฺุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
 นิสิตฺติ, เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ ไช อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ภควา
 เอตทโวจ “เอกํเสนาหํ อานนฺท อกรณฺียํ วทามิ กายทฺวจฺจริตํ

วจีหุจจิริตัง มโนหุจจิริตนฺติ. “ยมิทัง ภนฺเต ภควตา เอกังเสน
 อกรณ์ยํ อกฺขาตัง กายหุจจิริตัง วจีหุจจิริตัง มโนหุจจิริตัง, ตสฺมี
 อกรณ์เย กยิรมาเน โก อาทีนโว ปาฏิกังโขติ. “ยมิทัง อานนฺท
 มยา เอกังเสน อกรณ์ยํ อกฺขาตัง กายหุจจิริตัง วจีหุจจิริตัง
 มโนหุจจิริตัง, ตสฺมี อกรณ์เย กยิรมาเน อโย อาทีนโว ปาฏิกังโข:-
 อตฺตปิ อตฺตานิ อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญญู ครหฺนติ, ปาปโก
 กิตฺติสทฺโท อพฺมุคฺคจฺจติ, สมฺมุพฺโพ กาลัง กโรติ, กายสฺส เกทา
 ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺคฺคตี วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. ยมิทัง
 อานนฺท มยฺก เอกังเสน อกรณ์ยํ อกฺขาตัง กายหุจจิริตัง
 วจีหุจจิริตัง มโนหุจจิริตัง, ตสฺมี อกรณ์เย กยิรมาเน อโย
 อาทีนโว ปาฏิกังโข. เอกังเสนํหิ อานนฺท กรณียํ วทามิ
 กายสฺสจิริตัง วจีสฺสจิริตัง มโนสฺสจิริตนฺติ. “ยมิทัง ภนฺเต ภควตา
 เอกังเสน กรณียํ อกฺขาตัง กายสฺสจิริตัง วจีสฺสจิริตัง มโนสฺสจิริตัง,
 ตสฺมี กรณียเย กยิรมาเน โก อานิสฺสโส ปาฏิกังโขติ. “ยมิทัง
 อานนฺท มยา เอกังเสน กรณียํ อกฺขาตัง กายสฺสจิริตัง วจีสฺสจิริตัง
 มโนสฺสจิริตัง, ตสฺมี กรณียเย กยิรมาเน อโย อานิสฺสโส ปาฏิกังโข:-
 อตฺตปิ อตฺตานิ น อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญญู ปลฺลสฺนติ, กลฺยาณ
 กิตฺติสทฺโท อพฺมุคฺคจฺจติ, อสมฺมุพฺโพ กาลัง กโรติ, กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณฺนา สฺคฺคตี สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ, ยมิทัง อานนฺท
 มยา เอกังเสน กรณียํ อกฺขาตัง กายสฺสจิริตัง วจีสฺสจิริตัง มโนสฺสจิริตัง,
 ตสฺมี กรณียเย กยิรมาเน อโย อานิสฺสโส ปาฏิกังโขติ. (๘)

[๖๓๐] “อกุสลัม ภิกขเว ปชหณ, สกกา ภิกขเว อกุสลัม ปชหิตุม. โน เจ”^๑ ตัม ภิกขเว สกกา อภวิสส อกุสลัม ปชหิตุม. นามเ อวัม วเทยยัม ‘อกุสลัม ภิกขเว ปชหณตติ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว สกกา อกุสลัม ปชหิตุม, ตสฺมาหัม เอมัม วทามิ ‘อกุสลัม ภิกขเว ปชหณตติ. อกุสลมฺวจหิตัม ภิกขเว ปหีนัม อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺเตยฺย, นามเ อวัม วเทยยัม ‘อกุสลัม ภิกขเว ปชหณตติ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว อกุสลัม ปหีนัม หิตาย สุขาย สํวตฺตติ, ตสฺมาหัม เอมัม วทามิ ‘อกุสลัม ภิกขเว ปชหณตติ. กุสลัม ภิกขเว ภาวณ, สกกา ภิกขเว กุสลัม ภาวณตุม. โน เจตัม ภิกขเว สกกา อภวิสส กุสลัม ภาวณตุม, นามเ อวัม วเทยยัม ‘กุสลัม ภิกขเว ภาวณตติ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว สกกา กุสลัม ภาวณตุม, ตสฺมาหัม เอมัม วทามิ ‘กุสลัม ภิกขเว ภาวณตติ. กุสลมฺวจหิตัม ภิกขเว ภาวิตัม อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺเตยฺย, นามเ อวัม วเทยยัม ‘กุสลัม ภิกขเว ภาวณตติ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว กุสลัม ภาวิตัม หิตาย สุขาย สํวตฺตติ, ตสฺมาหัม เอมัม วทามิ ‘กุสลัม ภิกขเว ภาวณตติ. (๙)

[๖๓๑] “เทวเม ภิกขเว ฐมฺมา สทฺฐมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตณฺติ, กตเม เทว. ทฺนฺนิกฺขิตฺตณฺจ ปทพฺพณฺชนํ”^๒ อตฺถเ จ ทฺนฺนินฺโต. ทฺนฺนิกฺขิตฺตสฺส ภิกขเว ปทพฺพณฺชนสฺส อตฺถเปิ ทฺนฺนโย โหติ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมฺมา สทฺฐมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตณฺติ. (๑๐)

^๑ ฉ., เท. โน เจห, เอมุปริปิ.^๒ อ. ปทพฺพณฺชน, เอมุปริปิ.

เทวเม ภิกขเว ฐมา สหุสมมสฺส จิตฺติยา อสมฺโมสาย
อนนฺตรธานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม เทว. สุนิกฺขิตฺตญฺจ ปทพฺยณฺชนํ
อตุโถ จ สุนีโต. สุนิกฺขิตฺตสฺส ภิกขเว ปทพฺยณฺชนสฺส อตุโถปิ
สุนโย โหติ. อิมे โข ภิกขเว เทว ฐมา สหุสมมสฺส จิตฺติยา
อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตนฺตฺติ. (๑๑)

ทุติโย อธิกรณวกุโค.

๓. พาลวกุโค

[๖๓๒] “เทวเม ภิกขเว พาลา. กตเม เทว. โย จ
อจฺจยํ อจฺจยโต น ปสฺสติ, โย จ อจฺจยํ เทเสนฺตสฺส ยถาธมฺมํ
น ปฏฺิคฺคณฺหาติ. อิมे โข ภิกขเว เทว พาลา.

เทวเม ภิกขเว ปณฺหิตา. กตเม เทว. โย จ อจฺจยํ
อจฺจยโต ปสฺสติ, โย จ อจฺจยํ เทเสนฺตสฺส ยถาธมฺมํ ปฏฺิคฺคณฺหาติ,
อิมे โข ภิกขเว เทว ปณฺหิตาติ. (๑)

[๖๓๓] “เทวเม ภิกขเว ตถาคตํ อพฺภาจิกฺขนฺติ. กตเม
เทว. ทุญฺโห วา โทสนฺตโร สหุโร วา ทุคฺคหิตฺเตน. อิมे โข
ภิกขเว เทว ตถาคตํ อพฺภาจิกฺขนฺตฺติ. (๒)

[๖๓๔] “เทวเม ภิกขเว ตถาคตํ อพฺภาจิกฺขนฺติ. กตเม
เทว. โย จ อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ‘ภาสิตํ ลปิตํ
ตถาคเตนาติ ทิเปติ, โย จ ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ‘อภาสิตํ
อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทิเปติ. อิมे โข ภิกขเว เทว ตถาคตํ
อพฺภาจิกฺขนฺติ.

เทวเม ภิกฺขเว ตถาคตํ นาพฺภาจิกฺขนฺตํ. กตเม เทว.
โย จ อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ‘อภาสิตํ อลปิตํ
ตถาคเตนาติ ทิเปติ, โย จ ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ‘ภาสิตํ
ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทิเปติ. อิมे โข ภิกฺขเว เทว ตถาคตํ
นาพฺภาจิกฺขนฺตํ. (๓)

[๖๓๕] “เทวเม ภิกฺขเว ตถาคตํ อพฺภาจิกฺขนฺตํ. กตเม
เทว. โย จ เนยฺยตถํ สุตฺตนฺตํ ‘นิตฺตโต สุตฺตนฺโตติ ทิเปติ,
โย จ นิตฺตถํ สุตฺตนฺตํ ‘เนยฺยตถโต สุตฺตนฺโตติ ทิเปติ. อิมे
โข ภิกฺขเว เทว ตถาคตํ อพฺภาจิกฺขนฺตํ. (๔)

เทวเม ภิกฺขเว ตถาคตํ นาพฺภาจิกฺขนฺตํ. กตเม เทว.
โย จ เนยฺยตถํ สุตฺตนฺตํ ‘เนยฺยตถโต สุตฺตนฺโตติ ทิเปติ,
โย จ นิตฺตถํ สุตฺตนฺตํ ‘นิตฺตโต สุตฺตนฺโตติ ทิเปติ. อิมे โข
ภิกฺขเว เทว ตถาคตํ นาพฺภาจิกฺขนฺตํ. (๕)

[๖๓๖] “ปฏฺิจฺจนนํกมฺมนฺตสฺส ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ คตฺตํ
อณฺณตฺรา คติ ปาฏิกงฺขา นโร ย วา ติรจฺฉานโยนิ วา.”
อปฺปฏฺิจฺจนนํกมฺมนฺตสฺส ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ คตฺตํ อณฺณตฺรา คติ
ปาฏิกงฺขา เทวา วา มนุสฺสา วาติ. (๖)

[๖๓๗] “มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ คตฺตํ อณฺณตฺรา
คติ ปาฏิกงฺขา นโร ย วา ติรจฺฉานโยนิ วา.” (๗)

สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ คตฺตํ อณฺณตฺรา คติ
ปาฏิกงฺขา เทวา วา มนุสฺสา วาติ. (๘)

[๖๓๘] “ทุสฺสึลลสฺส ภิกฺขเว เทว ปฏิกฺคหา” นีรโย วา
 ตีรจฺฉานโยนิ วา, ลีลวโต ภิกฺขเว เทว ปฏิกฺคหา เทวา วา
 มนุสฺสา วาติ. (๙)

[๖๓๙] “ทฺวาทิ ภิกฺขเว อตฺถวเส สมฺปสฺสมานโ อรณฺณ-
 วนปตฺถานิ” ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏีเสวามิ. กตเม เทว.
 อตฺตโน จ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหาริ สมฺปสฺสมานโ, ปจฺฉิมญฺจ ชนตํ
 อนุกมฺปมานโ. อีเม โข อหิ ภิกฺขเว เทว อตฺถวเส สมฺปสฺสมานโ
 อรณฺณวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏีเสวามิติ. (๑๐)

[๖๔๐] “เทวเม ภิกฺขเว ธมฺมา วิชฺชาภาคิยา. กตเม เทว.
 สมโธ จ วิปสฺสนา จ. สมโธ ภิกฺขเว ภาวิโต กิमतฺถมนุโกติ,^๓
 จิตฺตํ ภาวียติ,^๔ จิตฺตํ ภาวิตํ กิमतฺถมนุโกติ, โย ราโค, โส
 ปหียติ. วิปสฺสนา ภิกฺขเว ภาวิตา กิमतฺถมนุโกติ, ปญฺญา
 ภาวียติ, ปญฺญา ภาวิตา กิमतฺถมนุโกติ, ยา อวิชฺชา, सा
 ปหียตีติ.^๕ รากุปกฺกิลิฏฺฐํ วา ภิกฺขเว จิตฺตํ น วิมฺจุจฺจติ,
 อวิชฺชูปกฺกิลิฏฺฐา วา ปญฺญา น ภาวียติ. อิติ^๖ โข ภิกฺขเว
 รากุวิราคา เจโตวิมฺุตติ, อวิชฺชาวิราคา ปญฺญาวิมฺุตตีติ. (๑๑)

ตติโย พาลวกุโ.

^๑ ฉ., เท. ปฏิกฺคหา

^๓ ฉ., เท., อ. กิमतฺถมนุโกติ

^๔ ฉ., เท., อ. ปหียติ.

^๒ ส., อ. อรณฺณ วนปตฺถานิ

^๕ ฉ., เท., อ. ภาวียติ

^๖ อ. อีมา

๔. สมจิตตวคโค

[๖๔๑] “อสปปริสภูมิจ ว โภ ภิกขเว เทเสสสามิ” สปริส-
ภูมิจ, ตํ สุนาถ สารุกํ มนสิกรโธ, ภาสิสสามิติ. “เอวมภนุเตติ
โฆ เต ภิกขุ ภควโต ปจจสสสํ. ภควา เอตทโวจ

“กตมา จ ภิกขเว อสปปริสภูมิ, อสปปริโส ภิกขเว
อกตณฺณ โหติ อกตเวที. อสพฺภิเหตํ ภิกขเว อุปณฺณตํ, ยทิตํ
อกตณฺณตา อกตเวทิตา. เกวลา เอสา ภิกขเว อสปปริสภูมิ,
ยทิตํ อกตณฺณตา อกตเวทิตา. สปริโส จ โฆ ภิกขเว กตณฺณ
โหติ กตเวที. สพฺภิเหตํ ภิกขเว อุปณฺณตํ, ยทิตํ กตณฺณตา
กตเวทิตา. เกวลา เอสา ภิกขเว สปริสภูมิ, ยทิตํ กตณฺณตา
กตเวทิตาติ. (๑)

[๖๔๒] “ทวิณฺหาหํ ภิกขเว น สุปฺปฏิการํ วทามิ. กตเมสํ
ทวิณฺห์. มาตุ จ ปิตุ จ. เอเกน ภิกขเว อํเสน มาตรํ ปรีหเรยฺย
เอเกน อํเสน ปิตรํ ปรีหเรยฺย วสฺสสตายุโก วสฺสสตชีวี โส
จ เนสํ” อจฺจุฉาทนปริมทฺทนนฺหาปนสมฺพาหเนน ปฏฺิซคฺเคยฺย, เตปิ
ตตฺเถว มุตฺตกริสํ จเชยฺย, น เตวว ภิกขเว มาตาปิตฺนฺห์”
กตํ วา โหติ ปฏฺิกตํ^๔ วา. อิมิสฺสา จ ภิกขเว มหาปจฺวิยา
ปฺหุตสตฺตรตนาย^๕ มาตาปิตโร อิสฺสรราชิปจฺเจ รชฺเช ปติฏฺฐาเปยฺย,
น เตวว ภิกขเว มาตาปิตฺนฺห์ กตํ วา โหติ ปฏฺิกตํ วา.
ตํ กิสฺส เหตุ. พฺหุปการ^๖ ภิกขเว มาตาปิตโร ปฺหุตานํ

^๑ ส.อ. เทสิสสามิ.

^๓ ฉ.,เท. มาตาปิตฺน, เอวมุปริปิ.

^๕ ฉ.,เท. ปฺหุตตตฺตรตนาย

^๒ อ. เตส.

^๔ อ. ปติกต

^๖ ฉ.,เท.,อ. พหุการา

อาปาหกา โปสกา, อิมสฺส โลกสฺส ทสฺเสตาโร. โย จ โข
ภิกฺขเว มาตาปิตโร อสฺสทฺธะ สทฺธาสมฺปทาย สมาทเปติ
นิเวเสติ ปติฏฺฐาเปติ, ทสฺสีเล สีลสมฺปทาย สมาทเปติ นิเวเสติ
ปติฏฺฐาเปติ, มจฺฉรี จาคสมฺปทาย สมาทเปติ นิเวเสติ
ปติฏฺฐาเปติ, ทุปฺปญฺเฆ ปญฺญาสมฺปทาย สมาทเปติ นิเวเสติ
ปติฏฺฐาเปติ. เอตฺตาวตา โข ภิกฺขเว มาตาปิตุณฺ्ह กตญฺจ โหติ
ปฏิกตญฺจาติ.” (๒)

[๒๔๓] อถ โข อญฺญตโร พุราหฺมโณ, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธี สมฺโมทิ, สมฺโมทนีย
กถํ สาราณียํ วิติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน
โข โส พุราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทวโจ “กัวทึ ภวํ โคตโม,
กิมกฺขายีติ. “กิริยวาทึ จาหํ พุราหฺมณ อกิริยวาทึ จาติ.
“ยถากถํ ปน ภวํ โคตโม กิริยวาทึ จ อกิริยวาทึ จาติ.

“อกิริยํ โข อหํ พุราหฺมณ วทามิ กายทฺถจฺจริตสฺส
วจฺจิตฺตจฺจริตสฺส มโนทฺถจฺจริตสฺส, อเนกวิหิตานํ ปาปกาณํ อกฺกุสลาณํ
ธมฺมานํ อกิริยํ วทามิ. กิริยญฺจ โข อหํ พุราหฺมณ วทามิ
กายสฺสจฺจริตสฺส วจฺจิตฺตจฺจริตสฺส มโนสฺสจฺจริตสฺส, อเนกวิหิตานํ กุสลาณํ
ธมฺมานํ กิริยํ วทามิ. เอวํ โข อหํ พุราหฺมณ กิริยวาทึ
จ อกิริยวาทึ จาติ.

“อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ยเปยฺ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม
ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺถติ. (๓)

[๖๔๔] อถ โข อนาถปิณฑิกโก คหปติ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อนาถปิณฑิกโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทวโจ “กตํ นุ โข ภนฺเต โลเก ทกฺขิณฺเอยฺยา, กตฺถ จ ทานํ ทาทพฺพนฺติ. “เทว โข คหปติ โลเก ทกฺขิณฺเอยฺยา เสโห จ อเสโห จ. อิมโห คหปติ เทว โลเก ทกฺขิณฺเอยฺยา, เอตฺถ จ ทานํ ทาทพฺพนฺติ.

อิทมวโจ ภควา, อิํ วัตฺวาน สฺคุโต อถาปฺริ เอตทวโจ สตฺถา

“เสโห จ อเสโห จ อิมสฺมี โลเก

อาหุณฺเอยฺยา ยชฺมานานํ โหณฺติ.

เต อชฺชฎฺตา กาเยน วาจา ย อุตฺ เจตฺสา

เขตฺตนฺตํ ยชฺมานานํ เอตฺถ ทินฺนํ มลปฺพลนฺติ. (๔)

[๖๔๕] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เชตวนเ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. เตน โข ปน สมเยน आयสฺมา สารีปฺตฺโต สาวตฺถิยํ วิหฺรติ ปุพฺพพารามเ มิคารมาตฺุปาสาเท. ตตฺร โข आयสฺมา สารีปฺตฺโต ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อาวุโส ภิกฺขโวติ. “อาวุโสติ โข เต ภิกฺขุ आयสฺมโต สารีปฺตฺตสฺส ปจฺจสฺสสุ. आयสฺมา สารีปฺตฺโต เอตทวโจ “อชฺฉตฺตสยฺโยชฺชนญจ อาวุโส ปุคฺคํ เทเสสฺสามิ พหิทฺฐาสยฺโยชฺชนญจ, ตํ สฺญาณถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. “เอวํ อาวุโสติ โข เต ภิกฺขุ आयสฺมโต สารีปฺตฺตสฺส ปจฺจสฺสสุ. आयสฺมา สารีปฺตฺโต เอตทวโจ “กตโม จาวุโส อชฺฉตฺตสยฺโยชฺชนโน ปุคฺคโล.

อิธาวุโส ภิกฺขุ สीलวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหฺรติ
 อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณฺมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวิ สมาทาย
 สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, โส กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อณฺมตฺร
 เทวณิกายํ อุปปชฺชติ, โส ตโต จูโต อาคามี โหติ
 อาคนฺตา อิตฺถตฺตํ. อयํ วุจฺจตาฺวโส อชฺฉตฺตสณฺโณ ปุคฺคโล
 อาคามี [*] อาคนฺตา อิตฺถตฺตํ.

กตโม จาวุโส พหิทฺธาสณฺโณ ปุคฺคโล. อิธาวุโส
 ภิกฺขุ สीलวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหฺรติ อาจารโคจร-
 สมฺปนฺโน อณฺมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวิ สมาทาย สิกฺขติ
 สิกฺขาปเทสุ, โส อณฺมตฺร สนฺตํ เจโตวิมุตฺตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ,
 โส กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อณฺมตฺร เทวณิกายํ อุปปชฺชติ,
 โส ตโต จูโต อนาคามี โหติ อนาคนฺตา อิตฺถตฺตํ. อयํ
 วุจฺจตาฺวโส พหิทฺธาสณฺโณ ปุคฺคโล อนาคามี อนาคนฺตา
 อิตฺถตฺตํ.

ปุณ จ ปริ อาวุโส ภิกฺขุ สीलวา โหติ ปาติโมกฺข-
 สํวรสํวุโต วิหฺรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณฺมตฺเตสุ วชฺเชสุ
 ภยทสฺสาวิ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, โส กามานฺเวย
 นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺิปนฺโน โหติ. โส ภวานฺเวย
 นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺิปนฺโน โหติ. โส ตณฺหกฺขยาย
 ปฏฺิปนฺโน โหติ. โส โลภกฺขาย ปฏฺิปนฺโน โหติ, โส กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณฺา อณฺมตฺร เทวณิกายํ อุปปชฺชติ, โส ตโต
 จูโต อนาคามี โหติ อนาคนฺตา อิตฺถตฺตํ. อยํ วุจฺจตาฺวโส
 พหิทฺธาสณฺโณ ปุคฺคโล อนาคามี อนาคนฺตา อิตฺถตฺตนฺติ.

หมดอายุ 27/05/2566

อถ โข สมพหุลา สมจิตฺตา เทวตา, เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมียฺสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ
 อฏฺฐจัสสุ, เอกมฺนตํ จิตฺตา โข ตา เทวตา ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “เอโส ภนฺเต อายสฺมา สารีปุตฺโต ปุพฺพพาราเม มิคารมาตุปาสาทะ
 ภิกฺขุณฺโณ อชฺชตตสสฺสโยชนนฺจ ปุคฺคัลลํ เทเสติ พหิทฺธาสสฺสโยชนนฺจ,
 เหฏฺฐจา ภนฺเต ปริสา, สาธุ ภนฺเต ภควา, เยนายสฺมา
 สารีปุตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมตฺถ อนุกมเป อฺปาทายาติ. อธิวาทิตฺวา ภควา
 ตฺถนฺทิกาวะเน. อถ โข ภควา เสยฺยถาปิ นาม พลว ปุริโส
 สมฺมิมฺขิตํ” วา พหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พหํ สมฺมิมฺขเยยฺย;
 เอวเมว เขตวเน อนฺตรหิตฺโต ปุพฺพพาราเม มิคารมาตุปาสาทะ
 อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส ปมฺเช^๒ ปาตุรโหสิ. นิสิตฺติ ภควา
 ปณฺณตฺเต อาสเน. อายสฺมาปิ โข สารีปุตฺโต ภควนฺตํ
 อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ, เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ
 สารีปุตฺตํ ภควา เอตทวโจ

“อิธ สารีปุตฺต สมพหุลา สมจิตฺตา เทวตา, เยนหํ,
 เตนฺอุปสงฺกมียฺสุ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐจัสสุ,
 เอกมฺนตํ จิตฺตา โข สารีปุตฺต ตา เทวตา มํ เอตทวโจ
 ‘เอโส ภนฺเต อายสฺมา สารีปุตฺโต ปุพฺพพาราเม มิคารมาตุ-
 ปาสาทะ ภิกฺขุณฺโณ อชฺชตตสสฺสโยชนนฺจ ปุคฺคัลลํ เทเสติ
 พหิทฺธาสสฺสโยชนนฺจ, เหฏฺฐจา ภนฺเต ปริสา, สาธุ ภนฺเต ภควา,
 เยนายสฺมา สารีปุตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมตฺถ อนุกมเป อฺปาทายาติ.

ตา โข ปน สารีปุตฺต เทวตา ทสฺปิ หุตฺวา วิสติมฺปิ^๑ หุตฺวา
 ตีสมฺปิ หุตฺวา จตฺตาสีสมฺปิ^๒ หุตฺวา ปณฺณาสมฺปิ หุตฺวา สญฺจิมฺปิ
 หุตฺวา อารคฺคโกฏฺฐินิตฺตทนมตฺเตปิ ติฏฺฐนฺติ, น จ อญฺญมญฺญํ
 พฺยาพาเชนฺติ. ลียา โข ปน เต^๓ สารีปุตฺต เอวมสฺส ‘ตตฺถ
 ญฺน ตาสํ เทวตานํ ตถาจิตฺตํ ภาวิตํ, เยน ตา เทวตา ทสฺปิ
 หุตฺวา วิสติมฺปิ หุตฺวา ตีสมฺปิ หุตฺวา จตฺตาสีสมฺปิ หุตฺวา
 ปณฺณาสมฺปิ หุตฺวา สญฺจิมฺปิ หุตฺวา อารคฺคโกฏฺฐินิตฺตทนมตฺเตปิ
 ติฏฺฐนฺติ, น จ อญฺญมญฺญํ พฺยาพาเชนฺตีสติ. น โข ปเนตํ
 สารีปุตฺต เอวํ ทญฺจพฺพํ. อีเชว [๔] สารีปุตฺต ตาสํ เทวตานํ
 ตถาจิตฺตํ ภาวิตํ, เยน ตา เทวตา ทสฺปิ หุตฺวา ๔เป๔
 น จ อญฺญมญฺญํ พฺยาพาเชนฺติ. ตสฺมาติห สารีปุตฺต เอวํ
 ลิกฺขิตพฺพํ ‘สนฺตินฺทริยา ภวิสฺสาม สนฺตมานสาติ. เอวญฺหิ
 เต^๔ สารีปุตฺต ลิกฺขิตพฺพํ ‘สนฺตินฺทริยานญฺหิ เต^๕ สารีปุตฺต
 สนฺตมานसानํ สนฺตํเยว กายกมฺมํ ภวิสฺสติ, สนฺตํ วจีกมฺมํ,
 สนฺตํ มโนกมฺมํ, สนฺตํเยวูปหารํ อุปฺทริสฺสาม สพฺรหฺมจารีสฺสูติ.
 เอวญฺหิ เต^๖ สารีปุตฺต ลิกฺขิตพฺพํ. อนสฺสํ โข สารีปุตฺต
 อญฺญตติตฺถิยา ปรีพฺพาชกา, เย อิมํ ฐมฺมปริยายํ นาสุสฺสณฺติ. (๕)

[๖๔๖] เอวมฺเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ อายสฺมา มหากัจจาโน
 วรรณาย^๗ วิหริติ กทฺทมทหฺตีเร.” อถ โข อารามทณฺโท พฺราหฺมโณ,
 เยนายสฺมา มหากัจจาโน, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา

^๑ ฉ., เท. วิสุมฺปิ

^๒ ฉ., เท. ๒๗/๑๕๓ ๒๕๖๖ น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท., อ. โว

^๔ ฉ., เท. ภาทฺทสริตีเร

^๕ ฉ., เท. จตฺตาสีสมฺปิ อ. จตฺตารีสุมฺปิ

^๖ ฉ., เท. โข

^๗ ฉ., เท., อ. วรรณาย

มหากัจจาเนน สทุธิ สมโมทิตี, สมโมทนีย กถิ สาราณียิ
 วิตีสาวเรตฺวา เอกมฺหํ นิสิตฺติ, เอกมฺหํ นิสินฺโน โข อารามทณฺโท
 พุราหฺมณฺ อายสฺมณฺตํ มหากัจจานํ เอตทวโจ “โก ญฺ โข โก
 กัจจาน เหตุ โก ปจฺจโย, เยน ขตฺติยาปิ ขตฺติเยหิ วิวทฺตติ,
 พุราหฺมณฺปิ พุราหฺมณฺเหหิ วิวทฺตติ, คหปตฺติกาปิ คหปตฺติเกหิ
 วิวทฺตตีติ. “กามราคะวินิเวสวินิพฺนฺรพฺลิตฺเชธปริยฺญฺจานชฺโฆสฺสานเหตุ”
 โข พุราหฺมณ ขตฺติยาปิ ขตฺติเยหิ วิวทฺตติ, พุราหฺมณฺปิ
 พุราหฺมณฺเหหิ วิวทฺตติ, คหปตฺติกาปิ คหปตฺติเกหิ วิวทฺตตีติ.

“โก ปน โก กัจจาน เหตุ โก ปจฺจโย, เยน สมณฺหาปิ
 สมณฺเหหิ วิวทฺตตีติ. “ทิกฺขุจฺจราคะวินิเวสวินิพฺนฺรพฺลิตฺเชธปริยฺญฺจานชฺโฆสฺสาน-
 เหตุ” โข พุราหฺมณ สมณฺหาปิ สมณฺเหหิ วิวทฺตตีติ.

“อตุถิ ปน โก กัจจาน โกจิ โลกสฺมี, โย อิมญฺเจว
 กามราคะวินิเวสวินิพฺนฺรพฺลิตฺเชธปริยฺญฺจานชฺโฆสฺสาน” สมตฺติกฺกนฺโต, อิมญฺจ
 ทิกฺขุจฺจราคะวินิเวสวินิพฺนฺรพฺลิตฺเชธปริยฺญฺจานชฺโฆสฺสาน” สมตฺติกฺกนฺโตติ.
 “อตุถิ พุราหฺมณ โลกสฺมี โย อิมญฺเจว กามราคะวินิเวสวินิพฺนฺร-
 พฺลิตฺเชธปริยฺญฺจานชฺโฆสฺสาน” สมตฺติกฺกนฺโต, อิมญฺจ ทิกฺขุจฺจราคะวินิเวส-
 วินิพฺนฺรพฺลิตฺเชธปริยฺญฺจานชฺโฆสฺสาน” สมตฺติกฺกนฺโตติ.

“โก ปน โส โก กัจจาน โลกสฺมี, โย อิมญฺเจว
 กามราคะวินิเวสวินิพฺนฺรพฺลิตฺเชธปริยฺญฺจานชฺโฆสฺสาน” สมตฺติกฺกนฺโต, อิมญฺจ
 ทิกฺขุจฺจราคะวินิเวสวินิพฺนฺรพฺลิตฺเชธปริยฺญฺจานชฺโฆสฺสาน สมตฺติกฺกนฺโตติ.
 “อตุถิ พุราหฺมณ ปุรตฺตติเมสฺสุ ชนฺปเทสฺสุ สวตฺตติ นาม นคฺริ,

ตตฺถ โส ภควา เอตฺรหิ วิหฺรติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, โส
หิ พุราหฺมณ ภควา อิมญฺเจว กามราคะวีนีเวสวีนีพฺนฺชปฺลิเคธ-
ปฺริยฺญจฺจานชฺโฆสํ สมตฺติกฺกนฺโต, อิมญฺจ ทิฏฺฐิจฺจราคะวีนีเวสวีนีพฺนฺช-
ปฺลิเคธปฺริยฺญจฺจานชฺโฆสํ สมตฺติกฺกนฺโตติ.

เอวํ วุตฺเต, อารามทณฺโท พุราหฺมणे อญฺ्ञายาสนา เอกํสํ
อุตฺตฺราสงคํ กริตฺวา ทกฺขิณชานุมณฺทลํ^๑ ปจฺวิยฺ^๒ นิหนฺตฺวา, เยน
ภควา, เตนฺนชฺลิมฺปณฺาเมตฺวา ติกฺขตฺตํ อุทํ อุทาเนสิ “นโม
ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส, นโม ตสฺส ภควโต
อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส, นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา-
สมฺพุทฺธสฺส, โย หิ โส ภควา อิมญฺเจว กามราคะวีนีเวสวีนีพฺนฺช-
ปฺลิเคธปฺริยฺญจฺจานชฺโฆสํ สมตฺติกฺกนฺโต, อิมญฺจ ทิฏฺฐิจฺจราคะวีนีเวส-
วีนีพฺนฺชปฺลิเคธปฺริยฺญจฺจานชฺโฆสํ สมตฺติกฺกนฺโตติ.

“อภิกฺกนฺตํ โภ กจฺจํ, อภิกฺกนฺตํ โภ กจฺจํ, เสยฺยถาปิ
โภ กจฺจํ นิกฺกฺชฺชิตํ วา อุกฺกฺชฺเชยฺย, ปฏฺิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย,
มฺพฺพหฺสฺส วา มคฺคํ อจฺจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺไชตํ
ธาเรยฺย ‘จกฺขุมฺนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตฺติ. เอวเมว โภตา กจฺจาเนน
อนฺเฏปฺริยาเยน ฐมฺโม ปกาสิโต. เอสํ โภ กจฺจํ ตํ ภวฺนฺตํ”
โคตมํ สรณํ คจฺจามิ ฐมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, อุปาสกํ มํ ภวํ
กจฺจาโน ฐาเรตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนฺติ. (๖)

[๖๔๗] เอกํ สมยํ อายสฺมา มหากจฺจาโน มธฺรํ
วิหฺรติ คฺนฺทาวเน.^๔ อถ โข กณฺฺทรายโน พุราหฺมणे, เยนายสฺมา

^๑ ฉ., เท., อ. ทกฺขิณ ชานุมณฺทล

^๒ ส., อ. ปุฏฺวิย

^๓ ส., อ. ภควนฺต

^๔ ฉ., เท. คฺนฺทาวเน

มหากัจจानโน, เตนุปลสงฺกมิ; อุปลสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา มหากัจจานเน
 สทฺธิ สมฺโมทิตฺ ๕เปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข กณฺหารายโน
 พุราหฺมณเ อายสฺมนฺตํ มหากัจจานํ เอตทวโจ “สุตฺตมเมตํ โภ
 กัจจาน น สมฺโน กัจจานโน พุราหฺมणे ชินฺเธน วุฑฺฒเ
 มหุลลเก อทฺธคเต วโยอนุปฺปตฺเต อภิวาเทติ วา ปจฺจุฏฺฐเจติ วา
 อาสเนน วา นิมนฺเตตฺติติ. “ตฺยิทํ โภ กัจจาน ตเถว, น ทิ
 ภวํ กัจจานโน พุราหฺมणे ชินฺเธน วุฑฺฒเ มหุลลเก อทฺธคเต
 วโยอนุปฺปตฺเต อภิวาเทติ วา ปจฺจุฏฺฐเจติ วา อาสเนน วา
 นิมนฺเตตฺติ, ตฺยิทํ โภ กัจจาน น สมฺปนฺนเมวาทิ.

“อตฺถิ พุราหฺมณ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา
 สมฺมาสมพุทฺธเณ วุฑฺฒิณฺณมิตฺ” จ อกฺขาตา ทหฺรณฺณมิตฺ จ. วุฑฺฒิณฺณ^๑
 เจปิ พุราหฺมณ โหติ อสฺสิตฺโก^๒ วา นวฺุตฺติโก^๓ วา วสฺสสฺสิตฺโก^๔ วา
 ชาตฺติยา, โส จ กามे ปริณฺญชฺติ, กามมชฺเฌ^๕ วสฺติ,
 กามปริพาเหณ ปริทฺยฺหติ, กามวิตกฺเกหิ ขชฺชติ, กามปริเยสฺสนาย
 อุตฺตํกุโก. อถ โข โส ‘พาโล น’ เถโรเตวว สงฺขํ คจฺจติ.
 ททโร เจปิ พุราหฺมณ โหติ ยฺวํ สุตฺตกาพเกโส^๖ ภทฺเรน^๗
 โยพฺพเนน สมฺนฺนาคโต ปจฺเมณ วยสา, โส จ น กามे
 ปริณฺญชฺติ, น กามมชฺเฌ วสฺติ, น กามปริพาเหณ ปริทฺยฺหติ,
 น กามวิตกฺเกหิ ขชฺชติ, น กามปริเยสฺสนาย อุตฺตํกุโก. อถ โข
 โส ‘ปณฺทิตโต เถโรเตวว สงฺขํ คจฺจติ.

^๑ ฉ., เท., อ. วุฑฺฒณฺ

^๒ ฉ., เท., อ. อาสฺสิตฺโก

^๓ หมายเหตุ 27/05/2566

^๔ ฉ., เท. กามมชฺเฌวสฺติ

^๕ สฺยา. สุตฺตกาพเกโส

^๖ ฉ., เท., อ. วุฑฺฒิ

^๗ ฉ., เท. นวฺุตฺติโก

^๘ อ. นสฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๙ อ. ภทฺเทน

เอวํ วุตเต, กณฺหารายโน พุราหฺมणे อฏฺฐายาสนา เอกํสํ
 อุตฺตราสงคํ กริตฺวา ทหรานํ สุทํ ภิกฺขุํ ปาเท สिरสา วนฺทติ
 “วฺชุตฺตา ภวนฺโต วฺชุตฺตญฺมียํ จิตา, ทหรา มยํ ทหรญฺมียํ จิตาติ.

“อภิกฺกนฺตํ โภ กจฺจํ ๕เปยฺ อูปาสกํ มํ ภวํ กจฺจาโน
 ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนฺติ. (๗)

[๖๔๘] “ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย โจรา พลวนฺโต โหนฺติ,
 ราชานो ตสฺมี สมเย ทฺพพลา โหนฺติ. ตสฺมี ภิกฺขเว สมเย
 รณฺโถ น ฆาสฺสุ โหติ อติยาตุํ วา นิยฺยาตุํ วา ปจฺจนฺติเม วา
 ชนฺปปเท อนุสณฺณาตุํ, พุราหฺมณคหปตฺติกานํปิ ตสฺมี สมเย
 น ฆาสฺสุ โหติ อติยาตุํ วา นิยฺยาตุํ วา พาหิรานิ วา
 กมฺมณฺตานิ ปฏฺวิเวกฺขิตุํ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺมี สมเย
 ปาปภิกฺขุ พลวนฺโต โหนฺติ, เปสลา ภิกฺขุ ตสฺมี สมเย
 ทฺพพลา โหนฺติ. ตสฺมี ภิกฺขเว สมเย เปสลา ภิกฺขุ ตฺถนฺทฺธิฏฺฐา
 ตฺถนฺทฺธิฏฺฐา ว สงฺฆมชฺเฌ สงฺกสายนฺติ. ปจฺจนฺติเม วา ชนฺปปเท
 ภชฺนฺติ. ตยิทํ ภิกฺขเว โหติ พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย
 พหุโน ชนฺสุส อนตฺถาย อหิตาย ทฺกฺขาย เทวมนุสฺसानํ.

ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย ราชานो พลวนฺโต โหนฺติ, โจรา
 ตสฺมี สมเย ทฺพพลา โหนฺติ. ตสฺมี ภิกฺขเว สมเย รณฺโถ
 ฆาสฺสุ โหติ อติยาตุํ วา นิยฺยาตุํ วา ปจฺจนฺติเม วา ชนฺปปเท
 อนุสณฺณาตุํ, พุราหฺมณคหปตฺติกานํปิ ตสฺมี สมเย ฆาสฺสุ โหติ
 อติยาตุํ วา นิยฺยาตุํ วา พาหิรานิ วา กมฺมณฺตานิ ปฏฺวิเวกฺขิตุํ.
 เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺมี สมเย เปสลา ภิกฺขุ พลวนฺโต โหนฺติ,
 ปาปกา ภิกฺขุ ตสฺมี สมเย ทฺพพลา โหนฺติ. ตสฺมี ภิกฺขเว

สมเย ปาปภิกขุ ตุนหิฏฐา ตุนหิฏฐา ว สงฆมชฺเฌ สงกสายนฺติ.
 เยเน วา [๑] เตเน วา ปตฺตนฺติ.^๒ ตยิทํ ภิกฺขเว โหติ
 พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย
 สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ. (๘)

[๖๔๙] “ทวิณฺหาหํ ภิกฺขเว มิจฺฉาปฏีปตฺตํ น วณฺณณฺมิ:
 คิหิสิสฺส วา ปพฺพชิตสฺส วา. คิหิ วา ภิกฺขเว ปพฺพชิตฺโต วา
 มิจฺฉาปฏีปนโน มิจฺฉาปฏีปตฺตตาทิกรณเหตุ นาราชโก โหติ ฌายํ
 ฌมมํ กุสลํ.

ทวิณฺหาหํ ภิกฺขเว สมฺมาปฏีปตฺตํ วณฺณณฺมิ: คิหิสิสฺส วา
 ปพฺพชิตสฺส วา. คิหิ วา ภิกฺขเว ปพฺพชิตฺโต วา สมฺมาปฏีปนโน
 สมฺมาปฏีปตฺตตาทิกรณเหตุ อาราชโก โหติ ฌายํ ฌมมํ กุสฺลนฺติ. (๙)

[๖๕๐] “เย เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทฺถคฺคหิตฺเตหิ สุตฺตนฺเตหิ
 พุณฺณชนปฏีรूपเกหิ อตฺถณฺจ ฌมฺมณฺจ ปฏีพาหนฺติ, เต ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ พหุชนาหิตาย ปฏีปนฺนา พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส
 อนตฺถาย อหิตาย ทฺถุขาย เทวมนุสฺसानํ. พหุณฺจ เต ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ อปฺปญฺญํ ปสวณฺติ, เตจิมํ สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปณฺติ.

เย เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺสคฺคหิตฺเตหิ สุตฺตนฺเตหิ พุณฺณชน-
 ปฏีรूपเกหิ อตฺถณฺจ ฌมฺมณฺจ อนฺโลเมนฺติ, เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 พหุชนหิตาย ปฏีปนฺนา พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย
 หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ. พหุณฺจ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฺปญฺญํ
 ปสวณฺติ, เตจิมํ สทฺธมฺมํ จเปณฺตํ. (๑๐)

จตุตฺถो สมจิตฺตวคฺโค.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปน

^๒ ฉ.,เท. ปกฺกมณฺติ

๕. ปริสวคโค

[๖๕๑] “เทวมา ภิกขเว ปริสา. กตมา เทว. อุตตนา จ ปริสา คมภีรา จ ปริสา. กตมา จ ภิกขเว อุตตนา ปริสา. อธิ ภิกขเว ยสฺส ปริสายํ ภิกขุ อุตฺตา โหนติ อุนฺนพา จปฺลา มุขรา วิกิตฺตวาจา มุฏฺฐสฺสตี อสมปชานา อสมาหิตา วิพฺภนฺตจิตฺตา ปากติทฺทริยา. อโย วุจฺจติ ภิกขเว อุตตนา ปริสา.

กตมา จ ภิกขเว คมภีรา ปริสา. อธิ ภิกขเว ยสฺส ปริสายํ ภิกขุ อุตฺตา โหนติ อุนฺนพา จปฺลา มุขรา อวิกิตฺตวาจา อปฺมุฏฺฐสฺสตี สมปชานา สมาหิตา เอกคฺคจิตฺตา สํวติทฺทริยา. อโย วุจฺจติ ภิกขเว คมภีรา ปริสา. อิมมา ไช ภิกขเว เทว ปริสา. เอตทคฺคํ ภิกขเว อิมาสํ ทฺวินฺนํ ปริสํ, ยทํ คมภีรา ปริสํ. (๑)

[๖๕๒] “เทวมา ภิกขเว ปริสา. กตมา เทว. วคฺคา จ ปริสา สมคฺคา จ ปริสา. กตมา จ ภิกขเว วคฺคา ปริสา. อธิ ภิกขเว ยสฺส ปริสายํ ภิกขุ ภณฺทชชตา กลหชชตา วิวาทปฺนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสฺสตีหิ* วิตฺตชชตา วิหรนฺติ. อโย วุจฺจติ ภิกขเว วคฺคา ปริสา.

กตมา จ ภิกขเว สมคฺคา ปริสา. อธิ ภิกขเว ยสฺส ปริสายํ ภิกขุ สมคฺคา สมโมทमानา อวิวทमानา ชีโรทกฺกิตฺตา อญฺญมญฺญํ ปิยจกฺขุหิ สมปสฺสนฺตา วิหรนฺติ. อโย วุจฺจติ

ภิกฺขเว สมคฺคา ปริสา. อีมา โข ภิกฺขเว เทว ปริสา. เอตทคฺคํ
ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริสานํ, ยทิทํ สมคฺคา ปริสาติ. (๒)

[๖๕๓] “เทวมา ภิกฺขเว ปริสา. กตมา เทว. อนคฺควตฺตี
จ ปริสา อคฺควตฺตี จ ปริสา. กตมา จ ภิกฺขเว อนคฺควตฺตี
ปริสา. อิท ภิกฺขเว ยสฺสํ ปริสายํ เถรา ภิกฺขุ พาทุลฺลิกา^๑
โหนติ สาถลิกา, โวกุมเน ปุพฺพงฺคมา, ปวิเวเก นิกฺขิตฺตธฺรฺรา,
น วิริยํ อารภนฺติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺตคตสฺส อธิคมาย
อสจฺจนิกตสฺส สจฺจนิกริยา, เตสํ ปจฺจิมมา ชนตา ทิฏฺฐาณคฺคํ
อาปชฺชติ. สาปิ โหติ พาทุลฺลิกา สาถลิกา, โวกุมเน ปุพฺพงฺคมา,
ปวิเวเก นิกฺขิตฺตธฺรฺรา, น วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา
อนนฺตคตสฺส อธิคมาย อสจฺจนิกตสฺส สจฺจนิกริยา. อयํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว อนคฺควตฺตี ปริสา.

กตมา จ ภิกฺขเว อคฺควตฺตี ปริสา. อิท ภิกฺขเว ยสฺสํ
ปริสายํ เถรา ภิกฺขุ น พาทุลฺลิกา โหนติ น สาถลิกา
โวกุมเน^๒ นิกฺขิตฺตธฺรฺรา ปวิเวเก ปุพฺพงฺคมา วิริยํ อารภนฺติ
อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺตคตสฺส อธิคมาย อสจฺจนิกตสฺส
สจฺจนิกริยา. เตสํ ปจฺจิมมา ชนตา ทิฏฺฐาณคฺคํ อาปชฺชติ.
สาปิ โหติ น พาทุลฺลิกา น สาถลิกา โวกุมเน [^๓]
นิกฺขิตฺตธฺรฺรา ปวิเวเก ปุพฺพงฺคมา วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส
ปตฺติยา อนนฺตคตสฺส อธิคมาย อสจฺจนิกตสฺส สจฺจนิกริยา.

๑ หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. พาทุลิกา, เอวมุปริ. ^๒ ฉ., เท. โวกุมเน

^๓ ฉ., เท. น.

อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อคฺควตฺติ ปริสา. อีมา โข ภิกฺขเว เทว
 ปริสา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริสํ, ยทฺทํ
 อคฺควตฺติ ปริสํ. (๓)

[๖๕๔] “เทวมา ภิกฺขเว ปริสา. กตมา เทว. อนริยา จ
 ปริสา อริยา จ ปริสา. กตมา จ ภิกฺขเว อนริยา ปริสา.
 อธิ ภิกฺขเว ยสฺสํ ปริสํ ภิกฺขุ ‘อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภฺตํ
 นปฺปชานนฺติ, ‘อัย ทุกฺขสมฺภโยติ ยถาภฺตํ นปฺปชานนฺติ, ‘อัย
 ทุกฺขนิโรธติ ยถาภฺตํ นปฺปชานนฺติ, ‘อัย ทุกฺขนิโรธคามินี
 ปฏิปทาติ ยถาภฺตํ นปฺปชานนฺติ, อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อนริยา
 ปริสา.

กตมา จ ภิกฺขเว อริยา ปริสา. อธิ ภิกฺขเว ยสฺสํ
 ปริสํ ภิกฺขุ ‘อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภฺตํ ปชานนฺติ, ‘อัย
 ทุกฺขสมฺภโยติ ยถาภฺตํ ปชานนฺติ, ‘อัย ทุกฺขนิโรธติ ยถาภฺตํ
 ปชานนฺติ, ‘อัย ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภฺตํ ปชานนฺติ,
 อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว อริยา ปริสา. อีมา โข ภิกฺขเว เทว
 ปริสา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริสํ, ยทฺทํ อริยา
 ปริสํ. (๔)

[๖๕๕] “เทวมา ภิกฺขเว ปริสา. กตมา เทว. ปริสกสฺสโ” จ
 ปริสมณฺโฑ จ.” กตโม จ ภิกฺขเว ปริสกสฺสโ. อธิ ภิกฺขเว
 ยสฺสํ ปริสํ ภิกฺขุ จนฺทาคตฺติ คจฺจนฺติ. โทสาคตฺติ คจฺจนฺติ,
 โมหาคตฺติ คจฺจนฺติ, ภยาคตฺติ คจฺจนฺติ, อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
 ปริสกสฺสโ.

หมดอายุ 27/05/2566

กตโม จ ภิกฺขเว ปริสมณฺโฑ. อีธ ภิกฺขเว ยสฺสํ
 ปริสํ ภิกฺขุ น จนฺทาคตฺถิ คจฺจนฺติ, น โทสาคตฺถิ คจฺจนฺติ,
 น โมหาคตฺถิ คจฺจนฺติ, น ภยาคตฺถิ คจฺจนฺติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 ปริสมณฺโฑ. อีมา โข ภิกฺขเว เทว ปริสา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว
 อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริสํ, ยทฺธิํ ปริสมณฺโฑติ. (๕)

[๒๕๖] “เทวมา ภิกฺขเว ปริสา. กตมา เทว. อุกฺกาจิต-
 วิณีตา^๑ ปริสา โน ปฏิปุจฺฉาวิณีตา, ปฏิปุจฺฉาวิณีตา ปริสา โน
 อุกฺกาจิตวิณีตา. กตมา จ ภิกฺขเว อุกฺกาจิตวิณีตา ปริสา โน
 ปฏิปุจฺฉาวิณีตา. อีธ ภิกฺขเว ยสฺสํ ปริสํ ภิกฺขุ เย
 เต สุตฺตณฺดา ตถาคตภาสิตา คมภีรา คมภีรตฺถา โลกุตฺตรรา
 สญฺญตปฺภิสฺสยฺตฺตา, เตสฺส ภณฺณมานฺเตสฺส น สฺสฺสฺสนฺติ, น โสตํ
 โอทหนฺติ, น อณฺณาจิตฺตํ อุปฺภฺจาเปนฺติ, น จ เต ฐมฺเม
 อุกฺคเหตุพฺพํ ปริยาปฺนิตพฺพํ มณฺณนฺติ. เย ปน เต สุตฺตณฺดา
 กวิกฺตา^๒ กาเวยฺยา จิตฺตกฺขรา จิตฺตพฺยณฺชนา พาหิรกา
 สาวกภาสิตา, เตสฺส ภณฺณมานฺเตสฺส สฺสฺสฺสนฺติ, โสตํ โอทหนฺติ,
 อณฺณาจิตฺตํ อุปฺภฺจาเปนฺติ, เต จ ฐมฺเม อุกฺคเหตุพฺพํ
 ปริยาปฺนิตพฺพํ มณฺณนฺติ. เต [“] ตํ ฐมฺมํ ปริยาปฺนิตฺวา
 น เจว อณฺณมณฺณํ ปฏิปุจฺฉนฺติ, น ปฏิวีสฺสนฺติ^๔ ‘อิทํ กถมิสมฺม
 กฺวตฺถิ, เต อวิวณฺณเจว น วิวสนฺติ, อนฺตฺตานีกตมฺจ น
 อุตฺตานีกโรนฺติ, อนฺเนกวิหิตฺเตสฺส จ กงฺขาจานิเยสฺส ฐมฺเมสฺส กงฺขํ
 นปฺปฏิวโนทนฺติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อุกฺกาจิตวิณีตา ปริสา
 โน ปฏิปุจฺฉาวิณีตา.

^๑ หมายเหตุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท. โอภาจิตวิณีตา

^๓ ฉ., เท. จ

^๒ ฉ., เท. กวิตา

^๔ ฉ. น จ ปฏิวีสฺสนฺติ

กตมา จ ภิกขเว ปฏิปฺจุฉาวิเนตา ปรีสา โน อุกฺกาจิต-
 วิเนตา. อีธ ภิกขเว ยสฺสํ ปรีสายํ ภิกฺขุ เย เต สุตฺตนฺตา
 กวิกตา กาเวยฺยา จิตฺตกฺขรา จิตฺตพฺยณฺชนา พาหิรกา
 สาวกภาสิตา, เตสุ ภณฺณมาเนสุ น สฺสฺสฺสนฺติ, น โสตํ
 โอทหนฺติ, น อณฺณาจิตฺตํ อุปฺภฺจาเปนฺติ, น จ เต ฐมฺเม
 อุกฺคเหตุพฺพํ ปรียาปฺณิตพฺพํ มณฺณนฺติ. เย ปน เต สุตฺตนฺตา
 ตถาคตภาสิตา คมฺภีรา คมฺภีรตฺถา โลกุตฺตรา สฺสณฺตปฺภิสํยุตฺตา,
 เตสุ ภณฺณมาเนสุ สฺสฺสฺสนฺติ, โสตํ โอทหนฺติ, อณฺณาจิตฺตํ
 อุปฺภฺจาเปนฺติ, เต จ ฐมฺเม อุกฺคเหตุพฺพํ ปรียาปฺณิตพฺพํ
 มณฺณนฺติ, เต ตํ ฐมฺมํ ปรียาปฺณิตฺวา อณฺณมณฺณํ ปฏิปฺจุฉนฺติ,
 ปฏิวิวรนฺติ ‘อิทํ กถมิสมฺม กวตฺถเอตฺติ, เต อวิวณฺณเจว วิวรนฺติ,
 อนฺตฺตานีกตญฺจ อุตฺตานีกโรนฺติ, อนเกวิหิตฺเตสุ จ กงฺขาจานิเยสุ”
 ฐมฺเมสุ กงฺขํ ปฏิวิโนเทนฺติ. อयํ วุจฺจติ ภิกขเว ปฏิปฺจุฉาวิเนตา
 ปรีสา โน อุกฺกาจิตวิเนตา. อีมา โข ภิกขเว เทว ปรีสา.
 เอตทคฺคํ ภิกขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปรีสานํ, ยทิทํ ปฏิปฺจุฉาวิเนตา
 ปรีสา โน อุกฺกาจิตวิเนตาติ. (๖)

[๖๕๗] “เทวมา ภิกขเว ปรีสา. กตมา เทว. อามิสครุ”
 ปรีสา โน สทฺฐมฺมครุ,” สทฺฐมฺมครุ ปรีสา โน อามิสครุ. กตมา
 จ ภิกขเว อามิสครุ ปรีสา โน สทฺฐมฺมครุ. อีธ ภิกขเว ยสฺสํ
 ปรีสายํ ภิกฺขุ คิหิณํ โอทาทวสนานํ สมฺมุขา อณฺณมณฺณสฺส
 วณฺณํ ภาสนฺติ ‘อสุโก ภิกฺขุ อุกฺโตภาควิมฺุตโต, อสุโก

ปณณาวิมุตโต, อสุโก กายสกุขี, อสุโก ทิฏฐิปปตโต, อสุโก
 สทฺธาวิมุตโต, อสุโก ฌมฺมานุสารี, อสุโก สทฺธานุสารี, อสุโก
 สีลวา กุลยาณฌมฺโม, อสุโก ทุสฺสีโล ปาปฌมฺโมติ. เต เตน ลากั
 ลภนฺติ, เต^๑ ตํ ลากั ลภิตฺวา คจฺจิตา^๒ มุจฺจिता อชฺโฌปนฺนา
 อนาทินวทสฺสาวิโน อนิสฺสรณปณฺญา ปริภุญฺชนฺติ. อयํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว อามิสฺสรุ ปริสา โน สทฺธมฺมฺสรุ.

กตมา จ ภิกขเว สหุทธมมครุ ปริสา โน อามิสครุ.
อิธ ภิกขเว ยสฺสํ ปริสาयํ ภิกขุ น คิหิณํ โอทาตวสนานํ
สมมุขา อญญมญญสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ 'อสุโก ภิกขุ
อุภโตภาควิมุตฺโต, อสุโก ปญฺญาวิมุตฺโต, อสุโก กายสกุขี,
อสุโก ทิฏฐิปปตฺโต, อสุโก สหฺชาวิมุตฺโต, อสุโก ฐมฺมานุสारी,
อสุโก สหฺชานุสारी, อสุโก สีลวา กลฺยาณฐมฺโม, อสุโก
ทุสฺสีโล ปาปฐมฺโมติ. เต เตน ลามํ ลภนฺติ, เต ตํ ลามํ
ลภิตฺวา อคฺธิตา อมฺจุจिता อนชฺโฆปนฺนา อาทีนวทสฺสาวิโน
นิสฺสรณปญฺญา ปริภุญฺชนฺติ. อयํ วุจฺจติ ภิกขเว สหุทธมมครุ
ปริสา โน อามิสครุ. อีมา โข ภิกขเว เทว ปริสา. เอตทคฺคํ
ภิกขเว อีมาสํ ทฺวีนฺนํ ปริसानํ, ยทิตํ สหุทธมมครุ ปริสา
โน อามิสครุติ. (๗)

[๒๕๘] “เทวมา ภิกขเว ปริสา. กตมา เทว. วิสมา จ
 ปริสา สมา จ ปริสา. กตมา จ ภิกขเว วิสมา ปริสา.
 อิท ภิกขเว ยสฺสํ ปริสา ยํ อธมมกมฺมานิ ปวตฺตนฺติ, ธมฺมกมฺมานิ
 นปฺปวตฺตนฺติ. อวินยกมฺมานิ ปวตฺตนฺติ, วินยกมฺมานิ นปฺปวตฺตนฺติ.

• อ. เกษ ทา

๒ จ.,เท.,อ. คติตา

อธมมกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ, ฐมมกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ. อวินยกมฺมานิ
ทิปฺปนฺติ, วินยกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ. อัย^๑ วุจฺจติ ภิกฺขเว วิสฺมา
ปริสา. วิสมตฺตา^๒ ภิกฺขเว ปริสาย อธมมกมฺมานิ ปวตฺตนฺติ,
ฐมมกมฺมานิ นปฺปวตฺตนฺติ. อวินยกมฺมานิ ปวตฺตนฺติ, วินยกมฺมานิ
นปฺปวตฺตนฺติ. อธมมกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ, ฐมมกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ.
อวินยกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ, วินยกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ.”

กตมา จ ภิกฺขเว สฺมา ปริสา. อิธ ภิกฺขเว ยสฺส
ปริสาย ฐมมกมฺมานิ ปวตฺตนฺติ, อธมมกมฺมานิ นปฺปวตฺตนฺติ.
วินยกมฺมานิ ปวตฺตนฺติ, อวินยกมฺมานิ นปฺปวตฺตนฺติ. ฐมมกมฺมานิ
ทิปฺปนฺติ, อธมมกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ. วินยกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ,
อวินยกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ. อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว สฺมา ปริสา.
สมตฺตา ภิกฺขเว ปริสาย ฐมมกมฺมานิ ปวตฺตนฺติ, อธมมกมฺมานิ
นปฺปวตฺตนฺติ. วินยกมฺมานิ ปวตฺตนฺติ, อวินยกมฺมานิ นปฺปวตฺตนฺติ.
ฐมมกมฺมานิ ทิปฺปนฺติ, อธมมกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ. วินยกมฺมานิ
ทิปฺปนฺติ, อวินยกมฺมานิ น ทิปฺปนฺติ. อีมา โข ภิกฺขเว เทว
ปริสา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริสํ, ยทฺธิ สฺมา
ปริสาติ. (๘)

[๖๕๙] “เทวมา ภิกฺขเว ปริสา. กตมา เทว. อธมฺมิกา จ
ปริสา ฐมฺมิกา จ ปริสา ๕เปฯ อีมา โข ภิกฺขเว เทว
ปริสา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสํ ทฺวินฺนํ ปริสํ, ยทฺธิ
ฐมฺมิกา ปริสาติ. (๙)

[๖๖๐] เทวมา ภิกขเว ปริสา. กตมา เทว. อธมฺวาทีนึ จ
 ปริสา ธมฺวาทีนึ จ ปริสา. กตมา จ ภิกขเว อธมฺวาทีนึ
 ปริสา. อึธ ภิกขเว ยสฺสํ ปริสา ยํ ภิกขุ อธิกรณํ อาทียนฺติ
 ธมฺมิกํ วา อธมฺมิกํ วา, เต ตํ อธิกรณํ อาทียิตฺวา น เจว
 อญฺญมญฺญํ สญฺญาเปเนติ, น จ สญฺญตฺตึ อุปคจฺจนฺติ, น จ
 นิชฺฌมาเปเนติ, น จ นิชฺฌตฺตึ อุปคจฺจนฺติ. เต อสญฺญตฺติพลา
 อนิชฺฌตฺติพลา อปฺปญฺนิสฺสคฺคมนฺติโน ตเมว อธิกรณํ ฅามสา
 ปรามสฺส* อภินิวิสฺส โวหรณฺติ ‘อิทเมว สจฺจํ โมฆมญฺญนฺติ.
 อยํ วุจฺจติ ภิกขเว อธมฺวาทีนึ ปริสา.

กตมา จ ภิกขเว ธมฺวาทีนึ ปริสา. อึธ ภิกขเว ยสฺสํ
 ปริสา ยํ ภิกขุ อธิกรณํ อาทียนฺติ ธมฺมิกํ วา อธมฺมิกํ วา,
 เต ตํ อธิกรณํ อาทียิตฺวา อญฺญมญฺญํ สญฺญาเปเนติ เจว
 สญฺญตฺติญจ อุปคจฺจนฺติ, นิชฺฌมาเปเนติ จ^๒ นิชฺฌตฺติญจ อุปคจฺจนฺติ.
 เต สญฺญตฺติพลา นิชฺฌตฺติพลา ปญฺนิสฺสคฺคมนฺติโน น ตเมว
 อธิกรณํ ฅามสา ปรามสฺส อภินิวิสฺส โวหรณฺติ ‘อิทเมว สจฺจํ
 โมฆมญฺญนฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกขเว ธมฺวาทีนึ ปริสา. อึมา ไช
 ภิกขเว เทว ปริสา. เอตทคฺคํ ภิกขเว อึมาสํ ทฺวินฺนํ ปริสํ,
 ยทึทํ ธมฺวาทีนึ ปริสํติ. (๑๐)

ปญจโม ปริสาคฺโค.

ตสฺสุทฺทหาน^๑

อุตุตฺตานา วคฺคา อคฺควตี อริยา กสฺสโฏ จ ปญฺจโม
 อุฏฺฏากิจิต อามิสญฺเณ วิสมา ฐมฺมาฐมฺมียေနาคี.^๑

ปฐโม ปณฺณาสโก สมตฺโต.

๒. ทุติยปณฺณาสโก

(๖) ๑. ปุคฺคฺลวคฺโค

[๖๖๑] “เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา โลเก อุปฺปชฺชมานา
อุปฺปชฺชนฺติ พหุชนฺหิตาย พหุชนฺสฺขาย พหุโน ชนฺสฺส อตฺถาย
หิตาย สฺขาย เทวมนุสฺसानํ. กตเม เทว. ตถาคโต จ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ราชา จ จกฺกวตฺตํ. อิมे โข ภิกฺขเว เทว
ปุคฺคฺลา โลเก อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ พหุชนฺหิตาย พหุชนฺสฺขาย
พหุโน ชนฺสฺส อตฺถาย หิตาย สฺขาย เทวมนุสฺसानนฺติ. (๑)

[๖๖๒] “เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา โลเก อุปฺปชฺชมานา
อุปฺปชฺชนฺติ อจฺจริยมฺนุสฺสา. กตเม เทว. ตถาคโต จ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ราชา จ จกฺกวตฺตํ. อิมे โข ภิกฺขเว เทว
ปุคฺคฺลา โลเก อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อจฺจริยมฺนุสฺสาติ. (๒)

[๖๖๓] “ทฺวินฺนํ ภิกฺขเว ปุคฺคฺลัน กาลกิริยา พหุโน
ชนฺสฺส อนฺตปฺปา โหติ. กตเมสํ ทฺวินฺนํ. ตถาคตสฺส จ
อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส รณฺโณ จ จกฺกวตฺติสฺส. อิมํ โข
ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ ปุคฺคฺลัน กาลกิริยา พหุโน ชนฺสฺส อนฺตปฺปา
โหติติ. (๓)

[๖๖๔] “เทวเม ภิกฺขเว ญฺปารหา. กตเม เทว. ตถาคโต จ
อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ราชา จ จกฺกวตฺตํ. อิมे โข ภิกฺขเว
เทว ญฺปารหาติ. (๔)

[๖๖๕] “เทวเม ภิกฺขเว พุทฺธา. กตเม เทว. ตถาคโต จ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ปจฺเจกพุทฺโธ จ. อิมे โข ภิกฺขเว เทว พุทฺธาติ. (๕)

[๖๖๖] “เทวเม ภิกฺขเว อสณฺิยา ผลนฺฺติยา น สนฺฺตสนฺฺติ. กตเม เทว. ภิกฺขุ จ ขีณาสโว หตฺถาชาณิโย” จ. อิมे โข ภิกฺขเว เทว อสณฺิยา ผลนฺฺติยา น สนฺฺตสนฺฺติ. (๖)

[๖๖๗] “เทวเม ภิกฺขเว อสณฺิยา ผลนฺฺติยา น สนฺฺตสนฺฺติ. กตเม เทว. ภิกฺขุ จ ขีณาสโว อสฺสาชาณิโย จ. อิมे โข ภิกฺขเว เทว อสณฺิยา ผลนฺฺติยา น สนฺฺตสนฺฺติ. (๗)

[๖๖๘] “เทวเม ภิกฺขเว อสณฺิยา ผลนฺฺติยา น สนฺฺตสนฺฺติ. กตเม เทว. ภิกฺขุ จ ขีณาสโว สีโห จ มิคฺราชา. อิมे โข ภิกฺขเว เทว อสณฺิยา ผลนฺฺติยา น สนฺฺตสนฺฺติ. (๘)

[๖๖๙] “เทวเม ภิกฺขเว อตฺถวเส สมฺปสฺสมานา กิปฺริสา มานุสฺสี วาจํ น ภาสนฺฺติ. กตเม เทว. มา จ มุสา ภณฺิมา, มา จ ปรี อฏฺเตน อพฺภาจิกฺขมฺหาติ.” อิมे โข ภิกฺขเว เทว อตฺถวเส สมฺปสฺสมานา กิปฺริสา มานุสฺสี วาจํ น ภาสนฺฺติ. (๙)

[๖๗๐] “ทฺวิฬฺหํ ภิกฺขเว ฃมฺมานํ อติตฺโต อปฺปฏฺิวาณเ มาตุคฺคาโม กาลํ กโรติ. กตเมสํ ทฺวิฬฺหํ. เมถุนฃมฺมาสมาปตฺติยา” จ วิชายนสฺส จ. อิมेสํ โข ภิกฺขเว ทฺวิฬฺหํ ฃมฺมานํ อติตฺโต อปฺปฏฺิวาณเ มาตุคฺคาโม กาลํ กโรตีติ. (๑๐)

[๖๗๑] “อสนฺตสนฺนิवासญจ โว ภิกฺขเว เทเสสฺสามิ”
 สนฺตสนฺนิवासญจ, ตํ สุณฺหาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ.
 “เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสอัสสุ. ภควา เอตทโวจ

“กถญจ ภิกฺขเว อสนฺตสนฺนิวาโส โหติ, กถญจ อสนฺโต
 สนฺนิวสนฺติ. อิทฺ ภิกฺขเว เถรสฺส ภิกฺขุโน เอวํ โหติ
 ‘เถโรปิ มํ น วเทยฺย, มชฺฌิโมปิ มํ น วเทยฺย, นโวปิ มํ
 น วเทยฺย. เถรํปาหํ น วเทยฺย, มชฺฌิมํปาหํ น วเทยฺย,
 นวํปาหํ น วเทยฺย. เถโร เจปิ มํ วเทยฺย, อหิตานุกมฺปิ มํ
 วเทยฺย, โน หิตานุกมฺปิ. ‘โนติ นํ วเทยฺย, วิหะเสยฺยปิ’^๒ นํ,
 ปสฺสสมฺปิสฺส น ปฏิกเรยฺย. มชฺฌิโม เจปิ มํ วเทยฺย ๔เปย
 นโว เจปิ มํ วเทยฺย, อหิตานุกมฺปิ มํ วเทยฺย, โน หิตานุกมฺปิ.
 ‘โนติ นํ วเทยฺย, วิหะเสยฺยปิ นํ,’^๓ ปสฺสสมฺปิสฺส น ปฏิกเรยฺย.
 มชฺฌิมสฺสปิ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ ๔เปย นวสฺสปิ ภิกฺขุโน เอวํ
 โหติ ‘เถโรปิ มํ น วเทยฺย, มชฺฌิโมปิ มํ น วเทยฺย, นโวปิ
 มํ น วเทยฺย, เถรํปาหํ น วเทยฺย, มชฺฌิมํปาหํ น วเทยฺย,
 นวํปาหํ น วเทยฺย. เถโร เจปิ มํ วเทยฺย, อหิตานุกมฺปิ
 มํ วเทยฺย, โน หิตานุกมฺปิ. ‘โนติ นํ วเทยฺย, วิหะเสยฺยปิ นํ,
 ปสฺสสมฺปิสฺส น ปฏิกเรยฺย. มชฺฌิโม เจปิ มํ วเทยฺย ๔เปย นโว
 เจปิ มํ วเทยฺย, อหิตานุกมฺปิ มํ วเทยฺย, โน หิตานุกมฺปิ.
 ‘โนติ นํ วเทยฺย, วิหะเสยฺยปิ นํ, ปสฺสสมฺปิสฺส น ปฏิกเรยฺย.
 เอวํ โข ภิกฺขเว อสนฺตสนฺนิวาโส โหติ, เอวญจ อสนฺโต
 สนฺนิวสนฺติ.

๑. ม. ๒๗. ๒๗. ๒๗. ๒๗.

๑. ส. เทสิสสามิ

๒. ฉ., เท. วิหะเรยฺย, เอวมฺปริปิ.

๓. ฉ., เท. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

กถณฺจ ภิกฺขเว สนฺตสนฺนิวาโส โหติ, กถณฺจ สนฺโต
 สนฺนิวสนฺติ. อิทฺ ภิกฺขเว เถรสฺส ภิกฺขุโน เอวํ โหติ ‘เถโรปิ
 มํ วเทยฺย, มชฺฌิโมปิ มํ วเทยฺย, นโวปิ มํ วเทยฺย. เถรํปาทํ
 วเทยฺย, มชฺฌิมํปาทํ วเทยฺย, นวํปาทํ วเทยฺย. เถโร เจปิ มํ
 วเทยฺย, หิตานุกมฺปี มํ วเทยฺย, โน อหิตานุกมฺปี. ‘สาธฺฐติ นํ
 วเทยฺย, น นํ วิเหเสยฺย, ปสฺสสมฺปิสฺส ปฏฺฐิกเรยฺย. มชฺฌิโม
 เจปิ มํ วเทยฺย ๕เปฯ นโว เจปิ มํ วเทยฺย, หิตานุกมฺปี มํ
 วเทยฺย, โน อหิตานุกมฺปี. ‘สาธฺฐติ นํ วเทยฺย, น นํ วิเหเสยฺย,
 ปสฺสสมฺปิสฺส ปฏฺฐิกเรยฺย. มชฺฌิมสฺสปิ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ ๕เปฯ
 นวสฺสปิ ภิกฺขุโน เอวํ โหติ ‘เถโรปิ มํ วเทยฺย, มชฺฌิโมปิ
 มํ วเทยฺย, นโวปิ มํ วเทยฺย. เถรํปาทํ วเทยฺย, มชฺฌิมํปาทํ
 วเทยฺย, นวํปาทํ วเทยฺย. เถโร เจปิ มํ วเทยฺย, หิตานุกมฺปี
 มํ วเทยฺย, โน อหิตานุกมฺปี. ‘สาธฺฐติ นํ วเทยฺย, น นํ
 วิเหเสยฺย, ปสฺสสมฺปิสฺส ปฏฺฐิกเรยฺย. มชฺฌิโม เจปิ มํ วเทยฺย
 ๕เปฯ นโว เจปิ มํ วเทยฺย, หิตานุกมฺปี มํ วเทยฺย, โน
 อหิตานุกมฺปี. ‘สาธฺฐติ นํ วเทยฺย, น นํ วิเหเสยฺย, ปสฺสสมฺปิสฺส
 ปฏฺฐิกเรยฺย. เอวํ โข ภิกฺขเว สนฺตสนฺนิวาโส โหติ, เอวณฺจ
 สนฺโต สนฺนิวสนฺตีสฺสิตฺติ. (๑๑)

[๖๗๒] “ยสฺมี ภิกฺขเว อธิกรณํ อุภาโต วจีสํสาโร
 ทิฏฺฐิปลาโส* เจตโส อาฆาโต อปฺปจฺจโย อนภิริทฺธิ อชฺฌตฺตํ
 อวฺปสนฺตํ โหติ, ตสฺเมตํ ภิกฺขเว อธิกรณํ ปาฏิกงฺขํ: ทิฆตฺตาย
 ขรตฺตาย วาพตฺตาย สํวตฺติสฺสตฺติ, ภิกฺขุ จ น ผาสฺสุ วิหริสฺสสนฺติ.

หมดอายุ 27/05/2566

ยสมี จ โข ภิกขเว อธิกรณ อุมโต วจีสสารो ทิฏฐิปลาโส
 เจตโส อาฆาโต อปฺปจฺจโย อนภิริทฺธิ อชฺฌตฺตํ สุวฺปสฺนตํ โหติ,
 ตสฺเมตํ ภิกขเว อธิกรณ ปาฏิกงฺขํ น ทิฆตฺตตาย ชรตฺตตาย
 วาพตฺตตาย สํวตฺติสฺสติ, ภิกขุ จ ผาสฺสุ วิหริสฺสนฺตํติ. (๑๒)

ปจฺโม ปุคฺคกฺวคฺโค.

(๗) ๒. สุขวคฺโค

[๖๗๓] “เทวฺมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตฺมานิ เทว. คิหิสุขญจ
 ปพฺพชฺชาสุขญจ,^๑ อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทคฺคํ
 ภิกขเว อิมสฺส ทฺวินฺนํ สุขานํ, ยทฺธิทํ ปพฺพชฺชาสุขนฺตํ. (๑)

[๖๗๔] “เทวฺมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตฺมานิ เทว. กามสุขญจ
 เนกขมฺมสุขญจ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทคฺคํ
 ภิกขเว อิมสฺส ทฺวินฺนํ สุขานํ, ยทฺธิทํ เนกขมฺมสุขนฺตํ. (๒)

[๖๗๕] “เทวฺมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตฺมานิ เทว. อุปฺธิ-
 สุขญจ นีรुปฺธิสุขญจ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทคฺคํ
 ภิกขเว อิมสฺส ทฺวินฺนํ สุขานํ, ยทฺธิทํ นีรุปฺธิสุขนฺตํ. (๓)

[๖๗๖] “เทวฺมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตฺมานิ เทว. สาสวญจ
 สุขํ^๒ อนาสวญจ สุขํ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทคฺคํ
 ภิกขเว อิมสฺส ทฺวินฺนํ สุขานํ, ยทฺธิทํ อนาสวสุขนฺตํ. (๔)

[๖๗๗] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว. สามิสญจ
 สุขํ นิรามิสญจ สุขํ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทาคุคํ
 ภิกขเว อิเมสํ ทูวิหฺนํ สุขานํ, ยทิทํ นิรามิสํ สุขนฺติ. (๕)

[๖๗๘] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว. อริย-
 สุขญจ อนริยสุขญจ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทาคุคํ
 ภิกขเว อิเมสํ ทูวิหฺนํ สุขานํ, ยทิทํ อริยสุขนฺติ. (๖)

[๖๗๙] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว. กายิกญจ
 สุขํ เจตสิกญจ สุขํ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทาคุคํ
 ภิกขเว อิเมสํ ทูวิหฺนํ สุขานํ, ยทิทํ เจตสิกํ สุขนฺติ. (๗)

[๖๘๐] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว. สปปீติกญจ
 สุขํ นิปปீติกญจ สุขํ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทาคุคํ
 ภิกขเว อิเมสํ ทูวิหฺนํ สุขานํ, ยทิทํ นิปปีติกํ สุขนฺติ. (๘)

[๖๘๑] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว. สาทสุขญจ
 อุเปกฺขาสุขญจ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทาคุคํ
 ภิกขเว อิเมสํ ทูวิหฺนํ สุขานํ, ยทิทํ อุเปกฺขาสุขนฺติ. (๙)

[๖๘๒] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว. สมาริ-
 สุขญจ อสมาธิสุขญจ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทาคุคํ
 ภิกขเว อิเมสํ ทูวิหฺนํ สุขานํ, ยทิทํ สมาริสุขนฺติ. (๑๐)

[๖๘๓] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว.
 สปปีติการมฺมณญจ สุขํ นิปปีติการมฺมณญจ สุขํ. อิมานิ โข
 ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทาคุคํ ภิกขเว อิเมสํ ทูวิหฺนํ สุขานํ,
 ยทิทํ นิปปีติการมฺมณํ สุขนฺติ. (๑๑)

[๖๘๔] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว. สาตารมมณณจ สุขํ อุเปกขารมมณณจ สุขํ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทคัคคํ ภิกขเว อิมะสํ ทวีนฺนํ สุขานํ, ยทิตํ อุเปกขารมมณํ สุขนฺติ. (๑๒)

[๖๘๕] “เทวมานิ ภิกขเว สุขานิ. กตมานิ เทว. รุปรามมณณจ สุขํ อรูปารมมณณจ สุขํ. อิมานิ โข ภิกขเว เทว สุขานิ. เอตทคัคคํ ภิกขเว อิมะสํ ทวีนฺนํ สุขานํ, ยทิตํ อรูปารมมณํ สุขนฺติ. (๑๓)

ทุติโย สุขวคฺโค.

(๘) ๓. สนิมิตตวคฺโค

[๖๘๖] “สนิมิตฺตา ภิกขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อนิมิตฺตา, ตสฺสเสว นิมิตฺตสฺส ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหณฺตีติ. (๑)

[๖๘๗] “สนิทานา ภิกขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อนิทานา, ตสฺสเสว นิทานสฺส ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหณฺตีติ. (๒)

[๖๘๘] “สเหตุกา ภิกขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อเหตุกา, ตสฺสเสว เหตุสฺส ปหานา เอวฺนฺเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหณฺตีติ. (๓)

[๖๘๙] “สสงฺขารา ภิกขเว อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อสงฺขารา, เตสํเยว สงฺขารานํ ปหานา เอวฺนฺเต

ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหนตฺติติ. (๔)

[๖๙๐] “สปปจฺยา ภิกฺขเว อูปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อปปจฺยา, ตสฺสเว ปจฺยสฺส ปหฺนา เอวฺนเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหนตฺติติ. (๕)

[๖๙๑] “สฺฐปา ภิกฺขเว อูปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อฺฐปา, ตสฺสเว ฐปสฺส ปหฺนา เอวฺนเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหนตฺติติ. (๖)

[๖๙๒] “สเวทฺหา ภิกฺขเว อูปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อเวทฺหา, ตสฺสเวเว เวทฺหา ย ปหฺนา เอวฺนเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหนตฺติติ. (๗)

[๖๙๓] “สสญฺญา ภิกฺขเว อูปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อสญฺญา, ตสฺสเวเว สญฺญาย ปหฺนา เอวฺนเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหนตฺติติ. (๘)

[๖๙๔] “สวิญฺญาณา ภิกฺขเว อูปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อวิญฺญาณา, ตสฺสเว วิญฺญาณสฺส ปหฺนา เอวฺนเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหนตฺติติ. (๙)

[๖๙๕] “สงฺขตารมฺมณา ภิกฺขเว อูปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา โน อสงฺขตารมฺมณา, ตสฺสเว สงฺขตสฺส ปหฺนา เอวฺนเต ปาปกา อกุสลา ฐมา น โหนตฺติติ. (๑๐)

ตติโย สนิมิตตวาทโก.

(๕) ๔. ฅมฺวาคุโค

[๖๙๖] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. เจโตวิมฺุตติ จ ปญฺญาวิมฺุตติ จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๑)

[๖๙๗] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. ปคฺคาโห จ อวิกฺเขโป จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๒)

[๖๙๘] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. นามญฺจ รูปญฺจ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๓)

[๖๙๙] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. วิชฺชา จ วิมฺุตติ จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๔)

[๗๐๐] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. ภาวทิกฺฺขจฺิ จ วิภาวทิกฺฺขจฺิ จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๕)

[๗๐๑] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. อหิริกญฺจ อโนตฺตปฺปญฺจ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๖)

[๗๐๒] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. หิริ จ โอตฺตปฺปญฺจ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๗)

[๗๐๓] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. โทวจสฺสตา จ ปาปมิตฺตตา จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๘)

[๗๐๔] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. โสวจสฺสตา จ กลฺยาณมิตฺตตา จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๙)

[๗๐๕] “เทฺวเม ภิกฺขเว ฅมฺมา. กตเม เทฺว. ชาติฺกุสฺสตา จ มนสิการกุสฺสตา จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทฺว ฅมฺมาติ. (๑๐)

[๗๐๖] “เทวเม ภิกฺขเว ฐมา. กตเม เทว. อาปตฺติ-
กุสลตา จ อาปตฺติวุจฺจนกุสลตา จ. อิมे โข ภิกฺขเว เทว
ฐมาติ. (๑๑)

จตุตฺถธมฺมวคฺโค.

(๑๐) ๕. พาลวกุโค

[๗๐๗] “เทวเม ภิกฺขเว พาลา. กตเม เทว. โย จ
อนาคตํ ภารํ วหติ, โย จ อาคตํ ภารํ น วหติ. อิมे โข
ภิกฺขเว เทว พาลาติ. (๑)

[๗๐๘] “เทวเม ภิกฺขเว ปณฺหิตา. กตเม เทว. โย” จ
อาคตํ ภารํ วหติ, โย จ อนาคตํ ภารํ น วหติ.” อิมे โข
ภิกฺขเว เทว ปณฺหิตาติ. (๒)

[๗๐๙] “เทวเม ภิกฺขเว พาลา. กตเม เทว. โย จ
อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย ออกปฺปิยสญฺญี. อิมे โข
ภิกฺขเว เทว พาลาติ. (๓)

[๗๑๐] “เทวเม ภิกฺขเว ปณฺหิตา. กตเม เทว. โย จ
อกปฺปิเย ออกปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี. อิมे โข
ภิกฺขเว เทว ปณฺหิตาติ. (๔)

[๗๑๑] “เทวเม ภิกฺขเว พาลา. กตเม เทว. โย จ
อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี.
อิมे โข ภิกฺขเว เทว พาลาติ. (๕)

หมดอายุ 27/05/2566

[๗๑๒] “เทวเม ภิกฺขเว ปณฺหิตา. กตเม เทว. โย จ
อนาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี.
อิมे โข ภิกฺขเว เทว ปณฺหิตาติ. (๖)

[๗๑๓] “เทวเม ภิกฺขเว พาลา. กตเม เทว. โย จ
อธมฺเม ธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม อธมฺมสญฺญี. อิมे โข
ภิกฺขเว เทว พาลาติ. (๗)

[๗๑๔] “เทวเม ภิกฺขเว ปณฺหิตา. กตเม เทว. โย จ
อธมฺเม อธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม ธมฺมสญฺญี. อิมे โข
ภิกฺขเว เทว ปณฺหิตาติ. (๘)

[๗๑๕] “เทวเม ภิกฺขเว พาลา. กตเม เทว. โย จ
อวินเย วินยสญฺญี, โย จ วินเย อวินยสญฺญี. อิมे โข
ภิกฺขเว เทว พาลาติ. (๙)

[๗๑๖] “เทวเม ภิกฺขเว ปณฺหิตา. กตเม เทว. โย จ
อวินเย อวินยสญฺญี, โย จ วินเย วินยสญฺญี. อิมे โข
ภิกฺขเว เทว ปณฺหิตาติ. (๑๐)

[๗๑๗] “ทฺวิฬฺหํ ภิกฺขเว อาสวา วทฺธนฺตติ. กตเมสํ ทฺวิฬฺหํ.
โย จ น กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ กุกฺกุจฺจายติ, โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ
น กุกฺกุจฺจายติ. อิมेสํ โข ภิกฺขเว ทฺวิฬฺหํ อาสวา วทฺธนฺตติ.
(๑๑)

[๗๑๘] “ทฺวิฬฺหํ ภิกฺขเว อาสวา น วทฺธนฺตติ. กตเมสํ
ทฺวิฬฺหํ. โย จ น กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ น กุกฺกุจฺจายติ, โย จ
กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ กุกฺกุจฺจายติ. อิมेสํ โข ภิกฺขเว ทฺวิฬฺหํ
อาสวา น วทฺธนฺตติ. (๑๒)

[๗๑๙] “ทวิหฺนํ ภิกฺขเว อาสวา วทฺธมนฺติ. กตเมสํ ทวิหฺนํ. โย จ อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย อกปฺปิย-
สญฺญี. อิมํสํ โข ภิกฺขเว ทวิหฺนํ อาสวา วทฺธมนฺตํ. (๑๓)

[๗๒๐] “ทวิหฺนํ ภิกฺขเว อาสวา น วทฺธมนฺติ. กตเมสํ ทวิหฺนํ. โย จ อกปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี.
อิมํสํ โข ภิกฺขเว ทวิหฺนํ อาสวา น วทฺธมนฺตํ. (๑๔)

[๗๒๑] “ทวิหฺนํ ภิกฺขเว อาสวา วทฺธมนฺติ. กตเมสํ ทวิหฺนํ.
โย* จ อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติ-
สญฺญี.” อิมํสํ โข ภิกฺขเว ทวิหฺนํ อาสวา วทฺธมนฺตํ. (๑๕)

[๗๒๒] “ทวิหฺนํ ภิกฺขเว อาสวา น วทฺธมนฺติ. กตเมสํ ทวิหฺนํ. โย จ อนาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา
อาปตฺติสญฺญี. อิมํสํ โข ภิกฺขเว ทวิหฺนํ อาสวา น วทฺธมนฺตํ.
(๑๖)

[๗๒๓] “ทวิหฺนํ ภิกฺขเว อาสวา วทฺธมนฺติ. กตเมสํ ทวิหฺนํ. โย จ อธฺมเม ธฺมมสญฺญี, โย จ ธฺมเม อธฺมมสญฺญี.
อิมํสํ โข ภิกฺขเว ทวิหฺนํ อาสวา วทฺธมนฺตํ. (๑๗)

[๗๒๔] “ทวิหฺนํ ภิกฺขเว อาสวา น วทฺธมนฺติ. กตเมสํ ทวิหฺนํ. โย^๑ จ อธฺมเม อธฺมมสญฺญี, โย จ ธฺมเม ธฺมมสญฺญี.^๒
อิมํสํ โข ภิกฺขเว ทวิหฺนํ อาสวา น วทฺธมนฺตํ. (๑๘)

*๑.น.เท. โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี, โย จ อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี

อ. โย จ อนาปตฺติยา อาปตฺติยสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติยสญฺญี

๒.๒.น.เท. โย จ ธฺมเม ธฺมมสญฺญี, โย จ อธฺมเม อธฺมมสญฺญี

[๗๒๕] “ทวิन्हํ ภิกขเว อาสวา วทฺฒนติ. กตเมสํ
ทวิन्हํ. โย จ อวินเย วินยสญฺญี, โย จ วินเย อวินยสญฺญี.
อิมสํ โข ภิกขเว ทวิन्हํ อาสวา วทฺฒนตฺติติ. (๑๙)

[๗๒๖] “ทวิन्हํ ภิกขเว อาสวา น วทฺฒนติ. กตเมสํ
ทวิन्हํ. โย จ อวินเย อวินยสญฺญี, โย จ วินเย วินยสญฺญี.
อิมสํ โข ภิกขเว ทวิन्हํ อาสวา น วทฺฒนตฺติติ. (๒๐)

ปญจโม พาลวคฺโค.

ทุตฺติโย ปญฺณาสโก สมตฺตโต.

๓. ตติยปณฺณาสโก

(๑๑) ๑. อาสาทุปฺปชหฺวคฺโค

[๗๒๗] “เทวมา ภิกฺขเว อาสา ทุปฺปชหา. กตมา เทว. ลากาสา จ ชีวิตาสา จ. อีมา โข ภิกฺขเว เทว อาสา ทุปฺปชหาติ. (๑)

[๗๒๘] “เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา ทูลลภา โลกสฺมี. กตเม เทว. โย จ ปุพฺพการี, โย จ กตญฺญ กตเวที. อีเม โข ภิกฺขเว เทว ปุคฺคลา ทูลลภา โลกสฺมินฺติ. (๒)

[๗๒๙] “เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา ทูลลภา โลกสฺมี. กตเม เทว. ติตฺโต จ ตปฺเปตา จ. อีเม โข ภิกฺขเว เทว ปุคฺคลา ทูลลภา โลกสฺมินฺติ. (๓)

[๗๓๐] “เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา ทุตฺตปฺปยา. กตเม เทว. โย จ ลหุํ ลหุํ นิกฺขิปติ, โย จ ลหุํ ลหุํ วิสฺสชฺเชติ. อีเม โข ภิกฺขเว เทว ปุคฺคลา ทุตฺตปฺปยาติ. (๔)

[๗๓๑] “เทวเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สุตฺตปฺปยา. กตเม เทว. โย จ ลหุํ ลหุํ น นิกฺขิปติ, โย จ ลหุํ ลหุํ น วิสฺสชฺเชติ. อีเม โข ภิกฺขเว เทว ปุคฺคลา สุตฺตปฺปยาติ. (๕)

[๗๓๒] “เทวเม ภิกฺขเว ปจฺจยา รากสฺส อุปฺปาทาย. กตเม เทว. สฺภานิมิตฺตญฺจ อโยนิโส จ มนสิกาโร. อีเม โข ภิกฺขเว เทว ปจฺจยา รากสฺส อุปฺปาทายาติ. (๖)

[๗๓๓] “เทวเม ภิกขเว ปจฺจยา โทสสฺส อุปฺปาทาย. กตเม เทว. ปฏิฆนimitฺตญจ อโยนิโส จ มนสิกาโร. อิมे โข ภิกขเว เทว ปจฺจยา โทสสฺส อุปฺปาทายาติ. (๗)

[๗๓๔] “เทวเม ภิกขเว ปจฺจยา มิจฺฉาทิฏฺฐิยา อุปฺปาทาย. กตเม เทว. ปรโต จ โฆโส อโยนิโส จ มนสิกาโร. อิมे โข ภิกขเว เทว ปจฺจยา มิจฺฉาทิฏฺฐิยา อุปฺปาทายาติ. (๘)

[๗๓๕] “เทวเม ภิกขเว ปจฺจยา สมฺมาทิฏฺฐิยา อุปฺปาทาย. กตเม เทว. ปรโต จ โฆโส โยนิโส จ มนสิกาโร. อิมे โข ภิกขเว เทว ปจฺจยา สมฺมาทิฏฺฐิยา อุปฺปาทายาติ. (๙)

[๗๓๖] “เทวมา ภิกขเว อาปตฺติโย. กตมา เทว. ลหฺกกา จ อาปตฺติ ครุกา จ อาปตฺติ. อิมา โข ภิกขเว เทว อาปตฺติโยติ. (๑๐)

[๗๓๗] “เทวมา ภิกขเว อาปตฺติโย. กตมา เทว. ทุฏฺฐุละลา จ อาปตฺติ อทุฏฺฐุละลา จ อาปตฺติ. อิมา โข ภิกขเว เทว อาปตฺติโยติ. (๑๑)

[๗๓๘] “เทวมา ภิกขเว อาปตฺติโย. กตมา เทว. สาวเสสา จ อาปตฺติ อนวเสสา จ อาปตฺติ. อิมา โข ภิกขเว เทว อาปตฺติโยติ. (๑๒)

ปจโม^{*} อาสาทุปฺปทวคฺโค.

(๑๒) ๒. อายาจนวกุโค

[๗๓๙] “สทฺโธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ สมฺมา อายาจมาโน
 อายาเจยฺย ‘ตาทิโส โหมิ, ยาทิสา สารีปุตฺตโมคฺคฺคฺลลนาติ.
 เอสา ภิกฺขเว ตฺลลา เอตํ ปมาณํ มม สาวกานํ ภิกฺขุณฺ, ยทฺธิ
 สารีปุตฺตโมคฺคฺคฺลลนาติ. (๑)

[๗๔๐] “สทฺธา ภิกฺขเว ภิกฺขุณี เอวํ สมฺมา อายาจมานา
 อายาเจยฺย ‘ตาทิสา” โหมิ, ยาทิสา” เขมา จ ภิกฺขุณี อูปฺปล-
 วณฺณา จาติ. เอสา ภิกฺขเว ตฺลลา เอตํ ปมาณํ มม สาวิกานํ
 ภิกฺขุณีนํ, ยทฺธิ เขมา จ ภิกฺขุณี อูปฺปลวณฺณา จาติ. (๒)

[๗๔๑] “สทฺโธ ภิกฺขเว อูปาสโก เอวํ สมฺมา อายาจมาโน
 อายาเจยฺย ‘ตาทิโส โหมิ, ยาทิโส จิตฺโต จ คหปติ หตฺถโก จ
 อาพวโกติ. เอสา ภิกฺขเว ตฺลลา เอตํ ปมาณํ มม สาวกานํ
 อูปาสกาณํ, ยทฺธิ จิตฺโต จ คหปติ หตฺถโก จ อาพวโกติ. (๓)

[๗๔๒] “สทฺธา ภิกฺขเว อูปาสิกา เอวํ สมฺมา อายาจมานา
 อายาเจยฺย ‘ตาทิสา โหมิ, ยาทิสา ขุขฺขุตฺตรา จ อูปาสิกา
 เวพฺพกณฺฐิกิยา” จ นนฺทมาตาติ. เอสา ภิกฺขเว ตฺลลา เอตํ ปมาณํ
 มม สาวิกานํ อูปาสิกาณํ, ยทฺธิ ขุขฺขุตฺตรา จ อูปาสิกา
 เวพฺพกณฺฐิกิยา จ นนฺทมาตาติ. (๔)

[๗๔๓] “ทฺวิหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาโล
 อพฺยตฺโต” อสฺสปฺปริโส ขตํ อูปฺหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ

โหติ สานุวชฺช [๖] วิญญฺณ, พหุญจ อปฺปญฺญํ ปสวติ. กตเมหิ
ทฺวีหิ. อนนฺนฺวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา อวณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ,
อนนฺนฺวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา วณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ. อิมฺเห
โฆ ภิกฺขเว ทฺวีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาโล อพฺยตฺโต
อสปฺปริโส ขตํ อุปฺหตํ อตฺตํ ปริหริ, สวชฺช จ โหติ
สานุวชฺช วิญญฺณ, พหุญจ อปฺปญฺญํ ปสวติ.^๖

ทฺวีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปณฺหิตโต พฺยตฺโต^๗
สปฺปริโส อกฺขตํ อนฺนฺปฺหตํ อตฺตํ ปริหริ, อนวชฺช จ
โหติ อนนฺนฺวชฺช วิญญฺณ, พหุญจ ปฺปญฺญํ ปสวติ. กตเมหิ
ทฺวีหิ. อนนฺนฺวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ,
อนนฺนฺวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ. อิมฺเห
โฆ ภิกฺขเว ทฺวีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปณฺหิตโต พฺยตฺโต
สปฺปริโส อกฺขตํ อนฺนฺปฺหตํ อตฺตํ ปริหริ, อนวชฺช จ
โหติ อนนฺนฺวชฺช วิญญฺณ, พหุญจ ปฺปญฺญํ ปสวติ. (๕)

[๗๔๔] “ทฺวีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาโล
อพฺยตฺโต อสปฺปริโส ขตํ อุปฺหตํ อตฺตํ ปริหริ, สวชฺช จ
โหติ สานุวชฺช วิญญฺณ, พหุญจ อปฺปญฺญํ ปสวติ. กตเมหิ ทฺวีหิ.
อนนฺนฺวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา อปฺปสาทนียฺ เจเน ปสํ อฺปฺปํเสติ,
อนนฺนฺวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา ปสาทนียฺ เจเน อปฺปสํ อฺปฺปํเสติ.
อิมฺเห โฆ ภิกฺขเว ทฺวีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต พาโล อพฺยตฺโต
อสปฺปริโส ขตํ อุปฺหตํ อตฺตํ ปริหริ, สวชฺช จ โหติ
สานุวชฺช วิญญฺณ, พหุญจ อปฺปญฺญํ ปสวติ.

ทวิหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณนาคโต ปณฺธิโต พยตฺโต
 สปฺปริโส อกฺขตํ อนุปหตํ อตฺตานํ ปริหริ, อนวชฺโช จ โหติ
 อนนฺวชฺโช วิมฺญฺณํ, พหุญฺจ ปุณฺณํ ปสวติ. กตเมหิ ทวิหิ.
 อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตุวา อปฺปสาทนีเย จาเน อปฺปสาทํ อุปทํเสติ,
 อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตุวา ปสาทนีเย จาเน ปสาทํ อุปทํเสติ.
 อิมเอหิ โข ภิกขเว ทวิหิ ฐมเมหิ สมณนาคโต ปณฺธิโต พยตฺโต
 สปฺปริโส อกฺขตํ อนุปหตํ อตฺตานํ ปริหริ, อนวชฺโช จ โหติ
 อนนฺวชฺโช วิมฺญฺณํ, พหุญฺจ ปุณฺณํ ปสวตฺติ. (๖)

[๗๔๕] “ทวิสฺสุ ภิกขเว มิจฺฉาปฏฺิปปชฺชมาโน พาลो อพยตฺโต
 อสปฺปริโส ขตํ อุปทํ อตฺตานํ ปริหริ, สาวชฺโช จ โหติ
 สานฺวชฺโช วิมฺญฺณํ, พหุญฺจ อปุณฺณํ ปสวติ. กตเมสฺสุ ทวิสฺสุ.
 มาตริ จ ปิตริ จ. อิมเอสฺสุ โข ภิกขเว ทวิสฺสุ มิจฺฉาปฏฺิปปชฺชมาโน
 พาลो อพยตฺโต อสปฺปริโส ขตํ อุปทํ อตฺตานํ ปริหริ,
 สาวชฺโช จ โหติ สานฺวชฺโช วิมฺญฺณํ, พหุญฺจ อปุณฺณํ ปสวติ.

ทวิสฺสุ ภิกขเว สมฺมาปฏฺิปปชฺชมาโน ปณฺธิโต พยตฺโต
 สปฺปริโส อกฺขตํ อนุปหตํ อตฺตานํ ปริหริ, อนวชฺโช จ โหติ
 อนนฺวชฺโช วิมฺญฺณํ, พหุญฺจ ปุณฺณํ ปสวติ. กตเมสฺสุ ทวิสฺสุ.
 มาตริ จ ปิตริ จ. อิมเอสฺสุ โข* ภิกขเว ทวิสฺสุ สมฺมาปฏฺิปปชฺช-
 มาโน ปณฺธิโต พยตฺโต สปฺปริโส อกฺขตํ อนุปหตํ อตฺตานํ
 ปริหริ, อนวชฺโช จ โหติ อนนฺวชฺโช วิมฺญฺณํ, พหุญฺจ ปุณฺณํ
 ปสวตฺติ. (๗)

[๗๔๖] “ทวิสสุ ภิกขเว มิจฺฉาปฏิปชฺชมาโน พาลो อพฺยตฺโต
 อสปฺปริโส ขตฺตํ อูปหตฺตํ อตฺตानํ ปรีหริติ, สาวชฺชโ จ โหติ
 สานฺนวชฺชโ วิญญฺณํ, พหุญจ อปฺปญฺญํ ปสวติ. กตเมสุ ทวิสสุ.
 ตถาคเต จ ตถาคตสาวเก จ. อิมेषุ โข ภิกขเว ทวิสสุ
 มิจฺฉาปฏิปชฺชมาโน พาลो อพฺยตฺโต อสปฺปริโส ขตฺตํ อูปหตฺตํ
 อตฺตानํ ปรีหริติ, สาวชฺชโ จ โหติ สานฺนวชฺชโ วิญญฺณํ, พหุญจ
 อปฺปญฺญํ ปสวติ.

ทวิสสุ ภิกขเว สมฺมาปฏิปชฺชมาโน ปณฺหิโต พฺยตฺโต
 สปฺปริโส อกฺขตฺตํ อนูปหตฺตํ อตฺตानํ ปรีหริติ, อนวชฺชโ จ โหติ
 อนนฺนวชฺชโ วิญญฺณํ, พหุญจ ปฺปญฺญํ ปสวติ. กตเมสุ ทวิสสุ.
 ตถาคเต จ ตถาคตสาวเก จ. อิมेषุ โข ภิกขเว ทวิสสุ
 สมฺมาปฏิปชฺชมาโน ปณฺหิโต พฺยตฺโต สปฺปริโส อกฺขตฺตํ อนูปหตฺตํ
 อตฺตानํ ปรีหริติ, อนวชฺชโ จ โหติ อนนฺนวชฺชโ วิญญฺณํ, พหุญจ
 ปฺปญฺญํ ปสวตฺติ. (๘)

[๗๔๗] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สจฺจิตฺตโวทานญจ
 น จ กิณฺณิ โลเก อฺปาทียติ. อิม โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๙)

[๗๔๘] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. โกโธ จ
 อฺปนาโห จ. อิม โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๐)

[๗๔๙] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. โกธวินโย จ
 อฺปนาหวินโย จ. อิม โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๑)

ทฺติโย* อายาจนวคฺโค.

(๑๓) ๓. ทานวคฺโค

[๗๕๐] “เทวมานิ ภิกฺขเว ทานานิ. กตมานิ เทว. อามิสทานญจ ฌมฺมทานญจ. อิมานิ โข ภิกฺขเว เทว ทานานิ. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมेสํ ทฺวินฺนํ ทานานํ, ยทิทํ ฌมฺมทานนฺติ. (๑)

[๗๕๑] “เทวเม ภิกฺขเว ยาคา. กตเม เทว. อามิสยาโค จ ฌมฺมยาโค จ. อิเม โข ภิกฺขเว เทว ยาคา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมेสํ ทฺวินฺนํ ยาคานํ, ยทิทํ ฌมฺมยาโคติ. (๒)

[๗๕๒] “เทวเม ภิกฺขเว จาคา. กตเม เทว. อามิสจาโค จ ฌมฺมจาโค จ. อิเม โข ภิกฺขเว เทว จาคา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมेสํ ทฺวินฺนํ จาคานํ, ยทิทํ ฌมฺมจาโคติ. (๓)

[๗๕๓] “เทวเม ภิกฺขเว ปริจฺจาคา. กตเม เทว. อามิสปริจฺจาโค จ ฌมฺมปริจฺจาโค จ. อิเม โข ภิกฺขเว เทว ปริจฺจาคา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมेสํ ทฺวินฺนํ ปริจฺจาคานํ, ยทิทํ ฌมฺมปริจฺจาโคติ. (๔)

[๗๕๔] “เทวเม ภิกฺขเว โภคา. กตเม เทว. อามิสโภโค จ ฌมฺมโภโค จ. อิเม โข ภิกฺขเว เทว โภคา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมेสํ ทฺวินฺนํ โภคานํ, ยทิทํ ฌมฺมโภโคติ. (๕)

[๗๕๕] “เทวเม ภิกฺขเว สมฺโภคา. กตเม เทว. อามิสสมฺโภโค จ ฌมฺมสมฺโภโค จ. อิเม โข ภิกฺขเว เทว สมฺโภคา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมेสํ ทฺวินฺนํ สมฺโภคานํ, ยทิทํ ฌมฺมสมฺโภโคติ. (๖)

[๗๕๖] “เทวเม ภิกฺขเว สัมวิภาคา. กตเม เทว. อามิสสัมวิภาโค จ ฆมฺมสัมวิภาโค จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทว สัมวิภาคา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ สัมวิภาคานํ, ยทิทํ ฆมฺมสัมวิภาโคติ. (๗)

[๗๕๗] “เทวเม ภิกฺขเว สงฺคหา. กตเม เทว. อามิสสงฺคโห จ ฆมฺมสงฺคโห จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทว สงฺคหา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ สงฺคหานํ, ยทิทํ ฆมฺมสงฺคโหติ. (๘)

[๗๕๘] “เทวเม ภิกฺขเว อนุกฺคหา. กตเม เทว. อามิสานุกฺคโห จ ฆมฺมานุกฺคโห จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทว อนุกฺคหา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ อนุกฺคหานํ, ยทิทํ ฆมฺมานุกฺคโหติ. (๙)

[๗๕๙] “เทวมา ภิกฺขเว อนุกมฺปา. กตมา เทว. อามิสานุกมฺปา จ ฆมฺมานุกมฺปา จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทว อนุกมฺปา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ อนุกมฺปานํ, ยทิทํ ฆมฺมานุกมฺปาติ. (๑๐)

ตติโย^{*} ทานวคฺโค.

(๑๔) ๔. สนฺถารวคฺโค

[๗๖๐] “เทวเม ภิกฺขเว สนฺถารา. กตเม เทว. อามิสสนฺถาโร จ ฆมฺมสนฺถาโร จ. อิมเ โข ภิกฺขเว เทว สนฺถารา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมสํ ทฺวินฺนํ สนฺถารานํ, ยทิทํ ฆมฺมสนฺถาโรติ. (๑)

[๗๖๑] “เทวเม ภิกฺขเว ปฏิสนฺถาร๑. กตเม เทว. อามิสปฏิสนฺถาโร จ ฐมฺมปฏิสนฺถาโร จ. อิม๑ โข ภิกฺขเว เทว ปฏิสนฺถาร๑. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิม๑สํ ทฺวินฺนํ ปฏิสนฺถาร๑นํ, ยทิตํ ฐมฺมปฏิสนฺถาโรติ. (๒)

[๗๖๒] “เทวมา ภิกฺขเว เอส๑นา. กตมา เทว. อามิส๑เสสน๑า จ ฐมฺเมสน๑า จ. อิม๑า โข ภิกฺขเว เทว เอส๑นา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิม๑าสํ ทฺวินฺนํ เอส๑น๑นํ, ยทิตํ ฐมฺเมสน๑าติ. (๓)

[๗๖๓] “เทวมา ภิกฺขเว ปริเยส๑นา. กตมา เทว. อามิสปริเยส๑นา จ ฐมฺมปริเยส๑นา จ. อิม๑า โข ภิกฺขเว เทว ปริเยส๑นา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิม๑าสํ ทฺวินฺนํ ปริเยส๑น๑นํ, ยทิตํ ฐมฺมปริเยส๑นาติ. (๔)

[๗๖๔] “เทวมา ภิกฺขเว ปริเยฏฺฐิโย. กตมา เทว. อามิสปริเยฏฺฐิ จ ฐมฺมปริเยฏฺฐิ จ. อิม๑า โข ภิกฺขเว เทว ปริเยฏฺฐิโย. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิม๑าสํ ทฺวินฺนํ ปริเยฏฺฐิ๑นํ, ยทิตํ ฐมฺมปริเยฏฺฐิ๑ติ. (๕)

[๗๖๕] “เทวมา ภิกฺขเว ปุ๑ชา. กตมา เทว. อามิสปุ๑ชา จ ฐมฺมปุ๑ชา จ. อิม๑า โข ภิกฺขเว เทว ปุ๑ชา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิม๑าสํ ทฺวินฺนํ ปุ๑ชา๑นํ, ยทิตํ ฐมฺมปุ๑ชาติ. (๖)

[๗๖๖] “เทวม๑านิ ภิกฺขเว อติเถย๑ยานิ.* กตม๑านิ เทว. อามิส๑าติเถย๑ยญจ ฐมฺมาติเถย๑ยญจ. อิม๑านิ โข ภิกฺขเว เทว อติเถย๑ยานิ.* เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิม๑๑สํ ทฺวินฺนํ อติเถย๑ยานํ,^๒ ยทิตํ ฐมฺมาติเถย๑ยนฺติ. (๗)

หมดอายุ 27/05/2566

* ฉ.,เท.,อ. อติเถยยานิ

^๒ ฉ.,เท.,อ. อติเถยยาน

[๗๖๗] “เทวมา ภิกขเว อิทธิโย. กตมา เทว. อามิสิทธิ จ
 ฌมมิทธิ จ. อีมา โข ภิกขเว เทว อิทธิโย. เอตทคฺคํ ภิกขเว
 อีมาสํ ทวีนฺนํ อิทธินฺ, ยทิตํ ฌมมิทธิติ. (๘)

[๗๖๘] “เทวมา ภิกขเว วุฑฺฒิโย.” กตมา เทว. อามิสวุฑฺฒิ จ
 ฌมมวุฑฺฒิ จ. อีมา โข ภิกขเว เทว วุฑฺฒิโย. เอตทคฺคํ ภิกขเว
 อีมาสํ ทวีนฺนํ วุฑฺฒินฺ, ยทิตํ ฌมมวุฑฺฒิติ. (๙)

[๗๖๙] “เทวมานิ ภิกขเว รตนาณิ. กตมานิ เทว.
 อามิสรตนญจ ฌมมรตนญจ. อีมานิ โข ภิกขเว เทว รตนาณิ.
 เอตทคฺคํ ภิกขเว อีเมสํ ทวีนฺนํ รตนาณํ, ยทิตํ ฌมมรตนนฺติ.
 (๑๐)

[๗๗๐] “เทวเม ภิกขเว สนฺนิจยา. กตเม เทว.
 อามิสสนฺนิจโย จ ฌมมสนฺนิจโย จ. อีเม โข ภิกขเว เทว
 สนฺนิจยา. เอตทคฺคํ ภิกขเว อีเมสํ ทวีนฺนํ สนฺนิจยานํ, ยทิตํ
 ฌมมสนฺนิจโยติ. (๑๑)

[๗๗๑] “เทวมานิ ภิกขเว เวปฺปุลลาณิ. กตมานิ เทว.
 อามิสเวปฺปุลลญจ ฌมมเวปฺปุลลญจ. อีมานิ โข ภิกขเว เทว
 เวปฺปุลลาณิ. เอตทคฺคํ ภิกขเว อีเมสํ ทวีนฺนํ เวปฺปุลลาณํ, ยทิตํ
 ฌมมเวปฺปุลลนฺติ. (๑๒)

จตุตฺโธ^๒ สนฺถารวคฺโค.

(๑๕) ๕. สมาสติวคโค

[๗๗๒] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สมาสติวคโค จ สมาสติวคโคจ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑)

[๗๗๓] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. อชชวณจ^๑ มทวณจ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๒)

[๗๗๔] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. ขนฺติ จ โสจจ^๒ จ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๓)

[๗๗๕] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สาสถณจ^๑ ปฐิสถณจ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๔)

[๗๗๖] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. อวิหีสา^๒ จ โสเจยยณจ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๕)

[๗๗๗] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. อินฺทริเยสุ อคฺคตทวารตา จ โภชเน มคฺคตณฺณตา จ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๖)

[๗๗๘] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. อินฺทริเยสุ คฺคตทวารตา จ โภชเน มคฺคตณฺณตา จ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๗)

[๗๗๙] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. ปฐิสถณจ^๑ ภาวนาพลณจ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๘)

[๗๘๐] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สติพลณจ^๑ สมาสติพลณจ. อิมะ โห ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๙)

^๑ จ., เท., อ. อชชวณจ

^๒ จ., เท., อวิหีสา จ

[๗๘๑] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สมโถ จ วิปัสสนา จ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๐)

[๗๘๒] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สีลวิปตติ จ ทิฏฐิวิปตติ จ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๑)

[๗๘๓] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สีลสมปทา จ ทิฏฐิสมปทา จ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๒)

[๗๘๔] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สีลวิสุทฺธิ จ ทิฏฐิวิสุทฺธิ จ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๓)

[๗๘๕] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. ทิฏฐิวิสุทฺธิ จ ยถา ทิฏฐิสส จ ปธานํ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๔)

[๗๘๖] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. อสนตฺถุจिता จ กุสเลสุ ฐเมสุ อปฺปฎิวนิตา จ ปธานสมิ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๕)

[๗๘๗] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว มุฏฺฐจจจจจจ อสมปชฌณญจ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๖)

[๗๘๘] “เทวเม ภิกขเว ฐมา. กตเม เทว. สติ จ สมปชฌณญจ. อิมเ โข ภิกขเว เทว ฐมาติ. (๑๗)

ปญจโม* สમાปตฺติวคฺโค.

ตติโย ปณฺณาสโก สมตฺโต.

ปณฺณาสกาสงฺกหิตา สุตฺตนฺตา

๑. โกธเปยฺยาลํ

[๗๘๙] “เทวเม ภิกฺขเว ฐมา. กตเม เทว. โกโธ จ
อนุปนาโห ๕เปยฺ มกฺโข จ ปพาโส* จ ๕เปยฺ อิสฺสา จ
มจฺจริยญฺจ มายา จ สาถะยญฺจ ๕เปยฺ อหิริกญฺจ อโนตฺตปฺปญฺจ.
อิเม โข ภิกฺขเว เทว ฐมาติ.” (๑ - ๕)

[๗๙๐] “เทวเม ภิกฺขเว ฐมา. กตเม เทว. อุกโกโธ จ
อนุปนาโห จ ๕เปยฺ อมกฺโข จ อปพาโส จ ๕เปยฺ อนิสฺสา จ
อมจฺจริยญฺจ ๕เปยฺ อมายา จ อสาถะยญฺจ ๕เปยฺ หิริ จ
โอตฺตปฺปญฺจ. อิเม โข ภิกฺขเว เทว ฐมาติ. (๖ - ๑๐)

[๗๙๑] “ทฺวิหิ ภิกฺขเว ฐเมหิ สมนฺนาคโต ทุกฺขํ วิหฺรติ.
กตเมหิ ทฺวิหิ. โกธเณ จ อนุปนาเหณ จ ๕เปยฺ มกฺখেณ จ
ปพาเสน จ ๕เปยฺ อิสฺสาย จ มจฺจริเยณ จ ๕เปยฺ มายาย จ
สาถะเยณ จ ๕เปยฺ อหิริเกณ จ อโนตฺตปฺเปณ จ. อิเมหิ โข
ภิกฺขเว ทฺวิหิ ฐเมหิ สมนฺนาคโต ทุกฺขํ วิหฺรตีติ. (๑๑ - ๑๕)

[๗๙๒] “ทฺวิหิ ภิกฺขเว ฐเมหิ สมนฺนาคโต สุขํ วิหฺรติ.
กตเมหิ ทฺวิหิ. อุกโกธเณ จ อนุปนาเหณ จ ๕เปยฺ อมกฺখেณ จ
อปพาเสน จ ๕เปยฺ อนิสฺสาย จ อมจฺจริเยณ จ ๕เปยฺ อมายาย จ
อสาถะเยณ จ ๕เปยฺ หิริยา จ โอตฺตปฺเปณ จ. อิเมหิ โข
ภิกฺขเว ทฺวิหิ ฐเมหิ สมนฺนาคโต สุขํ วิหฺรตีติ. (๑๖ - ๒๐)

[๗๙๓] “เทวเม ภิกฺขเว ฐมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปรีหานาย
 สํวตฺตนฺตํ. กตเม เทว. โกโธ จ อุปฺนาโห จ ๔เปยฺ มกฺโข จ
 ปพาโส จ ๔เปยฺ อีสฺสา จ มจฺจริยญฺจ ๔เปยฺ มายา จ
 สาเถยฺยญฺจ ๔เปยฺ อหิริกญฺจ อนฺตตฺตปฺปญฺจ. อิม โข ภิกฺขเว
 เทว ฐมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปรีหานาย สํวตฺตนฺตํ. (๒๑ - ๒๕)

[๗๙๔] “เทวเม ภิกฺขเว ฐมา เสขสฺส ภิกฺขุโน
 อปรีหานาย สํวตฺตนฺตํ. กตเม เทว. อุกโกโธ จ อนฺอุปฺนาโห จ
 ๔เปยฺ อมกฺโข จ อปพาโส จ ๔เปยฺ อนิสฺสา จ อมจฺจริยญฺจ
 ๔เปยฺ อมายา จ อสาเถยฺยญฺจ ๔เปยฺ หิริ จ โอตตฺตปฺปญฺจ.
 อิม โข ภิกฺขเว เทว ฐมา เสขสฺส ภิกฺขุโน อปรีหานาย
 สํวตฺตนฺตํ. (๒๖ - ๓๐)

[๗๙๕] “ทฺวิหิ ภิกฺขเว ฐเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ
 นิกฺขิตฺโต, เอวํ นิริเย. กตเมหิ ทฺวิหิ. โกธเณ จ อุปฺนาเหณ จ
 ๔เปยฺ มกฺখেณ จ ปพาเสน จ ๔เปยฺ อีสฺสาย จ มจฺจริเยณ จ
 ๔เปยฺ มายาย จ สาเถยฺเยณ จ ๔เปยฺ อหิริเกณ จ อนฺตตฺตปฺเปณ จ.
 อิมเอหิ โข ภิกฺขเว ทฺวิหิ ฐเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ
 นิกฺขิตฺโต, เอวํ นิริยเอติ. (๓๑ - ๓๕)

[๗๙๖] “ทฺวิหิ ภิกฺขเว ฐเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ
 นิกฺขิตฺโต, เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ทฺวิหิ. อุกโกธเณ จ อนฺอุปฺนาเหณ จ
 ๔เปยฺ อมกฺখেณ จ อปพาเสน จ ๔เปยฺ อนิสฺสาย จ
 อมจฺจริเยณ จ ๔เปยฺ อมายาย จ อสาเถยฺเยณ จ ๔เปยฺ
 หิริยา จ โอตตฺตปฺเปณ จ. อิมเอหิ โข ภิกฺขเว ทฺวิหิ ฐเมหิ
 สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ สคฺเคติ. (๓๖ - ๔๐)

[๗๙๗] “ทวิหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมนนาคโต อิธกจโจ
 กายสฺส เกทา ปรมมรณา อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ
 อุปปชฺชติ. กตเมหิ ทวิหิ. โกธเน จ อุปนาเหเน จ ๔เปย
 มกฺขเน จ ปพาเสน จ ๔เปย อิสฺสาย จ มจฺจริเยเน จ ๔เปย
 มายาย จ สาถะเยเน จ ๔เปย อหิริเกเน จ อนัตตูปเพเน จ.
 อิมะหิ โข ภิกขเว ทวิหิ ฐมเมหิ สมนนาคโต อิธกจโจ กายสฺส
 เกทา ปรมมรณา อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชติ.
 (๔๑ - ๔๕)

[๗๙๘] “ทวิหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมนนาคโต อิธกจโจ
 กายสฺส เกทา ปรมมรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ.
 กตเมหิ ทวิหิ. อกโกธเน จ อนูปนาเหเน จ ๔เปย อมกฺขเน จ
 อปพาเสน จ ๔เปย อนิสฺสาย จ อมจฺจริเยเน จ ๔เปย อมายาย จ
 อสาถะเยเน จ ๔เปย อหิริยา จ อนัตตูปเพเน จ. อิมะหิ โข
 ภิกขเว ทวิหิ ฐมเมหิ สมนนาคโต อิธกจโจ กายสฺส เกทา
 ปรมมรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. (๔๖ - ๕๐)

โกธเปยยาละ นิฏฺฐิตํ.

๒. อกุสสเปยยาละ

[๗๙๙ - ๘๐๘] “เทวเม ภิกขเว ฐมา อกุสลา ๔เปย
 เทวเม ภิกขเว ฐมา กุสลา ๔เปย เทวเม ภิกขเว ฐมา
 สาวชฺชา ๔เปย เทวเม ภิกขเว ฐมา อนวชฺชา ๔เปย เทวเม
 ภิกขเว ฐมา ทุกฺขทฺรยา ๔เปย เทวเม ภิกขเว ฐมา สุขทฺรยา
 ๔เปย เทวเม ภิกขเว ฐมา ทุกฺขวิปากา ๔เปย เทวเม

ภิกขเว ฐมา สุวิปากา ะเปฯ เทวเม ภิกขเว ฐมา
 สพฺยาปชฺฌา^๑ ะเปฯ เทวเม ภิกขเว ฐมา อพฺยาปชฺฌา.
 กตเม เทว. อุกโกโธ จ อนุปนาโห จ ะเปฯ อมกฺโข จ
 อปฺพาโส จ ะเปฯ อนิสฺสา จ อมจฺฉริยญฺจ ะเปฯ อมายา จ
 อสาเถยฺยญฺจ ะเปฯ หิริ จ โอตฺตปฺปญฺจ. อิมे โข ภิกขเว
 เทว ฐมา อพฺยาปชฺฌาติ. (๑ - ๕๐)

อกุสสเปยยาลํ นิฏฺฐิตํ.

๓. วินยเปยยาลํ

[๘๐๙] “เทวเม ภิกขเว อตฺถวเส ปฏฺิจฺจ ตถาคเตน
 สาวกานํ ลิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ. กตเม เทว. สงฺฆสฺสจฺจุตฺตาย,
 สงฺฆผาสฺจุตฺตาย ะเปฯ ทุมฺมงฺกุณํ ปุคฺคลानํ นิคฺคหาย, เปสฺลानํ
 ภิกฺขุณํ ผาสฺสุวิหาราย ะเปฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย,
 สมฺปฺรายิกานํ อาสวานํ ปฏฺิจฺจาทาย ะเปฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ เวรานํ
 สํวราย, สมฺปฺรายิกานํ เวรานํ ปฏฺิจฺจาทาย ะเปฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ
 วชฺชานํ สํวราย, สมฺปฺรายิกานํ วชฺชานํ ปฏฺิจฺจาทาย ะเปฯ
 ทิฏฺฐธมฺมิกานํ ภายานํ สํวราย, สมฺปฺรายิกานํ ภายานํ ปฏฺิจฺจาทาย
 ะเปฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อกุสฺสลानํ ฐมฺมานํ สํวราย, สมฺปฺรายิกานํ
 อกุสฺสลानํ ฐมฺมานํ ปฏฺิจฺจาทาย ะเปฯ คิหิณํ อนุกมฺปาย, ปาปิจฺฉานํ
 [๒] ปกฺขุปลฺเจตฺตาย ะเปฯ อปฺปสฺสนฺหานํ ปสฺสาทาย, ปสฺสนฺหานํ
 ภิกฺขุโยภาวาย ะเปฯ สทฺธธมฺมฏฺิจฺฐิตฺยา, วินยฺยานุคฺคหาย. อิมे โข
 ภิกขเว เทว อตฺถวเส ปฏฺิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ลิกฺขาปทํ
 ปณฺณตฺตนฺติ. (๑ - ๑๐)

หมายเหตุ 27705/2366

^๑ฉ.,เท. สพฺยาพชฺฌา อ. สุยาปชฺฌา

^๒ฉ.,เท. ภิกฺขุณํ

[๘๑๐ - ๘๓๘] “เทวเม ภิกฺขเว อตฺถวเส ปฏฺิจจ ตถาคเตน
 สาวกานํ ปาติโมกฺขํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ ปาติโมกฺขทุทฺเทสา^๑ ปณฺณตฺตา^๒
 ๔เปฯ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ ปวารณา ปณฺณตฺตา
 ๔เปฯ ปวารณาฏฺฐปนํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ ตชฺชนียกมฺมํ ปณฺณตฺตํ
 ๔เปฯ นียสฺสกมฺมํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ ปพฺพาชนียกมฺมํ ปณฺณตฺตํ
 ๔เปฯ ปฏฺิสารณียกมฺมํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ อุกฺเขปนียกมฺมํ ปณฺณตฺตํ
 ๔เปฯ ปริวาสทานํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ มุลาเยปฏฺิกสฺสนํ ปณฺณตฺตํ
 ๔เปฯ มานตฺตทานํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ อพฺภานํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ
 โอสารณ^๓ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ นิสฺสารณ^๔ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ อุปสมฺปทา
 ปณฺณตฺตา ๔เปฯ ฌตฺติกมฺมํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ ฌตฺติทุตฺติยกมฺมํ
 ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ ฌตฺติจตฺตตฺถกมฺมํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ อปฺปณฺณตฺเต
 ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ ปณฺณตฺเต อนฺนปฺปณฺณตฺตํ ๔เปฯ สมฺมุขาวินโย
 ปณฺณตฺโต ๔เปฯ สติวินโย ปณฺณตฺโต ๔เปฯ อมฺพุพฺพวินโย
 ปณฺณตฺโต ๔เปฯ ปฏฺิณฺณตฺตกรณํ ปณฺณตฺตํ ๔เปฯ เยภฺยฺยสิกา
 ปณฺณตฺตา ๔เปฯ ตสฺสปาปิยสิกา ปณฺณตฺตา ๔เปฯ ตินฺนตฺถารโก
 ปณฺณตฺโต. กตเม เทว. สงฺฆสฺสฏฺฐตฺตาย, สงฺฆผาสฺสตฺตาย ๔เปฯ
 ทุมฺมกฺกํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสฺสานํ ภิกฺขุณํ ผาสฺสวิหาราย
 ๔เปฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปราชิกานํ อาสวานํ
 ปฏฺิฆาตฺตาย ๔เปฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ เวรานํ สํวราย, สมฺปราชิกานํ
 เวรานํ ปฏฺิฆาตฺตาย ๔เปฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ วชฺชานํ สํวราย,
 สมฺปราชิกานํ วชฺชานํ ปฏฺิฆาตฺตาย ๔เปฯ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ ภยานํ
 สํวราย, ๔เปฯ สมฺปราชิกานํ ภยานํ ปฏฺิฆาตฺตาย ๔เปฯ

^๑ ๔. เท. ปาติโมกฺขทุทฺเทโส ปณฺณตฺโต ^๒ ๔. เท. โอสารณํ อ. โอสารณํ

^๓ ๔. เท. นิสฺสารณํ อ. นิสฺสารณํ

ทัญญุชฌมิกานัง อกุสลานัง ฌมมานัง สัวราย, สมุปรายิกานัง อกุสลานัง
 ฌมมานัง ปฏิฆาตาย ยเปย คิหิณัง อหุกมฺพาย, ปาปิจฺฉานัง
 [๙] ปกฺขปฺจเจทาย ยเปย อปฺปสหนฺนํ ปสาทาย, ปสหนฺนํ
 ภิกฺขโฆภาวาย ยเปย สทฺธมฺมฏฺฐิตฺติยา, วินฺยานุคฺคหยา. อิมเ ทเว
 ภิกฺขเว เทว อตฺถวเส ปฏฺิจจ ตถาคเตน สาวกานัง ตินฺนวตฺถารโก
 ปณฺณตฺโตติ. (๑๑ - ๓๐๐)

วินยเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํ.

๔. รากเปยฺยาลํ

[๘๓๙] “รากสุส ภิกฺขเว อภิญฺเฌาย เทว ฌมมา
 ภาเวตพฺพา. กตเม เทว. สมโธ จ วิปสฺสนา จ. รากสุส
 ภิกฺขเว อภิญฺเฌาย อิมเ เทว ฌมมา ภาเวตพฺพาติ. (๑)

“รากสุส ภิกฺขเว ปริณฺเฌาย ยเปย ปริกฺขยาย ยเปย
 ปหานาย ยเปย ขยาย ยเปย วยาย ยเปย วิราคาย ยเปย
 นิโรธาย ยเปย จาคาย ยเปย ปฏฺินิสฺสคฺคาย อิมเ เทว ฌมมา
 ภาเวตพฺพาติ. (๒ - ๑๐)

[๘๔๐ - ๘๕๔] “โทสสุส ยเปย โมหสุส ยเปย โกรธสุส
 ยเปย อุปฺนาหสุส ยเปย มกฺขสุส ยเปย ปพาสสุส ยเปย
 อิสฺสาย ยเปย มจฺจุรียสุส ยเปย มายาย ยเปย สาถะยสุส
 ยเปย ถมฺภสุส ยเปย สารมฺภสุส ยเปย มานสุส ยเปย
 อติมานสุส ยเปย มทสุส ยเปย ปมาทสุส ยเปย อภิญฺเฌาย
 ยเปย ปริณฺเฌาย ยเปย ปริกฺขยาย ยเปย ปหานาย ยเปย

ขยาย ขเปฯ วยาย ขเปฯ วิราคาย ขเปฯ นิโรธาย ขเปฯ
จาคาย ขเปฯ ปฏินิสสัคคาย อิเม เทว ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.
(๑๑ - ๑๗๐)

(อิทมโวจ ภควา, อตฺตมนา เต ภิกฺขุ ภควโต ภาสีตํ
อภินนฺทนต์.)

รากเปยยาลั นิฏฺฐิตํ.

ทุกนิปาโต* สมตฺโต.

สุตตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายสุต ติกนิปาตปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. ปจฺมปณฺณาสโก

๑. พาลวกุโ

๑. อภยสุตฺตํ

[๘๕๕] เอวมุเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ
เชตวนเ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ. “ภทฺตเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสฺสุ.
ภควา เอตทวโจ

“ยานิ กานิจิ ภิกฺขเว ภยานิ อุปฺปชฺชนฺติ, สพฺพานิ ตานิ
พาลโต อุปฺปชฺชนฺติ โน ปณฺทิตโต. ยเ เกจิ อุปฺปทวา”
อุปฺปชฺชนฺติ, สพฺเพ เต พาลโต อุปฺปชฺชนฺติ โน ปณฺทิตโต.
ยเ เกจิ อุปฺสคฺคา อุปฺปชฺชนฺติ, สพฺเพ เต พาลโต อุปฺปชฺชนฺติ
โน ปณฺทิตโต. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว นพาคารา” วา ตินาคารา วา
อคฺคิ มุกฺโก” กุฎฏาคารานิปี ทหติ” อุลลิตฺตาวลิตฺตานิ นีวาทานิ

มุสสิตคคพานิ ปิหิตวาตปานานิ; เอวเมว โข ภิกขเว ยานิ กานิจิ
ภยานิ อุปปชฺชนฺติ, สพฺพพานิ ตานิ พาลโต อุปปชฺชนฺติ โน
ปณฺทิตโต. เย เกจิ อุปทฺทวา อุปปชฺชนฺติ, สพฺเพ เต
พาลโต อุปปชฺชนฺติ โน ปณฺทิตโต. เยเกจิ อุปสคฺคา
อุปปชฺชนฺติ. สพฺเพ เต พาลโต อุปปชฺชนฺติ โน ปณฺทิตโต.

อิติ โข ภิกขเว สปปฎฺฐิกโย พาล, อปปฎฺฐิกโย ปณฺทิตโต,
สอุปทฺทโว พาล, อนุปทฺทโว ปณฺทิตโต, สอุปสคฺโค พาล,
อนุปสคฺโค ปณฺทิตโต, นตฺถิ ภิกขเว ปณฺทิตโต ภัย, นตฺถิ
ปณฺทิตโต อุปทฺทโว, นตฺถิ ปณฺทิตโต อุปสคฺโค.

ตสฺมาติห ภิกขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ‘เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมนฺนาคโต พาล เวทิตพฺโพ, เต ตโย ฌมฺเม อภินิวชฺเชตฺวา.
เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺทิตโต เวทิตพฺโพ, เต
ตโย ฌมฺเม สมากาย วตฺติสฺสามาติ. เอวญฺหิ โว ภิกขเว
สิกฺขิตพฺพนฺติ. ปจฺม.

๒. ลกขณสูตร

[๘๕๖] “กมฺมลกฺขณเ ภิกขเว พาล, กมฺมลกฺขณเ
ปณฺทิตโต, อปทานเ โสภติ^๑ ปญฺญา.”^๒ ตีหิ ภิกขเว ฌมฺเมหิ
สมนฺนาคโต พาล เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. กายทฺถจฺริเตน
วจฺจิตฺตจฺริเตน มโนทฺถจฺริเตน. อิมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมนฺนาคโต พาล เวทิตพฺโพ.

ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ.
กตเมหิ ตีหิ. กายสุจฺริเตน วจฺสุจฺริเตน มโนสุจฺริเตน. อิมเอหิ โข
ภิกขเว ตีหิ ฐมเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ.

ตสฺมาติห ภิกขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ 'เยหิ ตีหิ ฐมเมหิ
สมนฺนาคโต พาลो เวทิตพฺโพ เต ตโย ฐมเม อภินิวชฺเชตฺวา,
เยหิ ตีหิ ฐมเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ, เต ตโย
ฐมเม สมากาย วตฺติสฺสามาติ. เอวเมหิ โว ภิกขเว ลิกฺขิตพฺพนฺติ.
หุติยํ.

๓. จินตีสุตตํ

[๘๕๗] "ตีณิมานิ ภิกขเว พาลสฺส พาลลกฺขณานิ
พาลนิมิตฺตานิ พาลาปทานานิ." กตมานิ ตีณิ. อิทฺ ภิกขเว พาลो
ทฺถจฺฉินฺติตจฺฉินฺตํ จ โหติ ทฺถุภาสิตภาสี [๒] ทฺถุภกตกมฺมการี [๒].
โน เจตฺม^๑ ภิกขเว พาลอ ทฺถจฺฉินฺติตจฺฉินฺตํ จ อภวิสฺส ทฺถุภาสิตภาสี
ทฺถุภกตกมฺมการี, เกน นํ ปณฺหิตตา ชาเนยฺยํ 'พาลอ อยํ ภวํ
อสปฺปริโสติ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว พาลอ ทฺถจฺฉินฺติตจฺฉินฺตํ จ โหติ
ทฺถุภาสิตภาสี ทฺถุภกตกมฺมการี, ตสฺมา นํ ปณฺหิตตา ชานนฺติ
'พาลอ อยํ ภวํ อสปฺปริโสติ. อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ พาลสฺส
พาลลกฺขณานิ พาลนิมิตฺตานิ พาลาปทานานิ.

ตีณิมานิ ภิกขเว ปณฺหิตตสฺส ปณฺหิตตลกฺขณานิ
ปณฺหิตตนิมิตฺตานิ ปณฺหิตตาปทานานิ. กตมานิ ตีณิ. อิทฺ ภิกขเว
ปณฺหิตโต สฺวจินฺติตจฺฉินฺตํ จ โหติ สฺสุภาสิตภาสี สฺสุภกตกมฺมการี. โน เจตฺม^๑

^๑ หมายเหตุ 27/05/2566

^๑ อ. พาลปทานานิ

^๒ ฉ., เท. จ

^๓ ฉ., เท., อ. โน เจตฺ

ภิกฺขเว ปณฺหิโต สุจิณฺติตจิณฺตํ จ อภวิสฺส สุภาสิตภาสี
 สุกตกมฺมการี, เกณ นํ ปณฺหิตา ชาเนยฺยํ ‘ปณฺหิโต อยํ ภวํ
 สปฺปริโสติ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ปณฺหิโต สุจิณฺติตจิณฺตํ จ
 โหติ สุภาสิตภาสี สุกตกมฺมการี; ตสฺมา นํ ปณฺหิตา ชานนฺติ
 ‘ปณฺหิโต อยํ ภวํ สปฺปริโสติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ
 ปณฺหิตสฺส ปณฺหิตลกฺขณานิ ปณฺหิตนิमितฺตานิ ปณฺหิตาปทานานิ.
 ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ ‘เยहि ตีหิ ฌมฺเมहि สมนฺนาคโต
 พาลो เวทิตพฺโพ, เต ตโย ฌมฺเม อภินิวชฺเชตฺวา. เยहि ตีหิ
 ฌมฺเมहि สมนฺนาคโต ปณฺหิโต เวทิตพฺโพ, เต ตโย ฌมฺเม
 สมหาทาย วตฺติสฺสามาติ. เอวมฺหิ वो ภิกฺขเว ลิกฺขิตพฺพนฺติ.
 ตติยํ.

๔. อจฺจยสุตฺตํ

[๘๕๘] “ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมहि สมนฺนาคโต พาลो
 เวทิตพฺโพ. กตเมहि ตีหิ. อจฺจยํ อจฺจยโต น ปสฺสติ, อจฺจยํ
 อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ น ปฏิกฺกโรติ, ปรสฺส โข ปน อจฺจยํ
 เทเสนฺตสฺส ยถาธมฺมํ น ปฏิกฺกณฺหาติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว
 ตีหิ ฌมฺเมहि สมนฺนาคโต พาลอ เวทิตพฺโพ.

ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมहि สมนฺนาคโต ปณฺหิโต เวทิตพฺโพ.
 กตเมहि ตีหิ. อจฺจยํ อจฺจยโต ปสฺสติ, อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา
 ยถาธมฺมํ ปฏิกฺกโรติ, ปรสฺส โข ปน อจฺจยํ เทเสนฺตสฺส
 ยถาธมฺมํ ปฏิกฺกณฺหาติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมहि
 สมนฺนาคโต ปณฺหิโต เวทิตพฺโพติ. จตฺตถํ.

๕. อโยนิโสสุตตัม

[๘๕๙] “ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณฺหาคโต พาลโ โล เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. อโยนิโส ปณฺหํ กตฺตา โหติ, อโยนิโส ปณฺหํ วิสฺสชฺเชตา โหติ, ปรสฺส โข ปน โยนิโส ปณฺหํ วิสฺสชฺชิตํ ปริมณฺทเลหิ ปทพฺยณฺชเนหิ” สิลิฏฺเฐหิ อูปคเตหิ นาพฺภานฺโมทิตา” โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐมเมหิ สมณฺหาคโต พาลโ โล เวทิตพฺโพ.

ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณฺหาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. โยนิโส ปณฺหํ กตฺตา โหติ, โยนิโส ปณฺหํ วิสฺสชฺเชตา โหติ, ปรสฺส โข ปน โยนิโส ปณฺหํ วิสฺสชฺชิตํ ปริมณฺทเลหิ ปทพฺยณฺชเนหิ สิลิฏฺเฐหิ อูปคเตหิ อพฺภานฺโมทิตา” โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐมเมหิ สมณฺหาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพติ. ปณฺจมํ.

๖. อกุสสสุตตัม

[๘๖๐] “ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณฺหาคโต พาลโ โล เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. อกุสเสน กายกมฺเมน อกุสเสน วจีกมฺเมน อกุสเสน มโนกมฺเมน. อิเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐมเมหิ สมณฺหาคโต พาลโ โล เวทิตพฺโพ.

ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณฺหาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. กุสเสน กายกมฺเมน กุสเสน วจีกมฺเมน กุสเสน

มโนกมุเมน. อิมะหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาโคโต
ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพติ. ฉนฺนํ.

๗. สาวชฺชสุตฺตํ

[๘๖๑] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาโคโต พาลโล
เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. สาวชฺเชน กายกมุเมน สาวชฺเชน
วจีกมุเมน สาวชฺเชน มโนกมุเมน. อิมะหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ
ฐมฺเมหิ สมนฺนาโคโต พาลโล เวทิตพฺโพ. ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ
สมนฺนาโคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. อนวชฺเชน
กายกมุเมน อนวชฺเชน วจีกมุเมน อนวชฺเชน มโนกมุเมน.
อิมะหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาโคโต ปณฺหิตโต
เวทิตพฺโพติ. สตฺตมํ.

๘. สพฺยาปชฺฌสุตฺตํ

[๘๖๒] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาโคโต พาลโล
เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. สพฺยาปชฺฌเณ^{*} กายกมุเมน สพฺยาปชฺฌเณ
วจีกมุเมน สพฺยาปชฺฌเณ มโนกมุเมน. อิมะหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ
ฐมฺเมหิ สมนฺนาโคโต พาลโล เวทิตพฺโพ. ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ
สมนฺนาโคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. อพฺยาปชฺฌเณ
กายกมุเมน อพฺยาปชฺฌเณ วจีกมุเมน อพฺยาปชฺฌเณ มโนกมุเมน.
อิมะหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาโคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ.

ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ 'เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมนฺนาคโต พาลो เวทิตพฺโพ, เต ตโย ฌมฺเม อภินิวชฺเชตฺวา.
เยหิ ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต เวทิตพฺโพ, เต ตโย
ฌมฺเม สมากาย วตฺติสฺสามาติ. เอวญฺหิ वो ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ.
อญฺจมนํ.

๕. ขตสุตฺตํ

[๘๖๓] "ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต พาลो
อพฺยตโต^๑ อสฺปฺปริโส ขตํ อุปฺหตํ อตฺตํ ปฺริหฺรติ, สาวชฺโช จ
โหติ สานฺวชฺโช [๒] วิญฺญํ, พหุญฺจ อปฺยณํ ปสวติ. กตเมหิ
ตีหิ. กายทฺถจฺริเตน วจฺจิตฺตจฺริเตน มโนทฺถจฺริเตน. อิมฺเหิ โข
ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต พาลอ อพฺยตโต อสฺปฺปริโส
ขตํ อุปฺหตํ อตฺตํ ปฺริหฺรติ, สาวชฺโช จ โหติ สานฺวชฺโช
วิญฺญํ, พหุญฺจ อปฺยณํ ปสวติ.

ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต พฺยตโต
สฺปฺปริโส อกฺขตํ อนฺุปฺหตํ อตฺตํ ปฺริหฺรติ, อนวชฺโช จ โหติ
อนนฺวชฺโช [๒] วิญฺญํ, พหุญฺจ ปฺยณํ ปสวติ. กตเมหิ ตีหิ.
กายสุจฺริเตน วจฺจิตฺตจฺริเตน มโนสุจฺริเตน. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว
ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺหิตโต พฺยตโต สฺปฺปริโส อกฺขตํ
อนฺุปฺหตํ อตฺตํ ปฺริหฺรติ, อนวชฺโช จ โหติ อนนฺวชฺโช
วิญฺญํ, พหุญฺจ ปฺยณํ ปสวตฺติ. นวมนํ.

๑๐. มลสูตร^๑

[๘๖๔] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ตโย มเล
 อปฺปฬาย ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต, เอวํ นิริเย. กตเมหิ ตีหิ. ทุสฺสีโล จ
 โหติ, ทุสฺสีลยฺมลญฺจสฺส อปฺปฬีนํ โหติ, อิสฺสุกึ จ โหติ,
 อิสฺสามลญฺจสฺส อปฺปฬีนํ โหติ, มจฺฉรี จ โหติ, มจฺเชรมลญฺจสฺส
 อปฺปฬีนํ โหติ. อีเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต
 อีเม ตโย มเล อปฺปฬาย ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต, เอวํ นิริเย.

ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ตโย มเล ปฬาย
 ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต, เอวํ สกฺเค. กตเมหิ ตีหิ. สีลวา จ โหติ,
 ทุสฺสีลยฺมลญฺจสฺส ปฬีนํ โหติ, อนิสฺสุกึ จ โหติ, อิสฺสามลญฺจสฺส
 ปฬีนํ โหติ, อมจฺฉรี จ โหติ มจฺเชรมลญฺจสฺส ปฬีนํ โหติ.
 อีเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต อีเม ตโย มเล
 ปฬาย ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต, เอวํ สกฺเคติ. ทสมํ.

ปสโม พาลวกุโ.

ตสฺสุทฺทหานํ

ภยลกฺขณา^๑ จินฺตา จ อจฺจยญฺจ อโยนิโส
 อกุสลญฺจ สาวชฺชํ^๒ สพฺยาปชฺฌ^๒ ขตํ มลนฺติ.

๒. รถการวคฺโค

๑. ฌาตสุตฺตํ

[๘๖๕] “ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ฌาตโก” ภิกฺขุ พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสฺสหาย^๒ พหุโน ชนฺสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानํ. กตเมหิ ตีหิ. อนนฺโถมิเก กายกมฺเม สมฺมาทเปติ, อนนฺโถมิเก วจีกมฺเม สมฺมาทเปติ, อนนฺโถมิเกสุ ฌมฺเมสุ สมฺมาทเปติ. อีเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ฌาตโก ภิกฺขุ พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสฺสหาย พหุโน ชนฺสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺसानํ.

ตีหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ฌาตโก ภิกฺขุ พหุชน-
หิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสฺสหาย พหุโน ชนฺสฺส อนตฺถาย
หิตาย สฺสหาย เทวมนุสฺसानํ. กตเมหิ ตีหิ. อนฺโถมิเก กายกมฺเม
สมฺมาทเปติ, อนฺโถมิเก วจีกมฺเม สมฺมาทเปติ, อนฺโถมิเกสุ ฌมฺเมสุ
สมฺมาทเปติ. อีเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ฌาตโก
ภิกฺขุ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสฺสหาย พหุโน ชนฺสฺส
อนตฺถาย หิตาย สฺสหาย เทวมนุสฺसानนฺติ. ปจฺจมฺ.

๒. สาราณียสุตฺตํ

[๘๖๖] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว รณฺโณ ขตฺติยสฺส มุฑฺธาภิสิตฺตสฺส”
ยาวชีวํ สาราณียานิ ภาวนฺติ. กตมานิ ตีณิ. ยสฺมี ภิกฺขเว ปเทเส

ราชา ขตฺติโย มุทฺธาภิสฺสโต ชาโต โหติ, อิํ ภิกฺขเว ปจํ
 รมฺโณ ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสฺสตฺส ยาวชีวํ สาราณียํ โหติ.

ปุณ จ ปรี ภิกฺขเว ยสฺมี ปเทเส ราชา ขตฺติโย
 มุทฺธาภิสฺสโต โหติ, อิํ ภิกฺขเว ทฺติยํ รมฺโณ ขตฺติยสฺส
 มุทฺธาภิสฺสตฺส ยาวชีวํ สาราณียํ โหติ.

ปุณ จ ปรี ภิกฺขเว ยสฺมี ปเทเส ราชา ขตฺติโย
 มุทฺธาภิสฺสโต สงฺคามํ อภิวินฺนิทฺวา วิชิตสงฺคาโม ตเมว สงฺคามสฺส
 อชฺฌาวสฺติ, อิํ ภิกฺขเว ตฺติยํ รมฺโณ ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสฺสตฺส
 ยาวชีวํ สาราณียํ โหติ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว ตีณิ รมฺโณ
 ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสฺสตฺส ยาวชีวํ สาราณียานิ ภวนฺติ.

เอวเมว ไช ภิกฺขเว ตีณิมานิ ภิกฺขุสฺส ยาวชีวํ สาราณียานิ
 ภวนฺติ. กตมานิ ตีณิ. ยสฺมี ภิกฺขเว ปเทเส ภิกฺขุ เกสมสฺสํ
 โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชฺชิตฺโ โหติ, อิํ ภิกฺขเว ปจํ ภิกฺขุสฺส ยาวชีวํ
 สาราณียํ โหติ.

ปุณ จ ปรี ภิกฺขเว ยสฺมี ปเทเส ภิกฺขุ 'อิํ ทุกฺขนฺตํ
 ยถาภฺตํ ปชานาติ, 'อํ ทุกฺขสมุทฺทโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ,
 'อํ ทุกฺขนิโรธํติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, 'อํ ทุกฺขนิโรธคามินิ
 ปฏฺฐิพทาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, อิํ ภิกฺขเว ทฺติยํ ภิกฺขุสฺส
 ยาวชีวํ สาราณียํ โหติ.

ปุณ จ ปรี ภิกฺขเว ยสฺมี ปเทเส ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา
 อนาคตํ เจโตวิมฺตํติ ปญฺญาวิมฺตํติ ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา
 สจฺฉิกิตฺวา อฺปสมฺปชฺช วิหริติ, อิํ ภิกฺขเว ตฺติยํ ภิกฺขุสฺส

ยาวชีว์ สาราณียํ โหติ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว ตีณิ ภิกฺขุสฺส
ยาวชีว์ สาราณียานิ ภวนฺตีสติ. ทุตฺติยํ.

๓. อาตํสสุตฺตํ

[๘๖๗] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตฺเม ตโย. นีราโส อาสํโส วิคฺตาโส. กตฺโม จ ภิกฺขเว
ปุคฺคฺโล นีราโส, อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล นีเจ กุเล
ปจฺจชาตาโต โหติ จณฺทาลกุเล วา เวณกุเล^๑ วา เนสาทกุเล วา
รตฺถการกุเล วา ปุกฺกุสกุเล วา ทพิทฺเท อปฺปนฺนปานโกชเน
กสิรวุตฺติเก, ยตฺถ กสิเรน ฌาสจฺฉาโท ลพฺภติ. โส จ โหติ
ทุพฺพณฺเณ ทุทฺทสิโก โอโกฏิโก พหฺวาพาโร^๒ กาเณ วา กุณิ วา
ขณฺโช วา ปกฺขหโต วา, น ลากิ อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส
ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยยาวสถปทีเปยฺยสฺส. โส สฺสนาติ
‘อิตฺถนฺนาโม กิร ขตฺติโย ขตฺติเยหิ ขตฺติยาภิสฺสเกณ อภิสิตฺโตติ.
ตสฺส น เอวํ โหติ ‘กทาสฺสุ’ นาม มํปี^๓ ขตฺติยา ขตฺติยาภิสฺสเกณ
อภิสิตฺตจิสฺสนฺตีสติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล นีราโส.

กตฺโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโล อาสํโส, อิทฺ ภิกฺขเว รณฺโณ
ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส เขมฺมโจ ปุตุโต โหติ อภิสฺสเกณ^๔
อนภิสิตฺโต อจลปฺปตฺโต. โส สฺสนาติ ‘อิตฺถนฺนาโม กิร ขตฺติโย

^๑ ฉ., เท. เวณกุเล

^๒ ฉ., เท. พหฺวาพาโร

^๓ ฉ., เท. กุทาสฺสุ อ. กุทาสฺสุ

^๔ ฉ., เท. มมปี

^๕ ฉ., เท. อภิสโก

ขตฺติเยหิ ขตฺติยาภิเสเกณ อภิสิตฺโตตฺติ. ตสฺส เอวํ โหติ 'กทาสฺสุ
นาม มํปปี ขตฺติยา ขตฺติยาภิเสเกณ อภิสิตฺตจิสฺสนหฺตฺติ. อयํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว ปุคฺคโล อาสํโส.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล วิคตาโส. อิธ ภิกฺขเว ราชา
โหติ ขตฺติโย มุทฺธาภิสิตฺโต. โส สุนาติ 'อิตฺถนฺนาโม กิร
ขตฺติโย ขตฺติเยหิ ขตฺติยาภิเสเกณ อภิสิตฺโตตฺติ. ตสฺส น เอวํ
โหติ 'กทาสฺสุ นาม มํปปี ขตฺติยา ขตฺติยาภิเสเกณ อภิสิตฺตจิสฺสนหฺตฺติ.
ตํ กิสฺส เหตุ. ยา หิสฺส ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนภิสิตฺตตสฺส
อภิสีกาสา,^๑ สาสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธา. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
ปุคฺคโล วิคตาโส. อิมे โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สหฺโต
สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สหฺโต สํวิชฺชมานา
ภิกฺขุสุ. กตเม ตโย. นีราโส อาสํโส วิคตาโส. กตโม จ
ภิกฺขเว ปุคฺคโล นีราโส. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ทุสฺสีโล
โหติ ปาปธมฺโม อสุจิ สงฺกสฺสรสมาจારो ปฏิจฺฉนฺนกมฺมํโตะ
อสฺสมโน สมณปฺปณฺณโย อพฺรหฺมจาริ พฺรหฺมจาริปฺปณฺณโย อนฺโตปฺปติ^๒
อวสฺสุโต กสมฺพฺชาโต. โส สุนาติ 'อิตฺถนฺนาโม กิร ภิกฺขุ
อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตฺตํ ปณฺณาวิมฺุตฺตํ ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม
สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริตฺติ. ตสฺส น เอวํ
โหติ 'กทาสฺสุ นาม อหฺมปปี อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตฺตํ
ปณฺณาวิมฺุตฺตํ ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา
อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสามิตฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล นีราโส.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ. เท. อภิสีกาสา ส

^๒ อ. อนโตปฺปติ

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อาสํโส, อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 สึลฺวา โหติ กลฺยาณธมฺโม. โส สุณฺหาติ 'อิตฺถนฺนาโม กิร ภิกฺขุ
 อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจ ว
 ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรตฺติ. ตสฺส เอว
 โหติ 'กทาสฺสุ นาม อหฺมปิ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ
 ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
 วิหริสฺสามิ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อาสํโส.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล วิคตาโส, อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อรหํ โหติ ขีณาสโว. โส สุณฺหาติ 'อิตฺถนฺนาโม กิร ภิกฺขุ
 อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจ ว
 ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรตฺติ. ตสฺส น
 เอว โหติ 'กทาสฺสุ นาม อหฺมปิ อาสวานํ ขยา อนาสวํ
 เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา
 สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสามิ. ตํ กิสุส เหตุ. ยา หิสุส
 ภิกฺขเว ปุพฺเพ อวิมุตฺตสฺส วิมุตฺตาสา, สาสฺส^๑ ปฏฺิปปสฺสทฺธา.
 อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล วิคตาโส. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย
 ปุคฺคลา สนโต สํวิชฺชมานา ภิกฺขุสฺสูติ. ตติยํ.

๔. จกฺกวตฺติสฺสุตํ

[๘๖๘] “โยปิ โส ภิกฺขเว ราชา จกฺกวตฺตํ ธมฺมิโก
 ธมฺมราชา, โสปิ นาม^๒ อราชกํ จกฺกํ ปวตฺเตตฺติ.” เอวํ วุตฺเต,

^๑ หมายเหตุ 27/05/2566

^๒ ฉ., เท., ส

^๓ ฉ., เท., อ. โสปี น อราชกํ

^๔ ฉ., เท., อ. วุตฺเตตฺติ

อณฺณตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “โก ปน ภนฺเต รณฺโณ
จกฺกาวตฺตีสํส ฐมฺมิกสํส ฐมฺมรณฺโณ ราชาคี. “ฐมฺโม ภิกฺขุติ
ภควา อวโจ “อิธ ภิกฺขุ ราชา จกฺกาวตฺตี ฐมฺมิโก ฐมฺมราชา
ฐมฺมํเยว นิสฺสาย ฐมฺมํ สกฺกโรหฺโต ฐมฺมํ ครุํกโรหฺโต ฐมฺมํ
อปจายมาโน ฐมฺมทฺธชฺช ฐมฺมเกตุ ฐมฺมาธิปเตยฺโย ฐมฺมิกํ
รทฺขาวรณคฺคตฺตี สํวิทฺติ อนฺโตชนสฺมี.

ปุณ จ ปรี ภิกฺขุ ราชา จกฺกาวตฺตี ฐมฺมิโก ฐมฺมราชา
ฐมฺมํเยว นิสฺสาย ฐมฺมํ สกฺกโรหฺโต ฐมฺมํ ครุํกโรหฺโต ฐมฺมํ
อปจายมาโน ฐมฺมทฺธชฺช ฐมฺมเกตุ ฐมฺมาธิปเตยฺโย ฐมฺมิกํ
รทฺขาวรณคฺคตฺตี สํวิทฺติ ขตฺติเยสฺส อนฺยุณฺเตสฺส* พลกายสฺมี
พฺรหฺมณคฺคหปฺติเกสฺส เนคมชานปเทสฺส สมณพฺรหฺมณฺเสฺส มิคปฏฺชีสฺส.
ส ไช โส ภิกฺขุ ราชา จกฺกาวตฺตี ฐมฺมิโก ฐมฺมราชา ฐมฺมํเยว
นิสฺสาย ฐมฺมํ สกฺกโรหฺโต ฐมฺมํ ครุํกโรหฺโต ฐมฺมํ อปจายมาโน
ฐมฺมทฺธชฺช ฐมฺมเกตุ ฐมฺมาธิปเตยฺโย ฐมฺมิกํ รทฺขาวรณคฺคตฺตี
สํวิทฺติวาทา อนฺโตชนสฺมี, ฐมฺมิกํ รทฺขาวรณคฺคตฺตี สํวิทฺติวาทา ขตฺติเยสฺส
อนฺยุณฺเตสฺส พลกายสฺมี พฺรหฺมณคฺคหปฺติเกสฺส เนคมชานปเทสฺส
สมณพฺรหฺมณฺเสฺส มิคปฏฺชีสฺส, ฐมฺเมเนว จกฺกํ ปวตฺเตติ, ตํ โหติ
จกฺกํ อปฺปฏฺวิตฺติยํ เกณจิ มนุสฺสสฺสวเตน ปจฺจตฺติเกน ปาณินา.

เอวเมว ไช ภิกฺขุ ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺธ ฐมฺมิโก
ฐมฺมราชา ฐมฺมํเยว นิสฺสาย ฐมฺมํ สกฺกโรหฺโต ฐมฺมํ ครุํกโรหฺโต
ฐมฺมํ อปจายมาโน ฐมฺมทฺธชฺช ฐมฺมเกตุ ฐมฺมาธิปเตยฺโย ฐมฺมิกํ
รทฺขาวรณคฺคตฺตี สํวิทฺติ กายกมฺมสฺมี ‘เอวรูปํ กายกมฺมํ เสวิตพฺพํ,
เอวรูปํ กายกมฺมํ น เสวิตพฺพนฺติ.

หมายเหตุ 27/05/2566

ปุ่น จ ปรี ภิกขุ ตถาคโต อรหํ สมมาสมพุทฺโธ ฌมฺมิโก
 ฌมฺมราชา ฌมฺมเยว นิสฺสาย ฌมฺมํ สกฺกโรนฺโต ฌมฺมํ ครุฑโรนฺโต
 ฌมฺมํ อปจายมาโน ฌมฺมทฺธโช ฌมฺมเกตุ ฌมฺมาธิปเตยฺโย ฌมฺมิกํ
 รกฺขาวรรณคฺคตฺตี สํวิทฺหติ วจฺจิมฺมสฺสมี 'เอวรูปํ วจฺจิมฺมํ เสวิตพฺพํ,
 เอวรูปํ วจฺจิมฺมํ น เสวิตพฺพนฺติ. ปุ่น จ ปรี ภิกขุ ตถาคโต
 อรหํ สมมาสมพุทฺโธ ฌมฺมิโก ฌมฺมราชา ฌมฺมเยว นิสฺสาย ฌมฺมํ
 สกฺกโรนฺโต ฌมฺมํ ครุฑโรนฺโต ฌมฺมํ อปจายมาโน ฌมฺมทฺธโช
 ฌมฺมเกตุ ฌมฺมาธิปเตยฺโย ฌมฺมิกํ รกฺขาวรรณคฺคตฺตี สํวิทฺหติ
 มโนกมฺมสฺสมี “เอวรูปํ มโนกมฺมํ เสวิตพฺพํ เอวรูปํ มโนกมฺมํ
 น เสวิตพฺพนฺติ.

ส โข โส ภิกขุ ตถาคโต อรหํ สมมาสมพุทฺโธ ฌมฺมิโก
 ฌมฺมราชา ฌมฺมเยว นิสฺสาย ฌมฺมํ สกฺกโรนฺโต ฌมฺมํ ครุฑโรนฺโต
 ฌมฺมํ อปจายมาโน ฌมฺมทฺธโช ฌมฺมเกตุ ฌมฺมาธิปเตยฺโย ฌมฺมิกํ
 รกฺขาวรรณคฺคตฺตี สํวิทฺหิตฺวา กายกมฺมสฺสมี, ฌมฺมิกํ รกฺขาวรรณคฺคตฺตี
 สํวิทฺหิตฺวา วจฺจิมฺมสฺสมี, ฌมฺมิกํ รกฺขาวรรณคฺคตฺตี สํวิทฺหิตฺวา
 มโนกมฺมสฺสมี, ฌมฺเมเนว อนฺตฺตริ ฌมฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ, ตํ โหติ
 จกฺกํ อปฺปฏฺิวดตฺติยํ สมณฺเนน วา พุราหฺมณฺเนน วา เทเวณ วา
 มาเรณ วา พุรฺหฺมฺนา วา เกนจิ วา โลกสฺมินฺติ. จตฺตถํ.

๕. ปเจตนสุตฺตํ

[๘๖๙] เอกํ สมยํ ภควา พาราณสียํ วิหริติ อีสิปตเน
 มิคทาเย. ตตฺร โข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ. “ภทฺนฺเตติ
 เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจสฺสโส. ภควา เอตทวโจ

“ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว ราชฺชา อโหสิ ปเจตโน” นาม. อถ โข
 ภิกฺขเว ราชฺชา ปเจตโน รถการํ อามนฺเตสิ ‘อิโต เม สมฺม
 รถการ จณฺห์ มาसानํ อจฺจเยน สงฺคาโม ภวิสฺสตี, สกฺขสิ”^๑ เม
 สมฺม รถการ นวํ จกฺกยฺกํ กาทุนฺตี. ‘สกฺโกมิ เทวาทิ โข ภิกฺขเว
 รถกาโร รณฺโณ ปเจตนสฺส ปจฺจสฺสสฺสิ. อถ โข ภิกฺขเว รถกาโร
 จหิ มาเสหิ จารตฺตุนฺเหหิ เอกํ จกฺกํ นิฏฺฐาเปสิ. อถ โข ภิกฺขเว
 ราชฺชา ปเจตโน รถการํ อามนฺเตสิ ‘อิโต เม สมฺม รถการ จณฺห์
 ทิวसानํ อจฺจเยน สงฺคาโม ภวิสฺสตี, นิฏฺฐิตํ นวํ จกฺกยฺกนฺตี.
 ‘อิมฺเหหิ โข เทว จหิ มาเสหิ จารตฺตุนฺเหหิ เอกํ จกฺกํ นิฏฺฐิตนฺตี.
 ‘สกฺขสิ” ปน เม สมฺม รถการ อิมฺเหหิ จหิ ทิวเสหิ ทฺตฺติยํ จกฺกํ
 นิฏฺฐาเปตุนฺตี. ‘สกฺโกมิ เทวาทิ โข ภิกฺขเว รถกาโร รณฺโณ
 ปเจตนสฺส ปจฺจสฺสสฺสิ. อถ โข ภิกฺขเว รถกาโร จหิ ทิวเสหิ
 ทฺตฺติยํ จกฺกํ นิฏฺฐาเปตฺวา นวํ จกฺกยฺกํ อาทาย, เยน ราชฺชา
 ปเจตโน, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ ปเจตนํ เอตทวโจ
 ‘อิทนฺเต เทว นวํ จกฺกยฺกํ นิฏฺฐิตนฺตี. ‘ยญฺจ เต อิํ สมฺม
 รถการ จกฺกํ จหิ มาเสหิ นิฏฺฐิตํ จารตฺตุนฺเหหิ, ‘ยญฺจ เต อิํ
 จกฺกํ จหิ ทิวเสหิ นิฏฺฐิตํ, อิมํสํ กิ นานาการณํ, เนสํ”^๒ กิณฺจ
 นานาการณํ ปสฺสามีติ. ‘อตุเถสํ เทว นานาการณํ, ปสฺสตุ เทว
 นานาการณนฺตี.

อถ โข ภิกฺขเว รถกาโร, ยํ ตํ จกฺกํ จหิ ทิวเสหิ
 นิฏฺฐิตํ, ตํ ปวตฺเตสิ. ตํ ปวตฺติตํ สมานํ, ยาวตฺติกา อภิสงฺขารสฺส
 คติ, ตาวตฺติกํ คนฺตฺวา จิงฺกุลายิตฺวา ภูมียํ ปปติ. ยํ ปน ตํ

^๑ น. เท. ๒๗/๖๖/๒๖๖

^๑ ฉ., เท. สเจตโน นาม

^๒ ฉ., เท. สกฺขิสฺส

^๑ ฉ., เท. สกฺขิสฺส

^๒ ฉ., เท. เนสา

สียา โข ปน ภิกขเว ตุมหากัม เอวมสฺส 'อณฺโณ นฺน
 เตน สมเยน โส รถกาโร อโหสีติ. น โข ปเนตัม ภิกขเว
 เอวํ ทฏฺฐพฺพํ. อหิ เตน สมเยน โส รถกาโร อโหสี, ตทาหิ"
 ภิกขเว กุสโล ทารุวงฺกานํ ทารุโทสานํ ทารุกสาวานํ. เอตริ
 โข ปนาหิ ภิกขเว อรหิ สมมาสมพุทฺโธ กุสโล กายวงฺกานํ
 กายโทสานํ กายกสาวานํ, กุสโล วจีวงฺกานํ วจีโทสานํ วจีก-
 สาวานํ, กุสโล มโนวงฺกานํ มโนโทสานํ มโนกสาวานํ. ยสฺส
 กสฺสจิ ภิกขเว ภิกขุสฺส วา ภิกขุณิยา วา กายวงฺโก อปฺปหีนो
 กายโทโส กายกสาโว, วจีวงฺโก อปฺปหีนो วจีโทโส วจีกสาโว,
 มโนวงฺโก อปฺปหีนो มโนโทโส มโนกสาโว. เอวํ ปปติตา
 เต ภิกขเว อิมสฺมา ฌมฺมวินยา. เสยฺยถาปิ ตํ จกุกัม จหิ
 ทิวเสหิ นิฏฺฐจิตํ.

ยสฺส กสฺสจิ ภิกขเว ภิกขุสฺส วา ภิกขุณิยา วา
 กายวงฺโก ปหีนो กายโทโส กายกสาโว, วจีวงฺโก ปหีนो
 วจีโทโส วจีกสาโว, มโนวงฺโก ปหีนो มโนโทโส มโนกสาโว.
 เอวํ ปติฏฺฐจิตา เต ภิกขเว อิมสฺมี ฌมฺมวินเย. เสยฺยถาปิ ตํ
 จกุกัม จหิ มาเสหิ นิฏฺฐจิตํ จารตฺตุนเหหิ.

ตสฺมาติห ภิกขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ 'กายวงฺกัม ปชฺหิสฺสาม
 กายโทสํ กายกสาวํ, วจีวงฺกัม ปชฺหิสฺสาม วจีโทสํ วจีกสาวํ,
 มโนวงฺกัม ปชฺหิสฺสาม มโนโทสํ มโนกสาวนฺติ. เอวญฺหิ โว
 ภิกขเว ลิกฺขิตพฺพนฺติ. ปญฺจมํ.

๖. อปณณกสูตร^๑

[๘๗๐] “ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณฺหาคโต ภิกขุ
อปณณกปฏิปท^๒ ปฏิปนฺโน โหติ, โยนิ จสฺส อารทฺธา โหติ
อาสวานํ ขยาย. กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกขเว ภิกขุ อินฺทริเยสุ
คฺคตทฺวารो โหติ, โภชเน มตฺตตณฺณุ โหติ. ชาคริยํ อนฺยุตฺโต โหติ.

กถณฺจ ภิกขเว ภิกขุ อินฺทริเยสุ คฺคตทฺวารो โหติ,
อิตฺ ภิกขเว ภิกขุ จกฺขุณา ฐปํ ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาคี โหติ
นानุพฺยณฺชนคฺคาคี, ยตฺวาริกรณเมณ^๓ จกฺขุณฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ
อภิชฺฌมาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺกุสลา ฐมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส
สํวราย ปฏิปชฺชติ, รกฺขติ จกฺขุณฺทริยํ, จกฺขุณฺทริเย สํวรํ อาปชฺชติ.
โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ๕เปยฺ ฌาเนน คนฺธี ฌายิตฺวา ๕เปยฺ
ชีวฺหาย รสํ สายิตฺวา ๕เปยฺ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ๕เปยฺ
มนฺสา ฐมฺมํ วิณฺณาย น นิमितฺตคฺคาคี โหติ นานุพฺยณฺชนคฺคาคี,
ยตฺวาริกรณเมณํ มนินฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌมาโทมนสฺสา
ปาปกา อกฺกุสลา ฐมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ,
รกฺขติ มนินฺทริยํ, มนินฺทริเย สํวรํ อาปชฺชติ. เอวํ โข ภิกขเว
ภิกขุ อินฺทริเยสุ คฺคตทฺวารो โหติ.

กถณฺจ ภิกขเว ภิกขุ โภชเน มตฺตตณฺณุ โหติ, อิตฺ
ภิกขเว ภิกขุ ปฏิสงฺขา โยนิโส อาหารํ อาหาเรติ เนว ทวาย
น มทาย น มณฺทนาย น วิณฺณนาย, ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส
จิตฺติยา ยาปนาย วิหีสฺสปรตฺติยา^๔ พุรฺหมจฺริยานุคฺคหาย อิติ ปุราณณฺจ

^๑ ม.ค.อ. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

^๒ ส.อ. อปณณกปฏิปท

^๓ ส. ยตฺวาริกรณเมณํ

^๔ ฉ., เท., อ. วิหีสฺสปรตฺติยา

เวทน์ ปฏฺิหงฺขามิ, นวณฺจ เวทน์ น อุปฺปาเทสฺสามิ, ยาตุรา จ
เม ภวิสฺสติ, อนวชฺชตา จ ผาสฺสุหาโร จาติ. เอวํ โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุ โภชเน มตฺตตณฺณํ โหติ.

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชาคริย์ อนฺนยฺตุโต โหติ, อึช
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทิวสํ จงฺกเมน นิสฺชชาย อารณฺเียหิ^๑ ฅมฺเมหิ
จิตฺตํ ปรีโสเชติ, รตฺติยา ปจฺมํ ยามํ จงฺกเมน นิสฺชชาย
อารณฺเียหิ ฅมฺเมหิ จิตฺตํ ปรีโสเชติ, รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ
ทกฺขิณฺเนน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ กปฺเปติ ปาเทณ^๒ ปาทำ อจฺจาชาเย
สโต สมฺปชาโน อุฏฺฐานสณฺณํ มนสิกริตฺวา, รตฺติยา ปจฺจิมํ ยามํ
ปจฺจุฏฺฐาย จงฺกเมน นิสฺชชาย อารณฺเียหิ ฅมฺเมหิ จิตฺตํ ปรีโสเชติ.
เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชาคริย์ อนฺนยฺตุโต โหติ. อึเมหิ โข
ภิกฺขเว ตึหิ ฅมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ อปณฺณกปฏฺิปปํ ปฏฺิปปนฺโน
โหติ, โยนิ จสฺส อารทฺธา โหติ อาสวานํ ขยาयाติ. จณฺจ.

๗. อตฺตพฺยาพาธสฺสํ

[๔๗๑] “ตโยเม ภิกฺขเว ฅมฺมา อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ,
ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ.
กตเม ตโย. กายทฺถจฺจริตํ วจฺิทฺถจฺจริตํ มโนทฺถจฺจริตํ. อึเม โข
ภิกฺขเว ตโย ฅมฺมา อตฺตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ, ปรพฺยาพาธายปิ
สํวตฺตนฺติ, อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ.

ตโยเม ภิกขเว ฐมา เนว อตตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ,
 น ปรพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ, น อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ.
 กตเม ตโย. กายสุจฺริตํ วจีสฺสุจฺริตํ มโนสุจฺริตํ. อีเม โข ภิกขเว
 ตโย ฐมา เนว อตตพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺติ, น ปรพฺยาพาธายปิ
 สํวตฺตนฺติ, น อุภยพฺยาพาธายปิ สํวตฺตนฺตํ. สจฺจํ.

๘. เทวโลกสุตฺตํ

[๘๗๒] “สเจ โว ภิกขเว อณฺณตฺตติยา ปริพฺพาชกา เอวํ
 ปุจฺเจยฺยํ ‘เทวโลกูปตฺตติยา อาวุโส สมณเ’ โคตโม พุรหฺมจฺริยํ
 วุสฺสตีติ,^๑ นนฺ ตุมฺहे ภิกขเว เอวํ ปุณฺณา อณฺเฏยฺยาถ
 หฺราเยยฺยาถ ชฺชิจฺเจยฺยาถาติ. เอวํ ภาณเต. ‘อิตฺติ กิร ตุมฺहे
 ภิกขเว ทิพฺเพน आयุหา อณฺเฏยฺยาถ หฺราเยชฺช ชฺชิจฺจณฺ, ทิพฺเพน
 วณฺเณน, ทิพฺเพน สุเขน, ทิพฺเพน ยเสน, ทิพฺเพน อธิปเตยฺเยน
 อณฺเฏยฺยาถ หฺราเยชฺช ชฺชิจฺจณฺ, ปเคว โข ปน ภิกขเว ตุมฺเห
 กายทฺวจฺริเตน อณฺเฏยฺยาถ หฺราเยชฺช ชฺชิจฺจณฺ. วจีสฺสุจฺริเตน
 ๔เปยฺ มโนทฺวจฺริเตน อณฺเฏยฺยาถ หฺราเยชฺช ชฺชิจฺจณฺ.
 อณฺเฏยฺยาถ.

๙. ปจมปาปณิกสุตฺตํ

[๘๗๓] “ตีหิ ภิกขเว อังเคหิ สมณฺหาโต ปาปณิกอ
 ภพฺโพ อนนฺตํ วา โภคํ อธิคณฺตํ, อธิคณฺตํ วา โภคํ ผาติกาตํ.”

^๑ ๘๗๒/๒๕๖๖

๑. น. เท. สมณเ โคตโม

๒. น. เท. วุสฺสชาติ

๓. ส. ผาติกาตํ น. เท. ผาติ กาตํ, เอวํปริปิ.

กตเมหิ ตีหิ. อีธ ภิกขเว ปาปณโก ปุพฺพณฺหสมยํ น สกุกจํ
 กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐาติ, มชฺฌนฺตีกสมยํ^๑ น สกุกจํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐาติ,
 สายณฺหสมยํ^๒ น สกุกจํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐาติ. อีเมหิ โข ภิกขเว
 ตีหิ องฺเคหิ สมฺนฺนาโคโต ปาปณโก อภพฺโพ อนนฺตํ วา โภคํ
 อธิคฺนฺตุ, อธิคฺตํ วา โภคํ ผาติกาตุ.

เอวเมว โข ภิกขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาโคโต ภิกขุ
 อภพฺโพ อนนฺตํ วา กุสฺลํ ฐมฺมํ อธิคฺนฺตุ, อธิคฺตํ วา กุสฺลํ
 ฐมฺมํ ผาติกาตุ. กตเมหิ ตีหิ. อีธ ภิกขเว ภิกขุ ปุพฺพณฺหสมยํ
 น สกุกจํ สฺมาธินิมิตฺตํ อธิฏฺฐาติ, มชฺฌนฺตีกสมยํ น สกุกจํ
 สฺมาธินิมิตฺตํ อธิฏฺฐาติ, สายณฺหสมยํ น สกุกจํ สฺมาธินิมิตฺตํ
 อธิฏฺฐาติ. อีเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาโคโต ภิกขุ
 อภพฺโพ อนนฺตํ วา กุสฺลํ ฐมฺมํ อธิคฺนฺตุ, อธิคฺตํ วา กุสฺลํ
 ฐมฺมํ ผาติกาตุ.

ตีหิ ภิกขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาโคโต ปาปณโก ภพฺโพ
 อนนฺตํ วา โภคํ อธิคฺนฺตุ, อธิคฺตํ วา โภคํ ผาติกาตุ. กตเมหิ
 ตีหิ. อีธ ภิกขเว ปาปณโก ปุพฺพณฺหสมยํ สกุกจํ กมฺมนฺตํ
 อธิฏฺฐาติ, มชฺฌนฺตีกสมยํ สกุกจํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐาติ, สายณฺหสมยํ
 สกุกจํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐาติ. อีเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ องฺเคหิ
 สมฺนฺนาโคโต ปาปณโก ภพฺโพ อนนฺตํ วา โภคํ อธิคฺนฺตุ, อธิคฺตํ วา
 โภคํ ผาติกาตุ.

เอวเมว โข ภิกขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาโคโต ภิกขุ
 ภพฺโพ อนนฺตํ วา กุสฺลํ ฐมฺมํ อธิคฺนฺตุ, อธิคฺตํ วา กุสฺลํ ฐมฺมํ

ผาติกาตุ. กตเมหิ ตีหิ. อีธ ภิกขเว ภิกขุ ปุพฺพพณฺหสมยํ สกุกจํ
 สมารินิมิตฺตํ อธิฏฺฐาติ, มชฺฌนตฺติกสมยํ สกุกจํ สมารินิมิตฺตํ
 อธิฏฺฐาติ, สายณฺหสมยํ สกุกจํ สมารินิมิตฺตํ อธิฏฺฐาติ. อีเมหิ โข
 ภิกขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกขุ ภพฺโพ อนนฺธิตํ วา
 กุสลํ ฐมฺมํ อธิคฺนฺตุ, อธิคฺตํ วา กุสลํ ฐมฺมํ ผาติกาตุ. นวมํ.

๑๐. ทุตติยปาปณิกสุตฺตํ

[๘๗๔] “ตีหิ ภิกขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต ปาปณิกโ
 นจิริสฺเสว มหฺนตฺตํ” เวปฺลุลตฺตํ ปาปฺณาติ โภเคสฺส. กตเมหิ ตีหิ.
 อีธ ภิกขเว ปาปณิกโ จกฺขฺมา จ โหติ วิฐฺโร จ นิสฺสยสมฺปนฺโน จ.
 กถญจ ภิกขเว ปาปณิกโ จกฺขฺมา โหติ. อีธ ภิกขเว ปาปณิกโ
 ปณฺยํ ชานาติ ‘อิทํ ปณฺยํ เอวํ กิตํ, เอวํ วิกฺกยมาณํ เอตฺตํ
 มฺลํ ภวิสฺสตี เอตฺตโก อุกฺโขติ. เอวํ โข ภิกขเว ปาปณิกโ
 จกฺขฺมา โหติ.

กถญจ ภิกขเว ปาปณิกโ วิฐฺโร โหติ. อีธ ภิกขเว
 ปาปณิกโ กุสโล โหติ ปณฺยํ เกตฺตญจ วิกฺเกตฺตญจ. เอวํ โข
 ภิกขเว ปาปณิกโ วิฐฺโร โหติ.

กถญจ ภิกขเว ปาปณิกโ นิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ. อีธ
 ภิกขเว ปาปณิกโ^๑ เย เต คหปตี วา คหปติปฺตฺตา วา อทุคฺคา
 มหฺตฺตนา มหาโภคา, เต น^๒ เอวํ ชานนฺติ ‘อยํ โข ภวํ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ฉ.,เท. มหตฺตํ เวปฺลุลตฺตํ อ. มหฺนตฺตํ วา เวปฺลุลตฺตํ วา

^๒ฉ.,เท. ปาปณิกํ

^๓ฉ.,เท. อยํ ปาโง น ทิสฺสตี.

ปาปณิกโก จกฺขมา จ วิฐุโร จ ปฏฺวิฬโล ปุตุตทการณจ ไปเสตุํ,
อมฺหากณจ กาลเณ กาลํ อนุปฺปทาตุหนฺติ. เต นํ โภเคหิ
นิปตฺตหนฺติ 'อิโต สมฺม ปาปณิก โภเค หริตฺวา' ปุตุตทการณจ
ไปเสหิ, อมฺหากณจ กาลเณ กาลํ อนุปฺปเทหิตฺติ. เอวํ โข ภิกฺขเว
ปาปณิกโก นิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ
องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต ปาปณิกโก นจิริสฺเสว มหนฺตตฺตํ เวปฺลุลตฺตํ
ปาปฺณาติ โภเคสุ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ภิกฺข
นจิริสฺเสว มหนฺตตฺตํ เวปฺลุลตฺตํ ปาปฺณาติ กุสฺเลสุ ฌมฺเมสุ.
กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขมา จ โหติ วิฐุโร จ
นิสฺสยสมฺปนฺโน จ. กถณจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขมา โหติ. อิท
ภิกฺขเว ภิกฺขุ 'อิทํ ทุกฺขหนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ๕เปย อยํ
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺวิฬทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ เอวํ โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุ จกฺขมา โหติ.

กถณจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิฐุโร โหติ. อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อารทฺธวิริโย วิหริติ อุกุสลานํ ฌมฺมานํ ปหานาย กุสฺลानํ ฌมฺมานํ
อุปสมฺปทาย ทามวา ทพฺพปรกุกโม อนิกฺขิตตฺตฺตฺโร กุสฺเลสุ ฌมฺเมสุ.
เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิฐุโร โหติ.

กถณจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ. อิท ภิกฺขเว
ภิกฺขุ, เย เต ภิกฺขุ พหุสฺสุตา อาคตาคมา ฌมฺมธรา วินยธรา
มาติกาธรา, โส เต กาลเณ กาลํ อุปสงฺกमितฺวา ปริปฺจุจฺจติ
ปริปญฺหติ 'อิทํ ภนฺเต กถํ อิมสฺส โก อตฺถเกติ. ตสฺส เต

อายสุมนโต อวิฆญญเจว วิวรนติ, อนุตตตานีกตณจ อนุตตตานีกโรนติ,
 อเนกวิหิตะสุ จ กงขาจानीเยสุ^๑ ฐมเมสุ กงขั ปฏิวโนเทนติ.
 เอว โข ภิกขเว ภิกขุ นิสสยสมปนโน โหติ. อิมะหิ โข
 ภิกขเว ตีหิ ฐมเมหิ สมนนาคโต ภิกขุ นจิสเสว มหนตตตัม
 เวปุลลตตัม ปาปุนาติ กุสเลสุ ฐมเมสุติ. ทสมัม.

ทตติโย รถการวคโค.

ปรมภาณวโร นิฏฐิต.

ตสสุทธานัม

ฉาตโก^๒ สรณียะ ภิกขุ จกัวตตี ปเจตโน
 อปณณกตตะ เทโว จ เทว^๓ ปาปณิเกน จาติ.

๓. ปุคฺคลาวคฺโค

๑. สมิทฺฐสฺสตุตฺ

[๘๗๕] เอวมฺเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ
 เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข อายสฺมา จ สวิฏฺโจะ^๑
 อายสฺมา จ มหาโกฏฺฐิตो, เยนายสฺมา สารีปุตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมียะ
 อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา สารีปุตฺเตน สหฺมิมํทิสฺสุ. สมมโพนียํ
 กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิสฺสุ, เอกมฺนตํ นิสฺสินฺ
 โข อายสฺมมฺนตํ สวิฏฺจ^๒ อายสฺมา สารีปุตฺโต เอตทวโจ

“ตโยเม อวฺสุโส สวิฏฺจ ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. กายสภฺชิ ทิฏฺฐิปปตฺโต สหฺชาวิมุตฺโต.
 อิมเ โข อวฺสุโส ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.
 อิมสํ อวฺสุโส ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กตโม เต ปุคฺคโล ขมติ
 อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จาติ.

“ตโยเม อวฺสุโส สารีปุตฺต ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. กายสภฺชิ ทิฏฺฐิปปตฺโต สหฺชาวิมุตฺโต. อิม
 โข อวฺสุโส ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. อิมสํ
 อวฺสุโส ติณฺณํ ปุคฺคลานํ ยวายํ ปุคฺคโล สหฺชาวิมุตฺโต, อยํ
 เม ปุคฺคโล ขมติ อิมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ อภิกฺกนฺตตโร จ
 ปณฺีตตโร จ. ตํ กิสฺส เหตุ. อิมสฺสาวฺสุโส ปุคฺคลสฺส สหฺชินฺทริยํ
 อธิมตฺตนฺติ.

อถ โข อายสฺมา สารีปฺตฺโต อายสฺมนฺตํ มหาโกฏฺฐิตํ
 เอตทโวจ “ตโยเม อาวุโส โกฏฺฐิต” ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. กายสภฺชิ ทิฏฺฐิปปตฺโต สทฺธาวิมฺตฺโต.
 อิเม โข อาวุโส ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.
 อิเมสํ อาวุโส ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กตโม เต ปุคฺคโล ขมติ
 อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จาติ.

“ตโยเม อาวุโส สารีปฺตฺต ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. กายสภฺชิ ทิฏฺฐิปปตฺโต สทฺธาวิมฺตฺโต. อิเม
 โข อาวุโส ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. อิเมสํ
 อาวุโส ติณฺณํ ปุคฺคลานํ ยวายํ ปุคฺคโล กายสภฺชิ, อยํ เม
 ปุคฺคโล ขมติ อิเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จ.
 ตํ กิสุส เหตุ. อิมสฺสาวุโส ปุคฺคลสฺส สมานินฺทริยํ อธิมตฺตนฺติ.

อถ โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิตอ อายสฺมนฺตํ สารีปฺตฺตํ
 เอตทโวจ “ตโยเม อาวุโส สารีปฺตฺต ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. กายสภฺชิ ทิฏฺฐิปปตฺโต สทฺธาวิมฺตฺโต.
 อิเม โข อาวุโส ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.
 อิเมสํ อาวุโส ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กตโม เต ปุคฺคโล ขมติ
 อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จาติ.

“ตโยเม อาวุโส โกฏฺฐิต ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. กายสภฺชิ ทิฏฺฐิปปตฺโต สทฺธาวิมฺตฺโต. อิเม
 โข อาวุโส ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. อิเมสํ
 อาวุโส ติณฺณํ ปุคฺคลานํ ยวายํ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต, อยํ เม

ปุคฺคโล ขมติ อิมสํ ตินฺนํ ปุคฺคลานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จ.
 ตํ กิสุส เหตุ. อิมสฺสาสุโส ปุคฺคลสฺส ปณฺณินทฺริยํ อธิมตฺตนฺติ.

อถ โข อายสฺมา สารีปฺตโต อายสฺมนตํ จ สวิญฺจ
 อายสฺมนตํ จ มหาโกฏฺฐิตํ เอตทโวจ “พฺยาगतํ โข อาวุโส
 อมฺเหหิ สพฺเพเหว ยถาสกํ ปฏฺิภาณํ, อายามาวุโส เยน ภควา
 เตนฺอุปสงฺกมิสฺสาม, อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสาม,
 ยถา โน ภควา พฺยากริสฺสติ, ตถา นํ ชาเรสฺสามาติ. “เอวามาวุโสติ
 โข อายสฺมา จ สวิญฺจ^๑ อายสฺมา จ มหาโกฏฺฐิตโต อายสฺมโต
 สารีปฺตตสฺส ปจฺจสุโสสุ. อถ โข อายสฺมา จ สารีปฺตโต
 อายสฺมา จ สวิญฺจ อายสฺมา จ มหาโกฏฺฐิตโต, เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิสฺสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
 นิสฺสีทิสฺสุ. เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โข อายสฺมา สารีปฺตโต, ยาวตโก
 อโหสิ อายสฺมตา จ สวิญฺเจน อายสฺมตา จ มหาโกฏฺฐิตเณ สทฺธิ
 กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ ภควโต อารโจะสิ.

“นเขวตถ สารีปฺตต สุกฺรํ เอกํเสน พฺยากาตํ ‘อัย อิมสํ
 ตินฺนํ ปุคฺคลานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จาติ. จานํ เหตุ
 สารีปฺตต วิชฺชติ. ยวายํ ปุคฺคโล สทฺธาวิมฺตโต, สุวายํ” อรหตฺตาย
 ปฏฺิปนฺโน, ยวายํ ปุคฺคโล กายสกฺขิ, สุวายํ สกทาคามี วา
 อนาคามี วา, โย จายํ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตโต, โสปสฺส สกทาคามี วา
 อนาคามี วา.

นเขวตถ สารีปฺตต สุกฺรํ เอกํเสน พฺยากาตํ ‘อัย อิมสํ
 ตินฺนํ ปุคฺคลานํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จาติ. จานํ เหตุ

สารีปุตฺต วิชฺชติ, ยวายํ ปุคฺคโล กายสกุขิ, สุวายํ อรหตฺตตาย
ปฏฺวิปนฺโน. ยวายํ ปุคฺคโล สหฺชาวิมฺุตโต, สุวายํ สกทาคามี วา
อนาคามี วา, โย จายํ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต, โสปสฺส สกทาคามี วา
อนาคามี วา.

นเขวตฺถ สารีปุตฺต สุกรํ เอกํเสน พุยาगतํ 'อัยมํ อิมํ
ติณฺณํ ปุคฺคลํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จาติ. จานํ เหน้
สารีปุตฺต วิชฺชติ, ยวายํ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต, สุวายํ อรหตฺตตาย
ปฏฺวิปนฺโน. ยวายํ ปุคฺคโล สหฺชาวิมฺุตโต, สุวายํ สกทาคามี วา
อนาคามี วา, โย จายํ ปุคฺคโล กายสกุขิ, โสปสฺส สกทาคามี วา
อนาคามี วา.

นเขวตฺถ สารีปุตฺต สุกรํ เอกํเสน พุยาगतํ 'อัยมํ อิมํ
ติณฺณํ ปุคฺคลํ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณฺีตตโร จาติ. ปจฺม.

๒. คิลานสุตฺตํ

[๘๗๖] “ตโยเม ภิกฺขเว คิลานา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม ตโย. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ คิลานํ ลภนฺโต วา
สปปายานิ โภชนานิ อลภนฺโต วา สปปายานิ โภชนานิ,
ลภนฺโต วา สปปายานิ เกสขฺขานิ อลภนฺโต วา สปปายานิ
เกสขฺขานิ, ลภนฺโต วา ปฏฺฐูปํ อุปฏฺฐจกํ อลภนฺโต วา ปฏฺฐูปํ^๑
อุปฏฺฐจกํ เนว วุฏฺฐจติ ตมฺหา อาพาธา.

อิทฺ ปนฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ คิลานํ ลภนฺโต วา สปปายานิ
โภชนานิ อลภนฺโต วา สปปายานิ โภชนานิ, ลภนฺโต วา

สปปายานิ เกสชฺชานิ อลภนฺโต วา สปปายานิ เกสชฺชานิ,
ลภนฺโต วา ปฏฺฐูปํ อุปฏฺฐจกํ อลภนฺโต วา ปฏฺฐูปํ อุปฏฺฐจกํ
วุฏฺฐจติ ตมฺหา อาพาธา.

อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ คิลานํ ลภนฺโต* สปปายานิ
โกชนานิ โน อลภนฺโต, ลภนฺโต สปปายานิ เกสชฺชานิ โน
อลภนฺโต, ลภนฺโต ปฏฺฐูปํ อุปฏฺฐจกํ โน อลภนฺโต วุฏฺฐจติ
ตมฺหา อาพาธา.

ตตฺร ภิกฺขเว ยวายํ คิลานํ ลภนฺโต สปปายานิ โกชนานิ
โน อลภนฺโต, ลภนฺโต สปปายานิ เกสชฺชานิ โน อลภนฺโต,
ลภนฺโต ปฏฺฐูปํ อุปฏฺฐจกํ โน อลภนฺโต วุฏฺฐจติ ตมฺหา อาพาธา.
อิเม โข ภิกฺขเว คิลานํ ปฏฺฐิจฺจ คิลานมฺหตุตฺตํ อนุญฺญาตํ, คิลานเกสชฺชํ
อนุญฺญาตํ, คิลานุปฏฺฐจโก อนุญฺญาโต. อิมญฺจ ปน ภิกฺขเว
คิลานํ ปฏฺฐิจฺจ อญฺเฌปี คิลานา อุปฏฺฐจตพฺพา. อิเม โข ภิกฺขเว
ตโย คิลานา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ตโยเม คิลานูปมา ปุคฺคลา สนฺโต
สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. กตเม ตโย. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล
ลภนฺโต วา ตถาคตํ ทสฺสนาย อลภนฺโต วา ตถาคตํ ทสฺสนาย,
ลภนฺโต วา ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ สวนาย อลภนฺโต วา
ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ สวนาย, เนว โอกุมฺติ นียามํ
กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สมฺมตฺตํ.

อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ลภนฺโต วา ตถาคตํ
ทสฺสนาย อลภนฺโต วา ตถาคตํ ทสฺสนาย, ลภนฺโต วา

ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ สวณาย อลภนฺโต วา ตถาคตปฺปเวทิตํ
ฐมฺมวินยํ สวณาย, โอกุภมฺติ นียามํ กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สมฺมตฺตํ.

อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ลภนฺโต ตถาคตํ
ทสฺสนาย โน อลภนฺโต, ลภนฺโต ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ
สวณาย โน อลภนฺโต, โอกุภมฺติ นียามํ กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สมฺมตฺตํ.

ตตฺร ภิกฺขเว ยวายํ ปุคฺคโล ลภนฺโต ตถาคตํ ทสฺสนาย
โน อลภนฺโต, ลภนฺโต ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ สวณาย โน
อลภนฺโต, โอกุภมฺติ นียามํ กุสเลสุ ฐมฺเมสุ สมฺมตฺตํ. อิมํ ไช
ภิกฺขเว ปุคฺคลํ ปฏฺิจฺจ ฐมฺมเทสฺนา อบุญฺญาตา, อิมญฺจ ปน
ภิกฺขเว ปุคฺคลํ ปฏฺิจฺจ อญฺเษสํปิ ฐมฺโม เทเสตพฺโพ. อิม ไช
ภิกฺขเว ตโย คิลานฺฐปฺมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ.
ทฺติยํ.

๓. สงฺขารสฺสุตํ

[๘๗๗] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม ตโย. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺยาปชฺฌํ
กายสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ, สพฺยาปชฺฌํ^๑ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ,
สพฺยาปชฺฌํ มโนสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ. โส สพฺยาปชฺฌํ กายสงฺขารํ
อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌํ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌํ
มโนสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌํ โลกํ อุปฺปชฺชติ. ตเมณฺ
สพฺยาปชฺฌํ โลกํ อุปฺปนฺนํ สมานํ สพฺยาปชฺฌา ผสฺสา ผุสฺนฺติ.
โส สพฺยาปชฺฌเมหิ ผสฺเสหิ ผุฏฺโฐ สมานํ สพฺยาปชฺฌํ เวทณฺ
เวทียติ เอกนฺตทฺทุกฺขํ, เสยฺยถาปี สตฺตา เนรยิกา.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ฉ.,เท. สพฺยาพชฺฌํ, เอมฺปฺริปี.

อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อพฺยาปชฺฌํ กายสงฺขารํ
 อภิสงฺขโรติ, อพฺยาปชฺฌํ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ, อพฺยาปชฺฌํ
 มโนสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ. โส อพฺยาปชฺฌํ กายสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา,
 อพฺยาปชฺฌํ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา, อพฺยาปชฺฌํ มโนสงฺขารํ
 อภิสงฺขริตฺวา, อพฺยาปชฺฌํ โลกํ อุปฺปชฺชติ. ตเมนํ อพฺยาปชฺฌํ
 โลกํ อุปฺปนฺนํ สมานํ อพฺยาปชฺฌมา ผสฺสา ผุสฺสนฺติ. โส
 อพฺยาปชฺฌเมหิ ผสฺเสหิ ผุฏฺโฐ สมานํ อพฺยาปชฺฌํ เวทนํ เวทียติ
 เอกนฺตสฺสํ, เสยฺยถาปิ เทวา สุภิกิณฺหา.

อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺยาปชฺฌมฺปิ
 อพฺยาปชฺฌมฺปิ กายสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ, สพฺยาปชฺฌมฺปิ
 อพฺยาปชฺฌมฺปิ วจีสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ, สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ
 มโนสงฺขารํ อภิสงฺขโรติ. โส สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ
 กายสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ
 วจีสงฺขารํ อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ มโนสงฺขารํ
 อภิสงฺขริตฺวา, สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ โลกํ อุปฺปชฺชติ.
 ตเมนํ สพฺยาปชฺฌมฺปิ อพฺยาปชฺฌมฺปิ โลกํ อุปฺปนฺนํ สมานํ
 สพฺยาปชฺฌาปิ อพฺยาปชฺฌาปิ ผสฺสา ผุสฺสนฺติ. โส สพฺยาปชฺฌเมหิปิ
 อพฺยาปชฺฌเมหิปิ ผสฺเสหิ ผุฏฺโฐ สมานํ สพฺยาปชฺฌมฺปิ
 อพฺยาปชฺฌมฺปิ เวทนํ เวทียติ ไวกิณฺณสฺสทฺทํ, เสยฺยถาปิ มนุสฺสา
 เอกจฺเจ จ เทวา เอกจฺเจ จ วินิปาติกา. อิเม ไช ภิกฺขเว ตโย
 ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ. ตติยํ.

๔. พหุการสูตต์

[๘๗๘] “ตโยเม ภิกขเว ปุคฺคลา ปุคฺคลสฺส พหุการา. กตเม ตโย. ยํ ภิกขเว ปุคฺคลํ อากมฺม ปุคฺคโล พุทฺธํ สรณํ คโต โหติ, ฐมํ สรณํ คโต โหติ, สงฺฆํ สรณํ คโต โหติ. อयํ ภิกขเว ปุคฺคโล อิมสฺส ปุคฺคลสฺส พหุกาโร.

ปฺน จ ปรี ภิกขเว ยํ ปุคฺคลํ อากมฺม ปุคฺคโล ‘อิทํ ทุกฺขนฺตํ ยถาภฺตํ ปชานาติ, ‘อโย ทุกฺขสมุทโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, ‘อโย ทุกฺขนิโรธติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, ‘อโย ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺิปปทาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ. อโย ภิกขเว ปุคฺคโล อิมสฺส ปุคฺคลสฺส พหุกาโร.

ปฺน จ ปรี ภิกขเว ยํ ปุคฺคลํ อากมฺม ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺเญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจ ว ฐมเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมปชฺช วิหริติ. อโย ภิกขเว ปุคฺคโล อิมสฺส ปุคฺคลสฺส พหุกาโร. อิเม โข ภิกขเว ตโย ปุคฺคลา ปุคฺคลสฺส พหุการา.

อิเมหิ จ ปน ภิกขเว ตีหิ ปุคฺคเลหิ อิมสฺส ปุคฺคลสฺส นตฺถณฺโณ ปุคฺคโล พหุการตโรติ วทามิ. อิเมสญฺจ ปน ภิกขเว ตินฺณํ ปุคฺคลานํ อิมินา ปุคฺคเลน น สุปปฏิการิ^๒ วทามิ^๓, ยทิทํ อภิวาทนปจฺจุฏฺฐาณอณฺชลิกมฺมสามิจิกมฺมจิวรปิณฺฑปาต-เสนาสนคิลานปจฺจุยเมสชฺชปริกฺขารานุปฺปทาเนนาติ. จตฺตตฺถ.

๑ หมดอายุ 27/05/2566

๒ ฉ., เท. สัม

๓ ฉ., เท. สุปปติการ

๔ ฉ., เท. อิติสทโท น ทิสฺสติ.

๕. วชิรฺฐปมสฺสตุตฺตํ

[๘๗๙] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. อรฺหฺฐปมจิตฺโต ปุคฺคโล, วิชฺชปมจิตฺโต
 ปุคฺคโล, วชิรฺฐปมจิตฺโต ปุคฺคโล. กตโม จ ภิกฺขเว อรฺหฺฐปมจิตฺโต
 ปุคฺคโล. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล โกธโน โหติ อุปายาสพฺหฺโล,
 อปฺปมฺปิ วุตฺโต สมานो อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปตฺติถียติ,^๑
 โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ. เสยฺยถาปิ^๒ ภิกฺขเว
 ทฺฐจารุโก กณฺเณ วา กจฺลาย วา ฆณฺณฺวิโต ภียโยโส มตฺตตาย
 อาสวํ เทติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิทฺเอกจฺโจ ปุคฺคโล โกธโน
 โหติ, อุปายาสพฺหฺโล อปฺปมฺปิ วุตฺโต สมานอ อภิสชฺชติ กุปฺปติ
 พฺยาปชฺชติ ปตฺติถียติ, โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ.
 อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อรฺหฺฐปมจิตฺโต ปุคฺคโล.

กตโม จ ภิกฺขเว วิชฺชปมจิตฺโต ปุคฺคโล. อิทฺ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโล ‘อิทํ ทฺกฺขณฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, ‘อัยํ
 ทฺกฺขณฺสมุทโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, ‘อัยํ ทฺกฺขณฺนิโรธโรติ ยถาภฺตํ
 ปชานาติ, ‘อัยํ ทฺกฺขณฺนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ.
 เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว จกฺขมา ปุริโส รตฺตนฺธการติมิสาย วิชฺชนฺตริกาย
 ฐปานิ ปสฺเสยฺย; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิทฺเอกจฺโจ ปุคฺคโล ‘อิทํ
 ทฺกฺขณฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ ฯเปฯ ‘อัยํ ทฺกฺขณฺนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ
 ยถาภฺตํ ปชานาติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วิชฺชปมจิตฺโต ปุคฺคโล.

กตโม จ ภิกฺขเว วชิรฺฐปมจิตฺโต ปุคฺคโล. อิทฺ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. ปตฺติถียติ

^๒ อ. เสยฺยถาปิ นาม

ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม สยํ อภินฺนมา สจฺจนิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ.
 เสยฺยถาปี ภิกฺขเว วชิรฺสฺส นตฺถิ กิณฺจิ อเมทฺธํ มณิ วา
 ปาสาณํ วา; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเธกฺขเจ ปุคฺคโล อาสวานํ
 ขยา ฯเปฯ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วชิรฺูปมจิตฺโต
 ปุคฺคโล. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมินฺติ. ปณฺจมํ.

๖. เสวิตพุพสุตฺตํ

[๘๘๐] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. อตฺถิ ภิกฺขเว ปุคฺคโล น เสวิตพุโพ น
 ภชิตพุโพ น ปยิรฺุปาสิตพุโพ, อตฺถิ ภิกฺขเว ปุคฺคโล เสวิตพุโพ
 ภชิตพุโพ ปยิรฺุปาสิตพุโพ, อตฺถิ ภิกฺขเว ปุคฺคโล สกุกฺตวา
 ครุกฺตวา เสวิตพุโพ ภชิตพุโพ ปยิรฺุปาสิตพุโพ. กตโม จ ภิกฺขเว
 ปุคฺคโล น เสวิตพุโพ น ภชิตพุโพ น ปยิรฺุปาสิตพุโพ. อิธ
 ภิกฺขเว เอกฺขเจ ปุคฺคโล หีนํ โหติ สีเลน สมာธิना ปณฺณาย.
 เอวฺรฺูปํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล น เสวิตพุโพ น ภชิตพุโพ น
 ปยิรฺุปาสิตพุโพ อณฺณตฺร อนฺนทยา อณฺณตฺร อนฺนํปา.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล เสวิตพุโพ ภชิตพุโพ
 ปยิรฺุปาสิตพุโพ. อิธ ภิกฺขเว เอกฺขเจ ปุคฺคโล สทิสํ โหติ
 สีเลน สมာธินา ปณฺณาย, เอวฺรฺูปํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล เสวิตพุโพ
 ภชิตพุโพ ปยิรฺุปาสิตพุโพ. ตํ กิสุส เหตุ. สีลสามณฺณคตํ สํ
 สีลกถา จ โน ภวิสฺสติ, สา จ โน ปวตฺตตี” ภวิสฺสติ, สา จ

โน ฆาสุ ภวิสฺสตี. สมาธิสามณฺณคตํ สํ สมาธิกา จ โน
ภวิสฺสตี, สา จ โน ปวตฺตนี ภวิสฺสตี, สา จ โน ฆาสุ
ภวิสฺสตี. ปณณาสามณฺณคตํ สํ ปณณากา จ โน ภวิสฺสตี,
สา จ โน ปวตฺตนี ภวิสฺสตี, สา จ โน ฆาสุ ภวิสฺสตีติ.
ตสฺมา เอวฺธูป ปุคฺคโล เสวิตพฺพ ภาตพฺพ ปยฺรฺปาสิตพฺพ.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา เสวิตพฺพ
ภาตพฺพ ปยฺรฺปาสิตพฺพ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อธิโก
โหติ สีเลน สมาธินา ปณฺณาย. เอวฺธูป ภิกฺขเว ปุคฺคโล
สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา เสวิตพฺพ ภาตพฺพ ปยฺรฺปาสิตพฺพ.
ตํ กิสุส เหตุ. อิติ อปริปฺปํ วา สีลกฺขนฺธํ ปริปฺปเรสุสํ,
ปริปฺปํ วา สีลกฺขนฺธํ ตตฺถ ตตฺถ ปณฺณาย อํคฺคเหสุสํ.
อปริปฺปํ วา สมาธิกฺขนฺธํ ปริปฺปเรสุสํ, ปริปฺปํ วา สมาธิกฺขนฺธํ
ตตฺถ ตตฺถ ปณฺณาย อํคฺคเหสุสํ. อปริปฺปํ วา ปณณากฺขนฺธํ
ปริปฺปเรสุสํ, ปริปฺปํ วา ปณณากฺขนฺธํ ตตฺถ ตตฺถ ปณฺณาย
อํคฺคเหสุสํติ. ตสฺมา เอวฺธูป ปุคฺคโล สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา
เสวิตพฺพ ภาตพฺพ ปยฺรฺปาสิตพฺพ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย
ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ.

นิหิยติ ปุริโส นิหีนเสวี

น จ หายเถ กทาจิ ตุลฺยเสวี

เสฏฺฐมฺปนฺมํ อุเทติ ขิปปํ

ตสฺมา อตฺตโน อุตฺตริ ภาเชถาติ. จมฺมจํ.

๗. ชิกฺขุฉิตฺตพฺพสุตฺตํ

[๘๘๑] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. อตฺถิ ภิกฺขเว ปุคฺคลो ชิกฺขุฉิตฺตพฺโพ
 น เสวิตพฺโพ น ภชิตพฺโพ น ปยิริปาสิตพฺโพ, อตฺถิ ภิกฺขเว
 ปุคฺคลो อชฺฌเปกฺขิตพฺโพ น เสวิตพฺโพ น ภชิตพฺโพ น
 ปยิริปาสิตพฺโพ, อตฺถิ ภิกฺขเว ปุคฺคลอ เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ
 ปยิริปาสิตพฺโพ. กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคลอ ชิกฺขุฉิตฺตพฺโพ น
 เสวิตพฺโพ น ภชิตพฺโพ น ปยิริปาสิตพฺโพ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 ปุคฺคลอ ทุสฺสีโล โหติ ปาปธมฺโม อสฺสจฺจิ สงฺกสฺสรสฺมาจฺจาโร
 ปฏฺิจฺจนฺนกมฺมมฺนฺโต อสฺสมณฺเณ สมนฺปฏฺิณฺณเณ อพฺรหฺมจฺจาริ
 พฺรหฺมจฺจาริปฏฺิณฺณเณ อนฺโตปฺปติ อวสฺสุโต กสมฺพฺชาโต, เอวฺรฺโป
 ภิกฺขเว ปุคฺคลอ ชิกฺขุฉิตฺตพฺโพ น เสวิตพฺโพ น ภชิตพฺโพ น
 ปยิริปาสิตพฺโพ. ตํ กิสฺส เหตุ. กิณฺจปิ ภิกฺขเว เอวฺรฺปสฺส
 ปุคฺคลสฺส น ทิณฺณจฺานุกตฺตี อาปชฺชติ, อถ โข นํ ปาปโก
 กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺจติ ‘ปาปมิตฺโต ปุริสปุคฺคลอ ปาปสหาโย
 ปาปสมฺปวงฺโกติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อหิ คฺคฺคโต กิณฺจปิ น
 ทํสติ,^๑ อถ โข นํ มกฺขเตติ; เอวฺเมว โข ภิกฺขเว กิณฺจปิ
 เอวฺรฺปสฺส ปุคฺคลสฺส น ทิณฺณจฺานุกตฺตี อาปชฺชติ, อถ โข นํ
 ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺจติ ‘ปาปมิตฺโต ปุริสปุคฺคลอ
 ปาปสหาโย ปาปสมฺปวงฺโกติ. ตสฺมา เอวฺรฺโป ปุคฺคลอ ชิกฺขุฉิตฺตพฺโพ
 น เสวิตพฺโพ น ภชิตพฺโพ น ปยิริปาสิตพฺโพ.

กตโม จ ภิกขเว ปุคฺคโล เสวิตพุโพ ภชิตพุโพ
 ปยิริปาสิตพุโพ. อิท ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สีลวา โหติ
 กลฺยาณธมฺโม, เอวฺรุโป ภิกขเว ปุคฺคโล เสวิตพุโพ ภชิตพุโพ
 ปยิริปาสิตพุโพ. ตํ กิสุส เหตุ. กิณฺจาปี ภิกขเว เอวฺรุปสฺส
 ปุคฺคลสฺส น ทิฏฺฐานุกตฺตี อาปชฺชติ, อถ โข นํ กลฺยาณ
 กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺจนฺติ 'กลฺยาณมิตฺโต ปุริสปุคฺคโล กลฺยาณสหาโย
 กลฺยาณสมฺปวงโกติ. ตสฺมา เอวฺรุโป ปุคฺคโล เสวิตพุโพ ภชิตพุโพ
 ปยิริปาสิตพุโพ. อิเม โข ภิกขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมินฺติ.

นิหียติ ปุริโส นิหีนเสวี
 น จ หาเยถ กทาจิ ตุลฺยเสวี
 เสฏฺฐจฺมฺปนํมํ อุเทติ ขิปปํ
 ตสฺมา อตฺตโน อุตฺตริ ภาเชถาติ.

๘. กุณภาณีสุตฺตํ

[๘๘๒] “ตโยเม ภิกขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม ตโย. กุณภาณิ ปุปฺผภาณิ มรฺฐภาณิ. กตโม จ
 ภิกขเว ปุคฺคโล กุณภาณิ. อิท ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล
 สภาคโต^๑ वा प्रसक्तโต^๒ वा णादिमञ्चकโต वा पुञ्चमञ्चकโต वा
 राखगुलमञ्चकโต वा อภินิโต सकฺขि पुणฺโง ‘เอหฺมโก’^๓ ปุริส ยํ
 ชานาสิ, ตํ วเทหิตี. โส อชานํ वा อาห ‘ชานามิตี, ชานํ वा
 อาห ‘น ชานามิตี, อปสฺสํ वा อาห ‘ปสฺสามิตี, ปสฺสํ वा อาห

^๑ ฌ., เท., อ. สภคโต

^๒ ฌ., เท., อ. ปริสคคโต

^๓ อ. เอว โภ

‘น ปสฺสามีติ, อิติ อตฺตเหตุ วา ปรเหตุ วา อามิสกิณฺณจิกฺขเหตุ
วา สมฺปชานมฺุสาภาสิตา โหติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
คฺคฺคาณิ.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปุพฺผภาณิ. อิท ภิกฺขเว
เอกจฺโจ ปุคฺคโล สภาคโต วา ปรสคโต วา ฌาติมชฺฌคโต วา
ปฺปคมชฺฌคโต วา ราชกุลมชฺฌคโต วา อภินิโต สกฺขิ ปุณฺโณ
‘เอหมโม ปุริส ยํ ชานาสิ, ตํ วเทหิติ. โส อชานํ วา อาห
‘น ชานามิติ, ชานํ วา อาห ‘ชานามิติ, อปสฺสํ วา อาห
‘น ปสฺสามีติ, ปสฺสํ วา อาห ‘ปสฺสามีติ, อิติ อตฺตเหตุ วา
ปรเหตุ วา อามิสกิณฺณจิกฺขเหตุ วา น สมฺปชานมฺุสาภาสิตา โหติ.
อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปุพฺผภาณิ.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล มรฺุภาณิ. อิท ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปุคฺคโล ฌรฺุสํ^๑ วาจํ ปหาย ฌรฺุสาย วาจา ย ปฏฺิวิโรโต โหติ,
ยา สา วาจา เนพา^๒ กณฺณสุชา เปมนิยา หทยงฺคมา ปโร
พฺพชฺชนกนฺดา พฺพชฺชนมนาปา, ตถารูปี วาจํ ภาสิตา โหติ. อยํ
วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล มรฺุภาณิ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา
สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ. อฏฺฐมํ.

๙. อนฺธสุตฺตํ

[๘๘๓] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม ตโย. อนฺโธ เอกจฺกขุ ทฺวิจฺกขุ. กตโม จ ภิกฺขเว
ปุคฺคโล อนฺโธ. อิท ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ตถารูปี จกฺขุ

น โหติ, ยถารูปเณ จกขุณา อนนิตตัม วา โภคัม อธิจเจเยย,
 อธิจตัม วา โภคัม ผาตี กเรเยย. ตถารูปมปิสฺส จกขุ น โหติ,
 ยถารูปเณ จกขุณา กุสลากุสเล ฐมฺเม ชาเนเยย, สาวชฺชานวชฺเช
 ฐมฺเม ชาเนเยย, หีนปฺปณฺเฑ ฐมฺเม ชาเนเยย, กณฺหสฺสูกสปปิฎฺฐิกาเค
 ฐมฺเม ชาเนเยย. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อนโร.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล เอกจกฺขุ. อธิ ภิกฺขเว
 เอกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ตถารูป จกฺขุ โหติ, ยถารูปเณ จกฺขุณา
 อนนิตตัม วา โภคัม อธิจเจเยย, อธิจตัม วา โภคัม ผาตี กเรเยย.
 ตถารูปมปิสฺส* จกฺขุ น โหติ. ยถารูปเณ จกฺขุณา กุสลากุสเล
 ฐมฺเม ชาเนเยย, สาวชฺชานวชฺเช ฐมฺเม ชาเนเยย, หีนปฺปณฺเฑ
 ฐมฺเม ชาเนเยย, กณฺหสฺสูกสปปิฎฺฐิกาเค ฐมฺเม ชาเนเยย. อयํ
 วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล เอกจกฺขุ.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ทฺวิจกฺขุ. อธิ ภิกฺขเว
 เอกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ตถารูป จกฺขุ โหติ, ยถารูปเณ จกฺขุณา
 อนนิตตัม วา โภคัม อธิจเจเยย, อธิจตัม วา โภคัม ผาตี กเรเยย.
 ตถารูปมปิสฺส จกฺขุ โหติ, ยถารูปเณ จกฺขุณา กุสลากุสเล ฐมฺเม
 ชาเนเยย, สาวชฺชานวชฺเช ฐมฺเม ชาเนเยย, หีนปฺปณฺเฑ ฐมฺเม
 ชาเนเยย, กณฺหสฺสูกสปปิฎฺฐิกาเค ฐมฺเม ชาเนเยย. อยํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว ปุคฺคโล ทฺวิจกฺขุ. อิมे โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สนโต
 สํวิชฺชมานา โลกสมินฺติ.

น เจว โภคา ตถารูปา น จ ปุณฺณานิ กุพฺพติ
 อุภยตฺถ กลิคฺคโห^๒ อนนฺตสฺส หตจกฺขุโน.

อถาปฺรายนมกฺขาทโต
ธมฺมาธมฺเมน สํสฺมฺมโจ^๑

เถยฺเยน กุฏฺฐกมฺเมน
กุสโล โหติ สํหาตุ^๒

อิโต โส นิริยํ คนฺตฺวา
ทฺวิจกฺขุ ปน อกฺขาทโต

ธมฺมลทฺเชหิ โภเคหิ
ททาติ เสฏฺฐสงฺกปโป

อุเปติ ภาทฺทกํ จานํ
อนฺธมฺมจ เอกจกฺขุญฺจ

ทฺวิจกฺขุ ปน เสเวถ

เอกจกฺขุ จ ปุคฺคโล
โมคฺขานิ ปฺริเยสฺสตี.

มุสฺสาวาทฺเทน จูภยํ
กามโมคฺคี จ มาณโว

เอกจกฺขุ วิหณฺณติ.
เสฏฺฐโจ ปฺริสปุคฺคโล

อุฏฺฐจฺฉานาธิตํ ฐน^๓
อพฺยคฺคมนโส^๔ นโร

ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจติ.

อารกา ปฺริวชฺชเย

เสฏฺฐจํ ปฺริสปุคฺคลนฺติ. นวม.

๑๐. อวฺกัซฺชสุตฺตํ

[๘๘๔] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม ตโย. อวฺกัซฺชปณฺโณ ปุคฺคโล อุจฺจนฺคปณฺโณ
ปุคฺคโล ปุณฺณปณฺโณ ปุคฺคโล. กตโม จ ภิกฺขเว อวฺกัซฺชปณฺโณ
ปุคฺคโล. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ
อภิกฺขณํ ภิกฺขุณํ สนฺติเก ธมฺมสฺสวณาย, ตสฺส ภิกฺขุ ธมฺมํ
เทเสนฺติ อาทิกถฺยณํ มชฺฌเมกถฺยณํ ปฺริโยสานกถฺยณํ สาทถํ
สพฺพยณฺชนํ เกวลปฺริปฺณณํ ปฺริสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสนฺติ. โส
ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา กถาย เนวาทิ มนสิกโรติ,

^๑ฉ.,เท. สโร โส

^๒อิ. ธมฺม

^๓ฉ.,เท.,อิ. สํหาตุ

^๔ฉ.,เท. อพฺยคฺคมานโส อิ. อวฺยคฺคมนโส

น มชฺฌมฺ มนสิกรโธติ, น ปริโยसानํ มนสิกรโธติ, วุฏฺฐิตโตปิ ตมฺหา
 อาสนา ตสฺสา กถาเนว มนสิกรโธติ, น มชฺฌมฺ มนสิกรโธติ,
 น ปริโยसानํ มนสิกรโธติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กุมฺภโก นิกฺกฺขชฺช,
 ตตฺร อุทกํ อาสิตฺตํ วิวฏฺฐติ โน สนฺนจฺจติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว
 อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณํ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก
 ฐมฺมสฺสวณาย, ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกถฺยาณํ
 มชฺฌมกถฺยาณํ ปริโยสานกถฺยาณํ สาทถํ สพฺพญฺชนํ เกวลปริปฺพณฺณํ
 ปริสฺสทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสนฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา
 กถาเนว มนสิกรโธติ, น มชฺฌมฺ มนสิกรโธติ, น ปริโยसानํ
 มนสิกรโธติ, วุฏฺฐิตโตปิ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาเนว
 มนสิกรโธติ, น มชฺฌมฺ มนสิกรโธติ, น ปริโยसानํ มนสิกรโธติ,
 อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อวฺกฺขชฺชปณฺณโม ปุคฺคโล.

กตโม จ ภิกฺขเว อุจฺจนฺคปณฺณโม ปุคฺคโล. อิธ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณํ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก
 ฐมฺมสฺสวณาย, ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกถฺยาณํ
 มชฺฌมกถฺยาณํ ปริโยสานกถฺยาณํ สาทถํ สพฺพญฺชนํ เกวลปริปฺพณฺณํ
 ปริสฺสทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสนฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา
 กถาเนว อาทิมฺปิ มนสิกรโธติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกรโธติ, ปริโยसानมฺปิ
 มนสิกรโธติ, วุฏฺฐิตโต^๑ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาเนว
 มนสิกรโธติ, น มชฺฌมฺ มนสิกรโธติ, น ปริโยसानํ มนสิกรโธติ,
 เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปริสฺสทฺธํ อุจฺจนฺเค นานาขชฺชกานิ อากิณฺณณานิ
 ตีลา ตณฺฑูลา โมทกา พทฺธา. โส ตมฺหา อาสนา วุฏฺฐหนฺโต
 สติสมฺโมสา ปกิเรยฺย; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิธกจฺโจ ปุคฺคโล

^๑ ฉ., เท., อิ. วุฏฺฐิตโต จ โข, เอวมฺปิ.

อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณํ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก ฐมฺมสฺสวณาย,
 ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกถฺยาณํ มชฺฌเมกถฺยาณํ
 ปรีโยสานกถฺยาณํ สาดุถํ สพฺพณฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ
 พุรหฺมจริยํ ปกาเสนฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา กถา
 อาทิมฺปิ มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ,
 วุฏฺฐิตฺ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถา เวนาที มนสิกโรติ,
 น มชฺฌํ มนสิกโรติ, น ปรีโยสานํ มนสิกโรติ. อยํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว อุจฺจนฺคปณฺโณ ปุคฺคโล.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุณฺณปณฺโณ ปุคฺคโล. อิธ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณํ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก
 ฐมฺมสฺสวณาย, ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกถฺยาณํ
 มชฺฌเมกถฺยาณํ ปรีโยสานกถฺยาณํ สาดุถํ สพฺพณฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ
 ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสนฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา
 กถา อาทิมฺปิ มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปรีโยสานมฺปิ
 มนสิกโรติ, วุฏฺฐิตฺปิ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถา อาทิมฺปิ
 มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ.
 เสยฺยถาปี ภิกฺขเว กุมฺภโก อุกฺกุชฺโซ, ตตฺร อุทกํ อาสิตฺตํ
 สณฺจติ โน วิวฏฺฐติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล
 อารามํ คนฺตา โหติ อภิกฺขณํ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก ฐมฺมสฺสวณาย,
 ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกถฺยาณํ มชฺฌเมกถฺยาณํ
 ปรีโยสานกถฺยาณํ สาดุถํ สพฺพณฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ
 พุรหฺมจริยํ ปกาเสนฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา กถา
 อาทิมฺปิ มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปรีโยสานมฺปิ มนสิกโรติ,

วุฏฺฐิตไต่ปี ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ,
มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปริโยสานมฺปิ มนสิกโรติ. อัย วุจฺจติ
ภิกฺขเว ปุถุปณฺโณ ปุคฺคโล. อีเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา
สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสมินฺติ.

อวฺกฺขชฺปณฺโณ ปุริโส
อภิกฺขณฺปิ เจ โหติ
อาทึ กถาย มชฺฌมฺจ
อุคฺคเหตุํ น สกฺโกติ
อุจฺจนฺคปณฺโณ ปุริโส
อภิกฺขณฺปิ เจ โหติ
อาทึ กถาย มชฺฌมฺจ
นิสินฺโน อาสเน ตสฺมี
วุฏฺฐิตไต่ นปฺปชานาติ
ปุถุปณฺโณ จ ปุริโส
อภิกฺขณฺปิ เจ โหติ
อาทึ กถาย มชฺฌมฺจ
นิสินฺโน อาสเน ตสฺมี
ธาวเรติ เสฏฺฐสงฺกปโป
ธมฺมานุธมฺมปฏฺฐิปนฺโน

ทุมฺเมโห อวิจกฺขณเ
คณฺตา ภิกฺขูน^๑ สนฺติเก.
ปริโยสานมฺจ ตาทิโส
ปณฺญา หิสฺส น วิชฺชติ.
เสยฺโย เอเตน วุจฺจติ
คณฺตา ภิกฺขูน สนฺติเก.
ปริโยสานมฺจ ตาทิโส
อุคฺคเหตุวาน พฺยณฺชนํ
คหิตํ หิสฺส^๒ มุสฺสติ.
เสยฺโย เอเตน^๓ วุจฺจติ
คณฺตา ภิกฺขูน สนฺติเก.
ปริโยสานมฺจ ตาทิโส
อุคฺคเหตุวาน พฺยณฺชนํ
อพฺยคฺคมนโส นโร
ทฺวักฺขสฺสนฺตฺกโร ลียาติ. ทสมํ.

ตติโย ปุคฺคลาวุโก.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. ภิกฺขูน

^๒ ฉ., อ. คหิตมฺปิสฺส เท. คหิตํ ปิสฺส

^๓ ฉ., เท., อ. เอเตหิ

ตสฺสอุทฺทหนํ

สววิญฺญจกิลานสงฺขารธา

พหุการา วชิเรน จ

เสวชีคฺคจฺจนฺตภาณิ

อนฺโธ จ อวกฺขชิตาติ.

๔. เทวทูตวคฺโค

๑. สพฺรหฺมกสุตฺตํ

[๘๘๕] “สพฺรหฺมกานิ ภิกฺขเว ตานิ กุลานิ, เยสํ ปุตุตานํ มาตาปิตโร อชฺฌาคาเร ปุชิตา โหนฺติ. สปุพฺพพจฺริยกานิ ภิกฺขเว ตานิ กุลานิ, เยสํ ปุตุตานํ มาตาปิตโร อชฺฌาคาเร ปุชิตา โหนฺติ. สาหุเนยฺยกานิ” ภิกฺขเว ตานิ กุลานิ, เยสํ ปุตุตานํ มาตาปิตโร อชฺฌาคาเร ปุชิตา โหนฺติ. ‘พฺรหฺมาติ ภิกฺขเว มาตาปิตูนํ เอตํ อธิวจฺนํ, ‘ปุพฺพพจฺริยาติ ภิกฺขเว มาตาปิตูนํ เอตํ อธิวจฺนํ, ‘อาหุเนยฺยาติ ภิกฺขเว มาตาปิตูนํ เอตํ อธิวจฺนํ. ตํ กิสุส เหตุ. พหุการา ภิกฺขเว มาตาปิตโร ปุตุตานํ อาปาทกา โปสกา อิมสุส โลกสุส ทสฺเสตาโรติ.

พฺรหฺมาติ มาตาปิตโร	ปุพฺพพจฺริยาติ วุจฺจเร
อาหุเนยฺยา จ ปุตุตานํ	ปชาย อนุกมฺปกา.
ตสฺมา หิ เน นมฺสฺเสยฺย	สกุภฺเรยฺยาถ ^๒ ปณฺทิตไ
อนฺเนน อถ ปาเนน	วตฺถเนน สยเนน จ.
อุจฺฉาทเนน นฺหาปเนน ^๓	ปาทานํ ไชวเนน จ.
ตาย ^๔ ปรีจฺริยาย ^๕	มาตาปิตูสุ ปณฺทิตา
อิเชว นํ ปัสฺสนฺติ	เปจฺจ สคฺเค ปโมทตฺติ. ปจฺม.

^๑ฉ.,เท. สาหุเนยฺยานิ

^๒ส. นหาปเนน

^๔ฉ.,เท. ปารีจฺริยาย

^๒ฉ.,เท. สกุภฺเรยฺย จ

^๕ฉ.,เท. ตาย น

๒. อานนทสูตร

[๘๘๖] อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ

“สียา นฺุ โข ภาณฺเต ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏฺิลาโก, ยถา อิมสฺมิณฺจ สวิณฺณณเก กาเย อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา นาสฺสุ, พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสฺสุ อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา นาสฺสุ, ยณฺจ เจโตวิมฺุตตํ ปณฺณาวิมฺุตตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรโต อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา น โหณฺติ, ตณฺจ เจโตวิมฺุตตํ ปณฺณาวิมฺุตตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺเรยยาติ. “สียา อานนฺท ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏฺิลาโก, ยถา อิมสฺมิณฺจ สวิณฺณณเก กาเย อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา นาสฺสุ, พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสฺสุ อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา นาสฺสุ, ยณฺจ เจโตวิมฺุตตํ ปณฺณาวิมฺุตตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรโต อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา น โหณฺติ, ตณฺจ เจโตวิมฺุตตํ ปณฺณาวิมฺุตตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺเรยยาติ.

“ยถากถํ ปน ภาณฺเต สียา ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏฺิลาโก, ยถา อิมสฺมิณฺจ สวิณฺณณเก กาเย อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา นาสฺสุ, พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสฺสุ อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา นาสฺสุ, ยณฺจ เจโตวิมฺุตตํ ปณฺณาวิมฺุตตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรโต อหฺงการมมฺงการมานานฺุสยา น โหณฺติ, ตณฺจ เจโตวิมฺุตตํ ปณฺณาวิมฺุตตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺเรยยาติ.

“อิธานนฺท ภิกฺขุโน เอวํ โหติ ‘เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณฺิตํ, ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมฺโถ สพฺพูปชิปฏฺินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค

นิโรธ นิพพานนติ. เอว โข อานนท สียา ภิกขุโน ตถารูป
 สมาริปฏิลาก, ยถา อิมสมิณจ สวิณฺณณเก กาเย อหฺงการ-
 มมฺงการมานานุสยา นาสฺสุ, พหิทฺธา จ สพฺพนิमितฺเตสฺส อหฺงการ-
 มมฺงการมานานุสยา นาสฺสุ, ยณฺจ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ
 อุปสมฺปชฺช วิหโรโต อหฺงการมมฺงการมานานุสยา น โหณฺติ, ตณฺจ
 เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺย, อิทณฺจ ปน เมตํ
 อานนท สนฺธาย ภาสิตํ ปารายเน ปุณฺณกปณฺเห

‘สงฺขาย โลกสมิ’ ปโรปราณิ^๑

ยสฺสสินฺชิตํ นตฺถิ กุหิณฺจิ โลเก.

สนฺโต วิฐโม อนิโฆ นิราโส

อตาริ โส ชาตฺติชนฺติ พุรฺรมิติ. ทฺติยํ.

๓. สารีปุตฺตสูตรํ

[๘๘๗] อถ โข อายสฺมา สารีปุตฺโต, เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺหํตํ นิสฺสีทิ,
 เอกมฺหํตํ นิสฺสินฺ โข อายสฺมนฺตํ สารีปุตฺต ภควา เอตทโวจ
 “สงฺขิตฺเตนปิ โข อหํ สารีปุตฺตํ ฐมมํ เทเสยฺย, วิตุถาเรนปิ โข
 อหํ สารีปุตฺต ฐมมํ เทเสยฺย, สงฺขิตฺตวิตุถาเรนปิ โข อหํ
 สารีปุตฺต ฐมมํ เทเสยฺย, ฐมฺมสฺส อณฺเฏตาโร จ ทูลลภาติ.
 “เอตสฺส ภควา กาโล, เอตสฺส สุกต กาโล, ยํ ภควา
 สงฺขิตฺเตนปิ ฐมมํ เทเสยฺย, วิตุถาเรนปิ ฐมมํ เทเสยฺย, สงฺขิตฺต-
 วิตุถาเรนปิ ฐมมํ เทเสยฺย, ภวิสฺสนฺติ ฐมฺมสฺส อณฺเฏตาโรติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. โลกสมิ

^๒ ส., อ. ปโรปราณิ

“ตสฺมาติห สารีปุตฺต เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ ‘อิมสฺมิณฺจ
 สวิณฺณณเก กาเย อหฺงการมมฺงการมานานุสยา น ภวิสฺสนฺติ,
 พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสฺสุ อหฺงการมมฺงการมานานุสยา น
 ภวิสฺสนฺติ, ยณฺจ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรโต
 อหฺงการมมฺงการมานานุสยา น โหณฺติ, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิ-
 มุตฺตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺริสฺสามาติ. เอวณฺหิ โว สารีปุตฺต ลิกฺขิตพฺพํ.

ยโต โข สารีปุตฺต ภิกฺขุโน อิมสฺมิณฺจ สวิณฺณณเก
 กาเย อหฺงการมมฺงการมานานุสยา น โหณฺติ, พหิทฺธา จ
 สพฺพนิมิตฺเตสฺสุ อหฺงการมมฺงการมานานุสยา น โหณฺติ, ยณฺจ เจโตวิมุตฺตํ
 ปณฺณาวิมุตฺตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรโต อหฺงการมมฺงการมานานุสยา
 น โหณฺติ, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ.
 อयํ วุจฺจติ สารีปุตฺต ภิกฺขุ อจฺเจชฺช^๑ ตณฺหํ, วิวฏฺฐยิ^๒ สณฺโณชนํ,
 สมฺมามานาภิสมยา อนุตมกาสิ ทุกฺขสฺส, อิทณฺจ ปน เมตํ
 สารีปุตฺต สนฺธาย ภาสิตํ ปารายเน^๓ อุทยปณฺเห

‘ปหานํ กามสณฺณานํ ^๔	โทมนสฺसान จฺญายํ
ถีนสฺส ^๕ จ ปนฺหนํ	กุกฺกัจฺจํ นีวารณํ
อุเปกฺขาสติสฺสํ	ธมฺมตกฺกปฺเรชวํ
อณฺณาวิมอกฺขํ ปพฺพริ	อวิชฺชาเยปฺปะภทฺทณฺติ. ตติยํ.

^๑ จ. เท. อจฺเจจฺฉิ

^๒ ส. อ. วาฏฺฐยิ

^๓ ส. ปารายเน

^๔ อ. กามจฺจนฺทาน

^๕ จ. ถีนสฺส

๔. นิทานสูตร

[๘๘๘] “ตีณิมานิ ภิกขเว นิทานานิ กมฺมานํ สมุททาย. กตมานิ ตีณิ. โลโก นิทานํ กมฺมานํ สมุททาย, โทโส นิทานํ กมฺมานํ สมุททาย, โมโห นิทานํ กมฺมานํ สมุททาย.

ยํ ภิกขเว โลภปกตํ กมฺมํ โลภञ्ช โลภนิทานํ โลภสมุททํ. ยตฺถสฺส อตฺตภาโว นิพฺพตฺตติ, ตตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ. ยตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ, ตตฺถ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ ปฏิสฺสเวเทติ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อุปฺปชฺเช^๑ วา อปเร วา ปริยาเย.

ยํ ภิกขเว โทสปกตํ กมฺมํ โทสञ्ช โทสนิทานํ โทสสมุททํ. ยตฺถสฺส อตฺตภาโว นิพฺพตฺตติ, ตตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ. ยตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ, ตตฺถ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ ปฏิสฺสเวเทติ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อุปฺปชฺเช วา อปเร วา ปริยาเย.

ยํ ภิกขเว โมหปกตํ กมฺมํ โมหञ्ช โมहनิทานํ โมหสมุททํ. ยตฺถสฺส อตฺตภาโว นิพฺพตฺตติ, ตตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ. ยตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ, ตตฺถ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ ปฏิสฺสเวเทติ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อุปฺปชฺเช วา อปเร วา ปริยาเย.

เสยฺยถาปิ ภิกขเว พิชานิ อชณฺทานิ อปฺปตีนิ อวาทาต-
ปหฺตานิ สารทานิ สุขสยิตานิ สุขเขตฺเต สุปริกมฺมกตาย ภูมียา
นิกฺขิตฺตานิ, เทโว จ สมฺมาธาริ อหฺมฺปเวจฺเจยฺย, เอวสฺสุ ตานิ
ภิกขเว พิชานิ วุฑฺฒิ วิรุฬฺหิ เวปุลลํ อาปชฺเชยฺย; เอวเมว โข
ภิกขเว ยํ โลภปกตํ กมฺมํ โลภञ्ช โลภนิทานํ โลภสมุททํ.

ยตถสฺส อตฺตภาโว นิพฺพตฺตติ, ตตฺถ ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ. ยตถ
ตํ กมฺมํ วิปจฺจติ, ตตฺถ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ ปฏิสฺสเวเทติ
ทิกฺขเจว ฌมฺเม อุปฺปชฺเช วา อปเร วา ปริยาเย.

ยํ โทสปกตํ กมฺมํ ๔เปฯ ยํ โมหปกตํ กมฺมํ ๔เปฯ
อปเร วา ปริยาเย. อิมานิ ไช ภิกฺขเว ตีณิ นิทานานิ กมฺมานํ
สมุทฺทาย.

ตีณิมานิ ภิกฺขเว นิทานานิ กมฺมานํ สมุทฺทาย. กตมานิ
ตีณิ. อโลโก นิทานํ กมฺมานํ สมุทฺทาย, อโทโส นิทานํ กมฺมานํ
สมุทฺทาย, อโมโห นิทานํ กมฺมานํ สมุทฺทาย.

ยํ ภิกฺขเว อโลกปกตํ กมฺมํ อโลกชฺ อโลกนิทานํ
อโลกสมุทฺยํ, โลเก วิคเต เอวํ ตํ กมฺมํ ปหีนํ โหติ อุกฺคินฺนํมฺลํ
ตาลาวตฺถกตํ อนภาวํ* กตํ อายตฺติ อนุปฺปาทสมฺม.

ยํ ภิกฺขเว อโทสปกตํ กมฺมํ อโทสชฺ อโทสนิทานํ
อโทสสมุทฺยํ, โทเส วิคเต เอวํ ตํ กมฺมํ ปหีนํ โหติ อุกฺคินฺนํมฺลํ
ตาลาวตฺถกตํ อนภาวํ กตํ อายตฺติ อนุปฺปาทสมฺม.

ยํ ภิกฺขเว อโมหปกตํ กมฺมํ อโมหชฺ อโมहनิทานํ
อโมหสมุทฺยํ, โมहे วิคเต เอวํ ตํ กมฺมํ ปหีนํ โหติ อุกฺคินฺนํมฺลํ
ตาลาวตฺถกตํ อนภาวํ กตํ อายตฺติ อนุปฺปาทสมฺม.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว พิชานิ อฆณฺฑานิ อปฺปตฺติณิ อวาตา-
ตปฺหตานิ สารทานิ สุขสยิตานิ, ตานิ ปุริโส อคฺคินา ทฺเหยย,
อคฺคินา ทฺหิตฺวา มสฺสี กเรยฺย, มสฺสี กตฺวา มหาวาเต วา

โอรุณเอย,^๑ นทียา วา สีมโสตาย ปวาเหยย. เอวสสุ ตานิ
ภิกขเว พิชานิ อุจฺจนฺหมฺลานิ ตาลาวตฺถุกตานิ อนภาวํ กตานิ
อายตี อนุปฺปาทสมฺมานิ; เอวเมว โข ภิกขเว ยํ อโลภปฺกตํ
กมฺมํ อโลภชฺช อโลภนิทานํ อโลภสมฺมุตฺตํ, โลภะ วิคเต เอวํ
ตํ กมฺมํ ปหีนํ โหติ อุจฺจนฺหมฺลํ ตาลาวตฺถุกตํ อนภาวํ กตํ
อายตี อนุปฺปาทสมฺมํ.

ยํ อโทสปฺกตํ กมฺมํ ๔เปยฺย ยํ อโมหปฺกตํ กมฺมํ ๔เปยฺย
อนภาวํ กตํ อายตี อนุปฺปาทสมฺมํ. อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ
นิทานานิ กมฺมานํ สมฺมุตฺตายาติ.

โลภชฺช โทสชณฺเฏ	โมหชณฺจาปิ ^๒ วิทฺทสฺส
ยนฺเตน ปกตํ กมฺมํ	อปฺปํ วา ยถิ วา พหุํ
อิธเว ตํ เวทนียํ	วตฺถุํ อณฺเฏ น วิชฺชติ.
ตสฺมา โลภณฺจ โทสณฺจ	โมหณฺจาปิ วิทฺทสฺส
วิทฺธํ อุปฺปาทยํ ภิกฺขุ	สพฺพา ทุกฺคตฺติโย ชฺहेติ. จตฺตตฺถ.

๕. หตฺถกสุตฺตํ

[๘๘๙] เอวเมว สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา อาพวียํ วิหริติ
โคมคฺเค สีสฺปาวเน ปณฺณสฺนฺถเร.^๓ อถ โข หตฺถโก อาพวโก
ชงฺฆาวิหารํ อนุจกฺกมาโน อนุวิจรมาโน อทฺทส ภควนฺตํ
โคมคฺเค สีสฺปาวเน ปณฺณสฺนฺถเร นิสินฺนํ; ทิสฺวาน, เยเน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ,

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ส. โอรุณเอยย ฉ., เท. โอรุณเอยย อ. โอรุณเอย

^๒ ฉ., เท. โมหชณฺจาปิวิทฺทสฺส ^๓ อ. ปณฺณสฺนฺถาเร, เอวเมวปฺริ.

เอกมนุตัม นิสินโน โข หตถโก อาพวโก ภควนตัม เอตทโวจ
 “กัจจิ ภนุเต ภควา สุขมสยิตถาติ. “เอวံ กุมาร สุขมสยิตถัม,
 เย จ ปน โลเก สุขัม เสนหติ, อหัม เตสํ อญญตโรติ.

“สีตา ภนุเต เหมนุติกา รตติ อนนตรฏจโก หิมปาตสมโย,
 ขรา โคณฏกหตา ภูมิ, ตนุโก ปณณสนนโร,^๑ วัณณานิ^๒ รุกขสสุ
 ปตฺตานิ สีตานิ กาสายานิ วตฺถานิ, สีโต จ เวรมพวาโต^๓
 วาตีติ. อถ จ ปน ภควา เอวมาห “เอวံ กุมาร สุขมสยิตถัม,
 เย จ ปน โลเก สุขัม เสนหติ, อหัม เตสํ อญญตโรติ.

“เตนहि กุมาร ตัมเยเวตถ ปฏฺฐิจฺฉินฺทาสามิ, ยถา เต
 ขเมยฺย, ตถา นํ พุยากเรยฺยาสิ. ตัม ก็ มญฺญสิ กุมาร. อิทฺทสสุ
 คหปติสสุ วา คหปติปุตฺตสสุ วา ภูฏาคารํ อุลลิตฺตาวลิตฺตัม
 นิวัตตัม ผุสิตคฺคฬ^๔ ปิหิตวาตปานํ. ตตฺตรสสุ ปลลนฺโก โคณกตฺถโต
 ปฏฺฐิกตฺถโต ปฏฺฐลิกตฺถโต กทลิมิตปวรปจฺจตฺถนโร สอฺตฺตรจฺฉโท
 อุกาโตโลहितกุปฺพานโ, เตลปฺปทีโป เจตฺถ ฌาเยยฺย, จตฺสโส [^๕]
 ปชาปติโย [^๕] มนาปมฺนาเปน ปจฺจุปฏฺฐิตา อสฺสุ. ตัม ก็ มญฺญสิ
 กุมาร. สุขัม วา โส สเยยฺย โน วา กถํ วา เต เอตฺถ โหตีติ.
 “สุขัม โส ภนุเต สเยยฺย, เย จ [^๖] โลเก สุขัม เสนหติ, โส
 เตสํ อญฺญตโรติ.

“ตัม ก็ มญฺญสิ กุมาร. อปีนุ ตสฺสุ คหปติสสุ วา
 คหปติปุตฺตสสุ วา อูปฺปชฺเชยฺยํ ราชชา ปริพาหา กายิกา วา

^๑ อ. ปณณสนนโร

^๒ อ. เท. เวรมโพ วาโต วายติ อ. วาติ

^๓ อ. เท. อ. จ

^๔ อ. วัณณานิ

^๕ ส. ผุสิตคฺคฬ

^๖ อ. เท. อ. ปน

เจตสิกกา วา, เยหิ โส รากเชหิ ปริพาเหหิ ปริทຍหมานโ ทุกุขํ
สเยยยาติ. เอวํ ภนฺเต.

“เยหิ โข โส กุมาร คหปติ วา คหปติปุตฺโต วา
รากเชหิ ปริพาเหหิ ปริทຍหมานโ ทุกุขํ สเยยฺย. โส ราโค
ตถาคตสฺส ปทีโน อัจฉินฺนมุโล ตาลาวตฺถกโต อนภาวํ กโต
อายตี อานุปฺปาทธมฺโม, ตสฺมาหํ สุขมสยิตถํ.

ตํ ก็ มณฺณสิ กุมาร. อปิณฺหุ ตสฺส คหปติสฺส วา
คหปติปุตฺตสฺส วา อูปฺปชฺเชยฺยํ โทสชา ปริพาหา ๕เป๕ โมหชา
ปริพาหา กายิกา วา เจตสิกกา วา, เยหิ โส โมหเชหิ
ปริพาเหหิ ปริทຍหมานโ ทุกุขํ สเยยยาติ. “เอวํ ภนฺเตติ.

“เยหิ โข โส กุมาร คหปติ วา คหปติปุตฺโต วา
โมหเชหิ ปริพาเหหิ ปริทຍหมานโ ทุกุขํ สเยยฺย. โส โมโห
ตถาคตสฺส ปทีโน อัจฉินฺนมุโล ตาลาวตฺถกโต อนภาวํ กโต
อายตี อานุปฺปาทธมฺโม, ตสฺมาหํ สุขมสยิตถนฺติ.

‘สพฺพทา เว สุขํ เสติ พุราหฺมโณ ปรีนิพฺพุโต
โย น ลีปฺปติ’ กามेषฺสุ สีตฺธิภูโต นิรุปฺปติ.

สพฺพทา อาสตุตฺติโย เจตฺวา วิเนยฺย หทฺเย ทํ
อุปฺสนฺโต สุขํ เสติ สนฺตํ ปปฺปยุยฺย เจตฺโสติ. ปญฺจมํ.

๖. เทวทูตสุตฺตํ

[๘๙๐] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว เทวทูตานิ. กตมานิ ตีณิ.
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ กาเยน ทฺวจฺจริตํ จรติ, วาจาเย ทฺวจฺจริตํ

จรติ, มนสา หุจฺจริตํ จรติ. โส กาเย หุจฺจริตํ จริตฺวา
 วาจาเย หุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา หุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณํ อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ,
 ตเมนํ ภิกฺขเว นิรยปาสา นานาพาหาสุ คเหตฺวา ยมสฺส
 รณฺโณ ทสฺสเสนฺติ 'อัย เทว ปุริโส อเมตฺเตยโย อเปตฺเตยโย
 อสามณฺโณ อพฺรหฺมณฺโณ, น กุเลชฺฌจฺจาปจายี, อิมสฺส เทโว
 ทณฺห์ ปณฺเฑตฺติ.

ตเมนํ ภิกฺขเว ยโม ราชํ ปจฺมํ เทวทูตํ สมณฺญญชฺติ
 สมณฺคคาหติ สมณฺภาสติ 'อมฺโห ปุริส น ตฺวํ อทฺทส มนุสฺสเสสุ
 ปจฺมํ เทวทูตํ ปาตุญฺจตฺตฺนติ. โส เอวมาห 'นาทฺทสํ ภาเนตฺติ.

ตเมนํ ภิกฺขเว ยโม ราชํ เอวมาห 'อมฺโห ปุริส น ตฺวํ
 อทฺทส มนุสฺสเสสุ อิตฺถิ วา ปุริสํ วา อสึตฺถิ วา นวฺตฺถิ วา
 วสฺสสฺตฺถิ วา ชาตฺติยา ชินฺณํ โคปานสิวํ กํ โภคํ ทณฺห์ปฺรายนํ
 ปเวธมานํ คจฺฉนฺตํ อาตุรํ คตโยพฺพนํ ขณฺห์ทณฺห์ตํ ปลิตเกสํ วิลฺลนํ
 ขลิตสิรํ^๑ วลิตํ ติลกาหตคตฺตฺนติ. โส เอวมาห 'อทฺทสํ ภาเนตฺติ.

ตเมนํ ภิกฺขเว ยโม ราชํ เอวมาห 'อมฺโห ปุริส ตสฺส
 เต วิญฺญสฺส สโต มหฺลลกสฺส น เอตทโหสิ 'อหํปิ ไชมฺหิ
 ชราชฺมโม ชรํ อนตฺตีโต, หนฺทาหํ กลฺยาณํ กโรมิ กาเยน วาจาเย
 มนสาติ. โส เอวมาห 'นาสกฺขิสฺส' ภาเนตฺ, ปมาทสฺสํ ภาเนตฺติ.

ตเมนํ ภิกฺขเว ยโม ราชํ เอวมาห 'อมฺโห ปุริส
 ปมาทวตฺตาย^๒ น กลฺยาณมกาสิ กาเยน วาจาเย มนสา, ตคฺชม

ตัม^๑ อมฺโห ปุริส ตถา กริสฺสนฺติ, ยถา ตํ ปมตฺตํ. ตํ โข ปเนตํ
 ปาปกมฺมํ เหนว มาตรา กตํ, น ปิตรา กตํ, น ภাত্রา กตํ,
 น ภคินียา กตํ, น มิตฺตามจฺเจहि กตํ, น ฌาตีสาลโหิตฺเทहि กตํ,
 น เทวตาहि กตํ, น สมณพฺรหฺมณฺเหहि กตํ. อถ โข ตยาเวตํ
 ปาปกมฺมํ กตํ, ตวณฺเณว ตสฺส วิปากํ ปฏิสฺสเวทิสฺสึตี.^๒ (๑)

ตเมเน ภิกฺขเว ยโม ราชา ปจัม เทวทูตํ สมณฺญญชิตฺวา
 สมณฺญคฺคาหิตฺวา สมณฺญภาสิตฺวา ทูตียํ เทวทูตํ สมณฺญญชติ
 สมณฺญคฺคาหติ สมณฺญภาสติ 'อมฺโห ปุริส น ตวํ อทฺทส มนุสฺสเสสฺสุ
 ทูตียํ เทวทูตํ ปาตุญฺญตฺตติ. โส เอวมาห 'นาทฺทสํ ภาณเตติ.

ตเมเน ภิกฺขเว ยโม ราชา เอวมาห 'อมฺโห ปุริส
 น ตวํ อทฺทส มนุสฺสเสสฺสุ อิตฺถึ วา ปุริสํ วา อาพาธิกํ
 ทุกฺขิตํ พาพฺพหคิลานํ สเก มุตฺตกรีเส ปลิปนํ เสมานํ
 อญฺเเยहि วุญฺจาปิยมานํ อญฺเเยहि สํเวสียมานนฺติ. โส เอวมาห
 'อทฺทสํ ภาณเตติ.

ตเมเน ภิกฺขเว ยโม ราชา เอวมาห 'อมฺโห ปุริส ตสฺส
 เต วิญญฺสุส สโต มหุลลกสฺส น เอตทโหสิ 'อหํปิ โขมฺหิ
 พฺยาธิธฺมโม^๓ พฺยาธิ อนตฺตีโต, หนฺนทาหํ กลฺยาณํ กโรมิ กาเยน
 วาจาเยน มนฺสาติ. โส เอวมาห 'นาสกฺขิสฺสํ ภาณเต, ปมาทสฺส
 ภาณเตติ.

ตเมเน ภิกฺขเว ยโม ราชา เอวมาห 'อมฺโห ปุริส
 ปมาทวตฺตาย น กลฺยาณมกาสิ กาเยน วาจาเยน มนฺสา, ตคฺขม ตํ

^๑ หมดอายุ 27/05/2566

^๒ ฉ., เท., อ. ทวํ

^๓ อ. ปฏิสฺสเวทียสึตี

^๔ อ. พฺยาธิธฺมโม

อมฺโห ปุริส ตถา กริสฺสนฺติ, ยถา ตํ ปมตฺตํ. ตํ โข ปเนตํ
 ปาปกมฺมํ เหนว มาตฺรา กตํ, น ปิตฺรา กตํ, น ภาตฺรา กตํ,
 น ภคินียา กตํ, น มิตฺตามจุเจहि กตํ, น ฌาตีสาลโหิตฺเตहि กตํ,
 น เทวตาหิ กตํ, น สมณพฺรหฺมณฺเหหิ กตํ. อถ โข ตยาเวตํ
 ปาปกมฺมํ กตํ, ตวณฺเณว ตสฺส วิปากํ ปฏิสฺสเวทิสฺสสึตฺติ. (๒)

ตเมเน ภิกฺขเว ยโม ราชฯ ทูตียํ เทวทูตํ สมณฺญญชิตฺวา
 สมณฺญคฺคาหิตฺวา สมณฺญภาสิตฺวา ตตฺติยํ เทวทูตํ สมณฺญญชิตฺติ
 สมณฺญคฺคาหิตฺติ สมณฺญภาสิตฺติ ‘อมฺโห ปุริส น ตวํ อทฺทส มนุสฺสเสสฺสุ
 ตตฺติยํ เทวทูตํ ปาตุฏฺฏตฺนฺติ. โส เอวมาห ‘นาทฺทสํ ฆนฺเตตฺติ.

ตเมเน ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมาห ‘อมฺโห ปุริส น ตวํ
 อทฺทส มนุสฺสเสสฺสุ อิตฺถิ วา ปุริสํ วา เอกาหมตํ วา ทฺวีหมตํ วา
 ตีหมตํ วา อฺทฺทฺฐมาตกํ วินีลกํ วิปฺพพฺกชาตฺนฺติ. โส เอวมาห
 ‘อทฺทสํ ฆนฺเตตฺติ.

ตเมเน ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมาห ‘อมฺโห ปุริส ตสฺส
 เต วิญญฺสุสฺส สโต มหฺลลกสฺส น เอตทโหสิ ‘อหํปิ โขมฺหิ
 มรณธมฺโม มรณํ อนตฺติโต, หนฺทาหํ กลฺยาณํ กโรมิ กาเยน
 วาจาเย มนฺสาติ. โส เอวมาห ‘นาสกฺขิสฺสํ ฆนฺเต, ปมาทสฺสํ
 ฆนฺเตตฺติ.

ตเมเน ภิกฺขเว ยโม ราชฯ เอวมาห ‘อมฺโห ปุริส
 ปมาทวตฺตาย น กลฺยาณมกาสิ กาเยน วาจาเย มนฺสา, ตคฺชฺม ตํ
 อมฺโห ปุริส ตถา กริสฺสนฺติ, ยถา ตํ ปมตฺตํ. ตํ โข ปเนตํ
 ปาปกมฺมํ เหนว มาตฺรา กตํ, น ปิตฺรา กตํ, น ภาตฺรา กตํ,
 น ภคินียา กตํ, น มิตฺตามจุเจहि กตํ, น ฌาตีสาลโหิตฺเตहि กตํ,

น เทวตาคิ กตํ, น สมณพราหมณเณหิ กตํ. อถ โข ตยาเวตํ
ปาปกมมํ กตํ, ตวณฺเณว ตสฺส วิปากํ ปฏิสํเวทิสฺสสีติ. (๓)

ตเมนํ ภิกฺขเว ยโม ราชฯ ตติยํ เทวทูตํ สมณฺญญชิตฺวา
สมณฺคคาหิตฺวา สมณฺภาสิตฺวา ตฺวณฺหิ โหติ. ตเมนํ ภิกฺขเว
นिरยปาลา ปณฺจวิธพนฺธนํ นาม กมฺมกรณํ กโรนฺติ, ตตฺตํ
อโยขีล^๑ หตฺถे คเมนฺติ, ตตฺตํ อโยขีลํ ทฺติยสฺมि หตฺถे คเมนฺติ,
ตตฺตํ อโยขีลํ ปาทะ คเมนฺติ, ตตฺตํ อโยขีลํ ทฺติยสฺมि ปาทะ
คเมนฺติ, ตตฺตํ อโยขีลํ มชฺฌเณอรสฺมि คเมนฺติ. โส ตตฺถ ทฺกฺขา
ติพฺพา^๒ ขรา กฏฺฐกา เวทนา เวทียติ, น จ ตาว กาลํ กโรติ,
ยาว น ตํ ปาปกมมํ^๓ พฺยนฺตฺติโหติ.

ตเมนํ ภิกฺขเว นिरยปาลา สํเวสิตฺวา^๔ กุจารีหิ^๕ ตจฺจนฺติ.^๖
โส ตตฺถ ทฺกฺขา ติพฺพา ขรา กฏฺฐกา เวทนา เวทียติ, น จ
ตาว กาลํ กโรติ, ยาว น ตํ ปาปกมมํ พฺยนฺตฺติโหติ.

ตเมนํ ภิกฺขเว นिरยปาลา อุทฺธปาทํ อโรสิริ จเปตฺวา^๗
วาสีหิ ตจฺจนฺติ ยเปยฺ ตเมนํ ภิกฺขเว นिरยปาลา รเถ
โยเชตฺวา อาทิตฺตาย ญฺมียา สมฺปชฺชลิตาย สณฺโฆติฏฺฐาย^๘
สาเรณฺติปิ ปจฺจาสาเรณฺติปิ ยเปยฺ ตเมนํ ภิกฺขเว นिरยปาลา
มหนฺตํ อํการปพฺพตํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สณฺโฆติฏฺฐตํ
อาโรเปณฺติปิ โอโรเปณฺติปิ ยเปยฺ ตเมนํ ภิกฺขเว นिरยปาลา
อุทฺธปาทํ อโรสิริ คเหตฺวา ตตฺตาย โลหกฺมุภียา ปกฺขิปนฺติ

^๑ ฉ., เท. อโยขีล, เอวมุปริป.

^๒ ส. ปาป กมม

^๓ ฉ., เท. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
ฉ., เท. กุจารีหิ

^๔ ฉ., เท. คเหตฺวา

^๕ ส. ติปปา

^๖ ฉ., เท. สักกวุตฺติวา

^๗ ฉ., เท. ตจฺจนฺติ

^๘ ฉ., เท., อ. สโฆติฏฺฐาย, เอวมุปริป.

อาทิตตตาย สมปชฺชชลิตาย สณฺโชนติฏฺฐตาย. โส ตตฺถ เณฺหุทฺเทหํ
 ปจฺจติ. โส ตตฺถ เณฺหุทฺเทหํ ปจฺจมาโน สกึปปิ อุทฺธํ คจฺจติ,
 สกึปปิ อโห คจฺจติ, สกึปปิ ติริยํ คจฺจติ. โส ตตฺถ ทุกฺขา
 ตีพฺพา ขรา กฏฺฐกา เวทนา เวทียติ, น จ ตาว กาลํ กโรติ,
 ยาว น ตํ ปาปกมฺมํ พฺยนฺตึโหติ. ตเมเนํ ภิกฺขเว นิริยปาลา
 มหานิรเย ปกฺขิปนฺติ. โส โข ปน ภิกฺขเว มหานิรโย

จตุกกณฺโณ จตุทฺวาโร	วิภตฺโต ภาคโส มิโต
อโยปการปริยฺนโต	อยสา ปฏิกฺขชฺชิตฺ.
ตสฺส อโยมยา ภูมิ	ชลิตา เตชสา ยุตฺตา
สมนฺตา โยชนสํ	ผริตฺวา ติฏฺฐติ สพฺพทาติ. จญฺจํ.

๗. ยมราชสูตร

[๘๙๑] “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว ยมสฺส รณฺโณ เอตทโหสิ
 ‘เย กิร โภ โลเก ปาปกาณิ กมฺมานิ กโรนฺติ, เต เอวฺรฺฐปา
 วิริชา กมฺมกรณา กรียนฺติ. อโห วตาคํ มนุสฺสตฺตํ ลภฺยยุํ,
 ตถาคโต จ โลเก อุปฺปชฺเชยฺย อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, ตณฺจาคํ
 ภควนฺตํ ปยิริปาเสยฺย, โส จ เม ภควา ฐมฺมํ เทเสยฺย, ตสฺส
 จาคํ ภควโต ฐมฺมํ อาชาเนยฺยนฺติ. ตํ โข ปนาคํ ภิกฺขเว น
 อญฺญสฺส สมณฺสฺส วา พุราหฺมณฺสฺส วา สุตฺวา เอวํ วทามิ,
 อปิจ โข ภิกฺขเว ยเทว เม สามํ ฌาตํ สามํ ทิฏฺฐํ สามํ วิทิตํ,
 ตเทวาคํ วทามิติ.

เย จ โข เทวทูเตหิ สนโต สปปริสา อิท
 โจทิตา นปฺปมชฺชนฺติ อริยธมฺเม กุทาจนํ.
 อุปาทาเน ภยํ ทิสฺวา ชาติมรณสมฺภาเว
 อนฺุปาทา วิมฺจุจฺจนฺติ ชาติมรณสงฺขเย.
 เต* เขมปฺปตฺตา สุขิตา ทิฏฐธมฺมาภินิพฺพุตา
 สพฺพเวรภยาตีตา สพฺพทฺฏกฺขํ อุปจฺจุจฺจนฺติ. สตฺตมํ.

๘. จตุมหาราชสูตร*

[๘๙๒] “อฏฺฐมฺมียํ ภิกฺขเว ปกฺขสฺส จตฺตุนํ มหाराชาณํ
 อมจฺจา ปาริสชฺชา อิมํ โลกํ อนฺุวิจฺรณฺติ ‘กจฺจิ พหุ มนุสฺสา
 มนุสฺเสสุ เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา พฺราหฺมณฺณา
 กุเลเชฏฺฐจาปจายินอํ อุโปสถํ อุปวสนฺติ ปฏฺฐาคโรณฺติ, ปุณฺณานิ
 กโรณฺตีติ. จาตฺตทฺทสียํ ภิกฺขเว ปกฺขสฺส จตฺตุนํ มหाराชาณํ
 ปฺตฺตา อิมํ โลกํ อนฺุวิจฺรณฺติ ‘กจฺจิ พหุ มนุสฺสา มนุสฺเสสุ
 เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา พฺราหฺมณฺณา กุเลเชฏฺฐจาปจายินอํ
 อุโปสถํ อุปวสนฺติ, ปฏฺฐาคโรณฺติ, ปุณฺณานิ กโรณฺตีติ. ตทฺห
 ภิกฺขเว อุโปสเถ ปณฺเณรเส จตฺตาโร มหाराชาโน สามณฺเณว
 อิมํ โลกํ อนฺุวิจฺรณฺติ ‘กจฺจิ พหุ มนุสฺสา มนุสฺเสสุ เมตฺเตยฺยา
 เปตฺเตยฺยา สามณฺณา พฺราหฺมณฺณา กุเลเชฏฺฐจาปจายินอํ, อุโปสถํ
 อุปวสนฺติ ปฏฺฐาคโรณฺติ, ปุณฺณานิ กโรณฺตีติ.

สเจ ภิกฺขเว อปฺปกา โหนฺติ มนุสฺสา มนุสฺเสสุ
 เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา พฺราหฺมณฺณา กุเลเชฏฺฐจาปจายินอํ,

* ส. โขปฺปมตฺตา ฉ., เท. เต อปฺปมตฺตา สุขินอ

อุโปสถิ อูปวสนฺติ ปฏิจาโคโรนฺติ,^๑ ปุณฺณานิ กโรนฺตีสติ. ตเมณํ
ภิกฺขเว จตฺตารโ มหाराชาโน เทวานํ ตาวตีสานํ สุทฺธมฺมายํ
สภายํ สนนฺนินฺนํ สนนฺนิตฺตานํ อารโจะนฺติ ‘อปปกา ไช
มาริสสา มนุสฺสสา มนุสฺสเสสฺส เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา
พฺรหฺมณฺณา กุเลเชฏฺฐจาปจายิโน, อุโปสถิ อูปวสนฺติ ปฏิจาโคโรนฺติ,
ปุณฺณานิ กโรนฺตีสติ. เตน^๒ ภิกฺขเว เทวา ตาวตีสสา อนตฺตมฺนา
โหนฺติ ‘ทิวฺพา วต โภ กายา ปริหาณิสฺสนฺติ, ปริปุเรสฺสนฺติ
อสุรกายาติ.

สเจ ปน ภิกฺขเว พหุ โหนฺติ มนุสฺสสา มนุสฺสเสสฺส
เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา พฺรหฺมณฺณา กุเลเชฏฺฐจาปจายิโน,
อุโปสถิ อูปวสนฺติ ปฏิจาโคโรนฺติ, ปุณฺณานิ กโรนฺตีสติ. ตเมณํ
ภิกฺขเว จตฺตารโ มหाराชาโน เทวานํ ตาวตีสานํ สุทฺธมฺมายํ
สภายํ สนนฺนินฺนํ สนนฺนิตฺตานํ อารโจะนฺติ ‘พหุ ไช มาริสสา
มนุสฺสสา มนุสฺสเสสฺส เมตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สามณฺณา พฺรหฺมณฺณา
กุเลเชฏฺฐจาปจายิโน, อุโปสถิ อูปวสนฺติ ปฏิจาโคโรนฺติ, ปุณฺณานิ
กโรนฺตีสติ. เตน ภิกฺขเว เทวา ตาวตีสสา อนตฺตมฺนา โหนฺติ
‘ทิวฺพา วต โภ กายา ปริปุเรสฺสนฺติ, ปริหาณิสฺสนฺติ อสุรกายาติ.

[๘๙๓] ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เทเว
ตาวตีสเ อนฺนุณฺยมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คาทํ อภาสิ

‘จาตุทฺทสี^๓ ปณฺจทสี^๔

ปาฏิหาริยปฏฺชนจ

อุโปสถิ อูปวเสยฺย

ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมฺมี

อฏฺฐจํคสฺสสมาคตํ

โยปสฺส^๕ มาทิสเ นโรติ.

^๑ อ. ปฏิจาโคโรนฺติ.

^{๓-๔} อ. จาตุทฺทสี ปณฺจทสี, เอมฺมปริปิ.

^๒ ฉ., เท. เตน ไช อ. เตน หิ

^๕ ฉ., เท. โยปสฺส

สา ไช ปเนสา ภิกขเว สกฺเกน เทวานมินฺทน คาทา
 ทุคฺคิตา น สุคฺคิตา, ทุพฺภาสิตา น สุภาสิตา. ตํ กิสุส เหตุ.
 สกฺโก หิ ภิกขเว เทวานมินฺโท อวิตราโค อวิตโทโส อวิตโมโห.

โย จ ไช โส ภิกขเว ภิกฺขุ อรหํ ชีณาสโว วุสิตวา
 [*] กตกรณฺเอย โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทฺตโต ปริกฺขีณภาวสํโยชน
 สมฺมทณฺณาวิมุตฺโต. ตสฺส ไช เอตํ^๒ ภิกฺขุโน กลลํ วจนาย

‘จาตุทฺทสี ปณฺจทสี	ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
ปาฏิหาริยปกฺขณฺจ	อฏฺฐจํคสุสมาคตํ
อุโปสถํ อุปวเสยฺย	โยปิสุส มาทิสฺส นโรติ.

ตํ กิสุส เหตุ. โส หิ ภิกขเว ภิกฺขุ วิตรราโค วิตโทโส
 วิตโมโหติ.

ภูตปุพฺพํ ภิกขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เทเว ตาวตีสเ
 อนฺนุญฺยมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คถํ อภาสิ

‘จาตุทฺทสี ปณฺจทสี	ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
ปาฏิหาริยปกฺขณฺจ	อฏฺฐจํคสุสมาคตํ
อุโปสถํ อุปวเสยฺย	โยปิสุส มาทิสฺส นโรติ.

สา ไช ปเนสา ภิกขเว สกฺเกน เทวานมินฺทน คาทา
 ทุคฺคิตา น สุคฺคิตา, ทุพฺภาสิตา น สุภาสิตา. ตํ กิสุส เหตุ.
 สกฺโก หิ ภิกขเว เทวานมินฺโท อปริมุตฺโต ชาติยา ชรามรณฺน
 โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ, ‘อปริมุตฺโต
 ทุกฺขสฺมาติ วทามิ.

โย จ โข โส ภิกขเว ภิกขุ อรหํ ชีณาสโว วุสิตวา
กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทฺตโต ปริกฺขีณภาวสํโยชน
สมมทณฺณาวิมุตฺโต. ตสฺส โข เอตํ ภิกขุโน กลลํ วจนาย

‘จาตุทฺทสึ ปณฺจทสึ ยาจ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
ปาฏิหาริยปกฺขณฺจ อฏฺฐจฺจสฺสุมาคตํ
อุโปสถํ อุปวเสยฺย โยปิสฺส มาทิสฺส นโรติ.

ตํ กิสฺส เหตุ. โส หิ ภิกขเว ภิกขุ ปริมุตฺโต ชาติยา
ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทฺวเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ,
‘ปริมุตฺโต ทฺวขสฺมาติ วทามิติ. อฏฺฐมํ.

๕. สุขุมาลสูตตัม

[๘๙๔] “สุขุมาลो อหํ ภิกขเว ปรมสุขุมาลो อจฺจนต-
สุขุมาลो, มม สฺมํ ภิกขเว ปิตุ นิเวสเน ปกฺขกรณีโย การิตา
โหนติ. เอกตฺถ สฺมํ ภิกขเว” อุปฺปลํ วปฺปติ^๒ เอกตฺถ ปทุมํ
เอกตฺถ ปุณฺธุริกํ ยาวเทว มมตฺถาย. น โข ปนสฺสาหํ ภิกขเว
กาสิกํ^๓ จนฺทन्नํ ฐาเรมิ. กาสิกํ สุ เม ตํ ภิกขเว เวจฺนํ โหติ,
กาสิกา กณฺจกา. กาสิกํ นิवासन्नํ กาสิกโก อุตฺตตราสงฺโค. รตฺติณฺทิวํ
โข ปน สฺมํ เม ตํ^๔ ภิกขเว เสตจฺจตฺตํ ฐาริยติ ‘มา นํ [“]
สีตํ วา อุณฺหํ วา รโซ วา ติณฺณํ วา อุสฺสาโว วาติ.

* อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท., อ. อากาสิกํ

^๔ ฉ., เท. มุสิ อ. มุสฺสิ

^๒ ส., อ. ปุปฺผติ

^{๔-๔} ฉ., เท. เม สฺมํ

อสุตฺตวา โข ปุณฺณชโน อตฺตนา มรณธมฺโม สมานํ
มรณํ อนตฺตโต ปรี มตํ ทิสฺวา อภฺยติ หรายติ ชิกฺขจฺจติ
อตฺตนาญฺเวยว อตฺตสิตฺตวา. อหํปิ โขมฺหิ มรณธมฺโม มรณํ อนตฺตโต,
อหญฺเจว โข ปน มรณธมฺโม สมานํ มรณํ อนตฺตโต ปรี มตํ
ทิสฺวา อภฺยติเยยฺยํ หรายฺเยยฺยํ ชิกฺขจฺเจยฺยํ, น เมตํ อสฺส ปฏฺฐิปปนฺติ.
ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว อิติ ปฏฺฐิสญฺจิภฺวโต โย ชีวเต ชีวตมฺโท,
โส สพฺพโส ปหิยฺยติ.

ตโยเม ภิกฺขเว มทา. กตเม ตโย. โยพฺพนมฺโท
อาโรคฺยมฺโท ชีวตมฺโท. โยพฺพนมฺทมตฺโต วา ภิกฺขเว อสุตฺตวา
ปุณฺณชโน กาเยน หุจฺจริตํ จรติ, วาจาเยน หุจฺจริตํ จรติ, มนสา
หุจฺจริตํ จรติ. โส กาเยน หุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาเยน หุจฺจริตํ
จริตฺวา มนสา หุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมมรณา อปายํ
หุคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ. อาโรคฺยมฺทมตฺโต วา ภิกฺขเว
อสุตฺตวา ปุณฺณชโน ๔เปฯ ชีวตมฺทมตฺโต วา ภิกฺขเว อสุตฺตวา
ปุณฺณชโน กาเยน หุจฺจริตํ จรติ, วาจาเยน หุจฺจริตํ จรติ, มนสา
หุจฺจริตํ จรติ. โส กาเยน หุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาเยน หุจฺจริตํ
จริตฺวา มนสา หุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมมรณา
อปายํ หุคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ.

โยพฺพนมฺทมตฺโต วา ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย
หีนายาวตฺตติ. อาโรคฺยมฺทมตฺโต วา ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย
หีนายาวตฺตติ. ชีวตมฺทมตฺโต วา ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย
หีนายาวตฺตติ.

“พฺยาธิชฺชมา ชราชฺชมา	อโถ มรณชฺชมิโน
ยถา ชฺชมา ตถา สนฺตา ^๑	ชฺชิจฺจนฺติ ปุณฺณชฺชนา.
อหฺมเจตํ ชฺชิจฺเจยฺย	เอวํ ชฺชเมสฺส ปาณิสฺส
น เมตํ ปฏฺฐุปสฺส	มม เอวํวิหริโน.
โสหํ เอวํ วิหรนฺโต	ณฺตวา ชฺชมํ นิรุปรี
อาโรคฺเย โยพฺพนสฺมี ^๒	ชีวิตสฺมิณฺจ โย ^๓ มโท
สพฺเพ มเท อภิโกสฺมิ	เนกชฺชมมํ ^๔ ทฏฺฐุ เขมโต.
ตสฺส เม อหุ อุตฺตสาโห	นิพฺพานํ อภิปสฺสโต
นาหํ ภพฺโพ เอตฺรหิ	กามานิ ปฏฺฐิเสวิตุํ
อนินฺวตฺติ ภวิสฺสามิ	พฺรหฺมจฺริยปรายโนติ. นวม.

๑๐. อธิปเตยฺยสุตฺตํ

[๘๙๕] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว อาธิปเตยฺยานิ กตมานิ ตีณิ
 อตฺตาทิปเตยฺยํ โลกาธิปเตยฺยํ ชฺชมาธิปเตยฺยํ. กตมณฺจ ภิกฺขเว
 อตฺตาทิปเตยฺยํ. อิทฺถ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อรณฺณคโต वा รุกฺขมฺมูลคโต वा
 สุกฺกณาคารคโต वा อิตฺติ ปฏฺฐิสณฺนิจิกฺขติ ‘น โข ปนาหํ จีวรเหตุ
 อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตो น ปิณฺฑทปาทเหตุ น เสนาสนเหตุ
 น อิตฺติภาวาทเหตุ อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตอ. อปิจ โขมฺหิ
 โอติณฺโณ ชาตียา ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺขเขหิ
 โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ ทุกฺโขติณฺโณ ทุกฺขปเรโต, อปฺเปวณาม

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ส. ตถาสตฺตา ฉ., เท. ตถาสนฺตา

^๒ ฉ., เท. เย มทา

^๓ ฉ., เท., อ. โยพฺพนสฺมิณฺจ

^๔ ฉ., เท. เนกชฺชมเม ทฏฺฐุ เขมตํ

อิมสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺตกิริยา ปณฺณายเถถาติ.
 อหฺมฺเจว โข ปน ยาทิสเก^๑ กาเม โอหฺยา อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชิตฺ, ตาทิสเก วา กาเม ปริเยสเยยฺม ตโต วา ปาปิฏฺจตรํ,^๒
 น เมตํ อสฺส ปฏฺฐูปนฺติ. โส อิติ ปฏฺฐิสณฺจิกฺขติ 'อารทฺธํ โข ปน
 เม วิริยํ ภวิสฺสติ อสฺสลีนํ, อุปฏฺฐิจิตา สติ อปฺปมฺมุจฺจา,^๓ ปสฺสทฺโร
 กาโย อสารทฺโร, สมหิตํ จิตฺตํ เอกคฺคณฺติ. โส อตฺตตานํเยว
 อาธิปเตยฺย^๔ กริตฺวา อกฺขลํ ปชฺหติ, กฺขลํ ภาเวติ, สาวชฺชํ
 ปชฺหติ, อนวชฺชํ ภาเวติ, สุทฺธํ อตฺตตานํ ปริหรติ. อิทํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว อตฺตาทิปเตยฺย.

กตมณฺจ ภิกฺขเว โลกาธิปเตยฺย. อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อรณฺณคโต วา รุกฺขมฺมูลคโต วา สฺสณฺณาคารคโต วา อิติ
 ปฏฺฐิสณฺจิกฺขติ 'น โข ปนาหิ จีวรเหตุ อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชิตฺ น ปิณฺฑปาทเหตุ น เสนาสนเหตุ น อิติภาวาทเหตุ
 อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺ. อปฺจ โขมฺหิ โอตินฺโณ
 ชาติยา ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺখেหิ โทมนสฺสเสหิ
 อุปายาเสหิ ทุกฺโขติณฺโณ ทุกฺขปเรโต, อปฺเปวณาม อิมสฺส เกวลสฺส
 ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺตกิริยา ปณฺณายเถถาติ. อหฺมฺเจว โข ปน เอวํ
 ปพฺพชิตฺ สมานํ กามวิตกฺกํ วา วิตกฺกเยยฺม, พฺยาปาทวิตกฺกํ วา
 วิตกฺกเยยฺม, วิหีสาวิตกฺกํ วา วิตกฺกเยยฺม, มหา โข ปนายํ โลก-
 สนฺนิวาโส, มหฺนตสฺมี โข ปน โลกสนฺนิวาเส สนฺติ สมณ-
 พฺราหฺมณา อิทฺธิมนฺโต ทิพฺพจกฺขุกา ปรจิตฺตวิทูโน, เต ทูโรโตปิ

^๑ ส.,อ. ยาทิสเก วา^๒ ฉ.,เท. ปาปิฏจตเว^๓ ฉ.,เท.,อ. อสมมุจฺจา^๔ ฉ.,เท. อธิปตี

ปสฺสนฺติ, อาสนฺนาปิ น ทิสฺสนฺติ, เจตสาปิ จิตฺตํ ปชานฺนฺติ,*
 เตปิ มํ เอวံ ชาเนยฺยํ ‘ปสฺสธ โภ อิมํ กุลปฺตํ สทฺธา
 อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา สมานโ วกิณฺโณ วิหริติ ปาปเกหิ
 อกุสเลหิ ฌมฺเมหิตฺติ. เทวตาปิ โข สนฺติ อิทฺธิมนฺตฺติโนโย ทิพฺพจกฺขุกา
 ปริจิตฺตวิทฺตฺติโนโย, ตา ทูรโตปิ ปสฺสนฺติ, อาสนฺนาปิ น ทิสฺสนฺติ,
 เจตสาปิ จิตฺตํ ปชานฺนฺติ, ตาปิ มํ เอวံ ชาเนยฺยํ ‘ปสฺสธ โภ
 อิมํ กุลปฺตํ สทฺธา อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา สมานโ
 วกิณฺโณ วิหริติ ปาปเกหิ อกุสเลหิ ฌมฺเมหิตฺติ. โส อิติ
 ปฏฺฐิสถฺยจิกฺขติ ‘อารทฺธํ โข ปน เม วิริยํ ภวิสฺสตี อสฺสลีนํ,
 อูปฏฺฐิตา สติ อปฺปมฺมฺจฺจา, ปสฺสทฺธโร กาโย อสารทฺธโร, สมหิตฺตํ
 จิตฺตํ เอกคฺคณฺตฺติ. โส โลกํเยว อาริปปเตยฺยํ กริตฺวา อกุสลํ
 ปชฺหติ, กุสลํ ภาวเตติ, สาวชฺชํ ปชฺหติ, อนวชฺชํ ภาวเตติ, สุทฺธํ
 อตฺตนาํ ปรีหริติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว โลกาธิปปเตยฺยํ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว ฌมฺมาธิปปเตยฺยํ. อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อรณฺณคโต วา รุกฺขมฺมูลคโต วา สุกฺกณฺณคารคโต วา อิติ
 ปฏฺฐิสถฺยจิกฺขติ ‘น โข ปนาหํ จีวรเหตฺว อการสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชิตฺวา น ปิณฺฑปาตเหตฺว น เสนาสนนเหตฺว น อิติภวาภวเหตฺว
 อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา. อปิจ โขมฺหิ โอติณฺโณ
 ชาตฺติยา ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺขเขหิ โทมนสฺสเสหิ
 อูปายาเสหิ ทุกฺโขติณฺโณ ทุกฺขปเรโต, อปฺเปวณาม อิมสฺส เกวลสฺส
 ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺตกิริยา ปณฺณายเถถาติ. สุวากฺขาโต ภควตา
 ฌมฺโม สนฺทิกฺกโก อกาลิกโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิกโก ปจฺจตฺตํ

เวทิตพฺโพ วิญญูหิตฺติ. สนฺติ โข ปน [^๑] สพฺรหมจาร์ ชานํ
 ปสฺสํ วิหรนฺติ, อหฺมฺเจว โข ปน เอวํ สุวากุขาเต ฅมฺมวินเย
 ปพฺพชิตฺโต สมานํ กุสฺสิตฺโต วิหเรยฺยํ ปมตฺโต, น เมตํ อสฺส
 ปฏฺฐิรปนฺติ. โส อิติ ปฏฺฐิสณฺนิจิขฺติ ‘อารทฺธํ โข ปน เม วิริยํ
 ภวิสฺสตี อสฺสณฺณํ, อุปฏฺฐิจิตฺตา สตี อปฺปมฺมุจฺจา,^๒ ปสฺสทฺโธ กาโย
 อสฺสารทฺโธ, สมหิตํ จิตฺตํ เอกคฺคนฺติ. โส ฅมฺมเยว อาธิปเตยฺยํ
 กริตฺวา อกุสฺลํ ปชฺหตี, กุสฺลํ ภาเวตี, สาวชฺชํ ปชฺหตี, อนวชฺชํ
 ภาเวตี, สุทฺธํ อตฺตานํ ปรีหตี. อิทํ วุจฺจตี ภิกฺขเว ฅมฺมาธิปเตยฺยํ.
 อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ อาธิปเตยฺยานีตี.

“นตฺถิ โลเก รโห นาม ปาปกมฺมํ ปกฺกพฺพโต
 อตฺตตา เต ปุริส ชานาตี สจฺจํ วา ยถิ วา มุสา.
 กลฺยาณํ วต โภ สกฺขิ อตฺตานํ อติมณฺณสิ
 โย สนฺตํ อตฺตนี ปาปํ อถ นํ ปรีคฺกุหสิ.

ปสฺสสนฺติ เทวา จ ตถาคตา จ
 โลกสฺมิ พาลํ วิสมํ จรนฺตํ.
 ตสฺมา หิ อตฺตาทิปโก^๓ สโต จเร
 โลกาทิปโป จ นิปโก จ ฅายี.
 ฅมฺมาธิโป จ อนุฅมฺมจาร์
 น หียตี สจฺจปรกฺกโม มุนิ.
 ปสฺยห มาริ อภิกฺขุยฺย อนฺตกํ
 โย จ ผุสฺสี ชาตีขยํ ปชานวา

^๑ ฉ., เท., อ. เม^๒ ฉ., เท., อ. อสมฺมุจฺจา^๓ ฉ., เท. อตฺตาทิปเตยฺยโก จ

โส ตาติโส โลกวิทู สุขเมโ
สพฺเพสุ ฐมฺเมสุ อตมมโย มุนีติ.

จตุตฺถโถ เทวทูตวคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

พฺรหฺมา^๑ อานนฺทสาร์ปฺตโต นินฺทานํ หตฺถเกณ จ
ทฺฐตา ทฺวเว จ ราชาโน สุขุมาลา อธิปเตยฺเยน จาติ.

๕. จุฬวกุโค

๑. สมมุขีภาวสุตฺตํ

[๘๙๖] “ติณฺณํ ภิกฺขเว สมมุขีภาวา สทฺธโร กุลปฺตฺโต พหุํ
 ปุณฺณํ ปสวติ. กตเมสํ ติณฺณํ. สทฺธาย ภิกฺขเว สมมุขีภาวา
 สทฺธโร กุลปฺตฺโต พหุํ ปุณฺณํ ปสวติ, เทยฺยธมฺมสฺส ภิกฺขเว
 สมมุขีภาวา สทฺธโร กุลปฺตฺโต พหุํ ปุณฺณํ ปสวติ, ทกฺขิณฺเอยฺยานํ
 ภิกฺขเว สมมุขีภาวา สทฺธโร กุลปฺตฺโต พหุํ ปุณฺณํ ปสวติ. อิมํ
 โข ภิกฺขเว ติณฺณํ สมมุขีภาวา สทฺธโร กุลปฺตฺโต พหุํ ปุณฺณํ
 ปสวตฺตี. ปจฺมํ.

๒. ติจฺจานสุตฺตํ

[๘๙๗] “ตฺธี ภิกฺขเว จาเนหิ สทฺธโร ปสนฺโน เวทิตพฺโพ.
 กตเมหิ ตฺธี. สีสฺวณฺตานํ* ทสฺสนกาโม โหติ, สทฺธมฺมํ โสตุกาโม
 โหติ, วิคตมลฺมจฺเชเรน เจตสา อการํ อชฺฌาวสติ มุตฺตจาโค
 ปยตปาณิ โวสฺสศฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต. อิมํ โข
 ภิกฺขเว ตฺธี จาเนหิ สทฺธโร ปสนฺโน เวทิตพฺโพติ. ทฺฐิยํ.

ทสฺสนกาโม สีสฺวตํ สทฺธมฺมํ โสตุมิจฺจติ
 วิเนยฺย^๒ มจฺเชรมลํ ส เว สทฺธโรติ วุจฺจตฺตี.

๓. อตฺถาสสุตฺตํ

[๘๙๘] “ตโย ภิกฺขเว อตฺถาสเส สมฺปสฺสสมาเนน อลเมว
 ปเรสํ ฐมฺมํ เทเสตุํ. กตเม ตโย. โย ฐมฺมํ เทเสติ, โส

* อ. สีสฺวตํ

^๒ ฉ., เท. วินเย

อตถปฐิสฺสเวที จ โหติ ฐมฺมปฐิสฺสเวที จ. โย ฐมฺมํ สุณฺหาติ, โส
 อตถปฐิสฺสเวที จ โหติ ฐมฺมปฐิสฺสเวที จ. โย เจว ฐมฺมํ
 เทเสติ, โย จ ฐมฺมํ สุณฺหาติ, อุโป อตถปฐิสฺสเวทีโน จ โหนฺติ
 ฐมฺมปฐิสฺสเวทีโน จ. อิมเ ช ภิกฺขเว ตโย อตถวเส
 สมฺปสฺสสมาเนน อลเมว ปเรสํ ฐมฺมํ เทเสตฺถนฺติ. ตตฺถิยํ.

๔. กถาปวตฺตติสฺสตุตฺถํ

[๘๙๙] “ตีหิ ภิกฺขเว จาเนหิ กถา ปวตฺตตี” โหติ.
 กตเมหิ ตีหิ. โย ฐมฺมํ เทเสติ, โส อตถปฐิสฺสเวที จ โหติ
 ฐมฺมปฐิสฺสเวที จ. โย ฐมฺมํ สุณฺหาติ, โส อตถปฐิสฺสเวที จ โหติ
 ฐมฺมปฐิสฺสเวที จ. โย เจว ฐมฺมํ เทเสติ, โย จ ฐมฺมํ สุณฺหาติ,
 อุโป อตถปฐิสฺสเวทีโน จ โหนฺติ ฐมฺมปฐิสฺสเวทีโน จ. อิมเห
 ช^๑ ภิกฺขเว ตีหิ จาเนหิ กถา ปวตฺตตี โหตีติ. จตฺตตุตฺถํ.

๕. ปณฺทิตสฺสตุตฺถํ

[๙๐๐] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว ปณฺทิตปณฺณตฺตานิ สปฺปริส-
 ปณฺณตฺตานิ. กตมานิ ตีณิ. ทานํ ภิกฺขเว ปณฺทิตปณฺณตฺตํ
 สปฺปริสปณฺณตฺตํ, ปพฺพชฺชา ภิกฺขเว ปณฺทิตปณฺณตฺตา สปฺปริส-
 ปณฺณตฺตา, มาตาปิตฺถนํ ภิกฺขเว อุปฏฺฐาณํ ปณฺทิตปณฺณตฺตํ
 สปฺปริสปณฺณตฺตํ. อิมานิ ช^๒ ภิกฺขเว ตีณิ ปณฺทิตปณฺณตฺตานิ
 สปฺปริสปณฺณตฺตานีติ. ปณฺจมํ.

สพฺภิ ทานํ อุปญฺญตํ อหีสา สญฺญโม ทโม
 มาตาปิตุอุปฺภูจํ สนฺตานํ พุรหฺมจารินํ.
 สตํ เอตานิ จานานิ ยานิ เสเวถ ปณฺทิตो
 อริโย ทสฺสนสมฺปนฺโน ส โลกํ ภาชเต สีวนฺติ.

๖. สีลวนฺตสุตต์

[๕๐๑] “ยํ ภิกฺขเว สีลวนฺโต ปพฺพชิตา คามํ วา นิคมํ
 วา อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ, ตตฺถ มนุสฺสา ตีหิ จาเนหิ พหุํ
 ปุญฺญํ ปสวณฺติ. กตเมหิ ตีหิ. กาเยน วาจาเยน มนสา. ยํ
 ภิกฺขเว สีลวนฺโต ปพฺพชิตา คามํ วา นิคมํ วา อุปนิสฺสาย
 วิหรนฺติ, ตตฺถ มนุสฺสา อิมเอหิ ตีหิ จาเนหิ พหุํ ปุญฺญํ
 ปสวณฺตีติ. จมฺมจํ.

๗. สงฺขตลกขณสุตต์

[๕๐๒] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว สงฺขตสฺส สงฺขตลกขณานิ.
 กตมานิ ตีณิ. อุปฺปาโท ปญฺญายติ, วโย ปญฺญายติ, จิตฺตสฺส
 อญฺญตตฺตํ ปญฺญายติ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว ตีณิ สงฺขตสฺส
 สงฺขตลกขณานิติ. สตฺตมํ.

๘. อสงฺขตลกขณสุตต์

[๕๐๓] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว อสงฺขตสฺส อสงฺขตลกขณานิ.
 กตมานิ ตีณิ. น อุปฺปาโท ปญฺญายติ, น วโย ปญฺญายติ,
 น จิตฺตสฺส อญฺญตตฺตํ ปญฺญายติ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว ตีณิ
 อสงฺขตสฺส อสงฺขตลกขณานิติ. อมฺมจมํ.

๕. ปพพตราชสูตร

[๙๐๔] “หิมวันตัม ภิกุขเว ปพพตราชัม นิสฺสาย มหาสาลา ตีหิ วฑฺฒีหิ วฑฺฒนติ. กตมาหิ^๑ ตีหิ. สาขาปตฺตปลาเสน วฑฺฒนติ, ตจฺจปฺปฏิกาย วฑฺฒนติ, เฝคฺคฺสาเรน วฑฺฒนติ, หิมวันตัม ภิกุขเว ปพพตราชัม นิสฺสาย มหาสาลา อิมานิ ตีหิ วฑฺฒีหิ วฑฺฒนติ.

เอวเมว โข ภิกุขเว สหุํ กุลปตี นิสฺสาย อนฺโตชโน ตีหิ วฑฺฒีหิ วฑฺฒนติ. กตมาหิ ตีหิ. สหุชาย วฑฺฒนติ, สีเลน วฑฺฒนติ, ปญฺญาย วฑฺฒนติ, สหุํ ภิกุขเว กุลปตี นิสฺสาย อนฺโตชโน อิมานิ ตีหิ วฑฺฒีหิ วฑฺฒนตฺตี.

ยถาปิ ปพฺพโต เสโล
 ตัม รุกข^๒ อฺปนิสฺสาย
 ตเถว สีลสมฺปนฺนํ
 อฺปนิสฺสาย วฑฺฒนติ
 อมจฺจา ฅาติสงฺฆา จ
 ตฺยาสฺส สีลวโต สีลํ
 ปสฺสमानานุกุพฺพนติ
 อิท ฅมมํ จริตฺวาน
 นนฺทโน เทวโลกสฺมี

อรณฺณสฺมี พุรหาวเน
 วฑฺฒนเต เต วนปฺปตี
 สหุํ กุลปตี อิท
 ปตฺตทารา จ พนฺธฺวา
 เย จสฺส อนฺตฺวีโน.
 จาคํ สุจฺริตานิ จ
 เย^๓ ภวนฺติ วิจฺกฺขณา.^๓
 มคฺคํ สฺสคฺติคามินํ
 โมหนฺติ กามกามิโนติ. นวมํ.

๑ หมายเหตุ 27/05/2566

๑ อ. กตเมหิ

๒ ฉ., เท. รุกขา

๓-๓ ฉ., เท. อคฺคมคฺคํ วิจฺกฺขณา

๑๐. อาตปฺปกรณียสฺสคฺตํ

[๙๐๕] “ตีหิ ภิกฺขเว จาเนหิ อาตปฺปํ กรณียํ. กตเมหิ ตีหิ. อนุปฺปนฺนํ ปาปกาณํ อกุสลํ ฐมฺมาณํ อนุปฺปาทาย อาตปฺปํ กรณียํ, อนุปฺปนฺนํ กุสลํ ฐมฺมาณํ อนุปฺปาทาย อาตปฺปํ กรณียํ, อนุปฺปนฺนํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ตีพฺพานํ ขรานํ กฏฺฏกาณํ อสาดานํ อมฺหาปานํ ปาณฺหรานํ อธิวาสนํ อาตปฺปํ กรณียํ. [*]

ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนุปฺปนฺนํ ปาปกาณํ อกุสลํ ฐมฺมาณํ อนุปฺปาทาย อาตปฺปํ กโรติ, อนุปฺปนฺนํ กุสลํ ฐมฺมาณํ อนุปฺปาทาย อาตปฺปํ กโรติ, อนุปฺปนฺนํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ตีพฺพานํ ขรานํ กฏฺฏกาณํ อสาดานํ อมฺหาปานํ ปาณฺหรานํ อธิวาสนํ อาตปฺปํ กโรติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาตปฺปํ นิปโก สโต สมฺมา ทุกฺขสฺส อนตฺตกิริยาयाติ. ทสมํ.

๑๑. มหาโจรสตฺตํ

[๙๐๖] “ตีหิ ภิกฺขเว อญฺเจะหิ สมฺนฺนาคโต มหาโจโร สหฺธิมฺปิ จินฺหติ, นิลโลปมฺปิ หรติ, เอกาคาริกมฺปิ กโรติ, ปริปฺนฺเถปิ ตีฏฺจติ. กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว มหาโจโร วิสมนฺนิสฺสีโต จ โหติ, คหฺนนิสฺสีโต จ โหติ, พลวนิสฺสีโต จ โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว มหาโจโร วิสมนฺนิสฺสีโต โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว มหาโจโร

นทีวิฑูคัม วา นิสฺสิตโต โหติ ปพฺพตวิสมํ วา. เอวํ โข ภิกฺขเว
มหาโจโร วิสมนิสฺสิตโต โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว มหาโจโร คหณนิสฺสิตโต โหติ. อีธ
ภิกฺขเว มหาโจโร ติณคหณํ วา นิสฺสิตโต โหติ รุกฺขคหณํ วา
โรธํ^๑ วา มหาวนสณฺฑํ วา. เอวํ โข ภิกฺขเว มหาโจโร
คหณนิสฺสิตโต โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว มหาโจโร พลวนิสฺสิตโต
โหติ. อีธ ภิกฺขเว มหาโจโร ราชานํ วา ราชมหามตฺตตานํ วา
นิสฺสิตโต โหติ. ตสฺส เอวํ โหติ 'สเจ มํ โกจิ กิณฺณจิ วกฺขติ,
อิมเ เม ราชานเ วา ราชมหามตฺตตา วา ปรีโยธาย อตฺถํ
ภณิสฺสณฺตีติ. สเจ นํ โกจิ กิณฺณจิ อาห, ตฺยาสฺส ราชานเ วา
ราชมหามตฺตตา วา ปรีโยธาย อตฺถํ ภณฺนติ. เอวํ โข ภิกฺขเว
มหาโจโร พลวนิสฺสิตโต โหติ. อิมเหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ องฺเคหิ
สมนฺนาคโต มหาโจโร สนฺธิมฺปิ จินฺหติ, นิลโลปมฺปิ หรติ,
เอกาคาริกมฺปิ กโรติ, ปรีปนฺเถปิ ติฏฺฐติ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ^๒ สมนฺนาคโต ปาปภิกฺขุ
ขตํ อุพฺหตํ อตฺตตานํ ปรีหริติ, สาวชฺชโ จ โหติ สานฺวชฺชโ
วิญญฺณํ. พหุญฺจ อปฺปญฺญํ ปสวติ. กตเมหิ ตีหิ. อีธ ภิกฺขเว
ปาปภิกฺขุ วิสมนิสฺสิตโต จ โหติ คหณนิสฺสิตโต จ พลวนิสฺสิตโต จ.
กถญฺจ ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ วิสมนิสฺสิตโต โหติ, อีธ ภิกฺขเว
ปาปภิกฺขุ วิสเมน กายกมฺเมน สมนฺนาคโต โหติ, วิสเมน
วจีกมฺเมน สมนฺนาคโต โหติ วิสเมน มโนกมฺเมน สมนฺนาคโต
โหติ, เอวํ โข ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ วิสมนิสฺสิตโต โหติ.

กถญจ ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ คหณิสฺสโต โหติ, อิท
 ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ, อนฺตคฺคากาย ทิฏฺฐิยา
 สมฺนฺนาคโต โหติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ คหณิสฺสโต
 โหติ. กถญจ ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ พลวนิสฺสโต โหติ. อิท ภิกฺขเว
 ปาปภิกฺขุ ราชานํ วา ราชมฺหามตฺตานํ วา นิสฺสโต โหติ. ตสฺส
 เอวํ โหติ 'สเจ มํ โกจิ กิณฺณจิ วกฺขติ, อิเม เม ราชานो วา
 ราชมฺหามตฺตา วา ปรีโยธาย อตฺถํ ภณิสฺสนฺตํ. สเจ นํ โกจิ
 กิณฺณจิ อาห, ตฺยาสฺส ราชานो วา ราชมฺหามตฺตา วา ปรีโยธาย
 อตฺถํ ภณฺนติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปาปภิกฺขุ พลวนิสฺสโต โหติ.
 อิเมहि โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมहि สมฺนฺนาคโต ปาปภิกฺขุ ขตํ
 อุปฺหตํ อตฺตานํ ปรีหริ, สวชฺโช จ โหติ สานฺวชฺโช วิญญฺณํ,
 พหุญฺจ อปฺปญฺญํ ปสวตฺตํ. เอกาทสมํ.

ปญฺจโม จุฬวคฺค.

ตสฺสอุทฺทหนํ

สมฺมุขีจฺานตฺถวสํ*

ปวตฺติ ปณฺทิตสึลวํ

สงฺขตํ ปพฺพตาทปฺป

มหาโจเรเนกาทสาติ.

ปจฺโม ปณฺณาสโก สมตฺโต.

๒. ทุติยปณฺณาสโก

(๖) ๑. พุราหุมนวคฺโค

๑. ปสมเทวพุราหุมนสุตฺตํ

[๙๐๗] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข เทว พุราหุมนา ชินฺหนา วุฑฺฒา^๑ มหุลลกา อทฺธคตา วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสตีกา ชาตียา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมียสฺส; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทียสฺส, สมฺโมทณียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสียสฺส, เอกมฺนตํ นิสินฺหนา โข เต พุราหุมนา ภควนตํ เอตทโวจํ “มยฺมสฺส โภ โคตม พุราหุมนา ชินฺหนา วุฑฺฒา มหุลลกา อทฺธคตา วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสตีกา ชาตียา, เต จมฺห^๒ อกตกลฺยาณา อกตกุสลา อกตภีรุตฺตาณา, โอวทตฺตฺว โน ภวํ โคตโม อนุสาสตุ โน ภวํ โคตโม, ยํ อมฺหากํ อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ หิตาย สุขายาติ.

“ตคฺชม ตุมฺहे พุราหุมนา ชินฺหนา วุฑฺฒา มหุลลกา อทฺธคตา วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสตีกา ชาตียา, เต จตฺถ อกตกลฺยาณา อกตกุสลา อกตภีรุตฺตาณา, อุปนียตี โข อयํ พุราหุมนา โลโก ชราย พฺยาธินา มรเณน, เอวํ อุปนียมาเน โข พุราหุมนา โลเก ชราย พฺยาธินา มรเณน โย อิธ กาเยน สญฺญโม วาจาเยน สญฺญโม มนฺสา สญฺญโม, ตํ ตสฺส เปตสฺส ตาณญจ เลนญจ ทิปญจ สรณญจ ปรายนญจาติ.

“อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุ”

ชฺรูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณา

เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน

ปฺปญฺณานิ กยิราถ สุขาวหาणि.

โยธ กาเยน สญฺญโม วาจาเย อุท เจตสา

ตํ ตสฺส เปตสฺส สุขาย โหติ

ยํ ชีวมาโน ปกโรติ ปฺปญฺณนฺติ. ปจम्.

๒. ทุตติยเทวพุราหมณสุตตัม

[๙๐๘] อถ โข เทว พุราหมณา ชินฺณา วุฑฺฒา
มหลฺลกา อทฺธคตา วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสติกกา ชาตียา, เยน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมียํ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมฺนตํ นิสีทียํ, เอกมฺนตํ นิสินฺนา โข เต พุราหมณา
ภควนฺตํ เอตทวโจ “มยฺมสฺส โภ โคตม พุราหมณา ชินฺณา
วุฑฺฒา มหลฺลกา อทฺธคตา วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสติกกา ชาตียา,
เต จมฺห อกตกลฺยาณา อกตกฺุสลา อกตภีรุตฺตาณา, โอวทตฺุ โน
ภวํ โคตโม, อนุสาสตุ โน ภวํ โคตโม, ยํ อมฺหากํ อสฺส
ทึพฺพรตฺตํ หิตาย สุขายาติ.

“ตคฺช ตุมฺहे พุราหมณา ชินฺณา วุฑฺฒา มหลฺลกา
อทฺธคตา วโยอนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสติกกา ชาตียา. เต จตฺถ
อกตกลฺยาณา อกตกฺุสลา อกตภีรุตฺตาณา, อาทิตฺโต โข อยํ

พราหมณา โลโก ชราย พยาธินา มรณน, เอว อาทิตเต ไช^๑
 พราหมณา โลเก ชราย พยาธินา มรณน, โย อิธ กาเยน
 สญญโม วาจา สญญโม มนสา สญญโม, ตัง ตสฺส เปตสฺส
 ตาณญจ เลณญจ ทีปญจ สรณญจ ปรายนญจาติ.

“आतितुसुमी अकारसुमी यं नीहृदि गात्रं
 तं तस्य हृदि अतथा न जं यं तदुत्त तथहृदि.
 एव आतितुगे^๒ लोके^๒ श्रय मरणं ज
 नीहरेण ताเนन तिनं हृदि सुनिहतं.
 योธ गायेन सญ्जमो वाजा उत जेतसा
 तं तस्य पेत्तस्य सुखाय हृदि
 यं चिन्मानो पक्रोति पुण्णन्ति. तुतीयं.

๓. อญญตรพราหมณสุตต์

[๙๐๙] อถ ไช อญญตโร พราหมโณ, เยน ภควา,
 เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิตฺวา
 เอกมนุตฺตํ นิสินฺโน ไช โส พราหมโณ ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “สนฺทิกฺโข ฐมฺโม สนฺทิกฺโข ฐมฺโมติ โภ โคตม วุจฺจติ,
 กิตฺตาวตา น ไช โภ โคตม สนฺทิกฺโข ฐมฺโม หริตฺวา อกาลิก
 เอหิปสฺสิก โอปนยิก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตํ.

“รตุโต ไช พราหมณ ราเคน อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต
 อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, ปรรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, อุกฺยพฺยาพาธายปิ

ปณฺณาสโก] (๖) ๑. พุราหมณฺวคฺโค ๓. อณฺณตฺรพฺราหฺมณฺสฺสจฺจํ ๒๑๙

เจเตติ, เจตสิกํปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ. ราเค ปหิเน
เนว อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น ปฺรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น
อุมฺยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ.
เอวํปิ โข พุราหฺมณ สนฺทิฏฺฐิจิโก ฐมฺโม โหติ ฯเปฯ

ทฺฐุจฺโจะ โข พุราหฺมณ โทเสน อภิกฺขโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต
อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, ปฺรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, อุมฺยพฺยาพาธายปิ
เจเตติ, เจตสิกํปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ. โทเส ปหิเน
เนว อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น ปฺรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น
อุมฺยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ.
เอวํปิ โข พุราหฺมณ สนฺทิฏฺฐิจิโก ฐมฺโม โหติ ฯเปฯ

มฺหุโห โข พุราหฺมณ โมहेน อภิกฺขโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต
อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, ปฺรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, อุมฺยพฺยาพาธายปิ
เจเตติ, เจตสิกํปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ. โมहे ปหิเน
เนว อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น ปฺรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น
อุมฺยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ.
เอวํปิ โข พุราหฺมณ สนฺทิฏฺฐิจิโก ฐมฺโม โหติ อกาลิโก เอหิปสฺสสิโก
โอปนยิโก* ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิมฺญฺหีติ.

“อภิกฺกนฺตํ โก โคตม ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม
ธารेतฺตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนฺติ. ตติยํ.

๔. ปริพพาซกสูตร

[๙๑๐] อถ โข อญฺญตโร พุราหุมนปริพพาซโก, เยน ภควา, เตนุสสงุมมิ; ๗เป๗ เอกมฺหํ นิสินฺโน โข โส พุราหุมน-ปริพพาซโก ภควนํ เอตทวโจ “สนฺทิฏฺฐิโก ฐมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก ฐมฺโมติ. โภ โคตม วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข โภ โคตม สนฺทิฏฺฐิโก ฐมฺโม โหติ อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

รตุโต โข พุราหุมน ราเคน อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, ปฺรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, อุกฺยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, เจตสิกํปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ. ราเค ปหิเน, เนว อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น ปฺรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น อุกฺยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ.

รตุโต โข พุราหุมน ราเคน อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทฺวจฺจริตํ จรติ, วาจาเย ทฺวจฺจริตํ จรติ, มนฺสา ทฺวจฺจริตํ จรติ. ราเค ปหิเน, เนว กาเยน ทฺวจฺจริตํ จรติ, น วาจาเย ทฺวจฺจริตํ จรติ, น มนฺสา ทฺวจฺจริตํ จรติ.

รตุโต โข พุราหุมน ราเคน อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต อตฺตตฺถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ปฺรตฺถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, อุกฺยตฺถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. ราเค ปหิเน, อตฺตตฺถํปิ ยถาภูตํ ปชานาติ, ปฺรตฺถํปิ ยถาภูตํ ปชานาติ, อุกฺยตฺถํปิ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํปิ โข พุราหุมน สนฺทิฏฺฐิโก ฐมฺโม โหติ.

ทุฏฺฐโ จ โข พุราหมณ ๔เปย มุพฺโห โข พุราหมณ
โมเหณ อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต อตฺตพฺยาพาธายปี เจเตติ,
ปรพฺยาพาธายปี เจเตติ, อุภยพฺยาพาธายปี เจเตติ, เจตสิกํปี
ทุกุขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ. โมเห ปหิเน, เนว อตฺตพฺยาพาธายปี
เจเตติ, น ปรพฺยาพาธายปี เจเตติ, น อุภยพฺยาพาธายปี เจเตติ,
น เจตสิกํ ทุกุขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ.

มุพฺโห โข พุราหมณ โมเหณ อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต
กาเยน ทฺวจฺจริตํ จรติ, วาจาเยน ทฺวจฺจริตํ จรติ, มนฺสา ทฺวจฺจริตํ
จรติ. โมเห ปหิเน, เนว กาเยน ทฺวจฺจริตํ จรติ, น วาจาเยน
ทฺวจฺจริตํ จรติ, น มนฺสา ทฺวจฺจริตํ จรติ.

มุพฺโห โข พุราหมณ โมเหณ อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต
อตฺตตฺถํปี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ปรตฺถํปี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ,
อุภยตฺถํปี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. โมเห ปหิเน, อตฺตตฺถํปี ยถาภูตํ
ปชานาติ, ปรตฺถํปี ยถาภูตํ ปชานาติ, อุภยตฺถํปี ยถาภูตํ
ปชานาติ. เอวํปี โข พุราหมณ สนฺทิกฺกุจิโก ฐมฺโม โหติ อกาลิโก
เอหิปสฺสสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

“อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ๔เปย อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม
ธเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺสเปตํ สรณํ คตฺนฺติ. จตฺตตฺถํ.

๕. นิพพุตสุตฺตํ

[๙๑๑] อถ โข ชานุสฺสโสณิ พุราหมเณ, เยน ภควา,
เตนุปสงฺกมิ; ๔เปย เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข ชานุสฺสโสณิ พุราหมเณ
ภควนฺตํ เอตทวโจ “สนฺทิกฺกุจิกํ นิพฺพานํ สนฺทิกฺกุจิกํ นิพฺพานนฺติ.

โก โคตม วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข โก โคตม สนฺทิกฺขจิกํ
นิพฺพานํ โหติ อกาลิกํ เอหิปสฺสํ โอปนยิกํ^๑ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺพํ
วิญญูหิตี.

รตฺโต โข พุราหฺมณ ราเคน อภิกฺขโต ปรียาทินฺนจิตฺโต
อตฺตพฺยาพาธายปี เจเตติ, ปฺรพฺยาพาธายปี เจเตติ, อุภยพฺยาพาธายปี
เจเตติ, เจตสิกํปี ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสฺสเวเตติ. ราเค ปหิเน,
เนว อตฺตพฺยาพาธายปี เจเตติ, น ปฺรพฺยาพาธายปี เจเตติ, น
อุภยพฺยาพาธายปี เจเตติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสฺสเวเตติ.
เอวํปี โข พุราหฺมณ สนฺทิกฺขจิกํ นิพฺพานํ โหติ.

ทฺฐโง โข พุราหฺมณ ะเปยฺย มฺหุโห โข พุราหฺมณ โมเห
อภิกฺขโต ปรียาทินฺนจิตฺโต อตฺตพฺยาพาธายปี เจเตติ, ปฺรพฺยาพาธายปี
เจเตติ, อุภยพฺยาพาธายปี เจเตติ, เจตสิกํปี ทุกฺขํ โทมนสฺสํ
ปฏิสฺสเวเตติ. โมเห ปหิเน, เนว อตฺตพฺยาพาธายปี เจเตติ, น
ปฺรพฺยาพาธายปี เจเตติ, น อุภยพฺยาพาธายปี เจเตติ, น เจตสิกํ
ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสฺสเวเตติ. เอวํปี โข พุราหฺมณ สนฺทิกฺขจิกํ
นิพฺพานํ โหติ.

ยโต โข อโย พุราหฺมณ อนวเสสํ รากฺขยํ ปฏิสฺสเวเตติ,
อนวเสสํ โทสฺสกฺขยํ ปฏิสฺสเวเตติ, อนวเสสํ โมหกฺขยํ ปฏิสฺสเวเตติ.
เอวํ โข พุราหฺมณ สนฺทิกฺขจิกํ นิพฺพานํ โหติ อกาลิกํ เอหิปสฺสํ
โอปนยิกํ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺพํ วิญญูหิตี.

“อภิกฺกนฺตํ โก โคตม ะเปยฺย อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม
ธเรตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนติ. ปมฺจมํ.

^๑ฉ.,เท. โอปนยยิกํ, เอวมุปริปิ.

๖. ปโลกสุตฺตํ

[๙๑๒] อถ โข อญฺญตโร พุราหฺมณมหาสาโล, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; ๕เปยฺ เอกมฺหํ นิสินฺโน โข โส พุราหฺมณมหาสาโล ภควนฺตํ เอตทวโจ “สุตฺตมเมตํ” โภ โคตม ปุพฺพกานํ พุราหฺมณานํ วุฑฺฒานํ มหฺลลฺกานํ อจฺริยปจฺริยานํ ภาสฺमानานํ ‘ปุพฺพสุสฺส’^๑ อยํ โลโก อวีจิ มณฺเฎ ผุฏฺเฐ โหติ” มนุสฺสเสหิ กุกฺกุฏสมฺปาติกา คามนิกมชนปทราชาธาณิโยติ, โภ นุ โข โภ โคตม เหตุ โภ ปจฺจโย. เยเนตฺรหิ มนุสฺสสานํ ขโย โหติ, ตนฺตฺตํ ปญฺญายติ, คามาปิ อคามา โหนฺติ นิคมาปิ อนิคมา โหนฺติ, นคราปิ อนครา โหนฺติ, ชนปทาปิ อชนปทา โหนฺตํติ.

เอตฺรหิ พุราหฺมณ มนุสฺสสา อธฺมมราครตฺตา วิสมโลภาภิกฺขุตา มิจุฉาธมฺมปเรตา. เต ธฺมมราครตฺตา วิสมโลภาภิกฺขุตา มิจุฉาธมฺมปเรตา ตินฺหาณี สตฺถาณี คเหตุวา อญฺญมณฺณสุสฺ^๒ ซีวิตา โวรโรเปนฺติ, เตน พหุ มนุสฺสสา กาลํ กโรนฺติ. อยํปิ โข พุราหฺมณ เหตุ อยํ ปจฺจโย, เยเนตฺรหิ มนุสฺสสานํ ขโย โหติ, ตนฺตฺตํ ปญฺญายติ, คามาปิ อคามา โหนฺติ, นิคมาปิ อนิคมา โหนฺติ, นคราปิ อนครา โหนฺติ, ชนปทาปิ อชนปทา โหนฺติ.

ปฺน จ ปรี พุราหฺมณ เอตฺรหิ มนุสฺสสา อธฺมมราครตฺตา วิสมโลภาภิกฺขุตา มิจุฉาธมฺมปเรตา. เตสํ ธฺมมราครตฺตานํ วิสมโลภาภิกฺขุตานํ มิจุฉาธมฺมปเรตานํ เทโว น สมฺมา ธารี อนุปฺปเวจฺจติ, เตน ทฺวพฺภิกขํ โหติ ทฺวสุสฺสํ เสตฺถุจิกํ สลาภาวตฺตํ,

^๑ฉ.,เท. สุตํ เมตํ^๒ฉ.,เท.,อิ. อโหสิ^๓ฉ.,เท. ปุพฺพเพ สุตํ^๔ฉ.,เท. อญฺญมณฺณ

เตน พหุ มนุสฺสา กาลํ กโรนฺติ. อัยปิ โข พุราหุมน เหตุ
 อัย ปจฺจโย, เยเนตฺรหิ มนุสฺसानํ ขโย โหติ ตนฺตํ ปณฺณายติ,
 คามาปิ อคามา โหนฺติ, นิคมาปิ อนิคมา โหนฺติ, นคราปิ
 อนครา โหนฺติ, ชนปทาปิ อชนปทา โหนฺติ.

ปุณ จ ปรี พุราหุมน เอตฺรหิ มนุสฺสา อธมฺมราครตฺตา
 วิสมโลภาภิกฺขตา มิจฺฉาธมฺมปเรตฺตา. เตสํ อธมฺมราครตฺตานํ วิสม-
 โลภาภิกฺขตานํ มิจฺฉาธมฺมปเรตานํ ยกฺขา วาเพ^๑ อมนุสฺเส
 โสสฺสชฺชนฺติ, เตน พหุ มนุสฺสา กาลํ กโรนฺติ. อัยปิ โข
 พุราหุมน เหตุ อัย ปจฺจโย, เยเนตฺรหิ มนุสฺसानํ ขโย โหติ,
 ตนฺตํ ปณฺณายติ, คามาปิ อคามา โหนฺติ, นิคมาปิ อนิคมา
 โหนฺติ, นคราปิ อนครา โหนฺติ, ชนปทาปิ อชนปทา โหนฺตฺติ.

“อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ยเปยฺย อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม
 ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนฺติ. จมฺมจํ.

๗. วจฺจโคตฺตสฺสฺส

[๙๑๓] อถ โข วจฺจโคตฺโต ปรีพฺพาชโก, เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ
 กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ; เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโ
 โข วจฺจโคตฺโต ปรีพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทวโจ “สฺสฺสเมตํ โภ
 โคตม ‘สมฺโมเน โคตโม เอวมาห ‘มยฺหเมว ทานํ ทาทพฺพํ,
 นาณฺเณสํ ทานํ ทาทพฺพํ. มยฺหเมว สวากานํ ทานํ ทาทพฺพํ,
 นาณฺเณสํ สวากานํ ทานํ ทาทพฺพํ. มยฺหเมว ทินฺนํ มหปฺพลํ,

นายฺเยสํ ทินฺนํ มหปฺพลํ. มยฺหเมว สวากานํ ทินฺนํ มหปฺพลํ,
 นายฺเยสํ สวากานํ ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ. เย เต โภ โก โคตม
 เอวมาหํสุ ‘สมโณ โคตโม เอวมาห ‘มยฺหเมว ทานํ ทาทพฺพํ,
 นายฺเยสํ ทานํ ทาทพฺพํ. มยฺหเมว สวากานํ ทานํ ทาทพฺพํ,
 นายฺเยสํ สวากานํ ทานํ ทาทพฺพํ. มยฺหเมว ทินฺนํ มหปฺพลํ,
 นายฺเยสํ ทินฺนํ มหปฺพลํ. มยฺหเมว สวากานํ ทินฺนํ มหปฺพลํ,
 นายฺเยสํ สวากานํ ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ. กจฺจิ เต โภโต โคตมสฺส
 วุตฺตวาทีโน, น จ ภวนฺตํ โคตมํ อญฺเฏน อพฺภาจิกฺขนฺติ, ฐมฺมสฺส
 จานุญฺมํ พฺยากรโณติ. น จ โกจิ สหฐมฺมิโก วาทานุปาโต
 คารยฺหํ จานํ อากจฺจติ, อนพฺภกฺขาตุกามา หิ มยํ ภวนฺตํ
 โคตมนฺติ.

เย เต วจฺจ เอวมาหํสุ “สมโณ โคตโม เอวมาห
 ‘มยฺหเมว ทานํ ทาทพฺพํ ฯเปฯ นายฺเยสํ สวากานํ ทินฺนํ
 มหปฺพลนฺติ. น เม เต วุตฺตวาทีโน, อพฺภาจิกฺขนฺติ จ ปน
 มํ เต” อสตา, อญฺเฏน. โย โข วจฺจ ปรี ทานํ ททนต์
 วาเรติ, โส ตินฺณํ อนฺตรายกโร โหติ ตินฺณํ ปาริปฺนถิโก.
 กตเมสํ ตินฺณํ. ทายกสฺส ปุณฺณนฺตรายกโร โหติ, ปฏฺิคฺคาหกานํ
 ลากนฺตรายกโร โหติ, ปุพฺพเพว โข ปนสฺส อตฺตา ขโต จ
 โหติ อฺุพฺโต จ. โย โข วจฺจ ปรี ทานํ ททนต์ วาเรติ, โส
 อิมํสํ ตินฺณํ อนฺตรายกโร โหติ ตินฺณํ ปาริปฺนถิโก.

“อหํ โข ปน วจฺจ เอวํ วทามิ ‘เยปี เต จนฺทนิกาย
 วา โอลิคุลฺเล วา ปาณา, ตตฺรปี โย ถาลิໄໝวํ วา

สรวาโชนัน วา จตฺตเตติ 'เย ตตฺถ ปาณา เต เตณ' ยาเปนฺตฺตติ,
ตโตนิทานัน อหํ วจฺจ ปุณฺณสุส อาคมํ วทามิ, โก ปน วาโท
มนุสฺสญฺญเต. อปีจาทํ วจฺจ สีลวโต ทินฺนํ มหปฺพลํ วทามิ, โน
ตถา ทุสฺสีเล^๒ โส จ โหติ ปญฺจกวิปฺปหีนโน ปญฺจกสมนฺนาคโต.

[๙๑๔] กตมานิ ปญฺจกานิ ปหีนานิ โหณฺติ. กามจฺจนฺโท
ปหีนโน โหติ, พยาปาโท ปหีนโน โหติ, ถีนมิตฺต^๓ ปหีนโน โหติ,
อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจํ ปหีนโน โหติ, วิจิกิฉา ปหีนา โหติ. อิมานิ
ปญฺจกานิ ปหีนานิ^๔ โหณฺติ.

กตเมหิ ปญฺจเคหิ สมนฺนาคโต โหติ. อเสเชน สีลกฺขนฺธเณ
สมนฺนาคโต โหติ, อเสเชน สมาริฏฺขนฺธเณ สมนฺนาคโต โหติ,
อเสเชน ปญฺญากฺขนฺธเณ สมนฺนาคโต โหติ, อเสเชน วิมุตฺติกฺขนฺธเณ
สมนฺนาคโต โหติ, อเสเชน วิมุตฺติฅาณทสฺสนกฺขนฺธเณ สมนฺนาคโต
โหติ. อิมेหิ ปญฺจเคหิ สมนฺนาคโต โหติ. อิติ ปญฺจกวิปฺปหีนโน
ปญฺจกสมนฺนาคเต ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ วทามิตฺติ.

อิติ กณฺหาสุ เสตาสุ	โรหิณีสฺ หรีสุ วา
กมฺมาสาสุ สรฺฐปาสุ	โคสุ ปาเรวตาสุ วา
ยาสุ กาสฺจ ^๕ เอตาสุ	ทนฺโต ชายติ ปุณฺดโว
โชรยฺโห พลสมฺปนฺโน	กลฺยาณชวณิกฺกโม
ตเมว ภาเร ยฺยชฺชนฺติ	นาสุส วณฺณํ ปรีกฺขเร.

^๑ อ. เยน

^๓ หมายเหตุ 27/05/2566
อ. ถีนมิตฺต

^๕ ส.อ. กาสฺ จ, เอมฺปริปิ.

^๒ อ.,เท. ทุสฺสีลสุส

^๔ อ.,เท. วิปฺปหีนานิ

เอวเมว มนุสฺเสสุ	ยสฺมี กสฺมิณฺจิ ชาตีย์ ^๑
ขตฺติเย พุราหุมนเ เวสฺเส	สุทฺเท จณฺทาลปุกฺกุเส.
ยาสุ กาสฺจึ เอตาสุ	ทนฺโต ชายติ สุปฺพโต
ธมฺมฏฺโฆ สีสมฺปนฺโน	สจฺจวาที หิริมนฺ. ^๒
ปหีนชาติมรโณ	พุรหฺมจริยสฺส เกวลี
ปนฺนภาโร วิสฺยุตฺโต	กตฺกิञฺจเ อนาสโว.
ปารคฺช สพฺพธมฺมานํ	อนุปาทาย นิพฺพุโต
ตสฺมี เว ^๓ วิรเช เขตฺเต	วิปฺลา โหติ ทกฺขิณา.
พาลา จ อวิชานนฺตา	ทุมฺเมธา อสฺสุตาวิโน
พหิทฺธา ทนฺติ ^๔ ทานานิ ^๕	นหิ สนฺเต อุปาสเร.
เย จ สนฺเต อุปาสเนติ	สปปญฺเเว ธีรสมฺมเต
สทฺธา จ เนสฺสํ สุกเต	มฺลชาตา ปติฏฺฐิตา.
เทวโลกญฺจ เต ยนฺติ	กุเล วา อิธ ชายเร
อนุปฺพุเพน นิพฺพานํ	อริคจฺจนฺติ ปณฺทิตาติ. สตฺตมํ.

๘. ติกณณสูตร

[๙๑๕] อถ โข ติกณฺโณ พุราหุมนเ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธี สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ, เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โข

^๑ ฉ. เท. ๒๗๖ ชาตียะ

^๓ ฉ. เท., อ. ตสฺมีเยว

^๔ อ. ทานา

^๒ ส. หิริมน

^๕ ฉ. เท. เทนฺติ

ติกณโณ พุราหุมนโณ ภควโต สมมุขา เตวิชชานํ สุกํ พุราหุมนานํ
วณฺณํ ภาสติ “เอวมปิ เตวิชชา พุราหุมนา, อิติปิ เตวิชชา
พุราหุณาติ.

“ยถากถํ ปน พุราหุมน พุราหุมนา พุราหุมนํ เตวิชชํ
ปญฺญาเปเนตฺติ. อิท โภ โคตม พุราหุมนโณ อุกโต สุชาโต โหติ
มาติโต จ ปิตีโต จ สํสฺสทฺตคหณโก ยาว สดฺดมา ปิตามหฺยคา
อกุชิตโต อนุปกุกฺกุโจ ชาตีวาเทน, อชฺฌายโก มนฺตฺตโร ตินฺนํ
เวทานํ ปารคฺช สนิชฺฌนฺทฺกฏฺฏภานํ สากุขรปฺปเกทานํ อิติหาส-
ปญฺจมานํ ปทโก เวยฺยากรโณ โลกายตมหาปฺริสลกฺขณฺสฺส อนวโยติ.
เอวํ โข โภ โคตม พุราหุมนา พุราหุมนํ เตวิชชํ ปญฺญาเปเนตฺติ.

“อณฺณถา โข พุราหุมน พุราหุมนา พุราหุมนํ เตวิชชํ
ปญฺญาเปเนติ, อณฺณถา จ ปน อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหตฺติ.
ยถากถํ ปน โภ โคตม อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหติ, สาธุ
เม ภวํ โคตโม ตถา ฐมํ เทเสตุ, ยถา อริยสฺส วินเย
เตวิชฺโช โหตฺติ. เตณฺหิ พุราหุมน สฺสณฺหาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ,
ภาสิสฺสสามีติ. “เอวํ โภติ โข ติกณฺโณ พุราหุมนโณ ภควโต
ปจฺจสฺสสฺสิ. ภควา เอตทวโจ

“อิธ พุราหุมน ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ
ธมฺเมหิ สวิตกุกํ สวิจาร์ วิเวกชํ ปิติสฺสํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺมุขช
วิหฺรติ, วิตกุกฺกวจารานํ รูปสฺมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส
เอโกทิกภาวํ อวิตกุกํ อวิจาร์ สมาริธํ ปิติสฺสํ ทฺตฺติยํ ฌานํ
อุปสมฺมุขช วิหฺรติ, ปิตียา จ วิราคา อุกฺกขโก จ วิหฺรติ
สโต

อาจิขุขนติ ‘อุเปกขโก สติมา สุขวิหารีติ ตติยं ฌานं อุปสมปชช
 วิหริติ, สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺพเพ
 โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสฺสทฺธิ
 จตฺตถํ ฌานं อุปสมปชช วิหริติ.

[๙๑๖] โส เอวํ สมาหิตเต จิตฺเต ปริสฺสทฺเธ ปรีโยทาเต
 อนนฺกณเ วิคตฺตูปกฺกิลเส^๑ มุทฺฎฺฐเต กมฺมนิเย^๒ จิตเต อาเนญชปฺปตฺเต,^๓
 ปุพฺพเพนิवासานุสฺสติฌาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส อเนกวิหิตํ
 ปุพฺพเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. เสยฺยถิ^๔. เอกมฺปิ ชาตี เทวํปิ ชาตีโย
 ติสฺสโสปิ ชาตีโย จตฺสโสปิ ชาตีโย ปณฺจปิ ชาตีโย ทสฺปิ ชาตีโย
 วิสมฺปิ^๕ ชาตีโย ตีสมฺปิ ชาตีโย จตฺตาทิสมฺปิ ชาตีโย ปณฺณาสมฺปิ
 ชาตีโย ชาตีสตมฺปิ ชาตีสทฺสสมฺปิ ชาตีสตสทฺสสมฺปิ อเนเกปิ
 สํวณฺณกปฺเป อเนเกปิ วิวณฺณกปฺเป อเนเกปิ สํวณฺณวิวณฺณกปฺเป
 “อมฺตฺราสี เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร
 เอวํสุขทุกฺขปฏฺฐิสฺสเวทึ เอวมายุปรียนฺโต, โส ตโต จุโต อมฺตฺร
 อุกฺกปาทึ. ตตฺตราปาสี เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร
 เอวํสุขทุกฺขปฏฺฐิสฺสเวทึ เอวมายุปรียนฺโต, โส ตโต จุโต อิธูปปนฺโนติ.
 อิติ สาการํ สอฺกฺกทฺสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพนิवासํ อนุสฺสรติ. อยมสฺส
 ปจฺมา วิชฺชา อธิคฺตา โหติ, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อุปฺปนฺนา,
 ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปนฺโน, ยถาตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตานิโน
 ปหิตตฺตสฺส วิหโรติ.

^๑ ส. วิคตฺ

^๒ ส.อิ. อาเนชชปฺปตฺเต

^๔ อ. วิสทิปิ

^๒ อ. กมฺมนิเย

^๔ อ. เสยฺยถิ

โส เอวํ สมหิตเต จิตฺเต ปริสุทฺธเ ปริโยทาเต อนงฺคเณ
 วิคตฺวปฏิกิเลเส มุทฺตญฺเต กมฺมนิเย จิตฺเต อาเนญชปฺปตฺเต, สตฺตานํ
 จุตฺตปฺปาทฉาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส ทิพฺพเพน จกฺขุณา
 วิสุทฺธเณ อตฺติกกนฺตมานุสฺสเกน สตฺเต ปสฺสตี จวมาเน อุปฺปชฺชมาเน
 หิเน ปณฺีเต สุวณฺเณ ทฺวพฺพณฺเณ สฺสคเต ทฺกคเต, ยถากมฺมุเปเค
 สตฺเต ปชานาติ “อิม” วต โภณฺโต สตฺตา กายทฺจจฺริเตน
 สมฺนฺนาคตา, วจฺีทฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา, มโนทฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา,
 อริยานํ อุปฺวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต
 กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกคตี วินิปาตํ นิรยํ
 อุปฺปนฺนา. อิม วา ปน โภณฺโต สตฺตา กายสฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา,
 วจฺีสฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา, มโนสฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา, อริยานํ
 อนฺอุปฺวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณฺา สฺสคตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปนฺนาติ. [๒] อิติ
 ทิพฺพเพน จกฺขุณา วิสุทฺธเณ อตฺติกกนฺตมานุสฺสเกน สตฺเต ปสฺสตี
 จวมาเน อุปฺปชฺชมาเน หิเน ปณฺีเต สุวณฺเณ ทฺวพฺพณฺเณ
 สฺสคเต ทฺกคเต, ยถากมฺมุเปเค สตฺเต ปชานาติ. อยมสฺส ทฺุตติยา
 วิชฺชา อธิคตา โหติ, อวิชฺชา วิหตา,^๑ วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม
 วิหโต, อาโลโก อุปฺปนฺโน, ยถาตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปีโน
 ปหิตตฺตสฺส วิหโรติ.

[๕๑๗] โส เอวํ สมหิตเต จิตฺเต ปริสุทฺธเ ปริโยทาเต
 อนงฺคเณ วิคตฺวปฏิกิเลเส มุทฺตญฺเต กมฺมนิเย จิตฺเต อาเนญชปฺปตฺเต,

อาสวานํ ขยณณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส “อิทํ ทุกฺขนฺติ
 ยถาภูตํ ปชานาติ, “อโย ทุกฺขสมุทฺโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ,
 “อโย ทุกฺขนิโรธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, “อโย ทุกฺขนิโรธคามินี
 ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, “อิมเ อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ,
 “อโย อาสวสมุทฺโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, “อโย อาสวนิโรธติ
 ยถาภูตํ ปชานาติ, “อโย อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ
 ปชานาติ. ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ
 จิตฺตํ วิมฺจุจติ, ภาวาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจติ, อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ
 วิมฺจุจติ, วิมุตฺตสฺมี “วิมุตฺตมิตติ ฌาณํ โหติ, “ชีณฺหา ชาติ,
 วุสฺสิตํ พุราหมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาติ,
 อยมสฺส ตติยา วิชฺชา อริคตา โหติ, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา
 อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปนฺโน, ยถาตํ อุปฺปมตฺตสฺส
 อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโตติ.

อนฺจุจาวจสีลสฺส

จิตฺตํ ยสฺส วสีฏฺฐํ

ตํ เว ตโมนุทํ ธีรํ

หิตํ เทวมนุสฺसानํ

ตีหิ วิชฺชาหิ สมฺปนฺนํ

พฺพุธํ อนฺติมสารีรํ^๑

ปฺพุเพนิวาสํ โย เวที

อโถ ชาติกฺขยํ ปตฺโต

นิปกสฺส จ ฌายิโน

เอกคฺคํ สฺสมาหิตํ.

เตวิชฺชํ มจฺจุหาณํ

อาหุ สจฺจุปปหาณํ^๒

อสมฺมุพฺพวิหารินํ

ตํ นมสฺสนฺติ โคตมํ.

สคฺคาปายณฺจ ปสฺสตี

อภิญฺญาไวสีโต มฺนิ.

เอตาคี ดีหิ วิชฺชาหิ เตวิชฺโช โหติ พุราหฺมณ
 ตมห์ วทามิ เตวิชฺชํ นาญญํ ลปิตลาปนฺนติ.

เอวํ โข พุราหฺมณ อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหตีติ.
 อญฺญถา โภ โคตม พุราหฺมณานํ เตวิชฺโช, อญฺญถา จ ปน
 อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหติ. อิมสฺส จ โภ โคตม อริยสฺส
 วินเย เตวิชฺชสฺส พุราหฺมณานํ เตวิชฺโช กลํ นาคุฆติ โสฬสี.

“อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ะเปยฺย อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม
 ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนติ. อฏฺฐมํ.

๕. ชานุสฺโสณิสฺสุตฺตํ

[๕๑๘] อถ โข ชานุสฺโสณิํ พุราหฺมณ, เยเน ภควา,
 เตนฺุปสงฺกมิ ะเปยฺย เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข ชานุสฺโสณิํ พุราหฺมณ
 ภควนฺตํ เอตทวโจ “ยสฺสสฺส โภ โคตม ยญฺเอย วา สทฺธํ วา
 ถาลิปาโก วา เทยฺยธมฺมํ วา, เตวิชฺเชสฺส พุราหฺมณฺสฺส ทานํ
 ทเทยฺยยาติ. ยถากถํ ปน พุราหฺมณ พุราหฺมณา พุราหฺมณํ
 เตวิชฺชํ ปญฺญาเปนฺตีติ. ‘อิธ โภ โคตม พุราหฺมณ อุกฺโขโต
 สฺฐาโต โหติ มาติโต จ ปิตีโต จ สํสฺสทฺธคฺคหณิโก ยาว สตฺตมา
 ปิตามหฺยุคา อกฺขิตโต อนฺุปกฺกฏฺโจะ ชาติวาเทเน, อชฺฌายโก
 มนฺุตฺตรโร ตินฺณํ เวทานํ ปารคฺคฺ สนิชฺฌนฺุเกฏฺฐภานํ สากฺขรปฺปเกทานํ
 อิติหาสปญฺจมานํ ปทโก เวยฺยากรโณ โลกายตมหาปฺริสฺสลกฺขณฺสฺส
 อนวโยติ. เอวํ โข โภ โคตม พุราหฺมณา พุราหฺมณํ เตวิชฺชํ
 ปญฺญาเปนฺตีติ.

“อณฺณถา โข พุราหฺมณ พุราหฺมณา พุราหฺมณํ เตวฺชฺชํ
 ปณฺณาเปนฺติ, อณฺณถา จ ปน อริยสฺส วินเย เตวฺชฺชो โหตีติ.
 ยถากถํ ปน โภ โคตม อริยสฺส วินเย เตวฺชฺชो โหติ, สาธุ เม
 ภวํ โคตโม ตถา ฐมํ เทเสตุ, ยถา อริยสฺส วินเย เตวฺชฺชอ
 โหตีติ. เตนหิ พุราหฺมณ สฺสุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสสามิตี.
 “เอวํ โภติ โข ชานฺสุสเณิ พุราหฺมणे ภควโต ปจฺจุสฺสเณสิ.
 ภควา เอตทโวจ

“อิธ พุราหฺมณ ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ๕เปยฺย จตุตฺถํ
 ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี.

โส เอวํ สสมาหิตะ จิตฺเต ปริสฺสุเท ปริโยทาเต อนงฺคเณ
 วิคตฺวปฏฺภิเลเส มุทฺฎเท กมฺมณิเย จิตเต อาเนญชปฺปตฺเต, ปุพฺเพ-
 นีวาสานฺสุสฺสตีณายาญ จิตฺตํ อภินินฺนาเมตี. โส อนะกวิหิตํ
 ปุพฺเพนีวาสํ อนฺสุสฺสรตี ๕เปยฺย อยมสฺส ปจฺมา วิชฺชา อธิคตา
 โหติ, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก
 อุปฺปนฺโน, ยถาตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหโร.

[๙๑๙] โส เอวํ สสมาหิตะ จิตฺเต ปริสฺสุเท ปริโยทาเต
 อนงฺคเณ วิคตฺวปฏฺภิเลเส มุทฺฎเท กมฺมณิเย จิตเต อาเนญชปฺปตฺเต,
 สตฺตานํ จุตฺวปฺปตฺตณายาญ จิตฺตํ อภินินฺนาเมตี. โส ทิพฺเพน
 จกฺขุณา วิสฺสุเทเน อติกฺกนฺตมานุสเณน สตฺเต ปสฺสตี ๕เปยฺย
 อยมสฺส ทฺติยา วิชฺชา อธิคตา โหติ, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา
 อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก อุปฺปนฺโน, ยถาตํ อปฺปมตฺตสฺส
 อาตปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหโร.

โส เอวํ สมหิเต จิตฺเต ปริสุทฺธเ ปริโยทาเต อนนฺตณ
 วิคตฺตูปกฺกิลเส มุทฺตญฺเต กมฺมนิเย จิตฺเต อาเนญชปฺปตฺเต, อาสวานํ
 ขยณณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส “อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ
 ปชานาติ ๔เปฯ “อํยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ
 ปชานาติ, “อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ ๔เปฯ “อํยํ
 อาสวนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตสฺส เอวํ
 ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจฺติ, ภวาสวาปิ
 จิตฺตํ วิมฺจุจฺติ, อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจฺติ, วิมฺุตตสฺมึ, “วิมฺุตตมิตฺติ
 ฌานํ โหติ, “ชีณหา ชาติ, วุสิตํ พุรหฺมจฺริยํ, กตํ กรณียํ,
 นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ, อยมสฺส ตติยา วิชฺชา อธิคตา
 โหติ, อวิชฺชา วิหตา, วิชฺชา อฺปฺปนฺนา, ตโม วิหโต, อาโลโก
 อฺปฺปนฺโน, ยถาตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหฺรโตติ.

“โย” สึลพฺพตสมฺปนฺโน ปหิตตฺโต สมหิโต
 จิตฺตํ ยสฺส วสึฏฺถํ เอกคฺคํ สฺสสมฺหิตํ.

ปฺพุเพนิวาสํ โย เวที สคฺคาปายณฺจ ปสฺสติ
 อโถ ชาติกฺขยํ ปตฺโต อภินฺญาโวลีโต มฺนิ.

เอตาคิ ตีหิ วิชฺชาหิ เตวิชฺโช โหติ พุราหฺมณ
 ตมํ วทามิ เตวิชฺชํ นามณํ ลปิตลาปนฺนติ.

“เอวํ” โข พุราหฺมณ อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหตีติ.
 “อณฺณถา โภ โคตม พุราหฺมณานํ เตวิชฺโช, อณฺณถา จ ปน
 อริยสฺส วินเย เตวิชฺโช โหติ. อิมสฺส จ โภ โคตม อริยสฺส

วินเย เตวิชชสฺส พุราหมณานํ เตวิชโช กลํ นาคุฆติ โสฬสี,
 “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ชฺเปยฺย อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ
 อชฺชตคฺเค ปาณูปเต สรณํ คตฺนฺติ. นวมํ.

๑๐. สงการวสุตตัม

[๙๒๐] อถ โข สงการโว พุราหมโณ, เยเน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ
 กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ, เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน
 โข สงการโว พุราหมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ “มยฺมสฺส โภ
 โคตม พุราหมณา นาม ยถฺยํ ยชามปิ ยชาเปมปิ, ตตฺร โภ
 โคตม โย เจว ยถฺยํ” ยชติ โย จ ยชาเปติ, สพฺเพ เต
 อเนกสารีริกํ ปุณฺณปฏฺธิปทํ ปฏฺธิปนฺนา โหณฺติ, ยทิทํ ยถฺยวาทิกรณํ.
 โย ปนํยํ โภ โคตม ยสฺส วา ตสฺส วา กุลา อคารสฺมา
 อนคารียํ ปพฺพชิตฺโต เอกมตฺตานํ ทเมติ, เอกมตฺตานํ สเมติ,
 เอกมตฺตานํ ปรินิพฺพาเปติ, เอวฺมสฺสํยํ เอกสารีริกํ” ปุณฺณปฏฺธิปทา
 โหติ,^๑ ยทิทํ ปพฺพชฺชาดิกรณนฺติ.

“เตนฺหิ พุราหมณ ตถฺยเวตฺถ ปฏฺธิปุจฺฉิณฺสํยํ ยถา เต
 ชเมยฺย, ตถา นํ พุยากระยฺยาสิ. ตํ กิ มณฺณสิ พุราหมณ.
 อิทฺ ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
 วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
 สตุถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา, โส เอวมาห ‘เอตฺถายํ มคฺโค
 อยํ ปฏฺธิปทา ยถา ปฏฺธิปนฺโน อหํ อนุตฺตรํ พุรฺหมจิริโยคธํ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ฉ.,เท.,อ. อยํ ปาโร น ทิสฺสติ. ^{๒-๒}ฉ.,เท.,อ. เอกสารีริกํ ปุณฺณปฏฺธิปทํ ปฏฺธิปนฺโน โหติ.

สยํ อภิญญา สจฺจิกตฺวา ปเวเทมิ, เอถ ตุมฺहेปิ ตถา ปฏิปชฺชถ, ยถา ปฏิปนฺหา ตุมฺहेปิ อนุตฺตรํ พุรหฺมจริโยคํ สยํ อภิญญา สจฺจิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสเถว. อิติ อयํ เจว สตถา ฐมมํ เทเสติ, ปเร จ ตถตฺตาย ปฏิปชฺชนฺติ, ตานิ โข ปน โหณฺติ อนเภาณิปี สตานิ, อนเภาณิปี สหสฺसानิ, อนเภาณิปี สตสหสฺसानิ. ตํ ก็ มณฺณสิ พุราหฺมณ. อิจฺจา ยํ เอวํ สนฺเต, เอกสาริริกา วา ปุณฺณปฏิปทา โหติ อนเกสาริริกา วา ยทิทํ ปพฺพชฺชาธิกรณฺนฺติ. อิจฺจา ยํปิ โภ โคตม เอวํ สนฺเต, อนเกสาริริกา ปุณฺณปฏิปทา โหติ, ยทิทํ ปพฺพชฺชาธิกรณฺนฺติ.

[๙๒๑] เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา อานนฺโท สงฺการวํ พุราหฺมณํ เอตทวโจ “อิมาสฺ เต พุราหฺมณ ทุวิหฺนํ ปฏิปทานํ กตมา ปฏิปทา ขมติ อปฺปฏฺจตฺรา” จ อปฺปสมารมฺภตฺรา จ มหปฺผลตฺรา จ มหานิสฺสตฺรา จาติ. เอวํ วุตฺเต, สงฺการโว พุราหฺมโณ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทวโจ “เสยฺยเถปิ ภวํ โคตโม ภวณฺจानนฺโท, เอเต เม ปุชฺชา, เอเต เม ปาสฺสาติ.

ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท สงฺการวํ พุราหฺมณํ เอตทวโจ “น โข ตฺยาหํ พุราหฺมณ เอวํ ปุจฺฉามิ ‘เก วา เต ปุชฺชา, เก วา เต ปาสฺสาติ. เอวณฺจ โข ตฺยาหํ พุราหฺมณ ปุจฺฉามิ ‘อิมาสฺ เต พุราหฺมณ ทุวิหฺนํ ปฏิปทานํ กตมา ปฏิปทา ขมติ อปฺปฏฺจตฺรา จ อปฺปสมารมฺภตฺรา จ มหปฺผลตฺรา จ มหานิสฺสตฺรา จาติ. ทุติยมฺปิ โข สงฺการโว พุราหฺมโณ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทวโจ เสยฺยเถปิ ภวํ โคตโม ภวณฺจानนฺโท, เอเต เม ปุชฺชา, เอเต เม ปาสฺสาติ.

หมดอายุ 21/05/2566

ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท สงฺการวํ พุราหมณํ
เอตทวโจ “น โข ตฺยาหํ พุราหมณ ปุจฺฉามิ ‘เก วา เต ปุชฺชา,
เก วา เต ปาสํสาติ. เอวญจ โข ตฺยาหํ พุราหมณ ปุจฺฉามิ
‘อิมาสํ เต พุราหมณ ทฺวินนํ ปฏฺิปปทานํ กตมา ปฏฺิปปทา ขมติ
อปฺปฏฺิจจตฺรา จ อปฺปสฺมารมฺภตฺรา จ มหปฺพลตฺรา จ มหานิสฺสตฺรา
จาทิ. ตติยมฺปิ โข สงฺการโว พุราหมโณ อายสฺมนตฺมํ อานนฺทํ
เอตทวโจ “เสยฺยถาปิ ภวํ โคตโม ภาวญฺจानนฺโท, เอเต เม ปุชฺชา,
เอเต เม ปาสํสาติ.

อถ โข ภควโต เอตทโหสิ “ยาวตติยมฺปิ โข สงฺการโว
พุราหมโณ อานนฺเทน สหธมฺมิกํ ปณฺหํ ปุณฺโณ สํสาเทติ โน
วิสุสฺซเชติ, ยนฺธุนาหํ ปริโมเจยฺยนฺติ. อถ โข ภควา สงฺการวํ
พุราหมณํ เอตทวโจ “กานฺธุชฺช” พุราหมณ ราชนฺเตปุเร ราชปริสายํ
สนฺนิสินฺหานํ สนฺนิปตฺตานํ อนฺตรากถา อุทปาทีติ. “อโย ขวชฺช
โก โคตม ราชนฺเตปุเร ราชปริสายํ” สนฺนิสินฺหานํ สนฺนิปตฺตานํ
อนฺตรากถา อุทปาที ‘ปุพฺพสฺสุทฺถํ อปฺปตฺรา เจว ภิกฺขุ อเหสฺสุ
พฺพุตฺรา จ อุตฺตริมฺนุสฺสธมฺมา อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสสฺสุ. เอตฺรหิ โข
พฺพุตฺรา เจว ภิกฺขุ, อปฺปตฺรา จ อุตฺตริมฺนุสฺสธมฺมา อิทฺธิปาฏิหาริยํ
ทสฺเสนฺตฺติติ. อโย ขวชฺช โก โคตม ราชนฺเตปุเร ราชปริสายํ
สนฺนิสินฺหานํ สนฺนิปตฺตานํ อนฺตรากถา อุทปาทีติ.

[๙๒๒] ตีณิ โข อิมานิ พุราหมณ ปาฏิหาริยานิ. กตมานิ
ตีณิ. อิทฺธิปาฏิหาริยํ อาเทสนาปาฏิหาริยํ อนุสาสนีปาฏิหาริยํ.
กตมญฺจ พุราหมณ อิทฺธิปาฏิหาริยํ. อิท พุราหมณ เอกจฺโจ

อนเนกวิหิตัม อิทธิวิธัม ปจฺจนฺโภติ. เอโกปิ หุตฺวา พหฺฐา โหติ,
 พหฺฐาปิ หุตฺวา เอโก โหติ, อาวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรกฺขทฺท^๑
 ติโรปการํ ติโรปพฺพตํ อสขฺชมาโน คจฺฉติ เสยฺยถาปิ อากาเส.
 ปจฺวียาปิ อุมฺมุขฺชนิมุขฺชํ กโรติ เสยฺยถาปิ อุตฺเท. อุตฺเทปิ
 อภิขฺชมาเน^๒ คจฺฉติ, เสยฺยถาปิ ปจฺวียา อากาเสปิ ปลฺลงฺเกน
 กมฺติ, เสยฺยถาปิ ปกฺขิสฺสกุณฺเณ. อิมปิ จนฺทิมสฺสุริเย เอวฺมฺหิทธิเก
 เอวฺมฺหานุภาเว ปาณินา ปริมฺสติ ปริมฺชฺชติ. ยาวพฺรหฺมโลกาปิ
 กาเยน วสํ วตฺเตติ. อิทํ วุจฺจติ พฺรหฺมณฺ อิทฺธิปาฏิหาริย์.

กตมญฺจ พฺรหฺมณฺ อาเทสฺนาปาฏิหาริย์. อิธ พฺรหฺมณฺ
 เอกจฺโจ นิमितฺเตน อาทิสฺติ ‘เอวฺมฺปิ เต มโน, อิตฺถมฺปิ เต
 มโน, อิตฺธิปิ เต จิตฺตฺนฺติ. โส พหุญฺเจปิ อาทิสฺติ, ตเถว ตํ
 โหติ โน อญฺญถา.

อิธ ปน พฺรหฺมณฺ เอกจฺโจ น เหว โข นิमितฺเตน
 อาทิสฺติ, อปิจ โข มนุสฺसानํ วา อมนุสฺसानํ วา เทวตานํ วา
 สทฺทํ สุตฺวา อาทิสฺติ ‘เอวฺมฺปิ เต มโน, อิตฺถมฺปิ เต มโน,
 อิตฺธิปิ เต จิตฺตฺนฺติ. โส พหุญฺเจปิ อาทิสฺติ, ตเถว ตํ โหติ
 โน อญฺญถา.

อิธ ปน พฺรหฺมณฺ เอกจฺโจ น เหว โข นิमितฺเตน
 อาทิสฺติ, นปิ มนุสฺसानํ วา อมนุสฺसानํ วา เทวตานํ วา สทฺทํ
 สุตฺวา อาทิสฺติ, อปิจ โข วิตกฺกยโต วิจารยโต วิตกฺกวิจารสทฺท^๓
 สุตฺวา อาทิสฺติ “เอวฺมฺปิ เต มโน, อิตฺถมฺปิ เต มโน, อิตฺธิปิ เต

จิตฺตนฺตํ. โส พหุญฺเจปิ อาทิสฺสตี, ตเถว ตํ โหติ โน อญฺญถา.

อิธ ปน พุราหมณ เอกจฺจุใจ น เหว โข นิमितฺเตน
อาทิสฺสตี, นปี มนุสฺสสุณํ วา อมนุสฺสสุณํ วา เทวตานุ วา สทฺทํ
สุตฺวา อาทิสฺสตี, นปี วิตกฺกยโต วิจารยโต วิตกฺกวิจารสทฺทํ
สุตฺวา อาทิสฺสตี, อปิ จ โข อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมารี สสมาปนฺนสฺส
เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชานาติ 'ยถา อิมสฺส โภโต มโนสงฺขารธา
ปณฺนิหิตา อิมสฺส จิตฺตสฺส อนนฺตรธา อมฺนุหนาม วิตกฺกํ วิตกฺกิสฺสตีติ."
โส พหุญฺเจปิ อาทิสฺสตี, ตเถว ตํ โหติ โน อญฺญถา. อิํ วุจฺจติ
พุราหมณ อาเทสฺนาปาฏิหาริยํ.

กตมญฺจ พุราหมณ อนุสาสนีปาฏิหาริยํ. อิธ พุราหมณ
เอกจฺจุใจ เอว อนุสาสตี 'เอว วิตกฺกเกถ, มา เอว วิตกฺกยิตฺถ.
เอว มนสิกโรถ, มา เอว มนสากตฺถ. อิํ ปชฺชถ, อิํ
อุปสมฺมุปชฺช วิหฺรธาติ. อิํ วุจฺจติ พุราหมณ อนุสาสนีปาฏิหาริยํ.
อิมานิ โข พุราหมณ ตีณิ ปาฏิหาริยานิ. อิมสฺ เต พุราหมณ
ติณฺณํ ปาฏิหาริยานํ กตมํ ปาฏิหาริยํ ขมตี อภิกฺกนฺตตรมฺจ
ปณฺนิตตรมฺจชาติ.

[๙๒๓] "ตตฺร โภ โคตม ยมิทํ" ปาฏิหาริยํ อิธเอกจฺจุใจ
อนเกวิหิตํ อิหฺริวิธํ ปจฺจนฺนุโมติ ๕เปฯ ยาวพุรฺหมโลกาปิ กาเยน
วสํ วตฺเตตีติ. อิํ โภ โคตม ปาฏิหาริยํ. โย จ" นํ กโรติ,
โส จ" นํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ. โย จ นํ กโรติ, ตสฺส" เจว ตํ โหติ,
อิํ เม โภ โคตม ปาฏิหาริยํ มายาสทฺทมฺมรูปํ วีย ขายติ.

“ยมฺปิ โก โคตม ปาฏิหาริย์ อิทฺถจฺโจะ นิมิตฺเตน อาทิสฺสตี
 ‘เอวํปิ เต มโน, อิตฺถมฺปิ เต มโน, อิตฺธิปิ เต จิตฺตํนฺตตี. โส
 พหุญฺเจปิ อาทิสฺสตี, ตเถว ตํ โหติ โน อณฺเณตา. อิทฺถ ปน โก
 โคตม เอกจฺโจะ น เหว โข นิมิตฺเตน อาทิสฺสตี. อปิจ โข
 มนุสฺसानํ วา อมฺนุสฺसानํ วา เทวตานํ วา สทฺทํ สุตฺวา อาทิสฺสตี
 ๕เปยฺย นปิ มนุสฺसानํ วา อมฺนุสฺसानํ วา เทวตานํ วา สทฺทํ
 สุตฺวา อาทิสฺสตี. อปิจ โข วิตกฺกยโต วิจารยโต วิตกฺกวิจารสทฺทํ
 สุตฺวา อาทิสฺสตี ๕เปยฺย นปิ วิตกฺกยโต วิจารยโต วิตกฺกวิจารสทฺทํ
 สุตฺวา อาทิสฺสตี. อปิจ โข อวิตกฺกํ อวิจาร์ํ สมาริํ สમાปนฺนสฺส
 เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชานาตี ‘ยถา อิมสฺส โกโต มโนสงฺขารธา
 ปณฺนิหิตา อิมสฺส จิตฺตสฺส อนนฺตธา อมฺนุณฺนาม วิตกฺกํ วิตกฺกิสฺสตีตี.
 โส พหุญฺเจปิ อาทิสฺสตี, ตเถว ตํ โหติ โน อณฺเณตาตี. อิทฺถมฺปิ
 โก โคตม ปาฏิหาริย์. โย จ นํ กโรตี โส จ นํ ปฏฺฐิสฺสเวเทตี.
 โย จ นํ กโรตี ตสฺส เจว ตํ โหติ. อิทฺถมฺปิ เม โก โคตม
 ปาฏิหาริย์ มายาสหฺชมฺมรูปํ วีย ขายตี.”

ยณฺจ ไช อิทํ โภ โคตม ปาฏิหาริย์ อิเชกฺขใจ เหว
อนุสาสติ 'เอวํ วิตกฺกเถ, มา เอวํ วิตกฺกยิตฺถ. เอวํ มนสิกโรถ,
มา เอวํ มนสากตฺถ. อิทํ ปชฺછ, อิทํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรธาติ. อิทํ
เม โภ โคตม ปาฏิหาริย์ ขมติ อิมสํ ตินฺนํ ปาฏิหาริยานํ
อภิกฺกนตฺตรณฺจ ปณฺีตตรณฺจ.

[๙๒๔] อจฺจริยํ โภ โคตม อพฺภุตํ โภ โคตม. ยาว
 สฺภาสิตญฺจิทํ โภตา โคตเมน อิเมหิ จ มยํ ตีหิ ปาฏิหาริเยหิ
 สมณนาคตํ ภาวนตํ โคตมํ ธารม. ภวญฺหิ โคตโม อเนกวิหิตํ

อิทฺธิวิธํ ปจฺจนุโมติ ๕เปย ยาวพฺรหฺมโลกาปิ กาเยน วสํ
 วตฺเตติ. ภวณฺหิ โคตโม อวิตกํ อวิจาร์ สมาริ สฺมาปนฺนสฺส
 เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชานาติ ‘ยถา อิมสฺส โมโต มโนสงฺขารา
 ปณฺหิตา อิมสฺส จิตฺตสฺส อนนฺตฺรา อมฺพฺนนาม วิตกํ วิตกฺกิสฺสตีติ.
 ภวณฺหิ โคตโม เอวํ อนุสาสตี ‘เอวํ วิตกฺเกถ, มา เอวํ
 วิตกฺกยิตฺถ. เอวํ มนสิกโรถ, มา เอวํ มนฺสากตฺถ. อิทํ ปชฺหถ,
 อิทํ อุปสมฺปชฺช วิหรถาติ.

“อทฺธา โข ตฺยาหํ พุราหฺมณ อาสชฺช อุปนียวาจา ภาสิตา,
 อปิจ ตฺยาหํ พุยากริสฺสามิ, อหณฺหิ พุราหฺมณ อเนกวิหิตํ อิทฺธิวิธํ
 ปจฺจนุโมมิ ๕เปย ยาวพฺรหฺมโลกาปิ กาเยน วสํ วตฺเตมิ. อหณฺหิ
 พุราหฺมณ อวิตกํ อวิจาร์ สมาริ สฺมาปนฺนสฺส เจตฺสา เจโต
 ปริจฺจ ปชานามิ ‘ยถา อิมสฺส โมโต มโนสงฺขารา ปณฺหิตา,
 อิมสฺส จิตฺตสฺส อนนฺตฺรา อมฺพฺนนาม วิตกํ วิตกฺกิสฺสตีติ. อหณฺหิ
 พุราหฺมณ เอวํ อนุสาสามิ ‘เอวํ วิตกฺเกถ, มา เอวํ วิตกฺกยิตฺถ.
 เอวํ มนสิกโรถ, มา เอวํ มนฺสากตฺถ. อิทํ ปชฺหถ, อิทํ
 อุปสมฺปชฺช วิหรถาติ.

“อตุถิ ปน โม โคตม อณฺโณ เอกภิกฺขุปี, โย อิเมหิ
 ตีหิ ปาฏิหาริเยหิ สมฺพฺนาคโต อณฺณตฺร โมตา โคตเมนาติ.
 ‘น โข พุราหฺมณ เอกํเยว สตํ, น เทว สตานิ, น ตีณิ สตานิ,
 น จตฺตาริ สตานิ, น ปญฺจ สตานิ, อถ โข ภิกฺขุโยว เย
 ภิกฺขุ อิเมหิ ตีหิ ปาฏิหาริเยหิ สมฺพฺนาคตาติ. “กหํ ปน โม
 โคตม เอตฺรหิ เต ภิกฺขุ วิหรนฺตีติ. “อิมสฺมีเยว โข พุราหฺมณ
 ภิกฺขุสงฺฆเตติ. “อภิกฺกนฺตํ โม โคตม, อภิกฺกนฺตํ โม โคตม,

เสยฺยถาปิ โภ โกตม นิกฺกฺขชิตํ วา อุกฺกฺขเชยฺย, ปฏฺิจจन्हํ วา
 วิวเรยฺย, มฺพฺพหสฺส วา มคฺคํ อากิฺกฺขเยยฺย, อนฺธกาเร วา
 เตลปฺปชฺโชตํ ฐาเรยฺย ‘จกฺขมฺนฺโต รูปานิ ทกฺขมฺนฺติตฺติ. เอวเมว
 โภตา โกตเมน อนฺเภปริยาเยน ฐมฺโฆ ปกาสิโต, เอสาหํ ภวนฺตํ
 โกตมํ สรณํ คจฺฉามิ ฐมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, อุปาสกํ มํ ภวํ
 โกตโม ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺนฺตติ. ทสมํ.

ปจฺโฆ พุราหฺมณวคฺโค.

ตสฺสุทฺททานํ

เทว พุราหฺมณา จญฺยตโร ปริพฺพาชเกน นิพฺพุตํ
 ปโลกวจฺโจ ติกณฺโณ โสณิ สงฺการเวณ จาติ.

(๗) ๒. มหาวคฺโค

๑. ติตฺถายตนสฺสตุตฺตํ

[๗๒๕] ตีณิมาณิ ภิกฺขเว ติตฺถายตนานิ, ยานิ ปณฺทิตฺเตหิ
 สมฺนุญฺญชฺชียมานานิ สมฺนุคฺคาคฺคิยมานานิ สมฺนุภาสิยมานานิ ปรมฺปิ
 คนฺตุวํ อภิรียาย สณฺจหนฺติ. กตมานิ ตีณิ. สนฺติ ภิกฺขเว
 เอเก สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิกฺขุจिโน “ยงฺกิญฺจายํ
 ปุริสปุคฺคโล ปฏิสัเวเตติ สฺขํ วา ทฺวขํ วา อทฺทขมสฺขํ วา,
 สพฺพนฺตํ ปุพฺเพ กตเหตุติ. สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺรหฺมณา
 เอวํวาทิโน เอวํทิกฺขุจิโน “ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏิสัเวเตติ
 สฺขํ วา ทฺวขํ วา อทฺทขมสฺขํ วา, สพฺพนฺตํ อิสฺสรนิมฺมานเหตุติ.
 สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิกฺขุจิโน
 “ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏิสัเวเตติ สฺขํ วา ทฺวขํ วา
 อทฺทขมสฺขํ วา, สพฺพนฺตํ อเหตุอปฺปจฺจยาติ.

ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทิโน
 เอวํทิกฺขุจิโน “ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏิสัเวเตติ สฺขํ วา
 ทฺวขํ วา อทฺทขมสฺขํ วา, สพฺพนฺตํ ปุพฺเพ กตเหตุติ. ตฺยาคฺคํ
 อฺปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทามิ “สจฺจํ กิร ตฺมฺहे อายสฺมนฺโต
 เอวํวาทิโน เอวํทิกฺขุจิโน “ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏิสัเวเตติ
 สฺขํ วา ทฺวขํ วา อทฺทขมสฺขํ วา, สพฺพนฺตํ ปุพฺเพ กตเหตุติ.
 เต เจ” เม เอวํ ปุณฺณํ “อามาติ” ปฏฺฐาณนฺติ. ตฺยาคฺคํ เอวํ
 วทามิ “เตนฺหายสฺมนฺโต ปาณาติปาติโน ภวิสฺสนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ,

อทินฺนาทาทิโน ภวิสฺสหนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ, อพฺรหมจาริโน ภวิสฺสหนฺติ
 ปุพฺเพ กตเหตุ, มุสาวาทิโน ภวิสฺสหนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ, ปิสุณวาทา
 ภวิสฺสหนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ, ผรุสวาทา ภวิสฺสหนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ,
 สมฺมปฺปลาปิโน ภวิสฺสหนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ, อภิชฺฌาลูโน ภวิสฺสหนฺติ
 ปุพฺเพ กตเหตุ, พยาปนฺนจิตฺตา ภวิสฺสหนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ,
 มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ภวิสฺสหนฺติ ปุพฺเพ กตเหตุ.

[๙๒๖] ปุพฺเพ กตํ โข ปน ภิกฺขเว สารโต ปจฺจาคจฺจตํ
 น โหติ ฉนฺโท วา วายาโม วา อิทํ วา กรณียํ อิทํ วา
 อกรณียหนฺติ. อิติ กรณียากรณียเ โข ปน สจฺจโต เถตโต
 อนุปฺลพฺภียมาเน มุฏฺฐสฺสตีนํ อนารกฺขานํ วิหฺรตํ น โหติ
 ปจฺจตตํ สหฺธมฺมิโก สมณวาทो, อयํ โข เม ภิกฺขเว เตสุ
 สมณพฺรหฺมณฺเสสุ เอวํวาทิสฺสุ เอวํทิฏฺฐิสฺสุ ปจฺจโม สหฺธมฺมิโก
 นิคฺคโห โหติ. (๑)

ตตฺตร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทิโน
 เอวํทิฏฺฐิโน “ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏฺฐิสฺสเวเทติ สฺขํ วา
 ทุกฺขํ วา อทฺทกฺขมสฺขํ วา, สพฺพพฺนตํ อิสฺสรนิมฺมานเหตุติ. ตฺยาคํ
 อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทามิ “สจฺจํ กิร ตุมฺहे อายสฺมนฺโต
 เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน “ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏฺฐิสฺสเวเทติ
 สฺขํ วา ทุกฺขํ วา อทฺทกฺขมสฺขํ วา, สพฺพพฺนตํ อิสฺสรนิมฺมานเหตุติ.
 เต เจ เม เอวํ ปุณฺณจา “อามาติ ปฏฺฐิชาหนฺติ. ตฺยาคํ เอวํ วทามิ
 “เตนฺหายสฺมนฺโต ปาณาติปาติโน ภวิสฺสหนฺติ อิสฺสรนิมฺมานเหตุ
 ๙เปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ภวิสฺสหนฺติ อิสฺสรนิมฺมานเหตุ. อิสฺสรนิมฺมานานํ
 โข ปน ภิกฺขเว สารโต ปจฺจาคจฺจตํ น โหติ ฉนฺโท วา

วายาโม วา “อิทํ วา กรณียํ อิทํ วา อกรณียนฺติ. อิติ
กรณียากรณียเ ย โข ปน สจฺจโต เถตโต อนฺุปลพฺภิยาเน
มฺภูจฺจสฺสตีนํ อนารกฺขานํ วิหฺรตํ น โหติ ปจฺจตฺตํ สหฺชมิโก
สมณวาโท. อयํ โข เม ภิกฺขเว เตสุ สมณพฺรหฺมณฺเสุ
เอวํวาทีสุ เอวํทิฏฺฐีสุ ทฺติโย สหฺชมิโก นิคฺคโห โหติ. (๒)

[๗๒๗] ตตฺร ภิกฺขเว ยเ เต สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทีโน
เอวํทิฏฺฐีโน “ยงฺกิญฺจายํ ปุริสํคฺคโล ปฏฺฐิสฺสเวเทติ สฺขํ วา ทฺกฺขํ วา
อทฺกฺขมสฺขํ วา, สพฺพพฺนตํ อเหตุอปฺปจฺจยาติ. ตฺยาหํ อุปลงฺกมิตฺวา
เอวํ วทามิ “สจฺจํ กิร ตฺมฺเห อายสฺมนฺโต เอวํวาทีโน เอวํทิฏฺฐีโน
“ยงฺกิญฺจายํ ปุริสํคฺคโล ปฏฺฐิสฺสเวเทติ สฺขํ วา ทฺกฺขํ วา
อทฺกฺขมสฺขํ” วา, สพฺพพฺนตํ อเหตุอปฺปจฺจยาติ. เต เจ เม เอวํ
ปฺภุจฺจา “อามาติ ปฏฺฐิชาณฺติ. ตฺยาหํ เอวํ วทามิ “เตนฺหายสฺมนฺโต
ปาณาติปาติโน ภวิสฺสณฺติ อเหตุอปฺปจฺจยา ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกา
ภวิสฺสณฺติ อเหตุอปฺปจฺจยา.

อเหตุ^๒ โข ปน ภิกฺขเว สารโต ปจฺจาคจฺจตํ น โหติ
จฺนฺโท วา วายาโม วา “อิทํ วา กรณียํ อิทํ วา อกรณียนฺติ.
อิติ กรณียากรณียเ โข ปน สจฺจโต เถตโต อนฺุปลพฺภิยาเน
มฺภูจฺจสฺสตีนํ อนารกฺขานํ วิหฺรตํ น โหติ ปจฺจตฺตํ สหฺชมิโก
สมณวาโท, อยํ โข เม ภิกฺขเว เตสุ สมณพฺรหฺมณฺเสุ
เอวํวาทีสุ เอวํทิฏฺฐีสุ ตติโย สหฺชมิโก นิคฺคโห โหติ. (๓)

อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ ติตถายตนาณิ, ยานิ* ปณฺหิตเตหิ
สมนุญฺญชียมานาณิ สมนุคฺคาคหิยมานาณิ สมนุภาสิยมานาณิ ปรมุปี
คนฺตวา อภิรียาย สณฺจหนฺติ.

อัย โข ปน ภิกขเว มยา ฐมฺโม เทสํโต อนิคฺคหิตโต
อสงฺกิลิฏฺโง อนุปวชฺชโห อปฺปฏิกฺกฏฺโง สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ
วิญญูหิ. กตมฺ จ ภิกขเว มยา ฐมฺโม เทสํโต อนิคฺคหิตโต
อสงฺกิลิฏฺโง อนุปวชฺชโห อปฺปฏิกฺกฏฺโง สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ
วิญญูหิ “อิมา จ ชาติโยติ ภิกขเว มยา ฐมฺโม เทสํโต
อนิคฺคหิตโต อสงฺกิลิฏฺโง อนุปวชฺชโห อปฺปฏิกฺกฏฺโง สมณฺเหหิ
พุราหฺมณฺเหหิ วิญญูหิ. “อิมานิ จ ผสฺสายตนาณิติ ภิกขเว
มยา ฐมฺโม เทสํโต อนิคฺคหิตโต อสงฺกิลิฏฺโง อนุปวชฺชโห
อปฺปฏิกฺกฏฺโง สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิญญูหิ. “อิมเ อฏฺฐารส
มโนปวิจาราติ ภิกขเว มยา ฐมฺโม เทสํโต อนิคฺคหิตโต
อสงฺกิลิฏฺโง อนุปวชฺชโห อปฺปฏิกฺกฏฺโง สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ
วิญญูหิ. “อิมานิ จตฺตาริ อริยสจฺจานิติ ภิกขเว มยา ฐมฺโม
เทสํโต อนิคฺคหิตโต อสงฺกิลิฏฺโง อนุปวชฺชโห อปฺปฏิกฺกฏฺโง
สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิญญูหิ.

[๙๒๘] “อิมา จ ชาติโยติ ภิกขเว มยา ฐมฺโม เทสํโต
อนิคฺคหิตโต อสงฺกิลิฏฺโง อนุปวชฺชโห อปฺปฏิกฺกฏฺโง สมณฺเหหิ
พุราหฺมณฺเหหิ วิญญูหิ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิณฺเจตํ ปฏิจฺจ
วุตฺตํ. จยิมา ภิกขเว ชาติโย: ปจฺวีชาตฺถ อวโปชาตฺถ เตชฺชาตฺถ
วาโยชาตฺถ อากาสชาตฺถ วิญฺญาณชาตฺถ. “อิมา จ ชาติโยติ
ภิกขเว มยา ฐมฺโม เทสํโต อนิคฺคหิตโต อสงฺกิลิฏฺโง อนุปวชฺชโห

*อ. ยานิ ตานิ

อปปฏิกกุกฺกุโจ สมณเหิ พุราหฺมณเหิ วิญญูหิติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ,
อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

“อิมานิ จ ผสฺสายตนาหิติ ภิกฺขเว มยา ฐมฺโม เทสิโต
อนิคฺคหิโต อสงฺกิลิฏฺฐโจ อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกกุกฺกุโจ สมณเหิ
พุราหฺมณเหิ วิญญูหิติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิณฺเจตํ ปฏิจฺจ
วุตฺตํ. ฉยิมานิ ภิกฺขเว ผสฺสายตนาหิ: จกฺขุ ผสฺสายตณฺ, โสตํ
ผสฺสายตณฺ, ฆานํ ผสฺสายตณฺ, ชิวหา ผสฺสายตณฺ, กาโย
ผสฺสายตณฺ, มโน ผสฺสายตณฺ. “อิมานิ จ ผสฺสายตนาหิติ ภิกฺขเว
มยา ฐมฺโม เทสิโต อนิคฺคหิโต อสงฺกิลิฏฺฐโจ อนุปวชฺโซ
อปฺปฏิกกุกฺกุโจ สมณเหิ พุราหฺมณเหิ วิญญูหิติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ,
อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

[๙๒๙] “อิมเ อฏฺฐารส มโนปวิจาราติ ภิกฺขเว มยา
ฐมฺโม เทสิโต อนิคฺคหิโต อสงฺกิลิฏฺฐโจ อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกกุกฺกุโจ
สมณเหิ พุราหฺมณเหิ วิญญูหิติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิณฺเจตํ
ปฏิจฺจ วุตฺตํ. จกฺขุหา รูปํ ทิสฺวา โสมนสฺสฏฺฐจฺฉานียํ รูปํ อูปวิจรติ,
โทมนสฺสฏฺฐจฺฉานียํ รูปํ อูปวิจรติ, อุกฺเพกฺขากฺกจฺฉานียํ รูปํ อูปวิจรติ.
โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ๔เปยฺ ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา ๔เปยฺ
ชิวหา ย รสํ สายิตฺวา ๔เปยฺ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ๔เปยฺ
มนสา ฐมฺมํ วิญฺญาย โสมนสฺสฏฺฐจฺฉานียํ ฐมฺมํ อูปวิจรติ,
โทมนสฺสฏฺฐจฺฉานียํ ฐมฺมํ อูปวิจรติ, อุกฺเพกฺขากฺกจฺฉานียํ ฐมฺมํ อูปวิจรติ,
“อิมเ อฏฺฐารส มโนปวิจาราติ ภิกฺขเว มยา ฐมฺโม เทสิโต
อนิคฺคหิโต อสงฺกิลิฏฺฐโจ อนุปวชฺโซ อปฺปฏิกกุกฺกุโจ สมณเหิ
พุราหฺมณเหิ วิญญูหิติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

“อิมานิ จตตาริ อริยสัจจานีติ ภิกขเว มยา ธมโม
 เทสิโต อนิคุคหิโต อสงักสิฏฺฐโจ อหุปวชฺชโ อปฺปฏิกกฺขโจ
 สมณเณหิ พุราหฺมเณหิ วิญญูหีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิณฺเจตํ
 ปฏิจฺจ วุตตํ. ฉนฺนํ ภิกขเว ธาตุนํ อุปาทาย คพฺภสฺสวาทกฺกนฺติ
 โหติ, โอกฺกนฺติยา สติ นามรูป, นามรูปปจฺจยา สพายตน์,
 สพายตนปจฺจยา ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทียมานสฺส โข
 ปนาหํ ภิกขเว ‘อิทํ กุขฺขนฺติ ปณฺณาเปมิ, ‘อຍံ กุขฺขสมฺพุทธโยติ
 ปณฺณาเปมิ, ‘อຍံ กุขฺขนิโรธโรติ ปณฺณาเปมิ, ‘อຍံ กุขฺขนิโรธคามินี
 ปฏิปทาติ ปณฺณาเปมิ.

[๙๓๐] กตมณฺจ ภิกขเว กุขฺขํ อริยสจฺจํ. ชาตปิ กุขฺขา,
 ชราปิ กุขฺขา, [°] มรณฺมปิ กุขฺขํ, โสภปริเทวทฺกฺขทฺโหมนสฺสุปายาสาปิ
 กุขฺขา, อปฺปิเยหิ^๑ สมฺปโยโค กุขฺโข, ปิเยหิ วิปฺปโยโค กุขฺโข,^๒
 ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ กุขฺขํ, สงฺขิตฺเตน ปณฺจุปาทานกฺขนฺธา
 กุขฺขา, อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว กุขฺขํ อริยสจฺจํ.

กตมณฺจ ภิกขเว กุขฺขสมฺพุทธโย^๓ อริยสจฺจํ. อวิชฺชาปจฺจยา
 สงฺขารธา, สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณปจฺจยา นามรูป,
 นามรูปปจฺจยา สพายตน์, สพายตนปจฺจยา ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา
 เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา, ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ,
 อุปาทานปจฺจยา ภวो, ภวปจฺจยา ชาติ, ชาติปจฺจยา ชรามรณํ
 โสภปริเทวทฺกฺขทฺโหมนสฺสุปายาสา สมฺภวณฺติ. เอวเมตสฺส เกวลสฺส
 กุขฺขกฺขนฺธสฺส สมฺพุทธโย โหติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว กุขฺขสมฺพุทธโย^๓
 อริยสจฺจํ.

๑ ๒๓๐๕ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

๑ ส.,เท. พุยาธิปิ กุขฺโข อ. พุยาธิปิ กุขฺขา ๒-๒ ฉ.,อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

๓ ฉ.,เท.,อ. กุขฺขสมฺพุทธโย

กตมณฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธ^๑ อริยสจฺจํ. อวิชฺชาเย เตวว
 อเสสวिरาคนิโรธา สงฺขารนิโรธ, สงฺขารนิโรธา วิญฺญาณนิโรธ,
 วิญฺญาณนิโรธา นามรูปนิโรธ, นามรูปนิโรธา สพฺพายตฺตนิโรธ,
 สพฺพายตฺตนิโรธา ผลฺลสฺสนิโรธ, ผลฺลสฺสนิโรธา เวทฺธานิโรธ,
 เวทฺธานิโรธา ตณฺหานิโรธ, ตณฺหานิโรธา อุปาทํหานิโรธ,
 อุปาทํหานิโรธา ภาวนิโรธ, ภาวนิโรธา ชาตฺตนิโรธ, ชาตฺตนิโรธา
 ชรามรณํ โสภปริเทวาทุทฺธทมนสฺสสุปฺปายาสา นิสฺสํขณฺตํ. เอวเมตสฺส
 เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺตสฺส นิโรธ โหติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 ทุกฺขนิโรธ อริยสจฺจํ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินิ ปฏฺฐิปปทา อริยสจฺจํ.
 อยเมว อริโย อฏฺฐจฺจนฺตโก มคฺโค. เสยฺยถิทํ : สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมา-
 สงฺกปฺโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมมฺนโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม
 สมฺมาสตี สมฺมาสมาธิ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินิ
 ปฏฺฐิปปทา อริยสจฺจํ. “อิมานิ จตฺตาริ อริยสจฺจํ อิทํ ภิกฺขเว มยา
 ธมฺโม เทสิโต อนิคฺคหิโต อสงฺกิลิฏฺฐโจ อนฺนปวชฺชโ อปฺปฏิกกฺกฺกฺก
 สมณฺเหสิ พุราหฺมณฺเหสิ วิญฺญูหิสิ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ อิทเมตํ ปฏฺฐิจ
 วุตฺตํ. ปจฺฉมํ.

๒. ภายสุตตะ

[๙๓๑] ตีณิมานิ ภิกฺขเว อมาตํปฺตติกาณิ ภยํนิตติ อสฺสุตวา
 ปุณฺณชฺชโน ภาสตี. กตมานิ ตีณิ. โหติ โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ
 มหาอคฺคิทา^๒ วุฏฺฐาติ. มหาอคฺคิทาเห โข ปน ภิกฺขเว

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. ทุกฺขนิโรธ

^๒ อ. มหาอคฺคิทา

วุฏฺฐิตะ, เตน คามาปี ทายฺหนฺติ, นิคมาปี ทายฺหนฺติ, นคราปี
 ทายฺหนฺติ. คามะสุปี ทายฺหมาเนสุ, นิคมะสุปี ทายฺหมาเนสุ, นคระสุปี
 ทายฺหมาเนสุ, ตตฺถ มาตาปี ปุตฺตํ น ปฏฺฐิลภติ, ปุตฺโตปี มาตริ
 น ปฏฺฐิลภติ, อิํ ภิภวเว ปจํ “อมาตาปุตฺติกํ ภยฺหนฺติ อสฺสุตฺวา
 ปุณฺณชฺชโน ภาสติ.

ปน จ ปริ ภิกฺขเว โหติ โส สมโย, ยํ มหาเมโฆ
 วุฏฺฐาติ. มหาเมฆะ โข ปน ภิกฺขเว วุฏฺฐิตะ, มหาอุทกฺวาทโก
 สณฺชายติ, มหาอุทกฺวาทเก [*] สณฺชาเต เตน คามาปี วุยฺหนฺติ,
 นิคมาปี วุยฺหนฺติ, นคราปี วุยฺหนฺติ. คามะสุปี วุยฺหมาเนสุ,
 นิคมะสุปี วุยฺหมาเนสุ, นคระสุปี วุยฺหมาเนสุ, ตตฺถ มาตาปี
 ปุตฺตํ น ปฏฺฐิลภติ, ปุตฺโตปี มาตริ น ปฏฺฐิลภติ, อิํ ภิภวเว
 ทุตติยํ “อมาตาปุตฺติกํ ภยฺหนฺติ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชโน ภาสติ.

ปน จ ปริ ภิกฺขเว โหติ โส สมโย, ยํ ภยํ โหติ
 อฏฺฐวีสงฺโกโป^๑ จกฺกสมารุพฺพหา ชานปทา” ปริยายนฺติ ภเย โข
 ปน ภิกฺขเว สติ อฏฺฐวีสงฺโกเป จกฺกสมารุพฺพเหสุ ชานปเทสุ^๔
 ปริยายนฺเตสุ ตตฺถ มาตาปี ปุตฺตํ น ปฏฺฐิลภติ, ปุตฺโตปี มาตริ
 น ปฏฺฐิลภติ, อิํ ภิภวเว ตติยํ “อมาตาปุตฺติกํ ภยฺหนฺติ อสฺสุตฺวา
 ปุณฺณชฺชโน ภาสติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ อมาตาปุตฺติกานิ
 ภยานีติ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชโน ภาสติ.

[๙๓๒] ตานิ โข ปณิมานิ ภิกฺขเว ตีณิ สมาตาปุตฺติกานิเยว
 ภยานิ “อมาตาปุตฺติกานิ”^๔ ภยานีติ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชโน ภาสติ.

^๑ จ. เท. โข ปน ภิกฺขเว สณฺชายนเต

^๒ อ. ชนปทา

^๓ อ. อมาตาปุตฺติกานิเยว

^๔ อ. อฏฺฐวีสงฺเขโป

^๕ อ. ชนปเทสุ

กตมานิ ตีณิ. โหติ โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ มหาอคฺคิทาโห
 วุฏฺฐาติ. มหาอคฺคิทาเห โข ปน ภิกฺขเว วุฏฺฐิเต, เตन คามาปิ
 ทยฺหนฺติ, นิคมาปิ ทยฺหนฺติ, นคราปิ ทยฺหนฺติ. คาเมสุปิ
 ทยฺหมาเนสุ, นิคเมสุปิ ทยฺหมาเนสุ, นครesuปิ ทยฺหมาเนสุ,
 โหติ โส สมโย, ยํ กทาจิ กรหจิ มาตาปิ ปุตฺตํ ปฏฺวิลภติ,
 ปุตฺโตปิ มาตฺรํ ปฏฺวิลภติ, อิทํ ภิกฺขเว ปจฺมํ สમાตาปุตฺตติกณฺเณว
 ภยํ “อมาตาปุตฺติกํ ภยนฺติ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชโน ภาสติ.

ปน จ ปรี ภิกฺขเว โหติ โส สมโย, ยํ มหาเมฆเ
 วุฏฺฐาติ. มหาเมฆเ โข ปน ภิกฺขเว วุฏฺฐิเต มหาอุทกฺวาทโก
 สณฺฑายติ, มหาอุทกฺวาทเก [*] สณฺฑาเต เตน คามาปิ วุยฺหนฺติ,
 นิคมาปิ วุยฺหนฺติ, นคราปิ วุยฺหนฺติ, คาเมสุปิ วุยฺหมาเนสุ,
 นิคเมสุปิ วุยฺหมาเนสุ, นครesuปิ วุยฺหมาเนสุ, โหติ โส สมโย,
 ยํ กทาจิ กรหจิ มาตาปิ ปุตฺตํ ปฏฺวิลภติ, ปุตฺโตปิ มาตฺรํ
 ปฏฺวิลภติ, อิทํ ภิกฺขเว ทฺตติยํ สમાตาปุตฺตติกณฺเณว ภยํ “อมาตาปุตฺติกํ
 ภยนฺติ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชโน ภาสติ.

ปน จ ปรี ภิกฺขเว โหติ โส สมโย, ยํ ภยํ โหติ
 อฏฺฐวิสงโกโป จกฺกสมารูพฺพหา ชานปทา ปริยายนฺติ. ภเย โข ปน
 ภิกฺขเว สติ อฏฺฐวิสงโกเป จกฺกสมารูพฺพเหสุ ชานปเทสุ ปริยายนฺเตสุ
 โหติ โส สมโย, ยํ กทาจิ กรหจิ มาตาปิ ปุตฺตํ ปฏฺวิลภติ,
 ปุตฺโตปิ มาตฺรํ ปฏฺวิลภติ, อิทํ ภิกฺขเว ตติยํ สમાตาปุตฺตติกณฺเณว
 ภยํ “อมาตาปุตฺติกํ ภยนฺติ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชโน ภาสติ. อิมานิ
 โข ภิกฺขเว ตีณิ สમાตาปุตฺติกานิเยว ภยานิ “อมาตาปุตฺติกานิ
 ภยานีติ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชโน ภาสติ.

*ฉ.,เท. โข ปน ภิกฺขเว

[๙๓๓] ตีณิมานิ ภิกขเว อมาตาปุตฺติกาณิ ภยานิ. กตมานิ ตีณิ. ชราภยํ พุยาธิภยํ มรณภยํ.^๑ น ภิกขเว มาตา ปุตฺตํ ชีรมานํ เอวํ ลภติ “อหํ ชีรามี, มา เม ปุตฺโต ชีรติ. ปุตฺโต วา ปน มาตฺรํ ชีรมานํ น เอวํ ลภติ “อหํ ชีรามี, มา เม มาตา ชีรติ.

น ภิกขเว มาตา ปุตฺตํ พุยาธียมานํ เอวํ ลภติ “อหํ พุยาธียามี, มา เม ปุตฺโต พุยาธียีติ, ปุตฺโต วา ปน มาตฺรํ พุยาธียมานํ น เอวํ ลภติ “อหํ พุยาธียามี, มา เม มาตา พุยาธียีติ.

น ภิกขเว มาตา ปุตฺตํ มียุยฺยมานํ^๒ เอวํ ลภติ “อหํ มียุยฺยามี, มา เม ปุตฺโต มียุยฺยีติ, ปุตฺโต วา ปน มาตฺรํ มียุยฺยมานํ น เอวํ ลภติ “อหํ มียุยฺยามี, มา เม มาตา มียุยฺยีติ. อิมานิ ไช ภิกขเว ตีณิ อมาตาปุตฺติกาณิ ภยานิ.”

อตฺถิ ภิกขเว มคฺโค อตฺถิ ปฏฺฐิปปา, อิเมสญฺจ ติณฺณํ สมาตาปุตฺติกาณํ ภยานํ, อิเมสญฺจ ติณฺณํ อมาตาปุตฺติกาณํ ภยานํ ปหานาย สมตฺติกฺกมาย สํวตฺตติ. กตโม จ ภิกขเว มคฺโค กตมา [^๔] ปฏฺฐิปปา. อิเมสญฺจ ติณฺณํ สมาตาปุตฺติกาณํ ภยานํ, อิเมสญฺจ ติณฺณํ อมาตาปุตฺติกาณํ ภยานํ ปหานาย สมตฺติกฺกมาย สํวตฺตติ, อยเมว อริโย อฏฺฐจฺงฺกโก มคฺโค. เสยฺยถิทำ: สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมฺนโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ. อयํ ไช ภิกขเว มคฺโค

อัยฺย ปฏฺฐิปทา, อิมฺเมสญฺจ ติณฺณํ สฺมาตาปฺตฺติกานํ ภฺยานํ, อิมฺเมสญฺจ ติณฺณํ อฺมาตาปฺตฺติกานํ ภฺยานํ ปหานาย สฺมตฺติกฺกมฺมาย สํวตฺตตฺตฺติ. ทฺตฺติยํ.

๓. เวนาคปุรสฺสุตฺตํ

[๙๓๔] เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรมาโน มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ, เยน เวนาคปุริ นาม โกสลานํ พฺราหฺมณคฺคาโม, ตทวสฺริ. อสฺสึสฺสํ โข เวนาคปุริกา พฺราหฺมณคฺคหปตฺติกา “สมฺโณ ขลฺล โภ โคตโม สกฺยปฺตฺโต สกฺยกุลปพฺพชฺชิตฺโต เวนาคปุริ อนฺุปฺตฺโต, ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต “อิติปิ โส ภควา อรหํ สฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺสโต โลกวิหฺนุ อนฺุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา” โส อิมํ โลกํ สทฺวํ สมารกํ สพฺรหฺมกํ สสฺสมณพฺราหฺมณํ ปชฺชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ, โส ฐมมํ เทเสติ อาทิกกลฺยาณํ มชฺฌกกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาทถํ สพฺยณฺชนํ เกวลปริปฺปณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ ปกาเสติ. สาทฺธํ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตฺติ.

[๙๓๕] อถ โข เวนาคปุริกา พฺราหฺมณคฺคหปตฺติกา, เยน ภควา, เตนฺุปสงฺกมฺมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อปฺเปกฺกเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทึสุ, อปฺเปกฺกเจ ภควตา สทฺธิ สมนมฺมึสุ, สมนมฺมณํ กถํ สาราณํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ

นีสึทิสฺสุ, อปฺเปกฺกเจ, เยน ภควา, เตนญชฺชลิขฺยาเมตฺวา เอกมฺนตํ
 นีสึทิสฺสุ, อปฺเปกฺกเจ นามโคตตํ สาเวตฺวา เอกมฺนตํ นีสึทิสฺสุ,
 อปฺเปกฺกเจ ตฺถนฺทิสฺสุตา เอกมฺนตํ นีสึทิสฺสุ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข
 เวนาคปุริโก วจฺจโคตฺโต พฺรหฺมณฺเณ ภควนฺตํ เอตทวโจ

“อจฺจริยํ โภ โคตม, อพฺภุตํ โภ โคตม, ยาวณฺจิทํ
 โภโต โคตมสฺส วิปฺปสฺสนฺหานิ อินฺทฺริยานิ, ปริสฺสุทฺโธ จวิวณฺโณ
 ปริโยทาโต. เสยฺยถาปิ โภ โคตม สารทํ พทฺธปณฺฑิตํ” ปริสฺสุทฺธํ
 โหติ ปริโยทาตํ. เอวเมว โภโต โคตมสฺส วิปฺปสฺสนฺหานิ อินฺทฺริยานิ
 ปริสฺสุทฺโธ จวิวณฺโณ ปริโยทาโต. เสยฺยถาปิ โภ โคตม ตาลปฏํ
 สมฺปติ พนฺธนา ปมฺมุตํ” ปริสฺสุทฺธํ โหติ ปริโยทาตํ. เอวเมว
 โภโต โคตมสฺส วิปฺปสฺสนฺหานิ อินฺทฺริยานิ, ปริสฺสุทฺโธ จวิวณฺโณ
 ปริโยทาโต. เสยฺยถาปิ โภ โคตม เนกขัม ชมฺโพณทํ ทกฺขกมฺมาร-
 ปุตฺตสฺสปริกมฺมกตํ กุสฺลสมฺปหฺมจํ” ปณฺฑิตกมฺพลํ นิภฺชิตตํ ภาสเต จ
 ตปเต จ วิโรจติ จ. เอวเมว โภโต โคตมสฺส วิปฺปสฺสนฺหานิ
 อินฺทฺริยานิ, ปริสฺสุทฺโธ จวิวณฺโณ ปริโยทาโต. ยานิ ญฺหนํ ตานิ
 โภ โคตม อจฺจาสนนฺมหาสนฺหานิ. เสยฺยถิทํ. อาสนฺทํ ปลฺลงฺโก
 โคณโก จิตฺติกา” ปฏิกา ปฏฺฐลิกา ตูลิกา วิกตฺติกา อุทฺธโลมี
 เอกนฺตโลมี กฏฺฐจิสฺสํ โกเสยฺยํ กุตฺตกํ หตฺถตฺถํ อสฺสตฺถํ
 รตฺถตฺถํ อชินฺนปฺปเวณิ กาทสิมฺมคปฺวรปจฺจตฺถณฺ” สอฺตฺตฺรจฺจนํ
 อุกฺกโตโลหิตกฺุปฺธานํ. เอวรูปานํ ญฺหนํ ภวํ โคตโม อจฺจาสนน-
 มหาสนฺหานํ นิกามลาภี อภิจฺจนลาภี อภิสิรลาภีติ.

^๑ อ. ภาทฺธปณฺฑิตํ

หมตอายุ 27/05/2566

^๒ ฉ., เท. อุกฺกามุเข สุกฺกสฺสสมฺปหฺมจํ

^๓ ฉ., เท. จิตฺตโก. อ. จิตฺตกา

^๔ ส. อ. มุตฺตํ

^๕ ฉ., เท. ญฺหนสฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๖ ฉ., เท., อ. กทฺธิ

[๙๓๖] ยานิ โข ปน ตานิ พุราหุมน อุจฺจาสยน-
มหาสยนานิ. เสยฺยถิ^๑. อาสนฺหิ ๗เปฯ อุภโตโลหิตกฺุปฺธานิ.
ทูลฺลภาณิ ตานิ ปพฺพชิตานิ, ลทฺธานิ^๒ จ น กปฺปนฺติ.

ตีณิ โข อิมานิ พุราหุมน อุจฺจาสยนมหาสยนานิ, เยสาหิ
เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺจนลาภี อกสิรลาภี. กตฺมานิ ตีณิ. ทิพฺพ
อุจฺจาสยนมหาสยนํ, พุรหุํ อุจฺจาสยนมหาสยนํ, อริยํ อุจฺจาสยน-
มหาสยนํ. อิมานิ โข พุราหุมน ตีณิ อุจฺจาสยนมหาสยนานิ.
เยสาหิ เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺจนลาภี อกสิรลาภีติ.

กตมํ ปน ตํ โภ โคตม ทิพฺพ อุจฺจาสยนมหาสยนํ,
ยสฺส ภวํ โคตโม เอตฺรหิ นิกามลาภี อภิจฺจนลาภี อกสิรลาภีติ.
อิธาหิ พุราหุมน ยํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิสฺสาย วิหฺรามี,
โส ปุพฺพพฺนฺทสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย ตเมว คามํ วา
นิคมํ วา ปิณฺทาย ปวิสํมิ. โส ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺทปาทปฏิกฺกนโต
วณฺหนตฺตเยว^๓ ปจารยามี,^๓ โส ยเทว ตตฺถ โหนฺติ ตินฺหานิ วา
ปณฺณานิ วา, ตานิ เอกชฺฉํ สงฺฆมฺริตฺวา นิสีทามิ ปลลํกํ
อาภุชิตฺวา อุชฺฐํ กายํ ปณฺธิชาย ปริมุขํ สตี อุปฏฺฐเปตฺวา. โส
วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ฐมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์
วิเวกชํ ปีติสฺสุขํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺมปชฺช วิหฺรามี. วิตกฺกวิจารานํ
วูปสมฺมา อชฺฉตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ
อวิจาร์ สมาริชํ ปีติสฺสุขํ ทฺติยํ ฌานํ อุปสมฺมปชฺช วิหฺรามี.
ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหฺรามี สโต จ สมฺปชาโน,

^๑ นมฺมธํ ๒๕/๐๕/๒๕๖๖

^๑ ฉ., เท. ลทฺธา จ ปน อ. ลทฺธา จ ^๒ ฉ., เท. วณฺหนตฺตเยว, เอมฺปฺริปี.

^๓ ฉ., เท. ปวิสํมิ

สุขญจ กาเยน ปฏิสัเวเทมิ, ยนตัม อริยา อาจิขุขนติ ‘อุเปกขโก
 สติมา สุขวิหารีติ, ตติยัม ฌานัม อุปสมปชฺช วิหรามิ. สุขสฺส จ
 ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺพเวย โสมนสฺสโทมนสฺसानัน
 อตฺถงฺคมา^๑ อทุกฺขมสุขัม อุเปกขาสติปาริสฺสทธิ จตฺตถัม ฌานัม
 อุปสมปชฺช วิหรามิ. โส เจ อหัม พฺราหฺมณ เอวมฺภุโต จงฺกามา,
 ทิพฺโพ เม เอสํ ตสฺมี สมนเย จงฺกโม, โหติ. โส เจ อหัม
 พฺราหฺมณ เอวมฺภุโต ติฏฺฐามิ, ทิพฺพํ เม เอตัม ตสฺมี สมนเย
 จานัน โหติ. โส เจ อหัม พฺราหฺมณ เอวมฺภุโต นิสิตฺตวา, ทิพฺพํ
 เม เอตัม ตสฺมี สมนเย อาสนัน โหติ. โส เจ อหัม พฺราหฺมณ
 เอวมฺภุโต เสยฺยํ กปฺเปมิ, ทิพฺพํ เม เอตัม ตสฺมี สมนเย
 อจฺจาสยณมฺหาสยณัน โหติ. อิทํ โข ตัม พฺราหฺมณ ทิพฺพํ
 อจฺจาสยณมฺหาสยณัน, ยสฺสํ อตฺตริ นิกามลาภี อภิจฺฉลาภี
 อภิสิรลาภีติ.

[๙๓๗] “อจฺฉริยํ โภ โคตม, อพฺภุตัม โภ โคตม โภ
 จญฺเอย เอวรूपสฺส ทิพฺพสฺส อจฺจาสยณมฺหาสยณสฺส นิกามลาภี
 ภวิสฺสติ อภิจฺฉลาภี อภิสิรลาภี อญฺญตฺร โภตา โคตเมน.

กตมํ ปน ตัม โภ โคตม พฺรหฺม อจฺจาสยณมฺหาสยณัน,
 ยสฺส ภวํ โคตโม อตฺตริ นิกามลาภี อภิจฺฉลาภี อภิสิรลาภีติ.
 อิทํ พฺราหฺมณ ยํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิสฺสาย วิหรามิ,
 โส ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวรรมาทาย ตเมว คามํ วา
 นิคมํ วา ปิณฺหาทาย ปวิสํ, โส ปจฺจกตํ ปิณฺหาทตฺตปฏิกกนฺโต
 วนฺนตฺตเยว ปจารยามี. โส ยเทว ตตฺถ โหนฺติ ตินฺนํ วา

ปณฺณานิ วา, ตานิ เอกขณํ สงฺฆริตฺวา นิสีทามิ ปลงฺกํ
 อากฺขิตฺวา อุชฺฐํ กายํ ปณฺธาย ปริมุขํ สตี อุปฏฺฐเปตฺวา. โส
 เมตฺตาสหคเตน เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฆริตฺวา วิหรามิ. ตถา ทุตฺติยํ.
 ตถา ตุตฺติยํ. ตถา จตฺตฺตมํ.^{*} อิติ อุทฺธมฺโห ติริยํ สพฺพพิ
 สพฺพตฺตตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ เมตฺตาสหคเตน เจตฺสา วิปลฺเณ
 มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ฆริตฺวา วิหรามิ.
 กรุณาสหคเตน เจตฺสา ๔เปยฺ มุทิตาสหคเตน เจตฺสา ๔เปยฺ
 อุเปกฺขาสหคเตน เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฆริตฺวา วิหรามิ. ตถา ทุตฺติยํ.
 ตถา ตุตฺติยํ. ตถา จตฺตฺตมํ. อิติ อุทฺธมฺโห ติริยํ สพฺพพิ สพฺพตฺตตตาย
 สพฺพาวนฺตํ โลกํ อุเปกฺขาสหคเตน เจตฺสา วิปลฺเณ มหคฺคเตน
 อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ฆริตฺวา วิหรามิ. โส เจ
 อหํ พุราหฺมณฺ เอวมฺภุโต จงฺกมามิ, พุรหฺมา^๒ เม เอสํ ตสฺมี
 สมเย จงฺกโม โหติ. โส เจ อหํ พุราหฺมณฺ เอวมฺภุโต ติฏฺฐามิ
 ๔เปยฺ นิสีทามิ ๔เปยฺ เสยฺยํ กปฺเปมิ, พุรหฺมํ เม เอตํ ตสฺมี
 สมเย อุจฺจาसनมฺหาสยฺนํ โหติ. อิทํ โข ตํ^๓ พุราหฺมณฺ พุรหฺมํ
 อุจฺจาसनมฺหาสยฺนํ, ยสฺสํ อเอตฺรหิ นิกามลาริ อภิจฺจลาริ
 อกสิรลาริตี.

[๙๓๘] “อจฺจริยํ โภ โคตม, อพฺภุตํ โภ โคตม, โภ
 จณฺโณ เอวฺรฺอุปสฺส พุรหฺมสฺส อุจฺจาसनมฺหาสยฺนสฺส นิกามลาริ
 ภวิสฺสตี อภิจฺจลาริ อกสิรลาริ อณฺณตฺร โภตา โคตเมน.

กตมํ ปน ตํ โภ โคตม อริยํ อุจฺจาसनมฺหาสยฺนํ,
 ยสฺส ภวํ โคตโม อเอตฺรหิ นิกามลาริ อภิจฺจลาริ อกสิรลาริตี.

* ส.อ. จตฺตฺตมํ

^๒ ส. พุรหฺมํ อ. พุรหฺโม

^๓ ฉ., เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

อิธำหิ พุราหุมน ยิ คามิ วา นิคมิ วา อุปนิสฺสาย วิหรามิ,
 โส ปุพฺพพณฺหสมยิ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย ตเมว คามิ วา
 นิคมิ วา ปิณฺหาทย ปวิสํมิ, โส ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺหาปาท-
 ปฏิกกนฺโต วนฺหนตฺตเยว ปจารยํมิ, โส ยเทว ตตฺถ โหณฺติ
 ติณฺหานิ วา ปณฺณานิ วา, ตานิ เอกชฺฌํ สงฺฆริตฺวา นิสฺสีทามิ
 ปลฺลงกํ อากุชิตฺวา อุชฺฐิ กายํ ปณฺธิชาย ปริมุขํ สตี อุปฏฺฐเปตฺวา.
 โส เอวํ ปชานามิ^๑ ‘ราโค เม ปหิโน อุจฺฉินฺหนฺมุโล ตาลาวตฺถุกโต
 อนภาวํคโต อายตฺตี อนุปฺปาทชฺชโม, โทโส เม ปหิโน อุจฺฉินฺหนฺมุโล
 ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํคโต^๒ อายตฺตี อนุปฺปาทชฺชโม, โมโห
 เม ปหิโน อุจฺฉินฺหนฺมุโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํคโต อายตฺตี
 อนุปฺปาทชฺชโม. โส เจ อหิ พุราหุมน เอวํภฺภูโต จงฺกมามิ,
 อริโย เม เอสํ สสมิ สมเย จงฺกโม โหติ. โส เจ อหิ
 พุราหุมน เอวํภฺภูโต ติฏฺฐามิ ยเปย นิสฺสีทามิ ยเปย เสยฺยํ
 กปฺเปมิ. อริยํ เม เอตํ สสมิ สมเย อุจฺจาสยนมหาสยนํ โหติ.
 อิหํ ไช ตํ พุราหุมน อริยํ อุจฺจาสยนมหาสยนํ, ยสฺสสํหํ เอตฺรหิ
 นิกามลาภิ อภิจฺฉลาภิ อภิสิรลาภิตี.

“อจฺฉริยํ โภ โคตม, อพฺภุตํ โภ โคตม, โภ จญฺเอย
 เอวรฺุปลฺลสฺส อริยสฺส อุจฺจาสยนมหาสยนสฺส นิกามลาภิ ภวิสฺสตี
 อภิจฺฉลาภิ อภิสิรลาภิ อณฺเวยตฺร โภตา โคตเมน.

อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, เสยฺยถาปิ
 โภ โคตม นิกฺกขฺชิตํ วา อุกฺกขฺชเยย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย,
 มุพฺพหสฺส วา มคฺคํ อัจจิเชยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺโชตํ

ธาระเยย ‘จกขุมนุโต รูปานิ ทกขณัตติ;’^๑ เอวเมว [๒] โภตา
โคตเมน อเนกปริยาเยน ฐมโม ปกาสิโต, เอเต มยฺ ภวนตฺ
โคตมํ สรณํ คจฺฉาม ฐมฺมญจ ภิกขุสงฺฆญจ, อุปาสเก โน ภวํ
โคตโม ธาระตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปเต สรณํ คเตติ. ตติยํ.

๔. สรรพสุตต์

[๙๓๙] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ คิฑฺฒกุญฺเ
ปพฺพเต, เตน โข ปน สมเยน สรโภ นาม ปริพฺพาชโก
อจิรปุกฺกนุโต โหติ อิมสฺมา ฐมฺมวินยา, โส ราชคเห ปริสฺติ^๒
เอวํ วาจํ ภาสติ “อญฺญาโต มยา สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ
ฐมโม, อญฺญา ย จ ปนาหํ สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ^๓ ฐมมํ,
เอวาทํ ตสฺมา ฐมฺมวินยา อปุกฺกนุโตติ. อถ โข สมพฺหุลา ภิกขุ
ปฺพพณฺหสมยํ นิวาเสตุวา ปตฺตจี้วรมาทาย ราชคหํ ปิณฑาย
ปวิสีสุ. อสฺโสสุ โข เต ภิกขุ สรรพสุส ปริพฺพาชกสุส ราชคเห
ปริสฺติ เอวํ วาจํ ภาสมานสุส “อญฺญาโต มยา สมณานํ
สกฺยปฺตฺติยานํ ฐมโม, อญฺญา ย จ ปนาหํ สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ
ฐมมํ, เอวาทํ ตสฺมา ฐมฺมวินยา อปุกฺกนุโตติ.

[๙๔๐] อถ โข เต ภิกขุ ราชคเห ปิณฑาย จริตฺวา
ปจฺจกฺกมตฺตํ ปิณฑปาตปฏิกฺกนฺตา,^๔ เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมီสุ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนตํ นิสีทิสฺสุ, เอกมนตํ

^๑ ส.อ. ทกขณัตติ

^๒ ฉ., เท. โข

^๓ ส.อ. ปริสฺติ

^๔ ฉ., เท. สกฺยปฺตฺติกาณ, เอวมุปริปี

^๕ อ. ปฏิกฺกนุโต

นิตินนา ไช เต ภิกขุ ภควนตํ เอตทวโจ “สรโก นาม ภนเต
 ปรีพพชโก อจิปกุกนโต อิมสุมม ฐมมวินยา, โส ราชคเห
 ปรีสติ เอว วาจํ ภาสติ ‘อณฺณวโต มยา สมณานํ สกยปุตฺตติยานํ
 ฐมโม, อณฺณว จ ปนหํ สมณานํ สกยปุตฺตติยานํ ฐมมํ, เอวาทํ
 ตสฺมา ฐมมวินยา อปกุกนโตติ. สาทฺธ ภนเต ภควา, เยน สปปินิยา”
 ตีรํ ปรีพพชการาโม, เยน สรโก ปรีพพชโก, เตนฺอุปสงฺกมตฺ
 อณฺณมปํ อุปาทายาติ. อธิวเสสิ” ภควา ตฺถนํหิภาเวน.

อถ ไช ภควา สายนฺนสมมํ” ปฏิสลฺลนา วุฏฺฐิจิตฺ, เยน
 สปปินิยา ตีรํ ปรีพพชการาโม, เยน สรโก ปรีพพชโก,
 เตนฺอุปสงฺกมํ; อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสิตฺ, นิสชช
 ไช ภควา สรภํ ปรีพพชกํ เอตทวโจ “สจฺจํ กิร ตวํ สรภ
 เอว วเทสิ ‘อณฺณวโต มยา สมณานํ สกยปุตฺตติยานํ ฐมโม,
 อณฺณว จ ปนหํ สมณานํ สกยปุตฺตติยานํ ฐมมํ, เอวาทํ
 ตสฺมา ฐมมวินยา อปกุกนโตติ. เอวํ วุตฺเต, สรโก ปรีพพชโก
 ตฺถนํหิ อโหสิ.

ทุตติยมปิ ไช ภควา สรภํ ปรีพพชกํ เอตทวโจ “วเทหิ
 สรภ, กิณฺติ เต อณฺณวโต สมณานํ สกยปุตฺตติยานํ ฐมโม, สเจ
 เต อปรีปฺรํ ภวิสฺสติ, อหํ ปรีปฺเรสฺสามิ. สเจ ปน เต ปรีปฺรํ
 ภวิสฺสติ, อหํ อณฺณโมทิสฺสามิติ. ทุตติยมปิ ไช สรโก ปรีพพชโก
 ตฺถนํหิ อโหสิ.

[๙๔๑] ตติยมปิ โข ภควา สรรํ ปริพฺพาชกํ เอตทวโจ
“มยา” โข สรรก ปณฺณายติ สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ ฌมฺโม,^๒
วเทหิ สรรก, กิณฺติ เต อญฺญาโต สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ
ฌมฺโม, สเจ เต อปริปฺปํ ภาวิสฺสติ, อหํ ปริปฺปเรสฺสามิ, สเจ ปน
เต ปริปฺปํ ภาวิสฺสติ, อหํ อนฺนโมทิสฺสามีติ. ตติยมปิ โข สรรโก
ปริพฺพาชโก ตฺถเห อโหสิ.

อถ โข เต ปริพฺพาชกา^๓ สรรํ ปริพฺพาชกํ เอตทวโจ
“ยเทว โข ตวํ อาวุโส สรรก สมณํ โคตมํ ยาเจยฺยาสิ,
ตเทว เต สมณเณ โคตโม ปวาเรติ. วเทหิ อาวุโส สรรก,
กิณฺติ เต อญฺญาโต สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ ฌมฺโม, สเจ เต
อปริปฺปํ ภาวิสฺสติ, สมณเณ โคตโม ปริปฺปเรสฺสติ. สเจ ปน เต
ปริปฺปํ ภาวิสฺสติ, สมณเณ โคตโม อนฺนโมทิสฺสตีติ. เอวํ วุตฺเต,
สรรโก ปริพฺพาชโก ตฺถเหภฺญโต มงฺกฺภฺญโต ปตฺตกฺขนฺโห อโธมฺโข
ปชฺฌายนฺโต อปฺปฏิกฺขาณ นิสฺสีทิ.

อถ โข ภควา สรรํ ปริพฺพาชกํ ตฺถเหภฺญตํ มงฺกฺภฺญตํ
ปตฺตกฺขนฺธํ อโธมฺขํ ปชฺฌายนฺตํ อปฺปฏิกฺขาณํ วิทิตฺวา เต
ปริพฺพาชเก เอตทวโจ

“โย โข มํ ปริพฺพาชกา เอวํ วเทยฺย ‘สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
เต ปฏฺฐิชาโนโต อิมเ ฌมฺมา อนภิสมฺพุทฺธาติ. ตมฺหํ ตตฺถ
สาธุกํ สมฺนุญฺญเชยฺยํ สมฺนุคฺคาเหยฺยํ สมฺนุภาเสยฺยํ, โส วต
มยา สาธุกํ สมฺนุญฺญชียมาโน สมฺนุคฺคาหียมาโน สมฺนุภาสียมาโน

พิมพ์ที่ ๒๕/๐๕/๒๕๖๖

* ฉ. โย

^๒ เท. อิมเ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๓ อ. ปริพฺพาชกา ราชคหกา

อฏฺฐจณเมตํ อนวกาโส, ยํ โส ติณฺณํ จานานํ นาณณตฺรํ
 จานํ นิคฺจเจยฺย:- อณฺเณน วา อณฺณํ ปฏฺิจริสฺสติ, พหิทฺธา
 กถํ อปนาเมสฺสติ, โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺตุกริสฺสติ.
 ตฺถทฺทํ ภาโต วา^๑ มงฺกุฏฺโต^๒ ปตฺตทฺทขนฺโห อโธมฺโข ปชฺฌายนฺโต
 อปฺปฏฺิภาณเณ นิสฺสิทิสฺสติ, เสยฺยถาปิ สรโภ ปริพฺพาชโก. โย โข
 มํ ปริพฺพาชกา เอวํ วเทยฺย ‘ขีณาสวสฺส เต ปฏฺิจานโต
 อิมเ อาสวา อปริกฺขีณาติ. ตมํหิ ตตฺถ สาทฺรํ สมฺนุญฺญเชยฺย
 สมฺนุคฺคาเหยฺย สมฺนุภาเสยฺย, โส วต มยา สาทฺรํ สมฺนุญฺญชฺยมาโน
 สมฺนุคฺคาหฺยมาโน สมฺนุภาสฺยมาโน อฏฺฐจณเมตํ อนวกาโส, ยํ
 โส ติณฺณํ จานานํ นาณณตฺรํ จานํ นิคฺจเจยฺย: อณฺเณน วา
 อณฺณํ ปฏฺิจริสฺสติ, พหิทฺธา กถํ อปนาเมสฺสติ, โกปณฺจ โทสณฺจ
 อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺตุกริสฺสติ. ตฺถทฺทํ ภาโต วา มงฺกุฏฺโต ปตฺตทฺทขนฺโห
 อโธมฺโข ปชฺฌายนฺโต อปฺปฏฺิภาณเณ นิสฺสิทิสฺสติ, เสยฺยถาปิ สรโภ
 ปริพฺพาชโก.

[๙๔๒] โย โข มํ ปริพฺพาชกา เอวํ วเทยฺย ‘ยสฺส
 โข ปน เต อตฺถาย ฐมฺโม เทสิโต, โส น นียฺยาติ ตกฺกรสฺส
 สมฺมาทฺทกฺทขยฺยาติ. ตมํหิ ตตฺถ สาทฺรํ สมฺนุญฺญเชยฺย
 สมฺนุคฺคาเหยฺย สมฺนุภาเสยฺย, โส วต มยา สาทฺรํ สมฺนุญฺญชฺยมาโน
 สมฺนุคฺคาหฺยมาโน สมฺนุภาสฺยมาโน อฏฺฐจณเมตํ อนวกาโส, ยํ
 โส ติณฺณํ จานานํ นาณณตฺรํ จานํ นิคฺจเจยฺย: อณฺเณน วา
 อณฺณํ ปฏฺิจริสฺสติ, พหิทฺธา กถํ อปนาเมสฺสติ, โกปณฺจ โทสณฺจ
 อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺตุกริสฺสติ. ตฺถทฺทํ ภาโต วา มงฺกุฏฺโต ปตฺตทฺทขนฺโห

อโหมโข ปชฌายนโต อปฺปฏิกฺขาณ นิสฺสิตฺตํ, เสยฺยถาปิ สรโฆ
 ปริพฺพาชโกติ. อถ โข ภควา สปปินฺยา ตีเร ปริพฺพาชการาเม
 ติกฺขตฺตํ สีหนาทํ นทิตฺวา เวหาสํ ปกฺกามิ. อถ โข เต
 ปริพฺพาชกา อจิริปฺกนฺตสฺส ภควโต สรภํ ปริพฺพาชกํ สมนฺตโต
 วาจา ย สนนฺโตทเกน สณฺชมฺภรี อํกุสฺส ‘เสยฺยถาปิ อาวุโส สรภ
 พุรหารณฺเณ’^๑ ชรสิคาลो^๒ ‘สีหนาทํ นทิสฺสามีติ เสคาลกํเยว’^๓
 นทติ เภรณฺทกํเยว นทติ; เอวเมว โข ตวํ อาวุโส สรภ
 อณฺเณเตรว สมนฺเนน โคตเมน ‘สีหนาทํ นทิสฺสามีติ เสคาลกํเยว
 นทสิ เภรณฺทกํเยว นทสิ, เสยฺยถาปิ อาวุโส สรภ อมฺพกมทฺทรี’^๔
 ‘ปฺปฺสกรวิตฺ’^๕ รวิสฺสามีติ อมฺพกมทฺทรีวิตฺเยว’^๖ รวติ. เอวเมว โข
 ตวํ อาวุโส สรภ อณฺเณเตรว สมนฺเนน โคตเมน ปฺปฺสกรวิตฺ
 รวิสฺสามีติ อมฺพกมทฺทรีวิตฺเยว รวสิ. เสยฺยถาปิ อาวุโส สรภ
 อุสฺสโม สฺสญฺญาย โคสาลาย คมฺภีรํ นทิตพฺพํ มณฺณติ. เอวเมว โข
 ตวํ อาวุโส สรภ อณฺเณเตรว สมนฺเนน โคตเมน คมฺภีรํ นทิตพฺพํ
 มณฺณสิติ. อถ โข เต ปริพฺพาชกา สรภํ ปริพฺพาชกํ สมนฺตโต
 วาจา ย สนนฺโตทเกน สณฺชมฺภรี อํกุสฺสิตฺ. จตฺตถ.

๕. เกสปุตตสุตต์

[๙๔๓] เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรมาโน
 มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธี, เยเน เกสปุตฺตํ^๗ นาม กาลามานํ

^๑ ฉ., เท. โวหารณฺเณ

^๒ ฉ., เท. สิงคาลกํเยว, เอวมุปริป.

^๓ ฉ., เท. ปุริสกรวิต

^๔ ฉ., เท. เกสมุตต์, เอวมุปริป.

^๕ ฉ., เท. ชรสิคาล

^๖ ฉ., เท. อมฺพกมทฺทรี.

^๗ ฉ., เท. อมฺพกมทฺทรีวิตฺเยว, เอวมุปริป.

นิคโม, ตทวสริ. อสสอสู๋ โข เกสปุตตติยา กาลามา “สมโณ ขล
โก โคตโม สกยปุตโต สกยกุลา ปพพชิตโต เกสปุตตัม อนุปปุตโต.
ตัม โข ปน ภควนตัม^๑ โคตมัม เอวํ กลยาโณ กิตติสทโท อพภุคฺคโต
‘อิตฺติปิ สโ ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต
โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ
ภควา, สโ อิมํ โลกํ สเทวํ สมารํ สพุทฺธมํ สสฺสมณพฺราหฺมณํ
ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา ปเวเทติ, สโ ฐมมํ
เทเสติ อาทิกุลยาณํ มชฺฌเมกุลยาณํ ปรีโยสานกุลยาณํ สาทถํ
สพฺพญฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุทฺธมจฺริยํ ปกาเสติ, สาธุ โข
ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตีติ.

[๔๔๔] อถ โข เกสปุตตติยา กาลามา, เยน ภควา,
เตนุปสงฺกมียสฺส; อุปสงฺกมิตฺวา อปฺเปกจฺเจ ภควนตัม อภิวาเทตฺวา
เอกมนตัม นิสีทียสฺส, อปฺเปกจฺเจ ภควตา สทฺธิ สมฺโมทียสฺส, สมฺโมทนีย
กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนตัม นิสีทียสฺส, อปฺเปกจฺเจ, เยน
ภควา เตนญฺชลิมนฺนาเมตฺวา เอกมนตัม นิสีทียสฺส, อปฺเปกจฺเจ
นามโคตตัม สวาเวตฺวา เอกมนตัม นิสีทียสฺส, อปฺเปกจฺเจ ตฺถนํทียุตฺตา
เอกมนตัม นิสีทียสฺส, เอกมนตัม นิสินฺนา โข [๒] เกสปุตตติยา
กาลามา ภควนตัม เอตทวโจ

สนฺติ ภนฺเต เอเก สมณพฺราหฺมณา เกสปุตตัม อากจฺจนฺติ,
เต สกัเยว วาทํ ทิเปนฺติ โชเตนฺติ ปรวาทํ^๒ ปน ขุสฺเสนฺติ
วมฺเภนฺติ ปรีภวนฺติ โอปปทฺธิ^๓ กโรนฺติ. อปเรปิ ภนฺเต เอเก

สมณพราหมณา เกสปุตตํ อากัจฉนฺติ, เตปิ สกัเยว วาทำ
 ทีเปนฺติ โชเตนฺติ, ปรวาทำ ปน ขุสฺเสนฺติ วมฺเภนฺติ ปริภวนฺติ
 โอปปกฺขี กโรนฺติ, เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ โหเตว กงฺขา โหติ
 วิจิกิจฺฉา 'โกสุณาม อิเมสํ ภวนฺตานํ สมณพราหมณานํ สจฺจํ
 อาห 'โก มุสาติ. อลํ हि वो กาลามา กงฺขิตุํ อลํ วิจิกิจฺฉิตุํ,
 กงฺขานึเยว' ปน वो จาเน วิจิกิจฺฉา อุปฺปนฺนา.

[๙๔๕] เอถ ตุมฺहे กาลามา มา อนุสฺสเวน, มา
 ปรมฺปราย, มา อิตฺทิกิราย, มา ปิฏฺฐกสมฺปทาเนน, มา ตกฺกเหตุ,
 มา นยเหตุ, มา อาการปริวิตกฺเกน, มา ทิฏฺฐินิซฺฆมานกฺขนฺติยา,
 มา ภพฺพรูปตาย, มา สมฺโณ โน ครุติ. ยทา ตุมฺहे กาลามา
 อตฺตนาห ชาเนยฺยาถ "อิเม ฐมฺมา อกฺกุสลา, อิเม ฐมฺมา สาวชฺชา,
 อิเม ฐมฺมา วิญญฺครหิตา, อิเม ฐมฺมา สมตฺตา สมากินฺนา
 อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺตํ. อถ ตุมฺहे กาลามา ปชฺเหยฺยาถ.

ตํ ก็ มณฺณถ กาลามา, โลโก ปุริสสฺส อชฺฉตฺตํ
 อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ หิตาย วา อหิตาย วาติ. อหิตาย
 ภนฺเต. ลุทฺโธ ปนํยํ กาลามา ปุริสปุคฺคโล โลเภน อภิกฺกโต
 ปริยาทินฺนจิตฺโต ปาณมฺปิ หนฺติ, อทินฺนมฺปิ อาทียติ, ปรทารมฺปิ
 คจฺฉติ, มุสาปี ภณฺติ, ปรมฺปิ ตถตฺตาย สมากเปติ, ยํส โหติ
 ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. เอวํ ภนฺเต. ตํ ก็ มณฺณถ
 กาลามา, โทโส ปุริสสฺส อชฺฉตฺตํ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ
 หิตาย วา อหิตาย วาติ. อหิตาย ภนฺเต. ทุฏฺโฐ ปนํยํ
 กาลามา ปุริสปุคฺคโล โทเสน อภิกฺกโต ปริยาทินฺนจิตฺโต ปาณมฺปิ

หนติ, อทินนัมปิ อาทียติ, พรทารมฺปิ คจฺจนติ, มุสาปิ ภณติ,
 พรหมฺปิ ตถตฺตตาย สมาทเปติ, ยํส โหติ ทิฆมรตฺตํ อหิตาย
 ทุกฺขายาติ. เอวํ ภนฺเต.

ตํ ก็ มณฺณถ กาลามา, โมโห ปุริสสฺส อชฺฌตฺตํ
 อฺปฺปชฺชมาโน อฺปฺปชฺชติ หิตาย วา อหิตาย วาติ. อหิตาย
 ภนฺเต. มฺหุโห ปนํยํ กาลามา ปุริสํคฺคโล โมเหเน อภิภูโต
 ปรยาทินฺนจิตฺโต ปาณมฺปิ หนติ, อทินนัมปิ อาทียติ, พรทารมฺปิ
 คจฺจนติ, มุสาปิ ภณติ, พรหมฺปิ ตถตฺตตาย สมาทเปติ, ยํส โหติ
 ทิฆมรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. เอวํ ภนฺเต.

ตํ ก็ มณฺณถ กาลามา, อิเม ฐมฺมา กุสลา วา อกุสลา
 วาติ. อกุสลา ภนฺเต. สาวชฺชา วา อนวชฺชา วาติ. สาวชฺชา
 ภนฺเต. วิญญฺครหิตา วา วิญญฺปฺปสตุถา วาติ. วิญญฺครหิตา
 ภนฺเต. สมตฺตา สมาทินฺนา อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติ โน วา,
 กถํ วา เอตฺถ โหตีติ. สมตฺตา ภนฺเต สมาทินฺนา อหิตาย
 ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติ, เอวํ โน เอตฺถ โหตีติ.

[๙๔๖] อิติ โข กาลามา ยนฺตํ อโวจฺมุห* “เอถ ตุมฺहे
 กาลามา มา อนุสฺสเวน, มา ปรมฺปราย, มา อิตฺทิกิราย, มา
 ปิฎกสมฺปทาเนน, มา ตกฺกเหตุ, มา นยเหตุ, มา อาการ-
 ปริวิตกฺเกน, มา ทิฎฺฐินิขฺฌมานกฺขนฺติยา, มา ภพฺพรูปตาย, มา
 สมโณ โน ครุติ. ยทา ตุมฺहे กาลามา อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ
 ‘อิเม ฐมฺมา อกุสลา, อิเม ฐมฺมา สาวชฺชา, อิเม ฐมฺมา
 วิญญฺครหิตา, อิเม ฐมฺมา สมตฺตา สมาทินฺนา อหิตาย ทุกฺขาย

สํวตฺตนุตฺติ. อถ ตุมฺहे กาลามา ปชฺเหยยาถาติ. อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ,
อิทเมตํ ปฏิจุจ วุตฺตํ.

เอถ ตุมฺहे กาลามา มา อนุสฺสเวน, มา ปรมฺปราย, มา
อิตฺทิกิราย, มา ปิฏฺฐกสมฺปทาเนน, มา ตกฺกเหตุ, มา นยเหตุ, มา
อาการปริวิตกฺเกน, มา ทิฏฺฐินิซฺฌมานกฺขนฺตียา, มา ภพฺพรูปตาย,
มา สมโณ โน ครุติ. ยทา ตุมฺहे กาลามา อตฺตนา
ชาเนยฺยาถ ‘อิมะ ฐมา กุสลา, อิมะ ฐมา อนวชฺชา, อิมะ
ฐมา วิญญฺปปสฺสตา, อิมะ ฐมา สมตฺตา สมากินฺนา หิตาย
สุขาย สํวตฺตนุตฺติ. อถ ตุมฺहे กาลามา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาถ.
ตํ ก็ มณฺณถ กาลามา, อโลโก ปุริสสฺส อชฺฌตฺตํ อุปฺปชฺชมาโน
อุปฺปชฺชติ หิตาย वा อหิตาย วาติ. หิตาย ฆนฺเต. อลฺหฺโ
ปนายํ กาลามา ปุริสปุคฺคโล โลเภน อนภิกฺขโต อปริยาทินฺนจิตฺโต
เนว ปาณํ หนฺติ, น อทินฺนํ อาทียติ, น ปรทาร์ คจฺจติ,
น มุสา ภณฺติ, ปรมฺปิ* ตถตฺตาย สมากเปติ, ยํส โหติ ทิฆรตฺตํ
หิตาย สุขายาติ. เอวํ ฆนฺเต.

[๙๔๗] ตํ ก็ มณฺณถ กาลามา, อโทโส ปุริสสฺส
อชฺฌตฺตํ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ หิตาย वा อหิตาย วาติ.
หิตาย ฆนฺเต. อทฺทฺโ จ ปนายํ กาลามา ปุริสปุคฺคโล โทเสน
อนภิกฺขโต อปริยาทินฺนจิตฺโต เนว ปาณํ หนฺติ, น อทินฺนํ
อาทียติ, น ปรทาร์ คจฺจติ, น มุสา ภณฺติ, ปรมฺปิ ตถตฺตาย
สมากเปติ, ยํส โหติ ทิฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ. เอวํ ฆนฺเต.

ตัม กิ มณฺณถ กาลามา, อโมโห ปุริสสุส อชฺฌตฺตํ
 อูปฺปชฺชมาโน อูปฺปชฺชติ หิตาย วา อหิตาย วาติ. หิตาย
 ภาณเต. อมฺพุโห ปณายํ กาลามา ปุริสปุคฺคโล โมเหเน อนภิกฺขุโต
 อปริยาทินฺนจิตฺโต เนว ปาณํ หนฺติ, น อทินฺนํ อาทียติ, น
 ปรทาร์ คจฺจติ, น มุสา ภาณติ, ปรมฺปิ ตถตฺตํ สมาทเปติ,
 ยํส โหติ ทิฆมรตฺตํ หิตาย สุขายาติ. เอวํ ภาณเต.

ตัม กิ มณฺณถ กาลามา, อิเม ฐมฺมา กุสลา วา
 อกุสลา วาติ. กุสลา ภาณเต. สาวชฺชา วา อนวชฺชา วาติ.
 อนวชฺชา ภาณเต. วิญญฺครหิตา วา วิญญฺปปสฺตถา วาติ.
 วิญญฺปปสฺตถา ภาณเต. สมตฺตา สมาทินฺนา หิตาย สุขาย
 สํวตฺตนฺติ โน วา, ถลํ วา เอตฺถ โหตีติ. สมตฺตา ภาณเต
 สมาทินฺนา หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติ, เอวํ โน เอตฺถ โหตีติ.

[๙๔๘] อิติ โข กาลามา ยนฺตํ อโวจฺมุห “เอถ ตุมฺहे
 กาลามา มา อนุสฺสเวน, มา ปรมฺปราย, มา อิตฺทิกิราย, มา
 ปิฎกสมฺปทาเนน, มา ตกฺกเหตุ, มา นยเหตุ, มา อาการ-
 ปริวิตกฺเกน, มา ทิฏฺฐินิขฺฌานกฺขนฺติยา, มา ภพฺพรุปฺตาย, มา
 สมณฺเณ โน ครุติ. ยทา ตุมฺहे กาลามา อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ
 ‘อิเม ฐมฺมา กุสลา, อิเม ฐมฺมา อนวชฺชา, อิเม ฐมฺมา
 วิญญฺปปสฺตถา, อิเม ฐมฺมา สมตฺตา สมาทินฺนา หิตาย สุขาย
 สํวตฺตนฺตฺติ. อถ ตุมฺहे กาลามา อูปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาถาติ.
 อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏฺิจจ วุตฺตํ. ส โข โส กาลามา
 อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิขฺโณ วิคตพฺยาปาโท อสมฺมุพฺโห สมฺปชาโน
 ปตฺติสฺสโต เมตฺตาสหคเตน เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริติ.

ตถา ทุตติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา จตุตถํ. อิติ อุทฺธมโร ติริยํ
 สพฺพธิ สพฺพตฺตตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ เมตฺตาสหคเตน เจตสา
 วิปฺปเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ผริตฺวา
 วิหริติ. กรุณาสหคเตน เจตสา ๕เปยฺ มุทิตาสหคเตน เจตสา
 ๕เปยฺ อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหริติ.
 ตถา ทุตติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา จตุตถํ. อิติ อุทฺธมโร ติริยํ
 สพฺพธิ สพฺพตฺตตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ อุเปกฺขาสหคเตน
 เจตสา วิปฺปเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน
 ผริตฺวา วิหริติ.

ส โข โส กาลามา อริยสาวโก เอวํ อเวรจิตฺโต เอวํ
 อพฺยาปชฺฌจิตฺโต เอวํ อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต เอวํ วิสุทฺธจิตฺโต, ตสฺส
 ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม จตฺตารอ อสฺสาสา อธิคฺตา โหนฺติ.

“สเจ โข ปน อตฺถิ ปโร โลโก, อตฺถิ สุกฺกฏทุกฺกฏานํ
 กมฺมานํ ผลวิปาโก. จานเมตํ,^๑ เยนาคํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺหา
 สุกฺคตี สกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสามิตี. อยมสฺส ปจฺจโม อสฺสาโส
 อธิคฺโต โหติ.

“สเจ โข ปน นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ สุกฺกฏทุกฺกฏานํ
 กมฺมานํ ผลวิปาโก. อิธาคํ^๒ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม อเวรํ อพฺยาปชฺฌํ
 อนิฆํ สุกฺขี^๓ อตฺตานํ ปรีหฺรามิตี. อยมสฺส ทฺตติโย อสฺสาโส
 อธิคฺโต โหติ.

“สเจ โข ปน กโรโต กรียติ ปาปํ, น โข ปนาหํ
กสฺสจํ ปาปํ เจเตมิ, อกโรนฺตํ โข ปน มํ ปาปกมฺมํ กุโต
ทฺทขํ ผุสฺสสฺสตีติ. อยมสฺส ตติโย อสฺสาโส อธิคโต โหติ.

“สเจ โข ปน กโรโต น กรียติ ปาปํ, อิธํ
อุมเยเนว วิสฺสุทฺธํ อตฺตํ สมนุสฺสํมิตฺติ. อยมสฺส จตฺตโก
อสฺสาโส อธิคโต โหติ.

[๙๔๙] ส โข โส กาลามา อริยสวโก เอวํ อเวรจิตฺโต
เอวํ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต เอวํ อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต เอวํ วิสฺสุทฺธจิตฺโต,
ตสฺส ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม อิมํ จตฺตารํ อสฺสาสา อธิคตา โหนฺตีติ.

เอวเมตํ ภควา เอวเมตํ สฺกตํ ส โข โส ภาเน
อริยสวโก เอวํ อเวรจิตฺโต เอวํ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต เอวํ
อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต เอวํ วิสฺสุทฺธจิตฺโต, ตสฺส ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม จตฺตารํ
อสฺสาสา อธิคตา โหนฺติ.

“สเจ โข ปน อตฺถิ ปโร โลโก, อตฺถิ สุกฺกทฺทกฺกฺกานํ
กมฺมานํ ผลวิปาโก. จานเมตํ, เยนาหํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณํ
สฺกตํ สกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสํมิตฺติ. อยมสฺส ปจฺจโม อสฺสาโส
อธิคโต โหติ.

“สเจ โข ปน นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ สุกฺกทฺทกฺกฺกานํ
กมฺมานํ ผลวิปาโก. อิธํ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม อเวรํ อพฺยาปชฺฌํ
อนิฆํ สุขี อตฺตํ ปรีหรมิตฺติ. อยมสฺส ทฺตติโย อสฺสาโส
อธิคโต โหติ.

“สเจ โข ปน กโรโต กรียติ ปาป, น โข ปนาหํ
กสฺสจि ปาปํ เจเตมิ. อกโรนฺตํ โข ปน มํ ปาปกมฺมํ กุโต
ทุกุขํ ผุสฺสสฺสตีติ. อยมสฺส ตติโย อสฺสาโส อธิคโต โหติ.

“สเจ โข ปน กโรโต น กรียติ ปาป, อิธํ อุกฺกเยเนว
วิสุทฺธํ อตฺตนาํ สมนุปสฺสามีติ. อยมสฺส จตฺตโร อสฺสาโส อธิคโต
โหติ.

ส โข โส ภาณเต อริยสาวโก เอวํ อเวรจิตฺโต เอวํ
อพฺยาปชฺฌจิตฺโต เอวํ อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต เอวํ วิสุทฺธจิตฺโต, ตสฺส
ทิกฺขเจว ฐมฺเม อิมํ จตฺตารอ อสฺสาสา อธิคตา โหนฺติ.

อภิกฺกนฺตํ ภาณเต ๔เป๔ เอเต มยํ ภาณเต ภาควนฺตํ สรณํ
คจฺฉาม ฐมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ อูปาสเก โน ภาณเต ภาควา
ธารेतฺว อชฺชตคฺเค ปาณฺเปเต สรณํ คเตติ. ปญฺจมํ.

๖. สาทุหฺสฺสตํ

[๔๕๐] เอกํ สมยํ อายสฺมา นนฺทโก สาวตฺถิยํ วิหฺรติ
ปฺพุพฺพารามํ มิคารมาตฺตฺปาสาทํ. อถ โข สาทุโห จ มิคารนตฺตฺตา
โหโน* จ เปชฺฌนฺนตฺตฺตา,^๒ เยนายสฺมา นนฺทโก, เตนฺอุปสงฺกมฺมึสฺส,
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ นนฺทกํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิสฺส,
เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โข สาทุหํ มิคารนตฺตฺตารํ อายสฺมา นนฺทโก
เอตทวโจ

“เอถ ตุมฺहे สาพฺหา มา อนุสฺสเวน, มา ปรมฺปราย,
 มา อิติกราย, มา ปิฎกสมฺปทาเนน, มา ตกฺกเหตุ, มา นยเหตุ,
 มา อาการปริวิตกฺเกน, มา ทิฎฺฐินิซฺฆมานกฺขนฺตียา, มา ภพฺพรูปตาย,
 มา สมโณ โน รุตฺติ. ยทา ตุมฺहे สาพฺหา อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ
 ‘อิมํ ชมฺมา อกุสลา, อิมํ ชมฺมา สาวชฺชา, อิมํ ชมฺมา
 วิญญฺครหิตา, อิมํ ชมฺมา สมตฺตา สมากินฺนา อหิตาย ทฺกฺขาย
 สํวตฺตนํ ตีติ. อถ ตุมฺहे สาพฺหา ปชฺเหยฺยาถ.

[๙๕๑] ตํ ก็ มณฺณถ สาพฺพหา, อตฺถิ โลภฺโถติ. เอวํ
ภนฺเต. 'อภิชฺฌาติ โข อหํ สาพฺพหา เอตมตฺถํ วทามิ, ลฺลทฺโธ โข
อยํ สาพฺพหา อภิชฺฌาลฺล ปาณมฺปิ หนฺติ,' อทินฺนมฺปิ อาทียติ,
ปรทารมฺปิ คจฺจนฺติ, มุสาปิ ภณฺติ, ปรมฺปิ ตถตฺตตาย สมหาเปติ,
ยํส โหติ ทิฆมฺมตฺถํ อหิตาย ทฺวักขายาติ. เอวํ ภนฺเต.

ตัม ก็ มณฺณถ สาพฺหหา, อตฺถิ โทโสติ. เอวํ ภนฺเต.
 ‘พฺยาปาโทติ โข อหํ สาพฺหหา เอตมตฺถํ วทามิ, ทฺวํโจ โข อຍံ
 สาพฺหหา พฺยาปนฺนจิตฺโต ปาณมฺปิ หนติ, อทินฺนมฺปิ อาทียติ,
 ปฺรทารมฺปิ คจฺจนฺติ, มุสาปิ ภณฺติ, ปฺรมฺปิ ตถตฺตตาย สမာทเปติ,
 ยံส โหติ ทိဿတုတံ อหิตาย ทฺวํชยาယติ. เอวํ ภนฺเต.

ตํ ก็ มณฺณถ สาพฺหา, อตฺถิ โมหิตฺติ. เอวํ ภนฺเต.
 ‘อวิชฺชาติ โข อหํ สาพฺหา เอตมตฺถํ วทามิ, มฺหุโห โข
 อयํ สาพฺหา อวิชฺชาตโต ปาณมฺปิ หนติ, อทินฺนมฺปิ อาทียติ,
 ปรรหารมฺปิ คจฺจนฺติ, มุสาปิ ภณฺติ, ปรมฺปิ ตถตฺตตาย สมหาเปติ,
 ยํส โหติ ทิฆมฺมตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. เอวํ ภนฺเต.

ตํ กิ มณฺณถ สาทุหา, อิเม ฐมา กุสลา วา
 อกุสลา วาติ. อกุสลา ฆนฺเต. สาวชฺชา วา อนวชฺชา วาติ.
 สาวชฺชา ฆนฺเต. วิญญฺครหิตา วา วิญญฺปฺปสฺตถา วาติ.
 วิญญฺครหิตา ฆนฺเต. สมตฺตา สมากินฺนา อหิตาย ทุกฺขาย
 สํวตฺตนฺตํ โน วา, กถํ วา เอตฺถ โหติตี. สมตฺตา ฆนฺเต
 สมากินฺนา อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺตํ,^๑ เอวํ โน เอตฺถ โหติตี.

[๙๕๒] อิติ โข สาทุหา ยนฺตํ อโวจฺมุห “เอถ ตุมฺहे
 สาทุหา มา อนุสฺสเวน, มา ปรมฺปราย, มา อิตฺทิกิราย, มา ปิฏก-
 สมฺปทาเนน, มา ตกฺกเหตุ,^๒ มา นยเหตุ, มา อาการปริวิตกฺเกน,
 มา ทิฏฺฐินิขฺฆมานกฺขนฺตียา, มา ภพฺพรูปตาย, มา สมโณ โน
 ครุติ. ยทา ตุมฺहे สาทุหา อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ ‘อิเม ฐมา
 อกุสลา, อิเม ฐมา สาวชฺชา, อิเม ฐมา วิญญฺครหิตา, อิเม
 ฐมา สมตฺตา สมากินฺนา อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺตํตี.
 อถ ตุมฺहे สาทุหา ปชฺเหยฺยาถาติ. อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ
 ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

“เอถ” ตุมฺहे สาทุหา มา อนุสฺสเวน, มา ปรมฺปราย,
 มา อิตฺทิกิราย, มา ปิฏกสมฺปทาเนน, มา ตกฺกเหตุ, มา นยเหตุ,
 มา อาการปริวิตกฺเกน, มา ทิฏฺฐินิขฺฆมานกฺขนฺตียา, มา ภพฺพรูปตาย,
 มา สมโณ โน ครุติ. ยทา ตุมฺहे สาทุหา อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ
 ‘อิเม ฐมา กุสลา, อิเม ฐมา อนวชฺชา, อิเม ฐมา
 วิญญฺปฺปสฺตถา, อิเม ฐมา สมตฺตา สมากินฺนา หิตาย สุขาย
 สํวตฺตนฺตํตี. อถ ตุมฺहे สาทุหา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาถ.

^๑ ฉ., เท., อ. สํวตฺตนฺตํ

^๒ อ. วิตกฺกเหตุ

^๓ อ. เอวํ

ตํ ก็ มณณณ สาทุหา, อตฺถิ อโลโฆติ. เอวํ ภาณเต.
 ‘อนนิกขมาติ โข อหํ สาทุหา เอตมตฺถํ วทามิ, อลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
 อยํ สาทุหา อนนิกขมาลฺล
 น ปรรทํ คจฺจติ, น มุสา ภณฺติ, ปรมฺปิ ตถตฺตตตตตตตตตตตตตตตตตตตต
 ยํส โหติ ทิฆมตฺตํ หิตาย สุขายาติ. เอวํ ภาณเต.

[๙๕๓] “ตํ ก็ มณณณ สาทุหา, อตฺถิ อโทโสติ. เอวํ ภาณเต.
 ‘อพฺยาปาโทติ โข อหํ สาทุหา เอตมตฺถํ วทามิ, อทฺทฺทฺทฺทฺทฺท
 โข อยํ สาทุหา อพฺยาปนฺนจิตฺโต เนว ปาณํ หนฺติ, น อทินฺนํ อาทียติ,
 น ปรรทํ คจฺจติ, น มุสา ภณฺติ, ปรมฺปิ ตถตฺตตตตตตตตตตตตตตตตตตตต
 ยํส โหติ ทิฆมตฺตํ หิตาย สุขายาติ. เอวํ ภาณเต.

ตํ ก็ มณณณ สาทุหา, อตฺถิ อโมโหติ. เอวํ ภาณเต.
 ‘วิขฺชาติ โข อหํ สาทุหา เอตมตฺถํ วทามิ, อมฺพุโห โข อยํ
 สาทุหา วิขฺชาตฺโต เนว ปาณํ หนฺติ, น อทินฺนํ อาทียติ, น
 ปรรทํ คจฺจติ, น มุสา ภณฺติ, ปรมฺปิ ตถตฺตตตตตตตตตตตตตตตตตตตต
 ยํส โหติ ทิฆมตฺตํ หิตาย สุขายาติ. เอวํ ภาณเต.

ตํ ก็ มณณณ สาทุหา, อิมํ ฐมฺมา กุสลา วา
 อกุสลา วาติ. กุสลา ภาณเต. สาวชฺชา วา อนวชฺชา วาติ.
 อนวชฺชา ภาณเต. วิญญฺครหิตา วา วิญญฺปฺปสฺสตา วาติ.
 วิญญฺปฺปสฺสตา ภาณเต. สมตฺตา สมาทินฺนา หิตาย สุขาย
 สํวตฺตตต
 โน วา, กถํ วา เอตฺถ โหตีติ. สมตฺตา ภาณเต
 สมาทินฺนา หิตาย สุขาย สํวตฺตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตตต
 เอวํ โน เอตฺถ โหตีติ.

อิติ โข สาทุหา ยนฺตํ อโวจฺมุห* “เอถ ตุมฺहे สาทุหา
 มา อนสฺสเวน, มา ปรมฺปราย, มา อิติกิราย, มา ปิฎกสมฺปทาเนน,

มา ตกฺกเหตุ, มา นยเหตุ, มา อากาโรปวิตฺตเกณ, มา ทิฏฺฐิ-
นิชฺฌานกฺขณฺติยา, มา ภพฺพฐปตฺตาย, มา สมโณ โน ครุติ. ยทา
ตุมฺเห สาทฺหา อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ 'อิมํ ฐมา กุสลา, อิมํ
ฐมา อนวชฺชา, อิมํ ฐมา วิญญฺปปสฺสตา, อิมํ ฐมา
สมตฺตา สมากิณฺนา [๑] หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺตํ. อถ ตุมฺเห
สาทฺหา อฺปฺสํปชฺช วิหเรยฺยาถาติ. อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ
ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

[๙๕๔] ส โข โส สาทฺหา อริยสวโก เอวํ วิคตาทิฆโม
วิคตพฺยาปาโท อสมฺมุพฺโห สมนฺชาโน ปตฺติสฺสโต เมตฺตาสหคเตน
เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริติ. ตถา ทฺติยํ. ตถา ตตฺติยํ. ตถา
จตุตฺถํ. อิติ อุกฺกมฺโห ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ
โลกํ ๔เปยฺย กรุณาสหคเตน เจตฺสา ๔เปยฺย มุทิตาสหคเตน เจตฺสา
๔เปยฺย อฺเปกฺขาสหคเตน เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริติ. ตถา
ทฺติยํ. ตถา ตตฺติยํ. ตถา จตุตฺถํ. อิติ อุกฺกมฺโห ติริยํ สพฺพธิ
สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ อฺเปกฺขาสหคเตน เจตฺสา วิปฺปเลน
มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ฝริตฺวา วิหริติ.
โส เอวํ ปชานาติ "อตฺถิ อิทํ, อตฺถิ Һินํ, อตฺถิ ปณฺีตํ, อตฺถิ
อิมสฺส สญฺญาคตฺสฺส อุตฺตรี" นิสฺสรณฺนติ. ตสฺส เอวํ ชานโต
เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจฺติ, ภวาสวาปิ จิตฺตํ
วิมฺจุจฺติ, อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจฺติ, วิมฺุตตสฺมี 'วิมฺุตตมิตฺติ
ญาณํ โหติ, 'ขีณา ชาติ, วุสฺสิตํ พุรฺหมจฺริยํ, กตํ กรณฺียํ, นาปรํ
อิตฺถตฺตตฺตาติ ปชานาติ.

โส เอวံ ปชานาติ ‘อหุ ปุพฺเพ โลโภ, ตทหุ อกุสลं,
 โส เอตฺรหิ นตฺถิ, อิจฺเจตํ กุสลं. อหุ ปุพฺเพ โทโส ๕เป๕
 อหุ ปุพฺเพ โมโห, ตทหุ อกุสลं, โส เอตฺรหิ นตฺถิ, อิจฺเจตํ
 กุสลนฺตฺติ. อิติ’ โส ทิฏฺฐเจว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีตฺธิภูโต
 สุขปฏิสฺสเวทึ พุรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหฺรตฺติ. ฉมฺมัจ.

๗. กถาตถุสฺสุตฺตํ

[๙๕๕] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว กถาตถุณิ. กตมานิ ตีณิ.
 อตีตํ วา ภิกฺขเว อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยย ‘เอวํ อโหสิ
 อตีตมทฺธานนฺตฺติ, อนาคตํ วา ภิกฺขเว อทฺธานํ อารพฺภ กถํ
 กถเยย ‘เอวํ ภวิสฺสตี อนาคตมทฺธานนฺตฺติ, เอตฺรหิ วา ภิกฺขเว
 ปจฺจุปฺปนฺนํ อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยย ‘เอวํ โหติ เอตฺรหิ
 ปจฺจุปฺปนฺนนฺตฺติ.’”

กถาสมฺปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตพฺโพ “ยทิ วา
 กจฺโฉ ยทิ วา อกจฺโฉติ. สจายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหํ
 ปุฏฺฐโจ สมานเ อํกัสมฺพยากรณียํ ปณฺหํ น อํกัเสน พฺยากรโรติ,
 วิภชฺชพฺยากรณียํ ปณฺหํ น วิภชฺชพฺยากรโรติ, ปฏิปฺจุฉาพฺยากรณียํ
 ปณฺหํ น ปฏิปฺจุฉาพฺยากรโรติ, จปณียํ ปณฺหํ น จเปติ.
 เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อกจฺโฉ โหติ. สจ ปนายํ
 ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุฏฺฐโจ สมานเ อํกัสมฺพยากรณียํ ปณฺหํ
 อํกัเสน พฺยากรโรติ, วิภชฺชพฺยากรณียํ ปณฺหํ วิภชฺชพฺยากรโรติ,
 ปฏิปฺจุฉาพฺยากรณียํ ปณฺหํ ปฏิปฺจุฉาพฺยากรโรติ, จปณียํ ปณฺหํ จเปติ.
 เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล กจฺโฉ โหติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท. อิตฺตสฺสโต น ทิสฺสตี.

^๒ ฉ., เท. ปจฺจุปฺปนฺนมทฺธานนฺตฺติ

กถาสมปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตพฺโพ “ยถิ วา กจฺโฉ ยถิ วา อกจฺโฉติ. สจายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺณโจ สมานํ จานฺนุจฺจาเน น สณฺจติ, ปริกปฺเป น สณฺจติ, อณฺณวาเท^๑ น สณฺจติ, ปฏฺฐิตาย น สณฺจติ, เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อกจฺโฉ โหติ. สเจ ปณายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺณโจ สมานํ จานฺนุจฺจาเน สณฺจติ, ปริกปฺเป สณฺจติ, อณฺณวาเท สณฺจติ, ปฏฺฐิตาย สณฺจติ. เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล กจฺโฉ โหติ.

[๔๕๖] กถาสมปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตพฺโพ “ยถิ วา กจฺโฉ ยถิ วา อกจฺโฉติ สจายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺณโจ สมานํ อณฺเณนาณณํ^๒ ปฏฺฐิตติ, พหิทฺธา กถํ อปนาเมติ, โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตุกโรติ. เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อกจฺโฉ โหติ. สเจ ปณายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺณโจ สมานํ นาณเณนาณณํ ปฏฺฐิตติ, น พหิทฺธา กถํ อปนาเมติ, น โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตุกโรติ. เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล กจฺโฉ โหติ.

กถาสมปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตพฺโพ “ยถิ วา กจฺโฉ ยถิ วา. อกจฺโฉติ. สจายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺณโจ สมานํ อภิหฺรติ, อภิมทฺทติ, อนฺนุชฺชยติ, ขลิตํ คณฺหาติ. เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อกจฺโฉ โหติ. สเจ ปณายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺณโจ สมานํ น อภิหฺรติ, น อภิมทฺทติ, น อนฺนุชฺชยติ, น ขลิตํ คณฺหาติ. เอวํ สนฺตายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล กจฺโฉ โหติ.

^๑ฉ.,เท. อณฺณวาเท, เอวมฺปิริ. ^๒ฉ.,เท. อณฺเณนาณณํ, เอวมฺปิริ.

[๔๕๗] กถาสมฺปโยเคน ภิกฺขเว ปุคฺคโล เวทิตพฺโพ
 “ยถิ วา สอฺปนฺนิโส ยถิ วา อหฺนฺปนฺนิโสติ. อโนหิตโสโต ภิกฺขเว
 อหฺนฺปนฺนิโส โหติ, โอหิตโสโต สอฺปนฺนิโส โหติ. โส สอฺปนฺนิโส
 สมนโน อภิชานาติ เอกํ ฐมฺมํ, ปริชานาติ เอกํ ฐมฺมํ, ปชฺหติ
 เอกํ ฐมฺมํ, สจฺฉิกโรติ เอกํ ฐมฺมํ. โส อภิชานนฺโต เอกํ ฐมฺมํ
 ปริชานนฺโต เอกํ ฐมฺมํ ปชฺชนฺโต เอกํ ฐมฺมํ สจฺฉิกโรนฺโต
 เอกํ ฐมฺมํ สมฺมา วิมุตฺตํ ฝุสฺสติ. เอตทตฺถา ภิกฺขเว กถา,
 เอตทตฺถา มนฺตนา, เอตทตฺถา อฺปนฺนิสา, เอตทตฺถํ โสตาวัชานํ,
 ยถิํ อหฺนฺปาทา จิตฺตสฺส วิโมกฺโขติ. สตฺตมํ.

เย วิรุทฺธา สลฺลปนฺติ

อนริยคุณมาสซช

ทฺพฺภาสิตํ วิกฺขลิตํ

อณฺณมณฺณสาภินนฺทนฺติ^๒

สเจ จสฺส กถากาโม

ฐมฺมฏฺฐปฏิสํยุตฺตา

ตํ กถํ กถเย ธีโร

อนฺนุตฺติณฺเณน^๔ มนฺสา

อนฺนุสฺสยมาโน^๖ โส

สุภาสิตํ อนฺนโมทฺเตย

วินิวิฏฺฐา สมฺมสุสฺสีตา

อณฺโณณณวิวเรสีโน.^๑

สมฺปโมหํ ปราชยํ

ตทริโย กถนาจเร.

กาลมณฺณาย ปณฺทิตโต

ยา อริยจริตา^๓ กถา.

อวิรุทฺโธ อนฺนุสฺสีโต

อปฺพาโส^๕ อสาหโส.

สมฺมทณฺณาย ภาสติ

ทฺพฺภฏฺฐเจ นาปสาทเย.^๗

^๑ สී., อ. อณฺณมณฺณ วิวเรสีโน

^๒ ฉ., เท. อณฺโณณณสฺสาภินนฺทนฺติ.

^๓ สී., อ. อริย จริตา

^๔ สී., อ. อปฺพาโส

^๕ อ. นาวสาทเย

อ. อณฺณมณฺณสฺสาภินนฺทนฺติ.

^๕ สී., อ. อนฺนปาทินฺเนน ฉ., เท. อนฺนุนฺเตน

^๖ ฉ., เท. อนฺนุสฺสยมาโน

อุปารมฺภํ น สิกฺขเขยฺย ขลิตญฺจ น คาทเย
 นาภิหเร นาภิมทฺเท น วาจํ ปยุตฺตํ ภณฺเ.
 อณฺณานตฺถํ ปสาทตฺถํ สตํ เว โหติ มนฺตนา
 เอวํ โข อริยา มนฺเตนฺติ เอสา อริยานมนฺตนา
 เอตทญฺญาย เมธาวิ น สมฺมสฺสเยยฺย มนฺตयेติ.

๘. อณฺณตติตฺถียสฺสตุตฺ

[๙๕๘] “สเจ ภิกฺขเว อณฺณตติตฺถียา ปริพฺพาชกา เอวํ
 ปุจฺเจยฺยํ ‘ตโยเม อวฺสุ ฐมา. กตเม ตโย. ราโค โทโส
 โมโห. อิมे โข อวฺสุ ตโย ฐมา. อิมสํ อวฺสุ ตินฺณํ
 ฐมานํ โก วิเสโส, โก อธิปฺปายโส,’^๑ ก็ นานากรรมนฺติ. เอวํ
 ปุณฺณจา ตุมฺहे ภิกฺขเว เตสํ อณฺณตติตฺถียานํ ปริพฺพาชกานํ กิณฺติ
 พุยากรเยยฺยาถาติ. “ภควํมฺลกา โน ฆนฺเต ฐมา, ภควํเนตฺติกา
 ภควํปฏิสรรณา. สารุ วต ฆนฺเต ภควนฺตํเยว ปฏฺฐิภาตฺถุ เอตสฺส
 ภาสิตสฺส อตฺถเ, ภควโต สุตฺวา ภิกฺขุ ชาเรสฺสนฺตํติ. “เตนฺหิ
 ภิกฺขเว สฺสณฺณ, สารุกํ มนฺสิกโรถ, ภาสิสฺสามิติ. ‘เอวํ ฆนฺเตติ
 โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสํ. ภควา เอตทวเ

“สเจ ภิกฺขเว อณฺณตติตฺถียา ปริพฺพาชกา เอวํ ปุจฺเจยฺยํ
 ‘ตโยเม อวฺสุ ฐมา. กตเม ตโย. ราโค โทโส โมโห. อิม
 โข อวฺสุ ตโย ฐมา. อิมสํ อวฺสุ ตินฺณํ ฐมานํ โก
 วิเสโส, โก อธิปฺปายโส, ก็ นานากรรมนฺติ. เอวํ ปุณฺณจา ตุมฺहे
 ภิกฺขเว เตสํ อณฺณตติตฺถียานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ พุยากรเยยฺยาถ

^๑ ส. อธิปฺปาย โฉ. เท. อธิปฺปายโส อ. อธิปฺปายโส

‘ราโค ไช อาวุโส อุปปสวชฺช ทนฺทวิราคิ, โทโส มหาสวชฺช
 ขิปฺปวิราคิ, โมโห มหาสวชฺช ทนฺทวิราคิตฺติ.

“โก ปนาวุโส เหตุ โก ปจฺจโย, เยน อนุปฺปนโน วา
 ราโค อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนโน วา ราโค ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลายนํ
 สํวตฺตตฺติ. “สุกฺขนิมิตฺตตฺตํ วจฺนียํ. ตสฺส สุกฺขนิมิตฺตํ อโยนิโส
 มนสิกาโรโต อนุปฺปนโน เจว” ราโค อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนโน จ^๑
 ราโค ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลายนํ สํวตฺตตฺติ. อัยฺ ไช อาวุโส เหตุ
 อัยฺ ปจฺจโย, เยน อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนโน วา ราโค ภิชฺชโยภาวาย
 เวปฺปุลลายนํ สํวตฺตตฺติ.

[๙๕๙] “โก ปนาวุโส เหตุ โก ปจฺจโย, เยน อนุปฺปนโน วา
 โทโส อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนโน วา โทโส ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลายนํ
 สํวตฺตตฺติ. “ปฏฺฐนิมิตฺตตฺตํ วจฺนียํ. ตสฺส ปฏฺฐนิมิตฺตํ อโยนิโส
 มนสิกาโรโต อนุปฺปนโน เจว” โทโส อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนโน จ^๑
 โทโส ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลายนํ สํวตฺตตฺติ. อัยฺ ไช อาวุโส เหตุ
 อัยฺ ปจฺจโย, เยน อนุปฺปนโน วา โทโส อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนโน วา
 โทโส ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลายนํ สํวตฺตตฺติ.

“โก ปนาวุโส เหตุ โก ปจฺจโย, เยน อนุปฺปนโน วา
 โมโห อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนโน วา โมโห ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลายนํ
 สํวตฺตตฺติ. “อโยนิโส มนสิกาโรติสฺส วจฺนียํ. ตสฺส อโยนิโส
 มนสิกาโรโต อนุปฺปนโน เจว” โมโห อุปฺปชฺชติ, อุปฺปนโน จ^๑
 โมโห ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปุลลายนํ สํวตฺตตฺติ. อัยฺ ไช อาวุโส

เหตุ อัยฺ ปจฺจโย, เยน อนฺุปฺปนฺโน วา โมโห อนุปฺปชฺชติ,
อนุปฺปนฺโน วา โมโห ภฺยโยภาวาย เวปฺลุลาย สํวตฺตตฺติติ.

“โก ปนฺหาสุ เหตุ โก ปจฺจโย, เยน อนฺุปฺปนฺโน วา^๑
ราโค อนุปฺปชฺชติ, อนุปฺปนฺโน วา^๒ ราโค ปหฺยตฺติติ. “อสุภานิมิตฺตนฺติสฺส
วจฺนียํ. ตสฺส อสุภานิมิตฺตํ โยนิสฺส มนสิกโรโต อนฺุปฺปนฺโน เจว
ราโค อนุปฺปชฺชติ, อนุปฺปนฺโน จ ราโค ปหฺยตฺติ. อัยฺ โข อาวุโส
เหตุ อัยฺ ปจฺจโย, เยน อนฺุปฺปนฺโน วา ราโค อนุปฺปชฺชติ,
อนุปฺปนฺโน วา ราโค ปหฺยตฺติติ.

“โก ปนฺหาสุ เหตุ โก ปจฺจโย, เยน อนฺุปฺปนฺโน วา
โทสฺส อนุปฺปชฺชติ, อนุปฺปนฺโน วา โทสฺส ปหฺยตฺติติ. “เมตฺตา
เจโตวิมฺมุตฺตติสฺส วจฺนียํ. ตสฺส เมตฺตํ เจโตวิมฺมุตฺตํ โยนิสฺส มนสิกโรโต
อนฺุปฺปนฺโน เจว โทสฺส อนุปฺปชฺชติ, อนุปฺปนฺโน จ โทสฺส ปหฺยตฺติ.”
อัยฺ โข อาวุโส เหตุ อัยฺ ปจฺจโย, เยน อนฺุปฺปนฺโน วา โทสฺส
อนุปฺปชฺชติ, อนุปฺปนฺโน วา โทสฺส ปหฺยตฺติติ.

“โก ปนฺหาสุ เหตุ โก ปจฺจโย, เยน อนฺุปฺปนฺโน วา
โมโห อนุปฺปชฺชติ, อนุปฺปนฺโน วา โมโห ปหฺยตฺติติ. “โยนิสฺส
มนสิกาโรติสฺส วจฺนียํ. ตสฺส โยนิสฺส มนสิกโรโต อนฺุปฺปนฺโน
เจว โมโห อนุปฺปชฺชติ, อนุปฺปนฺโน จ โมโห ปหฺยตฺติ. อัยฺ โข
อาวุโส เหตุ อัยฺ ปจฺจโย, เยน อนฺุปฺปนฺโน วา โมโห
อนุปฺปชฺชติ, อนุปฺปนฺโน วา โมโห ปหฺยตฺติติ. อฏฺฐมํ.

๕. อกุลลมูลสุตตัม

[๔๖๐] ตีณิมานิ ภิกขเว อกุลลมูลานิ. กตมานิ ตีณิ. โลโภ อกุลลมูลัม โทโส อกุลลมูลัม โมโห อกุลลมูลัม. ยทปิ ภิกขเว โลโภ, ตทปิ อกุลลัม.^๑ ยทปิ ลุทุโธ อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาเย มนสา, ตทปิ อกุลลัม. ยทปิ ลุทุโธ โลภเณ อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ อุปทฺทติ^๒ วธเณ วา พนฺธเณ วา ชานียา วา ครหาย วา ปพฺพาชนาย วา พลวมฺหิ พลตฺถเณ อิตฺติปิ, ตทปิ อกุลลัม. อิตฺติสฺส เม โลภชา โลภนิทานา โลภสมฺมุทยา โลภปจฺจยา อนเเก ปาปกา อกุลลลา ฐมา สมฺภวนฺติ.

[๔๖๑] ยทปิ ภิกขเว โทโส, ตทปิ อกุลลัม. ยทปิ ทฺฆฺโจ อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาเย มนสา, ตทปิ อกุลลัม. ยทปิ ทฺฆฺโจ โทเสน อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ อุปทฺทติ วธเณ วา พนฺธเณ วา ชานียา วา ครหาย วา ปพฺพาชนาย วา พลวมฺหิ พลตฺถเณ อิตฺติปิ, ตทปิ อกุลลัม. อิตฺติสฺส เม โทสชา โทสนิทานา โทสสมฺมุทยา โทสปจฺจยา อนเเก ปาปกา อกุลลลา ฐมา สมฺภวนฺติ.

ยทปิ ภิกขเว โมโห, ตทปิ อกุลลัม. ยทปิ มุพฺโห อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาเย มนสา, ตทปิ อกุลลัม. ยทปิ มุพฺโห โมเหเน อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ อุปทฺทติ วธเณ วา พนฺธเณ วา ชานียา วา ครหาย วา ปพฺพาชนาย วา พลวมฺหิ พลตฺถเณ อิตฺติปิ, ตทปิ อกุลลัม. อิตฺติสฺส เม โมหชา โมहनิทานา โมหสมฺมุทยา โมหปจฺจยา

อนเเก ปาปกา อกุสลา ฐมา สมภวนติ. เอวรูปุ จาย
ภิกขเว ปุคฺคโล วุจฺจติ 'อกาลวาทีติปิ 'อฏฺฐวาทีติปิ 'อนตฺถ-
วาทีติปิ 'อธมฺมวาทีติปิ 'อวินยวาทีติปิ.

กสฺมา จาย ภิกขเว เอวรูปุ ปุคฺคโล วุจฺจติ 'อกาล-
วาทีติปิ 'อฏฺฐวาทีติปิ 'อนตฺถวาทีติปิ 'อธมฺมวาทีติปิ 'อวินย-
วาทีติปิ, ตถาหํ^๑ ภิกขเว ปุคฺคโล ปฺรสุส อสตา ทุกฺขํ
อุปทฺทติ วธฺน วา พนฺธฺน วา ชานียา วา ครหา ย วา
ปพฺพชาชนาย วา พลมฺหิ พลตฺถอ อิติปิ, ฏฺเฐน โข ปน
วุจฺจมาโน อวชานาติ โน ปฏฺฐิชานาติ, อฏฺฐเตน วุจฺจมาโน น
อาตปฺป กโรติ ตสฺส นิพฺเพชฺฌนาย 'อิตฺติเปตํ อตจฺฉํ, อิตฺติเปตํ
อฏฺฐตฺถนติ. ตสฺมา เอวรูปุ ปุคฺคโล วุจฺจติ 'อกาลวาทีติปิ
'อฏฺฐวาทีติปิ 'อนตฺถวาทีติปิ 'อธมฺมวาทีติปิ 'อวินยวาทีติปิ.

เอวรูปุ ภิกขเว ปุคฺคโล โลภเชหิ ปาปเกหิ อกุสเลหิ
ธมฺเมหิ อภิกฺขโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต ทิฏฺฐเจ^๒ว ธมฺเม ทุกฺขํ วิหฺรติ
สฺวิฆาตํ สอฺปปายาสํ สปริพาหํ, กายสฺส [^๓] เกทา ปรมฺมรณฺนา
ทุกฺคติ ปาฏิกงฺขา.

[๙๖๒] โทสเชหิ ๔เปย โมหเชหิ ปาปเกหิ อกุสเลหิ
ธมฺเมหิ อภิกฺขโต ปฺริยาทินฺนจิตฺโต ทิฏฺฐเจว ธมฺเม ทุกฺขํ วิหฺรติ
สฺวิฆาตํ สอฺปปายาสํ สปริพาหํ, กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา
ทุกฺคติ ปาฏิกงฺขา. เสยฺยถาปิ^๔ ภิกขเว สาโล วา ธโว วา
ผนฺทโน วา ตีหิ มาลฺลวาลตาหิ อุกฺกฺขเสโต^๕ ปฺริโยนทฺโธ อนนฺย

^๑ น., เท. ตถาหาเย

^๓ น., เท. จ, เอวมุปริปปิ.

^๕ น. อุทฺธสโต

^๒ น., เท. ทิฏฺฐเจ เจว, เอวมุปริปปิ.

^๔ เท., อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

อาปชชติ, พุยสนํ อาปชชติ, อนนยพุยสนํ อาปชชติ; เอวเมว ไช
ภิกขเว เอวรูปุ ปุคฺคโล โลภเชหิ ปาปเกหิ อกฺุสเลหิ ฐมฺเมหิ
อภิกฺุโต ปริยาทินฺนจิตฺโต ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ทุกฺขํ วิหฺรติ สวิฆาตํ
สอฺุปายาสํ สปริพาหํ, กายสุส เกทา ปรมฺมรณฺนา ทฺุคฺคติ ปาฏิกงฺขา.

โทสเชหิ ๗เปยฺ โมหเชหิ ปาปเกหิ อกฺุสเลหิ ฐมฺเมหิ
อภิกฺุโต ปริยาทินฺนจิตฺโต ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ทุกฺขํ วิหฺรติ สวิฆาตํ
สอฺุปายาสํ สปริพาหํ, กายสุส เกทา ปรมฺมรณฺนา ทฺุคฺคติ ปาฏิกงฺขา.
อิมานิ ไช ภิกขเว ตีณิ อกฺุสลมฺมูลานิ.^๑

ตีณิมานิ ภิกขเว กุสลมฺมูลานิ. กตมานิ ตีณิ. อโลโก
กุสลมฺมูลํ, อโทโส กุสลมฺมูลํ, อโมโห กุสลมฺมูลํ.

ยทปิ ภิกขเว อโลโก, ตทปิ กุสลํ.^๒ ยทปิ อลฺุทฺุโร
อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาเย มนฺสา, ตทปิ กุสลํ. ยทปิ
อลฺุทฺุโร โลเภน อนภิกฺุโต อปริยาทินฺนจิตฺโต น ปฺรสุส อสตา
ทุกฺขํ อุปทฺุหติ วธฺเน วา พนฺธฺเน วา ชานิยา วา ครหาเย วา
ปพฺพพาชนาย วา พลวมฺหิ พลตฺุถิ อิตฺติปิ, ตทปิ กุสลํ. อิตฺติสุส
เม อโลภชา อโลภนิทานา อโลภสมฺมุทยา อโลภปจฺจุยา อนนฺเก
กุสลา ฐมฺมา สมฺภวฺนติ.

[๙๖๓] ยทปิ ภิกขเว อโทโส, ตทปิ กุสลํ. ยทปิ อทฺุฏฺุโจ
อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาเย มนฺสา, ตทปิ กุสลํ. ยทปิ อทฺุฏฺุโจ
โทเสน อนภิกฺุโต อปริยาทินฺนจิตฺโต น ปฺรสุส อสตา ทุกฺขํ
อุปทฺุหติ วธฺเน วา พนฺธฺเน วา ชานิยา วา ครหาเย วา

ปพฺพชาชนาย วา พลวมฺหิ พลตฺถิ อิติปิ, ตทปิ กุสลํ. อิติสฺส
 เม อโทสชา อโทสนิทานา อโทสสมุทฺทยา อโทสปจฺจยา อนนฺเก
 กุสลา ฐมฺมา สมฺภวนฺติ.

ยทปิ ภิกฺขเว อโมโห, ตทปิ กุสลํ. ยทปิ อมฺพฺพุโ
 อภิสงฺขโรติ กาเยน วาจาเย มนฺสา, ตทปิ กุสลํ. ยทปิ อมฺพฺพุโ
 โมเหเน อนภิกฺขโต อปริยาทินฺนจิตฺโต น ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ
 อุปทฺทติ วธฺเน วา พนฺธฺเน วา ชานียา วา ครหาเย วา
 ปพฺพชาชนาย วา พลวมฺหิ พลตฺถิ อิติปิ, ตทปิ กุสลํ. อิติสฺส
 เม อโมหชา อโมहनิทานา อโมหสมุทฺทยา อโมหปจฺจยา อนนฺเก
 กุสลา ฐมฺมา สมฺภวนฺติ. เอวฺรุโป จายํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล วุจฺจติ
 'กาลวาทิตฺติปิ' 'ภูตวาทิตฺติปิ' 'อตุตฺถวาทิตฺติปิ' 'ฐมฺมวาทิตฺติปิ' 'วินยวาทิตฺติปิ.

กสฺมา จายํ ภิกฺขเว เอวฺรุโป ปุคฺคโล วุจฺจติ 'กาลวาทิตฺติปิ'
 'ภูตวาทิตฺติปิ' 'อตุตฺถวาทิตฺติปิ' 'ฐมฺมวาทิตฺติปิ' 'วินยวาทิตฺติปิ. ตถาหํ
 ภิกฺขเว ปุคฺคโล น ปรสฺส อสตา ทุกฺขํ อุปทฺทติ วธฺเน วา
 พนฺธฺเน วา ชานียา วา ครหาเย วา ปพฺพชาชนาย วา พลวมฺหิ
 พลตฺถิ อิติปิ. ภูเตน โข ปน วุจฺจมาโน ปฏฺฐิชานาติ โน
 อวชานาติ, อภูเตน วุจฺจมาโน อาตปฺปํ กโรติ, ตสฺส นิพฺเพชฌนาย
 'อิตฺติเปตํ อตฺตจัน', 'อิตฺติเปตํ อภูตนฺติ. ตสฺมา เอวฺรุโป ปุคฺคโล วุจฺจติ
 'กาลวาทิตฺติปิ' 'ภูตวาทิตฺติปิ' 'อตุตฺถวาทิตฺติปิ' 'ฐมฺมวาทิตฺติปิ' 'วินยวาทิตฺติปิ.

[๙๖๔] เอวฺรุปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคลสฺส โลภชา ปาปกา
 อกุสลา ฐมฺมา ปหฺนินา อุกฺคินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํ คตา

อายตี อนุปฺปาทธมฺมา ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม สุขํ วิหฺรติ อวิฆาตํ
อนุปายาสํ อปริพาหํ, ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม ปรินิพฺพายติ.

โทสชา ๕เป๕ โมหชา ปาปกา อกฺุสลา ธมฺมา ปหีนา
อุจฺฉินฺหนมฺมลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํ คตา อายตี อนุปฺปาทธมฺมา
ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม สุขํ วิหฺรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริพาหํ,
ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม ปรินิพฺพายติ. เสยฺยถาปี ภิกฺขเว สาโล วา
ธโว วา ผนฺทโน วา ตีหิ มาลฺลวาลตาหิ อุทฺธเสโต ปริโยนทฺโร,
อถ^๑ ปฺริโส อากฺขเจยฺย กุทฺทาลปิฎกํ^๒ อาทาย, โส ตํ มาลฺลวาลตํ
มฺุเล จินฺทเยยฺ, มฺุเล เจตฺวา ปลิขณฺเยยฺ, ปลิขณฺติวฺวา มฺุลานิ
อุทฺธเรยฺย อนฺตมโส อสฺสึรนาพมตฺตานิปี,^๓ โส ตํ มาลฺลวาลตํ
ขณฺฑาขณฺฑิกํ จินฺทเยยฺ, ขณฺฑาขณฺฑิกํ เจตฺวา ผาเลยฺย, ผาเลตฺวา
สกลิกํ^๔ กเรยฺย, สกลิกํ^๔ กริตฺวา วาตาตเป วิโสเสยฺย, วาตาตเป
วิโสเสตฺวา อคฺคินา ทฺเหยฺย,^๕ อคฺคินา ทฺหิตฺวา มสฺสี กเรยฺย,
มสฺสี กริตฺวา มหาวาเต วา โอมุเนยฺย, นทียา วา สีสฺมโสตาย
ปวาเหยฺย, เอวมสฺสุ^๖ ตา ภิกฺขเว มาลฺลวาลตา อุจฺฉินฺหนมฺมลา
तालาวตฺถุกตา อนภาวํ คตา อายตี อนุปฺปาทธมฺมา; เอวเมว โข
ภิกฺขเว เอวฺรุปสฺส ปุคฺคลสฺส โลภชา ปาปกา อกฺุสลา ธมฺมา
ปหีนา อุจฺฉินฺหนมฺมลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํ คตา อายตี
อนุปฺปาทธมฺมา ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม สุขํ วิหฺรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ
อปริพาหํ ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม ปรินิพฺพายติ.

^๑ อ. โธ

พศค. ๒๕๕๕/๒๕๖๖

^๒ อ. กุทฺทาลปิฎกํ

^๓ ส. อ. ทฺเหยฺย

^๔ อ. ท. กุทฺทาลปิฎกํ

^๕ อ. ท. อ. อาเมณฺฑิตํ

^๖ ส. เอวมสฺสุ

โทสชา ๕เป๕ โมหชา ปาปกา อกุสลา ฐมา ปหีนา
 อัจฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํ คตา อายตฺตี อนุปฺปาท-
 ฐมา ทิฏฺฐเจว ฐมเม สุขํ วิหฺรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริพาหํ,
 ทิฏฺฐเจว ฐมเม ปรีนิพฺพายติ, อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ กุสลมฺมูลานีติ.
 นวมํ.

๑๐. อุโปสถสฺสตุตฺ

[๙๖๕] เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถิยํ วิหฺรติ ปุพฺพารามะ
 มิคารมาตฺตฺปาสาเท. อถ โข วิสาชา มิคารมาตา ตทหุโปสเถ,
 เยน ภควา, เตนุสฺสงฺกมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมฺนตํ นิสีทิ. เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิคารมาตฺรํ ภควา
 เอตทวโจ “หนฺท กุโต นุ ตวํ วิสาเช อาคจฺฉสิ ทิवा ทิวสฺสาติ.
 “อุโปสถาหํ ภาเนเต อชฺช อุปวสामीติ.

“ตโยเม” วิสาเช อุโปสธา. กตเม ตโย. โคปาลกุโปสโถ
 นิคณฺฐุโปสโถ อริยฺอุโปสโถ. กถญจ วิสาเช โคปาลกุโปสโถ โหติ.
 เสยฺยถาปี วิสาเช โคปาลโก สายณฺหสมเย สามิกานํ คาโว
 นิยฺยาเทตฺวา” อิติ ปฏฺฐิสถฺวจิกฺขติ ‘อชฺช โข คาโว อมฺสฺสมิณฺจ’
 อมฺสฺสมิณฺจ ปเทเส จริสฺสุ, อมฺสฺสมิณฺจ อมฺสฺสมิณฺจ ปเทเส ปานิยานิ
 ปิวิสฺสุ,^๑ เสวทานิ คาโว อมฺสฺสมิณฺจ อมฺสฺสมิณฺจ ปเทเส จริสฺสนฺติ,
 อมฺสฺสมิณฺจ อมฺสฺสมิณฺจ ปเทเส ปานิยานิ ปิวิสฺสนฺตฺติ; เอวเมว โข
 วิสาเช อิคฺเชกจฺโจ อุโปสถโก อิติ ปฏฺฐิสถฺวจิกฺขติ ‘อหํ ขวชฺช

^๑ หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. คโย โข เม

^๓ ฉ., เท. อมฺกสมิณฺจ

^๒ ฉ., เท. นิยฺยาเทตฺวา

^๔ อ. อปฺส

อิทญฺจิทญฺจ ขาทนียฺ ขาที, อิทญฺจิทญฺจ โภชนียฺ ภุญฺชี่, เสวทานาหํ
 อิทญฺจิทญฺจ ขาทนียฺ ขาทิสฺสามิ, อิทญฺจิทญฺจ โภชนียฺ ภุญฺชิสฺสามีติ.
 โส เตน โลเภน^๑ อภิขุมาสหคเตน เจตสา ทิวสํ อตินาเมติ.
 เอวํ โข วิสาখে โคपालกุโปสเถ โหติ, เอวํ อุปฺปตฺตเถ โข
 วิสาখে โคपालกุโปสเถ น มหปฺพลโหติ น มหานิสฺโส น
 มหาชุตฺติโก น มหาวิปฺผาโร. (๑)

[๙๖๖] กถญฺจ วิสาখে นิคณฺฐกุโปสเถ โหติ. อตฺถิ วิสาখে
 นิคณฺฐา นาม สมณชาตिका, เต สาวกํ เอวํ สમાทเปนฺติ ‘เอहि
 ตวํ อมฺโห ปุริส, ये पुरतुत्तिमाय तिसाय पाणा प्रियोचनस्तं,
 तेषु तण्हं निगुधिपाहि, ये पञ्चिमाय तिसाय पाणा प्रियोचनस्तं,
 तेषु तण्हं निगुधिपाहि, ये अतुत्तराय तिसाय पाणा प्रियोचनस्तं,
 तेषु तण्हं निगुधिपाहि, ये तगुधिनाय तिसाय पाणा प्रियोचनस्तं,
 तेषु तण्हं निगुधिपाहि. อิติ เอกจฺจานं ปาณानํ อนุทฺทयाय
 อนุกมฺปาย สમાทเปนฺติ, เอกจฺจานं ปาณानํ นานุกมฺปาย
 นานุกมฺปาย สમાทเปนฺติ, ते तथहुप्सเถ สาวकं एवํ समाทเปनฺति
 ‘เอहि ตวํ อมฺโห ปุริส, सप्पजेलानि निगुधिपित्वा एवํ वतेहि
 ‘นาหं गुवฺจिनि’^๒ กสฺสจฺจิ กิณฺจนํ’^๓ ตสฺมี, न ज मम गुव्जिनि’^๔
 กิस्सิมฺหจฺจิ กิณฺจนตฺถิติ.‘^๕ ชานนฺติ โข ปนฺสฺส มาตาปิตโร ‘อัย
 มหํ ปุตฺตโตติ, โสปิ ชานาติ ‘อิมํ มยฺหํ มาตาปิตโรติ.
 ชานาติ โข ปนฺสฺส ปุตฺตทาโร ‘อัย มยฺหํ ภตฺตทาติ, โสปิ
 ชานาติ ‘อัย มยฺหํ ปุตฺตทาโรติ. ชานนฺติ โข ปนฺสฺส

^๑ฉ.,เท. อัย ปาโร น ทิสฺสติ. ^๒ส. กุวจน ฉ.,เท. กุวจนิ อ. กุวจิ

^๓ฉ.,เท. กิณฺจนตสฺมี

^{๔-๕}ส. กตฺถจฺจิ กิณฺจนตา นตฺถิติ ฉ.,เท. กุวจนิ กตฺถจฺจิ
 กิณฺจนตฺถิติ อ. กุวจิ กิสฺสจฺจิ กิณฺจนํ นตฺถิติ.

ทาสกมฺมกรโปริสา ‘อัย. อมฺหากํ อยฺโยติ, โสปี ชานาติ
 ‘อิเม มยฺหํ ทาสกมฺมกรโปริสาติ. อิติ ยสฺมี สมเย สจฺเจ
 สมาทเปตพฺพา, มุสาวาเท ตสฺมี สมเย สมาทเปติ,^๑ อิทมฺสฺส
 มุสาวาทสฺมี วทามิ. โส ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เต^๒ โภเค
 อทินฺนํเยว ปริภุญฺชติ, อิทมฺสฺส อทินฺนาทานสฺมี วทามิ. เอวํ
 โข วิสาখে นิคฺคณฺฐโปสโส ไหติ, เอวํ อุปฺวตฺตโส โข วิสาখে
 นิคฺคณฺฐโปสโส น มหปฺพลโ ไหติ น มหานิสฺโส น มหาชฺฐติโก
 น มหาวิปฺผาโร. (๒)

[๙๖๗] กถญจ วิสาখে อริยฺโปสโส ไหติ. อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส
 วิสาখে จิตฺตสฺส อุปกฺกเมน ปริโยทปนา ไหติ. กถญจ วิสาখে
 อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกเมน ปริโยทปนา ไหติ. อิท
 วิสาখে อริยสาวโก ตถาคตํ อนุสฺสรติ ‘อิตฺปิ โส ภควา อรหํ
 สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร
 ปุริสทมฺมसारถิ สตุถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ. ตสฺส
 ตถาคตํ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส
 อุปกฺกิลเสา, เต ปหฺยิณฺติ, เสยฺยถาปิ วิสาখে อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส
 สีสฺสสฺส อุปกฺกเมน ปริโยทปนา ไหติ.

กถญจ วิสาখে อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส สีสฺสสฺส อุปกฺกเมน
 ปริโยทปนา ไหติ. กถญจ ปฏฺิจจ มตฺติกญจ ปฏฺิจจ อุทกญจ
 ปฏฺิจจ ปุริสสฺส จ ตชฺชํ วายามํ ปฏฺิจจ. เอวํ โข วิสาখে
 อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส สีสฺสสฺส อุปกฺกเมน ปริโยทปนา ไหติ; เอวเมว โข
 วิสาখে อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกเมน ปริโยทปนา ไหติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. สมาทเปนติ

^๒ ฉ., เท. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

กถณจ วิสาเข อุปกุกิลิฏฺจสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. อีธ วิสาเข อริยสาวโก ตถาคตํ อนุสฺสรติ
 ‘อิตฺติปิ โส ภควา ๔เปยฺ พุทฺโธ ภควาติ. ตสฺส ตถาคตํ
 อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีหติ, ปามุชฺชํ^๑ อุปปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส
 อุปกุกิเลสา, เต ปหฺยีนฺติ. อयํ วุจฺจติ วิสาเข อริยสาวโก
 พุรหฺมุโปสํ อุปวสติ, พุรหฺมุนา สทฺธิํ สํวสติ, พุรหฺมณฺจสฺส
 อารพฺภา จิตฺตํ ปสฺสีหติ, ปามุชฺชํ อุปปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส
 อุปกุกิเลสา, เต ปหฺยีนฺติ. เอวํ โข วิสาเข อุปกุกิลิฏฺจสฺส
 จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ. (๓. ก)

[๙๖๘] อุปกุกิลิฏฺจสฺส วิสาเข จิตฺตสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. กถณจ วิสาเข อุปกุกิลิฏฺจสฺส จิตฺตสฺส
 อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ. อีธ วิสาเข อริยสาวโก ฌมฺมํ
 อนุสฺสรติ ‘สฺวากฺขาโต ภควตา ฌมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก
 เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก^๒ ปจฺจุตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี. ตสฺส
 ฌมฺมํ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีหติ, ปามุชฺชํ อุปปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส
 อุปกุกิเลสา, เต ปหฺยีนฺติ. เสยฺยถาปิ วิสาเข อุปกุกิลิฏฺจสฺส
 กายสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ.

กถณจ วิสาเข อุปกุกิลิฏฺจสฺส กายสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. โสตฺติณฺจ ปฏฺวิจฺจ จุณฺณณฺจ ปฏฺวิจฺจ อุทกณฺจ
 ปฏฺวิจฺจ ปุริสสฺส จ ตชฺชํ วายามํ ปฏฺวิจฺจ. เอวํ โข วิสาเข
 อุปกุกิลิฏฺจสฺส กายสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ; เอวเมว โข
 วิสาเข อุปกุกิลิฏฺจสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ.

^๑ ฉ., เท., อ. ปาโมชฺชํ, เอวมุปริปิ.^๒ ฉ., เท. โอปนยยิโก

กถณฺจ วิสาเข อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกเมน
 ปรีโยทปนา โหติ. อีธ วิสาเข อริยสาวโก ฌมฺมํ อนุสฺสรติ
 ‘สฺวากฺขาโต ภควตา ฌมฺโม ะเปฯ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี. ตสฺส
 ฌมฺมํ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส
 อุปกฺกิลेสา, เต ปหฺมียนฺติ. อयํ วุจฺจติ วิสาเข อริยสาวโก
 ฌมฺมฺโปสถํ อุปวสติ. ฌมฺเมน สทฺธิํ สํวสติ, ฌมฺมณฺจสฺส อารพฺภา
 จิตฺตํ ปสฺสีทติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส อุปกฺกิลेสา, เต
 ปหฺมียนฺติ. เอวํ โข วิสาเข อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกเมน
 ปรีโยทปนา โหติ. (๓. ข)

[๙๖๙] อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส วิสาเข จิตฺตสฺส อุปกฺกเมน
 ปรีโยทปนา โหติ. กถณฺจ วิสาเข อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส
 อุปกฺกเมน ปรีโยทปนา โหติ. อีธ วิสาเข อริยสาวโก สงฺฆํ
 อนุสฺสรติ ‘สุปฺปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺโฆ, อฺขุปฺปฏิปนฺโน ภควโต
 สวากสงฺโฆ, ฌายปฺปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺโฆ, สามิจิปปฺปฏิปนฺโน
 ภควโต สวากสงฺโฆ, ยทฺธิํ จตฺตาริ ปุริสยฺคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา,
 เอส ภควโต สวากสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเณยฺโย
 อณฺชลิกรณิโย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขेतฺตํ โลกสฺสชาติ. ตสฺส สงฺฆํ
 อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส
 อุปกฺกิลेสา, เต ปหฺมียนฺติ. เสยฺยถาปิ วิสาเข อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส
 วตฺถสฺส อุปกฺกเมน ปรีโยทปนา โหติ.

กถณฺจ วิสาเข อุปกฺกิลิฏฺฐสฺส วตฺถสฺส อุปกฺกเมน
 ปรีโยทปนา โหติ. อุสณฺจ* ปฏฺิจจ ขารณฺจ ปฏฺิจจ โคมยณฺจ

ปฏิจจ อุทกณฺจ ปฏิจจ ปุริสสฺส จ ตชฺชํ วายามํ ปฏิจจ.
 เอวํ โข วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส วตฺถสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา
 โหติ; เอวเมว โข วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ.

กถณฺจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. อิทฺ วิสาখে อริยสาวโก สงฺฆํ อนุสฺสรติ
 สุปฺปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ะเปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ
 โลกสฺสาติ. ตสฺส สงฺฆํ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีหติ, ปามุชฺชํ
 อุปฺปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส อุปกุกิเลสา, เต ปหฺยีนฺติ. อयํ วุจฺจติ
 วิสาখে อริยสาวโก สงฺฆุโปสถํ อุปวสติ, สงฺฆเณ สทฺธิํ ลํสฺสติ,
 สงฺฆณฺจสฺส อารพฺภา จิตฺตํ ปสฺสีหติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, เย
 จิตฺตสฺส อุปกุกิเลสา, เต ปหฺยีนฺติ. เอวํ โข วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส
 จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ. (๓. ค)

[๙๗๐] อุปกุกิลิฏฺฐสฺส วิสาখে จิตฺตสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. กถณฺจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส
 อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ. อิทฺ วิสาখে อริยสาวโก อตฺตโน
 สีลานิ อนุสฺสรติ ขณฺฑทานิ อจฺฉินฺททานิ อสพฺลानิ อกมฺมาसानิ
 ภูชิสฺसानิ วิญญฺปปสฺสตาณิ อปรามตฺตาณิ สมาริสีวตฺตนิกาณิ.
 ตสฺส สีลํ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีหติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, เย
 จิตฺตสฺส อุปกุกิเลสา, เต ปหฺยีนฺติ. เสยฺยถาปิ วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส
 อาทาสสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ.

กถณฺจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส อาทาสสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. เตลณฺจ ปฏิจฺจ จาริกณฺจ ปฏิจฺจ วาลณฺฑกณฺจ

ปฏิจจ ปริสสส จ ตชช วายามํ ปฏิจจ. เอวํ โข วิสาখে
 อุปกุกิลิฏฺฐสฺส อาทาสสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ; เอวเมว
 โข วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ.

กถณฺจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. อิทฺ วิสาখে อริยสาวโก อตฺตโน สีลานิ
 อนุสฺสเรติ อชณฺทานิ อจฺจุทฺทานิ ๕เปฯ สมาริธํวตฺตนิกาณิ. ตสฺส
 สีลํ อนุสฺสเรโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส
 อุปกุกิเลสา, เต ปหิยนฺติ. อयํ วุจฺจติ วิสาখে อริยสาวโก
 สีลฺอุปสํ อุปวสติ, สีเลน สทฺธิํ สํวสติ, สีลญฺจสฺส อารพฺภ
 จิตฺตํ ปสฺสีทติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, ये จิตฺตสฺส อุปกุกิเลสา, เต
 ปหิยนฺติ. เอวํ โข วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. (๓. ฃ)

[๙๗๑] อุปกุกิลิฏฺฐสฺส วิสาখে จิตฺตสฺส อุปกุกเมน
 ปริโยทปนา โหติ. กถณฺจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส
 อุปกุกเมน ปริโยทปนา โหติ. อิทฺ วิสาখে อริยสาวโก เทวตา
 อนุสฺสเรติ ‘สนฺติ เทวา จาตุम्मหาราชิกา,’^๑ สนฺติ เทวา ดาวตฺตีสา,
 สนฺติ เทวา ยามา, สนฺติ เทวา ตุสฺสีตา, สนฺติ เทวา นิมฺมานเรติโน,
 สนฺติ เทวา ปรมิหมิตวสวตฺติโน, สนฺติ เทวา พุรหมกายิกา,
 สนฺติ เทวา ตทฺตฺตริ,^๒ ยถารูปาย สทฺธาย สมณฺนาคตา ตา
 เทวตา อิตฺเต จุตฺตา ตตฺถุปฺปนฺนา,^๓ มยฺหํปิ ตถารูปา สทฺธา
 สํวิชฺชติ. ยถารูปेณ สีเลน สมณฺนาคตา ตา เทวตา อิตฺเต

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท. จาตุम्मหาราชิกา

^๒ ฉ., เท. ตทฺตฺตริ อ. ตทฺตฺตริ

^๓ ฉ., เท. ตทฺตฺตฺตริ อ. ตทฺตฺตฺตริ, เอวํปรีติ.

จุกตา ตตถูปปนุหา, มยหंपิ ตถารूपं สีลं สัมวิชชติ. ยถารूपेण
 สุตเตน สมณฺหาคตา ता เทวตา อิโต จุกตา ตตถูปปนุหา,
 มยหंपิ ตถารूपं สุตं สัมวิชชติ. ยถารूपेण จาเคน สมณฺหาคตา
 ता เทวตา อิโต จุกตา ตตถูปปนุหา, มยหंपิ ตถารूपेण จาโค
 สัมวิชชติ. ยถารूपาย ปญฺญาย สมณฺหาคตา ता เทวตา อิโต
 จุกตา ตตถูปปนุหา, มยหंपิ ตถารूपा ปญฺญา สัมวิชชตีติ. ตสฺส
 อตฺตโน จ ताสมฺมจ เทวตานํ สหุชฺชจ สีลญฺจ สุตญฺจ
 จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺसरโต จิตฺตํ ปสํหติ, ปามุชฺชํ อุปปชฺชติ,
 ये จิตฺตสฺส อุปกุกิลेसा, เต ปหีนนฺติ. เสยฺยถापि วิสาখে
 อุปกุกิลिฏฺฐสฺส ชาตฺรूपสฺส อุปกุกमेन ปริโยทปนา โหติ.

[๙๗๒] กถญฺจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส ชาตฺรूपสฺส อุปกุกमेन
 ปริโยทปนา โหติ. อุกุกญฺจ ปฏฺฐิจฺจ โลณญฺจ ปฏฺฐิจฺจ เกรญฺจ^๑
 ปฏฺฐิจฺจ นาฬิสณฺหาสญฺจ^๒ ปฏฺฐิจฺจ ปุริสสฺส จ ตชฺชํ วายามํ
 ปฏฺฐิจฺจ. เอวํ โข วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส ชาตฺรूपสฺส อุปกุกमेन
 ปริโยทปนา โหติ; เอวเมว โข วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส
 อุปกุกमेन ปริโยทปนา โหติ.

กถญฺจ วิสาখে อุปกุกิลิฏฺฐสฺส จิตฺตสฺส อุปกุกमेन
 ปริโยทปนา โหติ. อิธ วิสาখে อริยสาวโก เทวตา อนุสฺसरติ
 ‘สนฺติ เทวา จาตุम्मหาราชิกา, สนฺติ เทวา ดาวตีสสา ๔เปย
 สนฺติ เทวา พุรหมกายิกา, สนฺติ เทวา ตทุตฺตริ, ยถารूपาย
 สหุชฺชาย สมณฺหาคตา ता เทวตา อิโต จุกตา ตตถูปปนุหา,
 มยหंपิ ตถารूपा สหุชฺชา สัมวิชชติ. ยถารूपेण สีเลน ๔เปย สุตเตน

^๑ ฉ., เท., อิ. เกรญฺจ^๒ ฉ., เท. นาฬิสณฺหาสญฺจ อิ. นาฬิกญฺจ ปฏฺฐิจฺจ

ฯเปฯ จาเคน ฯเปฯ ปณณาย สมณนาคตา ตา เทวตา
 อิตโต จุตา ตตถูปปนฺนา, มยฺหํปี ตถารูปา ปณฺณา สํวิชฺชตฺติ.
 ตสฺส อตฺตโน จ ตาสญฺจ เทวตานํ สทฺธญฺจ สีลญฺจ สุตญฺจ
 จาคญฺจ ปณฺณญฺจ อนุสฺสรโต จิตฺตํ ปสฺสีทติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ,
 เย จิตฺตสฺส อุปฺกุกิลเลสา, เต ปหฺมียนฺติ. อयํ วุจฺจติ วิสาเข
 อริยสาวโก เทวตูปุสธํ อุปวสติ, เทวตาหิ สทฺธี สํวสติ, เทวตา
 จสฺส อารพฺภ จิตฺตํ ปสฺสีทติ, ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ, เย จิตฺตสฺส
 อุปฺกุกิลเลสา, เต ปหฺมียนฺติ. เอวํ โข วิสาเข อุปฺกุกิลฺลจฺจสฺส
 จิตฺตสฺส อุปฺกุกเมน ปริโยทปนา โหติ. (๓. ง)

[๙๗๓] ส โข โส วิสาเข อริยสาวโก อิติ ปฏฺฐิสถจิกฺขติ
 ‘ยารชฺชํ อรหฺนโต ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิรตา
 นิหิตทณฺหา นิหิตสตุถา ลชฺชํ ทยาปนฺนา สพฺพปาณญฺจตฺตานุกมฺปํ
 วิหรนฺติ, อหฺมปชฺช อิมญฺจ รตฺตี อิมญฺจ ทิวสํ ปาณาติปาตํ
 ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิรโต นิหิตทณฺโท นิหิตสตุถอ ลชฺชํ
 ทยาปนฺโน สพฺพปาณญฺจตฺตานุกมฺปํ วิหรามิ, อิมินาปี* องฺเคน
 อรหํ อนุกโรมิ, อุโปสโส จ เม อุปวฺตโส ภวิสฺสติ.

ยารชฺชํ อรหฺนโต อทฺธินฺนาทานํ ปหาย อทฺธินฺนาทานา
 ปฏฺฐิวิรตา ทินฺนาทายี ทินฺนปาฏิกงฺขี, อเถเนน สุจิกฺกเตน อตฺตนา
 วิหรนฺติ, อหฺมปชฺช อิมญฺจ รตฺตี อิมญฺจ ทิวสํ อทฺธินฺนาทานํ
 ปหาย อทฺธินฺนาทานา ปฏฺฐิวิรโต ทินฺนาทายี ทินฺนปาฏิกงฺขี,
 อเถเนน สุจิกฺกเตน อตฺตนา วิหรามิ, อิมินาปี องฺเคน อรหํ
 อนุกโรมิ, อุโปสโส จ เม อุปวฺตโส ภวิสฺสติ.

หมดอายุ 27/05/2566

ยาศีวํ อรหฺนโต อพฺรหฺมจริยํ ปหาย พฺรหฺมจารี อาราชารี
 วิตา เมถุนา คามธมฺมา, อหฺมปฺชช อิมญจ รตฺตี อิมญจ
 ทิวสํ อพฺรหฺมจริยํ ปหาย พฺรหฺมจารี อาราชารี วิตโต เมถุนา
 คามธมฺมา, อิมินาปิ องฺเคน อรหฺตํ อนุกโรมิ, อุโปสโส จ เม
 อุปฺวตฺโต ภวิสฺสตี.

[๙๗๔] ยาวชีวํ อรหฺนโต มุสฺสาวาทํ ปหาย มุสฺสาวาทา
 ปฏฺวิวิตา สจฺจวาที สจฺจสนฺธา เถตา ปจฺจยิกา อวิสฺวาทกา
 โลกสฺส, อหฺมปฺชช อิมญจ รตฺตี อิมญจ ทิวสํ มุสฺสาวาทํ ปหาย
 มุสฺสาวาทา ปฏฺวิวิตโต สจฺจวาที สจฺจสนฺโธ เถโต ปจฺจยิกโก
 อวิสฺวาทโก โลกสฺส, อิมินาปิ องฺเคน อรหฺตํ อนุกโรมิ,
 อุโปสโส จ เม อุปฺวตฺโต ภวิสฺสตี.

ยาวชีวํ อรหฺนโต สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานํ ปหาย
 สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานา ปฏฺวิวิตา, อหฺมปฺชช อิมญจ รตฺตี
 อิมญจ ทิวสํ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานํ ปหาย สุราเมรยมชฺช-
 ปมาทญฺ्ञานา ปฏฺวิวิตโต, อิมินาปิ องฺเคน อรหฺตํ อนุกโรมิ,
 อุโปสโส จ เม อุปฺวตฺโต ภวิสฺสตี.

ยาวชีวํ อรหฺนโต เอกภตฺติกา รตฺตฺตฺปรตา วิตา วิกาล-
 โภชนา, อหฺมปฺชช อิมญจ รตฺตี อิมญจ ทิวสํ เอกภตฺติโก
 รตฺตฺตฺปรโต วิตโต วิกาลโภชนา, อิมินาปิ องฺเคน อรหฺตํ อนุกโรมิ,
 อุโปสโส จ เม อุปฺวตฺโต ภวิสฺสตี.

ยาวชีวํ อรหฺนโต นจฺจคิตฺวาทิตวิสฺสกทสฺสนา มาลาคนฺธ-
 วิเลปนธารณมณฺทนวิญฺ्ञสนฺญานา ปฏฺวิวิตา, อหฺมปฺชช อิมญจ รตฺตี

อิมญจ ทิวสํ นจฺจคิตฺวาทิตฺตวิสุทฺทสฺสหนา มาลาคนฺธุวileปนธารณ-
มณฺฑททวิภูสณฺณจฺจหนา ปฏฺวิโรโต, อิมินาปิ องฺเคน อรหตํ อนฺนุโกโรมิ,
อุโปสโถ จ เม อุปวฺตุโถ ภวิสฺสตี.

ยาวชีวํ อรหฺโตนฺโต อุจฺจาสยณมฺหาสยณํ ปหาย อุจฺจาสยณ-
มฺหาสยนา ปฏฺวิโรตา นิจฺเสยฺยํ กปฺเปเนติ มญฺจเก วา ตินฺสนฺถารเก
วา, อหฺมปชฺช อิมญจ รตฺตี อิมญจ ทิวสํ อุจฺจาสยณมฺหาสยณํ
ปหาย อุจฺจาสยณมฺหาสยนา ปฏฺวิโรโต นิจฺเสยฺยํ กปฺเปมิ มญฺจเก
วา ตินฺสนฺถารเก วา, อิมินาปิ องฺเคน อรหตํ อนฺนุโกโรมิ,
อุโปสโถ จ เม อุปวฺตุโถ ภวิสฺสตีติ.

เอวํ โข วิสาเช อริยฺอุโปสโถ โหติ. 'เอวํ อุปวฺตุโถ โข
วิสาเช อริยฺอุโปสโถ มหปฺพลโหติ มหานิสฺสโส มหาชฺชติโก
มหาวิปฺผาโร.

[๙๗๕] กิwmหปฺพลโหติ โหติ กิwmหานิสฺสโส, กิwmมหาชฺชติโก,
กิwmมหาวิปฺผาโร, เสยฺยถาปิ วิสาเช โย อิมํ สโฬสฺสนํ มหา-
ชนปทานํ ปหฺนุตสฺสตุตฺตรตนานํ^๑ อิสฺสริยาธิปจฺจํ^๒ รชฺชํ กาเรยฺย.^๓
เสยฺยถิํ. องฺคานํ มคฺชานํ กาสินํ โกสฺลานํ วชฺชินํ มลฺลานํ
เจตฺตินํ วฺसानํ กุรฺรณํ ปญฺจาลานํ มจฺจนํ สุรเสนานํ อสฺสกาณํ
อวฺนุตฺตินํ คนฺธารานํ กมฺโพชานํ. อฏฺฐจฺจนฺตมฺนฺหาคตฺสฺส อุโปสถสฺส
เอตํ^๔ กลํ นาคฺฆติ สโฬสฺสี. ตํ กิสฺส เหตุ. กปณํ วิสาเช มานุสฺสํ
รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนินฺทาย.

^๑ อ. ปหฺนุตมฺหาสตุตฺตรตนานํ

^๒ อ. อิสฺสราธิปจฺจํ

^๓ อ. กเรยฺย.

^๔ อ. เอกํ กลํ

ยานิ วิสาเช มานุสกาणि ปญญาส วสุตานิ, จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ เอโส เอโก รตติหนิโว, ตาย รตติยา तीसरत्तिโย มาโส, เตन มาเสน ท्वाทสมาสियो สัจจโร, เตन สัจจเรน ทิพฺพานิ ปญจ วสุตตานิ จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ อายุปปมาณं. จาณं โข ปเนตं วิสาเช วิชฺชติ, ยं อิเธกัจโจ อิตฺถิ वा ปุริโส वा อฏฺฐจฺจนฺนาคตं อุโปสถं อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา प्रमृमरणा ज्ञातुम्मหาราชिकानं เทवानं सहपुยत्तं อุปปชฺเชयฺย. อิทं โข ปเนตं วิสาเช สนฺธาย ภาสิตं กปณं มานุสกาं รชฺชं ทิพฺพं สุขं อุปनिธาย.

ยं วิสาเช มานุสกาं วสุตตํ ตาวตีสานํ เทวานํ เอโส เอโก รตติหนิโว, ตาย รตติยา तीसरत्ติโย มาโส, เตน มาเสน ท्वाทสมาสियो สัจจโร, เตน สัจจเรน ทิพฺพํ วสุตสฺส ตาวตีสานํ เทวานํ อายุปปมาณं. จาณं โข ปเนตं วิสาเช วิชฺชติ, ยं อิเธกัจโจ อิตฺถิ वा ปุริโส वा อฏฺฐจฺจนฺนาคตं อุโปสถं อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา प्रमृमरणा ज्ञातुम्मหาราชिकानं เทवानं सहपुยत्तं อุปปชฺเชयฺย. อิทं โข ปเนตं วิสาเช สนฺธาย ภาสิตं กปณं มานุสกาं รชฺชं ทิพฺพं สุขं อุปनिธาย.

[๔๗๖] ยานิ วิสาเช มานุสกาणि เทว วสุตตานิ, ยามานํ เทวานํ เอโส เอโก รตติหนิโว, ตาย รตติยา तीसरत्ติโย มาโส, เตน มาเสน ท्वाทสมาสियो สัจจโร, เตน สัจจเรน ทิพฺพานิ เทว วสุตสฺส ยามานํ เทวานํ อายุปปมาณं. จาณं โข ปเนตं วิสาเช วิชฺชติ, ยं อิเธกัจโจ อิตฺถิ वा ปุริโส वा อฏฺฐจฺจนฺนาคตं อุโปสถं อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา प्रमृमरणा

ยามานํ เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ วิสาখে
สนุชฺชาเย ภาสิตํ กปณํ มานุสสํ รชชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชฺชาเย.

ยานิ วิสาখে มานุสสานิ จตฺตาริ วสฺสสฺตานิ, ตุสฺสิตานํ
เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิว, ตาย รตฺตียา ตีสรตฺตียो มาโส,
เตน มาเสน ทฺวาทสฺมาสิโย สํวจฺจโร, เตน สํวจฺจเรน ทิพฺพานิ
จตฺตาริ วสฺสสฺสหาสนานิ ตุสฺสิตานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ. จานํ โข
ปเนตํ วิสาখে วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ อิตฺถิ วา ปุริโส วา
อฏฺฐจฺจกสมนฺหนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา
ตุสฺสิตานํ เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ วิสาখে
สนุชฺชาเย ภาสิตํ กปณํ มานุสสํ รชชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชฺชาเย.

ยานิ วิสาখে มานุสสานิ อฏฺฐ วสฺสสฺตานิ, นิมฺมานรตฺตินํ
เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิว, ตาย รตฺตียา ตีสรตฺตียो
มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสฺมาสิโย สํวจฺจโร, เตน สํวจฺจเรน
ทิพฺพานิ อฏฺฐ วสฺสสฺสหาสนานิ นิมฺมานรตฺตินํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ.
จานํ โข ปเนตํ วิสาখে วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ อิตฺถิ วา
ปุริโส วา อฏฺฐจฺจกสมนฺหนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตฺวา กายสฺส
เกทา ปรมฺมรณฺา นิมฺมานรตฺตินํ เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺเชยฺย.
อิทํ โข ปเนตํ วิสาখে สนุชฺชาเย ภาสิตํ กปณํ มานุสสํ
รชชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิชฺชาเย.

[๙๗๗] ยานิ วิสาখে มานุสสานิ โสฬส วสฺสสฺตานิ,
ปรนิมฺมิตวสฺวตฺตินํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิว, ตาย รตฺตียา
ตีสรตฺตียอ มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสฺมาสิโย สํวจฺจโร, เตน
สํวจฺจเรน ทิพฺพานิ โสฬส วสฺสสฺสหาสนานิ ปรนิมฺมิตวสฺวตฺตินํ

เทวานํ อายุปฺปมาณํ. จานํ โข ปเนตํ วิสาเช วิชฺชติ, ยํ
อิเธกจฺโจ อิตถิ วา ปุริโส วา อฏฺฐจฺจนฺนาคตํ อุโปสถํ
อุปวสีตฺวา กายสุส เกทา ปรมฺมรณฺา ปรมิํมิตฺวสวตฺตินํ เทวานํ
สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ วิสาเช สนฺธาย ภาสีตํ
กปณํ มานุสํ ราชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนินฺทียาติ.

ปาณํ น หณฺเณ^๑ น จาทินฺนมาทียะ^๒
มุสา น ภาเส น จ มชฺชโป สียา
อพฺรหฺมจารา^๓ วิรเมยฺย เมถุนา
รตฺถิ น ภูณฺเชยฺย วิกาลโกชนํ.

มालํ น ธาเร น จ คนฺธมาจเร
มณฺเจ จมายํว สเยถ สนฺถเต
เอตมฺหิ อฏฺฐจฺจิกมาหุโปสถํ
พฺพุเรน พุทฺชนตฺตุนา^๔ ปกาสีตํ.

จนฺโท จ สุโร^๕ จ อุโก สุทฺสสนฺหา
โอภาสยนฺตา^๖ อนฺยนฺติ ยาวตา
ตโมนฺทา เต ปน อนฺตลิกฺขคา
นเก ปภาสนฺติ ทิสาวโรจนา.

เอตมฺหิ ยํ วิชฺชติ อนฺตเร ฐนํ
มุตฺตา^๗ มณิ เวพฺพริยณฺจ ภาทฺทกํ

^๑ สี., อ. หาเน

^๓ ฉ., เท., อ. อพฺรหฺมจริยา

^๔ ฉ., เท., อ. สุริโย

^๗ อ. มุตฺตํ มณี

^๒ ฉ., เท. จาทิน

^๔ อ. พุทฺชนตฺตุน

^๖ ฉ., เท. โอภาสย

สิงคีสุวณฺณํ อถวาปี กาณฺจณํ^๑
 ยํ ชาตฺรूपํ หฏฺทกนฺติ วุจฺจติ
 อฏฺฐจฺจุเปตสฺส อุโปสถสฺส
 กลฺลมฺปิ เต นานุภาวนฺติ โสฬสึ
 จนฺตปฺปภา ตารคณา จ สพฺเพ.

ตสฺมา หิ นารึ จ นโร จ สีลวา
 อฏฺฐจฺจุเปตํ อุปวสฺสโปสถํ
 ปุณฺณานิ กตฺวาน สุขุทฺรยานิ
 อนินฺทิตา สคฺคมุเปนฺติ จานนฺติ. ทสมํ.

ทุติโย มหาวคฺโค.

ตสฺสุทฺทหานํ

ติตฺถภายญจ เวนาโค สรโภ เกสฺปฺตุติโย^๒
 สาพุโห จาปี กถาวตฺถุ ติตฺถิยา^๓ มฺลฺลโปสโถติ.

๓. อานนุทวคโค

๑. นนุสสุตฺตํ

[๙๗๘] เอกํ สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหริติ เชตวนเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. อถโข จนฺโน ปริพฺพาชโก, เยนายสฺมา
อานนุโท, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตฺตา อานนุเทน สทฺธิ
สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิติสฺสเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ,
เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โข จนฺโน ปริพฺพาชโก อายสฺมมฺนตํ อานนุทํ
เอตทวโจ “ตุมฺเหปิ อาวุโส อานนุท ราคสฺส ปหานํ ปญฺญาเปถ,
โทสสฺส ปหานํ ปญฺญาเปถ, โมหสฺส ปหานํ ปญฺญาเปถาติ.
“มยํ โข อาวุโส ราคสฺส ปหานํ ปญฺญาเปม, โทสสฺส ปหานํ
ปญฺญาเปม, โมหสฺส ปหานํ ปญฺญาเปมาติ.

“กึ ปน ตุมฺเห อาวุโส ราเค อาทิณฺวํ ทิสฺวา ราคสฺส
ปหานํ ปญฺญาเปถ, กึ โทเส อาทิณฺวํ ทิสฺวา โทสสฺส ปหานํ
ปญฺญาเปถ, กึ โมहे อาทิณฺวํ ทิสฺวา โมหสฺส ปหานํ
ปญฺญาเปถาติ.

“รตฺโต โข อาวุโส ราเคน อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต
อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, ปฺรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ
เจเตติ, เจตสิกํปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ. ราเค ปหิเน,
เนว อตฺตพฺยาพาธาย เจเตติ, น ปฺรพฺยาพาธาย เจเตติ, น
อุภยพฺยาพาธาย เจเตติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ.
รตฺโต โข อาวุโส ราเคน อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต กาเยน
ทฺถจฺจริตํ จรติ, วาจา ย ทฺถจฺจริตํ จรติ, มนสา ทฺถจฺจริตํ จรติ.

ราเค ปหิเน, เหว กาเยน ทฺวจฺจิตํ จรติ, น วาจาเย ทฺวจฺจิตํ
 จรติ, น มนสา ทฺวจฺจิตํ จรติ. รตฺโต โข อาวุโส ราเคน
 อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต อตฺตตถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ,
 ปรตถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, อุภยตถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ.
 ราเค ปหิเน, อตฺตตถํปิ ยถาภูตํ ปชานาติ, ปรตถํปิ ยถาภูตํ
 ปชานาติ, อุภยตถํปิ ยถาภูตํ ปชานาติ. ราโค โข อาวุโส
 อนฺธกรโณ อจฺจุขฺกรโณ อญฺญาณกรโณ ปญฺญานิโรธโก วิฆาต-
 ปกฺขโก อนิพฺพานสํวตฺตนิโก.

[๙๗๙] ทฺวฺวจฺจ โข อาวุโส ๕เปฯ มฺพฺโห โข อาวุโส
 โมเหเน อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ,
 ปรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, เจตสิกํปิ
 ทฺวํ ทฺโหมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ. โมเห ปหิเน, เหว อตฺตพฺยาพาธาย
 เจเตติ, น ปรพฺยาพาธาย เจเตติ, น อุภยพฺยาพาธาย เจเตติ,
 น เจตสิกํ ทฺวํ ทฺโหมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ. มฺพฺโห โข อาวุโส
 โมเหเน อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทฺวจฺจิตํ จรติ, วาจาเย
 ทฺวจฺจิตํ จรติ, มนสา ทฺวจฺจิตํ จรติ. โมเห ปหิเน, เหว กาเยน
 ทฺวจฺจิตํ จรติ, น วาจาเย ทฺวจฺจิตํ จรติ, น มนสา ทฺวจฺจิตํ
 จรติ. มฺพฺโห โข อาวุโส โมเหเน อภิภูโต ปรียาทินฺนจิตฺโต
 อตฺตตถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ปรตถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ,
 อุภยตถํปิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. โมเห ปหิเน, อตฺตตถํปิ
 ยถาภูตํ ปชานาติ, ปรตถํปิ ยถาภูตํ ปชานาติ, อุภยตถํปิ
 ยถาภูตํ ปชานาติ. โมโห โข อาวุโส อนฺธกรโณ อจฺจุขฺกรโณ
 อญฺญาณกรโณ ปญฺญานิโรธโก วิฆาตปฺกฺขโก อนิพฺพานสํวตฺตนิโก.

อิทํ โข มยํ อาวุโส ราเค อาทิณฺวํ ทิสฺวา รากฺสฺส ปหานํ
 ปญฺญาเปม. อิทํ โทเส อาทิณฺวํ ทิสฺวา โทสฺสฺส ปหานํ ปญฺญาเปม.
 อิทํ โมเห อาทิณฺวํ ทิสฺวา โมหฺสฺส ปหานํ ปญฺญาเปมาติ.

[๔๘๐] “อตฺถิ ปนาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏิปทา เอตฺสฺส
 รากฺสฺส โทสฺสฺส โมหฺสฺส ปหานายาติ. “อตฺถาวุโส มคฺโค, อตฺถิ
 ปฏิปทา เอตฺสฺส รากฺสฺส โทสฺสฺส โมหฺสฺส ปหานายาติ. “กตโม
 ปนาวุโส มคฺโค, กตมา ปฏิปทา เอตฺสฺส รากฺสฺส โทสฺสฺส
 โมหฺสฺส ปหานายาติ. “อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค. เสยฺยถิทํ.
 สมฺมาทิกฺขจิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมฺนโต สมฺมาอาชีโว
 สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ. อยํ โข อาวุโส มคฺโค
 อยํ ปฏิปทา เอตฺสฺส รากฺสฺส โทสฺสฺส โมหฺสฺส ปหานายาติ.
 ภทฺทโก [*] อาวุโส มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏิปทา เอตฺสฺส
 รากฺสฺส โทสฺสฺส โมหฺสฺส ปหานาย, อลฺยจ ปนาวุโส อานนฺท
 อปฺปมาทายาติ.

๒. อาชีวกสุตฺตํ

[๔๘๑] เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท โกสมฺพิยํ วิหริติ
 โฆสิตารามे. อถโข อณฺณตโร อาชีวกสาวโก คหปติ, เยนายสฺมา
 อานนฺโท, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส
 อาชีวกสาวโก คหปติ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทวโจ “เกสฺนโน
 ภนฺเต อานนฺท ฐมฺโม สุวากฺขาโต, เก โลเก สุปฺปฏิปนฺนา,

เก โลเก สุกตาติ.” “เตนहि คหปติ ตณฺเณเวตถ ปฏิปฺจุจิสฺสามิ,
ยถา เต ขเมยฺย, ตถา นํ พุยากเรยฺยาสิ, ตํ ก็ มณฺณสิ
คหปติ, ये राकस्स ปหานาย ฐมํ เทเสนฺติ, โทสस्स ปหานาย
ฐมํ เทเสนฺติ, โมหस्स ปหานาย ฐมํ เทเสนฺติ, เตสํ ฐมโม
สวากุขาโต โน वा, กถํ वा เต เอตถ โหตีติ. “ये ภนฺเต
राकस्स ปหานาย ฐมํ เทเสนฺติ, โทสस्स ปหานาย ฐมํ
เทเสนฺติ, โมหस्स ปหานาย ฐมํ เทเสนฺติ, เตสํ ฐมโม
สวากุขาโต, เอวํ मे एतถ โหตีติ.

“ตํ ก็ มณฺณสิ คหปติ, ये राकस्स ปหานาย ปฏิปन्นา,
โทสस्स ปหานาย ปฏิปन्ना, โมหस्स ปหานาย ปฏิปन्ना,
เต โลเก สุปฏิปन्ना โน वा, กถํ वा เต เอตถ โหตีติ.
“ये ภนฺเต राकस्स ปหานาย ปฏิปन्ना, โทสस्स ปหานาย
ปฏิปन्ना, โมหस्स ปหานาย ปฏิปन्นา, เต โลเก สุปฏิปन्นา,
เอวํ मे एतถ โหตีติ.

“ตํ ก็ มณฺณสิ คหปติ, येसํ राโค ปหิโน อฺจุจिन्हมฺมโล
तालาวตฺถุกโต อนภาวํ คโต आयตี อญฺปฺปาทฐมโม, येसํ โทโส
ปหิโน ๔เปยฺย येसํ โมโห ปหิโน อฺจุจิन्हมฺมโล ตาลาวตฺถุกโต
อนภาวํ คโต आयตี อญฺปฺปาทฐมโม, เต โลเก สุกตา โน वा,
กถํ वा เต เอตถ โหตีติ. “येสํ ภนฺเต राโค ปหิโน
อฺจุจิन्हมฺมโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ คโต आयตี อญฺปฺปาทฐมโม,
येสํ โทโส ปหิโน ๔เปยฺย येสํ โมโห ปหิโน อฺจุจิन्हมฺมโล
तालาวตฺถุกโต อนภาวํ คโต आयตี อญฺปฺปาทฐมโม, เต โลเก
सुकता, एवํ मे एतถ โहतीति.

[๙๘๒] “อิติ โข คหปติ ตยาเวตฺถิ” พุยากตํ ‘เย ภนฺเต รากสฺส ปหานาย ฌมฺมํ เทเสหฺนติ, โทสสฺส ปหานาย ฌมฺมํ เทเสหฺนติ, โมหสฺส ปหานาย ฌมฺมํ เทเสหฺนติ, เตสํ ฌมฺโม สุวากฺขาโตติ. ตยาเวตฺถิ พุยากตํ ‘เย ภนฺเต รากสฺส ปหานาย ปฏิปนฺนา, โทสสฺส ปหานาย ปฏิปนฺนา, โมหสฺส ปหานาย ปฏิปนฺนา, เต โลเก สุปฏิปนฺนาติ. ตยาเวตฺถิ พุยากตํ ‘เยสํ ภนฺเต ราโค ปหีนो อุกฺคินฺนฺมุโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ คโต อายตฺติ อนุปฺปาตฌมฺโม, ยสํ โทโส ปหีนो ๕เปยฺย ยสํ โมหो ปหีนो อุกฺคินฺนฺมุโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ” คโต อายตฺติ อนุปฺปาตฌมฺโม, เต โลเก สุกตาคติ.

“อจฺจริยํ ภนฺเต อพฺภุตํ ภนฺเต, น เจว นาม สธฺมมฺภูกัสนฺหา ภวิสฺสตี, น จ ปรรหฺมาปสาทฺหนา, อายตฺเนว ฌมฺมเทสนา, อตฺถเก จ วุตฺโต, อตฺถา จ อนุปฺนฺโต. ตุมฺहे ภนฺเต อานนฺท รากสฺส ปหานาย ฌมฺมํ เทเสถ, โทสสฺส ปหานาย ฌมฺมํ เทเสถ, โมหสฺส ปหานาย ฌมฺมํ เทเสถ, ตุมฺหากํ ฌมฺโม สุวากฺขาโต, ตุมฺहे ภนฺเต อานนฺท รากสฺส ปหานาย ปฏิปนฺนา, โทสสฺส ปหานาย ปฏิปนฺนา, โมหสฺส ปหานาย ปฏิปนฺนา, ตุมฺहे โลเก สุปฏิปนฺนา, ตุมฺหากํ ภนฺเต อานนฺท ราโค ปหีนอ อุกฺคินฺนฺมุโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ คโต อายตฺติ อนุปฺปาตฌมฺโม, ตุมฺหากํ โทโส ปหีนอ ๕เปยฺย ตุมฺหากํ โมหอ ปหีนอ อุกฺคินฺนฺมุโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ คโต อายตฺติ อนุปฺปาตฌมฺโม, ตุมฺहे โลเก สุกตา.

^๑ ส.อ. ตยา เจตฺ, เอวมฺปริปิ.

^๒ ฉ. อนภาวกโต เท. อนภาวกโต อ. อนภาวกโต, เอวมฺปริปิ.

อภิกฺกนฺตํ ภาณเต, อภิกฺกนฺตํ ภาณเต, เสยฺยถาปี ภาณเต
 นิฏฺกนฺตํ วา อุกฺกนฺตํ, ปฏิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย, มุพฺพหสฺส วา
 มคฺคํ อาจิกฺกนฺตํ, อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺโชตํ ฐาเรยฺย ‘จกฺขมนฺโต
 ฐปานิ ทกฺขนฺตํ. เอวเมวํ อยฺเยน อานนฺเทน อนฺเภปริยาเยน
 ฐมฺโม ปกาสิโต, เอสาหํ ภาณเต อานนฺท ภาณนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ
 ฐมฺมมฺยจ ภาณนฺตํ, อฺปาสกํ มํ อยฺโย อานนฺโท ฐาเรตุ
 อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณํ คตฺนติ.

๓. มหานามสกุสตุตํ

[๔๘๓] เอกํ สมยํ ภควา สกุสฺส วิหริติ กปิลวตฺตฺสมี
 นิโครธารามे. เตน โข ปน สมเยน ภควา คิลานา วุฏฺฐิโต^{*}
 โหติ อจิริวุฏฺฐิโต เคลณฺญา. อถ โข มหานาโม สกุโก, เยน
 ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสิตฺติ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม สกุโก
 ภควนฺตํ เอตทวโจ “ทีฆรตฺตาทํ ภาณเต ภควตา เอวํ ฐมฺมํ
 เทสิตํ อาชานามิ ‘สมาหิตสฺส ญาณํ โน อสมาหิตสฺสาติ.
 สมาธิ นฺุ โข ภาณเต ปุพฺเพ ปจฺฉา ญาณํ, อฺุทาหุ ญาณํ
 ปุพฺเพ ปจฺฉา สมาริตี. อถ โข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ
 “ภควา โข คิลานา วุฏฺฐิโต อจิริวุฏฺฐิโต เคลณฺญา, อยฺยจ
 มหานาโม สกุโก ภควนฺตํ อติคฺมภีรํ ปณฺหํ ปุจฺจติ. ยนฺนฺนาหํ
 มหานามํ สกุกํ เอกมนฺตํ อปเนตฺวา ฐมฺมํ เทเสยฺยนติ.

อถโข อายสฺมา อานนฺโท มหานามํ สกุกํ พาทาย^{*}
 คเหตุวา เอกมฺหํตํ อปเนตฺวา มหานามํ สกุกํ เอตทโวจ
 “เสขมฺปิ โข มหานาม สึลํ วุตฺตํ ภควตา, อเสขมฺปิ สึลํ วุตฺตํ
 ภควตา. เสโขปิ สมาริ วุตฺโต ภควตา, อเสโขปิ สมาริ วุตฺโต
 ภควตา. เสชาปิ ปญฺญา วุตฺตา ภควตา, อเสชาปิ ปญฺญา
 วุตฺตา ภควตา. กตมญฺจ มหานาม เสขํ สึลํ. อิท มหานาม
 ภิกฺขุ สึลวา โหติ ๔เปยฺย สมากาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺสุ. อิทํ
 วุจฺจติ มหานาม เสขํ สึลํ.

กตโม จ มหานาม เสโข สมาริ. อิท มหานาม ภิกฺขุ
 วิวิจฺเจว กาเมหิ ๔เปยฺย จตฺตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ. อยํ
 วุจฺจติ มหานาม เสโข สมาริ.

กตมา จ มหานาม เสชา ปญฺญา. อิท มหานาม ภิกฺขุ
 ‘อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ ๔เปยฺย ‘อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี
 ปฏิปทาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ. อยํ วุจฺจติ มหานาม เสชา ปญฺญา.

ส โข โส มหานาม อริยสาวโก เอวํ สึลสมฺปนฺโน
 เอวํ สมาริสมฺปนฺโน เอวํ ปญฺญาสมฺปนฺโน อาสวานํ ขยา
 อนาสวํ เจโตวิมุตฺติํ ปญฺญาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา
 สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ. เอวํ โข มหานาม เสขมฺปิ สึลํ
 วุตฺตํ ภควตา, อเสขมฺปิ สึลํ วุตฺตํ ภควตา. เสโขปิ สมาริ
 วุตฺโต ภควตา, อเสโขปิ สมาริ วุตฺโต ภควตา. เสชาปิ ปญฺญา
 วุตฺตา ภควตา, อเสชาปิ ปญฺญา วุตฺตา ภควตาติ.

๔. นิกคณฺจสุตฺตํ

[๙๘๔] เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท เวสาลิยํ วิหริตฺติ มหาวเน กุฎาคารสาलयํ. อถโข อภโย จ ลิจฺฉวี ปณฺหิตกุมารโก จ ลิจฺฉวี, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนุปลสงฺกมီสุ; อุปลสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาทเตวฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิสฺสุ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อภโย ลิจฺฉวี อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ “นิกคณฺโจ ภนฺเต นาฏปฺตโต” สพฺพพณฺณํ สพฺพทสฺสาวิ อปริเสสํ ฅาณทสฺสนํ ปฏฺวีชานาติ ‘จรโต จ เม ติฏฺฐโต จ สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตฺตํ สมิตํ ฅาณทสฺสนํ ปจฺจุปฺภุจิตฺตํ. โส ปุราณานํ กมฺมานํ ตปฺสา พุยนฺตีกาวํ ปณฺญาเปติ นวานํ กมฺมานํ อกรรมา เสตฺถมาตํ. อิติ กมฺมกฺขยา ทุกฺขกฺขโย, ทุกฺขกฺขยา เวทนากฺขโย, เวทนากฺขยา สพฺพํ ทุกฺขํ นิชฺชินฺณํ ภวิสฺสตี, เอวเมติสฺสา สนฺทิกฺกุจิกาย นิชฺชราย วิสฺสุทฺธิยา สมตฺติกฺกโม โหติ. อีธ ภนฺเต ภควา กิมาหาติ.

“ติสฺโส โข อีมา อภย นิชฺชราย วิสฺสุทฺธิโย เตเน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธเน สมฺมทกฺขาตา สตฺตทานํ วิสฺสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมตฺติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺसानํ อตฺถกฺคมา^๑ ฅายสฺส อธิคฺคมา ยนิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย. กตมา ติสฺโส. อีธ อภย ภิกฺขุ สีลวา โหติ ๕เป๕ สมาทาย ลิกฺขติ ลิกฺขาปเทสุ, โส นวณฺจ กมฺมํ น กโรติ, ปุราณณฺจ กมฺมํ มุสฺส มุสฺส พุยนฺตีกโรติ, สนฺทิกฺกุจิกา นิชฺชราย อกาลิกา เอหิปสฺสิกา โอปนยิกา” ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺพา วิญญูหิตี.

^๑ หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ส.,อ. นากปฺตโต

^๒ ส.,อ. อตฺถกฺคมา

^๓ ฉ.,เท. โอปนยิกา

ส โข โส อภย ภิกขุ เอวํ สีลสมปนฺโน วิวิจฺเจว
กาเมหิ ๕เป๕ จตฺตถํ ฌานํ อุปสมปชฺช วิหฺรติ, โส นวญ
กมฺมํ น กโรติ, ปุราณญจ กมฺมํ ผุสฺส ผุสฺส พุยนฺตีกโรติ,
สนฺทิกฺขิกา นิชฺชรา อกาลิกา เอหิปสฺสิกา โอปนยิกา ปจฺจตฺตํ
เวทิตพฺพา วิญญูหิติ.

ส โข โส อภย ภิกขุ เอวํ สีลสมปนฺโน เอวํ
สมาธิสมปนฺโน อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺติํ ปญฺญาวิมุตฺติํ
ทิกฺกฺเขว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมปชฺช วิหฺรติ,
โส นวญจ กมฺมํ น กโรติ, ปุราณญจ กมฺมํ ผุสฺส ผุสฺส
พุยนฺตีกโรติ, สนฺทิกฺขิกา นิชฺชรา อกาลิกา เอหิปสฺสิกา โอปนยิกา
ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺพา วิญญูหิติ. อีมา โข อภย ติสฺโส นิชฺชรา
วิสุทฺธิโย เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺธเตน
สมฺมทกฺขาตา สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสภปริเทวานํ สมติกฺกมาย
ทุกฺขโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมาย ฌายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส
สจฺฉิกิริยาयाติ.

เอวํ วุตฺเต, ปณฺติตกฺกมารโก ลิจฺฉวี อภยํ ลิจฺฉวี
เอตทวโจ “กิมฺปน ตวํ สมฺม อภย อายสฺมโต อานนฺทสฺส
สุภาสิตํ สุภาสิตโต นาพฺภนฺนโมทสีติ. “กฺยาหํ สมฺม [๑] อายสฺมโต
อานนฺทสฺส สุภาสิตํ สุภาสิตโต นาพฺภนฺนโมทิสฺสามิ, มุทฺธาปี
ตสฺส วิปเตยฺย, โย อายสฺมโต อานนฺทสฺส สุภาสิตํ สุภาสิตโต
นาพฺภนฺนโมเทยฺยาติ.

๕. สมาทปกสูตร

[๔๘๕] อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ, เอกมฺนตํ
 นิสินฺนํ โข อายสฺมนตํ อานนฺทํ ภควา เอตทวโจ “ยํ” อานนฺท
 อนุกมฺเปยฺยาถ, เย จ โสตพฺพํ มณฺเฑยฺยํ มิตฺตา วา อมจฺจา วา
 ฌาตี วา สาโลหิตา วา, เต โว อานนฺท ตีสุ จาเนสุ สมาทเปตพฺพา
 นิเวเสตพฺพา ปติฏฺฐาเปตพฺพา. กตเมสุ ตีสุ. พุทฺธเ อเวจฺจปฺปสาเท
 สมาทเปตพฺพา นิเวเสตพฺพา ปติฏฺฐาเปตพฺพา “อิตฺติปิ โส ภควา
 อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร
 ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺธโร ภควาติ. ฐมฺเม
 อเวจฺจปฺปสาเท สมาทเปตพฺพา นิเวเสตพฺพา ปติฏฺฐาเปตพฺพา
 “สุวากฺขาโต ภควตา ฐมฺโม สन्นิทฺธิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก
 โอปนยิโก ปจฺจตตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ. สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเท
 สมาทเปตพฺพา นิเวเสตพฺพา ปติฏฺฐาเปตพฺพา “สุปฺปฏิปนฺโน ภควโต
 สาวกสงฺฆเ, อุกฺkupฺปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺฆเ, ฌายปฺปฏิปนฺโน
 ภควโต สาวกสงฺฆเ, สามิจิปปฺปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺฆเ, ยทฺธิ
 จตฺตาริ ปุริสยฺกานิ อญฺจ ปุริสปุคฺคลา, เอส ภควโต สาวกสงฺฆเ
 อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเณยฺโย อณฺชลิกรณิเณยฺโย อนุตฺตรํ
 ปุณฺณกฺเขตตํ โลกสฺสาติ.

สียา อานนฺท จตฺนุํ มหาภูตานํ อณฺณถตตํ ปจฺจิชาตฺตยา
 อาโปชาตฺตยา เตโชชาตฺตยา วาโยชาตฺตยา, น เตว พุทฺธเ
 อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคตสฺส อริยสาวกสฺส สียา อณฺณถตตํ.

ตตริทำ อณฺณตตํ, โส วตานุท พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคโต อริยสวโก นิริยํ วา ติจฺจฺจฺจฺจฺจโยนี วา เปตฺติวิสยํ วา
อุปฺปชฺชิสฺสตีติ เนตํ จานํ วิชฺชตี.

สียา อานนฺท จตฺตุนํ มหาภูตานุ อณฺณตตํ ปจฺจวิชาตฺตยา
อาโปธตฺตยา เตโชธตฺตยา วาโยธตฺตยา, น เตวํ ฐมฺเม ๔เป๔
น เตวํ สงฺฆเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคตฺตสฺส อริยสวกตฺต
สียา อณฺณตตํ. ตตฺริทำ อณฺณตตํ, โส วตานุท สงฺฆเม
อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคโต อริยสวโก นิริยํ วา ติจฺจฺจฺจฺจโยนี วา
เปตฺติวิสยํ วา อุปฺปชฺชิสฺสตีติ เนตํ จานํ วิชฺชตี. ยํ^๑ อานนฺท
อนุกมฺเปยฺยถ, เย จ โสตพฺพํ มณฺเฑยฺยํ มิตฺตา วา อมจฺจา วา
ณาคี วา สาโลหิตา วา, เต โว อานนฺท อิมेषฺส ตีสุ จาเนสุ
สมาทเปตพฺพา นิเวเสตพฺพา ปตฺติจฺจาเปตพฺพาติ.

๖. ปฐมภาสฺสุตํ

[๔๘๖] อถปิ อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ, เอกมฺนฺตํ
นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ “ภโว ภโวติ
ภนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต ภโว โหตีติ.

“กามธตฺตเวปฺกุกฺกจ อานนฺท กมฺมํ นาภวิสฺส, อปิ นุ
โข กามภโว ปญฺญาเยถาติ. โน เหนํ ภนฺเต. “อิติ โข
อานนฺท กมฺมํ เขตฺตํ, วิญฺญาณํ พิชฺชํ, ตณฺหา สินฺเนโห.
อวิชฺชานีวรณานํ สุตตานํ ตณฺหาสณฺโณชานํ หีนาย ธตฺตยา
วิญฺญาณํ ปตฺติจฺจิตํ, เอวํ อายตี ปฺนพฺภวาภินิพฺพตฺติ โหติ.

^๑ น., เท. เย

รูปฐาตุเวปกุกกญจ อานนท กมมํ นามวิสส, อปี นุ โข
 รูปภโว ปญญาเยถาติ. โน เหตํ ภนฺเต. “อิติ โข อานนท กมมํ
 เขตตํ, วิญญาณํ พีชํ, ตณฺหา สินฺเห. อวิชฺชาเนวฺรณานํ สตฺตทานํ
 ตณฺหาสญฺโฆชนานํ มชฺฌิมา ย ฐาตุยา วิญญาณํ ปติฏฺฐิตํ, เอวํ
 อายตฺติ ปุณฺณพฺภาวภาณีพฺพตฺติ โหติ.

อรูปฐาตุเวปกุกกญจ อานนท กมมํ นามวิสส, อปี นุ โข
 อรูปภโว ปญญาเยถาติ. โน เหตํ ภนฺเต. “อิติ โข อานนท กมมํ
 เขตตํ, วิญญาณํ พีชํ, ตณฺหา สินฺเห. อวิชฺชาเนวฺรณานํ สตฺตทานํ
 ตณฺหาสญฺโฆชนานํ ปณฺีตาย ฐาตุยา วิญญาณํ ปติฏฺฐิตํ, เอวํ
 อายตฺติ ปุณฺณพฺภาวภาณีพฺพตฺติ โหติ. เอวํ โข อานนท ภโว โหติติ.

๗. ทุตติยภาวสุตตัม

[๔๘๗] อถโฆ อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ
 นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “ภโว ภโวติ
 ภนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต ภโว โหติติ.

“กามฐาตุเวปกุกกญจ อานนท กมมํ นามวิสส, อปี นุ โข
 กามภโว ปญญาเยถาติ. โน เหตํ ภนฺเต. “อิติ โข อานนท กมมํ
 เขตตํ, วิญญาณํ พีชํ, ตณฺหา สินฺเห. อวิชฺชาเนวฺรณานํ สตฺตทานํ
 ตณฺหาสญฺโฆชนานํ หีนาย ฐาตุยา เจตนา ปติฏฺฐิตา, ปตฺถนา
 ปติฏฺฐิตา, เอวํ อายตฺติ ปุณฺณพฺภาวภาณีพฺพตฺติ โหติ.

รูปฐาตุเวปกุกกญจ อานนท กมมํ นามวิสส, อปี นุ โข
 รูปภโว ปญญาเยถาติ. โน เหตํ ภนฺเต. “อิติ โข อานนท

กมฺมํ เขตฺตํ, วิญฺญาณํ ฬิซฺ, ตณฺหา สินฺเนโห. อวิชฺชาเนีวณฺณํ
สตฺตํ ตณฺหาสณฺโณชณฺณํ มชฺฌิมาย ฐาตุยา เจตนา ปติฏฺฐิตา,
ปตฺถนา ปติฏฺฐิตา, เอวํ อายตี ปุณฺพภาวภาณิพฺพตฺติ โหติ.

อรฺฐปฐาตุเวปกฺกณจ อานนฺท กมฺมํ นาภวิสฺส, อปี นุ โข
อรฺฐปภโว ปณฺญาเยถาติ. โน เหนฺตํ ภนฺเต. “อิติ โข อานนฺท
กมฺมํ เขตฺตํ วิญฺญาณํ ฬิซฺ, ตณฺหา สินฺเนโห. อวิชฺชาเนีวณฺณํ
สตฺตํ ตณฺหาสณฺโณชณฺณํ ปณฺธิตาย ฐาตุยา เจตนา ปติฏฺฐิตา,
ปตฺถนา ปติฏฺฐิตา, เอวํ อายตี ปุณฺพภาวภาณิพฺพตฺติ โหติ.
เอวํ โข อานนฺท ภโว โหติตี. สตฺตมํ.

๘. สิลพฺพตฺตํ

[๙๘๘] อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ, เอกมฺนตํ
นินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ภควา เอตทโวจ “สพฺพํ นุ
โข อานนฺท สิลพฺพตํ ชีวิตํ พุรหฺมจริยํ อุปฏฺฏจฺานสํ สผลนฺติ.
“น เขวตฺถ ภนฺเต เอกํเสนาติ. “เตนหฺนนฺท วิภชฺสสุติ.

“ยณฺหิสฺส ภนฺเต สิลพฺพตํ ชีวิตํ พุรหฺมจริยํ อุปฏฺฏจฺานสํ
เสวโต อุกฺสลา ฐมฺมา อภิวาฏฺณนฺติ, กุสลา ฐมฺมา ปรีหายนฺติ.
เอวรูปํ สิลพฺพตํ ชีวิตํ พุรหฺมจริยํ อุปฏฺฏจฺานสํ อผลํ. ยณฺจ
ขวสฺส ภนฺเต สิลพฺพตํ ชีวิตํ พุรหฺมจริยํ อุปฏฺฏจฺานสํ เสวโต
อุกฺสลา ฐมฺมา ปรีหายนฺติ, กุสลา ฐมฺมา อภิวาฏฺณนฺติ. เอวรูปํ
ซิลพฺพตํ ชีวิตํ พุรหฺมจริยํ อุปฏฺฏจฺานสํ สผลนฺติ. อิทฺมโวจ
อายสฺมา อานนฺโท, สมนฺญโย สตฺถา อโหสิ.

อถโข อายสฺมา อานนฺโท “สมนฺญโย เม สตุถาติ
อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาทเตว ปทกฺขิณํ กตฺวา ปฏฺกามิ.
อถโข ภควา อจิริปฏฺกนฺเต อายสฺมณฺเต อานนฺเต ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ “เสโข ภิกฺขเว อานนฺโท, น จ ปนสฺส สุลภรूपํ
สมสโม ปณฺณายาติ. อุฏฺฐมํ.

๙. กนฺธชาตสุตฺตํ

[๙๘๙] อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยเน ภควา, เตนุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทเตว เอกมณฺตํ นิสีทิ, เอกมณฺตํ
นินฺนโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “ตีณิมานิ
ภนฺเต กนฺธชาตานิ, เยสํ อนฺวาทํเยว” กนฺโห คจฺจติ, โน
ปฏฺวิวาทํ. กตมานิ ตีณิ. มฺลคนฺโห สารคนฺโห ปุปฺผคนฺโห, อิมานิ
โข ภนฺเต ตีณิ กนฺธชาตานิ. เยสํ อนฺวาทํเยว กนฺโห คจฺจติ, โน
ปฏฺวิวาทํ, อตฺถิ นุ โข ภนฺเต กิณฺจิ กนฺธชาตํ, ยสฺส อนฺวาทมฺปิ
คนฺโห คจฺจติ, ปฏฺวิวาทมฺปิ คนฺโห คจฺจติ, อนฺวาทปฏฺวิวาทมฺปิ
คนฺโห คจฺจตฺติ.

“อตุถานนฺท กนฺธชาตํ, ยสฺส อนฺวาทมฺปิ คนฺโห คจฺจติ,
ปฏฺวิวาทมฺปิ คนฺโห คจฺจติ, อนฺวาทปฏฺวิวาทมฺปิ คนฺโห คจฺจตฺติ.
“กตมํ ปน ตํ ภนฺเต กนฺธชาตํ, ยสฺส อนฺวาทมฺปิ คนฺโห คจฺจติ,
ปฏฺวิวาทมฺปิ คนฺโห คจฺจติ, อนฺวาทปฏฺวิวาทมฺปิ คนฺโห คจฺจตฺติ.

“อิถานนฺท ยสฺมี คามे วา นิคเม วา อิตฺถี วา ปุริโส วา
พฺพุธํ สรณํ คโต โหติ, ฐมํ สรณํ คโต โหติ, สงฺขมํ สรณํ

คโต ไหติ, ปาณาติปาตา ปฏีวิริโต ไหติ, อทินฺนาทานา
 ปฏีวิริโต ไหติ, กาเมสุมิจฺจาคารา ปฏีวิริโต ไหติ, มุสาวาทา
 ปฏีวิริโต ไหติ, สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏีวิริโต ไหติ,
 สीलวา ไหติ กลฺยาณธมฺโม, วิคตมลฺลจฺเณเรน เจตสา อการํ
 อชฺฌาวสตี, มุตฺตจาโค ปยตปาณิ โวสุสคฺครโต ยาจโยโค
 ทานสํวิภาครโต.

ตสฺส ทิสาสฺ สมณพฺราหฺมณา วณฺณํ ภาสนฺติ “อสุกสฺมี”
 นาม คาเม วา นิคเม วา อิตฺถิ วา ปุริโส วา พุทฺธํ สรณํ คโต,
 ฌมฺมํ สรณํ คโต, สงฺฆํ สรณํ คโต, ปาณาติปาทา ปฏฺวิโรโต,
 อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต, กาเมสุ มิจุจฺจารา ปฏฺวิโรโต, มุสฺสาวาหา
 ปฏฺวิโรโต, สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏฺวิโรโต, สีลวา กลฺยาณ-
 ฌมฺโม, วิคตมลฺมจฺเจเรน เจตฺสา อคารํ อชฺฌมาวสฺติ, มุตฺตจาโค
 ปยตปาณิ โวสสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ.

เทวตาปิสฺส [๒] วณฺณํ ภาสณฺติ “อสุกฺกมី นาม คามะ วา
 นิคมេ วา อิตฺถี วา ปุริโส วา พุทฺธํ สรณํ คโต ยเปยฺย
 ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ. อิทํ โข ตํ อานนฺท คนฺธชาตํ,
 ยสฺส อนฺุวาตมฺปิ คนฺโธ คจฺจติ, ปฏฺฐิวาตมฺปิ คนฺโธ คจฺจติ,
 อนฺุวาตปฏฺฐิวาตมฺปิ คนฺโธ คจฺจตีติ.

น ปุပ္ผดนุโธ ปฏิวาตเมติ

น จันทน์ ตครมลลิกา วา

สত্যจ คนโง่ ปฏิภาณเมตติ

สรรพพา ทิศา สปุริโส ปวายุตติ. นวม.

๑๐. จูพนิกาสุตฺตํ

[๙๙๐] อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ, เอกมฺนฺตํ
 นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “สมฺมุขา
 เมตํ ฆนฺเต ภควโต สุตํ, สมฺมุขา ปฏฺิคฺคหิตํ ‘ภควโต อานนฺท
 สิบฺบิสฺส อภิกฺขุ นาม สาวโก พุรฺหมโลเก จิตฺโต สหสฺสึโลกชาตุมฺ
 สเรเน วิญญาเปสฺสิตฺติ. ภควา ปน ฆนฺเต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
 กิวดกํ ปโหติ สเรเน วิญญาเปตฺตุนฺติ. “สาวโก โส อานนฺท,
 อปฺปเมยฺยา ตถาคตาติ.

ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “สมฺมุขา เมตํ ฆนฺเต ภควโต สุตํ, สมฺมุขา ปฏฺิคฺคหิตํ ‘ภควโต
 อานนฺท สิบฺบิสฺส อภิกฺขุ นาม สาวโก พุรฺหมโลเก จิตฺโต สหสฺสึโลกชาตุมฺ
 สเรเน วิญญาเปสฺสิตฺติ. ภควา ปน ฆนฺเต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
 กิวดกํ ปโหติ สเรเน วิญญาเปตฺตุนฺติ. “สาวโก โส อานนฺท,
 อปฺปเมยฺยา ตถาคตาติ.

[๙๙๑] ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “สมฺมุขา เมตํ ฆนฺเต ภควโต สุตํ, สมฺมุขา ปฏฺิคฺคหิตํ
 ‘ภควโต อานนฺท สิบฺบิสฺส อภิกฺขุ นาม สาวโก พุรฺหมโลเก จิตฺโต
 สหสฺสึโลกชาตุมฺ สเรเน วิญญาเปสฺสิตฺติ, ภควา ปน ฆนฺเต อรหํ
 สมฺมาสมฺพุทฺโธ กิวดกํ ปโหติ สเรเน วิญญาเปตฺตุนฺติ. “สุตา” เต
 อานนฺท สหสฺสึ จูพนิกา^๒ โลกชาตฺตฺติ. “เอตสฺส ภควา กาโล,

เอตสสุ สุกต กาโล, ยัม ภควา ภาเสยฺย, ภควโต สุตฺวา
ภิกฺขุ ชาเรสฺสนฺตํ^๑. “เตนหानนฺท สฺนฺนาหิ, สาธุกัม มนสิกโรหิ,
ภาสิสฺสํมิตฺติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต
ปจฺจสฺสสึ. ภควา เอตทวโจ

“ยาวตานนฺท จนฺทิมสฺสุริยา^๒ ปรีหรนฺติ ทิสฺสา ภนฺติ
วิโรจนา, ตาว สหสฺสชา โลโก,^๓ ตสฺมี สหสฺสํ จนฺทานํ สหสฺสํ
สฺสุริยานํ สหสฺสํ สินฺเนรูปพฺพตราชานํ สหสฺสํ ชมฺพุกีปานํ สหสฺสํ
อปรโคยานานํ^๔ สหสฺสํ อุตฺตรกฺุณํ สหสฺสํ ปุพฺพวิเทหानํ
จตฺตาริ มหาสมฺมุตฺตสหสฺसानิ จตฺตาริ มหาราชสหสฺसानิ สหสฺสํ
จาตุมมหาราชิกานํ สหสฺสํ ตาวตีสานํ สหสฺสํ ยามานํ สหสฺสํ
ตฺตฺสิตานํ สหสฺสํ นิมฺมานรตฺนํ สหสฺสํ ปรมิํมิตวสวตฺตํ สหสฺสํ
พฺรหฺมโลกานํ. อยํ วุจฺจตานนฺท สหสฺสึ จุพฺพนิกา โลกชาตฺถ.

ยาวตานนฺท สหสฺสึ จุพฺพนิกา โลกชาตฺถ, ตาว สหสฺสชา
โลโก. อยํ วุจฺจตานนฺท ทฺวิสหสฺสึ มชฺฌิมิกา โลกชาตฺถ.

ยาวตานนฺท ทฺวิสหสฺสึ มชฺฌิมิกา โลกชาตฺถ. ตาว สหสฺสชา
โลโก. อยํ วุจฺจตานนฺท ติสหสฺสึ มหาสหสฺสึ โลกชาตฺถ.

[๙๙๒] อากงฺขมาโน อานนฺท ตถาคโต ติสหสฺสึ^๕ มหาสหสฺสึ^๖
โลกชาตฺถุ สเรณ วิญญาเปยฺย, ยาวตา วา^๗ ปน อากงฺเขยฺยาติ.

“ยถากถํ ปน ภนฺเต ภควา ติสหสฺสึ มหาสหสฺสึ โลกชาตฺถุ
สเรณ วิญญาเปยฺย, ยาวตา วา ปน อากงฺเขยฺยาติ. “อิธานนฺท

^๑ อ. ชาเรยฺยนฺตํ

^๒ จ. จนฺทิมสฺสุริยา

^๓ จ., เท. สหสฺสชา โลโก

^๔ สฺยา. อปรโคยานํ

^{๕-๕} ส., อ. ติสหสฺสึ มหาสหสฺสึ, เอวํปริ. จ., เท. ติสหสฺสึ มหาสหสฺสึ

^๖ จ., เท., อ. วาสทโท น ทิสฺสติ.

ตถาคโต ติสหสฺสึ มหาสหสฺสึ โลกธาทู โอมาสเน ผเรยฺย,
 ยทา เต สตฺตา ตํ อาโลกํ สมฺชาเนยฺย. อถ ตถาคโต โฆสํ
 กเรยฺย สหฺทมนุสฺสาเวยฺย. เอวํ โข อานนฺท ตถาคโต ติสหสฺสึ
 มหาสหสฺสึ โลกธาทู สเรน วิญญาเปยฺย, ยาวตา วา ปน
 อากงฺเขยฺยาติ.

เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมนฺตํ อุทายี
 เอตทวโจ “ลามา วต เม, สุลหฺฐิ วต เม, ยสฺส เม สตฺถา
 เอวํหิทุริโก เอวํหานุภาโวติ. เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา อุทายี
 อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทวโจ “กึ ตฺยฺเหตฺถ” อาวุโส อานนฺท
 ยทึ เต สตฺถา เอวํหิทุริโก เอวํหานุภาโวติ. เอวํ วุตฺเต,
 ภควา อายสฺมนฺตํ อุทายี เอตทวโจ “มาเหวํ อุทายี, สจฺเจวํ
 อุทายี, อานนฺโท อวิตฺราโค กาลํ กเรยฺย, เตเน จิตฺตปฺปสาเทเน
 สตฺตกฺขตฺตํ เทเวสุ เทวราชฺชํ กเรยฺย,^๒ สตฺตกฺขตฺตํ อิมสฺมีเยว
 ชมฺพุทฺธิเป มหาราชฺชํ กาเรยฺย, อปิจ อุทายี อานนฺโท ทิฏฺฐเจว
 ธมฺเม ปรีนิพฺพายิสฺสตีติ. ทสมํ.

ตติโย อานนฺทวคฺโค.

ตสฺสุทฺทหานํ

ฉนฺโน^๑ อาชีวกโก สกโก นิคณฺฐา สมาทปโก
 ทฺเว ภวา สีสพฺพตํ คณฺฐชาตณฺจ จฺฐพนฺตี.^๓

^๑ ส. คุมฺเหตฺถ

^๓ สฺยา. ฉนฺโน อาชีวกโก สกโก
 นวาปี จ ตถา ภโว

^๒ ฉ., เท. กาเรยฺย

นิคณฺฐา สมาทปโก
 สีสพฺพตา คณฺฐา จ จฺฐพนฺตี.

น ตาทิโส จนฺโท โหติ อริสึลสิกฺขาสมาทาเน เสยฺยถาปิ
 อญฺเฆสํ ภิกฺขุณฺ. น ตาทิโส จนฺโท โหติ อริจิตฺตสิกฺขาสมาทาเน
 เสยฺยถาปิ อญฺเฆสํ ภิกฺขุณฺ. น ตาทิโส จนฺโท โหติ อริปญฺญา-
 สิกฺขาสมาทาเน เสยฺยถาปิ อญฺเฆสํ ภิกฺขุณฺ. โส ภิกฺขุสงฺฆมฺเวยะ
 ปิฎฺฐิจิโต ปิฎฺฐิจิโต อนุพทฺธโร โหติ ‘อหฺมปิ ภิกฺขุ อหฺมปิ ภิกฺขุติ.

ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ‘ติพฺโพ โน จนฺโท
 ภวิสฺสติ อริสึลสิกฺขาสมาทาเน. ติพฺโพ โน จนฺโท ภวิสฺสติ
 อริจิตฺตสิกฺขาสมาทาเน. ติพฺโพ โน จนฺโท ภวิสฺสติ อริปญฺญา-
 สิกฺขาสมาทาเนติ. เอวญฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. ทฺวติยํ.

๓. เขตตสุตฺตํ

[๙๙๕] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว กสฺสกกสฺส คหปติสฺส ปุพฺเพ
 กรณียานิ. กตมานิ ตีณิ. อิทฺ ภิกฺขเว กสฺสโก คหปติ ปฏิกจฺเจว
 เขตตํ สุกฺกจํ กโรติ สุมตีกตํ, ปฏิกจฺเจว เขตตํ สุกฺกจํ กริตฺวา
 สุมตีกตํ กาเลน พิชานิ ปติฏฺฐาเปติ, กาเลน พิชานิ ปติฏฺฐาเปตฺวา
 สมเยน อุทกํ อภินฺเตปิ อปนฺเตปิ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ
 กสฺสกกสฺส คหปติสฺส ปุพฺเพ กรณียานิ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีณิมานิ ภิกฺขุสฺส ปุพฺเพ กรณียานิ.
 กตมานิ ตีณิ. อริสึลสิกฺขาสมาทาณํ อริจิตฺตสิกฺขาสมาทาณํ
 อริปญฺญาสิกฺขาสมาทาณํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ ภิกฺขุสฺส
 ปุพฺเพ กรณียานิ.

ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ‘ติพฺโพ โน จนฺโท
 ภวิสฺสติ อริสึลสิกฺขาสมาทาเน. ติพฺโพ โน จนฺโท ภวิสฺสติ

อริจิตตสิกขาสมาทาเน. ติพุโพ โน จนุโท ภวิสฺสติ อธิปณฺณา-
สิกขาสมาทาเนติ. เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. ตติยํ.

๔. วชฺชิปุตฺตสุตฺตํ

[๙๙๖] เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหฺรติ มหาวเน
กุฎาคารสาलयํ. อถโข อณฺณตโร วชฺชิปุตฺตโก ภิกฺขุ, เยเน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ นิสีทิ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส วชฺชิปุตฺตโก
ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ “สาธิกมิตํ ภาณเต ทิยทฺธมฺมสิกฺขาปทสฺตํ”
อนฺวทฺธมฺมาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺจติ, นาหํ ภาณเต เอตถ สกฺโกมิ
สิกฺขิตฺตฺนฺติ. “สกฺขสิ” ปน ตวํ ภิกฺขุ ตีสุ สิกฺขาสู สิกฺขิตุํ
อริสีลสิกฺขาย อริจิตฺตสิกฺขาย อธิปณฺณาสิกฺขายาติ. “สกฺโกมฺหํ
ภาณเต ตีสุ สิกฺขาสู สิกฺขิตุํ อริสีลสิกฺขาย อริจิตฺตสิกฺขาย
อธิปณฺณาสิกฺขายาติ. “ตสฺมาติห ตวํ ภิกฺขุ ตีสุ สิกฺขาสู สิกฺขสฺสุ
อริสีลสิกฺขาย อริจิตฺตสิกฺขาย อธิปณฺณาสิกฺขาย.

ยโต โข ตวํ ภิกฺขุ อริสีลมฺปิ สิกฺขิสฺสสิ, อริจิตฺตมฺปิ
สิกฺขิสฺสสิ, อธิปณฺณมฺปิ สิกฺขิสฺสสิ. ตสฺส^๓ ตฺยหํ [^๔] อริสีลมฺปิ
สิกฺขโต อริจิตฺตมฺปิ สิกฺขโต อธิปณฺณมฺปิ สิกฺขโต ราโค
ปหียิสฺสติ, โทโส ปหียิสฺสติ, โมโห ปหียิสฺสติ. โส ตวํ ราคสฺส
ปหฺนา โทสสฺส ปหฺนา โมหสฺส ปหฺนา, ยํ อกฺุสฺลํ, ตํ^๕ น
กริสฺสสิ. ยํ ปาปํ, ตํ^๖ น เสวิสฺสสิติ.

^๑ ส. ทิยทฺธมฺม สิกฺขาปทสฺตํ

^๒ ฉ., เท. สกฺขิสฺสสิ

^๓ อ. ตสฺมา

^๔ ฉ., เท., อ. ภิกฺขุ

^๕ ฉ., เท. น ตํ

^๖ ฉ., เท. น ตํ อ. ตวํ น

อถโข โส ภิกฺขุ อปเรน สมเยน อธิสีลมฺปิ สิกฺขิ,
อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขิ, อธิปญฺณมฺปิ สิกฺขิ. ตสฺส อธิสีลมฺปิ สิกฺขโต
อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขโต อธิปญฺณมฺปิ สิกฺขโต ราโค ปหียิ, โทโส
ปหียิ, โมโห ปหียิ. โส ราคสฺส ปหานา โทสสฺส ปหานา
โมหสฺส ปหานา, ยํ อกุสลํ, ตํ นากาสิ. ยํ ปาปํ, ตํ น
เสวีติ. จตฺตถํ.

๕. เสกฺขสฺสุตฺตํ

[๙๙๗] อถโข อญฺญตโร ภิกฺขุ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ, เอกมฺนฺตํ
นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “เสโข เสโขติ
ภนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นฺุ โข ภนฺเต เสโข โหตีติ.
“สิกฺขตฺติติ โข ภิกฺขุ ตสฺมา เสโขติ วุจฺจติ. กิณฺจ สิกฺขติ.
อธิสีลมฺปิ สิกฺขติ, อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขติ, อธิปญฺณมฺปิ สิกฺขติ,
สิกฺขตฺติติ [*] โข ภิกฺขุ ตสฺมา เสโขติ วุจฺจตฺติติ.

เสขสฺส สิกฺขมานสฺส	อฺชฺชมคฺคานฺุสสาริโน
ขยสฺมึ ปจฺมํ ฅาณํ	ตโต อญฺญา อนนฺตรา.
ตโต อญฺญาวิมุตฺตสฺส	ฅาณํ เว โหติ ตาทิโน
‘อฺกุปฺปา เม วิมุตฺตตีติ	ภาวสณฺโณชนฺกฺขเยติ. ปญฺจมํ.

* อ. โส

๖. ประมวลกฎหมายสุตตัม

[illegible]

อิธ ภิกขเว ภิกขุ สีเลสุ ปรีปฺรการี โหติ, สมาธิสมิ
มตฺตโสการี, ปญฺญาย มตฺตโสการี. โส ยานิ ตานิ ขุทฺททานุขุทฺทกานิ
สิกฺขาปทานิ, ตานิ อาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ. ตํ กิสฺส เหตุ. น हि
เมตฺถ ภิกขเว อภพฺพตา วุตฺตา. ยานิ จ โข ตานิ สิกฺขาปทานิ
อาทิพฺรหฺมจริยกานิ พฺรหฺมจริยสารูปฺปานิ, ตตฺถ ฐวสีโล^๑ จ โหติ
จิตฺตสีโล^๒ จ, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. โส ตินฺนํ สญฺญเชนนํ
ปริกฺขยา โสตาปนโน โหติ อวินิปาตธมฺโม นียโต สมโพธิปฺรายน.

อิฐ ปน ภิกขเว ภิกขุ สีเลสุ ปรีปฐการี โหติ, สมာธิสมมิตตโสการี, ปญญา มตตโสการี. โส ยานิ ตานิ ขุทธานุขุททกานิ สีกขาปทานิ, ตานิ อาปชชติปิ วุฏฐาติปิ. ตं กิสุส เหตุ. น हि เมตถ^๓ ภิกขเว อภัพพตา วุตตะตา. ยานิ จ โข ตานิ สีกขาปทานิ อาทิพุรหมजरียกานิ พุรหมजरียसारูปานิ, ตตถ ชฺวสีโล จ โหติ จิตสีโล จ, สมาทาย สีกขติ สีกขาปเทสุ. โส ตินฺนํ สญโฆชนานํ ปรีกขया ราคโทสโมหานํ ตนฺตตะตา สกทาคามี โหติ, สกิทเว อิมं โลกํ อาคนตฺวา ทุกฺขสฺสทนฺตํ กโรติ.

หมดอายุ 27/05/2566

๑. ส. ชวสีลี, เอมูปริปี.

๒ ส. จิตสี่สี, เหาวมุปริป.

୩ ଶି. ଭେଦ

อิธ ปน ภิกขเว ภิกขุ สีลเสฏฺฐ ปริปุรการี โหติ, สมာธิสฺสมี ปริปุรการี, ปญญา ย มตฺตโสการี. โส ยานิ ตานิ ขุทฺทหานุขุทฺทกานิ สิกขาปทานิ, ตานิ อาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ. ตํ กิสฺส เหตุ. น हि เมตฺถ ภิกขเว อภพฺพตา วุตฺตา. ยานิ จ โข ตานิ สิกขาปทานิ อาทิพฺรหฺมจริยกานิ พฺรหฺมจริยสารูปานิ, ตตฺถ ฐวสีโล จ โหติ จิตฺตสีโล จ, สมาทาย สิกฺขติ สิกขาปเทสฺส. โส ปญฺจนํ โอรัมภาคิยานํ สณฺโณชนานํ ปริกฺขया โอปปาติโก โหติ, ตตฺถปรีนิพฺพายี อนาวตฺติธฺมโม ตสฺมา โลกา.

อิธ ปน ภิกขเว ภิกขุ สีลเสฏฺฐ ปริปุรการี โหติ, สมာธิสฺสมี ปริปุรการี, ปญญา ปริปุรการี. โส ยานิ ตานิ ขุทฺทหานุขุทฺทกานิ สิกขาปทานิ, ตานิ อาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ. ตํ กิสฺส เหตุ. น हि เมตฺถ ภิกขเว อภพฺพตา วุตฺตา. ยานิ จ โข ตานิ สิกขาปทานิ อาทิพฺรหฺมจริยกานิ พฺรหฺมจริยสารูปานิ, ตตฺถ ฐวสีโล จ โหติ จิตฺตสีโล จ, สมาทาย สิกฺขติ สิกขาปเทสฺส. โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺติํ ปญฺญาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐเจว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกตฺวา อุปสมปชฺช วิหริติ.

อิติ โข ภิกขเว ปเทสํ ปเทสการี อาราเชติ, ปริปุร ปริปุรการี, อวณฺณานิเตววาหํ ภิกขเว สิกขาปทานิ วทามิติ. ฉนฺนจํ.

๗. ทุตติยสิกขาสุตตัม

[๙๙๙] “สาธิกมิทํ ภิกขเว ทิยทฺธมฺมสิกขาปทสฺสํ อนนฺวทฺธมฺมาสํ อุทฺทเทสํ อากจฺจติ, ยตฺถ อตฺถกามา กุลปฺตฺตา สิกฺขนฺติ. ติสฺโส อิมํ ภิกขเว สิกฺขา, ยตฺถเอตํ สพฺพํ สโมธานํ จจฺจติ. กตมา

ติสฺสโส. อธิสึลสิกฺขา อธิจิตฺตสิกฺขา อธิปญฺญาสิกฺขา. อีมา ไช
ภิกฺขเว ติสฺสโส สิกฺขา, ยตฺถเอตํ สพฺพํ สโมธานํ จจฺจนฺติ.

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สึลฺลสุ ปริปฺปรการี โหติ, สมาธิสฺมึ
มตฺตโสการี, ปญฺญาย มตฺตโสการี. โส ยานิ ตานิ ขุทฺทหานุขุทฺทกานิ
สิกฺขาปทานิ, ตานิ อาปชฺชติปิ วุฏฺฐจติปิ. ตํ กิสุส เหตุ.
น हि เมตฺถ ภิกฺขเว อภพฺพตา วุตฺตา. ยานิ จ ไช ตานิ
สิกฺขาปทานิ อาทิพฺรหฺมจริยกานิ พฺรหฺมจริยสารูปฺปานิ, ตตฺถ
ฐวสึโล จ โหติ จิตฺสึโล จ, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ.
โส ติณฺณํ สยฺมโฆชนานํ ปริกฺขยา สตฺตกฺขตฺตฺตฺปรโม โหติ,
สตฺตกฺขตฺตฺตฺปรมํ เทเว จ มนุสฺเส จ สนฺธาวิตฺวา สัสมิตฺวา
ทุกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ. โส ติณฺณํ สยฺมโฆชนานํ ปริกฺขยา โกลฺโลโล
โหติ, เทว วา ตีณิ วา กุลานิ สนฺธาวิตฺวา สัสมิตฺวา
ทุกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ. โส ติณฺณํ สยฺมโฆชนานํ ปริกฺขยา เอกพีซี
โหติ, เอกํเยว มานุสํ ภาวํ นิพฺพตฺเตตฺวา ทุกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ.
โส ติณฺณํ สยฺมโฆชนานํ ปริกฺขยา ราคโทสโมหานํ ตนฺตฺตา
สกาหาคามี โหติ, สกิทเว อิมํ โลกํ อาคณฺตฺวา ทุกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ สึลฺลสุ ปริปฺปรการี โหติ, สมาธิสฺมึ
ปริปฺปรการี, ปญฺญาย มตฺตโสการี. โส ยานิ ตานิ ขุทฺทหานุขุทฺทกานิ
สิกฺขาปทานิ, ตานิ อาปชฺชติปิ วุฏฺฐจติปิ. ตํ กิสุส เหตุ.
น हि เมตฺถ ภิกฺขเว อภพฺพตา วุตฺตา. ยานิ จ ไช ตานิ
สิกฺขาปทานิ อาทิพฺรหฺมจริยกานิ พฺรหฺมจริยสารูปฺปานิ, ตตฺถ
ฐวสึโล จ โหติ จิตฺสึโล จ, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. โส
ปญฺจนํ โอรัมภาคิยานํ สยฺมโฆชนานํ ปริกฺขยา อุกฺกัสนฺโต โหติ

อกนิฏฺฐคามิ. โส ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา
 สสงฺขารปรินิพฺพายี โหติ. โส ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ
 ปริกฺขยา อสงฺขารปรินิพฺพายี โหติ. โส ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ
 สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา อุปฺหจฺจปรินิพฺพายี โหติ. โส ปญฺจนํ
 โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา อนฺตรปรินิพฺพายี โหติ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีเลสุ ปรีปฺปรการี โหติ, สมาธิสฺมี
 ปรีปฺปรการี, ปญฺณาย ปรีปฺปรการี. โส ยานิ ตานิ ขุทฺตานุขุทฺตกานิ
 สิกฺขาปทานิ, ตานิ อาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ. ตํ กิสุส เหตุ.
 น हि เมตฺถ ภิกฺขเว อภพฺพตา วุตฺตา. ยานิ จ โข ตานิ
 สิกฺขาปทานิ อาทิพฺรหฺมจริยกานิ พฺรหฺมจริยสารูปฺปานิ, ตตฺถ
 ฐวสีโล จ โหติ จิตฺตสีโล จ, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ.
 โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว
 ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมปชฺช วิหริติ.

อิติ โข ภิกฺขเว ปเทสํ ปเทสการี อาราเชติ, ปรีปฺร
 ปรีปฺปรการี, อวณฺณานิเตววาหํ ภิกฺขเว สิกฺขาปทานิ วทามิตี.
 สตฺตมํ.

๘. ตติยสิกฺขาสุตฺตํ

[๑๐๐๐] “สาธิกมิตํ ภิกฺขเว ทิยทฺธมฺมสิกฺขาปทสฺตํ อนวทฺธม-
 มาสํ อุทฺเทสํ อาคจฺจติ, ยตฺถ อตฺถกามา กุลปฺตฺตา สิกฺขนฺติ.
 ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว สิกฺขา, ยตฺถเอตํ สพฺพํ สโมธานํ คจฺจติ.
 กตฺมา ติสฺโส. อธิสึลสิกฺขา อธิจิตฺตสิกฺขา อธิปญฺญาสิกฺขา. อีมา
 โข ภิกฺขเว ติสฺโส สิกฺขา, ยตฺถเอตํ สพฺพํ สโมธานํ คจฺจติ.

อิธ ภิกขเว ภิกขุ สีลเสฏฺฐ ปริปุรการี โหติ, สมาธิสุมิ
 ปริปุรการี, ปญฺณาย ปริปุรการี. โส ยานิ ตานิ ขุทฺททานุขุทฺทกานิ
 สิกฺขาปทานิ, ตานิ อาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ. ตํ กิสฺส เหตุ. น हि
 เมตฺถ ภิกขเว อภพฺพตา วุตฺตา. ยานิ จ โข ตานิ สิกฺขาปทานิ
 อาทิพฺรหฺมจริยกานิ พฺรหฺมจริยสารูปฺปานิ, ตตฺถ ชฺวสีโล จ โหติ
 จิตฺตสีโล จ, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺสุ. โส อาสวานํ ขยา
 อนาสวํ เจโตวิมุตฺติํ ปญฺญาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา
 สจฺฉิกถวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ. ตํ वा ปน อนภิสมฺภวํ
 อปฺปปฏิวิชฺฌํ ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺญเอยชนานํ ปริกฺขया
 อนุตฺราปฺรินิพฺพายี โหติ. ตํ वा ปน อนภิสมฺภวํ อปฺปปฏิวิชฺฌํ
 ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺญเอยชนานํ ปริกฺขया อุปฺหจฺจปฺรินิพฺพายี
 โหติ. ตํ वा ปน อนภิสมฺภวํ อปฺปปฏิวิชฺฌํ ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ
 สญฺญเอยชนานํ ปริกฺขया อสงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ. ตํ वा ปน
 อนภิสมฺภวํ อปฺปปฏิวิชฺฌํ ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺญเอยชนานํ
 ปริกฺขया สสงฺขารปฺรินิพฺพายี โหติ. ตํ वा ปน อนภิสมฺภวํ
 อปฺปปฏิวิชฺฌํ ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺญเอยชนานํ ปริกฺขया
 อุทฺธํโสโต โหติ อกนิฏฺฐคามิ. ตํ वा ปน อนภิสมฺภวํ อปฺปปฏิวิชฺฌํ
 ติณฺณํ สญฺญเอยชนานํ ปริกฺขया ราคโทสโมหานํ ตนฺตุตา สกทาคามิ
 โหติ, สกิทเว อิมํ โลกํ อาคนฺตุวา ทุกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ. ตํ वा
 ปน อนภิสมฺภวํ อปฺปปฏิวิชฺฌํ ติณฺณํ สญฺญเอยชนานํ ปริกฺขया
 เอกํพีชี โหติ, เอกํเยว มานุสํ ภวํ นิพฺพตฺเตตฺตา ทุกฺขสฺสหนฺตํ
 กโรติ. ตํ वा ปน อนภิสมฺภวํ อปฺปปฏิวิชฺฌํ ติณฺณํ สญฺญเอยชนานํ
 ปริกฺขया โกลํโกโล โหติ, เทว वा ติณฺนิ वा กุลานิ สนฺหาวิตฺวา
 สํสริตฺวา ทุกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ. ตํ वा ปน อนภิสมฺภวํ อปฺปปฏิวิชฺฌํ

ติณณํ สมณโฆชนานํ ปริกขยา สตตกขตตูปรมโ ไหติ, สตตกขตตูปรมํ
เทเว จ มานุเส จ สนฺทาวิตฺวา สํสริตฺวา ทุกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ.

อิตฺติ โข ภิกฺขเว ปรีปฺปํ ปรีปฺปรการี อาราเชติ, ปเทสํ
ปเทศการี, อวณฺณานิเตววาหํ ภิกฺขเว สิกฺขาปทานิ วทามิติ. อญฺจม.

๕. ปจฺมสิกขตตยสุตตัม

[๑๐๐๑] “ติสฺสโส อีมา ภิกฺขเว สิกฺขา. กตมา ติสฺสโส.
อริสีลสิกฺขา อริจิตฺตสิกฺขา อธิปณฺณาสิกฺขา.

กตมา จ ภิกฺขเว อริสีลสิกฺขา. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา
โหติ ๔เปยฺย สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
อริสีลสิกฺขา.

กตมา จ ภิกฺขเว อริจิตฺตสิกฺขา. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
วิวิจฺเจว กาเมหิ ๔เปยฺย จตฺตํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ. อयํ
วุจฺจติ ภิกฺขเว อริจิตฺตสิกฺขา.

กตมา จ ภิกฺขเว อธิปณฺณาสิกฺขา. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
‘อิทํ ทุกฺขหนฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ ๔เปยฺย ‘อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏฺิปปทาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อธิปณฺณาสิกฺขา.
อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺสโส สิกฺขาติ. นวม.

๑๐. ทุติยสิกขตตยสุตตัม

[๑๐๐๒] “ติสฺสโส อีมา ภิกฺขเว สิกฺขา. กตมา ติสฺสโส.
อริสีลสิกฺขา อริจิตฺตสิกฺขา อธิปณฺณาสิกฺขา.

กตมา จ ภิกขเว อริสัลลสิกขา. อิท ภิกขเว ภิกขุ สีลวา
โหติ ๕เป๕ สมาทาย สิขติ สิขาปเทสุ. อญฺ รุจฺจติ ภิกขเว
อริสัลลสิกขา.

กตมา จ ภิกขเว อธิจิตตสิกขา. อิธ ภิกขเว ภิกขุ
 วิวิจฺเจว กาเมหิ ๕เป๕ จตฺตถํ ฌานํ อุปสมปฺปชฺช วิหรติ. อญฺ
 วุจฺจติ ภิกขเว อธิจิตตสิกขา.

กตมา จ ภิกขเว อธิปญฺญาสิกฺขา. อิท ภิกขเว ภิกขุ
 อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว ธมฺเม
 สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ, อयํ วุจฺจติ ภิกขเว
 อธิปญฺญาสิกฺขา. อีมา โข ภิกขเว ติสฺโส สิกฺขาติ.

ឧបត្ថម្ភ **ឧបត្ថម្ភ**

ถามวา ฐิติมา ฌายี

ຍຕາ ປູເຣ ຕຕາ ປຈຸຈາ

ยถา อโธ ตถา อุทฺธํ

ยถา ทิवा ตถา รตฺตี

อภิรุยยุย ทิสา สพุพา

ตมาหุ เสกขิ^๒ ปฏิปท

ตมาหุ โลเก สมพุทฺธํ

วิญญานสน นิโรธ

ปชช.ไชตสเสว นินพพาน

อธิปตฺตมจ วรียวา

สโต คุตฺตินทริโย จเร

ຍຕາ ປຈຸຈາ ຕຕາ ປຸເຣ

ยถา อุตฺถํ ตถา อโ

ขณ รตุตี ตณ ทิวน

อุปฺปมาณสมาธินา.

อโถ สัมพุทธจารินิ^๓

วิธีปฏิบัติตน.

ตณฺหกุขยวิมุตติโน

วิโมกฺโข โหติ เจตโสติ. ทสมํ.

หมดอายุ 27/05/2566

๑ ส.อ. จตุตถช้วนัน

^๓ สี.,อ. สัมพุทธจารณิ น.,เท. สัมพุทธจาริย์

๒ ฅ.,ท.,อ. สอ

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

๑๑. ปงฺกธาสุตฺตํ^๑

[๑๐๐๓] เอกิ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรมาโน
 มหตา ภิกฺขุสงฺฆเมว สทฺธิ, เยน ปงฺกธา^๒ นาม โกสลานํ
 นิคโม, ตทวสริ. ตตฺร สุทํ ภควา ปงฺกธายํ วิหริติ, ปงฺกธา
 นาม โกสลานํ นิคโม. เตน โข ปน สมเยน กสฺสปโคตฺโต
 นาม ภิกฺขุ ปงฺกธายํ อาวาสโก โหติ. ตตฺร สุทํ ภควา
 สิกฺขาปทปฏิสัมยุตฺตาย ฅมฺมียา กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺสเสติ สมาทเปติ
 สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ. อถ โข กสฺสปโคตฺตสฺส ภิกฺขุโน ภควตา^๓
 สิกฺขาปทปฏิสัมยุตฺตาย ฅมฺมียา กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺสเสนฺเต
 สมาทเปเนเต สมุตฺเตเชเนเต สมฺปหํเสนฺเต อหุทเว อกฺขนฺติ
 อหุ อปฺปจฺจโย “อธิสฺสเลขเตวายํ” สมโณติ. อถ โข ภควา
 ปงฺกธายํ ยถาภินฺตํ วิหริตฺวา, เยน ราชคหํ, เตน จาริกํ
 ปกฺกามิ; อนุปฺพุเพน จาริกํ จรมาโน, เยน ราชคหํ, ตทวสริ.
 ตตฺร สุทํ ภควา ราชคเห วิหริติ คิชฺฌกุญฺเฏ^๔ ปพฺพเต.^๕

[๑๐๐๔] อถ โข กสฺสปโคตฺตสฺส ภิกฺขุโน อจิรปฏฺกนฺตสฺส
 ภควโต อหุทเว กุกฺกจฺจํ อหุ วิปฺปฏิสํวโร “อลาภา วต เม,
 น วต เม ลาภา. ทูลลหุํ วต เม, น วต เม สุลหุํ. ยสฺส
 เม ภควตา สิกฺขาปทปฏิสัมยุตฺตาย ฅมฺมียา กถาย ภิกฺขุ
 สนฺทสฺสเสนฺเต สมาทเปเนเต สมุตฺเตเชเนเต สมฺปหํเสนฺเต อหุทเว
 อกฺขนฺติ อหุ อปฺปจฺจโย ‘อธิสฺสเลขเตวายํ’ สมโณติ. ยนฺนุนาหํ,

^๑ ฉ., เท. สงฺกวาสุตฺต^๒ ฉ., เท. สงฺกวา, เอวมฺปิริ.^๓ ฉ., เท. ภควติ^๔ ฉ., เท., อิ. อธิสฺสลิขเตวายํ, เอวมฺปิริ.^{๕-๕} ฉ., เท. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

เยน ภควา, เตนุปลสงฺกเมยฺยํ; อุปลสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก
 อจฺจยํ อจฺจยโต เทเสยฺยนฺติ. อถโข กสฺสโปโคตฺโต ภิกฺขุ
 เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย, เยน ราชคหํ, เตน
 ปกฺกามิ; อนุปฺพุเพน เยน ราชคหํ [^๑] คิฑุณฺณโกฏฺฐ ปพฺพโต,
 เยน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; อุปลสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสิตฺติ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข กสฺสโปโคตฺโต ภิกฺขุ
 ภควนฺตํ เอตทวโจ

“เอกมิตํ ภนฺเต สมยํ ภควา ปงฺกฺขายํ วิหริตฺติ, ปงฺกฺขา
 นาม โกสลาณํ นิคโม. ตตฺร สุทฺธ^๒ ภควา” สีกฺขาปทปฏฺฐิสํยุตฺตาย
 ฅมฺมียา กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺสเสติ^๓ สมาทเปตฺติ สมฺมุเตเชตฺติ
 สมฺปหํเสติ.^๔ ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต^๕ ภควตา สีกฺขาปทปฏฺฐิสํยุตฺตาย
 ฅมฺมียา กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺสเสนฺเต สมาทเปเนเต สมฺมุเตเชเนเต
 สมฺปหํเสนฺเต อหุเทว อกฺขนฺติ อหุ อปฺปจฺจโย “อวิสสฺสเลชเตวายํ
 สมฺโนตฺติ. อถโข ภควา ปงฺกฺขายํ ยถาภีรนฺตํ วิหริตฺวา, เยน
 ราชคหํ, เตน จาริกํ ปกฺกามิ, ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต อจิรปฺกนฺตสฺส
 ภควโต อหุเทว กุกฺกจฺจํ อหุ วิปฺปฏฺฐิสาริ “อลาภา วต เม,
 น วต เม ลาภา. ทูลลทฺธิ วต เม, น วต เม สุลทฺธิ.
 ยสฺส เม ภควตา สีกฺขาปทปฏฺฐิสํยุตฺตาย ฅมฺมียา กถาย ภิกฺขุ
 สนฺทสฺสเสนฺเต สมาทเปเนเต สมฺมุเตเชเนเต สมฺปหํเสนฺเต อหุเทว
 อกฺขนฺติ อหุ อปฺปจฺจโย “อวิสสฺสเลชเตวายํ สมฺโนตฺติ. ยนฺนุนาหํ,
 เยน ภควา, เตนุปลสงฺกเมยฺยํ; อุปลสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก

^๑ ฉ., เท., อ. เยน

พิมพ์ 27/05/2566

^๒ ฉ., เท. ภนฺเต ภควา

^๓ ฉ., เท. สุทฺธโก น ทิสฺสติ.

^{๔-๕} ฉ., เท., อ. สนฺทสฺสสิ ๔เปยฺย สมฺปหํเสติ

^๕ ฉ., เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

อจฺจยํ อจฺจยโต เทเสยฺยนฺตฺติ. อจฺจโย มํ ภนฺเต อจฺจคมา
 ยถาพาลํ ยถามฺพุหํ ยถาอกุสลํ. ยสฺส เม ภควตา ลิกฺขาทปท-
 ปฏิสันฺยุตฺตาย ฐมฺมียา กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺเสนฺเต สมากปเนฺเต
 สมฺมุตฺเตเชนฺเต สมฺปหํเสนฺเต อหุทเว อกฺขนฺตฺติ อหุ อปฺปจฺจโย
 “อริสฺสเลขเตวายํ สมณฺตฺติ. ตสฺส เม ภนฺเต ภควา อจฺจยํ
 อจฺจยโต ปฏฺฐิคฺคณฺหาตุ อายตฺถิ สํวรายาตฺติ.

[๑๐๐๕] “ตคฺชม ตํ” กสฺสป อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาลํ
 ยถามฺพุหํ ยถาอกุสลํ. ยสฺส เต มยา^๒ ลิกฺขาทปทปฏฺฐิ-
 สันฺยุตฺตาย ฐมฺมียา กถาย ภิกฺขุ สนฺทสฺเสนฺเต สมากปเนฺเต สมฺมุตฺเต-
 เชนฺเต สมฺปหํเสนฺเต อหุทเว อกฺขนฺตฺติ อหุ อปฺปจฺจโย “อริสฺส-
 เลขเตวายํ สมณฺตฺติ. ยโต จ โข ตวํ กสฺสป อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา
 ยถาฐมมํ ปฏฺฐิกโรสฺสิ, ตนฺเต มยํ ปฏฺฐิคฺคณฺหาม. วุฑฺฒิ เหา
 กสฺสป อริยสฺส วินเย, โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาฐมมํ
 ปฏฺฐิกโรตฺติ, อายตฺถิ สํวรํ อาปชฺชตฺติ.

เถโร เจปิ กสฺสป ภิกฺขุ โหตฺติ น ลิกฺขากาโม
 ลิกฺขาสมาทานสฺส น วณฺณวาที. เย จญฺเฆ ภิกฺขุ น ลิกฺขากามา,
 เต จ ลิกฺขาย น สมากเปตฺติ. เย จญฺเฆ ภิกฺขุ ลิกฺขากามา,
 เตสญฺจ น วณฺณํ ภณฺตฺติ ภูตํ ตจฺจํ กาลेณ. เอวรูปสฺสหา
 กสฺสป เถรสฺส ภิกฺขุโน น วณฺณํ ภณามิ. ตํ กิสฺส เหตุ.
 ‘สตุถา ทิสฺส วณฺณํ ภณตฺถิตฺติ อญฺเฆ นํ ภิกฺขุ ภเชยฺยํ. เย นํ
 ภเชยฺยํ, ตยสฺส ทิฏฺฐจฺานุกตฺติ อาปชฺชเชยฺยํ. ยสฺส^๓ ทิฏฺฐจฺานุกตฺติ

๑. ม. ๒๕/๒๕๖๖

๑. ส.อิ. ทวํ

๒. ส. มยํ จ., เท. มยิ

๓. จ., เท. ยยาสฺส, เอวมฺปริปิ.

อาปชฺเชยฺยํ, เตสํ อสฺส ทีฆมตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. ตสฺมาหํ
กสฺสป เอวรูปสฺส เณรสฺส ภิกฺขุโน น วณฺณํ ภาณามิ.

[๑๐๐๖] มชฺฌิโม เจปิ กสฺสป ภิกฺขุ โหติ ๕เปฯ นโว
เจปิ กสฺสป ภิกฺขุ โหติ น สีกฺขากาโม สีกฺขาสมาทธานสฺส น
วณฺณวาที. ยะ จณฺเณ ภิกฺขุ น สีกฺขากามา, เต จ สีกฺขาย น
สมาทเปติ. ยะ จณฺเณ ภิกฺขุ สีกฺขากามา, เตสญฺจ น วณฺณํ
ภาณติ ภูตํ ตจฺจํ กาเลน. เอวรูปสฺสํ กสฺสป นวสฺส ภิกฺขุโน
น วณฺณํ ภาณามิ. ตํ กิสฺส เหตุ. 'สตฺถา หิสฺส วณฺณํ ภาณตีติ
อณฺเณ นํ ภิกฺขุ ภาเชยฺยํ. ยะ นํ ภาเชยฺยํ, ตยสฺส ทิฏฺฐาณคฺคิ
อาปชฺเชยฺยํ. ยสฺส ทิฏฺฐาณคฺคิ อาปชฺเชยฺยํ, เตสํ อสฺส ทีฆมตฺตํ
อหิตาย ทุกฺขายาติ. ตสฺมาหํ กสฺสป เอวรูปสฺส นวสฺส ภิกฺขุโน
น วณฺณํ ภาณามิ.

เถโร เจปิ กสฺสป ภิกฺขุ โหติ สีกฺขากาโม สีกฺขา-
สมาทธานสฺส วณฺณวาที. ยะ จณฺเณ ภิกฺขุ น สีกฺขากามา,
เต จ สีกฺขาย สมาทเปติ. ยะ จณฺเณ ภิกฺขุ สีกฺขากามา,
เตสญฺจ วณฺณํ ภาณติ ภูตํ ตจฺจํ กาเลน. เอวรูปสฺสํ กสฺสป
เณรสฺส ภิกฺขุโน วณฺณํ ภาณามิ. ตํ กิสฺส เหตุ. 'สตฺถา หิสฺส
วณฺณํ ภาณตีติ อณฺเณ นํ ภิกฺขุ ภาเชยฺยํ. ยะ นํ ภาเชยฺยํ,
ตยสฺส ทิฏฺฐาณคฺคิ อาปชฺเชยฺยํ. ยสฺส ทิฏฺฐาณคฺคิ อาปชฺเชยฺยํ,
เตสํ อสฺส ทีฆมตฺตํ หิตาย สุขายาติ. ตสฺมาหํ กสฺสป
เอวรูปสฺส เณรสฺส ภิกฺขุโน วณฺณํ ภาณามิ.

[๑๐๐๗] มชฺฌิโม เจปิ กสฺสป ภิกฺขุ โหติ ๕เปฯ
นโว เจปิ กสฺสป ภิกฺขุ โหติ สีกฺขากาโม สีกฺขาสมาทธานสฺส

วณฺณวาที. เย จญฺเณ ภิกฺขุ น สีกฺขากามา, เต จ สีกฺขาย
 สมากเปตฺติ. เย จญฺเณ ภิกฺขุ สีกฺขากามา, เตสญฺจ วณฺณํ
 ภาณตี ภูตํ ตจฺจํ กาเลน. เอวรูปสฺสหาํ กสฺสป นวสฺส ภิกฺขุโน
 วณฺณํ ภาณามิ. ตํ กิสฺส เหตุ. 'สตุถา หิสฺส วณฺณํ ภาณตีติ
 อญฺเณ นํ ภิกฺขุ ภาเชยฺยํ, เย นํ ภาเชยฺยํ. ตฺยสฺส ทิฏฺฐจฺานุกตฺตี
 อาปชฺเชยฺยํ. ยสฺส ทิฏฺฐจฺานุกตฺตี อาปชฺเชยฺยํ, เตสนํ อสฺส ทิฆมฺมตฺตํ
 หิตาย สฺขายาติ. ตสฺมาหํ กสฺสป เอวรูปสฺส นวสฺส ภิกฺขุโน
 วณฺณํ ภาณามิ. เอกาทสํ.

จตุตฺถโส สมณวคฺโค.

ตสฺสุทฺตทานํ

สมณโ" คหฺรโก เขตฺตํ วชฺชิปฺตโต จ เสกฺขกํ
 ตโย จ เสชินา วุตฺตา เทว สีกฺขา ปงฺกชน จาติ."

๕. โถณผลวกกุโค

๑. อจฺจายิกสุตฺตํ

[๑๐๐๘] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว กสฺสกสฺส คหปติสฺส อจฺจายิกานิ กรณียานิ. กตมานิ ตีณิ. อิธ ภิกฺขเว กสฺสโก คหปติ สีมฺมสีฆํ เขตฺตํ สุกฺกจํ กโรติ สุมตฺกตํ. สีมฺมสีฆํ เขตฺตํ สุกฺกจํ กริตฺวา สุมตฺกตํ สีมฺมสีฆํ พิชานิ ปติฏฺฐาเปติ. สีมฺมสีฆํ พิชานิ ปติฏฺฐาเปตฺวา สีมฺมสีฆํ อุทกํ อภิเนติปิ อปเนติปิ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ กสฺสกสฺส คหปติสฺส อจฺจายิกานิ กรณียานิ. ตสฺส โข ตํ ภิกฺขเว กสฺสกสฺส คหปติสฺส นตฺถิ सा อิหฺติ वा อานุกาโว वा ‘อชฺเชว เม ฌณฺณานิ ชายนนฺตุ เสวว คพฺภินีโย’ โหนฺตุ อุตฺตรเสว ปจฺนตฺติ. อถ โข ภิกฺขเว โหติ โส สมโย, ยํ ตสฺส กสฺสกสฺส คหปติสฺส ตานิ ฌณฺณานิ อุตฺตปริณามีนี^๑ ชายนนฺติปิ, คพฺภินีปิ^๒ โหนฺติ ปจฺนตฺติปิ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีณิมานิ ภิกฺขุสฺส อจฺจายิกานิ กรณียานิ. กตมานิ ตีณิ. อริสึลลสิกฺขาสมาทานํ อริจิตฺตสิกฺขาสมาทานํ อธิปญฺญาสิกฺขาสมาทานํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ ภิกฺขุสฺส อจฺจายิกานิ กรณียานิ. ตสฺส โข ตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน นตฺถิ सा อิหฺติ वा อานุกาโว वा ‘อชฺเชว เม อนฺนปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺมจฺจตฺตุ, เสว วา อุตฺตรเสว วาติ. อถ โข ภิกฺขเว โหติ โส สมโย, ยํ ตสฺส ภิกฺขุโน อนฺนปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺมจฺจติ.

^๑ หมดอายุ 27/05/2566
^๑ ฉ., เท. คพฺภินี

^๒ ส., อ. อุตฺตปริณามินิ

^๓ ส. คพฺภินีปิ ฉ., เท. คพฺภินีปิ

ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ‘ติพฺโพ โน จนฺโท
ภวิสฺสติ อธิสึลสิกฺขาสมาทาเน, ติพฺโพ โน^๑ จนฺโท ภวิสฺสติ
อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทาเน, ติพฺโพ โน จนฺโท ภวิสฺสติ อธิปญฺญา-
สิกฺขาสมาทาเนติ. เอวมฺหิ वो ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. ปจम्.

๒. ปวิเวกสูตร

[๑๐๐๙] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว อณฺณติตฺติยา ปริพฺพาชกา
ปวิเวกานิ ปญฺญาเปนฺติ. กตมานิ ตีณิ. จีวรปวิเวกํ ปิณฑปาต-
ปวิเวกํ เสนาสนปวิเวกํ.

ตตฺรียํ ภิกฺขเว อณฺณติตฺติยา ปริพฺพาชกา จีวรปวิเวกสฺมี
ปญฺญาเปนฺติ, สาณานิปี ธารณฺติ, มสาณานิปี ธารณฺติ, จวทฺสฺสาณานิปี
ธารณฺติ, ปัสสูกฺสาณานิปี ธารณฺติ, ตีรียกฺกานิปี^๒ ธารณฺติ, อชินานิปี^๓
ธารณฺติ, อชินกฺขิปปมฺปี ธารณฺติ, กุสจี้รมฺปี ธารณฺติ, วากจี้รมฺปี
ธารณฺติ, ผลกจี้รมฺปี ธารณฺติ, เกสกมฺพลมฺปี ธารณฺติ, วาลกมฺพลมฺปี^๔
ธารณฺติ, อุลฺลุกปฺกขมฺปี ธารณฺติ. อิทํ ไช ภิกฺขเว อณฺณติตฺติยา
ปริพฺพาชกา จีวรปวิเวกสฺมี ปญฺญาเปนฺติ.

ตตฺรียํ ภิกฺขเว อณฺณติตฺติยา ปริพฺพาชกา ปิณฑปาต-
ปวิเวกสฺมี ปญฺญาเปนฺติ, สากภกฺขาปิ โหณฺติ, สามากภกฺขาปิ
โหณฺติ, นิวารภกฺขาปิ โหณฺติ, ททฺทูลภกฺขาปิ โหณฺติ, หฎฺฐภกฺขาปิ
โหณฺติ, กณฺณภกฺขาปิ โหณฺติ, อาจามภกฺขาปิ โหณฺติ, ปิณฑากภกฺขาปิ
โหณฺติ, ตินฺนภกฺขาปิ โหณฺติ, โคมยภกฺขาปิ โหณฺติ, วณฺมุลผลาหารา

ยาเปนฺติ, ปวตฺตผลโกชฺชํ. อิทํ โข ภิกฺขเว อณฺณตฺตฺติยา ปริพฺพาชกา
ปิณฑปาตปวิเวกสฺมี ปณฺญาเปนฺติ.

ตตฺตริทํ ภิกฺขเว อณฺณตฺตฺติยา ปริพฺพาชกา เสนาสน-
ปวิเวกสฺมี ปณฺญาเปนฺติ, อรณฺณํ รุกฺขมฺมูลํ สุสานํ วนปตฺตํ
อพฺโฆกาสํ ปลาลปฺปญฺชํ ภูสาการํ. อิทํ โข ภิกฺขเว อณฺณตฺตฺติยา
ปริพฺพาชกา เสนาสนปวิเวกสฺมี ปณฺญาเปนฺติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว
ตฺติณิ อณฺณตฺตฺติยา ปริพฺพาชกา ปวิเวกานิ ปณฺญาเปนฺติ.

[๑๐๑๐] ตฺติณิ โข ปณฺนิมานิ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมฺมวินย-
ภิกฺขุโน ปวิเวกานิ. กตมานิ ตฺติณิ. อิทํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สิลวา จ
โหติ, ทุสฺสิลญฺจสฺส ปหีนํ โหติ, เตน จ วิวิตฺโต โหติ.
สมฺมาทิฏฺฐิโก จ โหติ, มิจฺจาทิฏฺฐิ จสฺส ปหีนา โหติ, ตาย จ
วิวิตฺโต โหติ, ขีณาสโว จ โหติ, อาสวา จสฺส ปหีนา โหนฺติ,
เตหิ จ วิวิตฺโต โหติ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สิลวา โหติ,
ทุสฺสิลญฺจสฺส ปหีนํ โหติ, เตน จ วิวิตฺโต โหติ. สมฺมาทิฏฺฐิโก
จ โหติ, มิจฺจาทิฏฺฐิ จสฺส ปหีนา โหติ, ตาย จ วิวิตฺโต โหติ.
ขีณาสโว จ โหติ, อาสวา จสฺส ปหีนา โหนฺติ, เตหิ จ วิวิตฺโต
โหติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคฺคปฺปตฺโต สารปฺปตฺโต สุทฺโธ
สारे ปติฏฺฐิโต.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กสฺสกสฺส คหปติกสฺส สมฺปนฺนํ
สาลิเชตฺตํ ตเมนํ กสฺสโก คหปติ สึฆสึฆํ วปาเปยฺย,^๑ สึฆสึฆํ
วปาเปตฺวา สึฆสึฆํ สงฺฆราเปยฺย, สึฆสึฆํ สงฺฆราเปตฺวา สึฆสึฆํ
อุพฺพหาเปยฺย,^๒ สึฆสึฆํ อุพฺพหาเปตฺวา สึฆสึฆํ ปุญฺชํ การาเปยฺย,

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท. ลวาเปยฺย, เหวมฺปรีปิ.

^๒ ฉ., เท. อุพฺพหาเปยฺย

สีขสีขํ ปุณฺขํ การาเปตฺวา สีขสีขํ มหฺทาเปยฺย, สีขสีขํ
 มหฺทาเปตฺวา สีขสีขํ ปลาลานิ อุทฺธราเปยฺย, สีขสีขํ ปลาลานิ
 อุทฺธราเปตฺวา สีขสีขํ ภูสิกํ อุทฺธราเปยฺย, สีขสีขํ ภูสิกํ
 อุทฺธราเปตฺวา สีขสีขํ โอมุณาเปยฺย, สีขสีขํ โอมุณาเปตฺวา สีขสีขํ
 อติหฺราเปยฺย, สีขสีขํ อติหฺราเปตฺวา สีขสีขํ โกฏฺฐาเปยฺย, สีขสีขํ
 โกฏฺฐาเปตฺวา สีขสีขํ มุสฺซานิ^๑ อุทฺธราเปยฺย. เอวมสฺส ตสฺส^๒
 ภิกฺขเว กสฺส กสฺส คหปฺติสฺส ตานิ^๓ ฌณฺณานิ อคฺคปฺปตฺตานิ
 สารปฺปตฺตานิ สุกฺขานิ สาเร ปตฺติฏฺฐิตานิ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา จ โหติ, ทุสฺสีลญฺจสฺส^๔
 ปหีนํ โหติ, เตน จ วิวิตฺโต โหติ. สมฺมาทิฏฺฐิโก จ โหติ,
 มิจฺจนาทิฏฺฐิ จสฺส ปหีนา โหติ, ตาย จ วิวิตฺโต โหติ. ขีณาสโว จ
 โหติ, อาสวา จสฺส ปหีนา โหนฺติ, เตหิ จ วิวิตฺโต โหติ. อโย
 วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคฺคปฺปตฺโต สารปฺปตฺโต สุกฺโข สาเร
 ปตฺติฏฺฐิตติ. ทุตฺติยํ.

๓. สรทสุตตัม

[๑๐๑๑] “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สรทสมเย วิทุเช วิคตวลาหเก
 เทเว, อาทิจฺโจ นภํ อพฺภุสฺสกุมาโน สพฺพํ อากาสคตํ ตมํ^๕
 อภิวินฺนํ ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจติ จ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ยโต อริยสาวกสฺส วิรชํ วิตมลํ
 ฌมฺมจกฺขุ อุทฺปาติ,^๖ สหทสฺสนุปฺปาทา ภิกฺขเว อริยสาวกสฺส ตีณิ
 สยฺโยชณานิ ปหีนฺติ สกฺกายทิฏฺฐิ วิจิกิฉฺฉา สีลพฺพตปฺปามาโส.

^๑ ฉ. เท. อ. ภูสฺซานิ

^๓ ฉ. เท. อโย ปาโร น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ. เท. ตมคตํ

^๒ ฉ. เท. ตานิ

^๔ ฉ. เท. ทุสฺสีลญฺ

^๖ ฉ. เท. อุปฺปชฺชติ.

อถาปรํ ทวีหิ ฐมเมหิ นียยาติ อภิขุฌาย จ พยาปาเทน จ.
 โส วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ฐมเมหิ สวิตกุกํ
 สวิจารํ วิเวกขํ ปิติสฺสขํ ปจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ. ตสฺมี เจ
 ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก กาลํ กเรยฺย, นตฺถิ ตํ สญฺโฆชนํ,
 เยเน สญฺโฆชนเนน สํยฺตุโต อริยสาวโก ปุณฺณิมํ โลกํ
 อาคจฺเจยฺยาติ. ตตฺถิยํ.

๔. ปริสาสุตฺตํ

[๑๐๑๒] “ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว ปริสา. กตมา ติสฺโส.
 อคฺควตฺติ ปริสา วคฺคา ปริสา สมคฺคา ปริสา.

กตมา จ ภิกฺขเว อคฺควตฺติ ปริสา. อิทฺ ภิกฺขเว ยสฺสํ
 ปริสายํ เถรา ภิกฺขุ น พาหุลลิกา โหนฺติ น สาถลิกา
 โวกุมเน^๑ นิภฺขิตฺตธฺรฺรา ปวิเวเก ปุพฺพงฺคมา, วิริยํ อารภฺนติ
 อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺติตสฺส อธิคฺมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาเย,
 เตสํ ปจฺฉิมา ชนฺตา ทิฏฺฐาณคฺคตฺติ อาปชฺชติ. สปิ โหติ น
 พาหุลลิกา น สาถลิกา โวกุมเน นิภฺขิตฺตธฺรฺรา ปวิเวเก ปุพฺพงฺคมา,
 วิริยํ อารภฺติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺติตสฺส อธิคฺมาย
 อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาเย. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อคฺควตฺติ ปริสา.

กตมา จ ภิกฺขเว วคฺคา ปริสา. อิทฺ ภิกฺขเว ยสฺสํ
 ปริสายํ ภิกฺขุ ภณฺทชนฺชาตา กลฺหชนฺชาตา วิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณํ
 มุขสฺตฺตฺติหิ วิตฺตฺทนฺตา วิหฺรนฺติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วคฺคา ปริสา.
 กตมา จ ภิกฺขเว สมคฺคา ปริสา. อิทฺ ภิกฺขเว ยสฺสํ ปริสายํ

ภิกขุ สมคคา สมโมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกัฏฐา
อณฺณมณฺณํ ปิยจกฺขุหิ สมปสฺสนฺตา วิหรนฺติ. อयํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว สมคคา ปริสา.

ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย ภิกฺขุ สมคคา สมโมทมานา
อวิวทมานา ขีโรทกัฏฐา อณฺณมณฺณํ ปิยจกฺขุหิ สมปสฺสนฺตา
วิหรนฺติ. พหุํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตสฺมี สมเย ปุณฺณํ ปสวณฺติ,
พฺรหฺมํ ภิกฺขเว วิหารํ ตสฺมี สมเย ภิกฺขุ วิหรนฺติ, ยทิตํ
มุกฺทิตาย เจโตวิมุตฺตติยา. ปมฺภิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย
ปสฺสสมฺภติ, ปสฺสทฺฐกาโย สุขํ เวทียติ, สุขินฺโน จิตฺตํ สมာธียติ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อุปริปพฺพเต ฤฺลลผุสฺสิตเก เทเว
วสฺสนฺเต, ตํ อุทกํ ยถาณินฺนํ วตฺตมานํ^๑ ปพฺพตกนฺทรปทฺรสาขา
ปริปฺปรติ, ปพฺพตกนฺทรปทฺรสาขา ปริปฺปรา กุสฺโสพฺพะ^๒ ปริปฺปรนฺติ,
กุสฺโสพฺพภา ปริปฺปรา มหาโสพฺพะ ปริปฺปรนฺติ, มหาโสพฺพภา ปริปฺปรา
กุนฺหนทีโย ปริปฺปรนฺติ, กุนฺหนทีโย ปริปฺปรา มหानทีโย ปริปฺปรนฺติ,
มหานทีโย ปริปฺปรา สมฺมทํ ปริปฺปรนฺติ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺมี สมเย ภิกฺขุ สมคคา
สมโมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกัฏฐา อณฺณมณฺณํ ปิยจกฺขุหิ
สมปสฺสนฺตา วิหรนฺติ, พหุํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตสฺมี สมเย ปุณฺณํ
ปสวณฺติ, พฺรหฺมํ ภิกฺขเว วิหารํ ตสฺมี สมเย ภิกฺขุ วิหรนฺติ,
ยทิตํ มุกฺทิตาย เจโตวิมุตฺตติยา. ปมฺภิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส
กาโย ปสฺสสมฺภติ, ปสฺสทฺฐกาโย สุขํ เวทียติ, สุขินฺโน จิตฺตํ
สมာธียติ. อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส ปริสาติ. จตฺตถํ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. ปาตคฺคมาน

^๒ ส., อ. กุสฺสพฺพะ, เอวมฺปริป. ฉ., เท. กุสฺสพฺพะ

๕. ปฐมอาขานียสุตตัม

[๑๐๑๓] “ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺนาคโต รณฺโฆ
 ภทฺโท^๑ อสฺสาชานียโ ราชารโห โหติ ราชโภคโค, รณฺโฆ
 องฺคนฺเตว^๒ สงฺขํ คจฺจติ. กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว รณฺโฆ
 ภทฺโท อสฺสาชานีย^๓ วณฺณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ
 ชวสมฺปนฺโน จ. อีเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหฺงเคหิ สมฺนฺนาคโต รณฺโฆ
 ภทฺโท อสฺสาชานีย ราชารโห โหติ ราชโภคโค, รณฺโฆ
 องฺคนฺเตว สงฺขํ คจฺจติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ
 สมฺนฺนาคโต ภิกฺขุ อากุญฺเญโย โหติ ปากุญฺเญโย ทกฺขิณฺเญโย
 อณฺชลิกรณฺเญโย อณฺตุตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเมหิ ตีหิ.
 อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ
 ชวสมฺปนฺโน จ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรํสูโต วิหฺรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน,
 อณฺมตฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสาวิ สมากาย สิग्ghติ สิग्ghาปเทสฺส.
 เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พลสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหฺรติ อกฺุสลํ ฐมฺมานํ ปหานาย กุสลํ
 ฐมฺมานํ อุปสมฺปทาย ภาววา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตตฺฐโร กุสเลสฺส
 ฐมฺเมสฺส. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ พลสมฺปนฺโน โหติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท. ภทฺโร, เอวมฺปฺริป. ^๒ ฉ., อ. องฺคนฺเตว สงฺขยํ เท. องฺคํ เตว สงฺขยํ, เอวมฺปฺริป.

^๓ ฉ., เท. อสฺสาชานีย, เอวมฺปฺริป.

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ ‘อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ‘อัยํ ทุกฺขสมุทโยติ
ยถาภูตํ ปชานาติ, ‘อัยํ ทุกฺขนิโรธโรติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ‘อัยํ
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺวีปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํ โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย
อณฺชลิกรณฺีโย อนุตฺตโร ปุณฺณกฺุเขตฺตํ โลกสุสฺสาติ. ปณฺจมํ.

๖. ทุตฺติยอาชานียสุตฺตํ

[๑๐๑๔] “ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รณฺโณ ภทฺโท
อสุสาชานีโย ราชารโห โหติ ราชโภคโค, รณฺโณ องฺคนฺเตวว
สงฺขํ คจฺจติ. กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว รณฺโณ ภทฺโท
อสุสาชานีโย วณฺณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ ชวสมฺปนฺโน จ.
อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ตีหฺงเคหิ สมนฺนาคโต รณฺโณ ภทฺโท
อสุสาชานีโย ราชารโห โหติ ราชโภคโค, รณฺโณ องฺคนฺเตวว
สงฺขํ คจฺจติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต
ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฌเปยฺย อนุตฺตโร ปุณฺณกฺุเขตฺตํ โลกสุส.
กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน จ โหติ
พลสมฺปนฺโน จ ชวสมฺปนฺโน จ.

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สีลวา โหติ ฌเปยฺย สมาทาย ลิกฺขติ ลิกฺขาปเทสฺสุ. เอวํ โข
ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน โหติ.

กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พลสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหฺรติ ๕เปฯ อนิกฺขิตตฺตฺโร กุสเลสุ ฌมฺเมสุ.
เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ พลสมฺปนฺโน โหติ.

กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ ปญฺจนนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก
โหติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺติชฺชโม ตสฺมา โลกา. เอวํ โข
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชวสมฺปนฺโน โหติ. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ
ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ๕เปฯ อนุตฺตรํ
ปฺญญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. จมฺมจํ.

๓. ตติยอาชานียสุตฺตํ

[๑๐๑๕] “ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รณฺโฆ ภทฺโท
อสุสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโกคฺโค, รณฺโฆ องฺคนฺเตวว
สงฺขํ คจฺจติ. กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว รณฺโฆ ภทฺโท
อสุสาชานิโย วณฺณสมฺปนฺโน จ โหติ พลสมฺปนฺโน จ ชวสมฺปนฺโน จ.
อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ตีหฺงเคหิ สมนฺนาคโต รณฺโฆ ภทฺโท
อสุสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโกคฺโค, รณฺโฆ องฺคนฺเตวว
สงฺขํ คจฺจติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต
ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ๕เปฯ อนุตฺตรํ ปฺญญกฺเขตฺตํ โลกสฺส.
กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน จ โหติ
พลสมฺปนฺโน จ ชวสมฺปนฺโน จ.

กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สีลวา โหติ ๕เปฯ สมากาย ลิกฺขติ ลิกฺขาปเทสุ. เอวํ โข
ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสมฺปนฺโน โหติ.

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พลสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหฺรติ ๕เปฯ อนิกฺขิตฺตธฺโร กุสเลสุ ฃมฺเมสุ.
เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ พลสมฺปนฺโน โหติ.

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฃวสมฺปนฺโน โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อาสวานํ ฃยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจว
ฃมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ. เอวํ โข
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฃวสมฺปนฺโน โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฃมฺเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ๕เปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ
โลกสุสาติ. สตฺตมํ.

๘. ไปตถกสุตตัม

[๑๐๑๖] “นโวปี ภิกฺขเว ไปตถโก ทุพฺพณฺโณ จ โหติ
ทุพฺพสมฺผลโส จ อปฺปคฺโข จ, มชฺฌิโมปี ภิกฺขเว ไปตถโก
ทุพฺพณฺโณ จ โหติ ทุพฺพสมฺผลโส จ อปฺปคฺโข จ, ชินฺนณฺปิ
ภิกฺขเว ไปตถโก ทุพฺพณฺโณ จ โหติ ทุพฺพสมฺผลโส จ อปฺปคฺโข จ.
ชินฺณณฺปิ ภิกฺขเว ไปตถกํ อุกฺขลฺปิริมฺทหนฺ” วา กโรนฺติ,
สงฺการกฺกุณฺเณ วา น^๑ จตฺตเณนฺติ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว นโว เจปี ภิกฺขุ โหติ ทุสฺสีโล
ปาปฃมฺโม, อิทฺมสฺส ทุพฺพณฺณตฺยา วทามิ. เสยฺยถาปี โส
ภิกฺขเว ไปตถโก ทุพฺพณฺโณ, ตถฺฐปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปคฺคํ
วทามิ. เย โข ปนฺสฺส เสวนฺติ ภาชนฺติ ปยิริปาสนฺติ ทิฏฺฐาณฺคตฺติ
อาปชฺชนฺติ, เตสนฺตํ โหติ ทิฃมฺรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย, อิทฺมสฺส

หมดอายุ 27/05/2566

ทุกฺขสมฺพสฺสตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว ไปตฺถโก
 ทุกฺขสมฺพสฺสโส, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. เยสํ
 โข ปน [^๑] ปฏิกุคฺคณฺหาติ จีวรปิณฑฺวปาตเสนาสนคิลานปจฺจย-
 เกสชฺชปริกฺขารํ, เตสฺสนตํ น มหปฺพลํ โหติ น มหานิสฺสํ,
 อิทมสฺส อปฺปคฺขมตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว ไปตฺถโก
 อปฺปคฺโข, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. มชฺฌิโม
 เจปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ ฯเปฯ เถโร เจปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 โหติ ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม, อิทมสฺส ทุพฺพพณฺณตาย วทามิ.
 เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว ไปตฺถโก ทุพฺพพณฺโณ, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว
 อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. เย โข ปนสฺส เสวณฺติ ภาชนฺติ ปยิริฺปาสนฺติ
 ทิฏฺฐจฺานุกตฺติ อापชฺชนฺติ, เตสฺสนตํ โหติ ทิฆมฺมตตํ อหิตาย ทุกฺขาย,
 อิทมสฺส ทุกฺขสมฺพสฺสตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว ไปตฺถโก
 ทุกฺขสมฺพสฺสโส, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. เยสํ
 โข ปน [^๒] ปฏิกุคฺคณฺหาติ จีวรปิณฑฺวปาตเสนาสนคิลานปจฺจย-
 เกสชฺชปริกฺขารํ, เตสฺสนตํ น มหปฺพลํ โหติ น มหานิสฺสํ,
 อิทมสฺส อปฺปคฺขมตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว ไปตฺถโก
 อปฺปคฺโข, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ.

[๑๐๑๗] เอวฺธูป จายํ ภิกฺขเว เถโร ภิกฺขุ สงฺฆมฺมชฺฌเ
 ภณฺติ, ตเมนํ ภิกฺขุ เอวมาหํสุ ‘กึ โข’^๓ ตฺยหํ พาลสฺส
 อพฺยตฺตสฺส ภณฺติเตน, ตวํ นาม ภณฺติพพํ มณฺณสีติ. โส
 กุปีโต อนตฺตมโน ตถารูปี วาจํ นิจฺจนาเรติ, ยถารูปาย วาจาย
 สงฺฆเ [^๔] อุกฺขิปติ สงฺการกฺกุเฆว นํ ไปตฺถกํ.

นวมปิ ภิกฺขเว . กาสิกํ วตฺถํ วณฺณวนฺตญฺเจว โหติ
 สุขสมฺมสฺสญฺจ มหคฺخمญฺจ, มชฺฌิมมปิ ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถํ
 วณฺณวนฺตญฺเจว โหติ สุขสมฺมสฺสญฺจ มหคฺخمญฺจ, ชินฺณมปิ
 ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถํ วณฺณวนฺตญฺเจว โหติ สุขสมฺมสฺสญฺจ
 มหคฺخمญฺจ, ชินฺณมปิ ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถํ รตนปฺลิเวจฺจํ วา
 กโรนฺหติ คนฺธกรณฺฑเก วา นํ นิภฺชิปนฺติ.*

เอวเมว โข ภิกฺขเว นโว เจปิ ภิกฺขุ โหติ สีลวา
 กลฺยาณธมฺโม, อิทมสฺส สุวณฺณตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ ตํ
 ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถํ วณฺณวนฺตํ, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ
 ปุคฺคํ วทามิ. เย โข ปนสฺส เสวนฺติ ภาชนฺติ ปยิริปาสนฺติ
 ทิฏฺฐจฺานุกตฺติ อापชฺชนฺติ, เตสนฺตํ โหติ ทิฆมฺมตฺตํ หิตาย สุขาย,
 อิทมสฺส สุขสมฺมสฺสตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ ตํ ภิกฺขเว กาสิกํ
 วตฺถํ สุขสมฺมสฺสํ, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. เยสํ
 โข ปน [๒] ปฏฺิคฺคณฺหาติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลาณปจฺจย-
 เภสชฺช ปริภุจฺจ, เตสนฺตํ มหปฺพลํ โหติ มหานิสฺสํ, อิทมสฺส
 มหคฺฆตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ ตํ ภิกฺขเว กาสิกํ วตฺถํ มหคฺฆํ,
 ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. มชฺฌิมโม เจปิ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ โหติ ๔เปฯ เถโร เจปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ สีลวา
 กลฺยาณธมฺโม, อิทมสฺส สุวณฺณตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ ตํ ภิกฺขเว
 กาสิกํ วตฺถํ วณฺณวนฺตํ, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ.
 เย โข ปนสฺส เสวนฺติ ภาชนฺติ ปยิริปาสนฺติ ทิฏฺฐจฺานุกตฺติ
 อापชฺชนฺติ, เตสนฺตํ โหติ ทิฆมฺมตฺตํ หิตาย สุขาย, อิทมสฺส

สุขสมมผลสตาย วทามิ. เสยฺยถาปิ ตํ ภิกฺขเว กาสิกํ วตถํ
 สุขสมมผลสํ, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. **เยสํ** โข ปน
 ปฏิคฺคณฺหาติ จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจุยเภสชฺชปริกฺขารํ,
 เตสนํ ตํ มหปฺพลํ โหติ มหานิสํสํ, อิทมสฺส มหคฺชตาย วทามิ.
 เสยฺยถาปิ ตํ ภิกฺขเว กาสิกํ วตถํ มหคฺชํ, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว
 อิมํ ปุคฺคํ วทามิ.

เอวรูปโป จายํ ภิกฺขเว เกโร ภิกฺขุ สงฺฆมชฺเฌ ภณฺติ,
 ตเมนํ ภิกฺขุ เอวมาหํสุ ‘อปฺปสทฺทา อายสฺมนโต โหถ, เกโร
 ภิกฺขุ ฐมฺมณฺจ วินยณฺจ ภณฺตีติ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ
 สิกฺขิตพฺพํ ‘กาสิกวตถูปมา ภวิสฺสาม, น โปตถกฺกูปมาติ. **เอวณฺหิ**
 โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. อญฺจมํ.

๕. โถณผลสุตฺตํ

[๑๐๑๘] “โย โข” ภิกฺขเว เอวํ วทေยฺย ‘ยถา ยถายํ
 ปุริโส กมฺมํ กโรติ, ตถา ตถา ตํ ปฏิสเวทียตีติ. เอวํ สนฺตํ
 ภิกฺขเว พุรหฺมจริยวาโส น โหติ, โอกาโส น ปณฺณายติ สมฺมา
 ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยาย. โย จ โข ภิกฺขเว เอวํ วทေยฺย ‘ยถา
 ยถา เวทณิยํ อयํ ปุริโส กมฺมํ กโรติ, ตถา ตถาสฺส วิปากํ
 ปฏิสเวทียตีติ. เอวํ สนฺตํ ภิกฺขเว พุรหฺมจริยวาโส โหติ, โอกาโส
 ปณฺณายติ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยาย. อิท ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส
 ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตํ, ตเมนํ นิริยํ อุปเนติ.
 อิท ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส ตาทิสํเยว อปฺปมตฺตกํ

ปาปกมฺมํ กตํ, ทิฏฐธมฺมเวทนียํ โหติ, นานุปิ^๑ ขายติ [๒]
พหุเทว.

กถฺฐปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ
กตํ, ตเมนํ นิริยํ อุปนฺติ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล
อภาวิตกาโย โหติ อภาวิตสีโล อภาวิตจิตฺโต อภาวิตปญฺญो
ปรีตฺโต อปฺปตฺตโม^๒ อปฺปทฺทกฺขวิหารี, เอวฺรฺปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคสฺส
อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตํ, ตเมนํ นิริยํ อุปนฺติ.

[๑๐๑๙] กถฺฐปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ
ปาปกมฺมํ กตํ, ทิฏฐธมฺมเวทนียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว.
อิตฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ภาวิตกาโย โหติ ภาวิตสีโล
ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปญฺญอ อปรีตฺโต มหตฺตา^๓ อปฺปมาณวิหารี,
เอวฺรฺปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ
กตํ, ทิฏฐธมฺมเวทนียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว.

“เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริโส โฉนผลํ^๔ ปรีตฺเต อุกกมฺลลเก^๕
ปฏฺธิเปยฺย. ตํ กิ มณฺณถ ภิกฺขเว, อปิ นุ ตํ ปรีตฺตํ อุกกมฺลลเก
อุทกํ อมฺภนา โฉนผลน^๖ โฉนํ อสฺส อเปยฺยนฺติ. เอวํ ภาณฺเต.
ตํ กิสฺส เหตุ. “อทุํ หิ ภาณฺเต ปรีตฺตํ อุกกมฺลลเก อุทกํ, ตํ
อมฺภนา โฉนผลน โฉนํ อสฺส อเปยฺยนฺติ.” “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว
ปุริโส โฉนผลํ คจฺกาย นทียา ปฏฺธิเปยฺย, ตํ กิ มณฺณถ

^๑ ส. นานุปิ จ., เท. นานุปิ

^๒ จ., เท. กิ, เอวฺมฺปริปิ.

^๓ จ., เท. อ. อปฺปตฺตโม

^๔ ส. มหฺนโต, เอวฺมฺปริปิ. จ., เท. มหฺนโต

^๕ จ., เท. โฉนกปฺลล

^๖ จ., เท. อุกกกปฺลลเก, เอวฺมฺปริปิ.

^๗ จ., เท. โฉนกปฺลเลน, เอวฺมฺปริปิ.

^๘ ส. อเปยฺยนฺติ.

ภิกขเว, อปี นุ สา คงคา นที อมฺนา โลณผลเน โลณ^๑
 อสุส อเปยฺยนติ.^๒ โน เหตํ ภาณเต. ตํ กิสุส เหตุ. “อสุ หิ
 ภาณเต คงคาย นทียา มหาอุทกกฺขนุโ, โส อมฺนา โลณผลเน
 โลณ อสุส [๓] อเปยโยติ.

“เอวเมว โข ภิกขเว อิเธกจฺจสุส ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ
 ปาปกมฺมํ กตํ, ตเมณํ นิรยํ อุปเนติ. อิธ ปน ภิกขเว เอกจฺจสุส
 ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ กตํ, ทิฏฺฐจรมฺมเวทนียํ
 โหติ, นานุปิ ขายติ [๔] พหุเทว.

[๑๐๒๐] กถฺรูปสฺส ภิกขเว ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ
 ปาปกมฺมํ กตํ, ตเมณํ นิรยํ อุปเนติ. อิธ ภิกขเว เอกจฺจ
 ปุคฺคโล อภาวิตกาโย โหติ อภาวิตสีโล อภาวิตจิตฺโต อภาวิต-
 ปญฺญโม ปริตฺโต อปฺปตฺโต อปฺปทฺทกฺขวิหารี, เอวรูปสฺส ภิกขเว
 ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตํ, ตเมณํ นิรยํ อุปเนติ.

กถฺรูปสฺส ภิกขเว ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ
 ปาปกมฺมํ กตํ, ทิฏฺฐจรมฺมเวทนียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว.
 อิธ ภิกขเว เอกจฺจ ปุคฺคโล ภาวิตกาโย โหติ ภาวิตสีโล
 ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปญฺญโม อปริตฺโต มหตฺตา^๔ อปฺปมาณวิหารี,
 เอวรูปสฺส ภิกขเว ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ
 กตํ, ทิฏฺฐจรมฺมเวทนียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว. (๑)

อิธ ภิกขเว เอกจฺจ อทฺฐกหาปณฺณปี^๕ พนฺธนํ นิคจฺจติ,
 กหาปณฺณปี พนฺธนํ นิคจฺจติ, กหาปณฺสเตนปี พนฺธนํ นิคจฺจติ.

^๑ เท. โลณา

หมายเหตุ 27/03/2566

^๓ ฉ., เท., อ. น

^๔ ฉ., เท. มหตฺโต

^๒ เท., อ. อเปยฺยติ

^๔ ฉ., เท., อ. กิ, เอวมฺปริปี.

^๕ ส. อทฺฐกหาปณฺณ อ. อทฺฐกหาปณฺ

อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อหุฏฺฐกหาปณฺเณปิ น พนฺธํ
นิจจฺจติ, กหาปณฺเณปิ น พนฺธํ นิจจฺจติ, กหาปณฺสเตนปิ น
พนฺธํ นิจจฺจติ.

กถฺรูโป ภิกฺขเว อหุฏฺฐกหาปณฺเณปิ พนฺธํ นิจจฺจติ,
กหาปณฺเณปิ พนฺธํ นิจจฺจติ, กหาปณฺสเตนปิ พนฺธํ นิจจฺจติ.
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ทฬิทฺโท^๑ โหติ อปฺปสฺสโก อปฺปโกโค,
เอวฺรูปุ ภิกฺขเว อหุฏฺฐกหาปณฺเณปิ พนฺธํ นิจจฺจติ, กหาปณฺเณปิ
พนฺธํ นิจจฺจติ, กหาปณฺสเตนปิ พนฺธํ นิจจฺจติ.

[๑๐๒๑] กถฺรูโป ภิกฺขเว อหุฏฺฐกหาปณฺเณปิ น พนฺธํ
นิจจฺจติ, กหาปณฺเณปิ น พนฺธํ นิจจฺจติ, กหาปณฺสเตนปิ น
พนฺธํ นิจจฺจติ. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อหุโฏ โหติ มหฺตฺทโน
มหาโกโค, เอวฺรูปุ ภิกฺขเว อหุฏฺฐกหาปณฺเณปิ น พนฺธํ
นิจจฺจติ, กหาปณฺเณปิ น พนฺธํ นิจจฺจติ, กหาปณฺสเตนปิ น
พนฺธํ นิจจฺจติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว อิธกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส
อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตํ, ตเมนํ นิริยํ อุปเนติ. อิธ ปน^๒
ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ
กตํ, ทิฏฺฐธมฺมเวทนียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว.

กถฺรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ กตํ,
ตเมนํ นิริยํ อุปเนติ. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อภาวิตกาโย
โหติ อภาวิตสฺสโล อภาวิตจิตฺโต อภาวิตปณฺญโย ปริตฺโต อปฺปตฺโม
อปฺปทฺทวิหาริ, เอวฺรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ
ปาปกมฺมํ กตํ, ตเมนํ นิริยํ อุปเนติ.

หมดอายุ 27/05/2566

กถัมมสสุ ภิกขเว ปุคฺคสสุ ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกัม
ปาปกมฺมํ กตํ, ทิฏฺฐจรมฺมเวทณียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว.
อิธ ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ภาวิตกาโย โหติ ภาวิตสฺสิโล
ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปณฺณโม อปริตฺโต มหตฺตา อปฺปมาณวิหารี,
เอวรูปสสุ ภิกขเว ปุคฺคสสุ ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกัม ปาปกมฺมํ
กตํ, ทิฏฺฐจรมฺมเวทณียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว. (๒)

อิธ ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ภาวิตกาโย โหติ ภาวิตสฺสิโล
ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปณฺณโม อปริตฺโต มหตฺตา อปฺปมาณวิหารี,
เอวรูปสสุ ภิกขเว ปุคฺคสสุ ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกัม ปาปกมฺมํ
กตํ, ทิฏฺฐจรมฺมเวทณียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว.

เสยฺยถาปิ ภิกขเว โอรพฺภิกโก วา อຸรพฺภฆาตโก วา
อปฺเปกจฺโจ^๑ อຸรพฺภํ อทินฺนํ อาทียมานํ ปโหติ หนฺตุํ วา
พณฺธิตุํ วา ฌาเปตุํ วา ยถาปจฺจยํ วา กาคฺตุํ. อปฺเปกจฺโจ
อຸรพฺภํ อทินฺนํ อาทียมานํ นปฺปโหติ หนฺตุํ วา พณฺธิตุํ วา
ฌาเปตุํ วา ยถาปจฺจยํ วา กาคฺตุํ.

กถัมมโป^๒ ภิกขเว โอรพฺภิกโก วา อຸรพฺภฆาตโก วา
อຸรพฺภํ อทินฺนํ อาทียมานํ ปโหติ หนฺตุํ วา พณฺธิตุํ วา
ฌาเปตุํ วา ยถาปจฺจยํ วา กาคฺตุํ. อิธ ภิกขเว เอกจฺโจ
ทพิทฺโท โหติ อปฺปสฺสโก อปฺปโกโค, เอวรูป^๓ ภิกขเว
โอรพฺภิกโก วา อຸรพฺภฆาตโก วา อຸรพฺภํ อทินฺนํ อาทียมานํ
ปโหติ หนฺตุํ วา พณฺธิตุํ วา ฌาเปตุํ^๔ วา ยถาปจฺจยํ วา กาคฺตุํ.

กถํรูปโป ภิกฺขเว โอรพฺภิกโก วา อฺรพฺภฆาตโก วา
 อฺรพฺภํ อทินฺนํ อาทียมานํ นปฺปโหติ หนฺตํ วา พนฺธิตํ วา
 ฆาเปตํ วา ยถาปจฺจยํ วา กาคํ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 อทฺโธ โหติ มหทฺธโน มหาลโกโค ราชาวา ราชมฺหามตฺโต วา.
 เอรุรูปโป ภิกฺขเว โอรพฺภิกโก วา อฺรพฺภฆาตโก วา อฺรพฺภํ
 อทินฺนํ อาทียมานํ นปฺปโหติ หนฺตํ วา พนฺธิตํ วา ฆาเปตํ วา
 ยถาปจฺจยํ วา กาคํ. อณฺณทตฺถํ ปณฺชลิโกว* นํ ยาจติ
 'เทหิ เม มาริส อฺรพฺภํ วา อฺรพฺภณํ วาติ. เอมเว ไช
 ภิกฺขเว อิทฺเอกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตํ,
 ตเมนํ นิริยํ อุปเนติ. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส
 ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ กตํ, ทิฏฺฐธมฺมเวทณียํ โหติ,
 นานุปิ ขายติ พหุเทว.

กถํรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคลสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ
 กตํ, ตเมนํ นิริยํ อุปเนติ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล
 อภาวิตกาโย โหติ อภาวิตสึโล อภาวิตจิตฺโต อภาวิตปณฺโณ
 ปรีตฺโต อุปฺปตฺโต อปฺปทฺทวิหาริ, เอรุรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคลสฺส
 อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตํ, ตเมนํ นิริยํ อุปเนติ.

กถํรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคลสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ
 ปาปกมฺมํ กตํ ทิฏฺฐธมฺมเวทณียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว.
 อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ภาวิตกาโย โหติ ภาวิตสึโล
 ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปณฺโณ อปรีตฺโต มหตฺตา อปฺปมาณวิหาริ,
 เอรุรูปสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคลสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมฺมํ
 กตํ, ทิฏฺฐธมฺมเวทณียํ โหติ, นานุปิ ขายติ พหุเทว. (๓)

โย โข^๑ ภิกขเว เอวံ วเทยฺย ‘ยถา ยถายัม ปุริโส
 กมมัม กโรติ, ตถา ตถา ตัม ปฏิสันเวทียตีติ. เอวံ สนตัม ภิกขเว
 พุรหุมจริยวาโส น โหติ, โอกาโส น ปญญาติ สมมา ทุกฺขสฺส
 อนุตกิริยาย. โย จ โข ภิกขเว เอวံ วเทยฺย ‘ยถา ยถา เวทนียัม
 อयัม ปุริโส กมมัม กโรติ, ตถา ตถาสฺส วิปากัม ปฏิสันเวทียตีติ.
 เอวံ สนตัม ภิกขเว พุรหุมจริยวาโส โหติ, โอกาโส ปญญาติ
 สมมา ทุกฺขสฺส อนุตกิริยายาติ. นวม.

๑๐. ปัสสวาลิกา

[๑๐๒๒] “สนฺติ ภิกขเว ชาตฺรปฺสฺส โอฬาริกา อุปกฺกิลฺเลสา
 ปัสสวาลิกา” สกฺขรกถฺลา, ตเมณฺ ปัสสวโก วา ปัสสวกนฺเตวาสี วา
 โทณฺยํ อากิริตฺวา โชวติ สนฺโชวติ นิทฺโชวติ. ตสฺมี ปหีเน ตสฺมี
 พฺยนฺตีกเต สนฺติ ชาตฺรปฺสฺส มชฺฌิมสหคตา อุปกฺกิลฺเลสา สุขุมสกฺขรา
 กุลลวาลิกา,^๒ ตเมณฺ ปัสสวโก วา ปัสสวกนฺเตวาสี วา โชวติ
 สนฺโชวติ นิทฺโชวติ. ตสฺมี ปหีเน ตสฺมี พฺยนฺตีกเต สนฺติ
 ชาตฺรปฺสฺส สุขุมสหคตา อุปกฺกิลฺเลสา สุขุมวาลิกา กภาพฺชลฺลิกา,^๓
 ตเมณฺ ปัสสวโก วา ปัสสวกนฺเตวาสี วา โชวติ สนฺโชวติ
 นิทฺโชวติ. ตสฺมี ปหีเน ตสฺมี พฺยนฺตีกเต อถาปรํ
 สุวณฺณสิกตาวสิสฺสนฺติ. ตเมณฺ สุวณฺณกาโร วา สุวณฺณการนฺเตวาสี วา
 ชาตฺรปํ มุสํ,^๔ ปกฺขิปปิตฺวา ฐมฺติ สนฺฐมฺติ นิทฺฐมฺติ, ตัม โหติ

^๑ ฉ., เท. โขสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. ปัสสวาลิกา

^๓ ฉ., เท. กุลลวาลิกา อ. กุลลวาลิกา ^๔ ฉ., เท. กภาพฺชลฺลิกา

^๕ ฉ., เท. มุสํ

[๑๐๒๓] เอวเมว โข ภิกขเว สนฺติ อธิจิตฺตมณฺญุตตสฺส

ภิกขุโน โอปาริกา อุปกภิเลสา กายทุจจริตัม วจีทุจจริตัม มโนทุจจริตัม,
 ตเมเน สเจตโส ภิกขุ ทพพชาติโก ปชหติ วินเเทติ พุยนตีกโรติ
 อนภาวํ คเมติ. ตสฺมี ปหิเน ตสฺมี พุยนตีกเต สนฺติ อธิจิตฺต-
 มนุญฺตตสฺส ภิกขุโน มชฺฌิมสหคตา อุปกภิเลสา กามวิตกโก
 พยาปาทวิตกโก วิหีสาวิตกโก, ตเมเน สเจตโส ภิกขุ ทพพชาติโก
 ปชหติ วินเเทติ พุยนตีกโรติ อนภาวํ คเมติ. ตสฺมี ปหิเน
 ตสฺมี พุยนตีกเต สนฺติ อธิจิตฺตมนุญฺตตสฺส ภิกขุโน สุขุมสหคตา
 อุปกภิเลสา ชาติวิตกโก^๔ ชนปทวิตกโก อนวณฺณตฺติปฏิสํยุตโต
 วิตกโก, ตเมเน สเจตโส ภิกขุ ทพพชาติโก ปชหติ วินเเทติ
 พุยนตีกโรติ อนภาวํ คเมติ. ตสฺมี ปหิเน ตสฺมี พุยนตีกเต

๑. จ. เก. ฐานต์ สนุฐานต์ อนิทุฐานต์กสวํ อี. ฐานต์ สนุฐานต์ นิทุฐานต์ อนิหิตํ อนิน္นิฏกสวํ

၂ ဇ. မုတု

៣ វិ. បញ្ញាកាយ

๔ ฉ.,เท. คือเวลายก

๕ ฉ., เท. ชาติวิตกุลโก

อถาปรี ฐมมวิตกุกาวสิสฺสนฺติ.^๑ โส โหติ สมาริ น เจว
 สนฺโต นปฺปณฺโติ^๒ นปฺปฏฺฐิปปสฺสทฺธลทฺธโร^๓ น เอโกทิกาวาธิตโต,
 สสงฺขารนิกฺคยฺหวาริตฺวโต.^๔ โหติ โส ภิกฺขเว สมโย, ยนฺตํ
 จิตฺตํ อชฺฌตฺตํเยว สนฺติฏฺฐติ สนฺนีสิตฺติ, เอโกทิกาวา^๕ โหติ
 สมาริยติ. โส โหติ สมาริ สนฺโต ปณฺโติ ปฏฺฐิปปสฺสทฺธลทฺธโร
 เอโกทิกาวาธิตโต, น สสงฺขารนิกฺคยฺหวาริตฺวโต. ยสฺส ยสฺส จ
 อภิณฺเณวสจฺฉิกรณียสฺส ฐมมสฺส จิตฺตํ อภินฺนนาเมติ
 อภิณฺเณวสจฺฉิกิริยาย, ตตฺตร ตตฺเรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ สติ
 สติ อายตเน.

โส สเจ อากงฺขติ “อเนกวิหิตํ อิหุทฺธิวํ ปจฺจณฺหาเวยฺยํ
 เอโกปิ หุตฺวา พหุชา อสฺสํ, พหุชาปิ หุตฺวา เอโก อสฺสํ,
 อาวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรกฺขทฺธํ^๖ ติโรปการํ ติโรปพฺพตํ
 อสฺซชฺชมาโน คจฺเจยฺย, เสยฺยถาปิ อากาเส. ปจฺฉิยาปิ^๗
 อุมฺมุชฺชนิมฺมุชฺชํ กเรยฺย, เสยฺยถาปิ อุกฺเก. อุกฺเกปิ อภิชฺชมาเน^๘
 คจฺเจยฺย, เสยฺยถาปิ ปจฺฉิยํ. อากาเสปิ ปลฺลลงฺเกน กเมยฺย,
 เสยฺยถาปิ ปกฺขิสกฺโกเณ. อิเมปิ จนฺทิมสฺสุริเย^๙ เอวํอิหุทฺธิเก
 เอวํหานุภาเว ปาณินา ปริมเสยฺยํ ปริมชฺเชยฺยํ, ยาว
 พุรฺหมโลกาปิ กาเยน วสํ วตฺเตยฺยนฺติ. ตตฺตร ตตฺเรว
 สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ สติ สติ อายตเน.

^๑ ฉ., เท. ฐมมวิตกุกาวสิสฺสนฺติ.

^๓ ฉ., เท. นปฺปฏฺฐิปปสฺสทฺธลทฺธโร

^๔ ฉ., เท., อ. เอโกทิก

^๕ ฉ., เท. ปจฺฉิยาปิ

^๖ ฉ. จนฺทิมสฺสุริเย

^๒ ฉ., เท. น จ ปณฺโติ

^๔ ฉ., เท. สสงฺขารนิกฺคยฺหวาริตฺวโต

^๖ ฉ. ติโรกฺขทฺธํ

^๘ ส., เท., อ. อภิชฺชมาโน

[๑๐๒๔] โส สเจ อากงฺขติ “ทิพฺพาย โสตธาตฺยา วิสฺสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสึกาย อุโม สทฺเท สุณฺเยยํ ทิพฺเพ จ มานุเส จ, เย ทฺวเร” สนฺติเก จาติ.” ตตฺร ตตฺเรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ สติ สติ อายตเน.

โส สเจ อากงฺขติ “ปรสฺตฺตานํ ปรปฺปคฺคฺลนํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชาเนยฺยํ, สราคํ วา จิตฺตํ ‘สราคํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, วิตราคํ วา จิตฺตํ ‘วิตราคํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, สโทสํ วา จิตฺตํ ‘สโทสํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, วิตโทสํ วา จิตฺตํ ‘วิตโทสํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, สโมหํ วา จิตฺตํ ‘สโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, วิตโมหํ วา จิตฺตํ ‘วิตโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, สงฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ ‘สงฺขิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, วิกฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ ‘วิกฺขิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, มหคฺคตํ วา จิตฺตํ ‘มหคฺคตํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, อมหคฺคตํ วา จิตฺตํ ‘อมหคฺคตํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, สอฺตุตฺตรํ วา จิตฺตํ ‘สอฺตุตฺตรํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, อนฺตุตฺตรํ วา จิตฺตํ ‘อนฺตุตฺตรํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, สมหิตํ วา จิตฺตํ ‘สมहितํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, อสมहितํ วา จิตฺตํ ‘อสมहितํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, วิมฺุตฺตํ วา จิตฺตํ ‘วิมฺุตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ, อวิมฺุตฺตํ วา จิตฺตํ ‘อวิมฺุตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชาเนยฺยํ. ตตฺร ตตฺเรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺณาติ สติ สติ อายตเน.

โส สเจ อากงฺขติ “อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพนิวาสํ อนุสฺสเรยฺยํ. เสยฺยถึทํ. เอกมฺปิ ชาตี เทวปิ ชาตีโย ติสฺโสปี ชาตีโย

จตสุโสปี ชาติโย ปณจปี ชาติโย ทสมปี ชาติโย วีสมปี
 ชาติโย तीสมปี ชาติโย จตฺตาทิสมปี ชาติโย ปณณาสมปี
 ชาติโย ชาตีสตมปี ชาตีสหสสมปี ชาตีสตสหสสมปี อเนเกปี
 สัมภูฏกปเป อเนเกปี วิวภูฏกปเป อเนเกปี สัมภูฏวิวภูฏกปเป
 “อมุตราสี เอวंनाโม เอวโคตโต เอววณฺโณ เอวมาหาโร
 เอวสุขทุกขปฏิสัเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จูโต อมุตร
 อุทปาทิ” ตตฺตราปาสี เอวंनाโม เอวโคตโต เอววณฺโณ เอวมาหาโร
 เอวสุขทุกขปฏิสัเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จูโต อิธูปปนฺโนติ.
 อิติ สาการํ สอฺกฺกทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพนิวาสํ อนุสฺสเรยฺยนฺติ.
 ตตฺร ตตฺเรว สกฺขิภพพตํ ปาปุณฺนาติ สติ สติ อายตเน.

[๑๐๒๕] โส สเจ อากงฺขติ “ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเทน
 อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสเสยฺยํ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หิเน
 ปณฺเฑเต สุวณฺเณ ทพฺพณฺเณ สุกเต ทฺถคฺเต, ยถากมฺมุเปเต สตฺเต
 ปชาเนยฺยํ ‘อิเม วต โภณฺโต สตฺตา กายทฺถจฺริเตน สมฺนฺนาคตา
 วจฺจิตฺตจฺริเตน สมฺนฺนาคตา มโนทฺถจฺริเตน สมฺนฺนาคตา อริยานํ
 อุปฺวาทกา มิจฺจาทิฏฺฐิกา มิจฺจาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺถคฺตํ วินิปตํ นิรยํ อุปฺปนฺนา. อิเม
 วา ปน โภณฺโต สตฺตา กายสฺสจฺริเตน สมฺนฺนาคตา วจฺจิตฺตจฺริเตน
 สมฺนฺนาคตา มโนสฺสจฺริเตน สมฺนฺนาคตา อริยานํ อนุปฺวาทกา
 สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เกทา
 ปรมฺมรณฺนา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปนฺนาติ. อิติ ทิพฺเพน จกฺขุณา
 วิสฺสุทฺเทน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสเสยฺยํ จวมาเน อุปปชฺชมาเน

หีนเ ปณฺเเต สฺวณฺเณ ทฺพพณฺเณ สฺคเต ทฺคคเต, ยถากมฺมุปเค
สตุเต ปชาเนยฺยนฺติ. ตตฺร ตตฺเรว สกฺขิปภพฺพํ ปาปฺณาติ สติ
สติ อายตเน.

โส สเจ อากงฺขติ “อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี
ปณฺณาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหเรยฺยนฺติ. ตตฺร ตตฺเรว สกฺขิปภพฺพํ ปาปฺณาติ สติ สติ
อายตเนติ. ทสมํ.

๑๑. นิमितตสฺสตุตํ

[๑๐๒๖] “อริจิตฺตมฺนุยฺตฺเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ตีณิ นิमितฺตานิ
กาเลน กาลํ มนสิกาตพฺพานิ: กาลเณ กาลํ สมาริณิमितฺตํ
มนสิกาตพฺพํ, กาลเณ กาลํ ปคฺคาหนิमितฺตํ มนสิกาตพฺพํ, กาลเณ
กาลํ อุเปกฺขานิमितฺตํ มนสิกาตพฺพํ. สเจ ภิกฺขเว อริจิตฺตมฺนุยฺตฺโต
ภิกฺขุ เอกนฺตํ สมาริณิमितฺตํเยว มนสิกรเยย, จานนฺตํ จิตฺตํ
โกสชฺชาย สํวตฺเตยฺย. สเจ ภิกฺขเว อริจิตฺตมฺนุยฺตฺโต . ภิกฺขุ
เอกนฺตํ ปคฺคาหนิमितฺตํเยว มนสิกรเยย, จานนฺตํ จิตฺตํ อุทฺทจฺจาย
สํวตฺเตยฺย. สเจ ภิกฺขเว อริจิตฺตมฺนุยฺตฺโต ภิกฺขุ เอกนฺตํ อุเปกฺขา-
นิमितฺตํเยว มนสิกรเยย, จานนฺตํ จิตฺตํ น สมฺมา สมาริเยย
อาสวานํ ขยาย. ยโต [*] โข ภิกฺขเว อริจิตฺตมฺนุยฺตฺโต ภิกฺขุ
กาเลน กาลํ สมาริณิमितฺตํ มนสิกรโรติ, กาลเณ กาลํ ปคฺคาหนิमितฺตํ
มนสิกรโรติ, กาลเณ กาลํ อุเปกฺขานิमितฺตํ มนสิกรโรติ. ตํ โหติ
จิตฺตํ มุทฺฎจ กมฺมนิยฺยจ ปภสฺสรณฺจ, น จ ปภงฺคฺ, สมฺมา
สมาธิยติ อาสวานํ ขยาย.

หมดอายุ 27/05/2566

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สุวณฺณกาโร วา สุวณฺณการณฺเตवासี วา
 อุกฺกัม พนฺธุติ^๑ อุกฺกัม พนฺธุติวอ อุกฺกามุขํ อาลิมฺเปติ,^๒ อุกฺกามุขํ
 อาลิมฺเปตวอ สณฺหาเสน ชาตฺรฐปํ คเหตุวอ [๓]. อุกฺกามุเข
 ปกฺขิปปิตวอ กาเลน กาลํ อภิธมฺมิ, กาเลน กาลํ อุกฺกเกน
 ปริปฺโผเสติ, กาเลน กาลํ อชฺฌเปกฺขติ. สเจ ภิกฺขเว
 สุวณฺณกาโร วา สุวณฺณการณฺเตवासี วา ตํ ชาตฺรฐปํ เอกนฺตํ
 อภิธมฺเยย, จานนฺตํ ชาตฺรฐปํ ทฺเหยย. สเจ ภิกฺขเว สุวณฺณกาโร
 วา สุวณฺณการณฺเตवासี วา ตํ ชาตฺรฐปํ เอกนฺตํ อุกฺกเกน
 ปริปฺโผเสย, จานนฺตํ ชาตฺรฐปํ นิพฺพาเปย. ^๔ สเจ ภิกฺขเว
 สุวณฺณกาโร วา สุวณฺณการณฺเตवासี วา ตํ ชาตฺรฐปํ เอกนฺตํ
 อชฺฌเปกฺขเยย, จานนฺตํ ชาตฺรฐปํ น สมฺมา ปริปากํ คจฺเจย.
 ยโต โข ภิกฺขเว สุวณฺณกาโร วา สุวณฺณการณฺเตवासี วา ตํ
 ชาตฺรฐปํ กาเลน กาลํ อภิธมฺมิ, กาเลน กาลํ อุกฺกเกน ปริปฺโผเสติ,
 กาเลน กาลํ อชฺฌเปกฺขติ, ตํ โหติ ชาตฺรฐปํ มุทฺตญจ กมฺมณิยญจ
 ปภสฺสรญจ, น จ ปภังคฺ, สมฺมา อูเปติ กมฺมาย ยสฺสา ยสฺสา จ
 ปิลนฺธนวิกิตฺติยา อากงฺขติ ยถิ ปฏฺฐกฺกาย^๕ ยถิ กุณฺทลายน ยถิ
 คีเวยฺยเกน ยถิ สุวณฺณมालาย, ตณฺจสฺส อตฺถํ อนฺนโกติ.

[๑๐๒๗] เอวเมว โข ภิกฺขเว อธิจิตฺตมณฺญุตฺเตน ภิกฺขุณา
 ตีณิ นิमितฺตานิ กาเลน กาลํ มนสิกาตพฺพานิ: กาเลน กาลํ
 สมารินิमितฺตํ มนสิกาตพฺพํ, กาเลน กาลํ ปคฺคาหนิमितฺตํ^๖ มนสิกาตพฺพํ,
 กาเลน กาลํ อุกฺกขานิमितฺตํ มนสิกาตพฺพํ. สเจ ภิกฺขเว
 อธิจิตฺตมณฺญุตฺโต ภิกฺขุ เอกนฺตํ สมารินิमितฺตํเยว มนสิกเรย,

^๑ ฉ., เท. พนฺธุย

^๓ หมายเหตุ 27/05/2566
 ฉ., เท. อุกฺกามุเข ปกฺขิปปเยย

^๕ อ. ปฏฺฐกฺกาย

^๒ ฉ., เท. อาลิมฺเปย

^๔ ส. นิพฺพาเปย.

^๖ ฉ., เท. ปคฺคาหนิमितฺตํ

จําหนัด จิตฺตํ โกสชฺชาย สํวตฺเตยฺย. สเจ ภิกฺขเว อธิจิตฺตมณฺญุตโต
 ภิกฺขุ เอกหนฺตํ ปคฺคาหนิมิตฺตํเยว มนสิกเรยฺย, จําหนัด จิตฺตํ
 อุทฺทจฺจาย สํวตฺเตยฺย. สเจ ภิกฺขเว อธิจิตฺตมณฺญุตโต ภิกฺขุ
 เอกหนฺตํ อุเปกฺขานิมิตฺตํเยว มนสิกเรยฺย, จําหนัด จิตฺตํ น สมฺมา
 สมาริเยยฺย อาสวานํ ขยาย. ยโต โข ภิกฺขเว อธิจิตฺตมณฺญุตโต
 ภิกฺขุ กาเลน กาลํ สมารินิมิตฺตํ มนสิกโรติ, กาเลน กาลํ
 ปคฺคาหนิมิตฺตํ มนสิกโรติ, กาเลน กาลํ อุเปกฺขานิมิตฺตํ มนสิกโรติ.
 ตํ โหติ จิตฺตํ มุทุญฺจ กมฺมณียญฺจ ปภสฺสเรญฺจ, น จ ปภงฺค,
 สมฺมา สมาริยติ อาสวานํ ขยาย. ยสฺส ยสฺส จ อภิญฺญา-
 สจฺฉิกรณียสฺส ฐมฺมสฺส จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ อภิญฺญาสจฺฉิกิริยาย,
 ตตฺตร ตตฺตเรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺปณาติ สติ สติ อายตเน.

โส สเจ อากงฺขติ “อเนกวิหิตํ อิหุทฺธิวํ ปจฺจันฺนุเวยฺยํ
 ๔เปยฺย อาสวานํ ขยา ๔เปยฺย สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ.
 ตตฺตร ตตฺตเรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปฺปณาติ สติ สติ อายตเนติ.
 เอกาทสํ.

ปณฺจโม โลณผลวคฺโค.^๑

ตสฺสุทฺทหานํ

อจฺจายิกํ^๒ ปวิเวกํ สรโท ปริสา ตโย
 อาชานียา โปตฺถโก จ โลณํ โชรติ นิमितฺตานีติ.^๒

ทฺฐติโย ปณฺณาสโก สมตฺโต.

^๑ ฉ.เท. โลณกปฺลวคฺโค

หมทชฺช ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

^๒ สฺยา. อจฺจายิกํ วิวิคตญฺจ
 ตโย อาชานียา เว

สรทา ปริสา ทิสฺโส
 โลณก สงฺฆสมฺมกฺคตาติ.

๓. ตติยปณฺณาสโก

๑. สมุโพธิวคฺโค

๑. ปุพฺพเวสสมุโพทฺสสุตฺตํ

[๑๐๒๘] “ปุพฺพเวส เม ภิกฺขเว สมุโพธา อนภิสมฺพุทฺทสฺส
โพทิสตฺตสฺสเสว สโต เอตทโหสิ ‘โก หนุ โข โลเก อสฺสาโท,
โก อาทীনโว, ก็ นิสฺสรณนฺติ. ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ
‘ยํ โข โลเก’ ปฏฺิจจ อุปฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ, อยํ โลเก
อสฺสาโท. ยํ โลเก’^๑ อนิจฺจํ ทุกฺโข วิปริณามธมฺโม, อยํ โลเก
อาทীনโว. โย โลเก จนฺทราคปฏฺิวินโย จนฺทราคปฺปหานํ, อิํ
โลเก นิสฺสรณนฺติ. ยาวกัิณฺณจํภํ ภิกฺขเว เอวํ โลกสฺส อสฺสาทญฺจ
อสฺสาทโต อาทীনญฺจ อาทীনวโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ
นาพฺภณฺณาสี, เหนว ตาวาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โลเก สมารเก
สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณฺเีย ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ
สมฺมาสมุโพธี อภิสมฺพุทฺโธ”^๒ ปจฺจณฺณาสี. ยโต จ โขหํ^๓ ภิกฺขเว
เอวํ โลกสฺส อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทীনญฺจ อาทীনวโต
นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสี, อถาหํ ภิกฺขเว
สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณฺเีย ปชาย
สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมุโพธี อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจณฺณาสี.
ณฺณญฺจ ปน เม ทสฺสนํ อุทฺปาที ‘อุกฺกปฺปา เม วิมฺตติ,’^๔
อยมนฺติมา ชาตี, นตฺถิทานิ ปฺนพฺภวโต. ปจฺมํ.

^๑ฉ.เท. โลกํ
พมย ๒๕ 27/05/2566

^๒อ. โลเก, เอมฺปริปี.

^๓ฉ.เท. อภิสมฺพุทฺโธ, เอมฺปริปี.

^๔ฉ.เท. ขวาทํ

^๕ส.อ. เจโตวิมฺตติ

๒. ปจมอสุสาทสุตตัม

[๑๐๒๙] “โลกสฺสาหํ ภิกฺขเว อสุสาทปริเยสนํ อัจจรี,
โย โลเก อสุสาโท, ตทชฺฉคมํ. ยาวตโก โลเก อสุสาโท,
ปญฺณาย เม โส สุกฺกโจ. โลกสฺสาหํ ภิกฺขเว อาทีนวปริเยสนํ
อัจจรี, โย โลเก อาทีนโว, ตทชฺฉคมํ. ยาวตโก โลเก อาทีนโว,
ปญฺณาย เม โส สุกฺกโจ. โลกสฺสาหํ ภิกฺขเว นิสฺสรณปริเยสนํ
อัจจรี, ยํ โลเก นิสฺสรณํ, ตทชฺฉคมํ. ยาวตกํ โลเก นิสฺสรณํ,
ปญฺณาย เม ตํ สุกฺกจํ. ยาวกัณฺณจาหํ ภิกฺขเว โลกสฺส อสุสาทญจ
อสุสาทโต อาทีนวญจ อาทีนวโต นิสฺสรณญจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ
นาพฺภณฺณาสี, เหนว ตาวาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โลเก สมารเก
สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ
สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจณฺณาสี. ยโต จ ไชหํ ภิกฺขเว
โลกสฺส อสุสาทญจ อสุสาทโต อาทีนวญจ อาทีนวโต นิสฺสรณญจ
นิสฺสรณโต ยถาภูตํ อพฺภณฺณาสี, อถาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โลเก
สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย
อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจณฺณาสี. ฌาณญจ ปน
เม ทสฺสนํ อุทฺปาทิ ‘อุทฺปปา เม วิมุตฺติ, อยมนุติมา ชาติ,
นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ. ทุตติยํ.

๓. ทุตติยอสุสาทสุตตัม

[๑๐๓๐] “โน เจตํ” ภิกฺขเว โลเก อสุสาโท อภวิสฺส,
นยิทํ สตฺตา โลเก สารชฺเชยฺยํ. ยสฺมา จ ไช ภิกฺขเว อตฺถิ

โลกะ อสสาโท, ตสฺมา สตฺตา โลกะ สารชฺชนฺติ. โน เจตํ
 ภิกฺขเว โลกะ อาทีนโว อภวิสฺส, นยิทํ สตฺตา โลกะ นิพฺพินฺนํ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ โลกะ อาทีนโว, ตสฺมา สตฺตา
 โลกะ นิพฺพินฺนํ. โน เจตํ ภิกฺขเว โลกะ^๑ นิสฺสรณํ อภวิสฺส, นยิทํ สตฺตา โลกมฺหา นิสฺสรณํ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ
 โลกะ นิสฺสรณํ, ตสฺมา สตฺตา โลกมฺหา นิสฺสรณํ. ยาวกัณฺณจ ภิกฺขเว สตฺตา
 โลกสฺส อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทีนญฺจ อาทีนโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต
 ยถาภูตํ นาพฺภญฺจาสุํ. เหวตาว ภิกฺขเว สตฺตา สเทวกา โลกา สมารกา สพฺรหฺมกา
 สสฺสมณพฺราหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย นิสฺสฆฺา วิสฺยุตฺตา วิปฺปมุตฺตา
 วัมฺริยาทิกเตน^๒ เจตฺสา วิหรีสุ. ยโต จ โข ภิกฺขเว สตฺตา โลกสฺส
 อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทีนญฺจ อาทีนโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต
 ยถาภูตํ อพฺภญฺจาสุํ, อถ ภิกฺขเว สตฺตา สเทวกา โลกา สมารกา
 สพฺรหฺมกา สสฺสมณพฺราหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย นิสฺสฆฺา วิสฺยุตฺตา
 วิปฺปมุตฺตา วัมฺริยาทิกเตน เจตฺสา วิหรนฺตีสฺส. ตตฺถิ.

๔. สมณพฺราหฺมณสุตฺตํ

[๑๐๓๑] “เย [“] เกจิ ภิกฺขเว สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา
 โลกสฺส อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทีนญฺจ อาทีนโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต
 ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ, น เม เต ภิกฺขเว สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา
 สมณํ วา สมณสมฺมตา พฺราหฺมณํ วา

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. โลกมฺหา

^๒ สฺยา. วัมฺริยาทิกเตน

^๓ ส.อ. นี

พราหมณสมมตา, น จ ปน เต อายสมนุโต สามณฺณตถณฺจ^๑
 พุรหฺมณฺณตถณฺจ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา
 อุปสมปชฺช วิหรนฺติ. เป จ โข เกจิ ภิกฺขเว สมณฺหา วา
 พราหฺมณา วา โลกสฺส อสฺสาทณฺจ อสฺสาทโต อาทีนฺวณฺจ
 อาทีนฺวโต นิสฺสรณณฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ ปชานนฺติ, เต โข
 เม ภิกฺขเว สมณฺหา วา พราหฺมณา วา สมณฺเสุ วา สมณสมฺมตา
 พราหฺมณฺเสุ วา พราหฺมณสมฺมตา, เต จ ปนายสมนุโต
 สามณฺณตถณฺจ พุรหฺมณฺณตถณฺจ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา
 สจฺจิกิตฺวา อุปสมปชฺช วิหรนฺตฺติ.^๒ จตุตฺถํ.

๕. รุณฺณสูตร

[๑๐๓๒] “รุณฺณมิทํ ภิกฺขเว อริยสฺส วินฺเย, ยทิทํ คีตํ.
 อุมฺมตฺตกมิทํ ภิกฺขเว อริยสฺส วินฺเย, ยทิทํ นจฺจํ. โกมาริกมิทํ”
 ภิกฺขเว อริยสฺส วินฺเย, ยทิทํ อติเวลํ ทนฺตวิทํสภหสิตํ.^๔ ตสฺมาติห
 ภิกฺขเว เสตฺฐมาโต คีเต, เสตฺฐมาโต นจฺเจ, อลํ โว ฐมฺมปโมทิตานํ
 สत् สิตํ สิตมตฺตยาติ. ปณฺจมํ.

๖. อติตติสูตร

[๑๐๓๓] “ติณฺณํ^๕ ภิกฺขเว ปฏฺฐิเสวนาย นตฺถิ ติตฺติ. กตเมสํ
 ติณฺณํ. สุปฺปสฺส^๖ ภิกฺขเว ปฏฺฐิเสวนาย นตฺถิ ติตฺติ, สุราเมรยปานสฺส
 ภิกฺขเว ปฏฺฐิเสวนาย นตฺถิ ติตฺติ, เมถุนฐมฺมสมาปตฺติยา ภิกฺขเว

^๑ฉ.เท.อ. ๒๒๐5/2๖

^๓ฉ.เท.อ. โกมารกมิต

^๔ส. ตินน

^๒ส.อ. วิหริสสนตฺติ.

^๔ส.อ. ทนฺตวิทํสภํ หสิตํ.

^๖ฉ.เท.อ. สุปฺปสฺส

ปฏิวเสนาย นตฺถิ ติตฺตติ. อิมํสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ปฏิวเสนาย
นตฺถิ ติตฺตติ. จญฺจ.

๗. อรฺกฺขิตฺตฺตํ

[๑๐๓๔] อถ โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปติ, เยน ภควา,
เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ.
เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปติ ภควา เอตทวโจ
“จิตฺเต คหปติ อรฺกฺขิตฺเต กายกมฺมมฺปิ อรฺกฺขิตํ โหติ, วจฺจิกมฺมมฺปิ
อรฺกฺขิตํ โหติ, มโนกมฺมมฺปิ อรฺกฺขิตํ โหติ. ตสฺส อรฺกฺขิตกายน-
กมฺมสฺส” อรฺกฺขิตวจฺจิกมฺมสฺส” อรฺกฺขิตมโนกมฺมสฺส” กายกมฺมมฺปิ
อวสฺสฺสํ โหติ, วจฺจิกมฺมมฺปิ อวสฺสฺสํ โหติ, มโนกมฺมมฺปิ อวสฺสฺสํ
โหติ, ตสฺส อวสฺสฺสตกายกมฺมสฺส” อวสฺสฺสทวจฺจิกมฺมสฺส” อวสฺสฺส-
ตมโนกมฺมสฺส” กายกมฺมมฺปิ ปฺปตฺกํ โหติ, วจฺจิกมฺมมฺปิ ปฺปตฺกํ โหติ,
มโนกมฺมมฺปิ ปฺปตฺกํ โหติ. ตสฺส ปฺปตฺกายนกมฺมสฺส ปฺปตฺวจฺจิกมฺมสฺส
ปฺปตฺมโนกมฺมสฺส น ภทฺทกํ มรณํ โหติ, น ภทฺทิกา กาลกิริยา.”

เสยฺยถาปิ คหปติ ภูฏาคาเร ทฺวจฺจนฺเน ภูฏมฺปิ อรฺกฺขิตํ
โหติ, โคปานสิโยปิ” อรฺกฺขิตา โหติ, ภิตฺติปิ อรฺกฺขิตา โหติ,
ภูฏมฺปิ อวสฺสฺสํ โหติ, โคปานสิโยปิ อวสฺสฺสตา โหติ, ภิตฺติปิ
อวสฺสฺสตา โหติ, ภูฏมฺปิ ปฺปตฺกํ โหติ, โคปานสิโยปิ ปฺปตฺกา โหติ,
ภิตฺติปิ ปฺปตฺกา โหติ.

เอวเมว โข คหปติ จิตฺเต อรฺกฺขิตฺเต ๕เปฯ น ภทฺทกํ
มรณํ โหติ, น ภทฺทิกา กาลกิริยา. จิตฺเต คหปติ รกฺขิตฺเต
กายกมฺมมฺปิ รกฺขิตํ โหติ, วจีกมฺมมฺปิ รกฺขิตํ โหติ, มโนกมฺมมฺปิ
รกฺขิตํ โหติ. ตสฺส รกฺขิตกายกมฺมสฺส รกฺขิตวจีกมฺมสฺส รกฺขิต-
มโนกมฺมสฺส กายกมฺมมฺปิ อนวสฺสุตํ โหติ, วจีกมฺมมฺปิ อนวสฺสุตํ
โหติ, มโนกมฺมมฺปิ อนวสฺสุตํ โหติ, ตสฺส อนวสฺสุตกายกมฺมสฺส
อนวสฺสุตวจีกมฺมสฺส อนวสฺสุตมโนกมฺมสฺส กายกมฺมมฺปิ อปฺปติกํ
โหติ, วจีกมฺมมฺปิ อปฺปติกํ โหติ, มโนกมฺมมฺปิ อปฺปติกํ โหติ.
ตสฺส อปฺปติกายกมฺมสฺส อปฺปติวจีกมฺมสฺส อปฺปติมโนกมฺมสฺส ภทฺทกํ
มรณํ โหติ, ภทฺทิกา กาลกิริยา.

เสยฺยถาปิ คหปติ กุฎฺฐาคาเร สฺจุจฺจนฺเน กุฎฺฐมฺปิ รกฺขิตํ
โหติ, โคปาณสียะปิ รกฺขิตา โหนฺติ, ภิตฺติปิ รกฺขิตา โหติ,
กุฎฺฐมฺปิ อนวสฺสุตํ โหติ, โคปาณสียะปิ อนวสฺสุตา โหนฺติ,
ภิตฺติปิ อนวสฺสุตา โหติ, กุฎฺฐมฺปิ อปฺปติกํ โหติ, โคปาณสียะปิ
อปฺปติกา โหนฺติ, ภิตฺติปิ อปฺปติกา โหติ.

เอวเมว โข คหปติ จิตฺเต รกฺขิตฺเต ๕เปฯ ภทฺทกํ มรณํ
โหติ ภทฺทิกา กาลกิริยาติ.* สตฺตมํ.

๘. พุยาปนฺนสูตรํ

[๑๐๓๕] อถโฆ อนาถปิณฺฑิโก คหปติ, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ.
เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกํ คหปตී ภควา เอตทโวจ

“จิตเต คหปติ พยาปนเน กายกมฺมมฺปิ พยาปนฺ โหติ, วจีกมฺมมฺปิ พยาปนฺ โหติ, มโนกมฺมมฺปิ พยาปนฺ โหติ. ตสฺส พยาปนฺน-
 กายกมฺมสฺส พยาปนฺนวจีกมฺมสฺส พยาปนฺนมโนกมฺมสฺส น ภทฺทกํ
 มรณํ โหติ, น ภทฺทิกา กาลกิริยา. เสยฺยถาปิ คหปติ ญฺญาคาเร
 ทุจฺจนฺเน ญฺญมฺปิ พยาปนฺ โหติ, โคปาณสียปิ พยาปนฺนา
 โหนฺติ, ฆิตฺติปิ พยาปนฺนา โหติ; เอวเมว โข คหปติ จิตเต
 พยาปนเน ๔เปฯ น ภทฺทกํ มรณํ โหติ, น ภทฺทิกา กาลกิริยา.

จิตเต คหปติ อพฺยาปนเน กายกมฺมมฺปิ อพฺยาปนฺ
 โหติ, วจีกมฺมมฺปิ อพฺยาปนฺ โหติ, มโนกมฺมมฺปิ อพฺยาปนฺ
 โหติ. ตสฺส อพฺยาปนฺนกายกมฺมสฺส อพฺยาปนฺนวจีกมฺมสฺส
 อพฺยาปนฺนมโนกมฺมสฺส ภทฺทกํ มรณํ โหติ, ภทฺทิกา กาลกิริยา.
 เสยฺยถาปิ คหปติ ญฺญาคาเร ทุจฺจนฺเน ญฺญมฺปิ อพฺยาปนฺ
 โหติ, โคปาณสียปิ อพฺยาปนฺนา โหนฺติ, ฆิตฺติปิ อพฺยาปนฺนา
 โหติ; เอวเมว โข คหปติ จิตเต อพฺยาปนเน ๔เปฯ ภทฺทกํ
 มรณํ โหติ, ภทฺทิกา กาลกิริยาติ. อฏฺฐมํ.

๕. ปณฺนิทานสตฺถํ

[๑๐๓๖] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว นิตานานิ กมฺมานํ สมฺมุตฺตาย.
 กตมานิ ตีณิ. โลโภ นิตานํ กมฺมานํ สมฺมุตฺตาย, โทโส นิตานํ
 กมฺมานํ สมฺมุตฺตาย, โมหะ นิตานํ กมฺมานํ สมฺมุตฺตาย. ยํ ภิกฺขเว
 โลภปกตํ กมฺมํ โลภชฺช โลภนิตานํ โลภสมฺมุตฺตํ, ตํ กมฺมํ อกุสฺสํ,
 ตํ กมฺมํ สาวชฺชํ, ตํ กมฺมํ ทุกฺขวิปากํ, ตํ กมฺมํ กมฺมสมฺมุตฺตาย
 สํวตฺตติ, ๕/2566 ตํ กมฺมํ กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ. ยํ ภิกฺขเว

โทสปกตํ กมฺมํ โทสชํ โทสนิทานํ โทสสมุทฺยํ, ตํ กมฺมํ อกุสลํ,
 ตํ กมฺมํ สาวชชํ, ตํ กมฺมํ ทุกฺขวิปากํ, ตํ กมฺมํ กมฺมสมุทฺยา
 สํวตฺตติ, น ตํ กมฺมํ กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ. ยํ ภิกฺขเว
 โมหปกตํ กมฺมํ โมหชํ โมหนิทานํ โมหสมุทฺยํ, ตํ กมฺมํ อกุสลํ,
 ตํ กมฺมํ สาวชชํ, ตํ กมฺมํ ทุกฺขวิปากํ, ตํ กมฺมํ กมฺมสมุทฺยา
 สํวตฺตติ, น ตํ กมฺมํ กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว
 ตีณิ นิทานานิ กมฺมานํ สมุทฺยา.

ตีณิมานิ ภิกฺขเว นิทานานิ กมฺมานํ สมุทฺยา. กตมานิ
 ตีณิ. อโลโก นิทานํ กมฺมานํ สมุทฺยา, อโทโส นิทานํ
 กมฺมานํ สมุทฺยา, อโมโห นิทานํ กมฺมานํ สมุทฺยา. ยํ
 ภิกฺขเว อโลกปกตํ กมฺมํ อโลกชํ อโลกนิทานํ อโลกสมุทฺยํ,
 ตํ กมฺมํ กุสลํ, ตํ กมฺมํ อนวชชํ, ตํ กมฺมํ สุขวิปากํ, ตํ
 กมฺมํ กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ, น ตํ กมฺมํ กมฺมสมุทฺยา สํวตฺตติ.
 ยํ ภิกฺขเว อโทสปกตํ กมฺมํ อโทสชํ อโทสนิทานํ อโทสสมุทฺยํ,
 ตํ กมฺมํ กุสลํ, ตํ กมฺมํ อนวชชํ, ตํ กมฺมํ สุขวิปากํ, ตํ
 กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ, น ตํ กมฺมํ กมฺมสมุทฺยา สํวตฺตติ.
 ยํ ภิกฺขเว อโมหปกตํ กมฺมํ อโมหชํ อโมहनิทานํ อโมหสมุทฺยํ,
 ตํ กมฺมํ กุสลํ, ตํ กมฺมํ อนวชชํ, ตํ กมฺมํ สุขวิปากํ, ตํ
 กมฺมนิโรธาย สํวตฺตติ, น ตํ กมฺมํ กมฺมสมุทฺยา สํวตฺตติ.
 อิมานิ ไช ภิกฺขเว ตีณิ นิทานานิ กมฺมานํ สมุทฺยาติ. นวมํ.

๑๐. ทุตินิทานสุตต์

หมดอายุ 27/05/2566

[๑๐๓๗] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว นิทานานิ กมฺมานํ สมุทฺยา.
 กตมานิ ตีณิ. อตีเต ภิกฺขเว จนฺทราตภูจฺานิเย ฐมฺเม อารพฺภา

ฌนุโท ชายติ, อนาคตะ ภิกขเว ฌนุทราคะฏฐานิเย ฐมเม อารพภ
 ฌนุโท ชายติ, ปจจุปปนฺเน ภิกขเว ฌนุทราคะฏฐานิเย ฐมเม
 อารพภ ฌนุโท ชายติ. กถญจ ภิกขเว อตีเต ฌนุทราคะฏฐานิเย
 ฐมเม อารพภ ฌนุโท ชายติ, อตีเต ภิกขเว ฌนุทราคะฏฐานิเย
 ฐมเม อารพภ เจตสา อนุวิตกฺเกติ อนุวิจारेติ, ตสฺส อตีเต
 ฌนุทราคะฏฐานิเย ฐมเม อารพภ เจตสา อนุวิตกฺกยโต อนุวิจารยโต
 ฌนุโท ชายติ, ฌนุทชาโต เตหิ ฐมเมหิ สํยุตฺโต โหติ.
 เอตาหิ^๑ ภิกขเว สมฺมโยชนํ วทามิ, โย เจตโส สาราโค.
 เอวํ โข ภิกขเว อตีเต ฌนุทราคะฏฐานิเย ฐมเม อารพภ
 ฌนุโท ชายติ.

กถญจ ภิกขเว อนาคตะ ฌนุทราคะฏฐานิเย ฐมเม อารพภ
 ฌนุโท ชายติ. อนาคตะ ภิกขเว ฌนุทราคะฏฐานิเย ฐมเม อารพภ
 เจตสา อนุวิตกฺเกติ อนุวิจारेติ, ตสฺส อนาคตะ ฌนุทราคะฏฐานิเย
 ฐมเม อารพภ เจตสา อนุวิตกฺกยโต อนุวิจารยโต ฌนุโท ชายติ,
 ฌนุทชาโต เตหิ ฐมเมหิ สํยุตฺโต โหติ. เอตาหิ ภิกขเว สมฺมโยชนํ
 วทามิ, โย เจตโส สาราโค. เอวํ โข ภิกขเว อนาคตะ ฌนุท-
 ราคะฏฐานิเย ฐมเม อารพภ ฌนุโท ชายติ.

กถญจ ภิกขเว ปจจุปปนฺเน ฌนุทราคะฏฐานิเย ฐมเม
 อารพภ ฌนุโท ชายติ. ปจจุปปนฺเน ภิกขเว ฌนุทราคะฏฐานิเย
 ฐมเม อารพภ เจตสา อนุวิตกฺเกติ อนุวิจारेติ, ตสฺส ปจจุปปนฺเน
 ฌนุทราคะฏฐานิเย ฐมเม อารพภ เจตสา อนุวิตกฺกยโต อนุวิจารยโต
 ฌนุโท ชายติ, ฌนุทชาโต เตหิ ฐมเมหิ สํยุตฺโต โหติ, เอตาหิ

^๑ ฌ., เท. เอตมห์, เอวมุปปริ.

ภิกฺขเว สณฺโณชนํ วทามิ, โย เจตโส สาราโค. เอวํ โข ภิกฺขเว
ปจฺจุปปนฺเน จนฺทรากฺขจฺฉานิเย ฐมฺเม อารพฺภ จนฺโท ชายติ.
อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ นินทานิ กมฺมานํ สมุทฺทาย.

ตีณิมานิ ภิกฺขเว นินทานิ กมฺมานํ สมุทฺทาย. กตมานิ
ตีณิ. อตีเต ภิกฺขเว จนฺทรากฺขจฺฉานิเย ฐมฺเม อารพฺภ จนฺโท
น ชายติ, อนาคเต ภิกฺขเว จนฺทรากฺขจฺฉานิเย ฐมฺเม อารพฺภ
จนฺโท น ชายติ, ปจฺจุปปนฺเน ภิกฺขเว จนฺทรากฺขจฺฉานิเย ฐมฺเม
อารพฺภ จนฺโท น ชายติ. กถญฺจ ภิกฺขเว อตีเต จนฺท-
รากฺขจฺฉานิเย ฐมฺเม อารพฺภ จนฺโท น ชายติ. อตีตานํ ภิกฺขเว
จนฺทรากฺขจฺฉานิยานํ ฐมฺมานํ อายตී วิปากํ ปชานาติ, อายตී
วิปากํ วิทิตฺวา ตทภินิวชฺเชติ, ตทภินิวชฺเชตฺวา เจตสา อภิวีราเชตฺวา
ปญฺญาย อติวิชฺฌ ปสฺสติ. เอวํ โข ภิกฺขเว อตีเต จนฺทรากฺขจฺฉานิเย
ฐมฺเม อารพฺภ จนฺโท น ชายติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว อนาคเต จนฺทรากฺขจฺฉานิเย ฐมฺเม อารพฺภ
จนฺโท น ชายติ. อนาคตานํ ภิกฺขเว จนฺทรากฺขจฺฉานิยานํ ฐมฺมานํ
อายตී วิปากํ ปชานาติ, อายตī วิปากํ วิทิตฺวา ตทภินิวชฺเชติ,^๑
ตทภินิวชฺเชตฺวา^๒ เจตสา อภิวีราเชตฺวา^๓ ปญฺญาย อติวิชฺฌ ปสฺสติ.
เอวํ โข ภิกฺขเว อนาคเต จนฺทรากฺขจฺฉานิเย ฐมฺเม อารพฺภ
จนฺโท น ชายติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ปจฺจุปปนฺเน จนฺทรากฺขจฺฉานิเย ฐมฺเม
อารพฺภ จนฺโท น ชายติ. ปจฺจุปปนฺนานํ ภิกฺขเว จนฺท-
รากฺขจฺฉานิยานํ ฐมฺมานํ อายตī วิปากํ ปชานาติ, อายตī วิปากํ

^๑ จ., เท. ตทภินิวชฺเชติ อ. ตทภินิวชฺเชติ

^๒ จ., เท. ตทภินิวชฺเชตฺวา อ. ตทภินิวชฺเชตฺวา

^๓ จ., เท. อภินิวิชฺฌิตฺวา

วิทิตฺวา ตทภินิวฺชเชติ, ตทภินิวฺชเชตฺวา เจตฺสา อภิวีราเชตฺวา
 ปญฺญา ย อติวิชฺฌ ปสฺสติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปจฺจุปฺปนฺเน
 จนฺทราคฏฺฐานิเย ฐมฺเม อารพฺภ จนฺโท น ชายติ. อิมานิ โข
 ภิกฺขเว นิตานานิ กมฺมานํ สมุทฺทายาติ. ทสมํ.

ปจฺโหม สมฺโพธิวคฺโค.

ตสฺสุทฺทาทนํ

ปฺพุเพว* ทฺวเอ อสฺสาหา สมฺโณ รุณฺณปญฺจมํ
 อติตฺติ เทว จ ภูฏานิ นิตานานิ อปเร ทฺวเอติ.*

๒. อาปายิกาวคฺโค

๑. อาปายิกสุตฺตํ

[๑๐๓๘] “ตโยเม ภิกฺขเว อาปายิกา เนรยิกา อิทมปฺปหาเย. กตเม ตโย. โย จ อพฺรหฺมจารี อพฺรหฺมจาริปฺปฏิญฺโณ, โย จ สุทฺธพฺรหฺมจารี สุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรณฺตํ อมฺูลเกน พฺรหฺมจริเยน อนฺุทฺธํเสติ, โย จายํ เอวํวาที เอวํทิฏฺฐิ ‘นตฺถิ กาเมสุ โทโสติ, โส [๑] กาเมสุ ปาตพฺยุตฺตํ’ อาปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย อาปายิกา เนรยิกา อิทมปฺปหายาติ. ปจฺมํ.

๒. ทูลลภสุตฺตํ

[๑๐๓๙] “ติณฺณํ ภิกฺขเว ปาตุภาโว ทูลลภो โลกสฺมี. กตเมสํ ติณฺณํ. ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมพฺพุทฺธสฺส ปาตุภาโว ทูลลภो โลกสฺมี, ตถาคตปฺปเวทิตสฺส ฅมฺมวินยสฺส เทเสตา ปุคฺคโล ทูลลภो โลกสฺมี, กตญฺญ กตเวที ปุคฺคโล ทูลลภो โลกสฺมี. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ปาตุภาโว ทูลลภो โลกสฺมินฺติ. ทฺติยํ.

๓. อปฺปเมยฺยสุตฺตํ

[๑๐๔๐] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. กตเม ตโย. สฺปฺปเมยฺโย ทฺปฺปเมยฺโย อปฺปเมยฺโย. กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล สฺปฺปเมยฺโย. อิท ภิกฺขเว เอกจฺโจ

ปุคฺคโล อุนฺหโต โหติ อุนฺหนโพ^๑ จปโล มุขโร วิกิณฺณวาโจ
มฺภูจฺจสฺสติ อสมฺปชาโน อสมาหิตโต วิพฺภนฺตจิตฺโต ปากติณฺหุริโย,
อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล สุปฺปเมยฺโย.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล หุปปเมยฺโย. อิทฺ ภิกฺขเว
เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุนฺหโต โหติ อุนฺหนโพ อจปโล อมุขโร
อวิกิณฺณวาโจ อฺภูจฺจสฺสติ สมฺปชาโน สมาหิตโต เอกคฺคจิตฺโต
สํวฺตินฺหุริโย, อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล หุปปเมยฺโย.

กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อปฺปเมยฺโย. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อรหํ โหติ ขีณาสโว, อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว ปุคฺคโล
อปฺปเมยฺโย. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมินฺติ. ตติยํ.

๔. อาเนญยสุตฺตํ

[๑๐๔๑] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม ตโย. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺพโส
รูปสญฺญานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิขสญฺญานํ อตฺถงฺกมา^๒ นานตฺตสญฺญานํ
อมฺนสิการา ‘อนฺนโต อากาโสติ อากาसानญฺจายตณํ อฺปสมฺปชฺช
วิหฺรติ. โส ตทสฺสาเทติ, ตํ นิกาเมติ, เตน จ วิตฺติ
อาปชฺชติ. ตตฺถ จิตฺโต ตทธีมฺมโต ตพฺพหุลวิหารี อปริหีโน กาลํ
กฺรุมานो อากาसानญฺจายตณฺูปคานํ เทวานํ สหพฺยตํ อฺปปชฺชติ.
อากาसानญฺจายตณฺูปคานํ ภิกฺขเว เทวานํ วีสตี^๓ กปฺปสฺสหาสนิ

อายุปฺปมาณํ, ตตฺถ* ปุณฺณชโน ยาวตายุํ จตฺวา, ยาวตํ เตสํ
 เทวานํ อายุปฺปมาณํ, ตํ สพฺพํ เขเปตฺวา นิริยมฺปิ คจฺจติ,
 ติรจฺจณโยนิมฺปิ คจฺจติ, ปิตฺติวีสยมฺปิ คจฺจติ. ภควโต ปน
 สาวโก ตตฺถ ยาวตายุํ จตฺวา, ยาวตํ เตสํ เทวานํ
 อายุปฺปมาณํ, ตํ สพฺพํ เขเปตฺวา ตสฺมีเยว ภเว ปรีนิพฺพายติ.
 อํ โข ภิกฺขเว วิเสโส อํ อธิปฺปายโส^๒ อิทํ นานาการณํ
 สุตวโต อริยสาวกสฺส อสฺสุตวตา ปุณฺณชเนน, ยทิตํ คติยา
 อุปฺปตฺติยา สติ."^๓

ปฺน จ ปรี ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล สพฺพโส
 อากาสาณญฺจายตนํ สมตฺติกมฺม 'อนนตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ
 อุปฺสมฺปชฺช วิหริติ. โส ตทสฺสาเทติ, ตํ นิกาเมติ, เตน จ วิตฺติ
 อาปชฺชติ. ตตฺถ จิตฺโต ตทธีมฺุตโต ตพฺพหุลวิหารี อปริหีโน กาลํ
 กุรฺมาโน วิญฺญาณญฺจายตฺนฺูปคานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปฺปชฺชติ.^๔
 วิญฺญาณญฺจายตฺนฺูปคานํ ภิกฺขเว เทวานํ จตฺตาฬีส กปฺปสฺสสฺสาณิ
 อายุปฺปมาณํ, ตตฺถ ปุณฺณชโน ยาวตายุํ จตฺวา, ยาวตํ เตสํ
 เทวานํ อายุปฺปมาณํ, ตํ สพฺพํ เขเปตฺวา นิริยมฺปิ คจฺจติ,
 ติรจฺจณโยนิมฺปิ คจฺจติ, ปิตฺติวีสยมฺปิ คจฺจติ, ภควโต ปน
 สาวโก ตตฺถ ยาวตายุํ จตฺวา, ยาวตํ เตสํ เทวานํ
 อายุปฺปมาณํ, ตํ สพฺพํ เขเปตฺวา ตสฺมีเยว ภเว ปรีนิพฺพายติ.
 อํ โข ภิกฺขเว วิเสโส อํ อธิปฺปายโส อิทํ นานาการณํ
 สุตวโต อริยสาวกสฺส อสฺสุตวตา ปุณฺณชเนน, ยทิตํ คติยา
 อุปฺปตฺติยา สติ.

* มดอัย 27/05/2566

^๑ ส.อ. ทศร

^๓ ฉ.,เท. อํ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๒ ส.อ. อธิปฺปายโส ฉ.,เท. อธิปฺปยโส

^๔ ส.อ. อุปฺปชฺชติ

ปุน จ ปรี ภิกขเว อีเฆกจโจ ปุคฺคโล สพฺพโส
 วิญญานญายตน์ สมติกุมม ‘นตฺถิ กิณฺจิตฺติ อากิณฺจญายตน์
 อุปสมฺปชฺช วิหริติ. โส ตทสฺสาเทติ, ตํ นิกาเมติ, เตน จ
 วิตฺติ อาปชฺชติ. ตตฺถ จิตฺโต ตทธีมฺตฺโต ตพฺพหุลวิหารี อปริหิโน
 กาลํ กุรฺมานอ อากิณฺจญายตฺนุปคานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ.
 อากิณฺจญายตฺนุปคานํ ภิกขเว เทวานํ สญฺจิ* กปฺปสฺสสฺสาณิ
 อายุปฺปมาณํ, ตตฺถ ปุณฺณชฺชนอ ยาวตายุํ จตฺวา, ยาวตํ เตสํ
 เทวานํ อายุปฺปมาณํ, ตํ สพฺพํ เขเปตฺวา นิรยมฺปิ คจฺจติ,
 ตีรจฺฉานโยนิมฺปิ คจฺจติ, ปิตฺติวิสยมฺปิ คจฺจติ. ภควโต ปน สาวโก
 ตตฺถ ยาวตายุํ จตฺวา, ยาวตํ เตสํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ, ตํ
 สพฺพํ เขเปตฺวา ตสฺมีเยว ภเว ปรีนิพฺพายติ. อयํ โข ภิกขเว
 วิเสโส อयํ อธิปฺปายโส อิทํ นานาการณํ สุตฺวโต อริยสาวกสฺส
 อสฺสสฺสวตา ปุณฺณชฺชนน, ยทิทํ คติยา อุปปตฺติยา สติ. อีเม โข
 ภิกขเว ตโย ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ. จตฺตถ.

๕. วิปตฺติสมฺปทาสุตฺตํ

[๑๐๔๒] “ติสฺโส อีมา ภิกขเว วิปตฺติโย. กตมา ติสฺโส.
 สีสฺวิปตฺติ จิตฺตวิปตฺติ ทิณฺณวิปตฺติ. กตมา จ ภิกขเว สีสฺวิปตฺติ.
 อิท ภิกขเว เอกจโจ ปาณตฺติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ,
 กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, ปิสุณฺวาโจ โหติ,
 ผรุสฺวาโจ โหติ, สมฺมปฺปลาปี โหติ. อयํ วุจฺจติ ภิกขเว
 สีสฺวิปตฺติ.

กตมา จ ภิกขเว จิตฺตวิปตฺติ. อิท ภิกขเว เอกจฺโจ
อภิชฌาลุ โหติ พยาปนฺนจิตฺโต โหติ. อयํ วุจฺจติ ภิกขเว
จิตฺตวิปตฺติ.

กตมา จ ภิกขเว ทิฏฺฐิวิปตฺติ. อิท ภิกขเว เอกจฺโจ
มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปริตทสฺสโน ‘นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ,
นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ’ กมฺมานํ ผลวิปาโก, นตฺถิ
อयํ โลโก, นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ
สตฺตา โอปปาติกา, นตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา^๒
สมฺมาปฏฺิพฺพนา, เย อิมญฺจ โลกํ ปรมฺย โลกํ สยํ อภิญฺญา
สจฺจิกตฺวา ปเวเทนฺตฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกขเว ทิฏฺฐิวิปตฺติ.
สึลวิปตฺติเหตุ วา ภิกขเว สตฺตา กายสฺส เกหา ปรมฺมรณา
อปายํ ทฺคฺคตฺถิ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชนฺติ. จิตฺตวิปตฺติเหตุ วา
ภิกขเว สตฺตา กายสฺส เกหา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺคฺคตฺถิ วินิปาตํ
นิริยํ อุปฺปชฺชนฺติ. ทิฏฺฐิวิปตฺติเหตุ วา ภิกขเว สตฺตา กายสฺส
เกหา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺคฺคตฺถิ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชนฺติ.
อิมมา โข ภิกขเว ติสฺโส วิปตฺติโย.

ติสฺโส อิมมา ภิกขเว สมปทา. กตมา ติสฺโส. สึลสมปทา
จิตฺตสมปทา ทิฏฺฐิสมปทา. กตมา จ ภิกขเว สึลสมปทา. อิท
ภิกขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏฺิวิโรโต โหติ, อทินฺนาทานา
ปฏฺิวิโรโต โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺิวิโรโต โหติ, มุสาวาทา
ปฏฺิวิโรโต โหติ, ปิสฺสุณาย วาจาเย ปฏฺิวิโรโต โหติ, ผรุสาย วาจาเย
ปฏฺิวิโรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏฺิวิโรโต โหติ. อยํ วุจฺจติ ภิกขเว
สึลสมปทา.

^๑ ฉ., เท. สุกตทุกฺกฏานํ

^๒ อ. สมคฺคตา

กตมา จ ภิกขเว จิตตสมปทา. อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ
 อนภิชฺฌาลุ โหติ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ. อโย วุจฺจติ ภิกขเว
 จิตตสมปทา. กตมา จ ภิกขเว ทิฏฺฐิสมปทา. อธิ ภิกขเว
 เอกจฺโจ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปริตทสฺสโน ‘อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ
 ยิฏฺฐํ, อตฺถิ หุตํ, อตฺถิ สุกฺกทูกกฺกฺกานํ กมฺมานํ ผลวิปาโก,
 อตฺถิ อโย โลโก, อตฺถิ ปโร โลโก, อตฺถิ มาตา, อตฺถิ
 ปิตา, อตฺถิ สตุตา โอปปาติกา, อตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา
 สมมคฺคตา สมฺมาปฏฺธิปฺนฺนา, เย อิมญจ โลกํ ปรมฺจ โลกํ สยํ
 อภิญฺญา สจฺฉิกถฺวา ปเวเทนฺตฺติ. อโย วุจฺจติ ภิกขเว ทิฏฺฐิสมปทา.
 สีสสมปทาเหตุ วา ภิกขเว สตุตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
 สุกฺตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ. จิตตสมปทาเหตุ วา ภิกขเว
 สตุตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา สุกฺตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ.
 ทิฏฺฐิสมปทาเหตุ วา ภิกขเว สตุตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
 สุกฺตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ. อีมา โห ภิกขเว ติสฺโส
 สมปทาติ. ปณฺจมํ.

๖. อปณฺณกสฺสตุตํ

[๑๐๔๓] “ติสฺโส อีมา ภิกขเว วิปตฺติโย. กตมา ติสฺโส.
 สีสวิปตฺติ .จิตฺตวิปตฺติ ทิฏฺฐิวิปตฺติ. กตมา จ ภิกขเว สีสวิปตฺติ.
 อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตํ โหติ ๕เปยฺย สมฺมปฺปลาปี
 โหติ. อโย วุจฺจติ ภิกขเว สีสวิปตฺติ.

กตมา จ ภิกขเว จิตฺตวิปตฺติ. อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ
 อภิชฺฌาลุ โหติ พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ. อโย วุจฺจติ ภิกขเว
 จิตฺตวิปตฺติ.

กตมา จ ภิกขเว ทิฏฐิวิปตติ. อิท ภิกขเว เอกจโจ
 มิจฺฉาทิฏฐิโก โหติ วิปริตทสฺสโน ‘นตฺถิ ทิณฺณํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ,
 ๔เปฯ เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกถวา
 ปเวเทนฺตติ. อयํ วุจฺจติ ภิกขเว ทิฏฐิวิปตติ. สึลวิปตติเหตุ วา
 ภิกขเว สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาตํ
 นิริยํ อุปปชฺชนฺติ. จิตฺตวิปตติเหตุ วา ๔เปฯ ทิฏฐิวิปตติเหตุ วา
 ภิกขเว สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตํ
 วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชนฺติ. เสยฺยถาปิ ภิกขเว อปณฺณโก มณิ
 อุทฺธํชิตฺโต, เยน เยนว ปตฺติฏฺฐาติ, สุปตฺติฏฺฐิตํเยว ปตฺติฏฺฐาติ;
 เอวเมว โข ภิกขเว สึลวิปตติเหตุ วา สตฺตา กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชนฺติ.
 จิตฺตวิปตติเหตุ วา ๔เปฯ ทิฏฐิวิปตติเหตุ วา สตฺตา กายสฺส
 เกทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชนฺติ.
 อีมา โข ภิกขเว ติสฺโส วิปตติโย.”

ติสฺโส อีมา ภิกขเว สมฺปทา. กตมา ติสฺโส. สึลสมฺปทา
 จิตฺตสมฺปทา ทิฏฺฐิสมฺปทา. กตมา จ ภิกขเว สึลสมฺปทา.
 อิท ภิกขเว เอกจโจ ปาณาติปาตา ปฏฺวิวิโรโต โหติ ๔เปฯ
 สมฺผปฺปลาปา ปฏฺวิวิโรโต โหติ. อยํ วุจฺจติ ภิกขเว สึลสมฺปทา.

กตมา จ ภิกขเว จิตฺตสมฺปทา. อิท ภิกขเว เอกจโจ
 อนภิชฺฌามลฺล โหติ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ. อยํ วุจฺจติ ภิกขเว
 จิตฺตสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปทา. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปริตฺทสฺสโน ‘อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ ยิฏฺฐํ,
 ๔เป๔ ยเ อิมญฺจ โลกํ ปรมฺยจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺตฺวา
 ปเวเทนฺตํติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปทา. สึลสมฺปทาเหตุ วา
 ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณํ สุคตํ สคคํ โลกํ
 อุปฺปชฺชนฺติ. จิตฺตสมฺปทาเหตุ วา ๔เป๔ ทิฏฺฐิสมฺปทาเหตุ วา
 ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณํ สุคตํ สคคํ โลกํ
 อุปฺปชฺชนฺติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อปณฺณโก มณิ อุทฺธํชิตฺโต,
 เยนฺ येเนว ปติฏฺฐาติ, สุปฺติฏฺฐิตํเยว ปติฏฺฐาติ; เอวเมว โข
 ภิกฺขเว สึลสมฺปทาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณํ
 สุคตํ สคคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ. จิตฺตสมฺปทาเหตุ วา ๔เป๔
 ทิฏฺฐิสมฺปทาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณํ สุคตํ
 สคคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ. อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส สมฺปทาติ.
 จญฺจ.

๗. กมฺมณฺตสฺสุตํ

[๑๐๔๔] “ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว วิปตฺติโย. กตมา ติสฺโส.
 กมฺมณฺตวิปตฺติ อาชีววิปตฺติ ทิฏฺฐิวิปตฺติ. กตมา จ ภิกฺขเว
 กมฺมณฺตวิปตฺติ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตํ โหติ ๔เป๔
 สมฺผปฺปลาปี โหติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กมฺมณฺตวิปตฺติ.

กตมา จ ภิกฺขเว อาชีววิปตฺติ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 มิจฺฉาอาชีโว โหติ, มิจฺฉาอาชีเวน ชีวิตํ กปฺเปติ. อयํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว ๐๕/๐๐๐

กตมา จ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิวิปตฺติ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปรีตทสฺสโน ‘นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ,
ฯเปฯ เย อิมญฺจ โลกํ ปรมฺยจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา
ปเวเทนฺตํ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิวิปตฺติ. อีมา โข ภิกฺขเว
ติสฺโส วิปตฺติโย.

ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว สมฺปทา. กตมา ติสฺโส. กมฺมุนฺตสมฺปทา
อาชีวสมฺปทา ทิฏฺฐิสมฺปทา. กตมา จ ภิกฺขเว กมฺมุนฺตสมฺปทา.
อิตฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯเปฯ
สมฺพปฺปลาปา ปฏฺวิโรโต โหติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กมฺมุนฺตสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว อาชีวสมฺปทา. อิตฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
สมฺมาอาชีโว โหติ, สมฺมาอาชีเวน ชีวิตํ กปฺเปติ. อยํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว อาชีวสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปทา. อิตฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปรีตทสฺสโน ‘อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ ยิฏฺฐํ,
ฯเปฯ เย อิมญฺจ โลกํ ปรมฺยจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา
ปเวเทนฺตํ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปทา. อีมา โข ภิกฺขเว
ติสฺโส สมฺปทาติ. สตฺตมํ.

๘. ปจฺมโสเจยฺยสุตฺตํ

[๑๐๔๕] “ตฺถิมานิ ภิกฺขเว โสเจยฺยานิ. กตมานิ ตฺถิ.
กายโสเจยฺยํ วจฺโสเจยฺยํ มโนโสเจยฺยํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว
กายโสเจยฺยํ. อิตฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ,
อทินฺนาหาณา ปฏฺวิโรโต โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺวิโรโต โหติ.
อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กายโสเจยฺยํ.

กตมญจ ภิกขเว วจีโสเจยฺย. อีธ ภิกขเว เอกจุใจ
มฺสาวาทา ปฏิวีโรโต โหติ, ปิสฺสณาย วาจาย ปฏิวีโรโต โหติ,
ผรุสาย วาจาย ปฏิวีโรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวีโรโต โหติ.
อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว วจีโสเจยฺย.

กตมญจ ภิกขเว มโนโสเจยฺย. อีธ ภิกขเว เอกจุใจ
อนภิชฺฌาลุ โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ.
อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว มโนโสเจยฺย. อิมานิ ไช ภิกขเว ตีณิ
โสเจยฺยานีติ. อญฺจม.

๕. ทุตติยโสเจยฺยสุตฺตํ

[๑๐๔๖] “ตีณิมานิ ภิกขเว โสเจยฺยานิ. กตมานิ ตีณิ.
กายโสเจยฺย วจีโสเจยฺย มโนโสเจยฺย. กตมญจ ภิกขเว
กายโสเจยฺย. อีธ ภิกขเว ภิกขุ ปาณาติปาตา ปฏิวีโรโต โหติ,
อทินฺนาทานา ปฏิวีโรโต โหติ, อพฺรหฺมจริยา ปฏิวีโรโต โหติ. อิทํ
วุจฺจติ ภิกขเว กายโสเจยฺย. กตมญจ ภิกขเว วจีโสเจยฺย. อีธ
ภิกขเว ภิกขุ มฺสาวาทา ปฏิวีโรโต โหติ, ปิสฺสณาย วาจาย
ปฏิวีโรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวีโรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา
ปฏิวีโรโต โหติ. อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว วจีโสเจยฺย.

กตมญจ ภิกขเว มโนโสเจยฺย. อีธ ภิกขเว ภิกขุ สนฺตํ วา
อชฺฌตฺตํ กามจฺจนํ ‘อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ กามจฺจนํโหติ ปชานาติ,
อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ กามจฺจนํ ‘นตุถิ เม อชฺฌตฺตํ กามจฺจนํโหติ
ปชานาติ, ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส กามจฺจนํทสฺส อุปฺปาโท โหติ,
ตญฺจ ปชานาติ, ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส กามจฺจนํทสฺส ปหานํ โหติ,

ตณฺจ ปชานาติ, ยถา จ ปหีนสฺส กามจณฺทสฺส อายตี
 อนุปฺปาโท โหติ, ตณฺจ ปชานาติ. สนฺตํ วา อชฺชตฺตํ พยาปาทำ
 ‘อตุถิ เม อชฺชตฺตํ พยาปาโทติ ปชานาติ, อสนฺตํ วา อชฺชตฺตํ
 พยาปาทำ ‘นตุถิ เม อชฺชตฺตํ พยาปาโทติ ปชานาติ, ยถา จ
 อนุปฺปนฺนสฺส พยาปาทสฺส อนุปฺปาโท โหติ, ตณฺจ ปชานาติ,
 ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส พยาปาทสฺส ปหานํ โหติ, ตณฺจ
 ปชานาติ, ยถา จ ปหีนสฺส พยาปาทสฺส อายตี อนุปฺปาโท
 โหติ, ตณฺจ ปชานาติ. สนฺตํ วา อชฺชตฺตํ ถีนมิทฺฐ^๑ ‘อตุถิ เม
 อชฺชตฺตํ ถีนมิทฺฐนฺติ ปชานาติ, อสนฺตํ วา อชฺชตฺตํ ถีนมิทฺฐ
 ‘นตุถิ เม อชฺชตฺตํ ถีนมิทฺฐนฺติ ปชานาติ, ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส
 ถีนมิทฺฐสฺส อนุปฺปาโท โหติ, ตณฺจ ปชานาติ, ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส
 ถีนมิทฺฐสฺส ปหานํ โหติ, ตณฺจ ปชานาติ, ยถา จ ปหีนสฺส
 ถีนมิทฺฐสฺส อายตี อนุปฺปาโท โหติ, ตณฺจ ปชานาติ. สนฺตํ วา
 อชฺชตฺตํ อุทฺธจฺจุกฺกุจฺจุจํ ‘อตุถิ เม อชฺชตฺตํ อุทฺธจฺจุกฺกุจฺจุจนฺติ
 ปชานาติ, อสนฺตํ วา อชฺชตฺตํ อุทฺธจฺจุกฺกุจฺจุจํ ‘นตุถิ เม
 อชฺชตฺตํ อุทฺธจฺจุกฺกุจฺจุจนฺติ ปชานาติ, ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส
 อุทฺธจฺจุกฺกุจฺจุจสฺส อนุปฺปาโท โหติ, ตณฺจ ปชานาติ, ยถา จ
 อนุปฺปนฺนสฺส อุทฺธจฺจุกฺกุจฺจุจสฺส ปหานํ โหติ, ตณฺจ ปชานาติ,
 ยถา จ ปหีนสฺส อุทฺธจฺจุกฺกุจฺจุจสฺส อายตี อนุปฺปาโท โหติ,
 ตณฺจ ปชานาติ. สนฺตํ วา อชฺชตฺตํ วิจิกิจฺฉํ ‘อตุถิ เม อชฺชตฺตํ
 วิจิกิจฺฉาติ ปชานาติ, อสนฺตํ วา อชฺชตฺตํ วิจิกิจฺฉํ ‘นตุถิ
 เม อชฺชตฺตํ วิจิกิจฺฉาติ ปชานาติ, ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส

วิจิกิจฺจาย อุปปาโท โหติ, ตมฺจ ปชานาติ, ยถา จ อุปปนฺหนาย
 วิจิกิจฺจาย ปหานํ โหติ, ตมฺจ ปชานาติ, ยถา จ ปหีนาย
 วิจิกิจฺจาย อายตฺตํ ออนุปปาโท โหติ, ตมฺจ ปชานาติ, อิํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว มโนโสเจยฺย. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ โสเจยฺยานีติ.
 นวมํ.

กายสุจี วาจาสุจี^๑ เจโตสุจิมหาสวํ
 สุจี โสเจยฺยสมฺปนฺนํ อาหุ นินฺหาตปาปกนฺติ.

๑๐. โมเนยฺยสุตฺตํ

[๑๐๔๗] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว โมเนยฺยานิ. กตมานิ ตีณิ.
 กายโมเนยฺยํ วจีโมเนยฺยํ มโนโมเนยฺยํ. กตมณฺจ ภิกฺขเว
 กายโมเนยฺยํ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปาณาติปาตา ปฏฺวิวิโรโต โหติ,
 อทินฺนาทานา ปฏฺวิวิโรโต โหติ, อพฺรหฺมจริยา^๒ ปฏฺวิวิโรโต โหติ.
 อิํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กายโมเนยฺยํ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว วจีโมเนยฺยํ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 มุสาวาทา ปฏฺวิวิโรโต โหติ, ปิสฺสุณาย วาจาย ปฏฺวิวิโรโต โหติ,
 ผรุสํสา วาจาย ปฏฺวิวิโรโต โหติ, สมฺมปฺปลาปา ปฏฺวิวิโรโต โหติ.
 อิํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วจีโมเนยฺยํ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว มโนโมเนยฺยํ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเจ ว
 ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกตฺวา อุปสมฺมปฺชช วิหริติ. อิํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว มโนโมเนยฺยํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ โมเนยฺยานีติ.

กายมฺนี้ วาจาญนี้^๑ เจโตมฺนิมนาสว
มฺนี้ โมนฺเวยยสมฺปนฺนํ อาหุ สพฺพปฺปหาณินฺนติ.

ทฺธิโย อาปายิกวคฺโค.

ตสฺสุทฺททานํ

อาปายิกโก ทูลลโก จ อปฺปเมยฺยํ อเนญชฺวิปตฺติสมฺปทา^๒
อปณฺณโก^๓ จ กมฺมุนโต เทว โสเจยฺยานิ โมนฺเวยยนฺติ.^๓

๓. กุสินารวคฺโค

๑. กุสินารสุตฺตํ

[๑๐๔๘] เอกํ สมยํ ภควา กุสินารายํ วิหริติ พลฺลิหฺรณฺเ
วนสณฺฑเท. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ.
“ภทฺทเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสํ. ภควา เอตทวโจ

“อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อณฺเฏตรํ คามํ วา นิคมํ วา
อุปนฺนิสฺสาเย วิหริติ, ตเมनํ คหปติ วา คหปติปฺตฺโต วา
อุปสงฺกมิตฺวา สุวาทนํ ภาตฺเตน นิมนฺเตติ, อากงฺขมาโน ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อธิวเสติ. โส ตสฺสา รตฺติยา อจฺจุเยน ปุพฺพณฺหสมยํ
นิวเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย, เยน ตสฺส คหปติสฺส วา
คหปติปฺตฺตสฺส วา นิเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมติ; อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต
อาสเน นิสีหติ, ตเมนํ โส คหปติ วา คหปติปฺตฺโต วา ปณฺเฑน
ชาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปติ สมฺปวาเรติ.

ตสฺส เอวํ โหติ “สํว รตฺต มฺยายํ” คหปติ วา
คหปติปฺตฺโต วา ปณฺเฑน ชาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา
สนฺตปฺเปติ สมฺปวาเรตีติ. เอวํปิสฺส โหติ “อโห รตฺต มฺยายํ
คหปติ วา คหปติปฺตฺโต วา อายตีปิ เอวํเปน ปณฺเฑน
ชาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปยฺย สมฺปวาเรยฺยาติ. โส
ตํ ปิณฺฑปาตํ คติโต^๑ มุจฺฉโต อชฺโฌปนฺโน อนาทินวทสฺสาวิ
อนิสฺสรณฺปณฺโณ ปริภุญฺชติ, โส ตตฺถ กามวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ,
พฺยาปาทวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ, วิหีสาวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ. เอวํปสฺสหา

ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทินฺนํ น มหปฺพลํ^๑ วทามิ. ตํ กิสุส เหตุ.
ปมตฺโต หิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิหฺรติ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ อญฺญตรํ คามํ วา นิคมํ วา
อุปนิสฺสาย วิหฺรติ, ตเมนํ คหปติ วา คหปติปฺตฺโต วา
อุปสงฺกมิตฺวา สุวตฺตนาถ ภาตฺเตน นิมนฺเตติ, อากงฺขมาโน ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อธิวาเสติ. โส ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปุพฺพพณฺหสมยํ
นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย, เยน ตสฺส คหปติสฺส วา คหปติ-
ปฺตฺตสฺส วา นิเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมติ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺจตฺเต
อาสเน นิสิตฺติ, ตเมนํ โส คหปติ วา คหปติปฺตฺโต วา ปณฺีเตน
ชาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปติ สมฺปวาเรติ.

ตสฺส น เอวํ โหติ “สาธุ วต มุยาयํ คหปติ วา
คหปติปฺตฺโต วา ปณฺีเตน ชาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา
สนฺตปฺเปติ สมฺปวาเรตฺติ. เอวมฺปิสุส น โหติ “อโห วต มุยาयํ
คหปติ วา คหปติปฺตฺโต วา อายตීปี เอวรูปเณ ปณฺีเตน
ชาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปยฺย สมฺปวาเรยฺยติ. โส
ตํ ปิณฺทปาตํ อคฺธิโต อมฺจุจฺจิโต อนชฺโฌปนโน อาทীনวทสฺสาวิ
นิสฺสรณปณฺเณ ปริภุญฺชติ, โส ตตฺถ เนกขมฺมวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ,
อพฺยาปาทวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ, อวิหีสาวิตกฺกมฺปิ วิตกฺเกติ.
เอวรูปสุสาหํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทินฺนํ มหปฺพลํ วทามิ. ตํ กิสุส
เหตุ. อปฺปมตฺโต หิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิหฺรตฺติ. ปจฺม.

๒. ภณฺฑนสฺสคฺคํ

[๑๐๔๙] “ยสฺสํ ภิกฺขเว ทิสาโย ภิกฺขุ ภณฺฑนชาตา
 กลฺลชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสฺสตีหิ วิตุทฺตนา วิหรนฺติ.
 มนสิกาตฺตํปี เม เอสา ภิกฺขเว ทิสา น ฆาสุ โหติ, ปเคว คนฺตํ.
 นิฏฺฐํ เอตถ คจฺฉามิ: อทฺธา เต อายสฺมนฺโต ตโย ฐมฺเม ปชฺหีสุ,
 ตโย ฐมฺเม พหุลีมกฺสุ.” กตเม ตโย ฐมฺเม ปชฺหีสุ. เนกขมฺมวิตกฺกํ
 อพฺยาปาทวิตกฺกํ อวิหีสาวิตกฺกํ. อิมะ ตโย ฐมฺเม ปชฺหีสุ. กตเม
 ตโย ฐมฺเม พหุลีมกฺสุ. กามวิตกฺกํ พฺยาปาทวิตกฺกํ วิหีสาวิตกฺกํ.
 อิมะ ตโย ฐมฺเม พหุลีมกฺสุ. ยสฺสํ ภิกฺขเว ทิสาโย ภิกฺขุ
 ภณฺฑนชาตา กลฺลชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสฺสตีหิ
 วิตุทฺตนา วิหรนฺติ. มนสิกาตฺตํปี เม เอสา ภิกฺขเว ทิสา น ฆาสุ
 โหติ. ปเคว คนฺตํ. นิฏฺฐํ เอตถ คจฺฉามิ: อทฺธา เต อายสฺมนฺโต
 อิมะ ตโย ฐมฺเม ปชฺหีสุ, อิมะ ตโย ฐมฺเม พหุลีมกฺสุ. ยสฺสํ
 [๒] ภิกฺขเว ทิสาโย ภิกฺขุ สมคฺคา สมโมทมานา อวิวทมานา
 ขีโรทกัฏฺฐา อญฺญมญฺญํ ปิยจกฺขุหิ สมปสฺสนตา วิหรนฺติ.
 คนฺตํปี เม เอสา ภิกฺขเว ทิสา ฆาสุ โหติ, ปเคว มนสิกาตฺตํ.
 นิฏฺฐํ เอตถ คจฺฉามิ: อทฺธา เต อายสฺมนฺโต อิมะ^๑ ตโย
 ฐมฺเม ปชฺหีสุ, อิมะ^๑ ตโย ฐมฺเม พหุลีมกฺสุ. กตเม ตโย ฐมฺเม
 ปชฺหีสุ. กามวิตกฺกํ พฺยาปาทวิตกฺกํ วิหีสาวิตกฺกํ. อิมะ ตโย
 ฐมฺเม ปชฺหีสุ. กตเม ตโย ฐมฺเม พหุลีมกฺสุ. เนกขมฺมวิตกฺกํ
 อพฺยาปาทวิตกฺกํ อวิหีสาวิตกฺกํ. อิมะ ตโย ฐมฺเม พหุลีมกฺสุ.

๑ หมดอายุ 27/05/2566

๑ ฉ., เท. พหุลมกฺสุ

๒ ฉ., เท. ปน

๓ สยา. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

ยสฺสํ ภิกฺขเว ทิสายํ ภิกฺขุ สมคฺคา สมโมทมานา อวิวทมานา
 ขีโรทกัฏฺฐา อญฺญมญฺญํ ปิยจกฺขุหิ สมปสฺสนฺตา วิหรนฺติ.
 คนฺตุํปี เม เอสา ภิกฺขเว ทิสา ฆาสุ โหติ, ปเคว มนสิกาตุํ.
 นิฏฺฐํ เอตถ คจฺฉามิ: อทฺธา เต อายสฺมนฺโต อิเม ตโย ฐมฺเม
 ปชหิสุ, อิเม ตโย ฐมฺเม พหุลีมกัสมฺมิตฺติ. ทฺติยํ.

๓. โคตมกเจติยสูตรํ

[๑๐๕๐] เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหริติ โคตมเก
 เจติเย. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ. “ภทฺนเตติ
 เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสฺสุ. ภควา เอตทวโจ

“อภิญญาหาํ ภิกฺขเว ฐมํ เทเสมิ โน อนภิญญา,
 สนิทานาํ ภิกฺขเว ฐมํ เทเสมิ โน อนิทาณํ, สปปาฏิหาริยาหาํ
 ภิกฺขเว ฐมํ เทเสมิ โน อปปาฏิหาริยํ. ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว
 อภิญญา ฐมํ เทสยโต โน อนภิญญา, สนิทานํ ฐมํ
 เทสยโต โน อนิทาณํ, สปปาฏิหาริยํ ฐมํ เทสยโต โน
 อปปาฏิหาริยํ กรณียो โอวาทो กรณียา อนุสาสนี, อลญฺจ ปน
 วอ ภิกฺขเว ตุฏฺฐิยา, อลํ อตฺตมทนฺตาย, อลํ โสมนสฺสาย
 ‘สมฺมาสมพุทฺโธ’ ภควา, สุวากฺขาโต ภควตา ฐมโม, สุปฺปฏิปนฺโน
 สงฺฆโฆติ.

อิทมวโจ ภควา. อตฺตมทา เต ภิกฺขุ ภควโต ภาสีตํ
 อภินนฺทु.^๑ อิมสฺมิญฺจ ปน เวยยากรณสฺมี ภณฺณมานเ สหสฺสี
 โลกธาตุ อกมปิตฺถาติ.

หมดอายุ 27/03/2566

^๑ ฉ., เท., อ. อภินนฺทุนฺติ.

๔. ภรรณทุกาลามสตุต

[๑๐๕๑] เอกั สมยั ภควา โกสเลสุ จาริกั จรมาโน
 เยน กปิลวตถุ, ตทวสริ. อสสเสสิ โข มหاناโม สกโก
 “ภควา กิร กปิลวตถุ อนุปปตโตติ. อถ โข มหاناโม สกโก,
 เยน ภควา, เตนุปลสงกมิ; อุปลสงกมิตวา ภควนตัม อภิวาเทตวา
 เอกมนตัม อญฺจาสิ. เอกมนตัม จิตัม โข มหานามัม สกกัม ภควา
 เอตทโวจ

“คจฺจน มหานาม, กปิลวตถุสฺมี ตถารูปั อวสถัม ชาน,
 ยตถชฺช มยฺ เอกเรตฺตัม วิหเรยฺยามาติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข
 มหاناโม สกโก ภควโต ปฏิสฺสณฺนิตวา กปิลวตถุ ปวิสิตวา
 เกวลกปโป กปิลวตถุ อาหิณฺทนฺโต^๑ น อทฺทส กปิลวตถุสฺมี
 ตถารูปั อวสถัม, ยตถชฺช ภควา เอกเรตฺตัม วิหเรยฺย.

อถ โข มหاناโม สกโก, เยน ภควา, เตนุปลสงกมิ;
 อุปลสงกมิตวา ภควนตัม เอตทโวจ “นตฺถิ ภนฺเต กปิลวตถุสฺมี
 ตถารูปั อวสถโ, ยตถชฺช ภควา เอกเรตฺตัม วิหเรยฺย. อยํ
 ภนฺเต ภรรณทุ กาลาโม ภควโต ปุราณสพฺรหมจารี, ตสฺสชฺช
 ภควา อสฺสเม เอกเรตฺตัม วิหเรตฺตัม. “คจฺจน มหานาม สนฺถรํ
 ปญฺญาเปหิติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข มหاناโม สกโก ภควโต
 ปฏิสฺสณฺนิตวา, เยน ภรรณทุสฺส^๒ กาลามสฺส อสฺสโม, เตนุปลสงกมิ;
 อุปลสงกมิตวา สนฺถรํ ปญฺญาเปตวา อุทกั จเปตวา ปาทานํ
 ไชวนาย, เยน ภควา, เตนุปลสงกมิ; อุปลสงกมิตวา ภควนตัม

เอตทโวจ “สนฺถโต ภนฺเต สนฺถโร” อุกํ จปีตํ ปาทานํ
 ไชวนาย, ยสฺสทานิ ภนฺเต ภควา กาลํ มณฺณตํติ.

อถโข ภควา เยน ภรณฺฑุสฺส กาลามสฺส อสฺสโม,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสํหิ, นิสชฺช โข
 ภควา ปาเท ปกฺขาลลสิ. อถโข มหานามสฺส สกฺกสฺส เอตทโหสิ
 “อกาโล โข อชฺช ภควนฺตํ ปยิริปาสิตํ, กิลนฺโต ภควา,
 เสวทานาหํ ภควนฺตํ ปยิริปาสิสฺสามิตี, ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

[๑๐๕๒] อถโข มหานาโม สกโก ตสฺสา รตฺติยา
 อจฺจเยน, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสํหิ, เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข มหานามํ
 สกํ ภควา เอตทโวจ “ตโย โขเม มหานาม สตฺถาโร สนฺโต
 สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. กตเม ตโย. อิท มหานาม เอกจฺโจ สตฺถา
 กามานํ ปริณฺถํ ปณฺณาเปติ, น รูปานํ ปริณฺถํ ปณฺณาเปติ,
 น เวทนานํ ปริณฺถํ ปณฺณาเปติ. อิท ปน มหานาม เอกจฺโจ
 สตฺถา กามานญฺเจว ปริณฺถํ ปณฺณาเปติ, รูปานญฺจ ปริณฺถํ
 ปณฺณาเปติ, น เวทนานํ ปริณฺถํ ปณฺณาเปติ. อิท ปน มหานาม
 เอกจฺโจ สตฺถา กามานญฺเจว ปริณฺถํ ปณฺณาเปติ, รูปานญฺจ
 ปริณฺถํ ปณฺณาเปติ, เวทนานญฺจ ปริณฺถํ ปณฺณาเปติ. อิเม โข
 มหานาม ตโย สตฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. อิเมสํ
 มหานาม ติณฺถํ สตฺถารานํ เอกา นิฏฺฐา อุทากุ ปุณฺณ นิฏฺฐาติ.

เอวํ วุตฺเต, ภรณฺฑุ กาลาโม มหานามํ สกุกํ เอตทวโจ
 “เอกาติ มหานาม วเทหิตฺติ. เอวํ วุตฺเต, ภควา มหานามํ สกุกํ
 เอตทวโจ “นानาติ มหานาม วเทหิตฺติ. ทุตติยมฺปิ โข ภรณฺฑุ
 กาลาโม มหานามํ สกุกํ เอตทวโจ “เอกาติ มหานาม วเทหิตฺติ.
 ทุตติยมฺปิ โข ภควา มหานามํ สกุกํ เอตทวโจ “นานาติ
 มหานาม วเทหิตฺติ. ตติยมฺปิ โข ภรณฺฑุ กาลาโม มหานามํ
 สกุกํ เอตทวโจ “เอกาติ มหานาม วเทหิตฺติ. ตติยมฺปิ โข ภควา
 มหานามํ สกุกํ เอตทวโจ “นานาติ มหานาม วเทหิตฺติ.

อถ โข ภรณฺฑุสฺส กาลามสฺส เอตทโหสิ “มเหสฺสภสฺส
 วตมฺหิ มหานามสฺส สกุกสฺส สมฺมุขา สมณฺเนน โคตฺตเมณ
 ยาวตตฺติยกํ อปฺสาทิโต, ยนฺนุนาหํ กปิลวตฺถุมฺหา ปกุกเมยฺยนฺติ.
 อถ โข ภรณฺฑุ กาลาโม กปิลวตฺถุมฺหา ปกุกามิ [๑] ตถา ปกุกนฺโตว
 อโหสิ, น ปุณ ปจฺฉาคจฺฉิตฺติ.” จตฺตถํ.

๕. หตฺถกสุตฺตํ

[๑๐๕๓] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวนเ
 อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. อถ โข หตฺถโก เทวปฺตฺโต อภิกฺกนฺตาย
 รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน
 ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปุรโต “จสฺสามิติ
 โสสีทติ” สํสีทติ,^๑ น สกโกติ สณฺจาทํ, เสยฺยถาปิ นาม สปฺปิ วา
 เตลํ วา วาลิกาย^๒ อาสิตฺตํ โสสีทติ สํสีทติ น สณฺจาทิ;

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. ยํ กปิลวตฺถุมฺหา ปกุกามิ ^๒ อ. ปจฺฉาคจฺฉิตฺติ

^๓ ฉ., เท. โสสีทติเมว สํสีทติเมว อ. โสสีทติ เจว สํสีทติเจว ^๔ ฉ., เท. วาลูกาย

เอวเมว หตฺถโก เทวปฺตฺโต ภควโต ปุรโต “จสฺสามีติ โอสีหติ
สํสีหติ, น สกโกติ สณฺจาทฺ.”

อถโข ภควา หตฺถกํ เทวปฺตฺตํ เอตทโวจ “โอพาริกํ^๑
หตฺถก อตฺตภาวํ อภินิมมินาหีติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข หตฺถโก
เทวปฺตฺโต ภควโต ปฏิสฺสณฺนิตฺวา โอพาริกํ อตฺตภาวํ อภินิมมินิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ อมฺมจาสิ. เอกมณฺตํ จิตฺตํ โข
หตฺถกํ เทวปฺตฺตํ ภควา เอตทโวจ

“เย เต หตฺถก ฌมฺมา ปุพฺเพ มนุสฺสภฺตสฺส ปวตฺติโน
อหฺสิ, อปี นุ เต^๒ เต ฌมฺมา เอตฺรหิ ปวตฺติโนติ. เย จ เม
ภนฺเต [^๓] ฌมฺมา ปุพฺเพ มนุสฺสภฺตสฺส ปวตฺติโน อหฺสิ,
เต จ เม ฌมฺมา เอตฺรหิ ปวตฺติโน. เย จ เม ภนฺเต
ฌมฺมา ปุพฺเพ มนุสฺสภฺตสฺส นปฺปวตฺติโน อหฺสิ, เต จ เม
ฌมฺมา เอตฺรหิ ปวตฺติโน. เสยฺยถาปิ ภนฺเต ภควา เอตฺรหิ
อาภินฺโน วิหฺรติ ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ ราชฺฐหิ
ราชมฺหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสวาทฺเกหิ. เอวเมว โข อหํ
ภนฺเต อาภินฺโน วิหฺรามี เทวปฺตฺเตหิ. ทูรโตปิ ภนฺเต เทวปฺตฺตา
อาคจฺจนฺติ “หตฺถกสฺส เทวปฺตฺตสฺส สนฺติเก ฌมํ โสสฺสามาติ.
ติณฺณหํ ภนฺเต ฌมฺมานํ อติตฺโต อปฺปฏฺวิวาโน กาลกโต. กตเมสํ
ติณฺณํ. ภควโต อหํ ภนฺเต ทสฺสนสฺส^๔ อติตฺโต อปฺปฏฺวิวาโน
กาลกโต, สทฺธมฺมสฺสวณฺสสาหํ ภนฺเต อติตฺโต อปฺปฏฺวิวาโน
กาลกโต. สงฺฆสฺสสาหํ ภนฺเต อุปฏฺฏจฺานสฺส อติตฺโต อปฺปฏฺวิวาโน

กาลกโต. อิมสั โข อหิ ภนฺเต ติณฺณํ ฌมฺมานํ อติตฺโต
อปฺปฏฺวิวาณํ กาลกโตติ.

ภควโต ^๑ ทสฺสนสฺส	ติตฺติ อทฺธา กุทาจน ^๒
สงฺฆสฺส อปฺปฏฺจานสฺส	สทฺธมฺมสฺสวณสฺส จ.
อวิสีลํ ลิกฺขมาโน	สทฺธมฺมสฺสวเน รโต
ติณฺณํ ฌมฺมานมติตฺโต	หตฺถโก อวิหิ คโตติ. ปญฺจมํ.

๖. กฏวียสุตฺตํ

[๑๐๕๔] เอกํ สมยํ ภควา พาราณสียํ วิหริติ อธิปตเน
มิตทาเย. อถ โข ภควา ปุพฺพพณฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
พาราณสี ปิณฺฑทาย ปาวีสี. อทฺทสา โข ภควา โคโยคมิลลิกฺขสฺมี^๑
ปิณฺฑทาย จรมาโน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ริดฺดสฺสทาํ พาหิรสฺสทาํ
มุกฺกจสฺสตี อสมปฺชานํ อสมาคิตํ วิพฺภนฺตจิตฺตํ ปากตินุทฺธิยํ,
ทิสฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทวโจ “มา” โข ตวํ ภิกฺขุ” อตฺตानํ
กฏวียมกาสิ, ตํ วต ภิกฺขุ กฏวียกตํ อตฺตानํ อามคฺนฺธ^๒
อวสฺสตํ มกฺขิกา นานุปตฺติสฺสนฺติ นานฺวาสฺสวีสฺสนฺตีติ^๓ เนตํ จานํ
วิขฺชตีติ. อถ โข โส ภิกฺขุ ภควตา อิมินา โอวาเทน โอวทิตो
สํเวคมาปาทีติ. อถ โข ภควา พาราณสียํ ปิณฺฑทาย จริตฺวา
ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑทปาตปฏิกฺกนฺโต ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อิธํ ภิกฺขเว
ปุพฺพพณฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย พาราณสี ปิณฺฑทาย

^{๑-๑} จ., เท. นานํ ภควโต ทสฺสนสฺส ติตฺติมชฺฌคา กุทาจน

หมตอายุ 27/05/2566

^๒ จ., เท., อ. โคโยคปิลลิกฺขสฺมี

^๓ อ. ภิกฺขุ มา โข ตวํ, เอวมฺปรีปิ.

^๔ จ., เท. อามคฺนฺธ, เอวมฺปรีปิ.

^๕ อ. นานาสฺส

ปาวิสี, อทฺทสํ โข อหํ ภิกฺขเว โคโยคมิลกฺขสฺมี ปิณฺฑทาย
จรมาโน อณฺณตรํ ภิกฺขุํ วิตฺตสฺสทาํ พาหิรสฺสทาํ มุฏฺฐสฺสตี
อสมปฺชานํ อสมาคิตํ วิพฺภนฺตจิตฺตํ ปากติณฺฑริยํ, ทิสฺวา ตํ
ภิกฺขุํ เอตทวโจ.

‘มา โข ตวํ ภิกฺขุ อตฺตทานํ กฏวียมกาสี, ตํ วต ภิกฺขุ
กฏวียกตํ อตฺตทานํ อามคฺนฺธ อวสฺสตุตํ มกฺขิกา นานุปตฺติสฺสนฺตติ
นानฺवासฺสวีสฺสนฺตตีติ เนตํ จานํ วิชฺชตีติ. อถ โข โส ภิกฺขเว
ภิกฺขุ มยา อิมินา โอวาเทน โอวทิตฺว สํเวคมาปาทีติ. เอวํ
วุตฺเต, อณฺณตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “กิณฺहुโข ภนฺเต
กฏวียํ, โก อามคฺนฺธ, กา มกฺขิกาติ.

“อภิชฺฌมา โข ภิกฺขุ กฏวียํ, พยาปาโท อามคฺนฺธ, ปาปกา
อกุสลา วิตกฺกา มกฺขิกา, ตํ วต ภิกฺขุ กฏวียกตํ อตฺตทานํ
อามคฺนฺธ อวสฺสตุตํ มกฺขิกา นานุปตฺติสฺสนฺตติ นานฺवासฺสวีสฺสนฺตตีติ
เนตํ จานํ วิชฺชตีติ.

อตุตฺตํ จกฺขุสฺสอตฺสมี
มกฺขิกานุปตฺติสฺสนฺตติ

อินฺทริเยสฺส อสํวตํ
สงฺกปฺปา รากนิสฺสิตา.

กฏวียกโต ภิกฺขุ
อารกา โหติ นิพฺพานา

อามคฺนฺธ อวสฺสตุโต
วิฆาตสฺสเวว ภาคฺวา.

คาเม วา ยทิ วา รณฺเณ
จเร^๒ พาลो ทุมฺเมโธ

อลทฺฐา สมมตฺตโน^๑
มกฺขิกาหิ ปุรฺกฺขโต.

เย จ สีเลน สมปฺนฺหา
อุปฺสนฺตา สฺขํ เสนฺติ

ปณฺณายฺยปฺสเม รตา
นาสยิตฺวาน มกฺขิกาติ. จญฺจ.

๗. ปฐมอนุรุธสูตร

[๑๐๕๕] อถ โข อายสฺมา อนุรุธุโ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อนุรุธุโ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิธาคํ ภนฺเต ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสุทฺธเชน อติกฺกนฺตมานุสเกณฺเ ยญฺญเณน ปสฺสามิ มาตุคามํ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชมานํ. กตฺติหิ นุ โข ภนฺเต ฐมฺเมหิ สมนฺฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชตฺติติ.

“ตฺติหิ โข อนุรุธ ฐมฺเมหิ สมนฺฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชตฺติ. กตฺเมหิ ตฺติหิ. อิธ อนุรุธ มาตุคาโม ปุพฺพพณฺฺสมยํ^๑ มจฺเจรณฺลปฺริยฺญจฺิตเณ เจตสา อการํ อชฺฌาวสติ, มชฺฌนฺฺตีกสมยํ^๒ อิสฺสาปฺริยฺญจฺิตเณ เจตสา อการํ อชฺฌาวสติ, สายณฺฺสมยํ^๓ กามราคปฺริยฺญจฺิตเณ เจตสา อการํ อชฺฌาวสติ. อิมฺเหิ โข อนุรุธ ตฺติหิ ฐมฺเมหิ สมนฺฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชตฺติติ. สตฺตมํ.

๘. ทุตติยอนุรุธสูตร

[๑๐๕๖] อถ โข อายสฺมา อนุรุธุโ, เยนายสฺมา สารีปฺตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา สารีปฺตฺเตน สทฺธิ สมฺโมทฺติ, สมฺโมทฺตํ กถํ สาราณํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ

^๑ จ.,เท. มชฺฌนฺฺตีกสมยํ

^๒ จ.,เท. สายณฺฺสมยํ

นินฺนโน ไช อายสฺมา อนฺรุทฺธโร อายสฺมนตฺ สารีปฺตุตฺ
 เอตทวโจ “อิธํ อวฺโส สารีปฺตุตฺ ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสฺสุทฺธเณ
 อติกฺกนฺตมานุสเกณ สหสฺสํ โลกํ โอลฺเลกมิ, อารทฺธํ ไช ปน เม
 วิริยํ อสฺสลีนํ, อุปฺภวจิตฺตา สติ อปฺปมฺภุจฺจา,” ปสฺสทฺธโร กาโย
 อสสารทฺธโร, สมหิตฺตํ จิตฺตํ เอกคฺคํ, อถ จ ปน เม นานุปาทาย
 อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺจุจฺจตีติ.

“ยํ ไช เต อวฺโส อนฺรุทฺธโร เอวํ โหติ ‘อํ ทิพฺเพน
 จกฺขฺนา วิสฺสุทฺธเณ อติกฺกนฺตมานุสเกณ สหสฺสํ โลกํ โอลฺเลกมิตฺติ,
 อิทฺนฺเต มานสฺมึ. ยมฺปิ เต อวฺโส อนฺรุทฺธโร เอวํ โหติ ‘อารทฺธํ
 ไช ปน เม วิริยํ อสฺสลีนํ, อุปฺภวจิตฺตา สติ อปฺปมฺภุจฺจา, ปสฺสทฺธโร
 กาโย อสสารทฺธโร, สมหิตฺตํ จิตฺตํ เอกคฺคนฺติ อิทฺนฺเต อุทฺธจฺจสฺมึ.
 ยมฺปิ เต อวฺโส อนฺรุทฺธโร เอวํ โหติ ‘อถ จ ปน เม
 นานุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺจุจฺจตีติ, อิทฺนฺเต กุกฺกุจฺจสฺมึ.
 สาธุ วต อายสฺมา อนฺรุทฺธโร อิมํ ตโย ฐมฺเม ปหาย, อิมํ
 ตโย ฐมฺเม อมนสิกริตฺวา อมตาย ชาติฺยา จิตฺตํ อุปสํหรัตฺติ.

อถ ไช อายสฺมา อนฺรุทฺธโร อปเรน สมเยน อิมํ ตโย
 ฐมฺเม ปหาย อิมํ ตโย ฐมฺเม อมนสิกริตฺวา อมตาย ชาติฺยา
 จิตฺตํ อุปสํหาสิ.”^๑ อถ ไช อายสฺมา อนฺรุทฺธโร เอโก วูปกฺกฺโข
 อปฺปมตฺโต อาตปิ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต นจิรสฺเสว ยสฺสตุถาย
 กุลปฺตุตา สมฺมเทว อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทฺนตฺตรํ
 พุรฺหมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ฐมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺจจิกฺตฺวา
 อุปสมฺปชฺช วิหาสิ, “ขีณา ชาติ, วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ, กตํ กรณียํ,

นาปรี อิตถตตยาตติ อพฺภณฺณาสี. อณฺณตโร จ ปณายสฺมา
อนฺรุทฺโร อรหํ อโหสีติ. อญฺจม.

๕. ปฏิจจนนสูตร^๑

[๑๐๕๗] “ตีณิมานิ ภิกฺขเว ปฏิจจนฺนานิ วหฺนติ” โน
วิวฺฆานิ. กตมานิ ตีณิ. มาตุคฺคาโม ภิกฺขเว ปฏิจจนฺโน วหฺนติ” โน
วิวฺฆเ, พุราหฺมณานํ ภิกฺขเว มนฺตา ปฏิจจนฺนา วหฺนติ โน
วิวฺฆา, มิจฺจาทิฏฺฐิ ภิกฺขเว ปฏิจจนฺนา วหฺนติ โน วิวฺฆา. อิมานิ
ปิ ภิกฺขเว ตีณิ ปฏิจจนฺนานิ วหฺนติ โน วิวฺฆานิ.

ตีณิมานิ ภิกฺขเว วิวฺฆานิ วิโรจฺนติ โน ปฏิจจนฺนานิ.
กตมานิ ตีณิ. จนฺทมนฺทลํ ภิกฺขเว วิวฺฆํ วิโรจติ โน ปฏิจจนฺนํ.
สุริยมณฺทลํ ภิกฺขเว วิวฺฆํ วิโรจติ โน ปฏิจจนฺนํ, ตถาคตปฺปเวทิตฺโต
ธมฺมวินโย ภิกฺขเว วิวฺฆเ วิโรจติ โน ปฏิจจนฺโน. อิมานิ ปิ
ภิกฺขเว ตีณิ วิวฺฆานิ วิโรจฺนติ โน ปฏิจจนฺนานิติ. นวํ.

๑๐. เกษตุตต

[๑๐๕๘] “ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม ตโย. ปาสาณเลชฺฐปโม ปุคฺคฺโล ปจฺวีเลชฺฐปโม
ปุคฺคฺโล อุกฺกเลชฺฐปโม ปุคฺคฺโล. กตโม จ ภิกฺขเว ปาสาณเลชฺฐปโม
ปุคฺคฺโล. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล อภินฺหํ กุชฺฌติ,
โส จ ขวสฺส โกโร ทิฆรตฺตํ อนฺนเสติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว
ปาสาณ เลชา น ขิปปํ ลุชฺชติ วาเตน วา อุทเกน วา

^๑ ฉ., เท. อวหฺนติ.

^๒ ฉ., เท. อวหฺนติ, เอวฺมฺปริปิ.

จิรฏฺฐิติกา โหติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ
 กุชฺฌติ, โส จ ขวสฺส โกโร ทิฆรตฺตํ อนฺุเสติ, อยํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว ปาสาณเลขูปโม ปุคฺคโล.

กตโม จ ภิกฺขเว ปจฺวีเลขูปโม ปุคฺคโล. อิธ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ กุชฺฌติ, โส จ ขวสฺส โกโร น
 ทิฆรตฺตํ อนฺุเสติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปจฺวียํ เลขา ขิปปํ
 ลุชฺชติ วาเตน วา อุทเกน วา, น จิรฏฺฐิติกา โหติ; เอวเมว โข
 ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ กุชฺฌติ, โส จ ขวสฺส
 โกโร น ทิฆรตฺตํ อนฺุเสติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปจฺวีเลขูปโม
 ปุคฺคโล.

กตโม จ ภิกฺขเว อุทกเลขูปโม ปุคฺคโล. อิธ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโล อาคาพฺเหนปิ วุจฺจมาโน, ผรุสฺเณปิ วุจฺจมาโน,
 อมฺนาเปนปิ วุจฺจมาโน, สนฺุธิยติเยว^๑ สํสฺนฺทติเยว สมฺโมทติเยว.
 เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อุทเก เลขา ขิปปํเยว ปฏฺวิวิคฺจจฺติ,^๒ น
 จิรฏฺฐิติกา โหติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล
 อาคาพฺเหนปิ วุจฺจมาโน, ผรุสฺเณปิ วุจฺจมาโน, อมฺนาเปนปิ
 วุจฺจมาโน, สนฺุธิยติเยว สํสฺนฺทติเยว สมฺโมทติเยว. อยํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว อุทกเลขูปโม ปุคฺคโล. อิมเ โข ภิกฺขเว ตโย ปุคฺคลา
 สฺนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ. ทสมํ.

ตติโย กุสินารวคโค.

^๑ฉ.,เท. สนฺุธิยติ เมว สํสฺนฺทติ เมว สมฺโมทติ เมว. อ. สนฺุธิยติ เจว สํสฺนฺทติ เจว
 สมฺโมทติ เจว, เอวมุปริป.

^๒อ. ปฏฺวิวิคฺจจฺติ

ตสฺสุทฺธานํ

กุสินา^๑ ภาณูทนา เจว โคตมภารณุทฺทตฺถกา^๒
 กฏวียนนุเทว อนฺนุทฺธา ปฏิจฺจนนํ เลเขน เต ทสาติ.

๔. โยธาชีวกคฺโค

๑. โยธาชีวสุตฺตํ

[๑๐๕๙] “ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมณฺหาคโต โยธาชีโว
 ราชารโห โหติ ราชโมคฺโค, รมฺโง องฺคนฺเตวว สงฺขั^๑ คจฺจติ.
 กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว โยธาชีโว ทูเรปาทิ จ โหติ
 อกฺขณเวรี จ มหโต จ กายสฺส ปทาเลตา. อิเมหิ โข ภิกฺขเว
 ตีหิ องฺเคหิ สมณฺหาคโต โยธาชีโว ราชารโห โหติ ราชโมคฺโค,
 รมฺโง องฺคนฺเตวว สงฺขั^๑ คจฺจติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ตีหิ
 ฐมฺเมหิ สมณฺหาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ๕เปยฺย อนฺตฺตร
 ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทูเรปาทิ จ
 โหติ อกฺขณเวรี จ มหโต จ กายสฺส ปทาเลตา.

กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทูเรปาทิ โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ยงฺกิญฺจิ รูปํ อตีตํ นาคตปจฺจุปฺปนํ อชฺชตฺตํ วา พหิทฺธา วา
 โอพาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณฺีตํ วา ยํ ทูเร^๒ สนฺติเก วา,
 สพฺพํ รูปํ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ
 ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสติ. ยถา กาจิ เวทนา
 อตีตํ นาคตปจฺจุปฺปนา อชฺชตฺตา วา พหิทฺธา วา โอพาริกา วา
 สุขุมา วา หีนา วา ปณฺีตา วา ยถา ทูเร สนฺติเก วา
 สพฺพา^๓ เวทนา^๓ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ
 เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสติ. ยถา กาจิ สญฺญา

หมตอาญ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท. สงฺขย

^๒ อ. วา

^๓ ฉ., เท. สพฺพ เวทนา

อตีตานาคตปจฺจุปปนฺหา อชฺฌตฺตา^๑ วา พหิทฺธา วา โธพาริกา^๒ วา
 สุขุมมา วา หีนมา วา ปณฺีตา วา ยมา^๓ ทฺูเร สนฺติเก วา สพฺพพา^๔
 สญฺญา^๕ ‘เนตฺถิ มม, เนโสหฺมสฺสมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตฺถิ
 ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสตี. ยเย เกจิ สงฺขาราร
 อตีตานาคตปจฺจุปปนฺหา อชฺฌตฺตา วา พหิทฺธา วา โธพาริกา วา
 สุขุมมา วา หีนมา วา ปณฺีตา วา ยเย ทฺูเร สนฺติเก วา, สพฺพเพ
 สงฺขาราร ‘เนตฺถิ มม, เนโสหฺมสฺสมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตฺถิ
 ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสตี. ยงฺกิญฺจ วิญฺญาณํ
 อตีตานาคตปจฺจุปปนฺหา อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา โธพาริกํ วา
 สุขุมํ วา หีนํ วา ปณฺีตํ วา ยํ ทฺูเร สนฺติเก วา, สพฺพํ
 วิญฺญาณํ ‘เนตฺถิ มม, เนโสหฺมสฺสมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตฺถิ
 ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสตี. เอวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 ทฺูเรปาถิ โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขณเวธี โหติ. อิทฺ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ‘อิทํ ทฺูกฺขนฺตติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ‘อโย ทฺูกฺขสมฺมทโยติ
 ยถาภูตํ ปชานาติ, ‘อโย ทฺูกฺขนิโรธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ‘อโย
 ทฺูกฺขนิโรธคามินี ปฏฺิปปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํ โช ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ อกฺขณเวธี โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มหโต กายสฺส ปทาเลตา โหติ.
 อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มหนฺตํ อวิชฺชาทฺูกฺขนฺตํ ปทาเลติ. เอวํ โช
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ มหโต กายสฺส ปทาเลตา โหติ. อิเมหิ โช

^๑ ส.อ. อชฺฌตฺตํ
 ๒ ส. โธพาริกา

^๓ ส. ยํ

^๔ ส. โธพาริกา

^๕ ส. สพฺพ สญฺญ

ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ๕เปยฺ
อนุตฺตรํ ปญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. ปจฺม.

๒. ปริสาสุตฺตํ

[๑๐๖๐] “ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว ปริสา. กตมา ติสฺโส.
อุกฺกาจิตวินีตา ปริสา, ปฏฺิปปุจฺฉาวินีตา^๑ ปริสา, ยาวตฺตฺมาวินีตา^๒
ปริสา. อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส ปริสาติ. ทฺติยํ.

๓. มิตฺตสุตฺตํ

[๑๐๖๑] “ตีหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต มิตฺโต
เสวิตพฺโพ. กตเมหิ ตีหิ. [๓] ทฺททํ ททาติ, ทฺกกรํ กโรติ,
ทฺกขมํ ขมติ. อีเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต มิตฺโต
เสวิตพฺโพติ. ตติยํ.

๔. อุปฺปาทาสุตฺตํ

[๑๐๖๒] “อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตาณํ อนุปฺปาทา วา
ตถาคตาณํ จิตาว สา ธาตุ ฐมฺมฏฺิจิตตา ฐมฺมนิยามตา ‘สพฺเพ
สงฺขารา อนิจฺจาติ, ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ,
อภิสมฺพุชฺฌิตฺวา อภิสเมตฺวา อาจิกฺขติ เทเสติ ปญฺญเปติ
ปญฺญจเปติ วิวรติ วิภชติ อุตฺตานิกรโรติ ‘สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ.
อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตาณํ อนุปฺปาทา วา ตถาคตาณํ

จิตาว สา ธาตุ ฌมมภูจิตตา ฌมมนิยามตา ‘สพฺเพ สงฺขาราทุขาติ, ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ, อภิสมฺพุชฺฌิตฺวา อภิสเมตฺวา อากิขติ เทเสติ ปณฺณเปติ ปฏฺฐเปติ วิวรติ วิฆตติ อุตฺตานิโกโรติ ‘สพฺเพ สงฺขาราทุขาติ. อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานิ อนฺุปฺปาทา วา ตถาคตานิ จิตาว สา ธาตุ ฌมมภูจิตตา ฌมมนิยามตา ‘สพฺเพ ฌมฺมา อนตฺตาทิ, ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ, อภิสมฺพุชฺฌิตฺวา อภิสเมตฺวา อากิขติ เทเสติ ปณฺณเปติ ปฏฺฐเปติ วิวรติ วิฆตติ อุตฺตานิโกโรติ ‘สพฺเพ ฌมฺมา อนตฺตาทิ. จตฺตถํ.

๕. เกสกมฺพลสุตฺตํ

[๑๐๖๓] “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ยานิ กานิจิ ตนฺตาวูตานิ วตฺถานํ, เกสกมฺพโล เตสํ [°] ปฏฺฐิกิฏฺโฐ อกฺขายติ. เกสกมฺพโล ภิกฺขเว สีเต สีโต อุณฺเห อุณฺโห ทุพฺพณฺโณ ทุคฺคณฺโห ทุคฺคสมฺผสฺโส. เอวเมว โข ภิกฺขเว ยานิ กานิจิ ปุณฺณสมณปฺปวาทานํ,^๒ มกฺขลิวาทิ เตสํ ปฏฺฐิกิฏฺโฐ อกฺขายติ.

มกฺขลฺลิ ภิกฺขเว โมฆปฺริโส เอวํวาทิ เอวํทิกฺขุจิ ‘นตฺถิ กมฺมํ นตฺถิ กิริยํ นตฺถิ วิริยนฺติ. เยปิ เต ภิกฺขเว อเหสฺสุ อตฺตมทฺธานํ อรหฺนฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธา, เตปิ ภควนฺโต กมฺมวาทา เจว อเหสฺสุ กิริยวาทา จ วิริยวาทา จ, เตปิ ภิกฺขเว มกฺขลฺลิ โมฆปฺริโส ปฏฺฐิพาหติ ‘นตฺถิ กมฺมํ นตฺถิ กิริยํ นตฺถิ วิริยนฺติ. เยปิ เต ภิกฺขเว ภวิสฺสนฺติ อนาคตมทฺธานํ อรหฺนฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธา,

เตปิ ภควนฺโต กมฺมวาทา เจว ภวิสฺสหนฺติ กิริยวาทา จ
 วิริยวาทา จ, เตปิ ภิกฺขเว มกฺขลฺลิ โมชปุริสฺโส ปฏฺฐิพาหติ
 ‘หนฺตฺถิ กมฺมํ นฺตฺถิ กิริยํ นฺตฺถิ วิริยนฺตฺถิ. อหฺมปิ ภิกฺขเว
 เอตฺรหิ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ กมฺมวาทो กิริยวาทो วิริยวาทो,
 มหฺมปิ ภิกฺขเว มกฺขลฺลิ โมชปุริสฺโส ปฏฺฐิพาหติ ‘หนฺตฺถิ กมฺมํ นฺตฺถิ
 กิริยํ นฺตฺถิ วิริยนฺตฺถิ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว นทิมฺุเข ขิปี อุกฺกเตยฺย^๑ พหุณฺนํ
 มจฺจุฉานํ อหิตาย ทุกฺขาย อนฺนาย พฺยสฺนาย; เอวเมว โข
 ภิกฺขเว มกฺขลฺลิ โมชปุริสฺโส มนุสฺสขิปมฺมณฺณเณ โลเก อุปฺปนฺโน
 พหุณฺนํ สตฺตฺตานํ อหิตาย ทุกฺขาย อนฺนาย พฺยสฺนายาติ. ปณฺจมํ.

๖. สมฺปทาสุตฺตํ

[๑๐๖๔] “ติสฺสฺโส อีมา ภิกฺขเว สมฺปทา. กตฺมา ติสฺสฺโส.
 สทฺธาสมฺปทา สีสสมฺปทา ปณฺณาสมฺปทา. อีมา โข ภิกฺขเว
 ติสฺสฺโส สมฺปทาติ. จมฺมจํ.

๗. วุฑฺฒิสุตฺตํ

[๑๐๖๕] “ติสฺสฺโส อีมา ภิกฺขเว วุฑฺฒิโย. กตฺมา ติสฺสฺโส.
 สทฺธาวุฑฺฒิ สีสวุฑฺฒิ ปณฺณาวุฑฺฒิ. อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺสฺโส
 วุฑฺฒิโยติ. สตฺตมํ.

๘. อสฺสขลฺลํกสฺสคฺคํ

[๑๐๖๖] “ตโย จ ภิกฺขเว อสฺสขลฺลํเก เทเสสฺสามิ ตโย จ ปริสขลฺลํเก,*” ตํ สฺสณาท สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสึ. ภควา เอตทวโจ

“กตเม จ ภิกฺขเว ตโย อสฺสขลฺลํกา. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขลฺลํโก ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาทสมฺปนฺโน. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขลฺลํโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ น อารโหปริณาทสมฺปนฺโน. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขลฺลํโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาทสมฺปนฺโน จ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย อสฺสขลฺลํกา.

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย ปริสขลฺลํกา. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปริสขลฺลํโก ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาทสมฺปนฺโน. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปริสขลฺลํโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ น อารโหปริณาทสมฺปนฺโน. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปริสขลฺลํโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาทสมฺปนฺโน จ.

กถญจ ภิกฺขเว ปริสขลฺลํโก ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาทสมฺปนฺโน. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ‘อิทํ ทฺวขฺหนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ ‘อัยํ ทฺวขฺหนิโรธคามินิ ปฏฺฐิพทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทมสฺส ชวสฺมี วทามิ. อภิชมฺเม

โฆ ปน อภินเย ปณห์ ปุญฺโง สํสาเทติ โน วิสฺสชฺเชติ,
อิทฺมสฺส น วณฺณสมฺมํ วทามิ. น โฆ ปน ลากิ โหติ
จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปัจจุยเภสชฺชปริกฺขารานํ, อิทฺมสฺส น
อาโรหปริณาสสมฺมํ วทามิ. เอวํ โฆ ภิกฺขเว ปุริสขลุลูกโก
ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อาโรหปริณาสสมฺปนฺโน.

กถญจ ภิกฺขเว ปุริสขลุลูกโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
วณฺณสมฺปนฺโน จ น อาโรหปริณาสสมฺปนฺโน. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
'อิทํ ทุกฺขนฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ เปฯ 'อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทฺมสฺส ชวสมฺมํ วทามิ. อภิมฺเม
โฆ ปน อภินเย ปณห์ ปุญฺโง วิสฺสชฺเชติ โน สํสาเทติ,
อิทฺมสฺส วณฺณสมฺมํ วทามิ. น โฆ ปน ลากิ โหติ
จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปัจจุยเภสชฺชปริกฺขารานํ, อิทฺมสฺส น
อาโรหปริณาสสมฺมํ วทามิ. เอวํ โฆ ภิกฺขเว ปุริสขลุลูกโก ชวสมฺปนฺโน จ
โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ น อาโรหปริณาสสมฺปนฺโน.

กถญจ ภิกฺขเว ปุริสขลุลูกโก ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาสสมฺปนฺโน. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
'อิทํ ทุกฺขนฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ เปฯ 'อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทฺมสฺส ชวสมฺมํ วทามิ,
อภิมฺเม โฆ ปน อภินเย ปณห์ ปุญฺโง วิสฺสชฺเชติ โน
สํสาเทติ, อิทฺมสฺส วณฺณสมฺมํ วทามิ. ลากิ โฆ ปน โหติ
จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปัจจุยเภสชฺชปริกฺขารานํ, อิทฺมสฺส
อาโรหปริณาสสมฺมํ วทามิ. เอวํ โฆ ภิกฺขเว ปุริสขลุลูกโก ชวสมฺปนฺโน จ
โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาสสมฺปนฺโน จ. อิมเ โฆ
ภิกฺขเว ตโย ปุริสขลุลูกกาติ. อญฺจมํ.

๕. อสฺสสทสฺสสุตฺตํ

[๑๐๖๗] “ตโย จ ภิกฺขเว อสฺสสทสฺสเส” เทเสสฺสามิ ตโย จ ปุริสสทสฺสเส,^๑ ตํ สฺกฺมาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามิตี. “เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสสํ. ภควา เอตทโวจ

“กตเม จ ภิกฺขเว ตโย อสฺสสทสฺสา. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาสสมฺปนฺโน. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ น อารโหปริณาสสมฺปนฺโน. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาสสมฺปนฺโน จ. อิมे โข ภิกฺขเว ตโย อสฺสสทสฺสา.

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย ปุริสสทสฺสา. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาสสมฺปนฺโน. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ น อารโหปริณาสสมฺปนฺโน. อิทฺ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาสสมฺปนฺโน จ.

กถญจ ภิกฺขเว ปุริสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาสสมฺปนฺโน. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สยฺโยชฌานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา, อิทมฺสฺส ชวสมฺ

วทามิ. อภิธฺเม โข ปน อภิวินเย ปณฺหํ ปุณฺโณ สํสาเทติ โน
 วิสฺสชฺเชติ, อิทมฺสฺส น วณฺณสมฺมํ วทามิ. น โข ปน ลาภี โหติ
 จีวรปิตฺตฺทปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ, อิทมฺสฺส น
 อารโหปริณาสมฺมํ วทามิ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริสสทสฺโส
 ชวสมฺปนฺโน โหติ น วณฺณสมฺปนฺโน น อารโหปริณาสมฺปนฺโน.

กถญฺจ ภิกฺขเว ปุริสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
 วณฺณสมฺปนฺโน จ น อารโหปริณาสมฺปนฺโน. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 ปญฺจนนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ
 ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺติธฺมโม ตสฺมา โลกา, อิทมฺสฺส ชวสมฺมํ
 วทามิ. อภิธฺเม โข ปน อภิวินเย ปณฺหํ ปุณฺโณ วิสฺสชฺเชติ โน
 สํสาเทติ, อิทมฺสฺส วณฺณสมฺมํ วทามิ. น โข ปน ลาภี โหติ
 จีวรปิตฺตฺทปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ, อิทมฺสฺส น
 อารโหปริณาสมฺมํ วทามิ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริสสทสฺโส
 ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ น อารโหปริณาสมฺปนฺโน.

กถญฺจ ภิกฺขเว ปุริสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ
 วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาสมฺปนฺโน จ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 ปญฺจนนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ
 ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺติธฺมโม ตสฺมา โลกา, อิทมฺสฺส ชวสมฺมํ
 วทามิ. อภิธฺเม โข ปน อภิวินเย ปณฺหํ ปุณฺโณ วิสฺสชฺเชติ
 โน สํสาเทติ, อิทมฺสฺส วณฺณสมฺมํ วทามิ. ลาภี โข ปน โหติ
 จีวรปิตฺตฺทปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ, อิทมฺสฺส
 อารโหปริณาสมฺมํ วทามิ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริสสทสฺโส
 ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาสมฺปนฺโน จ
 อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุริสสทสฺสาติ. นวมํ.

๑๐. อสุสาขานิยสุตตัม

[๑๐๖๘] “ตโย จ ภิกขเว ภทฺเท” อสุสาขานิเย เทเสสสุสามิ ตโย จ ภทฺเท ปุริสาขานิเย, ตัม สุนาถ สาธุกัม มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสโสสุ. ภควา เอตทวโจ

“กตเม จ ภิกขเว ตโย ภทฺทา อสุสาขานิยา. อิทฺ ภิกขเว เอกจฺโจ ภทฺโท อสุสาขานิโย ๔เปยฺ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาสสมฺปนฺโน จ. อิเม โข ภิกขเว ตโย ภทฺทา อสุสาขานิยา.

กตเม จ ภิกขเว ตโย ภทฺทา ปุริสาขานิยา. อิทฺ ภิกขเว เอกจฺโจ ภทฺโท ปุริสาขานิโย ๔เปยฺ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาสสมฺปนฺโน จ ๔เปยฺ

กถญจ ภิกขเว ภทฺโท ปุริสาขานิโย ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อารโหปริณาสสมฺปนฺโน จ. อิทฺ ภิกขเว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺติํ ปญฺญาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ. อิทมฺสฺส ชวสฺมี วทามิ. อภิฌมฺเม โข ปน อภิวินเย ปญฺหํ ปุญฺโโจ วิสฺสชฺเชติ โน สํสาเทติ, อิทมฺสฺส วณฺณสฺมี วทามิ. ลาภี โข ปน โหติ จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจุยฆาตชฺชปริกฺขารานํ, อิทมฺสฺส อารโหปริณาสสฺมี วทามิ. เอวํ โข ภิกขเว ภทฺโท ปุริสาขานิโย ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ

อาโรหปริณาสสมฺปนฺโน จ. อิมเ ช ภิกฺขเว ตโย ภทฺทา
ปฺริสาชานียาติ. ทสมฺ.

๑๑. ปจฺมโมรนิวาปสุตตัม

[๑๐๖๙] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ โมรนิวาเป
ปรีพฺพาชการาเม. ตตฺร ช ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ.
“ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสอสุ. ภควา เอตทโวจ

“ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนตนิฏฺโง
โหติ อจฺจนตโยคกฺเขมี อจฺจนตพฺรหฺมจารี อจฺจนตปรีโยसानเ
สฺสอสุ เทวมนุสฺसानํ. กตเมหิ ตีหิ. อสฺสเกเชน” สิลกฺขนฺธเณ
อสฺสเกเชน สมาริกฺขนฺธเณ อสฺสเกเชน ปญฺญากฺขนฺธเณ. อิมหิ ช
ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนตนิฏฺโง โหติ
อจฺจนตโยคกฺเขมี อจฺจนตพฺรหฺมจารี อจฺจนตปรีโยसानเ สฺสอสุ
เทวมนุสฺसानนฺติ. เอกาทสมฺ.

๑๒. ทุตติยโมรนิวาปสุตตัม

[๑๐๗๐] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
อจฺจนตนิฏฺโง โหติ อจฺจนตโยคกฺเขมี อจฺจนตพฺรหฺมจารี อจฺจนต-
ปรีโยसानเ สฺสอสุ เทวมนุสฺसानํ. กตเมหิ ตีหิ. อิทฺธิปาฏิหาริเยน
อาเทสนาปาฏิหาริเยน อนุสาสณีปาฏิหาริเยน. อิมหิ ช ภิกฺขเว
ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนตนิฏฺโง โหติ อจฺจนตโยคกฺเขมี
อจฺจนตพฺรหฺมจารี อจฺจนตปรีโยसानเ สฺสอสุ เทวมนุสฺसानนฺติ.
ทฺวาทสมฺ.

๑๓. ตติยโมรนิวาปสุตตํ

[๑๐๗๑] “ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณฺหาคโต ภิกขุ
 อจฺจนฺตนิฏฺฐโจ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺต-
 ปรีโยसानโ สญฺญโจ เทวมนุสฺसानํ. กตเมหิ ตีหิ. สมฺมาทิฏฺฐิยา
 สมฺมาฉานเณน สมฺมาวิมุตฺติยา. อิมเอหิ โข ภิกขเว ตีหิ
 ฐมเมหิ สมณฺหาคโต ภิกขุ อจฺจนฺตนิฏฺฐโจ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี
 อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปรีโยसानโ สญฺญโจ เทวมนุสฺसानนฺติ.
 เตรสมํ.

จตุตถโย โยธาชีวคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

โยธปริสฺมิตฺตา จ อุปฺปาโท เกสกมฺพล
 สทฺธา วุฑฺฒิ ตโย อสฺสา ตโย โมรนิวาปิโนติ.

๕. มงคลวคฺโค

๑. อกุสสสฺสตุตฺ

[๑๐๗๒] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต เอวํ นิริเย. กตเมหิ ตีหิ. อกุสเลน กายกมฺเมน อกุสเลน วจีกมฺเมน อกุสเลน มโนกมฺเมน. อิมะหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต เอวํ นิริเย.

ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ตีหิ. กุสเลน กายกมฺเมน กุสเลน วจีกมฺเมน กุสเลน มโนกมฺเมน. อิมะหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิภฺขิตฺโต เอวํ สคฺเคติ. ปจฺมํ.

๒. สาวชฺชสฺสตุตฺ

[๑๐๗๓] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ๔เปยฺย สาวชฺเชน กายกมฺเมน สาวชฺเชน วจีกมฺเมน สาวชฺเชน มโนกมฺเมน ๔เปยฺย อนวชฺเชน กายกมฺเมน อนวชฺเชน วจีกมฺเมน อนวชฺเชน มโนกมฺเมน ๔เปยฺย ทูตียํ.

๓. วิสมสฺสตุตฺ

[๑๐๗๔] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ๔เปยฺย วิสมเณน กายกมฺเมน วิสมเณน วจีกมฺเมน วิสมเณน มโนกมฺเมน ๔เปยฺย สเมเนน กายกมฺเมน สเมเนน วจีกมฺเมน สเมเนน มโนกมฺเมน ๔เปยฺย ตตฺติยํ.

๔. อสุจิสูตร

[๑๐๗๕] “ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณนาคโต ๗เปฯ
 อสุจิณา กายกมฺเมน อสุจิณา วจีกมฺเมน อสุจิณา มโนกมฺเมน
 ๗เปฯ สฺจิณา กายกมฺเมน สฺจิณา วจีกมฺเมน สฺจิณา มโนกมฺเมน.
 อิมเอหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐมเมหิ สมณนาคโต ยถาภัตตํ
 นิภิตฺโต เอวํ สกฺเคติ. จตฺตถํ.

๕. ปจมาตสูตร

[๑๐๗๖] “ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณนาคโต พาโล
 อพฺยตฺโต อสปฺปริโส ขตํ อุพหตํ อตฺตानํ ปรีหริติ, สาวชฺชโ จ
 โหติ สานุวชฺช [๑] วิญญฺณํ, พหุญฺจ อปฺปญฺญํ ปสวติ.
 กตเมหิ ตีหิ. อกฺกุสเลน กายกมฺเมน อกฺกุสเลน วจีกมฺเมน
 อกฺกุสเลน มโนกมฺเมน. อิมเอหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐมเมหิ
 สมณนาคโต พาโล อพฺยตฺโต อสปฺปริโส ขตํ อุพหตํ อตฺตानํ
 ปรีหริติ, สาวชฺชโ จ โหติ สานุวชฺช [๑] วิญญฺณํ, พหุญฺจ
 อปฺปญฺญํ ปสวติ.

ตีหิ ภิกขเว ฐมเมหิ สมณนาคโต ปญฺชิตฺโต พฺยตฺโต^๒
 สปฺปริโส อกฺขตํ อนฺุพหตํ อตฺตानํ ปรีหริติ, อนวชฺชโ จ
 โหติ อนนุวชฺช วิญญฺณํ, พหุญฺจ ปฺปญฺญํ ปสวติ. กตเมหิ ตีหิ.
 กุสเลน กายกมฺเมน กุสเลน วจีกมฺเมน กุสเลน มโนกมฺเมน
 ๗เปฯ ปญฺจมํ.

๖. ทุตฺติยขตฺตสุตฺตํ

[๑๐๗๗] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ๔เปยฺย
 สาวชฺเชน กายกมฺเมน สาวชฺเชน วจีกมฺเมน สาวชฺเชน
 มโนกมฺเมน ๔เปยฺย อนวชฺเชน กายกมฺเมน อนวชฺเชน วจีกมฺเมน
 อนวชฺเชน มโนกมฺเมน ๔เปยฺย จมฺมจํ.

๗. ตตฺติยขตฺตสุตฺตํ

[๑๐๗๘] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ๔เปยฺย
 วิสเมน กายกมฺเมน วิสเมน วจีกมฺเมน วิสเมน มโนกมฺเมน
 ๔เปยฺย สเมน กายกมฺเมน สเมน วจีกมฺเมน สเมน มโนกมฺเมน
 ๔เปยฺย สตฺตมํ.

๘. จตุตฺถขตฺตสุตฺตํ

[๑๐๗๙] “ตีหิ ภิกฺขเว ๔เปยฺย อสุจฺฉินา กายกมฺเมน
 อสุจฺฉินา วจีกมฺเมน อสุจฺฉินา มโนกมฺเมน ๔เปยฺย สฺสุจฺฉินา กายกมฺเมน
 สฺสุจฺฉินา วจีกมฺเมน สฺสุจฺฉินา มโนกมฺเมน. อิมฺเมหิ โข ภิกฺขเว
 ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ปณฺทิตโต พุยฺตโต สปปุริโส อกฺขตํ
 อนุปหตํ อตฺตาทนํ ปรีหฺรติ, อนวชฺโช จ โหติ อนนฺวชฺโช วิญญฺณํ,
 พหุญฺจ ปุญฺญํ ปสวตฺตีติ. อมฺมจมํ.

๙. วนฺทนาสุตฺตํ

[๑๐๘๐] “ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว วนฺทนา. กตมา ติสฺโส.
 กวเยน วาจาเย มนฺสา. อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส วนฺทนาติ.
 นวมํ.

๑๐. สุปัพพณหสูตร

[๑๐๘๑] “เย ภิกขเว สตตะ ปุพพณหสมยฺ กาเยน
 สุจริตํ จรณฺติ, วาจาเย สุจริตํ จรณฺติ, มนสา สุจริตํ จรณฺติ.
 สุปัพพณโห ภิกขเว เตสํ สตตานิ.

เย ภิกขเว สตตะ มชฺฌนฺตีกสมยฺ กาเยน สุจริตํ จรณฺติ,
 วาจาเย สุจริตํ จรณฺติ, มนสา สุจริตํ จรณฺติ. สุมชฺฌนฺตีกโก
 ภิกขเว เตสํ สตตานิ.

เย ภิกขเว สตตะ สายณหสมยฺ กาเยน สุจริตํ จรณฺติ,
 วาจาเย สุจริตํ จรณฺติ, มนสา สุจริตํ จรณฺติ. สุสายณโห ภิกขเว
 เตสํ สตตานิ. ทสมํ.

สุนกฺขตตํ สุขุมํ
 สุขโน สุขุหุตโต จ

ปทกฺขิณํ กายกมฺมํ
 ปทกฺขิณํ มโนกมฺมํ
 ปทกฺขิณานิ กตฺวาน

เต อตฺถลทฺธา สุขิตา
 อโรคา สุขิตา โหถ

สุปภาตํ^๑ สุขุญฺจิตํ^๒
 สุขิณฺจํ พุทฺธมฺจาริสฺส.

วาจากมฺมํ ปทกฺขิณํ
 ปณฺธิ^๓ เต ปทกฺขิณา
 ลภนฺตตฺเถ ปทกฺขิเณ.

วิฐฺฐา พุทฺธสาสนเ
 สห สพฺเพหิ ฅาติภีติ.

มจฺจลวคฺโค ปณฺจโม.

ตสฺสอุทฺทหนํ

อกุสลญจ สาวชฺชํ วิสมาสุจिณา สห
จตุกฺขตา^๑ จ วนฺทนา สุปฺพุพฺพนฺเหณ เต ทสาติ.^๑

ตติโย ปณณาสโก สมตฺโต.

ปณณาสกาสงฺกหิตา สุตฺตนฺตา.

๖. อเจลกวกุโค

[๑๐๘๒] “ติสฺโส อิมํ ภิกฺขเว ปฏฺฐิตา. กตมา ติสฺโส. อาคาพฺพา ปฏฺฐิตา นิชฺฌามา ปฏฺฐิตา มชฺฌิมา ปฏฺฐิตา. กตมา จ ภิกฺขเว อาคาพฺพา ปฏฺฐิตา. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ เอวํวาทิ โหติ เอวํทิสฺโส ‘นตฺถิ กาเมสฺสุ โทโสติ, โส กาเมสฺสุ ปาตพฺยุตํ อาปชฺชติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อาคาพฺพา ปฏฺฐิตา.

กตมา จ ภิกฺขเว นิชฺฌามา ปฏฺฐิตา. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อเจลกโก โหติ มุตฺตาจาโร หตฺถาวเลชโน^๑ น เอหิภทฺทโก, น ติสฺสภทฺทโก, นาภิภฺมํ, น อุทฺทิสฺสกตํ น นิมนฺตํ สาทียติ, โส น กุมฺภิมฺขา ปฏฺฐิตคณฺหาติ, น กโฬปิมุขา^๒ ปฏฺฐิตคณฺหาติ, น เอลกมนฺตรํ,^๓ น ทณฺฑมนฺตรํ, น มุสฺสลมฺตรํ, น ทฺวินนํ ภูณฺชมานนํ, น คพฺภินิยา, น ปายมานาย, น ปุริสนฺตรคตฺยา, น สงฺกิตฺตีสฺสุ, น ยตฺถ सा อุปฺภุจฺจิตโ หติ, น ยตฺถ มกฺขิกา สณฺทสณฺทจารินี,^๔ น มจฺฉํ, น มํสํ, น สฺรํ, น เมรยํ, น ญฺโสทกํ ปิวดิ, โส เอกาคาริโก วา โหติ เอกาโลปิโก, ทฺวาคาริโก วา โหติ ทฺวาโลปิโก ๕เปยฺ สตฺตาคาริโก วา โหติ สตฺตาโลปิโก, เอกิสฺสาปี ทตฺติยา ยาเปติ, ทฺวีหิปี ทตฺติหิ ยาเปติ ๕เปยฺ สตฺตหิปี ทตฺติหิ ยาเปติ, เอกาหิกมฺปิ อาหารํ อาหาเรติ, ทฺวีหิกมฺปิ^๕ อาหารํ อาหาเรติ ๕เปยฺ สตฺตาหิกมฺปิ อาหารํ อาหาเรติ. อิติ เอวํวาทิ อทฺธมาสิกมฺปิ^๖ ปริยายภตฺตโมชฺชานนุโยคมนุยุตฺโต วิหริติ.

^๑ ฉ. เท. หตฺถาปเลชโน

^๒ ส. ชโลปิมุขา

^๓ ฉ. เท. เอพกมนฺตรํ

^๔ อ. สณฺทจารินี

^๕ ฉ. เท. ทฺวาคามฺปิ

^๖ ฉ. เท. อทฺธมาสิกมฺปิ

หมดอายุ 27/05/2566

หมดอายุ 27/05/2566

หมดอายุ 27/05/2566

၁၆၇၇. နတ်ကျွန်း

ທ., ຄົນ. ການສຸກສະ

[๑๐๘๓] “ติสฺสโส อีมา ภิกฺขเว ปฏฺฐิปทา. กตมา ติสฺสโส.
 อาคาพฺพหา ปฏฺฐิปทา นิชฺฌามา ปฏฺฐิปทา มชฺฌิมา ปฏฺฐิปทา.
 กตมา จ ภิกฺขเว อาคาพฺพหา ปฏฺฐิปทา ๕เปฯ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 อาคาพฺพหา ปฏฺฐิปทา.

កត្តា ជ ភិក្ខុវេ និធុណាមា ប្បវិទ្យា ។ បេ ។ អំ វុទ្ធជតិ
 ភិក្ខុវេ និធុណាមា ប្បវិទ្យា.

กตมา จ ภิกขเว มชฺฌิมา ปฏีปทา. อีธ ภิกขเว ภิกขุ
 อญฺปิปนฺนานํ ปาปกาณฺโณ อกุสลานํ ฐมฺมานํ อญฺปิปาทาย จณฺห์
 ชเนติ วายมตี วิริยํ อารภาติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหตี.
 อญฺปิปนฺนานํ ปาปกาณฺโณ อกุสลานํ ฐมฺมานํ ปหานาย จณฺห์ ชเนติ
 วายมตี วิริยํ อารภาติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหตี. อญฺปิปนฺนานํ
 กุสลานํ ฐมฺมานํ อญฺปิปาทาย จณฺห์ ชเนติ วายมตี วิริยํ อารภาติ
 จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหตี. อญฺปิปนฺนานํ กุสลานํ ฐมฺมานํ จิตฺติยา
 อสมฺโมสาย ภิกฺขโยภาวาย เวปฺปุลลาเย ภาวนาย ปาริปุริยา จณฺห์
 ชเนติ วายมตี วิริยํ อารภาติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหตี. (๒)

จนฺทสมาธิปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาวเตติ,
 วิริยสมาธิปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาวเตติ, จิตฺตสมาธิ-
 ปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาวเตติ, วิมฺสาสมาธิปธาน-
 สงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาวเตติ. ๔เปฯ (๓)

สหุทธิณฺหุริยํ ภาวเตติ, วิริยิณฺหุริยํ ภาวเตติ, สติณฺหุริยํ ภาวเตติ,
สมาธิณฺหุริยํ ภาวเตติ, ปญฺณิณฺหุริยํ ภาวเตติ. ๔เปฯ (๔)

สหุชาพลั ภาเวติ, วิริยพลั ภาเวติ, สติพลั ภาเวติ,
สมาธิพลั ภาเวติ, ปญญาพลั ภาเวติ. ฯเพฯ (๕)

สติสมโพชฌงคํ ภาเวติ, ฌมมวิจยสมโพชฌงคํ ภาเวติ,
 วิริยสมโพชฌงคํ ภาเวติ, ปีติสมโพชฌงคํ ภาเวติ,
 ปสฺสทฺทิสมโพชฌงคํ ภาเวติ, สมาริสมโพชฌงคํ ภาเวติ,
 อุเปกฺขาสมโพชฌงคํ ภาเวติ. ๕เปฯ (๖)

สมมาทิฏฺฐิํ ภาเวติ, สมมาสงฺกปฺปํ ภาเวติ, สมมาวาจํ
 ภาเวติ, สมมากมฺมหนฺตํ ภาเวติ, สมมาอาชีวํ ภาเวติ, สมมาวายามํ
 ภาเวติ, สมมาสตี ภาเวติ, สมมาสมาธิ ภาเวติ. อยํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว มชฺฌิมา ปฏฺฐิปา. อีมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส ปฏฺฐิปาติ.
 (๗)

ฉนฺโธ อเจตกวกุโค.

ตสฺสุทฺทหณํ

สติปฏฺฐานํ สมมปฺปธานํ อิทฺธิปาทีนฺทฺริเยน จ
 พลํ โพชฌงฺโก มคฺโค จ ปฏฺฐิปาทย โยชเยติ.

๓. กมมปถเปยยาลัม

[๑๐๘๔] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตัม นิรุชิตโต เอวํ นिरเย. กตเมหิ ตีหิ. อตฺตนา จ ปาณาติปาตี โหติ, ปรมฺจ ปาณาติปาเต สมากเปติ, ปาณาติปาเต จ สมนฺญโณ โหติ. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตัม นิรุชิตโต เอวํ นिरเย. (๑)

ตีหิ ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตัม นิรุชิตโต เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ตีหิ. อตฺตนา จ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ, ปรมฺจ ปาณาติปาตา เวรมณียา สมากเปติ, ปาณาติปาตา เวรมณียา จ สมนฺญโณ โหติ. ๕เปยฺ (๒)

อตฺตนา จ อทินฺนาทายี โหติ, ปรมฺจ อทินฺนาทาเน สมากเปติ, อทินฺนาทาเน จ สมนฺญโณ โหติ. ๕เปยฺ (๓)

อตฺตนา จ อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ, ปรมฺจ อทินฺนาทานา เวรมณียา สมากเปติ, อทินฺนาทานา เวรมณียา จ สมนฺญโณ โหติ. ๕เปยฺ (๔)

อตฺตนา จ กาเมสุมิฉฺฉาจารี โหติ, ปรมฺจ กาเมสุ มิฉฺฉาจาเร สมากเปติ, กาเมสุมิฉฺฉาจาเร จ สมนฺญโณ โหติ. ๕เปยฺ (๕)

อตฺตนา จ กาเมสุมิฉฺฉาจารา ปฏฺวิโรโต โหติ, ปรมฺจ กาเมสุมิฉฺฉาจารา เวรมณียา สมากเปติ, กาเมสุ มิฉฺฉาจารา เวรมณียา จ สมนฺญโณ โหติ. ๕เปยฺ (๖)

อตฺตนา จ มุสาวาที โหติ, ปรมฺจ มุสาวาทเ สมากเปติ, มุสาวาทเ จ สมนฺญโณ โหติ. ๕เปยฺ (๗)

อตฺตนา จ มุสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ, ปรณฺจ มุสาวาทา
 เวมณฺเญยา สมาทเปติ, มุสาวาทา เวมณฺเญยา จ สมนุญฺโฆ โหติ.
 ๕เปฯ (๘)

อตฺตนา จ ปิสุณวาโจ^๑ โหติ, ปรณฺจ ปิสุณาย วาจาเย
 สมาทเปติ, ปิสุณาย วาจาเย จ สมนุญฺโฆ โหติ. ๕เปฯ (๙)

อตฺตนา จ ปิสุณาย วาจาเย ปฏฺวิโรโต โหติ, ปรณฺจ
 ปิสุณาย วาจาเย เวมณฺเญยา สมาทเปติ, ปิสุณาย วาจาเย
 เวมณฺเญยา จ สมนุญฺโฆ โหติ. ๕เปฯ (๑๐)

อตฺตนา จ ผรุสวาโจ^๒ โหติ, ปรณฺจ ผรุสาย วาจาเย
 สมาทเปติ, ผรุสาย วาจาเย จ สมนุญฺโฆ โหติ. ๕เปฯ (๑๑)

อตฺตนา จ ผรุสาย วาจาเย ปฏฺวิโรโต โหติ, ปรณฺจ
 ผรุสาย วาจาเย เวมณฺเญยา สมาทเปติ, ผรุสาย วาจาเย
 เวมณฺเญยา จ สมนุญฺโฆ โหติ. ๕เปฯ (๑๒)

อตฺตนา จ สมฺมปฺปลาปํ โหติ, ปรณฺจ สมฺมปฺปลาเป
 สมาทเปติ, สมฺมปฺปลาเป จ สมนุญฺโฆ โหติ. ๕เปฯ (๑๓)

อตฺตนา จ สมฺมปฺปลาปา ปฏฺวิโรโต โหติ, ปรณฺจ
 สมฺมปฺปลาปา เวมณฺเญยา สมาทเปติ, สมฺมปฺปลาปา เวมณฺเญยา จ
 สมนุญฺโฆ โหติ. ๕เปฯ (๑๔)

อตฺตนา จ อภิชฺฌาลุ โหติ, ปรณฺจ อภิชฺฌาย สมาทเปติ,
 อภิชฺฌาย จ สมนุญฺโฆ โหติ. ๕เปฯ (๑๕)

อตฺตนา จ อนภิชฺฌาลุ โหติ, ปรณฺจ อนภิชฺฌาย
 สมาทเปติ, อนภิชฺฌาย จ สมนุญฺโฆ โหติ. ๕เปฯ (๑๖)

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ส.อ. ปิสุณวาโจ

^๒ ส.อ. ผรุสวาโจ

อตตนา จ พยาปนฺนจิตฺโต^๑ โหติ, ปรมจ พยาปาเท
สมาทเปติ, พยาปาเท จ สมฺนุญฺโณ โหติ. ๕เปฯ (๑๗)

อตตนา จ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, ปรมจ อพฺยาปาเท
สมาทเปติ, อพฺยาปาเท จ สมฺนุญฺโณ โหติ. ๕เปฯ (๑๘)

อตตนา จ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ, ปรมจ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา
สมาทเปติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิยา จ สมฺนุญฺโณ โหติ. ๕เปฯ (๑๙)

อตตนา จ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ, ปรมจ สมฺมาทิฏฺฐิยา
สมาทเปติ, สมฺมาทิฏฺฐิยา จ สมฺนุญฺโณ โหติ. อิมเหิ โข
ภิกฺขเว ตีหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ
สคฺเคติ. (๒๐)

กมฺมปถเปฺยฺยาลํ นิฏฺฐิตํ.

ตสฺสทฺททานํ

ปาณํ อทินฺนมิจฺฉา จ	มุสาวาทิ จ ปิสุณา
ผรุสา สมฺผปฺปลาโป จ	อภิชฺฌา พยาปาททิฏฺฐิ จ
กมฺมปถेषุ เปฺยฺยาลํ	ติกเกณ นินฺยเชยฺติ.

๘. รากเปยุยาลัม

[๑๐๘๕] “รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺฌาย ตโย ฌมฺมา
ภาเวตพฺพทา. กตเม ตโย. สฺสญฺญโต สมาธิ อนิมิตฺโต สมาธิ
อปฺปณฺหิตโต สมาธิ. รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺฌาย อิเม ตโย
ฌมฺมา ภาเวตพฺพทา. รากสฺส^๑ ภิกฺขเว อภิญฺฌาย ตโย ฌมฺมา
ภาเวตพฺพทา. กตเม ตโย. สวิตกฺกสฺวิจฺจโร สมาธิ, อวิตกฺกวิจฺจรมตฺโต
สมาธิ, อวิตกฺกอวิจฺจโร สมาธิ, รากสฺส ภิกฺขเว อภิญฺฌตาย^๒
อิเม ตโย ฌมฺมา ภาเวตพฺพทา. รากสฺส ภิกฺขเว ปริญฺฌาย
ฯเปฯ ปริกฺขายาย ฯเปฯ ปหานาย ฯเปฯ ขยาย ฯเปฯ
วยาย ฯเปฯ วิรฺรคาย ฯเปฯ นิโรธาย ฯเปฯ จาคาย ฯเปฯ
ปฏินิสฺสัคคาย อิเม ตโย ฌมฺมา ภาเวตพฺพทา.

โทสสฺส ฯเปฯ โมหสฺส ฯเปฯ โกรธสฺส ฯเปฯ อุปนาหสฺส
ฯเปฯ มกฺขสฺส ฯเปฯ ปพาสสฺส ฯเปฯ อิสฺสาย ฯเปฯ มจฺจุฉริยสฺส
ฯเปฯ มายาย ฯเปฯ สาถะยฺยสฺส ฯเปฯ ฌมฺภาสฺส ฯเปฯ
สํารมฺภาสฺส ฯเปฯ มานสฺส ฯเปฯ อติมานสฺส ฯเปฯ มทสฺส
ฯเปฯ ปมาทสฺส ฯเปฯ อภิญฺฌาย ฯเปฯ ปริญฺฌาย ฯเปฯ
ปริกฺขายาย ฯเปฯ ปหานาย ฯเปฯ ขยาย ฯเปฯ วยาย ฯเปฯ
วิรฺรคาย ฯเปฯ นิโรธาย ฯเปฯ จาคาย ฯเปฯ ปฏินิสฺสัคคาย
อิเม ตโย ฌมฺมา ภาเวตพฺพทาติ.

อิทมวโจ^๑ ภควา, อตตมนา เต ภิกขุ ภควโต ภาสิตं
อภินนุทนต์ิ.^๑

ราคเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํ.

ติกนิปาตปาติ นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺธานํ^๒

ราคํ โทสญฺจ โมหญฺจ	โกธฺฐปนาหปญฺจมํ
มกฺขปฺลาสสิสฺสา จ	มจฺจริยมายาสาเถยฺยา
ถมฺภสสารมฺภมานญฺจ	อติมานมทสฺส จ
ปมาทา สตฺตฺรส วุตฺตา	ราคเปยฺยาลนิสฺสิตา
เอเต โอปมมยฺตฺเตน	อาปาเทน อภินฺนุทนต์ิ
ปริณฺญาเย ปริกฺขยา	ปหานกฺขยพฺพเยน
วิราคนิโรธจาคํ	ปฏินิสฺสํสํเค อิมํ ทส
สุญฺญโต อนิมิตฺโต จ	อปฺปณฺธิหิตโต จ ตโย
สมาธิมฺลกา เปยฺยาเลสฺสุปี	ววตฺติตา จาติ. ^๒

^{๑-๑} สฺยา. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. อี. เอกนิปาติ จ ทฺกนิปาติ จ ติกนิปาติ จ สมตฺติ.
 หมดอายุ 27/05/2566
 องคุตตรนิกายเว สพฺพญฺตฺตปรมวิสุทฺททสฺสนา นิปาตา เอกาทสาเยว ปวตฺติตา อุตฺถานโต
 เต นิสามเถ อาทิโต. ^๒ สฺยา. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

สุตตนต์ปิฎก องคุตตรนิกายสุต

เอกกทุกติกนิปาตปาติยา

ปทานุกุโม

ปทานุกุโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกุโม	ปพเพ/องเก
[๑]		อชฏตตสญโฆชน	๖๔๕/๘๘
อกตณญ	๖๔๑/๖๖	อณฺชลิกรณีย	๙๖๙/๒๙๑
อกตเวที	๖๔๑/๘๖	อณฺณณกรณ	๙๗๘/๓๐๓
อกมฺมาसानิ	๙๗๐/๒๙๒	อณฺณาวิมุข	๘๘๗/๑๘๗
อกสิรลาภี	๙๓๕/๒๕๔	อฏฺฐิสงโกโป	๙๓๑/๒๕๐
อกาลวาที	๙๖๑/๒๘๓	อฏฺฐิจิสณฺณ	๔๖๓-๔๗๒/๖๐
อกาลโก	๘๙๕/๒๐๖	อตมมโย	๘๙๕/๒๐๘
อภิจฺฉลาภี	๙๓๕/๒๕๔	อติเวลี	๑๐๓๒/๓๖๕
อกุสฺสมูลานิ	๙๖๐/๒๘๒	อตุตตถ	๔๕/๑๐
อกุโกโร	๗๙๐/๑๓๑	อตุตตาริปเตยฺย	๘๙๕/๒๐๔
อกุขณเวรี	๑๐๕๙/๔๐๑	อตุตตวาที	๙๖๓/๒๘๕
อกุขนฺติ	๑๐๐๓/๓๓๑	อทินฺนาทายี	๑๐๔๒/๓๗๖
อกุขาหต	๘๖๙/๑๕๔	อโทโส	๘๘๘/๑๘๙
อฆณฺทานิ	๘๘๘/๑๘๘	อธมฺมกมฺมานิ	๖๕๘/๑๐๒
อคุควดี	๖๕๓/๑๙ ๘	อธมฺมวาที	๙๖๑/๒๘๓
อจฺจุขุกรณ	๙๗๘/๓๐๓	อธมฺมิกา	๖๕๙/๑๐๓
อจฺจนฺตโยคกฺเขมี	๑๐๖๙/๔๑๗	อริกรณ	๖๖๐/๑๐๔
อจฺจุโย	๖๒๖/๗๗	อริจิตฺตมฺนุยุตฺโต	๑๐๒๖/๓๐๕๙
อจฺฉริยมนุสฺโส	๑๗๒/๓๐	อริจิตฺตสิกฺขา	๙๙๓/๓๒๐
อจฺฉิทฺทานิ	๙๗๐/๒๙๒	อริปณฺณาสิกฺขา	๙๙๓/๓๒๐

ปทานุกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อติสัสสิกขา	๙๙๓/๓๐๒	อนฺตปฺปา	๑๗๓/๓๐
อนตฺตสมฺม	๔๕๓-๔๖๒/๖๐	อนฺทยา	๘๘๐/๑๗๒
อนตฺถวาที	๙๖๑/๒๘๓	อนฺธมฺมจารี	๘๙๕/๒๐๗
อนภิชฺฌาลุ	๙๕๒/๒๗๔	อนฺพุทฺทโว	๘๕๕/๑๓๙
อนภิริทฺธิ	๖๗๒/๑๐๙	อนฺพนาโห	๗๙๐/๑๓๑
อนริยสฺสํ	๖๗๘/๑๑๑	อนฺพนฺโส	๙๕๗/๒๗๘
อนริยา	๖๕๔/๙๙	อนฺพนฺโตะ	๙๘๒/๓๐๖
อนวชฺช	๘๙๕/๒๐๕	อนฺปสฺสโก	๘๕๕/๑๓๙
อนาคามีผลสจฺฉิกิริยา	๑๗๕-๑๘๖/๓๑	อนฺปาทาปรินิพฺพานาย	๕๗๕-๕๗๖/๖๓
อนาคามี	๖๔๕/๙๘	อนฺปปตฺตสทฺถโถ	๘๙๓/๒๐๐
อนาที่นวทสฺสาวี	๑๐๔๘/๓๘๖	อนฺโยโค	๗๒/๑๗
อนาวตฺติธมฺโม	๙๙๘/๓๒๕	อนฺวาทปฏฺิวัตฺ	๙๘๙/๓๑๕
อนาสว	๘๖๖/๑๔๗	อนฺสุยา	๕๗๔/๖๓
อนาสวํ สฺสํ	๖๗๖/๑๐๑	อนฺุสาสนีปาฏิหาริยํ	๙๒๒/๒๓๗
อนิกฺขิตตฺถุโร	๘๗๔/๑๖๑	อนเกราตฺตฺปฏฺิเวโร	๑๗๕-๑๘๖/๓๑
อนิโฆ	๘๘๖/๑๘๖	อนเกราตฺตฺปฏฺิสมฺภาทา	๕๗๗-๕๗๘/๖๓
อนิจฺจสมฺมณํ	๔๕๓-๔๖๒/๖๐	อนเกราธรรมิ	๙๒๐/๒๓๕
อนิจฺเจ ทฺกฺขสมฺมณํ	๔๕๓-๔๖๒/๖๐	อนโหิตสโตะ	๙๕๗/๒๗๘
อนิฆมฺมตฺติพฺลา	๖๖๐/๑๐๔	อนตฺกิริยา	๘๙๕/๒๐๕
อนิมิตฺโต สมาริ	๑๐๘๕/๔๐๕	อนตฺรายกโร	๙๑๓/๒๒๕
อนิสฺสรณปญฺญา	๖๕๗/๑๐๒	อนตฺราปรินิพฺพายี	๙๙๙/๓๒๗
อนิสฺสา	๗๙๐/๑๓๑	อนฺโตปฺปติ	๘๖๙/๑๔๙
อนิสฺสุกัิ	๘๖๔/๑๔๕	อนฺธกรโณ	๙๗๘/๓๐๓
อนฺกมฺปา	๗๕๙/๑๒๖	อนฺนคฺคฺรสฺสคานํ	๓๓๔/๕๓
อนฺคฺคฺหา	๗๕๘/๑๒๖	อปจายมาโน	๘๖๘/๑๕๑
อนฺตฺตธรรํ ฐมฺมจกฺกํ	๑๘๗/๓๒	อปณฺณกปฏฺิปปํ	๘๙๐/๑๕๖

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
อปทาน	๘๕๖/๑๓๙	อพุภาน	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕
อปพาโส	๗๙๐/๑๓๑	อพุภานูโมทิตา	๘๕๙/๑๔๒
อปาทุฏฐ	๒๕/๖	อพุยกคฺคมนโส	๘๘๓/๑๗๙
อปาย	๔๓/๑๐	อพุยาปชฺฌจิตฺโต	๙๔๘/๒๖๙
อเปตเตยโย	๘๙๐/๑๙๓	อพุยาปชฺฌา	๘๐๘/๑๓๔
อปปกโม	๑๐๑๖/๓๔๕	อพุยาปนฺนจิตฺโต	๙๕๓/๒๗๔
อปปจโย	๐๗๒/๑๐๙	อพุยาปาทวิตกก	๑๐๔๙/๓๘๘
อปปฏินิสฺสคฺคมนฺติโน	๖๖๐/๑๐๔	อพฺรหฺมจารี	๘๖๗/๑๔๙
อปปฏิปุคฺคโล	๑๗๔/๓๑	อพฺรหฺมณฺโณ	๘๙๐/๑๙๓
อปปฏิกโย	๘๕๕/๑๓๙	อภิฑฺฒา	๓๙๐-๓๙๓/๕๗
อปปฏิกโย	๑๗๔/๓๑	อภิฑฺฒาโทมนสฺส	๓๙๐-๓๙๓/๕๗
อปปฏิม	๑๗๔/๓๑	อภิฑฺฒาลุ	๙๒๕/๒๔๔
อปปฏิตตฺย	๘๖๘/๑๕๑	อภิณฺญา	๒๙๖/๔๔
อปปฏิวาณ	๖๑๖/๗๐	อภิณฺญาต	๖๐๙/๖๖
อปปฏิสโม	๑๗๔/๓๑	อภิณฺญาย	๒๙๖/๔๔
อปปณฺธิโต สมาริ	๑๐๘๕/๔๒๕	อภินิวิสฺส	๖๖๐/๑๐๔
อปปตฺโม	๑๐๑๘/๓๔๙	อภฺตวาที	๙๖๑/๒๘๓
อปปทฺทขวิหารี	๑๐๑๘/๓๔๙	อภฺทข	๘๗๙/๑๗๒
อปปมาณวิหารี	๑๐๑๙/๓๔๙	อมกฺโข	๗๙๐/๑๓๑
อปปมาณสมารินา	๑๐๐๒/๓๒๙	อมจฺจนริย	๗๙๐/๑๓๑
อปปมาทาทิคตา	๖๑๖/๗๐	อมจฺจนรี	๘๖๔/๑๔๕
อปปมาโท	๕๙/๑๓	อมต	๖๐๐/๖๕
อปปเมยฺยา	๙๙๐/๓๑๗	อมาตาปฺตฺติกาณิ ภายานิ	๙๓๓/๒๕๒
อปปสาทนีเย จาเน	๗๔๔/๑๒๒	อมายา	๗๙๐/๑๓๑
อปปิจฺจตา	๖๓/๑๔	อมุพฺพหฺวินโย	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕
อพหฺลิกต	๒๗/๗	อเมตเตยโย	๘๙๐/๑๙๓

ปทานุยกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุยกโม	ปพเพ/องเก
อโมฆัม	๕๓/๑๒	อวิชชาสวา	๑๙๗/๒๓๑
อโมหัม	๘๘/๙๘๙	อวิชชูปกุกิลิฏจา	๖๕๐/๘๕
อโมโห	๘๘/๑๘๙	อวินิปาตธมโม	๙๙๘/๓๒๔
อโยนิโส มนสิกาโร	๑๕/๔	อวิปริตทสฺสนโน	๓๐๙/๔๘
อธมฺมคโต	๘๙๕/๒๐๔	อวิสวาทกา	๙๗๔/๒๙๖
อธมฺมวณฺสปตฺตานิ	๖๓๙/๘๕	อวิหีสา	๗๗๖/๑๒๙
อธติ	๑๓/๓	อวิหีสาวิตกกัม	๑๐๔๙/๓๘๘
อธัม สมฺมาสมฺพุทฺโธ	๑๗๐/๓๐	อเวจฺจปฺปสาเท	๙๘๕/๓๑๑
อธตฺตผลสจฺฉิการิยา	๑๗๕-๑๘๖/๓๑	อสงฺกิลิฏฺจจิตุโต	๙๔๘/๒๖๙
อธตฺตตาย ปฏฺธิปฺนโน	๘๗๕/๑๖๕	อสงฺขตลภฺขณานิ	๙๐๓/๒๑๑
อธนฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธา	๒๗๗/๔๐	อสงฺขารปรินิพฺพายี	๙๙๙/๓๒๗
อริตฺตชฺฌาโน	๕๔/๑๒	อสมฺมตฺติพลา	๖๖๐/๑๐๔
อริยธฺมฺเม	๘๙๑/๑๙๘	อสมฺมตฺตฺตฺตฺตา	๖๔/๑๕
อริยสฺสํ	๖๗๘/๑๑๑	อสมฺมปฺริสฺสุมิ	๖๔๑/๘๖
อริยา	๖๒๔/๗๕	อสมฺมปฺริโส	๖๔๑/๘๑
อริยฺโปสโส	๙๖๕/๒๘๙	อสมฺมสโม	๑๗๔/๓๑
อรุปฺชาตฺตเวปฺกัม	๙๘๖/๓๑๓	อสมฺมาหิตา	๖๕๑/๙๗
อรุปฺภาโว	๙๘๖/๓๑๓	อสมฺมปฺชณฺณํ	๖๘/๑๕
อรุปารมฺมณํ สฺสํ	๖๘๕/๑๑๒	อสมฺมมฺพุโห	๖๒๙/๘๑
อโลโก	๘๘๘/๑๘๙	อสมฺมิมาโน	๕๗๔/๖๓
อวกุชฺชปณฺโณ	๘๘๔/๑๗๙	อสาเถยฺยํ	๗๙๐/๑๓๑
อวณฺณานิ	๙๙๘/๓๒๕	อสุจิ	๘๖๗/๑๔๙
อวสฺสุโต	๘๖๗/๑๔๘	อสุภานิมิตฺตํ	๑๖/๔
อวิกุเขโป	๖๙๗/๑๑๔	อสุภสณฺณํ	๔๕๓-๔๖๒/๖๐
อวิชฺชา	๓๒๕/๕๒	อเสหํ สีสํ	๙๘๓/๓๐๘
อวิชฺชากตา	๓๒๕/๕๒	อเสหา ปณฺญา	๙๘๓/๓๐๘

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
อเสโ	๖๔๔/๘๘	อาทิกุลยาณ	๘๘๔/๑๗๙
อสุสขลฺงโก	๑๐๖๖/๔๐๖	อาทิพฺรหฺมจิริยานิ	๙๙๘/๓๒๔
อสุสทฺเท	๖๔๒/๘๗	อาทินโว	๖๒๙/๘๑
อสุสมโณ	๘๖๖/๑๔๙	อาเทสนาปาฏิหาริย์	๙๒๒/๒๓๗
อสุสาชานิโย	๖๖๗/๑๐๗	อาธิปเตยฺยานิ	๘๙๕/๒๐๔
อสุสาทปริเยสน	๑๐๒๙/๓๖๓	อานาปานสติ	๑๐๓๘/๓๗๓
อสุสาทานุสฺสิตา	๖๑๗/๗๑	อาปายิกา	๔๔๓-๔๕๒/๕๙
อสุสาโท	๑๐๒๘/๓๖๒	อาโปกสิณ	๙๒๘/๒๔๖
อสุสาโส	๙๔๙/๒๖๘	อาโปธาทู	๙๒๘/๒๔๖
อหฺงการมมฺงการมานานุสฺยา๘๖/๑๘๕		อามิสกัณฺธิกฺขเหตุ	๘๘๒/๑๗๖
อหิริก	๖๑๘/๗๒	อามิสกร	๖๕๗/๑๐๑
		อามิสจาโค	๗๕๒/๑๒๕
		อามิสปฏิสนฺถาโร	๗๖๑/๑๒๗
		อามิสปริเยญฺจิ	๗๖๔/๑๒๖
		อามิสปฺปชา	๗๖๕/๑๒๗
		อามิสรัตน	๗๖๙/๑๒๘
		อามิสสงฺคโ	๗๕๗/๑๒๖
		อามิสสนฺถาโร	๗๖๐/๑๒๖
		อามิสสนฺนิจโย	๗๗๐/๑๒๘
		อามิสานุกมฺปา	๗๕๙/๑๒๖
		อารทฺธิวิริโย	๓๑๖/๕๐
		อารมฺภธาตु	๑๘/๕
		อาราจารย์	๙๗๓/๒๙๖
		อารามรามณฺเวยยก	๓๒๒/๕๑
		อาโรคฺยมโท	๘๙๔/๒๐๑
		อาสํโส	๘๖๗/๑๔๘

[อา]

อาภปฺปสมฺปทา	๓๖๖-๓๘๑/๕๖	อาทิกุลยาณ	๘๘๔/๑๗๙
อาภาสกสิณ	๔๔๓-๔๕๒/๕๙	อาทิพฺรหฺมจิริยานิ	๙๙๘/๓๒๔
อาภาสธาตु	๙๒๘/๒๔๖	อาทินโว	๖๒๙/๘๑
อาภาสณฺณจายตนิ	๔๓๕-๔๔๒/๕๙	อาเทสนาปาฏิหาริย์	๙๒๒/๒๓๗
อาภิณฺจณฺณายตนิ	๔๓๕-๔๔๒/๕๙	อาธิปเตยฺยานิ	๘๙๕/๒๐๔
อาคตาคมา	๘๗๔/๑๖๑	อานาปานสติ	๑๐๓๘/๓๗๓
อาคามิ	๖๔๕/๘๙	อาปายิกา	๔๔๓-๔๕๒/๕๙
อาจารย์โอรสสมฺปนฺโน	๖๔๕/๘	อาโปกสิณ	๙๒๘/๒๔๖
อาชีวิปตฺติ	๑๐๔๔/๓๘๐	อาโปธาทู	๙๒๘/๒๔๖
อาชีวิสมฺปทา	๑๐๔๔/๓๘๑	อามิสกัณฺธิกฺขเหตุ	๘๘๒/๑๗๖
อาชฺชว	๗๗๓/๑๒๙	อามิสกร	๖๕๗/๑๐๑
อาตปฺป	๙๐๕/๒๑๓	อามิสจาโค	๗๕๒/๑๒๕
อาตปฺป	๓๙๐-๓๙๓/๕๗	อามิสปฏิสนฺถาโร	๗๖๑/๑๒๗

ปทานุกโม	ปพฺเพ/องฺก	ปทานุกโม	ปพฺเพ/องฺก
อาสตติโย	๘๙๙/๑๙๒	อุปนาหวินโย	๗๔๙/๑๒๔
อาสวา	๗๑๗/๑๑๖	อุปนาโห	๗๔๘/๑๒๔
อาสา	๗๒๗/๑๑๙	อุปนียวาจา	๙๒๔/๒๔๑
อาหุเนยฺโย	๙๖๙/๒๙๑	อุปวาทกา	๙๑๖/๒๓๐
[อิ]		อุปสคฺคา	๘๕๕/๑๓๘
อิตฺถิคนฺโร	๓/๑	อุปสมานุสฺสติ	๒๙๗/๔๔
อิตฺถิโผฏฺฐพฺโพ	๕/๒	อุปสมปทา	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕
อิตฺถิรโส	๔/๒	อุปหจฺจปรินิพฺพายี	๙๙๙/๓๒๗
อิตฺถิรูป	๑/๑	อุปาทาน	๙๓๐/๒๘๔
อิตฺถิสทฺโท	๒/๑	อุปาทานนิโรโร	๙๓๐/๒๔๙
อิทฺธิปาฏิหาริย	๙๒๑/๒๓๗	อุปายาสพฺหุโล	๘๗๙/๑๗๑
อิทฺธิวิธ	๙๒๒/๒๓๘	อุเปกฺขโก	๖๒๔/๗๕
อิสฺสา	๗๘๙/๑๓๑	อุเปกฺขานิमितฺต	๑๐๒๖/๓๕๙
อิสฺสามล	๘๖๔/๑๔๕	อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺก	๔๑๒-๔๑๘/๕๘
อิสฺสุก	๘๖๔/๑๔๕	อุเปกฺขาสุข	๖๘๑/๑๑๑
[อุ]		อุโปสธา	๙๖๕/๒๘๗
อุกฺกาจิตวินีตา	๑๐๖๐/๔๐๓	อุปฺปาโท	๙๐๒/๒๑๑
อุกฺเขปนียกมฺม	๘๑๐ - ๘๓๘/๑๓๕	อุกฺกโตภาควิมฺุตฺโต	๖๕๗/๑๐๑
อุจฺจนฺคปณฺโณ	๘๘๔/๑๗๙	อุกฺกโตวจีสฺสโร	๖๗๒/๑๐๙
อุฏฺฐาณสณฺณ	๘๗๐/๑๕๗	อุสฺสาโว	๘๙๔/๒๐๑
อุทกเลชฺฐปโม	๑๐๕๘/๓๙๘	อุสฺสุกโก	๖๔๗/๙๔
อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจ	๑๔/๔	[เอ]	
อุณฺหา	๖๕๑/๙๗	เอกิสฺพฺยากรณีย	๙๕๕/๒๗๖
อุปฺกุกิเลสา	๙๖๗/๒๘๙	เอกคฺค	๙๑๗/๒๓๑
อุปฺททวา	๘๕๕/๑๓๘	เอกพีธี	๙๙๙/๓๒๖

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
เอกภตฺติกา	๙๗๔/๒๙๖	กรุณาสหคเตน	๙๓๕/๓๕๗
เอหิปสฺสโก	๘๙๕/๒๐๖	กลุยาณธมฺโม	๖๕๗/๑๐๒
[ไอ]		กลุยาณมิตฺตตา	๗๑/๑๖
		กลุยาณวาทุกรณตา	๓๖๖-๓๘๑/๕๖
โอโกฏฺฐโก	๘๖๗/๑๔๘	กลุยาณสมฺปวฺจโก	๘๘๑
โอตฺตปฺป	๖๑๙/๗๒	กลุยาณสหาโย	๘๘๑
โอทาทกสิณํ	๔๔๓-๔๕๒/๖๐	กลุยาณธมฺโม	๘๘๑/๑๗๖
โอทาทานิ	๔๒๗-๔๓๔/๕๙	กามจฺจนฺโท	๑๑/๓
โอปนยโก	๘๙๕/๒๐๖	กามฐาตุเวปฺกํ	๙๘๖/๓๑๒
โอรัมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ	๙๙๘/๓๒๕	กามปริเยสนาย	๖๔๗/๙๔
โอวาทปฏิกโร	๕๓/๑๒	กามปริพาเหณ	๖๔๗/๙๔
โอสารณํ	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕	กามภโว	๙๘๗/๓๑๒
โอหิตภาโร	๘๙๓/๒๐๐	กามวิตกฺกํ	๘๙๕/๒๐๕
โอหิตโสโต	๙๕๗/๒๗๘	กามสญฺญานํ	๘๘๗/๑๘๗
[ก]		กามสฺสํ	๖๗๔/๑๑๐
		กามานํ ปริณฺณํ	๑๐๕๒/๓๙๑
กฏวียํ	๑๐๕๔/๙๓๕	กามาสวา	๙๑๗/๒๓๑
กณฺหา	๖๑๘/๗๒	กาเมสฺสุ มิจฺฉาจารี	๑๐๕๒/๓๗๖
กตญฺญ กตเวที	๗๒๘/๑๑๙	กายกสาโว	๘๖๙/๑๕๕
กถาวตฺถุณี	๙๕๕/๒๗๖	กายกมฺมํ	๓๐๖/๔๖
กมฺมนฺตวิปฺตติ	๑๐๕๔/๓๘๐	กายคตาสติ	๒๙๗/๔๔
กมฺมนฺตสมฺปทา	๑๐๕๔/๓๘๑	กายทฺวจฺจริตํ	๖๑๒/๖๘
กมฺมลกุชโณ	๘๕๖/๑๓๙	กายโมเนยฺยํ	๑๐๕๗/๓๘๔
กมฺมวาทา	๑๐๖๓/๔๐๔	กายวฺจโก	๔๖๙/๑๕๒
กมฺมสมุทฺทาย	๑๐๓๖/๓๖๘	กายสกุขิ	๘๗๕/๑๖๓
กณฺณิยํ	๖๒๙/๘๑	กายสฺสจฺจริตํ	๖๑๒/๖๘
กรุณํ เจโตวิมฺุตติ	๓๘๓-๓๘๙/๕๗		

ปทานุกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องเก
กายสุจริตสมงคิ	๒๙๓/๔๓	[จ]	
กายโสเจยย	๑๐๔๕/๓๘๑	จกขุณหุริย	๔๗๐/๑๕๖
กายิก สข	๖๗๙/๑๑๑	จกขุมา	๔๕/๑๐
กาเย กายานุปสสี	๓๙๐-๓๙๓/๕๗	จตุตาริ อริยสจจანი	๙๒๗/๒๔๖
กาลวาที	๙๖๓/๒๘๕	จาคสมปทาย	๖๔๒/๘๗
กิริยวาที	๖๔๓/๘๗	จาคา	๗๕๒/๑๒๕
กุเลเชฏฐาปจายี	๘๙๐/๑๙๓	จาคานุสสุติ	๒๙๗/๔๔
กุสลมูลานิ	๙๖๒/๒๘๔	จิตต	๑/๑
กุสโล	๘๖๙/๑๕๕	จิตตภาวนา	๕๑/๑๒
กุสีโต	๓๑๗/๕๐	จิตตวิปตติ	๑๐๔๒/๓๔๖
โกธโน	๘๗๙/๑๗๑	จิตตสมปทา	๑๐๔๑/๓๗๔
โกธวินโย	๗๔๙/๑๒๔	จิตเต จิตฺตานุปสสี	๓๙๐-๓๙๓/๕๗
โกโร	๗๔๘/๑๒๔	เจตนา	๓๐๖/๔๖
โกป	๙๕๖/๒๗๗	เจตสิกกา	๘๘๙/๑๙๒
โกลโกโล	๙๙๙/๓๒๖	เจตโส อวุปสโม	๑๔/๔
โกสข	๖๐/๑๔	เจตโส อาฆาโต	๖๗๒/๑๐๙
[ข]		เจโตวิมุตติ	๑๗/๕
ขนฺติ	๓๒๙/๕๒	[ฉ]	
ขีณาสโว	๖๖๖/๑๐๗	ฉนฺทราคฏฐานิเย	๑๐๓๗/๓๖๙
[ค]		ฉนฺทราคปฏฺวิวินโย	๑๐๒๘/๓๖๒
คมฺภีรตถา	๖๕๖/๑๐๐	ฉนฺทราคปฺปหาน	๑๐๒๘/๓๖๒
คมฺภีรา	๖๕๑/๙๗	ฉนฺทาคตี	๖๕๕/๙๙
คามธมฺมา	๙๗๓/๒๙๖	ฉนฺโท	๙๒๖/๒๔๔
คิหิสข	๖๗๓/๑๑๐	ฉ ฐาตุโย	๙๒๗/๒๔๖
โคปาลกุโปสโธ	๙๖๕/๒๘๗	ฉ ผสฺสายตทานิ	๙๒๗/๒๔๖

ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก
[ช]		ตณฺหานิโรโร	๙๓๐/๒๔๙
ชราธมฺโม	๘๙๐/๑๙๓	ตณฺทิ	๑๓/๓
ชราภย	๙๓๓/๒๕๒	ตปฺนียา	๖๑๔/๖๙
ชวณปณฺณตาย	๕๘๔-๕๙๙/๖๔	ตโมนุทํ	๙๑๗/๒๓๑
ชวสมฺปนฺโน	๑๐๑๓/๓๔๒	ตสฺสปาปฺยสิกา	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕
ชาครียํ อนุยฺยตฺโต	๘๗๐/๑๕๖	ติณฺวตฺถารโก	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕
ชาติ	๙๑๗/๒๓๑	ติตฺติ	๑๐๓๓/๓๖๕
ชาติขยํ	๘๙๕/๒๐๗	ติตฺถายตนาณิ	๙๒๕/๒๔๓
ชาตินิโรโร	๙๓๐/๒๔๙	ตีณิ นิमितฺตานิ	๑๐๒๗/๓๖๐
ชีวิตรมโท	๘๙๔/๒๐๓	ตุลฺยเสว	๘๘๐/๑๗๓
ชีวิตาสา	๗๒๗/๑๑๙	เตโชภกฺสิณฺ	๔๔๓-๔๕๒/๕๙
[ฉ]		เตโชชฺชาตุ	๒๓๒/๓๕
ฌายี	๘๙๕/๒๐๗	[ถ]	
[ฌ]		ถีนมิทฺฐํ	๑๓/๓
ฌาณทสฺสณปฏฺฐิลาภาย	๕๖๔-๕๗๐/๖๑	ถยฺเยน	๗๙๑/๑๓๑
ฌาติปริหานิ	๗๖/๑๘	ถโร	๖๔๗/๙๔
ฌาติวฺจุตฺติ	๗๗/๑๘	[ท]	
[ฐ]		ทกฺขิณฺณยโย	๙๖๙/๒๙๑
จิตฺตสฺส อณฺณตตฺตํ	๙๐๒/๒๑๑	ทโม	๙๐๐/๒๑๑
จิตฺตสีโล	๙๙๘/๓๒๔	ทยาปนฺนา	๙๗๓/๒๙๕
[ฏ]		ทสฺสณสมฺปนฺโน	๙๐๐/๒๑๑
ตกฺกเหตุ	๙๔๕/๒๖๕	ทพฺพฺพรกฺกโม	๘๗๓/๑๖๑
ตณฺหกฺขยวิมฺุตฺติโน	๑๐๐๒/๓๒๙	ทานสํวิภาครโต	๘๙๗/๒๐๙
ตณฺหา	๙๓๐/๒๔๘	ทิกฺขจฺรรมฺมเวทนีย	๑๐๑๘/๓๔๙
		ทิกฺขจฺรรมฺมสฺสวihar	๖๓๙/๘๕

ปทานุกกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกกโม	ปพเพ/องเก
ทิกุจธมมาภินิพพุตา	๘๙๑/๑๙๘	ทุพุกาสิตภาสี	๘๕๗/๑๔๐
ทิกุจนิชฌมานกขนุติยา	๙๔๕/๒๖๕	ทุรภิสมภวานิ	๖๑๓/๖๙
ทิกุจิปตโต	๖๕๗/๑๐๒	ทูลลภา	๗๒๘/๑๑๙
ทิกุจิปลาโส	๖๗๒/๑๐๙	ทุสสีลยมล	๘๖๔/๑๔๕
ทิกุจวิปตติ	๗๘๒/๑๓๐	ทุสสีโล	๖๕๗/๑๐๒
ทิกุจวิสุทริ	๗๘๔/๑๓๐	ทุเรปาตี	๑๐๕๙/๔๐๑
ทิกุจิสมปทา	๗๘๓/๑๓๐	เทยยธมม	๙๑๘/๒๓๒
ทิกุจิสมปนโน	๒๖๘/๓๘	เทวตานุสสุติ	๔๙๗/๔๔
ทิพพจกขกา	๘๙๕/๒๐๕	เทวตุโปสถ	๙๗๒/๒๙๕
ทูกกตกมมการี	๘๕๗/๑๔๐	เทวทูตานิ	๘๙๐/๑๙๒
ทูกข	๓๑๖/๕๐	โทมนสส	๓๙๐-๓๙๕/๕๗
ทูกขกขโย	๙๘๔/๓๐๙	โทมนสสฏจานิย	๙๒๙/๒๔๗
ทูกขนิโรธคามินี ปฏิปทา	๖๕๔/๙๙	โทวจสสุตา	๗๐๓/๑๑๔
ทูกขนิโรธ	๖๕๔/๙๙	โทสกขย	๙๑๑/๒๒๒
ทูกขม	๑๐๖๑/๔๐๓	โทสข	๘๘๘/๑๘๘
ทูกขวิปากา	๗๙๙-๘๐๘/๑๓๓	โทสนิทาน	๘๘๘/๑๘๘
ทูกขสมุทโย	๖๔๔/๙๙	โทสปกต	๘๘๘/๑๘๘
ทูกขทุรยา	๗๙๙-๘๐๘/๑๓๓	โทสปจจา	๙๖๑/๒๘๒
ทูกเข อนตตตสณ	๔๕๓-๔๖๒/๖๐	โทสสมุทย	๘๘๘/๑๘๘
ทูกจินติตจินตี	๘๕๗/๑๔๐	โทสสส ปหาน	๙๗๘/๓๐๒
ทูกุเจน จิตฺเตน	๒๗๔/๓๙	โทสาคดี	๖๕๕/๙๙
ทูกุตตปยา	๗๓๐/๑๑๙	โทโส	๘๘๘/๑๘๘
ทูกุณิกขิตต ปทพยณชน	๖๓๑/๘๒		
ทูกุปชหา	๗๒๗/๑๑๙		
ทูกุปปญเ	๖๔๒/๘๖		
ทูกุปเมยโย	๑๐๔๐/๓๗๓		

[๕]

ธมมจริยสมจริยาเหตุ	๖๒๗/๗๙
ธมมจาโค	๗๕๒/๑๒๕

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺเก
ธมฺมภูจิตตา	๑๐๖๒/๔๐๓	ธมฺมานุธมฺมปฏฺฐิปนโน	๘๘๔/๑๘๒
ธมฺมทานํ	๗๕๐/๑๒๕	ธมฺมานุสฺสติ	๒๙๗/๔๔
ธมฺมเทสฺนา	๖๒๕/๗๖	ธมฺมานุสําริ	๖๕๗/๑๐๒
ธมฺมธฺรา	๘๗๔/๑๖๑	ธมฺมิกา	๖๕๙/๑๐๓
ธมฺมนิยามตา	๑๐๖๒/๔๐๓	ธมฺมิตฺติ	๗๖๗/๑๒๘
ธมฺมปฏฺฐิสํเวทึ	๘๙๘/๒๑๐	ธมฺมฺโปสถํ	๙๖๘/๒๙๑
ธมฺมปฏฺฐิสนฺดาโร	๗๖๑/๑๒๗	ธมฺเมสฺนา	๗๖๒/๑๒๗
ธมฺมปริจฺจาโค	๗๕๓/๑๒๕	ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ	๓๙๐-๓๙๓/๕๗
ธมฺมปริเยภูจึ	๗๖๔/๑๒๗	ธมฺมกฺกุสฺลตา	๗๐๕/๑๑๔
ธมฺมปริเยสฺนา	๗๖๓/๑๒๗	ธมฺมสิโล	๙๙๘/๓๒๔
ธมฺมปฺปชา	๗๖๕/๑๒๗		
ธมฺมโกโค	๗๕๔/๑๒๕		
ธมฺมยาโค	๗๕๑/๑๒๕		
ธมฺมรตฺนํ	๗๖๙/๑๒๘		
ธมฺมวาทึ	๙๖๓/๒๙๕		
ธมฺมวึจยสฺมโปทฺธมฺมกํ	๔๑๒-๔๑๘/๕๘		
ธมฺมวฺจฺจํ	๗๖๘/๑๒๘		
ธมฺมเวปฺปุลลํ	๗๗๑/๑๒๘		
ธมฺมสฺงคโ	๗๕๗/๑๒๖		
ธมฺมสฺนฺดาโร	๗๖๐/๑๒๖		
ธมฺมสฺนฺนิจโย	๗๗๐/๑๒๘		
ธมฺมสฺมโกโค	๗๕๕/๑๒๕		
ธมฺมาติเถยฺยํ	๗๖๖/๑๒๗		
ธมฺมาธิปเตยฺยํ	๘๙๕/๒๐๔		
ธมฺมานุกมฺปา	๗๕๙/๑๒๖		
ธมฺมานุคฺคโ	๗๕๘/๑๒๖		

ปทานุกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกโม	ปพฺเพ/องฺเก
นิพฺพานํ	๔๑/๙	ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ	๙๐๙/๒๑๘
นิพฺพิทานุปลสฺสิตา	๖๑๗/๗๑	ปจฺเจกพฺพุโร	๖๖๕/๑๐๗
นิพฺพุโต	๙๑๔/๒๖๖	ปณฺจจฺฉวิปฺปหีนํ	๙๑๓/๒๒๖
นิพฺเพทิกปณฺณตาย	๕๘๔-๕๙๙/๖๔	ปณฺจจฺฉสมนฺนาทโต	๙๑๓/๒๒๖
นิมิตฺตคฺคาหิ	๘๗๐/๑๕๖	ปณฺญา	๖๔๐/๘๕
นิรามีสํ สฺขํ	๖๗๗/๑๑๑	ปณฺญาภคฺคา	๘๘๐/๑๗๓
นิรฺุปฺปิสฺสํ	๖๗๕/๑๑๑	ปณฺญาจกฺขุณา	๓๒๕/๕๒
นิโรธนิสฺสิตํ	๖๒๓/๗๔	ปณฺญานิโรธโก	๙๗๘/๓๐๓
นิโรธสณฺณํ	๔๕๓-๔๖๒/๖๐	ปณฺญาปฏฺฐิลาภาย	๕๘๔-๕๙๙/๖๔
นิโรธาย	๒๙๖/๔๖	ปณฺญาปริหานิ	๗๖/๑๘
นิสฺสยสมฺปนฺโน	๘๗๔/๑๖๐	ปณฺญาพลํ	๔๐๗-๔๑๑/๕๘
นิสฺสรณํ	๑๐๒๙/๓๖๓	ปณฺญาวิมฺุตฺโต	๖๕๗/๑๐๒
นิสฺสรณปริเยสนํ	๑๐๒๙/๓๖๓	ปณฺญาจฺจุฑฺฒิ	๗๗/๑๘
นิสฺสธารณํ	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕	ปณฺญาสมฺปทา	๖๔๒/๘๗
นีนฺกสิณํ	๔๔๓-๔๕๒/๕๙	ปณฺณินฺทริยํ	๔๐๒-๔๐๖/๕๗
นีนฺนิทสฺสนานิ	๔๒๗-๔๓๔/๕๘	ปฏฺฐิภฺฐิตํ	๘๙๐/๑๙๗
นีนฺนิภาสานิ	๔๒๗-๔๓๔/๕๘	ปฏฺฐิคฺคาหเกณ	๓๑๔/๔๙
นีนฺลวณฺณานิ	๔๒๗-๔๓๔/๕๘	ปฏฺฐิมนิมิตฺตํ	๑๒/๓
เนกฺขมฺมวิตกฺกํ	๑๐๔๙/๓๘๘	ปฏฺฐิมสณฺณานํ อตฺถกฺมา	
เนกฺขมฺมสฺขํ	๖๗๔/๑๑๐		๔๓๕-๔๔๒/๕๙
เนวสณฺณานาสณฺณายตฺนํ		ปฏฺฐิฆาตาย	๘๐๙/๑๓๔
	๔๓๕-๔๔๒/๕๙	ปฏฺฐิปทา	๖๕๔/๙๙
		ปฏฺฐิปปสฺสทฺธลฺลทฺโ	๑๐๒๓/๓๕๕
		ปฏฺฐิปปจฺฉาพฺยากรณียํ	๙๕๕/๒๗๖
		ปฏฺฐิปปจฺฉาวินิตา	๖๕๖/๑๐๐
		ปฏฺฐิภาณํ	๘๗๕/๑๖๕
[ป]			
ปคฺคคาหนิมิตฺตํ	๑๐๒๖/๓๕๙		
ปคฺคคาโ	๖๙๗/๑๑๔		

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
ปฏิสงฺขานพลั	๖๒๒/๗๓	ปริปุรํ ปณฺณากฺขณํ	๘๘๐/๑๗๓
ปฏิสนฺธการุ	๗๖๑/๑๒๗	ปริปุรํ สมาริฏกฺขณํ	๘๘๐/๑๗๓
ปจฺวิกสิณํ	๔๔๓-๔๕๒/๕๙	ปริปุรํ สีลกฺขณํ	๘๘๐/๑๗๓
ปจฺวีธาคู	๙๒๘/๒๔๖	ปริโยสํณกฺลยาณํ	๘๘๔/๑๗๙
ปจฺวีเลฐูปโม	๑๐๕๘/๓๙๘	ปริสกสฺสโม	๖๕๕/๙๙
ปณฺทิตนิมิตฺตทานิ	๘๕๗/๑๔๐	ปริสสมณฺโฑ	๖๕๕/๙๙
ปณฺทิตปณฺณตฺตทานิ	๙๐๐/๒๑๐	ปริสา	๖๔๕/๙๐
ปณฺทิตตลกฺขณานิ	๘๕๗/๑๔๐	ปฺลิมปฺริวตฺตกํ	๖๑๒/๖๘
ปณฺทิตา	๖๓๒/๘๓	ปาวตฺตนี	๘๘๐/๑๗๒
ปณฺทิตาปทานานิ	๘๕๗/๑๔๐	ปวิเวกานิ	๑๐๐๙/๓๓๗
ปตฺถนา	๓๐๖/๔๖	ปสฺสทฺฐกาโย	๑๐๑๒/๓๔๑
ปธานานิ	๖๑๓/๖๙	ปสฺสทฺฐิสมฺโพชฺฐณฺจกํ	๔๑๒-๔๑๘/๕๘
ปนฺทานิ เสนาสํณานิ	๖๓๙/๘๕	ปหานสณฺณํ	๔๕๓-๔๖๒/๖๐
ปพฺพชฺชาธิกรณํ	๙๒๐/๒๓๕	ปหิตตฺโต	๙๑๙/๒๓๔
ปพฺพชฺชาสุขํ	๖๗๓/๑๑๐	ปหีนชาติมฺรโณ	๙๑๔/๒๒๗
ปภงฺค	๑๐๒๒/๓๕๕	ปพาโส	๗๘๙/๑๓๑
ปภสฺสรํ	๑๐๒๒/๓๕๕	ปาฏิหาริยปฏํ	๘๙๓/๑๙๙
ปมตฺโต	๘๙๕/๒๐๗	ปาณาติปาตี	๑๐๔๒/๓๗๖
ปมาโท	๘๕/๑๓	ปาติโมกฺขสํวรสํสุโต	๖๔๕/๘๙
ปรกฺกมธาคู	๑๘/๕	ปาติโมกฺขทฺเทสํ	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕
ปรธฺมาปสาทนา	๙๘๒/๓๐๖	ปาปี	๖๒๒/๗๔
ปฺริกฺขิณภาสํโยชน	๘๙๓/๒๐๐	ปาปณฺโโก	๘๗๓/๑๕๘
ปฺริจฺจาคา	๗๕๓/๑๒๕	ปาปธฺมโม	๖๕๗/๑๐๒
ปฺริณฺณาดํ	๖๑๐/๖๖	ปาปมิตฺตตา	๗๐/๑๖
ปฺรินิพฺพุโต	๘๘๙/๑๙๒	ปาปสมฺปวงฺโก	๘๘๑/๑๗๔
ปฺริปุรการี	๙๙๘/๓๒๔	ปาปสหาโย	๘๘๑/๑๗๔

ปทานุกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องเก
ปามุชช	๙๖๗/๒๘๙	[ฌ]	
ปาสาณเลขุปโม	๑๐๕๘/๓๙๘	ผรุสวาโจ	๑๐๔๒/๓๗๖
ปาหุเนยโย	๙๖๙/๒๙๑	ผสุสนิโรโร	๙๓๐/๒๔๙
ปิฎกสมปทานเนน	๙๔๕/๒๖๕	ผสุโส	๙๒๙/๒๔๘
ปิสฺสนวาโจ	๑๐๔๒/๓๗๖	[พ]	
ปีตกสิณ	๔๔๓ - ๔๕๒/๕๙	พลานิ	๖๒๒/๗๓
ปีตนิทสฺสนานิ	๔๒๗ - ๔๓๔/๕๘	พหิทฺฐาสนญฺเอยชน	๖๔๕/๘๘
ปีตนิภาสานิ	๔๒๗ - ๔๓๔/๕๘	พหุการา	๘๗๘/๑๗๐
ปีตวณฺณานิ	๔๒๗ - ๔๓๔/๕๙	พหุสฺสุตา	๒๑๙/๓๔
ปีติสมโพชฺฌมฺจํ	๔๑๒ - ๔๑๘/๕๘	พาลนิมิตฺตานิ	๘๕๗/๑๔๐
ปฺกุปญฺเอย	๘๘๔/๑๗๙	พาลลกฺขณานิ	๘๕๗/๑๔๐
ปฺปผภาณิ	๘๘๒/๑๗๖	พาลาปทานานิ	๘๕๗/๑๔๐
ปฺพุพการิ	๗๒๘/๑๑๙	พาหุลฺลิกา	๖๕๓/๙๘
ปฺพุเพนิวาส	๒๒๗/๓๕	พาหุสจฺจ	๓๖๖ - ๓๘๑/๕๖
ปฺริสขลฺลุโก	๑๐๖๖/๔๐๖	พุทฺธา	๔๗๓-๔๘๒/๖๐
ปฺริสคณฺโ	๘/๒	พุทฺธานุสฺสติ	๒๙๖/๔๔
ปฺริสตฺถาเมน	๖๑๖/๗๐	โพชฺฌมฺจา	๗๔/๑๗
ปฺริสปรกฺกเมน	๖๑๖/๗๑	โพธิ	๖๑๖/๗๑
ปฺริสโฆฏฺฐพฺโพ	๑๐/๓	พฺยาริ อนตฺตีโต	๘๙๐/๑๙๔
ปฺริสรโส	๙/๒	พฺยาริธมฺโม	๘๙๐/๑๙๔
ปฺริสสทฺโท	๗/๒	พฺยาปนฺนจิตฺโต	๙๕๑/๒๗๒
ปฺริสาชานิโย	๑๐๖๘/๔๑๐	พฺยาปาทวิตกฺก	๘๙๕/๒๐๕
ปฺพวกสณฺณ	๔๖๓-๔๗๒/๖๐	พฺยาปาโท	๑๒/๓
ปฺฐา	๗๖๕/๑๒๗	พฺรหฺมจิริย	๘๗๒/๑๕๘
เปตฺเตยฺยา	๘๙๒/๑๙๘	พฺรหฺมจิริยปรายโน	๘๙๔/๒๐๔
โปสกา	๖๔๒/๘๗		

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
พฺรหฺมจริยวาโส	๑๐๑๘/๓๔๘	มจฺฉรี	๖๔๒/๘๗
พฺรหฺมจริยสารูปฺพานิ	๙๙๘/๓๒๔	มจฺฉยมลํ	๘๖๔/๑๔๕
พฺรหฺมจาริปฏิญฺโย	๘๖๗/๑๔๙	มชฺฌิมสหคตา	๑๐๒๒/๓๕๔
พฺรหฺมจารี	๙๗๓/๒๙๖	มชฺฌิมา ปฏิปทา	๑๐๘๒/๔๑๘
พฺรหฺมณฺญา	๘๙๒/๑๙๘	มชฺฌิเมสฺส ชนปฺเทศฺ	๓๒๓/๕๑
[ก]		มชฺฌเมกลฺยาณํ	๘๘๔/๑๗๙
		มตฺตโสการี	๙๙๘/๓๒๔
		มทฺทวํ	๗๗๓/๑๒๙
		มรฺฐภาณิ	๘๘๒/๑๗๖
		มนสิการกฺุสลตา	๗๐๕/๑๑๔
		มนินฺหุริยํ	๘๗๐/๑๕๖
		มโนกมฺมํ	๓๐๖/๔๖
		มโนกสาโว	๘๖๙/๑๕๕
		มโนทฺวจฺจิริตํ	๖๑๒/๖๘
		มโนทฺวจฺจิริตสมฺภุติ	๒๙๑-๒๘๒/๔๒
ภยทสฺสาวิ	๖๔๕/๘๙	มโนโทโส	๔๖๙/๑๕๕
ภยาคตฺติ	๖๕๕/๙๙	มโนโมเนยฺยํ	๑๐๔๗/๓๘๔
ภยานิ	๘๕๕/๑๓๘	มโนวงฺโก	๔๖๙/๑๕๕
ภวทิฏฺฐิ	๗๐๐/๑๑๔	มโนสงฺขารา	๙๒๒/๒๓๙
ภวนิโรโร	๙๓๐/๒๔๙	มโนสฺสจฺจิริตํ	๖๑๒/๖๘
ภวสณฺโณชนกฺขเย	๙๙๗/๓๒๓	มโนสฺสจฺจิริตสมฺภุติ	๒๙๔-๒๙๕/๔๓
ภวาสวา	๙๑๗/๒๓๑	มโนโสเจยฺยํ	๑๐๔๕/๓๘๑
ภโว	๙๓๐/๒๔๘	มรณํ อนตฺตีโต	๘๙๐/๑๙๕
ภาวนาปาริปุรี	๗๔/๑๗	มรณธมฺโม	๘๙๐/๑๙๕
ภาวนาพลํ	๖๒๒/๗๔	มรณญํ	๙๓๓/๒๕๒
ภุตวาที	๙๖๓/๒๘๕	มรณสณฺณํ	๔๕๓-๔๖๒/๖๐
ภฺริปณฺณตาย	๕๘๔/๕๙		
โกคปริหานิ	๗๘/๑๗		
โกควุฑฺฒิ	๗๙/๑๘		
โกคา	๗๕๔/๑๒๕		
โกชนเ มตฺตตณฺณตา	๗๗๘/๑๒๙		
[ม]			
มกฺโข	๗๘๙/๑๓๑		
มจฺฉริยํ	๗๘๙/๑๓๑		

ปทานุยกโม	ปพฺพเพ/องฺก	ปทานุยกโม	ปพฺพเพ/องฺก
มรณสติ	๒๙๗/๔๔	เมตฺตาสหคเตน	๙๓๗/๒๕๗
มหาปริวารตา	๓๖๖-๓๘๑/๕๖	เมตฺตเตยฺยา	๘๙๒/๑๙๘
มหาสาวชฺช	๓๑๐/๔๙	โมเนยฺยานิ	๑๐๔๗/๓๘๔
มหาสาวชฺชโ ขิปฺปวิราคิ	๙๕๘/๒๘๐	โมหกฺขยํ	๙๑๑/๒๒๒
มหาสาวชฺชโ ทนฺทวิราคิ	๙๕๘/๒๘๐	โมหสมุทฺยํ	๘๘๘/๑๘๘
มหิจฺจตา	๖๒/๑๔	โมหสฺส ปหานํ	๙๗๘/๒๐๒
มาตาปิตุอุปฏฺฐานํ	๙๐๐/๒๑๑	โมหาคตฺติ	๖๕๕/๙๙
มายา	๗๘๙/๑๓๑	โมโห	๘๘๘/๑๘๘
มายาสหรมฺมรूपํ	๙๒๓/๒๓๙	[ย]	
มิจฺจนาอาชีโว	๑๐๔๔/๓๘๐		
มิจฺจนาทิกฺขิ	๒๙๘/๔๕	ยณฺโณ	๙๑๘/๒๓๒
มิจฺจนาทิกฺขิกมฺมสมาทานา	๑๐๒๕/๓๕๘	ยโสปริหานิ	๘๐/๒๘
มิจฺจนาทิกฺขิกา	๙๑๖/๒๓๐	ยโสจุฑฺฒิ	๘๑/๑๙
มิจฺจนาธมฺมปเรตา	๙๑๒/๒๒๓	ยาคา	๗๕๑/๑๒๕
มิจฺจนาปฏิปชฺชมาโน	๗๔๕/๑๒๓	ยาวตชฺชฌาวิเนตา	๑๐๖๐/๔๐๓
มิจฺจนาปณฺิหิตตฺตา	๔๑/๙	โยคกฺเขโม	๖๑๖/๗๑
มิตฺโต	๑๐๖๑/๔๐๓	โยนิโส มนสิกาโร	๑๑/๓
มุจฺฉิโต	๑๐๔๘/๓๘๖	โยพฺพนมโท	๘๙๔/๒๐๒
มุฏฺฐสจฺจํ	๗๘๗/๑๓๐	[ร]	
มุฏฺฐสฺสติ	๖๕๑/๙๗		
มุตฺตจาโค	๘๙๗/๒๐๙	รกฺขาวรณคฺคฺตฺติ	๘๖๘/๑๕๑
มุทิตาย เจโตวิมฺุตฺติยา	๑๐๑๒/๓๔๑	รตนานิ	๗๖๙/๑๒๘
มุณี	๘๙๕/๒๐๗	ราคํ	๖๑๗/๗๑
มุสาวาทิ	๑๐๔๒/๓๗๖	ราคกฺขยํ	๙๑๑/๒๒๒
เมตฺตจิจฺจํ	๕๓/๑๒	ราคสฺส ปหานํ	๙๗๘/๓๐๒
เมตฺตา เจโตวิมฺุตฺติ	๑๗/๔	ราคฺคฺคฺกิลิฏฺจํ	๖๔๐/๘๕
		รูปฐาตฺตฺวปากํ	๙๘๖/๓๑๓

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
รูปภโว	๙๘๖/๓๑๓	วจิโทโส	๘๖๙/๑๕๕
รูปานํ ปริณํ	๑๐๕๒/๓๙๑	วจิโมเนยฺย	๑๐๔๗/๓๘๔
รูปารมฺมณํ สุขํ	๖๘๕/๑๑๒	วจิวฺโก	๘๖๙/๑๕๕
[๓]		วจิสฺสจฺริตํ	๖๑๒/๖๘
ลขฺหิ	๙๗๓/๒๙๕	วจิสฺสจฺริตสมฺภุคิ	๒๙๔-๒๙๕/๔๓
ลหุปณฺณตาย	๕๘๔-๕๙๙/๖๔	วจิโสเจยฺย	๑๐๔๕/๓๘๑
ลหุปริวตฺตํ	๔๘/๑๑	วชิรูปมจิตฺโต	๘๗๙/๑๗๑
ลาภาสา	๗๒๗/๑๑๙	วชฺชภยทสฺสาวิโน	๖๑๒/๖๙
โลกาธิปเตยฺย	๘๙๕/๒๐๔	วชฺชภีรฺุโน	๖๑๒/๖๙
โลกุตฺตรา	๖๕๖/๑๐๐	วชฺชานิ	๖๑๒/๖๗
โลกุทฺทาย	๖๔๕/๘๙	วณฺณสมฺปนฺโน	๑๐๑๓/๓๔๒
โลกิ	๘๘๘/๑๘๘	วณฺณารหสฺส	๗๔๓/๑๒๒
โลกนิทานํ	๘๘๘/๑๘๘	วณฺทนา	๑๐๘๐/๔๑๕
โลกปกตํ	๘๘๘/๑๘๘	วสฺสสคฺการมฺมณํ	๓๓๓/๕๓
โลกปจฺจยา	๙๖๐/๒๘๒	วาโยกสิณํ	๔๔๓-๔๕๒/๕๙
โลกสมุทฺย	๘๘๘/๑๘๘	วาโยธาตุ	๙๒๘/๒๔๖
โลโก	๘๘๘/๑๘๘	วิคตพฺยาปาโท	๙๔๘/๒๖๘
โลहितกสิณํ	๔๔๓-๔๕๒/๕๙	วิคตาภิขุโณ	๙๔๘/๒๖๘
โลहितกานิ	๔๒๗-๔๓๔/๕๙	วิคตาโส	๘๖๗/๑๔๘
[๖]		วิฆาตปฏฺชิโก	๙๗๙/๓๐๓
วคฺคา	๖๕๒/๙๗	วิจิกิจฺฉา	๑๕/๔
วจิกมฺม	๓๐๖/๔๖	วิฆมฺภิกา	๑๓/๔
วจิกสาโว	๘๖๙/๑๕๕	วิขฺชา	๕๗๔/๖๑
วจิทุจฺจริตํ	๖๑๒/๖๘	วิขฺชาภาติยา	๕๖๓/๕๗
วจิทุจฺจริตสมฺภุคิ	๒๙๑-๒๙๒/๔๒	วิขฺชาวิมฺตฺติผลสจฺฉิกริยา	๑๗๕-๑๘๖/๓๑

ปทานุยกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุยกโม	ปพเพ/องเก
วิฐฐปมจิตโต	๘๗๙/๑๗๑	วิฐฐ	๑๐๑๑/๓๓๙
วิญญาณ	๙๓๐/๔๒๘	วิราคนิสฺสิตํ	๖๒๓/๗๔
วิญญาณกสิณ	๔๔๓-๔๕๒/๖๐	วิราคสณฺณ	๔๕๓-๔๖๒/๖๐
วิญญาณญายตนิ	๔๓๕-๔๔๒/๕๙	วิวาทาปนุนา	๖๕๒/๙๗
วิญญาณนิโรโ	๙๓๐/๒๔๙	วิวิตโต	๑๐๑๐/๓๓๘
วิญญาณฐาตุ	๙๒๘/๒๔๖	วิเวกข	๖๒๔/๗๕
วิตกกา	๑๐๒๓/๓๕๖	วิเวกนิสฺสิตํ	๖๒๓/๗๔
วิฐโม	๘๘๖/๑๘๖	วิสม	๘๙๕/๒๐๗
วิฐโร	๘๗๔/๑๖๐	วิสมนิสฺสิตโต	๙๐๖/๓๑๓
วินย	๑๓๑-๑๓๙/๒๗	วิสมโลภาภิฎตา	๙๑๒/๒๒๓
วินยกมฺมานิ	๖๕๘/๑๐๓	วิสมา	๖๕๘/๑๐๒
วินยวาที	๙๖๓/๒๘๕	วิสฺฐฐจิตโต	๙๔๘/๒๖๙
วินิลกสณฺณ	๔๖๓-๔๗๒/๖๐	วิหีสาวิตกก	๘๙๕/๒๐๕
วิปตฺติโย	๑๐๔๒/๓๗๖	วितโทโส	๘๙๓/๒๐๐
วิปฺปมุตฺตา	๑๐๓๐/๓๖๔	วิตมล	๑๐๑๑/๓๓๙
วิปริณามธมฺโม	๑๐๒๘/๓๖๒	วิตโมโห	๘๙๓/๒๐๐
วิปริตทสฺสน	๓๐๘/๔๘	วิตราโค	๘๙๓/๒๐๐
วิปฺสสนา	๖๔๐/๘๕	วิริย	๖๑๖/๗๑
วิปฺพพุกชาต	๘๙๐/๑๙๕	วิริยพล	๔๐๗-๔๑๑/๕๘
วิปฺลปณฺณตาย	๕๘๔-๕๙๙/๖๔	วิริยวาทา	๑๐๖๓/๔๐๔
วิภชฺชพฺยากรณีย	๙๕๕/๒๗๖	วิริยสมโพชฺฌนํ	๔๑๒-๔๑๘/๕๘
วิภวทิกฺขิ	๗๐๐/๑๑๔	วิริยารมฺโม	๑๔
วิมุตฺตํ จิตฺตํ	๑๐๒๔/๓๕๗	วิริยินฺทริย	๔๐๒-๔๐๖/๕๗
วิมุตฺตาสา	๘๖๗/๑๕๐	วฺฐฐมิ	๖๔๗/๙๔
วิมุตฺติ	๖๙๙/๑๑๔	วฺฐฐมิโย	๗๖๘/๑๒๘
วิมุตฺติรสส	๓๓๕/๕๓	วฺฐฐมา	๖๒๔/๗๕

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
เวทนา	๘๐๙/๑๖๙	สงฺขาร	๓๐๖/๔๖
เวทนากุขโย	๙๘๔/๓๐๙	สงฺขิตตํ จิตตํ	๑๐๒๔/๓๕๗
เวทนานํ ปริณญํ	๑๐๕๒/๓๙๑	สงฺคหา	๗๕๗/๑๒๖
เวทนานิโรโร	๙๓๐/๒๔๙	สงฺฆานุสฺสติ	๒๙๗/๔๔
เวทนาสุ เวทนานุปฺสฺสี ๓๙๐-๓๙๓/๕๗		สงฺฆุโปสถํ	๙๖๙/๒๙๒
เวปฺปุลลานิ	๗๗๑/๑๒๘	สจิตฺตโวทานํ	๗๔๗/๑๒๔
โวกมเน	๖๕๓/๙๘	สจฺจํ	๖๖๐/๑๐๔
โวกิณฺโณ	๘๙๕/๒๐๖	สจฺจปรกฺกโม	๘๙๕/๒๐๗
โวสฺสคฺคปริณามิ	๖๒๓/๗๔	สจฺจวาทิ	๙๑๔/๒๒๗
โวสฺสคฺครโต	๘๙๗/๒๐๙	สจฺจนิทํ	๖๑๑/๖๖
[ส]		สณฺโชติภฺฏตฺยา	๘๙๐/๑๙๖
		สณฺณโม	๙๐๐/๒๑๑
		สณฺณเวทยิตฺติโรรํ	๔๓๕-๔๔๒/๕๙
สํวิภาคา	๗๕๖/๑๒๖	สณฺโณชนานิ	๑๐๑๑/๓๓๙
สํวฺตํ	๓๘/๘	สติ	๗๘๘/๑๓๐
สํเวชนิเยสฺสุ จาเนสฺสุ	๓๓๑/๕๒	สติอนุทฺริยํ	๔๐๒-๔๐๖/๕๗
สยฺยตฺตรํ จิตฺตํ	๑๐๒๔/๓๕๗	สติพลํ	๔๐๗-๔๑๑/๕๘
สยฺยปฺนิโส	๙๕๗/๒๗๘	สติสมฺปชฺจณฺยา	๕๖๔-๕๗๐/๖๑
สททาคามิผลสจฺจนิทฺริยา ๑๗๕-๑๘๖/๓๑		สติสมฺโพชฺจมฺงคํ	๔๑๒-๔๑๘/๕๘
สททาคามิ	๘๗๕/๑๖๕	สติสมฺโมสา	๘๘๔/๑๘๐
สทสาวา	๘๖๙/๑๕๔	สโต	๖๒๔/๗๕
สทฺกายทิกฺกุจิ	๑๐๑๑/๓๓๙	สตุตฺทกฺขตฺตฺตฺปรโม	๙๙๒/๓๑๙
สทฺภิภพฺพตํ	๑๐๒๓/๓๕๖	สทฺธํ	๙๐๒/๒๑๒
สทฺกสฺสรสฺมาจาโร	๘๖๗/๑๔๙	สทฺธมฺมกรุ	๖๕๗/๑๐๑
สทฺขตลกฺขณานิ	๙๐๒/๒๑๑	สทฺธมฺมกฺกจิตฺติยา	๘๐๙/๑๓๔
สทฺขตารมฺมณานิ	๖๙๕/๑๑๓	สทฺธานุสําริ	๖๕๗/๑๐๒
สทฺขารนิโรโร	๙๓๐/๒๔๙		

ปทานุกุโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกุโม	ปพฺพ/องฺก
สทฺธาวลั	๔๐๗-๔๑๑/๕๘	สพฺพสงฺขารสมโถ	๘๘๖/๑๘๕
สทฺธาวิมุตฺโต	๖๕๗/๑๐๒	สพฺพปุพฺปิฏฺโณสุสคฺโค	๘๘๖/๑๘๕
สทฺธาวุฑฺฒิ	๑๐๖๕/๔๐๕	สพฺยาปชฺฌํ โลกั	๘๗๗/๑๖๘
สทฺธาสมฺปทา	๑๐๖๔/๔๐๕	สมโถ	๖๔๐/๘๕
สทฺธินุทฺริยั	๔๐๒-๔๐๖/๕๗	สมนุญโย	๙๘๘/๓๑๔
สทฺโธ	๖๓๓/๘๓	สมา	๖๕๘/๑๐๒
สโทสํ จิตฺตํ	๑๐๒๔/๓๕๗	สมาตาปฺตติกานิภยานิ	๙๓๓/๒๕๒
สโทสา	๘๖๙/๑๕๔	สมาธิกถา	๘๘๐/๑๗๓
สธมฺมุกกัสนา	๙๘๒/๓๐๖	สมาธิชั	๖๒๔/๗๕
สนิทานั	๑๐๕๐/๓๘๙	สมาธินุทฺริยั	๔๐๒-๔๐๖/๕๗
สนิมิตฺตา	๖๘๖/๑๑๒	สมาธินิมิตฺตํ	๘๗๓/๑๕๙
สนฺตํ	๖๔๕/๘๙	สมาธิปฏฺิลาโก	๘๘๖/๑๘๕
สนฺตมานสา	๖๔๕/๙๑	สมาธิพลั	๔๐๗-๔๑๑/๕๘
สนฺตินุทฺริยา	๖๔๕/๙๑	สมาธิสามณฺณคตานิ	๘๘๐/๑๗๓
สนฺตฺตฺตฺตฺตา	๖๕/๑๕	สมาธิสมโพชฺฌมฺกั	๔๑๒-๔๑๘/๕๘
สนฺถารา	๗๖๐/๑๒๖	สมาธิสุขั	๖๘๒/๑๑๑
สนฺทฺธิฏฺโถ	๘๙๕/๒๐๖	สมาปตฺตติกุสฺสตา	๘๘๐/๑๗๓
สนฺนิจยา	๗๗๐/๑๒๘	สมาปตฺตติวุจฺจานกุสฺสตา	๗๗๒/๑๒๙
สปปาฏิหาริยั	๑๐๕๐/๓๘๙	สมาหิตํ จิตฺตํ	๘๙๕/๒๐๕
สปปิติกั สุขั	๖๘๐/๑๑๑	สโมหํ จิตฺตํ	๑๐๒๔/๓๕๗
สปปริสฺสณฺณตฺตานิ	๙๐๐/๒๑๐	สมปชฺฌณั	๖๙/๑๖
สปปริสฺสณฺมิ	๖๔๑/๘๖	สมปทา	๑๐๔๒/๓๗๗
สปปริโส	๖๔๑/๘๖	สมปฺปายิกั	๖๑๒/๖๘
สพฺพณฺณ	๙๘๔/๓๐๙	สมปฺปาทนั	๖๒๔/๗๕
สพฺพทสฺสาวิ	๙๘๔/๓๐๙	สมปฺปปลาปี	๑๐๔๒/๓๗๖
สพฺพปาณฺณตฺตฺตานุกุมฺปี	๙๗๓/๒๙๕	สมโพธิปฺปายโน	๙๙๘/๓๒๔

ปทานุกรกโม	ปพฺพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพเพ/องฺก
สมฺเมท	๖๒๐/๗๒	สสงฺขารนิกฺคยหวาริตวโต	๑๐๒๓/๓๕๖
สมฺโภกา	๗๕๕/๑๒๕	สสงฺขารปรินิพฺพายี	๙๙๙/๓๒๗
สมฺมตฺต	๘๗๖/๑๖๗	สสงฺขารา	๖๘๙/๑๑๒
สมฺมทณฺณาวิมฺตฺโต	๘๙๓/๒๐๐	สสณฺญา	๖๙๓/๑๑๓
สมฺมาอาชีโว	๙๓๐/๒๔๙	สเหตุกา	๖๘๘/๑๑๒
สมฺมากมฺมนฺโต	๙๓๐/๒๔๙	สพายตน์	๙๒๙/๒๔๘
สมฺมาทิฏฺฐิ	๒๙๙/๔๕	สพายตน์นิโรธ	๙๓๐/๒๔๙
สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา	๙๑๖/๒๓๐	สาขลฺย	๗๗๕/๑๒๙
สมฺมาปฏฺิปนฺโน	๖๔๙/๙๖	สาตสฺส	๖๘๑/๑๑๑
สมฺมามานาภิสมฺยา	๘๘๗/๑๘๗	สาตารมฺมณํ สฺส	๖๘๔/๑๑๒
สมฺมาวาจา	๙๓๐/๒๔๙	สาเถยฺย	๗๘๙/๑๓๑
สมฺมาวายาโม	๙๓๐/๒๔๙	सानุวชฺโซ	๗๔๓/๑๒๒
สมฺมาวิมฺตฺติยา	๑๐๗๑/๔๑๒	สามณฺญา	๘๙๒/๑๙๘
สมฺมาสงฺกปฺโป	๙๓๓/๒๕๒	สามิสฺ สฺส	๖๗๗/๑๑๑
สมฺมาสติ	๙๓๐/๔๒๙	สารปฺปตฺโต	๑๐๑๐/๓๓๘
สมฺมาสมาธิ	๙๓๐/๔๒๙	สाराโค	๑๐๓๗/๓๗๐
สมฺมุขาวินโย	๘๑๐-๘๓๘/๑๓๕	สาวชฺโซ	๗๔๓/๑๒๑
สมฺมุพฺโห	๖๒๙/๘๑	สาวเสสฺส อापตฺติ	๑๕๐ - ๑๕๙/๒๙
สารถีนฺยานิ	๘๖๖/๑๔๖	สาสวํ สฺส	๖๗๖/๑๑๐
สราคํ จิตฺตํ	๑๐๒๔/๓๕๗	สิกฺขา	๙๙๘/๓๒๔
สวิฆาตํ	๙๖๑/๒๘๓	สิกฺขากาโม	๑๐๐๕/๓๓๓
สวิจาร์	๖๒๔/๗๕	สิลฺลิจฺเจหิ	๘๕๙/๑๔๒
สวิญฺญาณา	๖๙๔/๑๑๓	สิวํ	๙๐๐/๒๑๑
สวิตกฺกํ	๖๒๔/๗๕	สีมปณฺณตฺาย	๕๘๔/๕๙๙-๖๔
สเวทนา	๖๙๒/๑๑๓	สีตฺติภูโต	๘๙๙/๑๗๗
สุวากฺขาโต	๘๙๕/๒๐๖	สีลํ	๙๐๔/๒๑๒

ปทานุยกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุยกโม	ปพฺพ/องฺก
สีลกถา	๘๘๐/๑๗๒	สุนิกฺขิตตํ ปทพฺพณฺชนํ	๖๓๑/๘๓
สีลพพตํ	๙๘๘/๒๘๗	สุปฺปฏิการํ	๖๒๔/๘๖
สีลพพตปฺรามาโส	๐๑๑/๓๓๙	สุปฺปเมยโย	๑๐๔๐/๓๗๓
สีลวา	๖๔๕/๘๘	สุภานิमितฺตํ	๑๑/๓
สีลวิปตฺติ	๗๘๒/๑๓๐	สุภาสิตภาสี	๘๕๗/๑๔๐
สีลวิสุทฺธิ	๗๘๔/๑๓๐	สุเมโธ	๘๙๕/๒๐๘
สีลวฺรุทฺธิ	๑๐๖๕/๔๐๕	เสขํ สีลํ	๙๘๓/๓๐๘
สีลสมฺปทา	๗๘๓/๑๓๐	เสชา ปณฺญา	๙๘๓/๓๐๘
สีลานุสฺสติ	๒๙๗/๔๔	เสโธ	๖๔๔/๘๘
สีลฺโลโปสถํ	๙๗๐/๒๖๘	เสโธ สมาริ	๙๘๓/๓๐๘
สูกตกมฺมการิ	๘๕๗/๑๗๔	เสฏฺฐสงฺกปโป	๘๘๓/๑๗๙
สูกัรํ	๘๗๕/๑๕๒	เสตุฆาตํ	๙๘๔/๓๐๙
สูกกา	๖๑๙/๖๗	โสเจยฺยานิ	๑๐๔๕/๓๘๑
สูกฺกทายิกํ	๖๒๖/๗๗	โสตาปนโน	๙๙๘/๓๒๔
สุขํ	๓๑๘/๕๐	โสตาปตฺติผลสจฺฉิการิยา	๑๗๕-๑๘๖/๓๑
สุขปฏิสํเวทิ	๙๕๔/๒๗๖	โสมนสฺสสุฏฺฐจฺฉานียํ	๙๒๙/๒๔๗
สุขวิปากํ	๑๐๓๖/๓๖๙	โสโรจจํ	๗๗๔/๑๒๙
สุขวิหาริ	๖๒๔/๗๕	โสวจฺจสฺสตา	๗๐๔/๑๔
สุขาธิวาทํ	๓๐/๗		
สุขุทฺตยา	๗๙๙-๘๐๘/๑๑๓		
สุขุมสฺสหาตา	๑๐๒๒/๓๕๔		
สุจินฺติตฺตจินฺติ	๘๕๗/๑๔๐	หาสปณฺณตา	๕๘๔-๕๙๙/๙๖๔
สุณฺณโต สมาริ	๑๐๘๕/๔๒๕	หิริ	๖๑๙/๗๒
สุณฺณาการคโต	๘๙๕/๑๐๔	หิริมน	๙๑๔/๒๒๗
สุตปฺปยา	๗๓๑/๑๑๙	หีนกาญฺปคา	๘๙๑/๑๙๗
สุทฺตพฺพหฺมจาริ	๑๐๓๘/๓๗๓	หีนปฺปณฺนิเต ฐมฺเม	๘๘๓/๑๗๘

[ห]

สุตตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายสุต

เอกกทุกติกนิปาตปาติยา

อสาธารณนามานิ

อสาธารณนามานิ	ปพฺพ/องฺเก	อสาธารณนามานิ	ปพฺพ/องฺเก
[๑]		[๑]	
องฺคานํ	๙๗๕/๒๙๗	อุคฺคโต คหปติ	๒๕๔/๓๗
อณฺณาโกณฺหณฺณโย	๑๘๘/๓๒	อุคฺโค คหปติ เวสาลีโก	๒๕๓/๓๗
อนาถปิณฺธุโก คหปติ	๖๖๔/๘๘	อุตฺตตรกฺขณํ	๙๙๑/๓๑๘
อนฺรุทฺโธ	๑๙๒/๓๒	อุตฺตตรา นนฺทมาตา	๒๖๒/๓๗
อปรโคยานํ	๙๙๑/๓๑๘	อุทายิ	๙๙๒/๓๑๘
อภโย ลิจฺฉวิ	๙๘๔/๓๐๙	อุปเสโน วรฺกนฺตปฺปฺโต	๒๑๓/๓๔
อภิกฺข (ภิกฺขุ)	๙๙๐/๓๑๗	อุปาลี	๒๒๘/๓๕
อวนฺตึนํ	๙๗๕/๒๙๗	อุปฺปลวณฺณา	๒๓๗/๓๕
อสุสกาณํ	๙๗๕/๒๙๘	อุรุเวลกสฺสโป	๒๒๔/๓๔

[๒]

[๑]

อานนฺโท	๒๑๙/๓๔	กงฺขาเรวโต	๒๐๔/๓๓
อารามทณฺโท พุราหฺมณ	๖๔๖/๙๑	กณฺหารายโน พุราหฺมณ	๖๔๗/๙๓
อาพวียํ	๘๘๙/๑๙๐	กทฺทมทหตีเร	๖๔๖/๙๑

[๒]

อิสิปตเน มิคทาเย	๘๖๙/๑๕๒	กปิลวตฺถุ	๙๘๓/๓๐๗
		กปิลวตฺถุสฺมี นิโครธาราม	๙๘๓/๓๐๗
		กมฺโพชานํ	๙๗๕/๒๙๗
		กสฺสสปโคตฺโต ภิกฺขุ	๑๐๐๓/๓๓๑
		กาติยานิ	๒๖๕/๓๘

อสาธารณนามานิ	ปพเพ/องเก	อสาธารณนามานิ	ปพเพ/องเก
กาลี อูปาสิกา กุรรฆริกา	๒๖๗/๓๘	[ม]	
กาลสิน	๙๗๕/๒๙๗	โฆสิตารามะ	๙๘๑/๓๐๔
กาพุทายิ	๒๒๕/๓๕	[จ]	
กิสาโคตมี	๒๔๖/๒๖		
กุนฺธธาโน	๒๑๑/๓๔	จตุตทาโร มหาราชาน	๘๙๒/๑๙๘
กุมารกสฺสโป	๒๑๗/๑๓๔	จาตุมฺมหาราชิกา	๙๗๑/๒๙๓
กูรฺน	๙๗๕/๒๙๗	จิตฺโต คหปติ มจฺจนิกสณฺฑิโก	๒๕๐/๓๖
กุสินาราย	๑๐๔๘/๓๘๖	จุลลปนฺถโก	๑๙๘/๓๓
เกสปฺตติยา กาลามา	๙๔๓/๒๖๔	เจตฺน	๙๗๕/๒๙๗
โกสมุพิย	๙๘๑/๓๐๔	[ณ]	
โกสลาน	๙๓๔/๒๕๓		
โกสเลสุ	๙๓๔/๒๕๓	ฉนฺโน ปริพฺพาชโก	๙๗๘/๓๐๒
[ข]		[ช]	
ขุขุขุตฺตรา	๒๖๐/๓๗	ชมฺพุทฺธิปาน	๙๙๑/๓๑๘
เขมา	๒๓๖/๓๕	ชมฺพุทฺธิเป	๓๒๒/๕๑
[ค]		ชานฺสุโสณ	๖๒๘/๗๙
		ชีวโก โกमारภจฺโจ	๒๕๖/๓๗
คงฺกาย	๑๐๑๙/๓๔๙	เชตวเน	๑/๑
คณฺฐาราน	๙๗๕/๒๙๗	[ต]	
คิขฺฌกุฏเฐ ปพฺพเต	๙๓๙/๒๕๙		
คิขฺฌกุฏเฐ ปพฺพโต	๑๐๐๔/๓๓๒	ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ	
คฺนฺทาวเน	๖๔๗/๙๓		๑๗๐/๓๐
โคตมเก เจติเย	๑๐๕๐/๓๘๙	ตปฺปสฺสภลฺลิกา วาณิชา	๒๔๘/๓๖
โคมกฺเค สีสฺปาวเน	๘๘๙/๑๙๐	ตาวตีสสา	๘๙๒/๑๙๙
โคโยคมิลภฺขสมิ	๑๐๕๔/๓๙๔	ติกณฺโณ พฺรหฺมโณ	๙๑๕/๒๒๗

อสาธารณนามานี	ปพฺพ/องฺก	อสาธารณนามานี	ปพฺพ/องฺก
ตุลิตา	๙๗๑/๒๙๓	ปิลินทวจุโณ	๒๑๕/๓๔
[ท]		ปฺภุโณ มนฺตานิปฺพุโต	๑๙๖/๓๒
ทพฺโพ มลฺลปฺพุโต	๒๑๔/๓๔	ปฺพุพฺพิเทหานํ	๙๙๑/๓๑๘
[ธ]		ปฺพุพฺพารามะ มิคารมาตุปาสาทะ	๖๔๕/๘๘
ธมฺมทินฺนา	๒๓๙/๓๖	[พ]	
[น]		พกฺกุโล	๒๒๖/๓๕
นกุลปิตา คหปติ	๒๕๗/๓๗	พลิหฺรณะ วณฺสณฺฑะ	๑๐๔๘/๓๘๖
นกุลมาตา คหปตานี	๒๖๖/๓๘	พฺรหฺมกายิกา	๙๗๑/๒๙๓
นนฺทโก	๒๒๙/๓๕	พารานฺสิยํ	๘๖๙/๑๕๒
นนฺทา	๒๔๐/๓๖	พาหิโย ทารุจิริโย	๒๑๖/๓๔
นนฺโท	๒๓๐/๓๕	[ภ]	
นาฏปฺพุโต	๙๘๔/๓๐๙	ภทฺททา กจฺจนา	๒๔๕/๓๖
นิมฺมานรติโน	๙๗๑/๒๙๓	ภทฺททา กปิลานี	๒๔๔/๓๖
[ป]		ภทฺททา กุณฺฑลเกสา	๒๔๓/๓๖
ปงฺกธา (นิกโม)	๑๐๐๓/๓๓๑	ภทฺททียะ กาฬิโคธายปฺพุโต	๑๙๓/๓๒
ปเจตโน	๘๖๙/๑๕๓	ภรณฺฑุ กาลาโม ปฺปราณสพฺรหฺมจารี	๑๐๕๑/๓๙๐
ปญฺจวิธพนฺธนํ	๘๙๐/๑๙๖	[ม]	
ปญฺจาลานํ	๙๗๕/๒๙๗	มกฺขลฺลิ โมฆปฺริโส	๓๑๑/๔๙
ปฏาจารา	๒๓๘/๓๕	มคฺธานํ	๙๗๕/๒๙๗
ปณฺทิตกุมารโก	๙๘๔/๓๐๙	มจฺจนํ	๓๑๑/๔๙
ปรนิมฺมิตวสวตฺตินํ	๙๗๗/๒๙๙		
ปิณฺโฑลภาวาทฺวาโช	๑๙๕/๓๒		

อสาธารณนามานิ	ปพฺพ/องฺก	อสาธารณนามานิ	ปพฺพ/องฺก
มธุรายํ	๖๔๗/๓๓	โรหโณ เปชฺฌนินฺตฺตา	๙๕๐/๒๗๑
มลฺลํ	๙๗๕/๒๙๗	[ล]	
มหากจฺจาโน	๑๙๗/๓๒	ลฺกฺขณฺณกฺกทฺทโย	๑๙๔/๓๒
มหากปฺปิโน	๒๓๑/๓๕	[ว]	
มหากสฺสโป	๑๙๑/๓๒		
มหาโกฏฺฐิตो	๒๑๘/๓๔	วํสาณํ	๙๗๕/๒๙๗
มหานาโม สกฺโก	๒๕๒/๓๗	วฏฺกลี	๒๐๘/๓๓
มหาปชาปตี โคตมี	๒๓๕/๓๕	วฏฺกีส	๒๑๒/๓๔
มหาปนฺถโก	๒๐๐/๓๓	วจฺจโคตฺโต ปริพฺพาชโก	๙๑๓/๒๒๔
มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน	๑๙๐/๓๒	วจฺจโคตฺโต พฺรหฺมโณ	๙๓๕/๙๓๕
มหาวเน กุฏฺฐาคารสาลาโย	๙๘๔/๓๐๙	วชฺชํ	๙๗๕/๒๙๗
โมฆราชา	๒๓๔/๓๕	วรณาย	๖๔๖/๙๑๑
โมรนิวาเป ปริพฺพาชการาเม	๑๐๖๙/๔๑๑	วิสาขา มิคารมาตา	๒๕๙/๓๗
		เวนาคปฺรุ (คาโม)	๙๓๔/๒๕๓
[ย]		เวสาลิโย	๙๘๔/๓๐๙
ยโม ราช	๘๙๐/๑๙๓	เวพฺพกณฺณกฺกียา นนฺทมาตา	๗๔๒/๑๒๑
ยามา	๙๗๑/๒๙๓	[ส]	
[ร]		สงฺการโว พฺรหฺมโณ	๙๒๐/๒๓๕
รฏฺฐปาโล	๒๑๐/๓๔	สกฺโก เทวานมินฺโท	๘๙๓/๑๙๙
ราชคฺเห	๙๓๙/๒๕๙	สกุเกสุ	๙๘๓/๓๐๗
ราโห	๒๓๓/๓๕	สกุลา	๒๔๒/๓๖
ราหุโล	๒๐๙/๓๓	สปปินิยา ตีรํ	๙๔๐/๒๖๐
เรวโต ขทิวณิโย	๒๐๓/๓๓	สรโก ปริพฺพาชโก	๙๓๙/๒๕๙
		สวัญโจ	๘๗๕/๑๖๓

อสาธารณนามานิ	ปพฺเพ/องฺเก	อสาธารณนามานิ	ปพฺเพ/องฺเก
สาคโต	๒๓๒/๓๕	สุปปิยา อุปาสิกา	๒๖๔/๓๘
สามาวตี	๒๖๑/๓๗	สุภิกินฺหา	๘๗๗/๑๖๙
สารีปุตฺตโมคฺคลลานา	๗๓๙/๑๒๑	สุภูติ	๒๐๑/๓๓
สารีปุตฺโต	๑๘๗/๓๒	สุรเสนานํ	๙๗๕/๒๙๗
สาวตถิยํ	๑/๑	สุโร อมฺพญฺโจ	๒๕๕/๓๗
สาพูโห มิคารนตฺตา	๙๕๐/๒๗๑	โสณา	๒๔๑/๓๖
สีขิสฺส	๙๙๐/๓๑๗	โสโณ กุฏฺฐิกณฺโณ	๒๐๖/๓๓
สีกาลมาตา	๒๔๗/๓๖	โสโณ โกลิวิโส	๒๐๕/๓๓
สีเนรุปรพฺพตราชานํ	๙๙๑/๓๑๘	โสภิตो	๒๒๗/๓๕
สีวลี	๒๐๗/๓๓		
สุชาตา เสนานิธีตา	๒๕๘/๓๗		
สุทตฺโต คหปติ อนาถปิณฑโก		[ห]	
	๒๔๙/๓๖	हतुगो आपवगो	๒๕๑/๓๗
สุทธมมายํ สภายํ	๘๙๒/๑๙๙	हतुगो त्वापुत्ततो	๑๐๕๓/๓๙๒
สุปฺปวาसा โกลियธีตา	๒๖๓/๓๘	हिम्वन्दं	๙๐๔/๒๑๒

สุตตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายสุต

เอกกทูกติกนิปาตปาติยา

กาถานํ ปจฺมปาทา

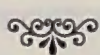
กาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺเพ/องฺเก	กาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺเพ/องฺเก
อคุตฺตํ จกฺขุโสฺตสฺมึ	๓๓/๘	น ปุพฺผคณฺโห ปฏฺฐีวาทเมติ	๙๘๙/๓๑๖
อริสึลํ อริจิตฺตํ	๑๐๐๒/๓๒๙	ภควโต ทสฺสนสฺส	๑๐๕๓/๓๙๔
อนฺจุจาวจสึลสฺส	๙๑๗/๒๓๑	ยถาปิ ปพฺพโต เสโล	๙๐๔/๒๑๒
อวฺกฺขชฺปณฺโณ ปฺริโส	๘๘๔/๑๗๙	เย วิรฺกฺษา สลฺลปฺนฺติ	๙๕๗/๒๗๘
อาทิตฺตสฺมึ อการสฺมึ	๙๐๘/๒๑๘	โย สึลพฺพตสฺมปฺนโน	๙๑๙/๒๓๔
อิติ กณฺหาสุ เสตาสุ	๙๑๔/๒๒๖	โลภชฺ โทสชณฺเจว	๘๘๘/๑๘๘
อุปฺนียติ ชีวิตมปฺปมาຍ	๙๐๗/๒๑๖	นตฺถิ โลเก รโห นาม	๘๙๕/๒๐๗
กายสฺสจฺจิ วาจาสุจฺจิ	๑๐๔๖/๓๘๔	นิหียติ ปฺริโส นิหีนเสว	๘๙๕/๒๐๗
จตฺกุกณฺโณ จตฺทวโร	๘๙๐/๑๙๗	ปหานํ กามสณฺณานํ	๘๘๖/๑๘๗
จาตฺตทสฺสี ปญฺจทสฺสี	๘๙๓/๑๙๙	ปาณํ น หณฺเณ น จาทินฺนมาทียะ	
โจทิตา เทวทูเตหิ	๘๙๑/๑๙๗		๙๗๗/๓๐๐
ทสฺสนกาโม สึลวตํ	๘๙๗/๒๐๙	พฺยาธิธฺมฺมา ชฺราธฺมฺมา	๘๙๔/๒๐๑
น เจว โภคา ตถารูปา	๘๘๓/๑๗๘	พฺรหฺมาติ มาตาปิตโร	๘๘๕/๑๘๔

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก*

๑. สมเด็จพระพุทธอาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	กรรมการ
๕. พระพรหมโมลี	วัดพิชัยญาติการาม	กรรมการ
๖. พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙. พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐฯ	กรรมการ
๑๒. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	กรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๓/๒๕๔๘ มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนาม คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๕ มติที่ ๓๕๗/๒๕๔๕ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทน กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง

๒๑. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓. พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔. พระราชเมธี	วัดราชนั้ดดาราม	กรรมการ
๒๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖. พระราชวรมุณี	วัดดุสิดาราม	กรรมการ
๒๗. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙. พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑. พระราชปฎิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๒. พระศรีวิสุทธิมุณี	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๓๓. พระศรีรัชมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔. พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖. พระศรีวิสุทธิธารภรณ์	วัดบรมนิवास	กรรมการ
๓๗. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๓๘. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙. พระมหาโณน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑. พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒. นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓. นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔. นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕. นายแก้ว ชิตตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก*

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิธารณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ถิรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณากรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะกรรมการ
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะกรรมการ
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะกรรมการ
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะกรรมการ
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะกรรมการ
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะกรรมการ
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัสดาราม	คณะกรรมการ
๙. พระราชวรมนู	วัดดุสิดาราม	คณะกรรมการ
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะกรรมการ
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๓. พระเมธีธรรมมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะกรรมการ
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะกรรมการ
๑๖. พระสุธีรัตนากรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะกรรมการ
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัสดาราม	คณะกรรมการ
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธมอญจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวุธ อีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชโล ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๔ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรียน นักวรรณศิลป์ ๓ คณะทำงาน

คณะกรรมการตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑.	พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	ประธานคณะกรรมการ	
๒.	พระธรรมปัญญามรณ	วัดปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ	
๓.	พระราชวิริยาลังการ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๔.	พระราชสุตมรณ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๕.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๖.	พระปิฎกโกศล	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๗.	พระวิเชียรภัก	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๘.	พระมหามนตรี	ชนุตสโร	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๙.	พระมหาประนอม	กิตติปัญโญ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๐.	พระมหาสมจินต์	สมมปปญโญ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๑.	พระมหาบุญชู	กิตติโชติโก	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๒.	พระมหาจรัญ	วิจารณ์เมธี	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๓.	พระมหาทองดี	ปณณาวชิโร	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๔.	พระมหาเสนาะ	กิตติเสโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๕.	พระมหาครุฑ	สุจิตคนุโ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๖.	พระมหาวัฒน์พร	อภิวุฒโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๗.	พระมหาชำนาญ	มหาชาน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาทวน	ยสาโส	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๙.	พระมหาสมาน	มโนพนุโ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๙ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก*

๑.	พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	ประธานคณะกรรมการ	
๒.	พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะกรรมการ	
๓.	พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะกรรมการ	
๔.	พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	คณะกรรมการ	
๕.	พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะกรรมการ	
๖.	พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	คณะกรรมการ	
๗.	พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการ	
๘.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะกรรมการ	
๙.	พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๐.	พระราชปฏิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๑๑.	พระราชสิทธิมนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ	
๑๒.	พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๓.	พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุทร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๔.	พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชยญาติการาม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๕.	พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๖.	พระมหาบุญเทียม	ญาณินโท ป.ธ. ๘	วัดพิชยญาติการาม คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๗.	พระมหาสมลักษณ์	คณธสโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาประนอม	ธมฺมาลงกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๑๙.	พระครูธรรมธรสุนนต์	นนทิกโก	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๒๐.	นายนิมิตร	โพธิพัฒน์		คณะกรรมการ
๒๑.	ผศ. เวทย์	บรรณกรกุล		คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธมอญจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๕

เจ้าของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ผู้จัดทำ คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก
คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
ที่ปรึกษา พระพรหมสุธี วัดสระเกศ
พระธรรมกิตติเมธี วัดสัมพันธวงศาราม
พระธรรมวรเมธี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน

พระศรีรัชมงคลเมธี (ประนต กิตฺติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)

พระปริยัติกวี (สุบิน ธีรวโร ป.ธ. ๙)

นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙

นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙

นายบุญเชิด กิตติธราภรณ์ ป.ธ. ๙

นายแก้ว ชิตตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๓๐
โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐

โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๔๕

รัฐบาลจัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

